
Reconstructieplan / Milieueffectrapport

Peel en Maas

Ontwerp
Deel B

Reconstructiegebied Peel en Maas

Datum:
20 juli 2004

Leeswijzer

Voor u ligt het ontwerpreconstructieplan Peel en Maas, inclusief het milieueffectrapport (MER). Dit plan bevat veel informatie. Misschien wilt u alles lezen of misschien bent u alleen geïnteresseerd in enkele onderdelen van het plan. Om u de weg te wijzen, vindt u hier enkele leessuggesties.

Het plan is geschreven vanuit de visie zoals die in de reconstructiecommissie tot stand is gekomen. Dit betekent dat daar, waar gesproken wordt over “we” en “wij”, tot en met het advies aan Gedeputeerde Staten (het ‘2e concept’) in alle gevallen de commissie werd bedoeld. Nu Gedeputeerde Staten het plan in ontwerp hebben vastgesteld en in procedure brengen is het formeel een plan van Gedeputeerde Staten. Echter, vooral op die plaatsen in de plannen waar gesproken wordt over advisering, maatwerk leveren, uitvoeringsgerichte maatregelen, projecten en dergelijke wordt nog steeds de reconstructiecommissie bedoeld. Dit betreft met name de hoofdstukken 5 (Visie en doelen) en 6 (Voorkeursalternatief). Het in detail uitsplitsen van het gebruik van “wij” naar hetzij Gedeputeerde Staten, hetzij de reconstructiecommissie is, gelet op het gevoerde proces, niet mogelijk en ook niet wenselijk.

Deel A bevat de informatie op hoofdlijnen en is ook zonder deel B te lezen. Wilt u snel een indruk krijgen van de inhoud van dit plan dan kunt u volstaan met het lezen van de samenvatting, hoofdstuk 3 en §4.1. In deel A wordt ingegaan op de structuur en het karakter van het gebied, op de gebiedsvisie en de beoogde reconstructiedoelen. U kunt lezen wat het voorkeursalternatief voor Peel en Maas is en wat mogelijke planalternatieven en varianten zijn. Van de verschillende alternatieven worden de effecten op de omgevingskwaliteit en de sociale en economische vitaliteit beschreven. Op basis van een vergelijking van de alternatieven wordt de keuze voor het Voorkeursalternatief onderbouwd. Vervolgens is beschreven hoe wij het voorkeursalternatief willen realiseren. Deel A is verder voorzien van diverse bijlagen, waaronder een begrippenlijst.

Deel B is met name bedoeld voor lezers die behoefte hebben aan meer diepgang en achtergrondinformatie over deel A. Het geeft daarmee een onderbouwing van de teksten in deel A en is niet zonder deel A leesbaar. In deel B komen (tenminste) dezelfde onderwerpen aan de orde als in deel A, maar dan uitgebreider.

Hoofdstuk 1, inleiding, gaat uitgebreid in op de totstandkoming van dit ontwerpreconstructieplan. Onze visie op Peel en Maas en het voorkeursalternatief zijn in de hoofdstukken 5 en 6 van deel B thematisch beschreven. Deze hoofdstukken zijn in deel A meer gebiedsgericht en integraal van aard.

In hoofdstuk 10 is beschreven hoe wij het voorkeursalternatief uit willen voeren. De hoofdstukken 11 en 12 gaan in op de juridische aspecten en het flankerend beleid.

Deel B bevat alle onderdelen die noodzakelijk zijn voor het MER. Dit zijn het beleidskader (hoofdstuk 2), de huidige situatie (hoofdstuk 3), de autonome ontwikkelingen (hoofdstuk 4), de alternatieven (hoofdstuk 7), de effecten (hoofdstuk 8) en het meest milieuvriendelijke alternatief (hoofdstuk 9). In deel B zijn verder een literatuurlijst en diverse bijlagen opgenomen, waaronder een lijst met afkortingen, de waterparagraaf en een samenvatting van het MER.

Het regionaal uitvoeringsprogramma is geen onderdeel van het reconstructieplan, en doorloopt derhalve niet dezelfde procedure. Het regionaal uitvoeringsprogramma vloeit voort uit het reconstructieplan en bevat de ambities die de reconstructiecommissie in de periode 2005 - 2008 wil realiseren. Met het regionaal uitvoeringsprogramma worden onze plannen werkelijkheid. Het programma dient als toetsingskader voor projectaanvragen. Het regionaal uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

In onderstaand schema is de samenhang tussen de delen A en B weergegeven. Daarnaast is in het plan per hoofdstuk en/of paragraaf aangegeven met welk hoofdstuk of paragraaf van deel A dit samenhangt.

DEEL A	DEEL B
1. Inleiding	1. Inleiding 11. Juridische aspecten
	2. Beleidskader en wettelijk kader
2. De streek in beeld	3. Huidige situatie 4. Autonome ontwikkeling
3. Waar willen we naar toe?	5. Visie en doelen
4. Plan en alternatieven	6. Voorkeursalternatief 7. Alternatieven
5. Effecten	8. Effecten 9. Vergelijking van de alternatieven
6. Uitvoering	10. Uitvoering 12. Flankerend beleid

Inhoud

1	Inleiding	13
1.1	Organisatie en werkwijze	13
1.2	Planvormingsproces tot ontwerp	17
1.2.1	Fasen totstandkoming ontwerp	17
1.2.2	Afstemming	18
1.2.3	Watertoets en natuurtoets	18
2	Beleidskader en wettelijk kader	23
2.1	Kaderstellende besluiten	23
2.2	Besluiten per thema	24
2.2.1	Water en bodem	24
2.2.2	Milieu	27
2.2.3	Natuur	31
2.2.4	Landschap en cultuurhistorie	35
2.2.5	Landbouw	37
2.2.6	Recreatie en toerisme	40
2.2.7	Wonen, werken en leefbaarheid	40
2.3	Gebiedsspecifieke besluiten	42
3	Huidige situatie	47
3.1	Water en bodem	47
3.2	Milieu	52
3.3	Natuur	56
3.4	Landschap en cultuurhistorie	58
3.5	Landbouw	60
3.6	Recreatie en toerisme	63
3.7	Wonen, werken en leefbaarheid	64
4	Autonome ontwikkelingen	67
4.1	Water en bodem	67
4.2	Milieu	69
4.3	Natuur	73
4.4	Landschap en cultuurhistorie	74
4.5	Landbouw	76
4.6	Recreatie en toerisme	78
4.7	Wonen, werken en leefbaarheid	78

5	Visie en doelen	81
5.1	Visie	81
5.1.1	Hoe is de visie tot stand gekomen?	81
5.1.2	Peel en Maas in 2016	81
5.2	Bepalen reconstructiedoelen	84
5.3	Reconstructiedoelen Peel en Maas	84
5.3.1	Wat is fasering?	84
5.3.2	Methodiek fasering	85
5.3.3	Fasering in Peel en Maas	85
5.3.4	Algemene randvoorwaarden	87
6	Voorkeursalternatief	89
6.1	Totstandkoming voorkeursalternatief	89
6.2	Water en bodem	90
6.2.1	Waterberging	91
6.2.2	Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)	95
6.2.3	Water- en bodemkwaliteit	96
6.2.4	Beekherstel	99
6.2.5	Bodembeheer	100
6.3	Milieu	100
6.3.1	Ammoniak	101
6.3.2	Stank	102
6.3.3	Mestver- en bewerking en duurzame energie	103
6.3.4	Geluid en licht	104
6.4	Natuur	104
6.4.1	Ecologische hoofdstructuur (EHS)	105
6.4.2	Verbindingszones	105
6.4.3	Regionale natuur- en landschapseenheden	107
6.4.4	Soortenbescherming	112
6.4.5	Agrarisch natuur- en landschapsbeheer	113
6.5	Landschap en cultuurhistorie	115
6.5.1	Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie	117
6.5.2	Beeldkwaliteit landelijk gebied	119
6.5.3	Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's	120
6.6	Landbouw	120
6.6.1	Veterinaire kwetsbaarheid	120
6.6.2	Ruimtelijke structuur landbouw	121
6.6.3	Verbrede landbouw	127
6.6.4	Duurzame productie	128
6.7	Recreatie en toerisme	129
6.7.1	Inleiding	129
6.7.2	Strategie	129
6.7.3	Toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart	134
6.8	Wonen, werken en leefbaarheid	137
6.8.1	Sociale aspecten in de landbouw	138
6.8.2	Nieuwe economische activiteiten	138
6.8.3	Leefbaarheid	143

6.8.4	Kaart Wonen, werken en leefbaarheid	144
6.8.5	Verkeer en vervoer	144
6.9	Integrale zonering intensieve veehouderij	146
6.9.1	Uitgangspunten begrenzing integrale zonering	147
6.9.2	Begrenzing extensiveringsgebied	149
6.9.3	Begrenzing verwevingsgebied	151
6.9.4	Begrenzing landbouwontwikkelingsgebied	151
7	Alternatieven	159
7.1	Methodiek alternatiefontwikkeling	160
7.2	Alternatieven	160
7.2.1	Overwegingen bij de alternatiefontwikkeling	161
7.2.2	Alternatieven integrale zonering intensieve veehouderij	162
7.2.3	Alternatieven voor de waterthema's	164
7.2.4	Overzicht van de alternatieven	165
7.3	Gebiedsspecifieke varianten	167
7.3.1	Overwegingen bij gebiedsspecifieke varianten	167
7.3.2	Gebiedsspecifieke varianten in Peel en Maas	167
8	Effecten	169
8.1	Overzicht effecten	170
8.2	Effecten van het VKA en de alternatieven	172
8.2.1	Water en bodem	172
8.2.2	Milieu	177
8.2.3	Natuur	183
8.2.4	Landschap en cultuurhistorie	185
8.2.5	Landbouw	188
8.2.6	Recreatie en toerisme	191
8.2.7	Wonen, werken en leefbaarheid	192
8.2.8	Resumé belangrijkste effecten	193
8.3	Effecten van de varianten	195
8.4	Leemten in kennis en informatie	199
9	Vergelijking van de alternatieven	201
9.1	Meest milieuvriendelijke alternatief	202
9.1.1	Beschrijving meest milieuvriendelijke alternatief	202
9.1.2	Kosten van het meest milieuvriendelijke alternatief	205
9.2	Vergelijking tussen concept-VKA, alternatieven en het MMA	206
9.3	Gemaakte keuzes voor het VKA	207
10	Aanpak / Strategie van de uitvoering	211
10.1	Uitvoeringsstrategie	211
10.1.1	Programmering op doelen	211
10.1.2	Gefaseerde aanpak in de uitvoering	212
10.1.3	Van doelen naar projecten	212
10.2	Uitvoeringsorganisatie	214

10.3	Indicatieve kosten	214
10.4	Samenhang in regelingen en instrumenten	216
10.4.1	Instrumentenpakketten	216
10.4.2	Nieuwe instrumenten	220
10.5	Bestuursovereenkomsten	220
10.6	Communicatie	220
10.7	Monitoring	221
11	Juridische aspecten	223
11.1	Procedure van het reconstructieplan en MER	223
11.2	Wijziging van het reconstructieplan	224
11.3	Uitwerking van het reconstructieplan	224
11.3.1	Lopende landinrichtingsprojecten	225
11.3.2	Planuitwerking en herverkaveling	225
11.4	Juridische aspecten van de uitvoering	225
11.4.1	Planologische doorwerking	226
11.4.2	Verbod artikel 36; handelingen strijdig met reconstructie	226
11.4.3	Coördinatie van besluitvorming artikel 39 e.v.	226
11.4.4	Relatie reconstructieplan en het waterschapsinstrumentarium	226
11.5	Doorwerking naar het Streekplan	227
11.6	Doorwerking naar bestemmingsplannen	228
11.6.1	Integrale zonering intensieve veehouderij	229
11.6.2	Waterberging in concreet begrensde gebieden	236
11.6.3	500 meter zones rondom natte natuurplek	237
11.7	Uitvoering en handhaving	239
12	Flankerend beleid	241
12.1	Wat is flankerend beleid?	241
12.2	Wanneer kunnen flankerende maatregelen ingezet worden?	242
12.3	Flankerend beleid: een instrument van de overheid	242
12.4	Flankerend beleid en Water	243
12.5	Praktische invulling	243
12.6	Verzoek om schadevergoeding	243
	Literatuurlijst	245
	Bijlage 1 Verklaring afkortingen	251
	Bijlage 2 Waterparagraaf	255
	Bijlage 3 Fasering reconstructiedoelen Brabant	259
	Bijlage 4 Samenvatting milieueffectrapporten	265
4.1	Aanleiding en doel	265
4.2	Procedure	265
4.3	Plaats van het MER in het plan	266
4.4	Wat beschrijft deze samenvatting verder	266

4.5	De voorgenomen activiteit	266
4.6	Alternatieven	269
4.7	Beoordelingskader (milieu-) effecten	271
4.8	Effecten per aspect	273
4.9	Leemten in kennis en informatie	282
4.10	Het meest milieuvriendelijke alternatief	283
4.11	Vergelijking	285

Bijlage 5	Werkwijze toekenning en vergroting bouwblokken	287

Bijlage 6	Streefbeeld per deelgebied	291

Bijlage 7	Inspiratiekaart landschap	299

Bijlage 8	Stappenplan nieuwvestiging boom- en vaste plantenteeltbedrijven	307

Bijlage 9	Balans in- en uitplaatsing intensieve veehouderij	311

Bijlage 10	Toelichting toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart	315

Kaarten bij Deel B

Kaarten t.b.v. huidige situatie en autonome ontwikkeling (MER):

1	Geomorfologie
2	Grondwatersysteem en grondwaterbeschermingsgebieden
3	Uitspoelingsgevoeligheid nitraat en fosfaat
4	Oppervlaktewatersysteem
5	Verdroogde natuur en droge/natte gebieden landbouw
6	Natte natuurparels en stroomgebieden natuurbeken
7	Voor verzuring gevoelige en wettelijk beschermde gebieden
8	Stikstofdepositie in GHS natuur
9	Stankproductie uit stallen
10	Groene Hoofdstructuur (GHS) en stiltegebieden
11	Cultuurhistorie en archeologische waarden
12	Structuurkaart landschap
13	Ligging veehouderijbedrijven

Plan- en ontwikkelingskaarten

14	Water
15a	Natuur 1
15b	Natuur 2
17	Melkveehouderij, extensivering
18	Plantaardige teelten
19	Intensieve veehouderij: integrale zonering
20	Recreatie
21	Wonen, werken en leefbaarheid

Kaarten Alternatieven

22	Plankaart Peel en Maas (eerste concept)
23a	Alternatief 1a en 1b
23b	Alternatief 2
24	Meest milieuvriendelijke alternatief

Kaarten Effecten (alleen op CD-ROM)

25	Ammoniak (verwachte depositie van stikstof, VKA)
26	Kans op stankhinder uit stallen, VKA
27a	Uitspoeling van nitraat
27b	Uitspoeling van fosfaat
28a	Gemiddelde doelrealisatie natte natuur, voorkeursalternatief
28b	Gemiddelde doelrealisatie natte natuur, alternatief water voor de natuur
28c	Productieverandering in landbouwgebied onder natte omstandigheden, VKA
28d	Productieverandering in landbouwgebied onder natte omstandigheden, alternatief water voor de natuur
28e	Productieverandering in landbouwgebied onder droge omstandigheden, VKA
28f	Productieverandering in landbouwgebied onder droge omstandigheden, alternatief water voor de landbouw

1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de wijze waarop de reconstructie in Peel en Maas is georganiseerd en de plaats die de reconstructiecommissie daarin heeft (§1.1). Paragraaf 1.2 beschrijft het gevolgde planvormingsproces om te komen tot voorliggend plan.

1.1 Organisatie en werkwijze

In Noord-Brabant is gekozen voor een organisatiestructuur waarbij het interactieve planproces met de streek centraal staat. Er ligt een zwaar accent op de zeven regionale reconstructiecommissies. De verschillende rollen zijn hieronder toegelicht.

Regionale reconstructiecommissie (RRC)

Provinciale Staten (PS) hebben op 17 januari 2003 het besluit genomen tot instelling van de reconstructiecommissie Peel en Maas (conform artikel 6 van de Reconstructiewet). Vooruitlopend hierop is de reconstructiecommissie bij GS-besluit van 5 september 2000 al van start gegaan. In het besluit van 17 januari zijn ook taken en bevoegdheden vastgelegd. De reconstructiecommissie heeft als taak Gedeputeerde Staten (GS) te adviseren over de reconstructie in Peel en Maas en de uitvoering van het reconstructieplan te bevorderen. Om te zorgen voor een goede inbedding van deze advisering in de streek zijn een actieve inbreng in het planvormingsproces en een zorgvuldige communicatie met de betrokken achterban essentieel. Meer specifiek zijn de taken van de reconstructiecommissie:

- Advies uitbrengen over het voor haar gebied op te stellen ontwerpreconstructieplan.
- Advies uitbrengen over het voor haar gebied op te stellen Startnotitie en conceptmilieueffectrapport.
- Advies uitbrengen over het voor haar gebied op te stellen uitvoeringsprogramma dat dient als document voor de werkprogrammering en als document voor een financiële claim.
- Verslag uitbrengen aan GS over de voortgang van de uitvoering van de reconstructie.
- Adviseren van GS over de gewenste bestuurlijke organisatie voor de uitvoering en de nadere planvorming.
- Vestigen van de aandacht van GS op al hetgeen de reconstructiecommissie ter zake van bovengenoemde onderwerpen gewenst voorkomt.
- Voortzetten van projecten die door de betreffende landinrichtingscommissies worden overgedragen dan wel daarvoor in aanmerking komende projecten.

De reconstructiecommissie heeft geen formele rol in de beschikking van financiële middelen voor projecten. De provincie, gemeenten, waterschappen en particuliere partijen beschikken over de financiële middelen. De reconstructiecommissie wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter.

Provinciale Staten

Provinciale Staten zijn politiek-bestuurlijk eindverantwoordelijk voor het gehele proces van reconstructie van het landelijk gebied. Zij stellen zowel de reconstructie- en gebiedsplannen als de eventuele uitwerkingen van de reconstructieplannen vast.

Provinciale Commissie Landelijk Gebied

De Provinciale Commissie Landelijk Gebied (PCLG) is door GS ingesteld (bij besluit van 5 september 2000) om GS te adviseren over integrale gebiedsoverschrijdende zaken in verband met de revitalisering. In dit kader brengt zij onder meer advies uit over het totaal van de op te stellen ontwerpreconstructieplannen, de op te stellen uitvoeringsprogramma's en de daarop te baseren financiële aanspraken. De PCLG kent een brede samenstelling van maatschappelijke organisaties, die is vastgelegd in het instellingsbesluit.

Overige provinciale commissies

Naast de PCLG zijn ook de Provinciale Commissie voor Milieu en Water (PCMW) en de Provinciale Planologische Commissie (PPC) gevraagd advies uit te brengen over de ontwerpreconstructieplannen. De PCMW, ingesteld op 17 december 1993, is van gelijk statuut als de PCLG, en heeft eveneens een brede samenstelling. Zij adviseert GS inzake alle onderwerpen die (ook) betrekking hebben op milieu- en waterbeheer.

De PPC is ingesteld bij de Wet op de Ruimtelijke Ordening, in de provincie Noord-Brabant op 9 maart 1966, als overleg- en adviesorgaan van GS inzake alle zaken betreffende de ruimtelijke ordening. Ook de brede samenstelling van de PPC is krachtens de wet vastgelegd.

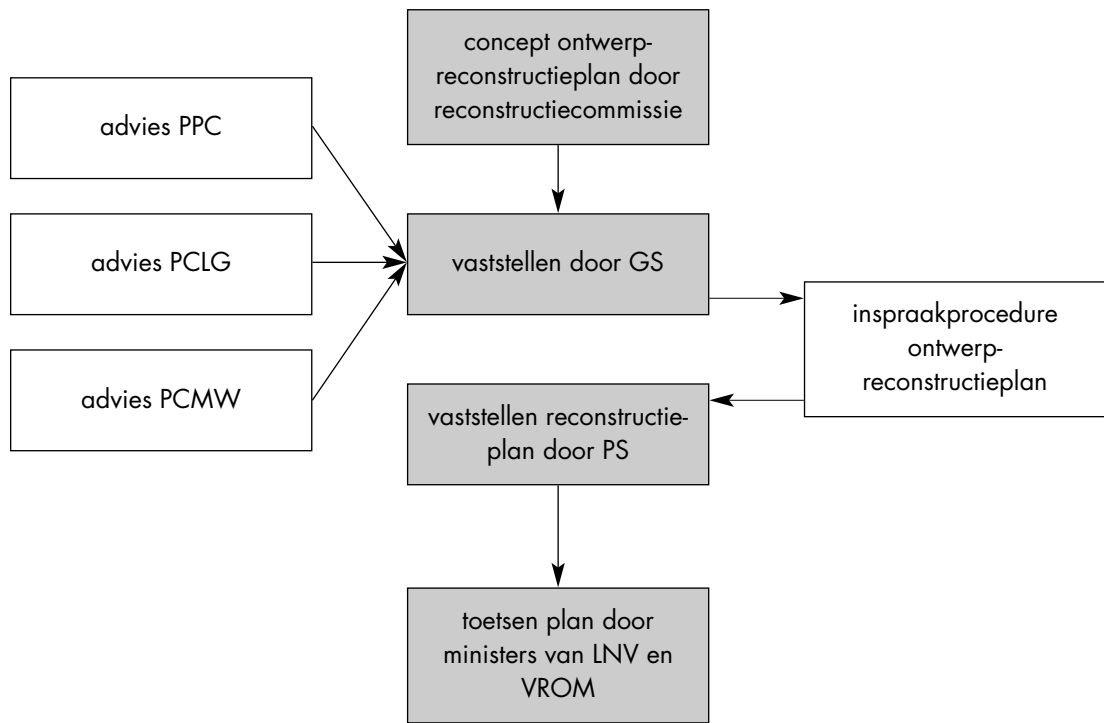
Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde Staten stellen het reconstructieplan in ontwerp op (artikel 14, lid 1 van de Reconstructiewet). Daarnaast stellen GS het regionaal uitvoeringsprogramma vast (artikel 31, lid 1 Reconstructiewet) en zijn zij belast met de uitvoering (artikel 37, lid 2 Reconstructiewet).

Ministeries

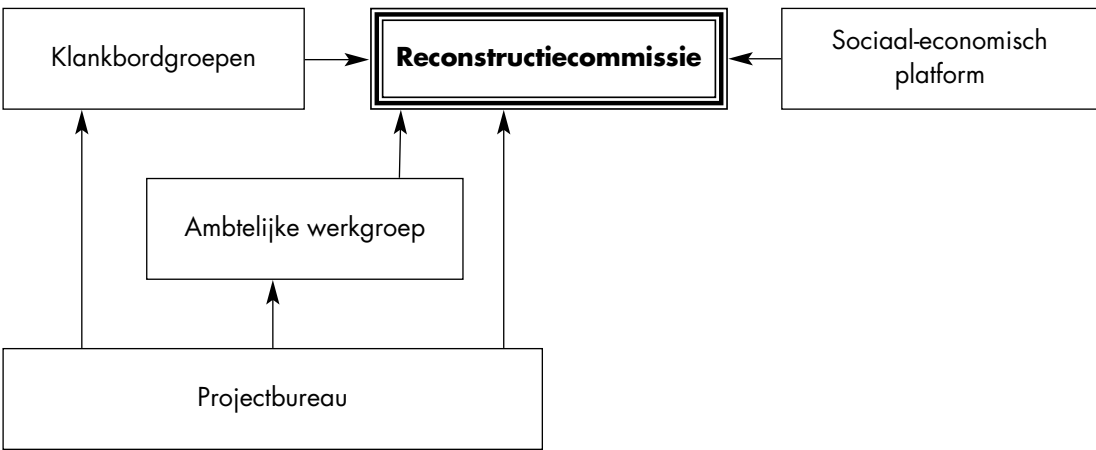
Het reconstructieplan moet door de ministers van LNV en VROM worden goedgekeurd. Ook co-financieren zij de uitvoering van het plan op basis van de trits bestuursovereenkomst - regionaal uitvoeringsprogramma - provinciaal uitvoeringsprogramma - uitvoeringscontract. Binnen de reconstructiecommissies hebben zij een adviserende rol.

Bovenstaande is schematisch weergegeven in figuur 1.1.

Figuur 1.1 Bevoegdheden in de procedure tot en met bekendmaking van het reconstructieplan

De reconstructiecommissie is door verschillende gremia ondersteund bij de uitvoering van haar taken in de periode tot aan vaststelling van het reconstructieplan. Dit staat in figuur 1.2 schematisch weergegeven. Vervolgens worden de verschillende rollen toegelicht. De organisatie van de uitvoering is toegelicht in hoofdstuk 10.

Figuur 1.2 Ondersteuning van de reconstructiecommissie bij de uitvoering van haar taken tot aan vaststelling van het reconstructieplan

Het projectbureau

Het projectbureau ondersteunt de reconstructiecommissie bij haar taken. Het projectbureau draagt zorg voor het opstellen van het reconstructieplan en het regionaal uitvoeringsprogramma, het rapporteren over de voortgang, het continueren van lopende projecten enzovoort. De gebiedscoördinator is de ambtelijk secretaris van de reconstructiecommissie, de voorzitter van de ambtelijke werkgroep en hoofd van het projectbureau.

Ambtelijke werkgroep

De voorbereiding van de vergaderstukken van de reconstructiecommissie vindt plaats in de ambtelijke werkgroep. Haar taak is onder meer:

- Het voorbereiden van discussies/notities voor de reconstructiecommissie, met name gericht op het reconstructieplan/milieueffectrapport en het regionaal uitvoeringsprogramma.
- Het adviseren van de leden van de reconstructiecommissie over voorliggende notities.
- Het fysiek en inhoudelijk uitwerken van besluiten van de reconstructiecommissie.
- Informatie-uitwisseling.

Klankbordgroepen

De reconstructiecommissie heeft op basis van artikel 8, lid 4 van haar instellingsbesluit, per gemeente één klankbordgroep ingesteld. Het reconstructieplan is tot stand gekomen met de onmisbare inschakeling van lokale kennis en inzet van deze klankbordgroepen. De klankbordgroepen hebben de reconstructiecommissie geholpen met gedetailleerde lokale informatie. Naast de voorzitter (vertegenwoordigende wethouder in reconstructiecommissie) en de secretaris (ambtenaar van de betrokken gemeente) zijn over het algemeen de volgende groepen vertegenwoordigd: Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), lokale milieugroepen/Brabantse Milieu Federatie (BMF) en terreinbeherende instanties, de toeristisch-recreatieve sector dan wel het overige bedrijfsleven, waterschappen of Rijkswaterstaat, verenigingen op het gebied van cultuurhistorie en de sector van particuliere grondbezitters.

Sociaal-economisch platform (SEP)

Het sociaal-economische platform (SEP) is aangewezen om lokale initiatieven ter verbetering van de sociale en economische structuur te initiëren, stimuleren en begeleiden. Het SEP heeft twee hoofdtaken gehad:

- Beleidsmatige inbreng in het planvormingsproces. Het platform heeft de reconstructiecommissie gevraagd en ongevraagd geadviseerd over sociale en economische aspecten van de reconstructie. Als resultaat van dit interactieve proces heeft het SEP een belangrijke bijdrage geleverd aan de sociale en economische onderdelen van het reconstructieplan.
- Het initiëren, stimuleren en begeleiden van projecten in de beleidsuitvoering en daarbij het opsporen van projecten en projectideeën waarin de deelnemende organisaties in het platform een belangrijke rol vervullen.

In het SEP is de regionale kennis op het gebied van sociale en economische thema's gebundeld geweest. De leden van het platform waren vertegenwoordigers van de Stuurgroep Dynamisch Platteland, Kamer van Koophandel, Platform Brabant Toeristisch Bedrijfsleven, Regionaal Economisch Overleg, Regionaal Platform Arbeidsmarkt, ZLTO en deskundigen zorg, wonen, welzijn en leefbaarheid. Het SEP is op 13 november 2003 opgeheven.

1.2 Planvormingsproces tot ontwerp

Het ontwerpreconstructieplan/milieueffectrapport is in drie fasen tot stand gekomen. Deze zijn beschreven in §1.2.1. Hierbij heeft diverse malen afstemming plaatsgevonden met de aangrenzende gebieden. Dit is beschreven in §1.2.2. Daarnaast zijn een water- en natuurtoets uitgevoerd (§1.2.3)

1.2.1 Fasen totstandkoming ontwerp

Oriëntatiefase. In oktober 2000 is de reconstructiecommissie gestart met haar werkzaamheden. De eerste maanden heeft zij zich georiënteerd op haar opdracht en een werkplan opgesteld. Daarnaast is een Streek Centraal bijeenkomst georganiseerd, waarbij de streek over het reconstructieproces is geïnformeerd.

Verkenningfase. In die fase heeft de reconstructiecommissie de problematiek in haar plangebied bestudeerd. Deze fase bestond uit twee onderdelen:

1. Opstellen en bespreken van verkenningnotities in onder andere de klankbordgroepen en de reconstructiecommissie. Deze notities bevatten per thema de belangrijkste informatie die de reconstructiecommissie als achtergrondinformatie heeft gebruikt bij het verdere proces;
2. Een eerste workshop in de eerste helft van 2001, waarin de leden van de reconstructiecommissie hun ambities naar voren hebben gebracht. De verkenningfase heeft geresulteerd in een beeld van de bestaande situatie, de autonome ontwikkelingen, de knelpunten en kansen en de wensen voor het gebied.

Ontwerpfase. Deze fase heeft geleid tot het ontwerpreconstructieplan/milieueffectrapport. In deze fase heeft de reconstructiecommissie stapsgewijs toegewerkt naar het tweede concept. Via diverse tussenstappen, zoals workshops, is zij halverwege 2002 gekomen tot een gezamenlijk streefbeeld. Het streefbeeld bevat een visiedeel (hoe ziet Peel en Maas er in 2016 uit?) en doelen voor het gebied. Op basis van de algemene (provinciale en Rijks-) reconstructiedoelen en de doelen voor het gebied is de reconstructiecommissie gekomen tot regionale reconstructiedoelen voor 2016 en een fasering in de tijd (wat pakt de reconstructiecommissie als eerste op?). Het streefbeeld is in het najaar van 2002 tijdens een Streek Centraal bijeenkomst gepresenteerd.

In juli 2003 hebben de reconstructiepartners afspraken gemaakt over het vervolg van de reconstructie. Dit is het zogenaamde akkoord van Cork. Dit akkoord bevat afspraken over het bouwblok van intensieve veehouderijbedrijven in de extensiveringsgebieden, de wijze waarop de Wet ammoniak en veehouderij wordt meegenomen, en de wijze waarop stank en de waterthema's worden ingevuld. De afspraken uit het akkoord van Cork zijn verwerkt in het voorkeursalternatief van dit reconstructieplan.

Het streefbeeld en het akkoord van Cork hebben de basis gevormd voor het invullen van het voorkeursalternatief en het regionaal uitvoeringsprogramma. Tegelijkertijd zijn, in het kader van de m.e.r., alternatieven ontwikkeld. In december 2003 is het eerste conceptreconstructieplan/milieueffectrapport door de reconstructiecommissie vastgesteld en vrijgegeven voor discussie met de streek. Op grond van de resultaten van de achterbanconsultatie, het GS-standpunt en de uitkomsten van de effectenbepaling en de alternatievergelijking uit de m.e.r. is het eerste concept aangescherpt tot het tweede conceptreconstructieplan/milieueffectrapport dat op 1 juli 2004 door de reconstructiecommissie is vastgesteld en aangeboden aan GS. GS hebben het tweede concept op een aantal punten aangepast tot dit ontwerpreconstructieplan/milieueffectrapport, dat zij op 20 juli 2004 hebben vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak.

1.2.2 Afstemming

Tijdens alle drie de hiervoor genoemde fasen heeft afstemming plaatsgevonden met de aangrenzende reconstructiegebieden en provincies.

Met de reconstructiegebieden

Aan de reconstructieplannen liggen de lagenbenadering en diverse andere uitgangspunten uit het Streekplan en het Koepelplan ten grondslag. De provincie heeft met toepassing van de lagenbenadering een Duurzaam Ruimtelijke Structuurkaart gemaakt die als uitgangspunt dient voor de verdere ontwikkeling van Brabant. Deze kaart is gebruikt bij de verdere planvorming en dient ook als basis voor de uitwerkingsplannen van het Streekplan. Hierdoor is in grote lijnen al gewaarborgd dat een gebiedstype - bijvoorbeeld een beekdal - dat zowel ligt in Peel en Maas als in een aangrenzend reconstructiegebied, in beide gebieden eenzelfde soort inrichting krijgt.

Daarnaast is er in de diverse stadia via workshops en werkateliers nauw samengewerkt met de andere gebieden. Daarbij is aandacht gegeven aan de juiste aansluiting van ontwikkelingen op de grensvlakken van Peel en Maas met andere gebieden.

De betrokkenheid van de in de vorige paragraaf genoemde partners, die vaak een organisatie hebben die breder werkt dan het betreffende plangebied, draagt ook bij aan een goede afstemming op de grensvlakken van de gebieden.

Tenslotte heeft er op ambtelijk niveau veel overleg plaatsgevonden om de plannen, de kaarten en de projecten gedetailleerd op elkaar aan te laten sluiten.

Met Limburg en Gelderland

Tijdens het opstellen van dit reconstructieplan/milieueffectrapport is regelmatig ambtelijk overleg gevoerd met de provincies Gelderland en Limburg.

1.2.3 Watertoets en natuurtoets

Naast de milieueffectrapportage is ook nog een tweetal specifieke toetsingsprocedures aan de orde; de watertoets en de “natuurtoets”. Bij de vaststelling van het reconstructieplan door GS moeten deze toetsen zijn doorlopen. Op het abstractieniveau van het reconstructieplan is qua natuurtoetsing met name de zogenaamde “habitattoets” van belang.

De verantwoordelijke instanties voor deze beide toetsen; de waterbeheerders voor de watertoets en de provincie als bevoegd gezag voor de habitattoets, moeten beoordelen of voldaan is aan de (wettelijke) eisen. In deze paragraaf wordt hierop ingegaan.

Bij de opzet en uitwerking van de MER-criteria voor de effectbepaling is vooraf rekening gehouden met de inhoudelijke eisen van de watertoets en natuurtoets. De drie toetsen zijn daarmee inhoudelijk geïntegreerd.

Het reconstructieplan beperkt zich veelal tot het op hoofdlijnen beschrijven van gewenste nieuwe ontwikkelingen waarbij de gewenste ontwikkeling van de natuurgebieden als randvoorwaarde is meegenomen. Een gedetailleerde bepaling van de effecten, inclusief eventuele mitigerende en compenserende maatregelen, is in dit stadium daarom nog niet te maken.

Bij verdere uitwerkingen of concrete projecten zal om deze reden opnieuw, maar dan op een meer gedetailleerd niveau, de wettelijke toetsing (watertoets en natuurtoets en afhankelijk van de aard en omvang van de uitwerking of het project, mogelijk ook een m.e.r.-procedure) moeten worden doorlopen.

Watertoets

Het kabinetsstandpunt “Anders omgaan met water: waterbeleid in de 21e eeuw” stelt dat het toekomstige waterbeleid sterker moet anticiperen op toekomstige ontwikkelingen in plaats van

te reageren op incidenten. De veiligheid moet gewaarborgd blijven, de kans op overstromingen mag niet toenemen en wateroverlast moet worden teruggedrongen. Het parool is: meer ruimte voor water, naast allerlei technische maatregelen. Het beleid gaat uit van een drietrapsstrategie: vasthouden, bergen en afvoeren.

Vastgelegd is daarom dat op alle nieuwe ruimtelijke plannen een watertoets moet worden toegepast, als dat vanuit waterhuishoudkundig oogpunt relevant is. De watertoets moet waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen in deze plannen.

Het reconstructieplan is een plan waarop de watertoets van toepassing is. De watertoets bestaat uit een procedureel en een inhoudelijk deel.

De procedure vereist betrokkenheid van de waterbeheerders, dit is in het reconstructieproces ondermeer geregeld via de participatie van de waterbeheerders in reconstructiecommissies en provinciale commissies, en een formele toetsing op basis van de inhoudelijke resultaten. De betrokken waterbeheerders zijn de waterschappen Aa en Maas, de Dommel, Brabantse Delta, Rijkswaterstaat en de provincie als grondwaterbeheerder.

Binnen het werkproces van de revitalisering zijn de waterbeheerders intensief betrokken geweest bij het planvormingsproces. Daarnaast heeft het door de waterbeheerders opgestelde Integraal Hydrologisch Streefbeeld (IHS) als kader gediend voor de uitwerking van het ontwerpreconstructieplan. De procesmatige en inhoudelijke inbreng is daarmee gewaarborgd.

De formele toetsing door de waterbeheerders heeft plaatsgevonden nadat het 1e concept reconstructieplan/milieueffectrapport is verschenen. In het MER zijn o.a. gegevens opgenomen, waarin de gevolgen voor veiligheid en wateroverlast in samenhang met gevolgen voor waterkwaliteit en verdroging in beeld zijn gebracht.

De waterbeheerders hebben een integraal wateradvies gegeven dat door de initiatiefnemer gebruikt is bij opstellen van het ontwerpreconstructieplan. Het advies van de waterbeheerders en onze reactie hierop is verwerkt in bijlage 2.

De uiteindelijke reconstructieplannen zijn van een zodanig abstractieniveau dat het vaak moeilijk is te toetsen op het concrete niveau zoals de procedure van de watertoets dat voor ogen heeft. Daarom blijft het noodzakelijk om een watertoets uit te voeren op het niveau van concrete plannen en projecten, als deze nader worden uitgewerkt. Indien sprake is van mitigatie en compensatie dan zal dat op projectniveau zijn. Op het niveau van dit plan is het niet aan de orde.

Om dit plan uit te voeren wordt een provinciale uitvoeringsorganisatie opgezet, die samen met andere belanghebbenden belast is met de realisatie van de doelstellingen. Voor wat betreft de financiering van de waterprojecten is door ons en de waterschappen in totaal 60 miljoen euro gereserveerd voor de eerste planperiode. Dit is een totaalbedrag voor de hele provincie Noord-Brabant. Wij hebben met de waterschappen een bestuurovereenkomst afgesloten waarin o.a. is vastgelegd op welke wijze projecten zo efficiënt mogelijke uitgevoerd worden.

Natuurtoets

In het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn, de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet dient expliciet onderzocht te worden welke effecten plannen en bijbehorende ingrepen hebben op de aangewezen beschermde natuurwaarden.

Bij het beoordelen van plannen en projecten dienen de (mogelijke) effecten onderzocht te worden die deze plannen en projecten kunnen hebben op internationaal beschermde Habitat- en

Vogelrichtlijngebieden. Hierbij gaat het met name om gebiedsbescherming. Indien sprake is van mogelijk significante gevolgen is een zogenaamde passende beoordeling vereist.

Op nationaal niveau is de Natuurbeschermingswet van toepassing. De Habitatrictlijn is op dit moment nog niet in de Natuurbeschermingswet geïmplementeerd. Daarom gelden - totdat de nieuwe Natuurbeschermingswet in werking is - rechtstreeks de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrictlijn.

Relevant is de zogenaamde Habitattoets op grond van artikel 6 van de Habitatrictlijn. Deze is gericht op de vraag of het voortbestaan van de aanwezige soorten en biotopen uit de Vogel- en Habitatrictlijngebieden voldoende gegarandeerd wordt en welke waarden negatief beïnvloed worden door het plan.

De natuurtoetsing gericht op soortbescherming, zoals voortvloeiend uit de werking van de Flora- en Faunawet (van kracht sinds 1 april 2002), is pas aan de orde bij de maatregelen en projecten die volgen uit het reconstructieplan. In dit stadium van het reconstructieplan is er geen verplichting tot toetsing aan deze wet. In dit plan zijn overigens wel de effecten op de belangrijkste soorten aangegeven. Bij de uitwerking zal steeds bekeken moeten worden of overheffingen in het kader van de Flora- en Faunawet mogelijk dan wel noodzakelijk zijn.

De toets in het kader van de Vogel- en Habitatrictlijn (de Habitattoets) dient te worden uitgevoerd voor alle plannen of projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor de “speciale beschermingszones” die zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied dan wel aangemeld als Habitatrictlijngebied. Voor Vogelrichtlijngebieden zijn bij de aanwijzing zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Voor Habitatrictlijngebieden zijn tot op heden nog slechts de soorten en habitats bekend waarop de nog te formuleren instandhoudingsdoelstellingen zich moeten richten. De Habitattoets dient zich formeel uitsluitend op de instandhoudingsdoelstelling (en de samenhang tussen de Vogel- en Habitatrictlijngebieden) te richten. Bij het onderzoek naar mogelijk significante effecten moet op grond van de Habitatrictlijn (artikel 6) de volgende gang van zaken gevolgd worden:

Indien het plan significante gevolgen kan hebben voor een Vogel- of Habitatrictlijngebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen.

Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het Vogel- of Habitatrictlijngebied wordt slechts toestemming gegeven voor het plan nadat de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone niet zal aantasten.

Indien het plan, ondanks negatieve conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor de speciale beschermingszone, bij ontstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende reden van groot openbaar belang, toch moet worden gerealiseerd, worden alle nodige compenserende maatregelen genomen om te waarborgen dat de algehele samenhang van het Europees ecologische netwerk (Natura 2000) bewaard blijft.

Interpretatie van artikel 6 van de Habitatrictlijn geeft aan dat de reconstructieplannen beoordeeld moeten worden op de volgende aspecten:

- Of ze voldoen aan de verplichting om de speciale beschermingszones de nodige bescherming te bieden;
- Of de activiteiten die voorzien zijn in de plannen al of niet kunnen leiden tot significante effecten.

Ten aanzien van het eerste punt kan geconstateerd worden dat in de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zelf geen ingrepen gepland zijn die de natuurlijke kenmerken van de gebieden direct aantasten. Uit de beschrijving van de autonome ontwikkeling (hoofdstuk 4) en de effectbeschrijving (hoofdstuk 8) blijkt dat als gevolg van het plan de natuurlijke kenmerken van de gebieden veelal in stand blijven dan wel versterkt worden door bijvoorbeeld verdere realisatie van de ecologische hoofdstructuur, afname van de ammoniakemissie en verhoging van de grondwaterstand in natte natuurgebieden.

Ondanks deze trend blijkt uit de beschreven effecten voor natuur (zie de effectbepaling in hoofdstuk 8 en de factsheets op de CD-ROM) dat naast veel positieve effecten, er op sommige planonderdelen ook significant negatieve effecten kunnen optreden op de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden bijvoorbeeld via externe werking (ingrepen elders die van invloed zijn op de waarden in de speciale beschermingszones).

De potentieel negatieve effecten als gevolg van het reconstructieplan zijn: plaatselijke toename van ammoniakemissie als gevolg van groei, verplaatsing en nieuwvestiging van intensieve veehouderijen, de toenemende druk op natuurgebieden als gevolg van extra recreatief en toeristisch gebruik en de verslechtering van de waterkwaliteit door bestrijdingsmiddelen bij intensivering van het landbouwkundig gebruik.

In de MER-alternatieven en het meest milieuvriendelijke alternatief is (op hoofdlijnen) nagegaan op welke wijze, middels plaanpassing of via compensatie of mitigatie, negatieve effecten voorkomen kunnen worden. Hierbij is ondermeer een plaanpassing naar voren gekomen waarin, om significante effecten uit te sluiten, landbouwontwikkelingsgebieden die binnen 1000 meter van Habitat- en Natuurbeschermingswetgebieden waren voorzien, te laten vervallen waardoor nieuwvestiging wordt uitgesloten. In landbouwontwikkelingsgebieden die binnen 1500 meter van Habitat- en Natuurbeschermingswetgebieden zijn gelegen, is nieuwvestiging niet direct mogelijk.

De exacte locaties waar de genoemde effecten kunnen optreden blijken niet uit dit reconstructieplan. Daarom wordt aanbevolen bij de nadere uitwerking van dit plan de beoogde ingrepen opnieuw te toetsen via het uitvoeren van een passende beoordeling van de effecten. Bij mogelijk significante negatieve effecten zal dan nagegaan moeten worden of er dwingende redenen van groot openbaar belang aanwezig zijn, of er alternatieven aanwezig zijn en op welke wijze verdere compensatie of mitigatie mogelijk is. Via het monitoringsprogramma kan gevolgd worden of de beoogde positieve effecten optreden en hoe deze zich verhouden tot de mogelijke significante negatieve effecten.

2 Beleidskader en wettelijk kader

Het reconstructieplan/milieueffectrapport moet passen binnen vigerend beleid en moet anticiperen op beleid in ontwikkeling. In dit hoofdstuk is per thema een korte toelichting gegeven op het relevante beleids- en wettelijk kader en het beleid in ontwikkeling. Tevens is waar mogelijk, aangegeven op welke wijze genoemde uitgangspunten in het plan terugkomen.

Het beleid is voortdurend in beweging. Dit geldt bijvoorbeeld voor de stank- en ammoniakregulering en het mineralenaangiftesysteem (MINAS) in relatie tot de nitraatrichtlijn. In het ontwerpreconstructieplan is het beleid opgenomen zoals dat gold *in het voorjaar van 2004*.

Na een beschrijving van specifiek voor de reconstructie geldende beleidsdocumenten en wetten in §2.1, worden thematisch de betreffende beleidsdocumenten en wetten beschreven in §2.2 en §2.3. Voor deze paragrafen is eenzelfde opbouw gehanteerd als in latere hoofdstukken, zoals bij de beschrijving van de huidige situatie (hoofdstuk 3) en de beschrijving van de effecten van de alternatieven (hoofdstuk 8). In §2.4 zijn de gebiedsspecifieke besluiten opgenomen.

In §2.2 is een overzicht opgenomen met per thema alle relevante besluiten/beleid. Alleen de besluiten/beleid die kaderstellend zijn voor het reconstructieplan zijn hieronder verder uitgewerkt.

2.1 Kaderstellende besluiten

Reconstructiewet Concentratiegebieden (2002) + Rijkskader Reconstructieplannen (2002)

De Reconstructiewet Concentratiegebieden en de hierbij behorende Rijksuitgangspuntennotitie bieden het wettelijk kader voor de planvorming en uitvoering van de reconstructieplannen. De Reconstructiewet is sinds 1 april 2002 in werking. In de Reconstructiewet is vastgelegd waar het reconstructieplan aan moet voldoen. Het Rijkskader Reconstructieplannen wordt door het Rijk gebruikt bij de toetsing van de reconstructieplannen en is gebruikt bij het opstellen van de reconstructieplannen.

Provinciale Uitgangspunten Notitie (1999) + Reconstructie aan zet, Koepelplan Reconstructie Concentratiegebieden (juni 2001)

De provincie Noord-Brabant heeft een Provinciale Uitgangspunten Nota (PUN, 1999) opgesteld. Het Koepelplan is het directe resultaat van afspraken uit de PUN. In het Koepelplan zijn specifiek voor Noord-Brabant eisen opgenomen waar de reconstructieplannen aan moeten voldoen. Het Koepelplan heeft twee primaire functies. Het is

1. richtinggevend kader voor de reconstructiecommissies. Het Koepelplan bevat opdrachten voor de reconstructiecommissies. De opdrachten hebben betrekking op verschillende beleidsterreinen. Het Koepelplan is daarmee het kader waaraan de provincie de reconstructieplannen toetst. Het Koepelplan moet inspireren tot een adequate invulling van het beleid voor het landelijk gebied.
2. integrerend kader voor het provinciale beleid voor het landelijk gebied. Het Koepelplan

presenteert het provinciale en Rijksbeleid, gericht op het landelijk gebied, zoveel mogelijk in onderlinge samenhang. Het gaat daarbij om beleidsthema's variërend van water, natuur, milieu en ruimtelijke ordening tot sociale en economische vitaliteit, landbouw en recreatie.

Het Koepelplan vormt een handreiking voor de reconstructiecommissies door op een rij te zetten wat er in de reconstructieplannen aan de orde zal/moet komen. Het Koepelplan geeft aan wat de provincie van de reconstructiecommissies verwacht, welke doelen ze met de reconstructie wil realiseren. De taakstelling (zoveel mogelijk geformuleerd als doelstelling) voor de reconstructiecommissie bevat resultaat- en inspanningsverplichtingen.

Daarnaast zijn er facultatieve onderdelen die de reconstructiecommissie naar eigen inzicht kan invullen. De verplichtingen hebben betrekking op de via uitvoering van het reconstructieplan te realiseren eindsituatie, die uiterlijk 12 jaar na vaststelling van het reconstructieplan moet zijn bereikt. Het Koepelplan geeft aan dat alle doelen niet zonder meer naast elkaar mogelijk zijn met het oog op de beperkte ruimte. De reconstructiecommissies worden gevraagd met optimale oplossingen, passend bij het gebied, te komen.

De reconstructie is gericht op duurzame ontwikkeling van het landelijk gebied. Maatregelen en activiteiten in de bebouwde kom vallen in principe buiten de Reconstructie, met uitzondering van de activiteiten die betrekking hebben op leefbaarheidsaspecten.

2.2 Besluiten per thema

2.2.1 Water en bodem EU-Kaderrichtlijn Water (2000)

Dit is een Europese richtlijn op het gebied van oppervlakte- en grondwater. Het doel van de richtlijn is het beschermen van aquatische ecosystemen, het bevorderen van duurzaam watergebruik, het verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit en, als nevendoeel, het harmoniseren van de bestaande Europese regelgeving op het gebied van water. De implementatie van de KRW in Nederland valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. De uitvoering ervan ligt in handen van de regionale waterbeheerders. In Nederland wordt op dit moment gewerkt aan de aanpassing van wet- en regelgeving. Het kabinet pleit in de zogenaamde "ambitienota" voor een zo pragmatisch mogelijke implementatie van de KRW in Nederland: de milieukwaliteit mag in ieder geval niet verslechteren, ook niet als de economie groeit en de bevolking toeneemt. Zelfs met deze pragmatische uitvoering is er sprake van een forse extra opgave ten opzichte van de bestaande beleidspraktijk.

De KRW geeft aan dat de gestelde waterkwaliteits- en ecologische doelstellingen in beginsel binnen 15 jaar, dus in december 2015, moeten zijn bereikt. Ook is aangegeven dat het programma van maatregelen dat hiervoor nodig is, in 2009 onder de naam stroomgebiedsbeheersplan bestuurlijk moet zijn vastgesteld en uiterlijk in 2012 operationeel moet zijn. In deze plannen worden waterkwaliteitsdoelstellingen en doelstellingen betreffende de ecologische kwaliteit van de waterlichamen opgenomen. De KRW eist dat in 2015 minimaal een goede ecologische toestand voor natuurlijke wateren of een goed ecologisch potentieel voor sterke veranderde en kunstmatige wateren is gerealiseerd. Als doelen in 2015 niet haalbaar zijn, en dus fasering noodzakelijk is, moet dit in de stroomgebiedbeheersplannen zijn aangegeven.

In een landelijke studie van Alterra naar de mogelijk gevolgen van de implementatie van de KRW voor de landbouw is geconcludeerd dat de gevolgen voor de landbouw van de KRW aanzienlijk (kunnen) zijn. Vaak blijkt fosfaat en in mindere mate nitraat maatgevend om de ecologische doelstellingen in het oppervlaktewater te realiseren. Om de uit ecologische doelstel-

lingen voortvloeiende waterkwaliteitsdoelstellingen te kunnen realiseren moet zeer forse ingrepen worden gepleegd om de uitspoeling van stikstof en de afspoeling van fosfaat te reduceren. Daarnaast moet ook de belasting door bestrijdingsmiddelen en zware metalen (diervoeding en kunstmest) afnemen.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In het reconstructieplan/milieueffectrapport kunnen de effecten van de in het plan opgenomen maatregelen voor (oppervlakte)water- en bodemkwaliteit nog niet getoetst worden aan de doelstellingen uit de KRW, omdat de ecologische doelstellingen voor de verschillende waterlichamen nog moeten worden vastgesteld. De te nemen maatregelen worden opgenomen in het tweede generatie reconstructieplan.

In de effectbeschrijving wordt wel ingegaan op de effecten van dit (eerste generatie) reconstructieplan en van alternatieve oplossingen op de waterkwaliteit. Het betreft effecten die zijn gebaseerd op kwantitatieve veranderingen in de grondwaterstand. Het gaat dus om een inschatting van de indirecte effecten die optreden door maatregelen die zijn gericht op het vernatten van natuurgebieden en waterconservering door de landbouw, en dus niet de effectbepaling van de (nog vast te stellen) maatregelen die zijn gericht op het realiseren van doelen in het kader van de KRW.

Kabinetsstandpunt Waterbeleid in de 21ste eeuw (2000) (waaronder 'Anders omgaan met water' en 'Ruimte voor de rivier')

Dit kabinetsstandpunt geeft de overkoepelende visie van het Rijk weer op de aanpak van veiligheid en wateroverlast. De veiligheid moet gewaarborgd blijven, de kans op overstromingen mag niet toenemen. Wateroverlast moet teruggedrongen worden.

Méér ruimte voor water, naast technische maatregelen en taakstellende afspraken tussen verschillende overheden, zijn essentieel voor het slagen van dit beleid. Voor de aanpak van veiligheid en wateroverlast is uiteindelijk een goede mix van ruimtelijke en technische maatregelen noodzakelijk. Onder technische maatregelen worden maatregelen zoals dijkverhogingen en -versterkingen, bemaling en stuwen verstaan. Onder ruimtelijke maatregelen verstaat het kabinet onder meer het verbreden of verlagen van uiterwaarden en de inzet van waterbergings- en retentiegebieden.

In het Streekplan zijn zoekgebieden voor regionale waterberging en zoekgebieden voor rivierverruiming aangegeven.

In de Startovereenkomst "Waterbeleid 21ste eeuw" (op 14-2-2001 ondertekend door het Rijk, het Interprovinciaal Overlegorgaan, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen) is vastgelegd dat bij ruimtelijke plannen de watertoets toegepast moet worden. De watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten (veiligheid, wateroverlast, waterkwaliteit, verdroging) in ruimtelijke plannen en besluiten.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport wordt rekening gehouden met het beleid dat geldt voor zoekgebieden voor rivierverruiming en potentiële noodoverloopgebieden. Het streven is deze gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen waarvoor grote investeringen worden gedaan en die een concentratie van kapitaal (mensen, bedrijvigheid) tot gevolg hebben, zoals woongebied, bedrijventerrein, intensieve veehouderij of glastuinbouw.

In het reconstructieplan/milieueffectrapport zijn de zoekgebieden overstromings- en retentiegebieden voor regionale waterberging nader begrensd. Voor een deel zijn de gebieden concreet

begrensd en voor een deel zijn ze nader begrensd als voorlopig reserveringsgebied. Het streven is deze gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen waarvoor grote investeringen worden gedaan en die een concentratie van kapitaal (mensen, bedrijvigheid) tot gevolg hebben. Voorbeelden zijn: woongebied, bedrijventerrein, intensieve veehouderij of glastuinbouw. Voor de concreet begrensde gebieden worden ook minder groot-schalige ontwikkelingen gereguleerd via een aanlegvergunningstelsel.

Water is een belangrijk punt van discussie in de reconstructie, waarbij alle verantwoordelijke partijen vertegenwoordigd zijn (provincie, waterschappen, gemeenten). De watertoets is toegepast op dit ontwerpreconstructieplan. In dit reconstructieplan/milieueffectrapport is specifiek op de watertoets ingegaan in de zogenaamde waterparagraaf.

Vierde Nota Waterhuishouding (1998)

Deze nota geeft het Rijksbeleid op het gebied van waterhuishouding weer.

De hoofddoelstelling van deze nota is: “Het hebben en houden van een veilig en bewoonbaar land en het instandhouden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, waarmee een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd”.

In deze nota zijn MTR-normen (MTR=maximaal toelaatbaar risico) opgenomen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport zijn de effecten van de in het plan opgenomen maatregelen globaal getoetst aan de MTR-normen voor het oppervlaktewater.

Provinciaal Waterhuishoudingsplan (1998) en Partiële herziening Waterhuishoudingsplan 2003-2006 (2003)

Het provinciaal Waterhuishoudingsplan is partieel herzien en de volledige tekst is opgenomen in de Partiële herziening. De volgende onderdelen zijn relevant voor de reconstructie:

- *Verbetering van de waterhuishoudkundige voorwaarden voor de functies*
Conform het Rijksbeleid (verwoord in de 4e Nota Waterhuishouding) is de provincie verplicht het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) voor de verschillende functies (natuur, landbouw en grondwateronttrekkingen) vast te leggen.
- *Het verbeteren van de waterkwaliteit*
Het beleid is gericht op het realiseren van een zodanige milieukwaliteit dat er geen risico's optreden voor de volksgezondheid en dat het grondwater in de hele provincie met aanvaardbare inspanningen geschikt te maken is voor de bereiding van drinkwater. Daarnaast is het beleid gericht op het in stand houden of tot stand brengen van een evenwichtige opbouw van het ecosysteem, zowel binnen als buiten natuurgebieden zoals aangegeven op de provinciale natuurdoelenkaart.
- *De inrichting van waterlopen in het buitengebied*
Hierbij gaat het om behoud, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke en natuurwaarden voor waterlopen met een waterhuishoudkundige functie.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport zijn maatregelen opgenomen die leiden tot een afgewogen GGOR en tot de realisatie van waterdoelen in hydrologisch te herstellen natuurgebieden (onder meer natte natuurplekjes). Tevens is aangegeven waar waterconserveringsprojecten (onder andere voor de landbouw) gewenst zijn. De maatregelen en bijbehorende doelrealisatie (berekend in de m.e.r.) vormen het kader voor het door de waterschappen uit te werken gewenst grond- en oppervlaktewater regime (GGOR).

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport is een aantal alternatieven opgesteld die betrekking

hebben op de vernatting van natuurgebieden en waterconservering in landbouwgebieden. In dit reconstructieplan/milieueffectrapport is een deel van de overstromings- en retentiegebieden voor regionale waterberging nader begrensd. Ook hier is het streven de gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen.

Ten behoeve van verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit zijn er maatregelen opgenomen in het plan, waaronder het saneren van puntbronnen. Verder bevat het plan maatregelen voor beekherstel.

2.2.2 Milieu

Integrated Pollution Prevention Control (IPPC) (1996)

Dit is een Europese richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging. Bij oprichting en/of uitbreiding van onder andere installaties voor intensieve pluimvee- of varkenshouderij boven een bepaalde omvang moet worden getoetst of de voorgenomen activiteit een 'belangrijke verontreiniging' of 'belangrijke toename van verontreiniging' veroorzaakt. Er zijn emissiegrenswaarden vastgesteld voor deze installaties. De richtlijn bevat eisen ter voorkoming en, wanneer dat niet mogelijk is, beperking van emissies in lucht, water en bodem.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Voor de reconstructie is de IPPC vooral van belang voor het aspect ammoniak. In dit reconstructieplan/milieueffectrapport zijn verwachtingen ten aanzien van groei en krimp van bedrijven en veranderingen in de ruimtelijke verdeling van bedrijven vertaald in verwachtingen ten aanzien van emissie en depositie van ammoniak, maar zijn geen uitspraken gedaan over individuele bedrijven en het voldoen aan de IPPC-richtlijn.

Europese Nitraatrichtlijn (1991)

In deze Europese richtlijn is opgenomen dat de concentratie van nitraat in het grondwater de norm van 50 mg/l niet mag overschrijden. Het mestbeleid, alsmede de daarbij behorende aanwijzing van droge zandgronden door de minister van LNV, heeft mede tot doel te voldoen aan de Europese Nitraatrichtlijn.

Om de nitraatverliezen door landbouwkundige activiteiten te beperken noemt de Nitraatrichtlijn de volgende typen acties:

- Wisselbouw, het afdekken van de grond in de winter en het verbouwen van tussenbouwgewassen om doorlekken naar het grondwater tijdens de natte seizoenen te beperken.
- Het gebruik van (kunst)mest in balans met de gewasbehoeften, stikstof inputs en bodemvolume. Regelmatige mest- en bodemanalyse, verplichte plannen voor kunstmestgebruik en algemene beperkingen per gewas ten aanzien van minerale en organische stikstof bemesting.
- Het goed bijhouden van de stikstofverspreiding en voldoende opslag van natuurlijke mest die alleen beschikbaar is voor gewassen die voedingsstoffen nodig hebben. Als de mest wordt verspreid, moet dat op een verantwoorde manier via de juiste technieken gebeuren.
- Het zorgen voor een buffer van niet-bemeste grasstroken en heggen langs waterlopen en sloten.
- Goede, strikte regelingen (beperking) ten aanzien van het bewerken van steile gronden en irrigatie.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport zijn de verwachtingen ten aanzien van het veranderen van mestbeleid (evenwichtbemesting) vertaald in de inschatting van de ammoniakemissie in 2016.

Beleid in ontwikkeling

Nederland moet zijn mestbeleid aanpassen omdat het op een aantal punten niet voldoet aan de Europese eisen van onder de Nitraatrichtlijn. Dit is verder uitgelegd in §2.2.5 (landbouw).

Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996

Voor de beoordeling van stankoverlast afkomstig van veehouderijen is de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder in oktober 1996 in werking getreden. In 1998 is door de Afdeling bestuurs-rechtspraak van de Raad van State een aantal uitspraken gedaan over deze Richtlijn. Hieruit bleek dat:

- de afstandmeting en de omrekeningsfactoren voor Groen-Labelstallen zijn aanvaard;
- de aanbeveling om uit te gaan van het aantal dierplaatsen in plaats van het aantal dieren, voorlopig is afgewezen, en
- de verschuiving in de indeling in omgevingscategorieën voor stankgevoelige objecten en de beoordelingsmethode voor cumulatie van stankhinder onvoldoende gemotiveerd zijn bevonden.

Voor een beoordeling van de effecten op omgevingscategorieën voor stankgevoelige objecten kan - behoudens een aantal uitzonderingen - over het algemeen worden teruggevallen op de brochure Veehouderij en Hinderwet (uitgave 1985). Voor de beoordeling van cumulatie van stank moet op dit moment het toetsingskader, zoals is aangegeven in het rapport “Beoordeling cumulatie stankhinder door intensieve veehouderij” (publicatiereeks Lucht no. 46, uitgave 1985), nog steeds aangehouden worden. De regelgeving verandert wel op korte termijn (zie hierna).

Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verweingsgebieden (2002)

In deze wet, die op 14 mei 2002 door de Eerste Kamer is aangenomen, zijn de afstandseisen overgenomen uit de hiervoor beschreven Richtlijn Veehouderij en Stankhinder (1996). Ook is de zogeheten cumulatierегeling uit het wetsvoorstel geschrapt. Daardoor wordt bij de beoordeling van stankhinder alleen gekeken naar het individuele effect van een veehouderij op een voor stank gevoelig object.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

De toepassing van deze wet is gekoppeld aan het reconstructieplan. Na vaststelling van dit reconstructieplan/milieueffectrapport geldt het in deze wet genoemde aparte (soepeler) regime voor stank voor de landbouwontwikkelings- en verweingsgebieden en de extensiveringsgebieden met het primaat natuur. Door de zonering van de reconstructiegebieden in extensiverings-, verweings- en landbouwontwikkelingsgebieden, geldt de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder alleen nog in de overige extensiveringsgebieden en het stedelijk gebied.

Het aantal mensen dat werkelijk stankhinder ondervindt daalt niet door een versoepeling van de stankregelgeving. Het daadwerkelijk ervaren van stankhinder is namelijk niet volledig gelijk aan het aantal mensen dat binnen een stankcirkel van een veehouderijbedrijf woont. Dit reconstructieplan/milieueffectrapport geeft inzicht in het huidige en toekomstig aantal stankgehinderden en in de maatregelen die worden genomen om het aantal stankgehinderden te verminderen.

Beleid in ontwikkeling

(ontwerp)Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (2003)

Dit besluit stelt veehouderijen verplicht om bij nieuwbouw emissiearme stallen te bouwen. Van dit besluit is in mei 2001 een ontwerp in de Staatscourant gepubliceerd.

Wetsvoorstel Stank en veehouderij (2003)

Door het ministerie van VROM wordt een wetsvoorstel voorbereid dat het nieuwe beoordelingskader voor stank uit de veehouderij zal gaan vormen. Deze wet komt in de plaats van de Richtlijn veehouderij en stankhinder 1996. Het is de bedoeling dat de specifieke wetgeving voor de reconstructiegebieden (de Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden) in de nieuwe wet zal opgaan. Er wordt bij deze wet geen onderscheid meer gemaakt tussen de verschillende typen zoneringsgebieden. Dit wetsvoorstel 'Stank en veehouderij' ligt nu voor advies bij de Raad van State.

Wet ammoniak en veehouderij (Wav) (2002)

Op 8 mei 2002 is de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden. De Wav vormt een onderdeel van de nieuwe ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen. Deze nieuwe regelgeving kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden.

De emissiegerichte benadering zal gestalte krijgen in het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij. Het aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden is geregeld in de Wav en heeft betrekking op zones rondom voor verzuring gevoelige gebieden, gelegen in de EHS. In de Wav is bepaald dat in een zone van 250 meter rond kwetsbare bos- en natuurgebieden (groter dan 5 hectare) een oprichtingsverbod geldt voor (nieuwe) intensieve veehouderijen en dat de uitstoot van ammoniak door bestaande bedrijven in deze zone binnen het zogeheten bedrijfsemissieplafond moet blijven.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport zijn de kwetsbare gebieden en de 250 meter zones eromheen, in beginsel als extensiveringsgebied aangewezen.

Beleid in ontwikkeling

In het Hoofdlijnenakkoord (regeerakkoord) is opgenomen dat de werkingssfeer van de Wet ammoniak en veehouderij beperkt wordt tot de zeer kwetsbare natuur.

In maart 2004 heeft het IPO een voorstel gedaan wat inhoudt dat provincies ruimte krijgen voor een eigen afweging bij de keuze van kwetsbare natuurgebieden die onder de bescherming van de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) zullen vallen. Hierdoor ontstaan betere mogelijkheden voor aansluiting op het proces van de ruimtelijke ordening en de reconstructie. De Minister van LNV is van mening dat dit voorstel in principe mogelijkheden biedt om de gewenste aanpassing van de Wav vorm te geven. Bovendien past dit voorstel in het streven van het kabinet meer ruimte en verantwoordelijkheid te geven aan provincies en gemeenten bij de ruimtelijke inrichting van ons land. De Minister ziet een goed perspectief om op basis van dit voorstel verder te gaan.

Zowel de Minister van LNV als de staatssecretaris van VROM nemen grotendeels het voorstel van het IPO over voor de nieuwe Wet ammoniak en veehouderij (Wav) (brief van 3 juni 2004).

Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) (2002)

De Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) is een op de Wet ammoniak en veehouderij gebaseerde ministeriële regeling die de emissiefactoren bevat die nodig zijn om in de vergunde en in de aangevraagde situatie de ammoniakemissie van een veehouderij te kunnen berekenen. De Rav bevat een lijst met de verschillende stalsystemen per diercategorie en de daarbij behorende emissiefactoren. Tevens zijn hierin de maximale emissiewaarden opgenomen voor de berekening van de emissieplafonds op grond van de Wav.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

De informatie uit deze regeling is voor zover mogelijk in dit reconstructieplan/milieueffectrapport gebruikt om de effecten van zonering op emissie en depositie van ammoniak te kunnen bepalen. De regeling treedt binnenkort in werking. Enkele factoren wijken af van de nu vigerende regeling.

Provinciaal Milieubeleidsplan (2000) + Provinciale milieuverordening (2002)

In dit plan is het provinciale milieubeleid per milieuthema en per doelgroep opgenomen. Voor de reconstructie zijn vermindering van de verzuring en vermindering van geurhinder de meest belangrijke milieudoelen uit het milieubeleidsplan. De landbouw is de meest relevante doelgroep voor de reconstructie.

In de provinciale milieuverordening zijn twee hoofdcategorieën van specifieke gebieden onderscheiden, te weten grondwaterbeschermings-gebieden met als functie bescherming van grondwaterwinning voor de openbare drinkwatervoorziening en milieustimuleringsgebieden. De gebiedsbescherming in de milieustimuleringsgebieden vindt vanuit diverse invalshoeken plaats en is niet voor ieder gebied dat onderdeel uitmaakt van deze hoofdcategorie hetzelfde. Bij de aanwijzing van specifieke gebieden speelt met name:

- het belang van de bescherming van de bodem (bodembeschermingsgebieden);
- het belang van het beperken en voorkomen van geluidhinder (stiltegebieden);
- het belang van de bescherming van natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarden.

Een gebied kan om een of meer redenen als bijzonder gebied worden aangewezen, waardoor deze gebieden elkaar deels overlappen. De gebieden zijn aangewezen in de provinciale milieuverordening. In de provinciale milieuverordening zijn verder regels opgenomen betreffende afvalstoffen, inclusief lozingen van afvalwater.

Hieronder is kort iets opgenomen over grondwaterbeschermingsgebieden en stiltegebieden, omdat deze met name relevant zijn voor de reconstructie. Deze gebieden zijn weergegeven op de kaarten 2 en 10.

- *Grondwaterbeschermingsgebieden*

In de provinciale milieuverordening zijn beschermingszones en boringsvrije zones aangewezen rond waterwingebieden en regels gesteld voor activiteiten in deze zones die de kwaliteit van het grondwater kunnen bedreigen. Rond kwetsbare en zeer kwetsbare winningen zijn 25-jaarszones (regenwater dat binnen deze zone inzijgt, doet er ten hoogste 25 jaar over om de winningsputten te bereiken) aangewezen als beschermingszones. Daarnaast zijn rond enkele zeer kwetsbare winningen 100-jaarszones aangewezen.

In de laatste herziening van de provinciale milieuverordening zijn de begrenzingen van enkele grondwaterbeschermingsgebieden aangepast.

- *Stiltegebieden*

Ter bescherming van relatief onverstoorde gebieden zijn in de Provinciale milieuverordening stiltegebieden aangewezen en regels opgesteld ter voorkoming van geluidsoverlast. Ter ondersteuning van deze regelgeving is het ruimtelijk beleid erop gericht functies die tot extra geluidsverstoring leiden, uit deze gebieden te weren. Het gaat er hierbij om dat het heersende geluidsniveau niet wordt verhoogd. Activiteiten die in dit verband geweerd moeten worden, zijn met name niet-agrarische bedrijvigheid, intensieve toeristisch-recreatieve voorzieningen en militaire activiteiten.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport zijn de effecten op grondwaterbeschermingsgebieden en stiltegebieden bepaald.

2.2.3 Natuur Vogelrichtlijn (1979) + Habitatrichtlijn (1992)

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die als doel heeft een Europese bescherming van vogels te garanderen in een Europees netwerk van natuurgebieden. De Habitatrichtlijn is eveneens een Europese richtlijn. Deze richtlijn heeft als doel het beschermen van typen natuurlijke habitats (leefgebieden) en soorten (planten en dieren) in een Europees netwerk van natuurgebieden. De bescherming van vogels, andere dieren, planten en habitats gebeurt door de aanwijzing van gebieden (Speciale Beschermingszones). Voor de Vogelrichtlijn op grond van de aanwezigheid van bepaalde aantallen van de kwalificerende vogelsoorten (bijlage I van de Vogelrichtlijn). Voor de Habitatrichtlijn op basis van de bijlagen I (gebieden) en II (soorten) van deze richtlijn. De Speciale Beschermingszones vormen samen het netwerk van natuurgebieden. Dit netwerk heet 'Natura 2000'.

De Habitatrichtlijn kent, in tegenstelling tot de Vogelrichtlijn, ook nog een soortbescherming (die ook geldt buiten de aangewezen gebieden). Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geeft een lijst van soorten die strikt beschermd moeten worden.

De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn worden in de nieuwe Natuurbeschermingswet geïmplementeerd.

Nieuwe plannen of projecten in en in de nabijheid van de Speciale Beschermingszones dienen conform de richtlijn te worden getoetst. Voor plannen of projecten die significante gevolgen hebben op soorten of habitats waarvoor de Speciale Beschermingszone is aangewezen geldt het 'nee-tenzij-principe'.

Wanneer het betrokken gebied een gebied is met een prioritair type natuurlijke habitat en/of een prioritaire soort, kunnen alleen argumenten die verband houden met:

- de menselijke gezondheid;
- de openbare veiligheid;
- voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- dan wel, na advies van de Europese Commissie, andere dwingende redenen van openbaar belang worden aangevoerd om ingrepen te mogen plegen in het gebied.

De Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn weergegeven op plankaart 2.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

De Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn in het reconstructieplan/milieueffectrapport veelal gezoneerd als extensiveringsgebied, inclusief een zone eromheen. In de effectbeschrijving van dit plan wordt getoetst of het plan strijdig is met de instandhoudingsdoelstellingen van de gebieden.

Natuurbeschermingswet (1998)

De Natuurbeschermingswet (Nb-wet) stelt gebieden veilig die vanwege hun bijzondere natuur of hun natuurwetenschappelijke betekenis van algemeen belang zijn. Zowel gebieden die eigendom zijn van de staat als gebieden in handen van particulieren kunnen aangewezen worden als respectievelijk staatsnatuurmonument of beschermd natuurmonument.

De beschermde natuurmonumenten zijn aangewezen op plankaart 2.

Beleid in ontwikkeling: Wijziging Natuurbeschermingswet 2002

Het wetsvoorstel bestaat uit drie onderdelen:

1. de aanwijzing van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden
2. het beheer van deze gebieden
3. het toetsen van plannen, projecten en andere handelingen in of nabij deze gebieden

Er worden nieuwe Natuurbeschermingswetgebieden vastgesteld, waarin de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn opgenomen.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Bij de zonering is rekening gehouden met de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en de Natuurbeschermingswetgebieden.

Flora- en Faunawet (2002)

De Nederlandse Flora- en Faunawet regelt de wettelijke bescherming van in het wild levende planten en dieren. Deze bescherming houdt onder meer in dat handelingen waarmee beschermde dieren worden verontrust, verjaagd, gevangen of gedood zijn verboden. Ook het verontrusten en beschadigen van rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde dieren is verboden. Een tweede uitgangspunt is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of het nalaten daarvan nadelige gevolgen voor planten of dieren kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel zich in te spannen om de nadelige gevolgen daarvan te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

De Flora- en Faunawet gaat uit van het ‘nee, tenzij’-beginsel. Dit betekent dat bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. Er moet daarbij gekeken worden naar alternatieven, naar dwingende redenen van groot openbaar belang en naar mogelijkheden voor compensatie.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Bij het opstellen van dit reconstructieplan/milieueffectrapport is waar mogelijk rekening gehouden met het soortenbeleid. Bij uitvoering van het reconstructieplan kan het aanvragen van ontheffing van de Flora- en Faunawet aan de orde zijn.

Structuurschema Groene Ruimte I (1995)

Het ruimtelijke beleid voor de ecologische hoofdstructuur (EHS) is gericht op het instandhouden van de natuur door behoud, herstel en ontwikkeling wezenlijke kenmerken en waarden. In het SGR is ook het zogenaamde compensatiebeginsel beschreven.

In de aanvulling op het SGR I is het robuuster maken van de EHS opgenomen om zo een

verhoging van de biodiversiteit mogelijk te maken. Dit kan door het realiseren van robuuste verbindingen op zwakke plekken in de EHS (robuuste ecologische verbindingen). Het beleid uit het Structuurschema Groene Ruimte is vertaald in provinciaal natuurbeleid.

Gebieden waarvoor het compensatiebeginsel van toepassing is:

- kerngebieden van de ecologische hoofdstructuur;
- gerealiseerde natuurontwikkelingsgebieden;
- kleinere natuurgebieden buiten de ecologische hoofdstructuur die zijn aangewezen in streek- of bestemmingsplannen of onder de Natuurbeschermingswet vallen;
- biotopen van aandachtsoorten die op indicatie van de soortenbeschermingsplannen van het Rijk in het Streekplan en/of bestemmingsplannen zijn opgenomen;
- bossen en landschappelijke beplantingen, vallend onder de Boswet;
- grootschalige openbare recreatievoorzieningen.

Beleid in ontwikkeling: Nota Ruimte

De Nota Ruimte is een nota van het Rijk, waarin de principes voor de ruimtelijke inrichting van Nederland vastgelegd worden. Het gaat daarbij om inrichtingsvraagstukken die spelen tussen nu en 2020, met een doorkijk naar 2030. In de nota worden de hoofdlijnen van beleid aangegeven, waarbij de ruimtelijke hoofdstructuur van Nederland (RHS) een belangrijke rol zal spelen.

De opdracht uit het Hoofdlijnenakkoord (regeerakkoord) is om de afzonderlijke nota's op de desbetreffende onderdelen van ruimtelijk beleid samen te voegen tot één Nota Ruimte. De nota bevat daarmee niet alleen de ruimtelijke uitspraken zoals die eerder in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening waren opgenomen, maar ook die uit het Tweede Structuurschema Groene Ruimte (SGR2) en uit het Nationaal Verkeers- en Vervoersplan (NVVP), voor zover het kabinet daaraan vasthoudt. Daarnaast worden in de Nota Ruimte ook de Gebiedsgerichte Economische Perspectieven (GEP) opgenomen. De Nota Ruimte zal zo hét ruimtelijke beleid van het kabinet gaan bevatten en wordt zo een veel meer integraal product. Het kabinet heeft deel 3 van de PKB Nota Ruimte (het kabinetsstandpunt) - na overleg met de mede-overheden en andere relevante partijen - op 27 april aan de Tweede Kamer aangeboden.

Alle niet-ruimtelijke facetten van het mobiliteitsbeleid en het verbrede landbouwbeleid zullen in de nieuwe Nota Mobiliteit worden vastgelegd of zijn reeds in de Agenda voor een Vitaal Platteland vastgelegd.

Brabant in Balans, Streekplan Noord-Brabant (2002) (natuur)

Het gehele buitengebied is onderverdeeld in 2 typen structuren; de groene hoofdstructuur (GHS) en de agrarische hoofdstructuur (AHS). De GHS is een samenhangend netwerk van alle natuur- en bosgebieden, landbouwgebieden en andere gebieden met bijzondere natuurwaarden, en landbouwgebieden die bijzondere potenties hebben voor de ontwikkeling van natuurwaarden. De AHS omvat het gebied buiten de GHS en de bebouwde kernen en infrastructuur. In de AHS staan de instandhouding en de versterking van de landbouw voorop.

Beide hoofdstructuren zijn onderverdeeld in twee hoofdzones, namelijk GHS-natuur (met hoofdfunctie natuur), GHS-landbouw (landbouwgebieden met hoge natuurwaarden), AHS-landschap (landbouwgebieden met overige bijzondere natuur- en landschapswaarden) en AHS-landbouw (landbouwproductiegebieden).

De hoofdzones zijn vervolgens onderverdeeld in een aantal subzones in volgorde van kwetsbaarheid (zie onderstaande tabel).

Hoofdzone	Subzone
GHS-natuur	1. Natuurparel 2. Overig bos- en natuurgebied 3. Ecologische verbindingzone
GHS-landbouw	4. Leefgebied kwetsbare soorten 5. Leefgebied struweelvogels 6. Natuurontwikkelingsgebied
AHS-landschap	7. Leefgebied dassen 8. Waterpotentiegebied
AHS-landbouw	9. RNLE-landschapsdeel 10. Zoekgebied veeverdichtingsgebieden 11. Vestigingsgebied glastuinbouw 12. Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw 13. Glasboomteeltgebied 14. AHS-overig

Bron: Streekplan 2002

Natuurgebiedsplannen en Beheersgebiedsplan (2002)

In deze plannen zijn de streefdoelen voor de natuur in Brabant (natuurdoeltypen) vastgelegd. De plannen geven op perceelsniveau aan waar en welke subsidies voor aanleg en beheer van natuur verkregen kunnen worden op grond van de subsidieregeling natuurbeheer (natuurgebiedsplan) en de subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (beheersgebiedsplan). Daarnaast vormen deze plannen de provinciale begrenzing van de ecologische hoofdstuctuur van het Rijk op perceelsniveau en daarmee de EHS zoals deze wordt gehanteerd in de Wet ammoniak en veehouderij.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In het kader van de reconstructie wordt geprobeerd de natuurdoeltypen te behalen door verhoging van de grondwaterstand en vermindering van de ammoniakdepositie en de belasting van het grond- en oppervlaktewater met bestrijdingsmiddelen en meststoffen. In dit reconstructieplan/milieueffectrapport is getoetst in hoeverre de randvoorwaarden voor de natuurdoeltypen op het gebied van grondwaterstand en stikstofdepositie door het plan worden gerealiseerd.

Natuur- en Landschapsoffensief Brabant, beleidsnota natuur en landschap in Noord-Brabant 2002-2012 (2002)

Deze nota geeft het sectorale natuur- en landschapsbeleid weer van de provincie. In het Streekplan heeft (gedeeltelijk) een afweging van dit beleid plaatsgevonden. In deze nota is een onderscheid gemaakt in gebiedsbescherming en in soortenbescherming.

De gebiedsbescherming is vertaald in het Streekplan. In deze beleidsnota zijn verschillende instrumenten opgesomd voor realisatie van het beleid, zoals de EHS, ecologische verbindingzones, robuuste ecologische verbindingen, regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE'n) en agrarisch natuurbeheer. Daarnaast wordt ingegaan op de bescherming van leefgebieden van kwetsbare soorten, dassen en struweelvogels en op de bescherming van de soorten zelf.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In het kader van de reconstructie worden verschillende van bovengenoemde instrumenten ingezet. Enkele voorbeelden zijn het streven om de EHS versneld te realiseren, het begrenzen van de RNLE'n en het stimuleren van agrarisch natuurbeheer.

2.2.4 Landschap en cultuurhistorie

Verdrag van Valetta/Malta (1992)

Dit Europese Verdrag heeft tot doel het archeologische erfgoed te beschermen als bron van het Europese gemeenschappelijke geheugen en als middel voor geschiedkundige en wetenschappelijke studie.

Hiertoe worden als bestanddelen van het archeologische erfgoed beschouwd alle overblijfselen, voorwerpen en andere sporen van de mens uit het verleden:

- waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving;
- ten aanzien waarvan opgravingen of ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving de voornaamste bronnen van informatie zijn.

Tot het archeologische erfgoed behoren bouwwerken, gebouwen, complexen, aangelegde terreinen, roerende zaken, monumenten van andere aard, alsmede hun context, ongeacht of zij op het land of onder water zijn gelegen.

Het verdrag van Valetta schrijft voor dat bij plannen voor ruimtelijke ontwikkelingen het behoud van het archeologisch erfgoed meegewogen moet worden. Dit verdrag is vertaald in het Streekplan en in de cultuurhistorische en archeologische waardenkaarten.

Architectuurnota (2000)

Dit is een nota van de ministeries van OCW, VROM, VenW en LNV met negen Grote Projecten op het gebied van architectuur en ruimtelijke ordening om het architectuurbeleid concreet vorm te geven. De reconstructie is één van de negen Grote Projecten die zijn opgenomen in de Architectuurnota. Bij deze negen Grote Projecten moeten ontwerpers in een vroegtijdig stadium worden ingeschakeld, moet er een integrale aanpak komen en moet er een goede, bestuurlijke afstemming en een duidelijke regie zijn. Ook wordt het publiek betrokken bij een aantal van deze projecten.

De Grote Projecten bestrijken het hele scala aan bouwopgaven voor de nabije toekomst, waarbij naast nieuwbouw en monumenten ook grote opgaven in het landelijk gebied, infrastructuur en de ruimtelijke ordening aan de orde zijn. Op deze manier kunnen zij een voorbeeldwerking hebben voor heel opdrachtgevend Nederland, waaronder provincies, gemeentes, ontwikkelaars, stichtingen en particulieren.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Bij het opstellen van dit reconstructieplan zijn ontwerpers betrokken. Zij hebben hun inbreng geleverd tijdens ontwerpatelier en via ontwerpopdrachten.

Nota Belvédère (1999)

De Nota Belvédère is een beleidsnota van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. De hoofddoelstelling van de nota luidt: De cultuurhistorische identiteit wordt sterker richtinggevend voor de inrichting van de ruimte en het Rijksbeleid zal daarvoor goede voorwaarden scheppen.

In het kader van Belvédère is een landsdekkend overzicht vervaardigd van de cultuurhistorisch meest waardevol geachte steden en gebieden; de Cultuurhistorische Waardenkaart van Nederland. Deze kaart bevat onder andere de Belvédèregebieden. Dit zijn gebieden met een hoge concentratie van cultuurhistorische waarden. In het reconstructiegebied van Noord-Brabant liggen enkele Belvédèregebieden zoals het Dommeldal, de Maasvallei, een gebied bij Griendtsveen-Helenaveen en de Langstraat (deels).

Buiten de Belvédèregebieden zijn er ook cultuurhistorische waarden aanwezig. Vaak zijn dat waarden die vanuit een van de drie sectorale invalshoeken binnen de cultuurhistorie (archeologie, bouwkunde, historisch landschap) als van bijzonder hoge waarde worden geacht. De cultuurhistorische waarden zijn doorvertaald in de provinciale cultuurhistorische waardenkaart (zie hieronder). Een belangrijk deel van de cultuurhistorische waarden is aangegeven op kaart 11.

Kookboek Cultuurhistorie, Cultuurhistorische waardenkaart (2000, 2002)

De provincie heeft de cultuurhistorische (landschaps)waarden van bovenlokaal belang aangegeven op de (provinciale) Cultuurhistorische waardenkaart. Deze is door GS vastgesteld. Bij de opstelling en uitvoering van ruimtelijke plannen moet met deze waarden rekening worden gehouden. Dit geldt in het bijzonder voor de historisch-landschappelijke vlakken met hoge en zeer hoge waarde. In beginsel zijn in deze vlakken alleen ruimtelijke ingrepen toelaatbaar die gericht zijn op de voortzetting of het herstel van de historische functie en die leiden tot behoud of versterking van cultuurhistorische (landschaps)waarden.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In het kader van de reconstructie is onder andere bij de integrale zonering rekening gehouden met de cultuurhistorische (landschaps)waarden.

Archeologische Monumentenkaart en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (2000)

Bij de opstelling en de uitvoering van ruimtelijke plannen moet rekening worden gehouden met (bekende) archeologische waarden, zoals aangegeven op de Archeologische Monumentenkaart, en de te verwachten archeologische waarden, zoals aangegeven op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden. Het uitgangspunt hierbij is dat het archeologisch erfgoed moet worden beschermd op de plaats waar het wordt aangetroffen. Gezien dit uitgangspunt moeten in geval van voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen in gebieden met een hoge of een middelhoge verwachtingswaarde voor archeologisch erfgoed, de archeologische waarden door middel van een vooronderzoek in kaart worden gebracht. De archeologische waarden zijn deels opgenomen in de provinciale cultuurhistorische waardenkaart.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Bij de uitvoering van projecten in het kader van de reconstructie moet rekening worden gehouden met archeologische waarden. Bij de effectbepaling van dit plan is een inschatting gemaakt van de kans op aantasting van archeologische waarden.

Brabant in Balans, Streekplan Noord-Brabant (2002) (landschap en cultuurhistorie)

In het Streekplan wordt naast de onderwerpen cultuurhistorie en archeologie ook aandacht besteed aan landschapsvisies en beeldkwaliteitsplannen. De kern van een landschapsvisie is een duurzaam integraal landschapsontwerp dat gebaseerd is op de aanwezige landschappelijke

kwaliteiten. Landschapsvisies kunnen een bouwsteen zijn voor of een onderdeel van een reconstructieplan.

Tevens kunnen bij verschillende ruimtelijke ontwikkelingen in het kader van de reconstructie beeldkwaliteitsplannen worden opgesteld. In dergelijke plannen moet de na te streven beeldkwaliteit worden beschreven, onder meer door aan te geven op welke ruimtelijke kenmerken van landschap en bebouwing en op welke landschappelijke structuren en elementen moet worden ingespeeld en welke streefbeelden daarbij gelden.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Voor Peel en Maas zijn de regionale landschapsvisies uit met name de StructuurvisiesPlus Land van Cuijk en Uden-Veghel van belang.

2.2.5 Landbouw

Meststoffenwet, Mineralen Aangifte Systeem (MINAS) (2001)

In 1998 trad het MINeralen AangifteSysteem (MINAS) in werking. Het doel ervan is het terugdringen van milieuverontreiniging door meststoffen. De regelgeving is er onder andere op gericht om de uitspoeling van nitraat en fosfaat naar het grondwater en oppervlaktewater zodanig te verlagen dat de milieurisico's worden beperkt. MINAS is een mineralenboekhouding waarmee de mineralenstromen op een bedrijf in beeld kunnen worden gebracht. Hierbij gaat het om fosfaat en stikstof. Wie meer mineralen heeft aangevoerd dan afgevoerd, moet een heffing betalen over de te veel aangevoerde mineralen. Het doel is dat agrariërs hun bedrijf zo inrichten dat geen heffing hoeft te worden betaald. Vanaf 2001 zijn alle land- en tuinbouwbedrijven aangifteplichtig voor MINAS.

Leidraad Mest (2001)

De Leidraad Mest is een product van het provinciaal bestuurlijk Platform Mest met een beleidskader voor mestbewerkingsinitiatieven. Dit Platform bestaat uit vertegenwoordigers van de landbouworganisaties (Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), Zuidelijk Platform, Mestac, Nevedi), maatschappelijke organisaties (Brabantse Milieufederatie (BMF), Rabobank) en overheden (ministeries, provincie, gemeenten, waterschappen, regionale milieudiensten).

Na opstelling van de Leidraad door het Platform Mest hebben de provincie en alle Brabantse gemeenten en waterschappen de Leidraad vastgesteld.

Alle in het Brabantse Platform Mest betrokken partijen zijn het erover eens dat binnen een duurzame landbouw gebruik van onbewerkte (drijf)mest niet past. Gestreefd wordt naar verdringing van kunstmest en onbewerkte mest door kwalitatief hoogwaardige dierlijke meststoffen. Als verdringing van kunstmest wordt gerealiseerd, zal daardoor tegelijkertijd het mineralenoverschot verminderen. Mestbewerking kan een dergelijke kwaliteitsslag tot stand brengen. Daarom dient mestbewerking een belangrijke rol te spelen bij het realiseren van een milieuverantwoorde afzet van (alle) mest, zonder daarmee overigens te rechtvaardigen dat er meer dieren gehouden kunnen worden. De planologische randvoorwaarden voor mestbewerkingslocaties zijn in deze Leidraad opgenomen. Bij de realisatie van mestverwerkingsinstallaties moet de Leidraad Mest toegepast worden.

Beleid in ontwikkeling

Nederland moet zijn mestbeleid aanpassen omdat het op een aantal punten niet voldoet aan de Europese eisen. Dat blijkt uit de uitspraak van 2 oktober 2003 van het Europese Hof van Justitie. Het Hof vindt onder meer dat het Nederlandse mineralen aangiftesysteem (MINAS) ontoereikend is om aan de eisen van de Nitraatrichtlijn te voldoen. De invulling van het nieuwe beleid is verwoord in het Derde Actieprogramma Nitraatrichtlijn, het Interimprogramma en de beleidsbrief aan de Tweede Kamer van 19 mei 2004.

De veehouderij in Nederland krijgt te maken met fors stijgende mestafzetkosten door aanpassingen van het mestbeleid. Het kabinet kiest bewust niet voor krimpmaatregelen. Er komt een systeem van normen voor de aanwending van stikstof en fosfaat op landbouwgrond (gebruiksnormen) dat het huidige mineralenaangiftesysteem (verliesnormen) zal vervangen. Dit betekent dat landbouwbedrijven niet meer worden afgerekend op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die in het milieu verdwijnt, maar op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die zij gebruiken voor de groei van gewassen. In het Actieprogramma wordt vooral ingegaan op het nieuwe systeem van gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat.

Er komen drie gebruiksnormen:

- gebruiksnorm voor de stikstof uit dierlijke mest
- gebruiksnorm totale stikstofbemesting
- gebruiksnorm totale fosfaatbemesting.

Bij de laatste twee gebruiksnormen moeten ook kunstmest en andere meststoffen (zoals compost) worden meegenomen. Het streven is om de nieuwe regels uiterlijk 1 januari 2006 in werking te laten treden. Tot die tijd blijft de bestaande wetgeving volledig van kracht, inclusief MINAS.

Met het nieuwe beleid zal Nederland in 2006 voldoen aan de eisen van de Europese nitraatrichtlijn. In 2015 is voor fosfaat evenwicht bereikt tussen bemesting en de onttrekking van mest door het gewas. Het kabinet overlegt nog met de Europese Commissie over de voorgestelde invulling van het mestbeleid. Dat moet in de zomer van 2004 tot een akkoord leiden.

Het voorstel tot wijziging van de meststoffenwet wordt nu voor advies aan maatschappelijke organisaties aangeboden (zie ook Dossier Mest). In juni zal het voor advies worden aangeboden aan de Raad van State en vervolgens aan de Tweede Kamer

---

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In het reconstructieplan/milieueffectrapport kunnen mestverwerkingslocaties aangewezen worden of zoekgebieden voor mestverwerkingslocaties. Daarmee wordt de Leidraad geconcretiseerd. Tevens kan er (eventueel) een nieuwe opkoopregeling van bedrijven worden aangegeven in het plan. Dit kan leiden tot een lagere mestproductie (minder vee). Daarnaast kan er in het reconstructieplan/milieueffectrapport aanvullend provinciaal milieubeleid ten aanzien van mestverwerking worden opgenomen.

Kabinetsstandpunt inzake toekomst intensieve veehouderij in Nederland

Dit kabinetsstandpunt bevat de conclusies die het kabinet trekt uit het brede debat dat in het najaar van 2003 is gevoerd over de intensieve veehouderij. Volgens het kabinet heeft intensieve veehouderij toekomst in Nederland. Dat kan in een 'veehouderijkolom' (producenten, slachters, verwerkers, detailhandel, etc.) die kwaliteit produceert en die met service en uitgekiende logistiek opereert op de Noordwest-Europese vers- en gemaksvuodselmarkt. Een intensieve veehouderij die in zijn ondernemen duurzaamheid en dierenwelzijn centraal stelt, die de consument een steeds ruimere keuze biedt en die maatschappelijk verantwoord ondernemen invult zó dat de burger er trots op kan zijn. Dit toekomstperspectief wordt in grote lijnen ook gedragen door een belangrijk deel van de betrokken partijen in de kolom en door maatschappelijke organisaties en daardoor wint het aan kracht, constateert het kabinet. Het kabinet meent dat voorkomen moet worden dat de intensieve veehouderij in zijn huidige vorm naar elders gaat.

Dat zou slechts het probleem verplaatsen naar andere landen. Geen blijvende toekomst ziet het kabinet voor bedrijven die weigeren de ernst van de situatie op langere termijn in te zien.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport wordt de ruimtelijke spreiding van de intensieve veehouderij meer afgestemd op waarden van natuur, landschap en wonen middels de integrale zonering. Daarnaast worden maatregelen voorgesteld om de milieubelasting verder te beperken, de landschappelijke inpassing te vergroten, de veterinaire veiligheid te verbeteren en de veehouderijkolom te versterken. Ook zijn de effecten van voorgestelde maatregelen inzichtelijk gemaakt.

Kabinetstandpunt (2001) en advies Herstructurering melkveehouderij (Commissie Koopmans) (2000)

Dit is een advies van de Commissie Koopmans aan de regering met betrekking tot een herstructurering van de melkveehouderij. De commissie adviseert om de precieze problematiek van de melkveehouderij in de reconstructiegebieden in kaart te brengen en gebieden voor te dragen voor herinrichting. Om tot een duurzame melkveehouderij en structuurverbetering van de melkveehouderij te komen, wordt in een aantal gebieden extensivering nagestreefd. Daarbij dient in kwetsbare gebieden grondgebondenheid te worden nagestreefd, onder meer door verplaatsing van melkveehouderijbedrijven.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport zijn gebieden aangewezen waar met prioriteit herstructurering van de melkveehouderij plaats zal vinden (kwetsbare natuurgebieden en drinkwaterwinningen) en waarbij Koopmangelden ingezet kunnen worden.

Nota Glastuinbouw (1999)

Dit is een provinciale beleidsnota op het gebied van glastuinbouw. Doel van de Nota Glastuinbouw is te komen tot een duurzame glastuinbouwsector die op termijn (2010) voor ongeveer 75 procent is geconcentreerd in vestigingsgebieden, doorgroeigebieden of in gebieden met bijzondere status. Dit wordt bereikt door verplaatsing van solitaire bedrijven uit (in eerste instantie) kwetsbare gebieden, verduurzaming op de minder kwetsbare locaties en projectmatige, duurzame concentratie in hiervoor optimale gebieden.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In het reconstructieplan/milieueffectrapport kunnen projectvestigingen (zoekgebieden voor grootschalige glastuinbouwvestiging), vestigingsgebieden (ruime mogelijkheden voor bestaande bedrijven en de mogelijkheid voor nieuwvestiging) en mogelijke doorgroeigebieden (voor bestaande bedrijven) worden begrensd.

Beleidsnota Teelt Ondersteunende Voorzieningen in de land- en tuinbouw (2000)

Deze provinciale beleidsnotitie vormt het toetsingskader van Gedeputeerde Staten voor het gebruik van ondersteunende voorzieningen bij plantaardige teelten. Ondersteunende voorzieningen kunnen onderverdeeld worden in lage en hoge voorzieningen. Enkele voorbeelden zijn; insectengaas, afdekfolies, containerteelt, schaduwhallen, hagelnetten en bakken in stellingen. In deze notitie zijn voorwaarden opgenomen voor de toepassing van ondersteunende voorzieningen. Ook zijn verschillende typen gebieden aangeduid waar ondersteunende voorzieningen niet of maar beperkt zijn toegestaan. De notitie is een nadere invulling van het in het Streekplan geformuleerde beleid met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In het reconstructieplan/milieueffectrapport kunnen gebieden worden aangewezen waar meer mogelijkheden zijn voor ondersteunende voorzieningen dan tot nu toe mogelijk was.

2.2.6 Recreatie en toerisme

Ontspannend Brabant, Beleidskader Toerisme en Recreatie (2001)

Deze nota bevat het provinciale beleid op het gebied van toerisme en recreatie. De provincie wil binnen het kader van de reconstructie ontwikkelingskansen bieden aan de sector. Belangrijk uitgangspunt is het aanscherpen van de contrasten tussen regio's. In plaats van 'meer van hetzelfde' wil de provincie de kwaliteit van het bestaande aanbod verbeteren en differentiëren. Bij de verder te ontwikkelen gebiedsdifferentiatie zal aangesloten worden bij herkenbare, zogehe- ten recreatiemilieus.

Er zijn drie typen recreatiemilieus genoemd in de notitie:

- 'doen'; waaronder buitenrecreatie, bewegingsrecreatie, natuurgerichte recreatie;
- 'vermaak'; stedelijke en dorpse gezelligheid, vertier en verwennerij;
- 'verblijf'; waaronder 'onze buurt buiten' (bijvoorbeeld bungalowparken en campings), 'einde van de wereld' (bijvoorbeeld losse verhuureenheden en kamperen bij de boer) en groepsverblijf.

Het provinciale beleid is er op gericht dat in Brabant alle recreatiemilieus voorhanden moeten zijn.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Het onderdeel recreatie en toerisme is in dit reconstructieplan/milieueffectrapport is zodanig uitgewerkt, dat het kan fungeren als een regionaal ontwikkelingsplan binnen het beleidskader Toerisme en Recreatie ((Ont)spannend Brabant). In het plan is door middel van het aanwijzen van gebieden aangegeven waar welke ontwikkelingen van de toeristisch-recreatieve sector gewenst zijn.

2.2.7 Wonen, werken en leefbaarheid

Werken aan sociale kwaliteit (1999)

Het welzijnsbeleid van de Rijksoverheid is vastgelegd in de nota Werken aan sociale kwaliteit uit 1999. De centrale doelstelling van het welzijnsbeleid is bijdragen aan de sociale kwaliteit in de samenleving. Het beleid is gericht op het bevorderen van de maatschappelijke participatie, het verbeteren van de toegankelijkheid van voorzieningen en diensten, het voorkomen en bestrijden van sociale uitsluiting en het ondersteunen van lokaal sociaal beleid. De vergroting van de leefbaarheid op het platteland is hierbij een van de aandachtspunten.

Bovengenoemde wil het Rijk bereiken door een programmatische aanpak, waarin het Rijk, samen met andere overheden en organisaties, de rol heeft van regisseur/programmamaker. Expliciet wordt hierbij aangegeven dat welzijnswerk flankerend beleid is dat alleen in samenwerking met andere sectoren vorm gegeven kan worden.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

In dit reconstructieplan/milieueffectrapport zijn gebieden aangegeven waar een leefbaarheidsproblematiek is geconstateerd en waar een speciale ontwikkelingsopgave is geformuleerd. Hiervoor worden dorpsontwikkelingsplannen opgesteld.

Beleid in ontwikkeling: Nota Ruimte

Van de Vijfde nota Ruimtelijke Ordening is PKB deel 1 (beleidsvoornemen van het kabinet) en deel 3 verschenen. Hierin is de doelstelling van het ruimtelijk beleid tot 2020 verwoord en is een doorkijk gegeven naar het jaar 2030. De nota geeft aan dat op een inspirerende manier sturing moet worden gegeven aan de inrichting van de ruimte om sociaal culturele en economische ontwikkelingen ruimtelijk te accommoderen. Om de ruimtevraag te kunnen accommoderen wordt ingezet op de strategieën “intensiveren”, “combineren” en “transformeren”. De nadruk ligt op de versterking van de Randstad als centrum binnen de nationale ruimtelijk-economische hoofdstructuur.

In Zuid-Nederland worden drie stedelijke netwerken onderscheiden waar de verstedelijkingsopgave zich zal concentreren. Een daarvan is Brabantstad: Breda (Baronie), Tilburg (Meierij), 's-Hertogenbosch (Maas en Meierij), Helmond (De Peel) en Eindhoven (Boven-Dommel). Brabantstad is naast Maastricht-Heerlen aangeduid als nationaal stedelijk netwerk. Brabantstad is via snelwegen verbonden met de Randstad, het Ruhrgebied en de Vlaamse Ruit.

Natuur en landschap in het zuiden worden versterkt door een gebiedgerichte benadering, uitgaande van de bodem en de watersystemen. Robuuste ecologische verbindingen worden nagestreefd. In de reconstructiegebieden is het beleid gericht op het geven van een nieuwe impuls aan de ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied. In de landelijke gebieden is ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit het principe ruimte voor ruimte ingevoerd. Voor Noord-Brabant gaat het om 3.000 woningen, bij voorkeur te vestigen in en aansluitend op bestaande kernen.

Brabant in balans, Streekplan Noord-Brabant 2002

In het Streekplan zijn vijf leidende principes voor het provinciaal ruimtelijk beleid voor de komende tien jaar opgenomen om het hoofddoel ‘zorgvuldiger ruimtegebruik’ te realiseren:

1. Meer aandacht voor de onderste lagen;
2. Zuinig ruimtegebruik;
3. Concentratie van verstedelijking;
4. Zonering van het buitengebied;
5. Grensoverschrijdend denken en handelen.

Ad 1. Bij de beoordeling, initiëring en ondersteuning van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt de zogenoemde lagenbenadering gehanteerd. De onderste laag wordt gevormd door het watersysteem, de bodemtypologie en de geomorfologie en de hiermee samenhangende natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische (landschaps-) waarden. De tussenlaag omvat de infrastructuur; hierbij is het streven de gebruiksmogelijkheden te intensiveren. Deze twee lagen moeten meer sturend worden voor ruimtelijke ontwikkelingen dan nu het geval is. Het ruimtegebruik voor de functies wonen, werken, landbouw en recreatie (de bovenste laag) moet meer afgestemd worden op deze onderste twee lagen.

Ad. 2. Zuinig ruimtegebruik betekent dat economische groei gepaard gaat met een minder dan evenredige groei van het ruimtebeslag. In deze lijn is het van groot belang optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden de bestaande bebouwde ruimte (opnieuw en) beter te benutten. Daarnaast wil de provincie een sterk accent leggen op het meervoudig gebruik van de ruimte, dat betekent dat meer functies op één en dezelfde locatie gecombineerd worden.

In het beleid ten aanzien van vrijkomende agrarische bedrijfslocaties speelt zuinig ruimtegebruik eveneens een belangrijke rol. Centraal staat het agrarisch hergebruik van vrijkomende bouwblokken boven het toestaan van nieuwe bouwblokken.

De uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag ten koste van het buitengebied moet zoveel mogelijk worden voorkómen. Wanneer uitbreiding onontkoombaar is, moet deze gepaard gaan

met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit elders in het buitengebied (rood-met-groen). In de uitwerkingsplannen voor de stedelijke en de landelijke regio's moet hieraan concreet invulling worden gegeven.

Ad. 3. Een ander leidend principe is concentratie van verstedelijking. Enerzijds om de steden voldoende draagvlak te geven voor hun functie als economische en culturele motor, anderzijds om het dichtslippen van het landelijk gebied tegen te gaan. Op provinciale schaal betekent dit dat het leeuwendeel van de woningbouw en de aanleg van bedrijventerreinen en infrastructuur moet plaatsvinden in vijf stedelijke regio's. In de landelijke regio's staat het voorkómen van verdere aantasting van het buitengebied centraal. Dit betekent dat het accent op inbreiden en herstructureren ligt.

Ad. 4. Het buitengebied blijft in hoofdzaak bestemd voor landbouw, natuur en recreatie. De onderlinge verhouding tussen deze drie hoofdfuncties verandert echter. Dit komt onder meer door de toenemende waardering voor natuur, landschap, rust en ruimte en door de ingrijpende veranderingen in de landbouw. Daarnaast wordt recreatie een steeds belangrijkere activiteit. Om de drie hoofdfuncties maximaal tot hun recht te laten komen, is het buitengebied gezoneerd in een groene hoofdstructuur (GHS) en een agrarische hoofdstructuur (AHS). Samen omvatten ze het gehele buitengebied van de provincie Noord-Brabant (zie ook onder het thema 'Natuur').

Ad. 5. In het ruimtelijk beleid wil de provincie meer inhoud geven aan grensoverschrijdende aspecten, zowel internationaal als interprovinciaal. Hierbij liggen de accenten op het gebied van de waterhuishouding, natuur, infrastructuur, verkeer en vervoer en bedrijvigheid.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Dit reconstructieplan/milieueffectrapport past in beginsel binnen de kaders van het Streekplan. Indien dit plan op onderdelen afwijkt van het Streekplan, geldt de vaststelling van het reconstructieplan door PS tevens als besluit tot herziening van het Streekplan op deze onderdelen.

Kadernota Sociaal-Economisch Beleid 2002-2006

Het provinciale sociaal en economisch beleid is opgenomen in deze nota. De Kadernota Sociaal-Economisch Beleid sluit nadrukkelijk aan bij het reconstructieproces in het landelijk gebied, door daar waar mogelijk en wenselijk de sociaal-economische platforms te ondersteunen. Met de uitwerkingsplannen van het Streekplan wordt gezocht naar een meer regionale benadering van de economische ontwikkelingen en vraag en aanbod van bedrijventerreinen. Maatwerk in de kleinere kernen op basis van ruimtelijke kwalitatieve overwegingen staat daarbij voorop.

In samenhang met de reconstructie van het landelijk gebied en de uitwerking van het Streekplan zullen de mogelijkheden worden onderzocht van het economische (her)gebruik van de vrijkomende agrarische bebouwing (VAB).

2.3 Gebiedsspecifieke besluiten

Hieronder worden de gebiedsspecifieke besluiten opgesomd.

Structuurvisies (Plus)

Op (inter-)gemeentelijk en regionaal niveau zijn structuurvisies (Plus) opgesteld. Programmatisch geven de visies onder andere invulling aan de behoefte aan woon- en werkmi-

lieus in de regionale context en andere ruimtelijke ontwikkelingen. Uit de confrontatie van structuurbeeld en programma worden ontwikkelkansen en variaties in ruimte en tijd van bestaande en nieuwe functies afgeleid. In Peel en Maas zijn de StructuurvisiePlus Land van Cuijk (2001), StructuurvisiePlus Uden/Veghel (2001) en de Structuurvisie van Landerd (2002) van belang.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

De structuurvisies zijn zowel belangrijke bouwstenen voor de uitwerkingsplannen van het Streekplan in de stedelijke regio Uden-Veghel en de landelijke regio's, als voor de reconstructieplannen.

(Integrale) Waterbeheersplannen, Stroomgebiedvisie

De waterbeheersplannen geven naast een strategische visie inzicht in de waterhuishoudkundige functies in Peel en Maas. Voor Peel en Maas zijn twee waterbeheersplannen van belang. Deze zijn opgesteld door de waterschappen de Aa en de Maaskant die per 1 januari 2004 zijn samengevoegd. Het Waterbeheersplan 2001-2004 van het voormalige waterschap de Aa (2000) heeft betrekking op delen van de gemeenten Landerd, Uden, Veghel en Boekel. Daarnaast heeft het voormalige waterschap de Aa de nota 'Visie op water' opgesteld (2002). Ook het voormalige waterschap de Maaskant heeft in 2000 het Waterbeheersplan 2001-2004 vastgesteld. Dit plan heeft betrekking op delen van alle gemeenten, met uitzondering van Veghel, in het gebied.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

De waterbeheersplannen en de stroomgebiedvisie zijn belangrijke bouwstenen voor het reconstructieplan. In de reconstructie wordt er namelijk gestreefd naar het inrichten van een duurzaam watersysteem.

Stedelijk uitwerkingsplan en uitwerkingsplan landelijke regio's

Vanuit het stedelijk gebied zijn diverse plannen recent verschenen of in ontwikkeling, die ook betrekking hebben op het aangrenzend buitengebied. Hieronder valt onder andere het uitwerkingsplan van het Streekplan voor de stedelijke regio 'Uden-Veghel en omstreken' (2004). In dat plan worden onder andere transformatiegebieden aangegeven waarbinnen verstedelijking afweegbaar is. De transformatiegebieden zijn begrensd door het landschappelijk raamwerk waarbinnen verstedelijking in principe niet wordt toegestaan. Ook voor de landelijke regio 'het Land van Cuijk' is een uitwerkingsplan van het Streekplan voor wonen en werken opgesteld (2004).

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Dit reconstructieplan en de uitwerkingsplannen voor de stedelijke regio 'Uden-Veghel en ommelanden' en 'het Land van Cuijk' zijn op elkaar afgestemd en waar mogelijk zijn win-win situaties benut (bijvoorbeeld door het gezamenlijk opstarten van projecten).

Landinrichtingsprojecten

In Peel en Maas liggen drie landinrichtingsprojecten: de Ruilverkaveling St Oedenrode, de landinrichting Graspeel en de Aanpassingsinrichting A50.

De *ruilverkaveling St. Oedenrode* is ruim 16.000 hectare groot. Voor Peel en Maas gaat het om het gebied ten zuiden van Veghel. De ruilverkaveling is aangevraagd door landbouworganisaties, gemeenten en het waterschap. Bij de aanvraag werd gewezen op de knelpunten in ontsluiting, waterbeheersing en verkaveling.

In 1989 heeft de toenmalige NCB afdeling Zeeland een verzoek om landinrichting ingediend voor het gebied de *Graspeel*. Aanleiding voor het opstellen van een landinrichtingsplan was met name de versnippering in het landbouwkundig grondgebruik. Het gebied is circa 2.170 hectare groot en ligt in de gemeenten Uden en Landerd, ten zuidoosten van het dorp Zeeland.

In verband met de aanleg van de A50 is door Rijkswaterstaat in 1997 voor het gedeelte van de snelweg tussen Uden en Veghel de *Aanpassingsinrichting A50* aangevraagd. De doelstelling van het plan is tweeledig; het voorkomen van omrij- en snij schade en het realiseren van natuurcompensatie.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Bij het opstellen van dit reconstructieplan is rekening gehouden met de planvorming en projecten van de landinrichtingscommissies. De *Aanpassingsinrichting A50* en de landinrichting *Graspeel* zullen verder gaan onder de Reconstructiewet, terwijl de Ruilverkaveling St. Oedenrode wordt afgerond onder de Landinrichtingswet.

Regionale en lokale plannen natuur en landschap

In het plan *“Onverdeeld verder... Ontwikkelingsperspectief voor De Maashorst”* is door de provincie de ontwikkelingsvisie voor de Maashorst gepresenteerd. Dit gebied is circa 4.000 hectare en behoort tot de gemeenten Oss, Uden, Landerd en Bernheze. Momenteel zijn de gemeenten bezig met het opstellen van een plan voor geïntegreerd bosbeheer voor dit gebied. Daarnaast is een agrarische werkgroep bezig met de mogelijkheden te onderzoeken van agrarisch natuurbeheer in de Maashorst.

In de *‘Uitwerkingsplannen de Peel’* geeft Staatsbosbeheer voor de bos- en landschapselementen die zij in beheer heeft een beschrijving van de huidige situatie (Staatsbosbeheer, 1999). Daarnaast wordt aangegeven welke doelstellingen (natuur, landschap, houtproductie en recreatie) in de periode 1998-2008 worden gerealiseerd.

Veel gemeenten hebben de afgelopen periode een landschapsbeleidsplan opgesteld. In de meeste gevallen worden in een landschapsbeleidsplan verschillende landschapstypen onderscheiden. Daarbij wordt voor elk van deze gebiedstypen ingegaan op het onderhoud, beheer en aanleg van bijvoorbeeld landschapselementen. In samenhang met het beleid voor het buitengebied, zoals dat in veel bestemmingsplannen buitengebied, convenanten (erfplanting, dassen, weidevogels) etc. is vastgelegd, zijn de landschapsbeleidsplannen leidraad voor de uitvoering van gebiedsgerichte projecten. Te denken valt aan de realisering van verschillende ecologische verbindingzones, beheer en onderhoud van landschapselementen, aanleg van erfplantingen, laanplanting, landschappelijke begeleiding van faunapassages etc.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Bij het opstellen van dit reconstructieplan en het uitvoeringsprogramma is zoveel mogelijk aangesloten bij de planvorming en projecten uit de regionale en lokale plannen op het gebied van natuur en landschap.

Regionale en lokale toeristisch-recreatieve plannen

In Peel en Maas zijn op regionaal niveau onder andere de volgende rapporten en plannen van belang:

- Schatgraven in de Maasvallei;
- Toeristisch-recreatief activiteitenplan Noordoost-Brabant, Land van Cuijk 2001;

- Toerisme en recreatie en De Maaswerken;
- Productontwikkelingsplan Maasoevers.

Daarnaast hebben veel gemeenten een toeristisch-recreatief plan opgesteld.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

Bij het opstellen van dit reconstructieplan en het uitvoeringsprogramma is zoveel mogelijk aangesloten bij de planvorming en projecten uit de regionale en lokale plannen op het gebied van recreatie en toerisme.

Sociaal-economische regiovisie van Stichting Integraal

De Stichting Integraal was een samenwerkingsverband van de gemeenten in Noordoost-Brabant, de provincie, de Kamer van Koophandel Oost-Brabant, het regionale beroepsonderwijs, de werkgevers- en werknemersorganisatie en het RBA Noordoost-Brabant. In 2000 heeft de Stichting haar regiovisie opgesteld.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

De visie is een belangrijke bouwsteen geweest bij het opstellen van de sociaal economische paragraaf van dit reconstructieplan.

Bestemmingsplannen buitengebied

De meeste bestemmingsplannen buitengebied zijn gebaseerd op het Streekplan van 1992 en de partiële herziening uit 1998. De bestemmingsplannen van de gemeente Sint Anthonis en Veghel zijn recent geactualiseerd en gebaseerd op het Streekplan uit 2002. Momenteel zijn de gemeente Uden en Boekel bezig met een integrale herziening van hun bestemmingsplannen buitengebied.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

De in de bestemmingsplannen opgenomen informatie en het gemeentelijke beleid zijn belangrijke bouwstenen geweest bij het opstellen van dit reconstructieplan. In §11.6 wordt verder ingegaan op de relatie tussen het bestemmingsplan en dit reconstructieplan.

Landbouwontwikkelingsplannen

Door de lokale afdelingen van de Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (voorheen de NCB) zijn landbouwontwikkelingsplannen opgesteld. In deze plannen wordt een overzicht gegeven van de kenmerken van de agrarische sector in de betreffende gemeente. Daarnaast worden knelpunten en kansen gesignaleerd. In het actieprogramma van deze plannen zijn deze knelpunten en kansen uitgewerkt in voorstellen voor concrete projecten.

Vertaling in reconstructieplan/milieueffectrapport

De landbouwontwikkelingsplannen zijn belangrijke bouwstenen geweest bij het opstellen van dit reconstructieplan.

3 Huidige situatie

Dit hoofdstuk beschrijft in 7 paragrafen de huidige situatie. In de volgorde van de beschrijving is uitgegaan van de lagenbenadering. Gestart wordt met een beschrijving van de omgevingskwaliteit beschreven in 4 aspecten; water & bodem, milieu (waaronder ammoniak, stank, licht en geluid), natuur en landschap & cultuurhistorie. Vervolgens wordt ingegaan op de sociale en economische vitaliteit, beschreven in 3 aspecten; landbouw, recreatie & toerisme en wonen, werken en leefbaarheid.

De beschrijving van de huidige situatie vormt het referentiekader voor de beoordeling van de effecten van het reconstructieplan. Elk aspect is onderverdeeld in een aantal deelaspecten. Elk deelaspect correspondeert met één of meerdere beoordelingscriteria die zijn opgenomen in het m.e.r.-beoordelingskader (zie hoofdstuk 7 Effecten). Via een code (afkorting) is aangegeven met welke beoordelingscriteria de beschrijving correspondeert. In hoofdstuk 4 wordt de autonome ontwikkeling beschreven. Hierbij wordt dezelfde volgorde en codering gehanteerd.

De beschrijving van de huidige situatie sluit qua abstractieniveau waar mogelijk aan bij de maatregelen en ingrepen die in het reconstructieplan zijn voorzien. Het abstractieniveau kan dus voor de diverse onderwerpen uiteenlopen.

3.1 Water en bodem

Grondwatersysteem op hoofdlijnen

Het reconstructiegebied Peel en Maas ligt op de Centrale Slenk, de Peelhorst en de Venlo slenk. De Peelrandbreuk vormt de overgang tussen de Centrale Slenk en de Peelhorst. Deze bevindt zich globaal langs de lijn Neerkant, Deurne, Gemert, Boekel, Uden en Heesch. Op kaart 1 is globaal de geomorfologie van het gebied weergegeven.

Het grondwatersysteem kan onderscheiden worden in kwel-, infiltratie en intermediaire gebieden (zie kaart 2). In een *(kern)infiltratiegebied* wordt de overtollige neerslag niet afgevoerd naar het oppervlaktewater, maar voedt de overtollige neerslag het diepere grondwater. Infiltratiegebieden bevinden zich vaak ter plaatse van dekzandruggen. De *(kern)infiltratiegebieden* bevinden zich o.a. ten noorden van de lijn Uden-Mill, in de omgeving van Overloon en in een zone langs de Maas. Daarnaast infiltreert ter plaatse van Boxmeer water uit de Sambeekse uitwatering naar het grondwater. In een *kwelgebied* stroomt het grondwater, dat ter plaatse van een infiltratiegebied het diepere grondwater gevoed heeft, vanuit de diepere pakketten omhoog. Het opstijgende grondwater kan tot aan het maaiveld reiken, in diepe greppels uittreden of alleen de beken, waterlopen of kanalen bereiken. De wijze waarop het grondwater het oppervlak bereikt kan per seizoen verschillen. De kwelgebieden bevinden zich o.a. langs de Oeffeltsche Raam, de Lage Raam, de Balkloop, ten noordwesten van het infiltratiegebied rondom Overloon (gebied van de Sambeekse uitwatering), de omgeving van Sint Anthonis, ten westen van Grave, in het Aa-dal en langs de Peelrandbreuk. Het overige deel van Peel en Maas betreft voornamelijk *intermediair gebied*. In het verleden bestond veel van het intermediair

gebied uit natte heide en veen. In het intermediaire gebied zakte het neerslagoverschot langzaam de bodem in en stroomde het 'ondiep', via de bodem, af naar een beekstelsel (ondiepe kwel). Tijdens de ontginning van het natte gebied is een stelsel van sloten en greppels aangelegd dat als taak had de overvloedige neerslag versneld af te voeren. Hierdoor wisselen kwel en infiltratie in intermediaire gebieden elkaar af.

De Peelhorst vormt de waterscheiding voor het grondwatersysteem. Freatisch grondwater aan de westzijde van de waterscheiding wordt via het stroomgebied van de Aa naar de Maas gevoerd. Freatisch grondwater aan de oostzijde van de waterscheiding wordt via de deelstroomgebieden binnen het beheersgebied van Waterschap Aa en Maas naar de Maas gevoerd. Aan de westkant van het stroomgebied van de Aa liggen hoge dekzandruggen die een waterscheiding vormen met het stroomgebied van de Dommel. Dit betekent dat voor het freatisch grondwater het stroomgebied van de Aa hydrologisch gezien een min of meer gesloten eenheid is. Dit houdt in dat neerslag een belangrijke bron vormt voor de aanvulling van water binnen het stroomgebied. Deze neerslag voedt het grondwater.

Oppervlaktewatersysteem op hoofdlijnen

Peel en Maas beslaat een gedeelte van het stroomgebied van de Aa, het stroomgebied van de Graafsche Raam en een aantal andere stroomgebieden (zie kaart 4). De begrenzingen van de reconstructiegebieden is gebaseerd op gemeentegrenzen en niet op watersystemen. Hierdoor liggen delen van de stroomgebieden binnen de grenzen van Peel en Maas en delen daar buiten. De stroomgebieden zijn opgebouwd uit deelstroomgebieden. Een deelstroomgebied bestaat uit een beek of waterloop met het achterliggende gebied dat de beek of waterloop van water voorziet. Kaart 4 biedt inzicht in de ruimtelijke samenhang van het oppervlaktewatersysteem.

Zoekgebieden rivierverruiming (Wb-1¹)

De Maas is vanouds een regenrivier met relatief sterk fluctuerende peilen. Bij kanalisatiewerkzaamheden in de jaren '30 is de rivier gestuwd (tot aan Lith) en zijn over de hele lengte bochten afgesneden. Het 'regenrivierkarakter' is daardoor nu minder uitgesproken. In het noordelijke deel van Peel en Maas lag de zogenaamde Beerse Overlaat. Dit gebied maakte tot in de eerste helft van de twintigste eeuw onderdeel uit van de overstromingsvlakte van de Maas. De overstromingsvlakte strekte zich uit van Beers tot aan 's-Hertogenbosch. De regelmatige overstromingen vormden een belemmering voor de ontwikkelingsmogelijkheden van het gebied. Pas nadat door waterstaatkundige verbeteringen het gebied gevrijwaard werd van overstromingen heeft het gebied zich verder kunnen ontwikkelen.

Regionale waterberging (Wb-2, Wb-3)

Vrijwel al het water uit de stroomgebieden die binnen het beheersgebied van Waterschap Aa en Maas liggen, stroomt onder vrij verval naar de Maas. Veel beken in Peel en Maas zijn gekanaliseerd om het water snel uit het gebied te leiden. Daarnaast hebben droogleggingseisen vanuit de landbouw en bebouwing en industrie geleid tot het aanleggen van intensieve ontwateringssystemen en verdieping van watergangen. De sloten, greppels en genormaliseerde beken voeren het overvloedige regenwater versneld af. Hierdoor doen piekafvoeren zich vaker voor en neemt de kans op overstromingen toe. De laatste decennia doen zich dan ook vaker piekafvoeren voor in het regionale systeem met als gevolg wateroverlast. De wateroverlast in de afgelopen tien jaar in het stroomgebied van Aa en de Raam is hier een voorbeeld van. In droge tijden ontstaan watertekorten en verdroging.

---

¹ Deze codes verwijzen naar de beoordelingscriteria zoals gehanteerd bij de effectbepaling van de m.e.r. In hoofdstuk 8 wordt hier nader op ingegaan.

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR) (Wb-4, Wb-5, Wb-6)

In grote delen van het reconstructiegebied Peel en Maas is het grondwaterregime niet meer in overeenstemming met het ‘natuurlijke’ regime. Op kaart 5 zijn gebieden weergegeven die ‘van nature’ te droog zijn voor de huidige vorm van agrarisch grondgebruik. In deze gebieden is wateraanvoer en beregening noodzakelijk. Ook geeft deze kaart de gebieden weer die ‘van nature’ te nat zijn voor de huidige vorm van agrarisch grondgebruik. In deze gebieden is het grondwaterpeil door technische maatregelen verlaagd.

Op veel plaatsen in Peel en Maas voldoen de grond- en oppervlaktewaterstand niet aan de wensen vanuit het huidige of toekomstige grondgebruik. Er is met name sprake van verdroging, wat zich veelal manifesteert in de natuurgebieden. Ook landbouwgebieden hebben te maken met droogteschade, vooral in de gebieden die van nature droger zijn dan gewenst op basis van het huidig agrarisch grondgebruik (zie kaart 5). Droogteschade is vaak het gevolg van het streven naar maximalisatie van de agrarische productie en ontkoppeling van teelten van de natuurlijke bodemcondities.

Om zo vroeg mogelijk het land te kunnen bewerken, wordt het water in het voorjaar versneld afgevoerd. Dit heeft geleid tot een afname van de vochtvoorziening. Knelpunten met betrekking tot verdroging doen zich onder meer voor in de Maashorst, het gebied ten noorden van Venhorst, het gebied van de Groote Slink-Bunthorst en het gebied van de Sambeekse Uitwatering.

Kaart 5 geeft de natte delen van de EHS aan. Eveneens is aangegeven welke delen hiervan momenteel verdroogd zijn. In Peel en Maas zijn dit 16 natuurgebieden, waarvan drie natte natuurepaleis (St. Annabosch, Hooge Raam/Halsche Beek en De Vilt).

Tabel 3.1 geeft een overzicht van oppervlaktes en percentages voor Peel en Maas.

Tabel 3.1   Oppervlakte natte natuur en het percentage dat hiervan verdroogd is

Totale oppervlakte natte natuur in EHS	% verdroogde natte natuur in 2003
2812	43%

Oorzaken van verdroging zijn in het algemeen dat grond- en oppervlaktewaterstanden meestal zijn afgestemd op eisen vanuit de functies wonen en landbouw. Ook grondwateronttrekkingen hebben een verdrogend effect. In Peel en Maas bevinden zich de drinkwaterwinningen van Boxmeer, Vierlingsbeek en Veghel. Ten behoeve van drinkwaterbereiding werd in 1999 ca. 14 miljoen m³ grondwater onttrokken. In Peel en Maas bevinden zich 20 geregistreerde industriële grondwateronttrekkingen. In 1999 werd ca. 2,3 miljoen m³ grondwater voor industrieel gebruik onttrokken. Tenslotte zijn er in het gebied enige honderden onttrekkingen voor beregening. De hoeveelheid onttrokken grondwater voor beregening verschilt per seizoen.

Verdroging wil niet alleen zeggen dat de grond- en oppervlaktewaterstand te laag is, maar heeft ook gevolgen voor de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Door verlaging van de waterstanden worden grote hoeveelheden schoon en mineralenrijk kwelwater afgevoerd. Bepaalde vegetatietypen zijn afhankelijk van de specifieke samenstelling van dit kwelwater. In droge perioden wordt ‘gebiedsvreemd’ water ingelaten dat van een andere samenstelling is. Dit betreft ongeveer 30 miljoen m³ op jaarbasis. Het water is (deels) afkomstig uit de

Maas. Dit geeft problemen bij de realisatie van natuurdoelen. Daarnaast leidt verdroging tot mineralisatie van de bodem, waarbij voedingsstoffen beschikbaar komen voor planten. Hierdoor treedt verzuuring en een afname van het aantal plantensoorten op. Sinds 1999 zijn door de landbouw en het waterschap stuwtjes geplaatst om de verdroging tegen te gaan. Op een aantal verdroogde natuurgebieden in Peel en Maas worden voorbereidingen getroffen, of is reeds een aantal maatregelen uitgevoerd, om de verdroging te beperken.

Langs de Peelrandbreuk en op enkele andere plekken doen zich kwelverschijnselen voor die ontstaan doordat deze breuk slecht “waterdoorlatend” is. Hierdoor kan het grondwater niet verder stromen en wordt het afgebogen naar het oppervlak. Daardoor komen op onverwachte, vaak hoog gelegen plaatsen drassige en moerige gronden voor die kenmerkend zijn voor de lagere natte delen van beekdalen. Dit verschijnsel wordt “wijst” genoemd en is uniek in Nederland. Het gaat globaal om twee zones: één ten westen van de lijn Nistelrode-Uden-Boekel-Gemert en één ten oosten van deze lijn.

Om het kwelwater af te voeren, is de “ondoorlatende” Peelrandbreuk op veel plaatsen kunstmatig doorbroken. Hierdoor zijn veel van de hierboven beschreven kenmerkende eigenschappen verloren gegaan.

Water- en bodemkwaliteit

Algehele waterkwaliteit (Wb-7, Wb-8)

In Peel en Maas overschrijden de concentraties nitraat in het grond- en oppervlaktewater de basisnorm MTR (Maximaal toelaatbaar risico, het minimale kwaliteitsniveau zoals gedefinieerd in de Vierde Nota Waterhuishouding) van respectievelijk 50 NO₃ per liter en 2,2 mg N per liter. Dit geldt eveneens voor de concentraties fosfaat in het oppervlaktewater. Ter plaatse van de zandgronden zijn de normoverschrijdingen voor fosfaat in het oppervlaktewater beperkt. Het watersysteem in het beekdal van de Aa is sterk beïnvloed door onder meer menging met water uit de Zuid-Willemsvaart.

In vrijwel het hele gebied Peel en Maas worden zowel in het grond- als oppervlaktewater de MTR-normen voor koper, nikkel en zink overschreden.

In het buitengebied bevinden zich nog 1913 ongezuiverde lozingen van huishoudens en bedrijven (situatie 2001). De lozingen hebben een negatieve invloed op de waterkwaliteit.

Naast lozingen van huishoudens en bedrijven is het effluent (gereinigde water) van rioolwaterzuiveringen (RWZI) en riooloverstorten eveneens van belang voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. In Peel en Maas liggen de RWZI's van Veghel/Dinther en Haps. Het effluent van de RWZI's voldoet vaak niet aan de gewenste kwaliteitseisen en heeft daarmee een negatieve invloed op de waterkwaliteit.

Natuurparels en stroomgebieden natuurbeken (Wb-9)

De natte natuurparels en de stroomgebieden van natuurbeken zijn weergegeven op kaart 6. In het algemeen is de waterkwaliteit onvoldoende om de gewenste natuurdoeltypen in de natte natuurparels te halen. Een aantal natte natuurgebieden vangt ondiep grondwater op vanuit het aangrenzende agrarisch gebied en staat daardoor bloot aan uitspoeling van fosfaat, nitraat en bestrijdingsmiddelen. Om deze natuurgebieden te beschermen is het nodig de grondwaterkwaliteit te verbeteren. Aandachtspunt voor de oppervlaktewaterkwaliteit in natuurgebieden is ook de uitspoeling van zware metalen. Verzuring van de bodem bij omvorming van landbouwgronden in natuur kan ertoe leiden dat uitspoeling van zware metalen (waaronder aluminium) voor een bepaalde periode zodanig toeneemt dat de concentraties in het grond- en oppervlaktewater te hoog worden voor het realiseren van de gewenste natuurdoeltypen.

In de stroomgebieden van natuurbeken moeten de MTR-normen voor meststoffen en bestrijdingsmiddelen in 2022 zijn gehaald. In deze stroomgebieden treden nu nog forse over-

schrijdingen van deze normen op.

Voor wat betreft de gewenste bodemkwaliteit in natuurplek en stroomgebieden van natuurbeken is fosfaat een knelpunt, met name wanneer landbouwgronden worden ingericht als natuurgebied.

Grondwaterbeschermingsgebieden (Wb-11)

Kaart 2 geeft de waterwingebieden met hun 25-jaarszone aan.

De winlocaties Boxmeer en Vierlingsbeek zijn zeer kwetsbaar voor de kwaliteit van het grondwater, omdat de winning plaatsvindt vanuit een ondiep pakket. De winlocatie Veghel is minder kwetsbaar omdat zich boven de winning een afdekkende kleilaag bevindt. Deze kleilaag biedt bescherming tegen verontreinigd grondwater.

Om de grondwaterkwaliteit in de grondwaterbeschermingsgebieden te behouden en te verbeteren, zijn in de Provinciale Milieuverordening (PMV) diverse maatregelen opgenomen. Zo mogen binnen de 25 en 100 jaarszones geen nieuwe agrarische bedrijven gevestigd worden. Risicostoffen voor waterwingebieden zijn met name nitraat en bestrijdingsmiddelen.

Uitspoelingsgevoelige gronden (Wb-10)

Kaart 3 geeft de uitspoelingsgevoeligheid voor nitraat en fosfaat weer. De relatief droge(re) van oorsprong schrale zandgronden zijn in het algemeen gevoelig voor de uitspoeling van nitraat. Dit geldt met name voor de gronden met een laag gehalte aan organische stof. Deze gronden liggen in de hogere delen van het landschap (jonge heideontginningen), ofwel voornamelijk in het noordwestelijk deel van Peel en Maas. Hier kan het grondwater tot op grote diepte verontreinigd raken met nitraat. Nitraat wordt in grofzandige gronden slecht afgebroken.

Uit onderzoek blijkt dat veel landbouwgronden grote hoeveelheden fosfaat bevatten vanwege een jarenlange ophoping in de bovengrond. Ophoping ontstaat wanneer er langdurig méér fosfaat (in de vorm van mest) aan de bodem wordt toegediend dan nodig is voor de gewasbehoefte. De bodem slaat deze ‘overdosis’ op.

De lager gelegen landbouwgronden zijn -vanwege hun hogere grondwaterstand- gevoelig voor fosfaatuitspoeling. Verhoging van de grondwaterstand leidt tot zuurstofarme omstandigheden waardoor gebonden fosfaat in oplossing gaat. Gronden die zeer gevoelig zijn voor de uitspoeling van fosfaat liggen vooral in het centrale en zuidoostelijke deel van Peel en Maas.

Een aantal teelten is sterk afhankelijk van bestrijdingsmiddelen. Vooral in de aardappelteelt en verder in de boomkwekerij, bloembollenteelt en de gangbare aardbeienteelt worden bestrijdingsmiddelen gebruikt. Gronden met een laag gehalte aan organisch stof en lutum zijn gevoelig voor de uitspoeling van bestrijdingsmiddelen.

In toenemende mate worden bestrijdingsmiddelen in het grondwater aangetroffen. Uitspoeling van deze schadelijke stoffen tast de multifunctionaliteit van bodem en water aan. Dit heeft op korte én lange termijn gevolgen voor alle vormen van grondgebruik. Vooral natuur en de drinkwatervoorziening ondervinden hiervan nadelige gevolgen.

Beekherstel (Wb-12)

In Peel en Maas ligt 76 kilometer beek met de functie waternatuur of multifunctionele beekontwikkeling. Door ‘beeknormalisaties’ zijn de kenmerkende ecologische en landschappelijke eigenschappen van veel beken (deels) verloren gegaan.

De gerealiseerde verbeteringen aan beeksystemen betreffen tot op heden vaak één of twee aspecten zoals morfologie of meandering. Voor het verbeteren van de waterkwaliteit moeten ook maatregelen worden genomen in de deelstroomgebieden van waaruit de beek gevoed

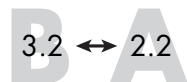
wordt. De tot nu toe genomen maatregelen zijn kleinschalig en hebben een beperkt effect. Hierdoor is een verbetering van de waterkwaliteit tot het gewenste niveau nog niet in zicht.

Kansrijk voor beekherstel zijn de volgende beken: St. Jansbeek, Graafsche Raam, Ottersgraaf, Biezenloop, Molenbeek, Aa, Leijgraaf, Lage Raam, Halsche Beek, Hooge Raam en Campagne Beek. Voor een aantal beken in Peel en Maas zijn inmiddels projecten gestart, zoals bij de Oeffeltsche Raam en de St. Jansbeek.

Bodembeheer (Wb-13)

In de landbouwgebieden zijn dierlijke mest, kunstmest en kalkmeststoffen belangrijke aanvoerposten van zware metalen. Daarnaast speelt depositie vanuit de lucht een rol. Uit meetgegevens blijkt dat de hoogste gehalten aan zware metalen in de bovengrond zich voordoen in bos. Dit heeft te maken met hogere invang van atmosferische depositie en de mogelijkheid voor ophoping (omdat menging door bodembewerking achterwege blijft). Voor wat betreft de geschiktheid voor agrarische functies is de actuele bodembelasting met zware metalen in Peel en Maas geen belemmering.

3.2 Milieu

Ammoniak (Mi-1, Mi-2)

De landbouw levert verreweg de grootste bijdrage aan de *emissie* van ammoniak. Andere bronnen van ammoniakemissie zijn verkeer en industrie. De emissie uit de landbouw kan worden onderverdeeld naar emissie uit puntbronnen (stallen en opslag) en emissie uit oppervlaktebronnen (emissie uit aanwending van dierlijke mest, kunstmest en beweiding).

De ammoniakemissie in Peel en Maas bedraagt in totaliteit 6,4 kiloton in 2003. Peel en Maas levert vergeleken met andere reconstructiegebieden een relatief grote bijdrage aan het totaal aan ammoniakemissie in Noord-Brabant.

Tabel 3.2 geeft een beeld van de ammoniakemissies uit de landbouw in Peel en Maas in 2003.

Tabel 3.2 Overzicht ammoniakemissies

Gebied	Emissies uit puntbronnen	Emissies uit oppervlaktebronnen landbouw (kton/jr en %)	Totale emissies uit de landbouw (kton/jr en %)
Peel en Maas	4,1 kton/jr	2,3 kton/jr	6,4 kton/jr
% van emissie in Noord-Brabant	21,9%	18,3%	20,5%

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB (1 jan. 2004) en CBS (metellingen 2002).

Circa 67% van de totale ammoniakemissie in Peel en Maas komt vrij vanuit stallen.

Ook aanwending (mesttoediening) is een belangrijke bron van emissie.

Binnen Peel en Maas zorgt de varkenssector (vleesvarkens en zeugen) voor de grootste ammoniakemissie uit stallen (53%). Ook de rundveesector heeft een groot aandeel in de ammoniakemissie uit stallen (33%). De ammoniakemissies in Peel en Maas zijn (plaatselijk) zeer hoog. Dit is met name het geval in het zuiden van het gebied in (delen van) de gemeenten Veghel, Boekel en Sint Anthonis.

De depositie van ammoniak en stikstofoxiden vanuit de lucht (*samen stikstofdepositie*) draagt bij aan verzuring en vermisting van het milieu. Een groot deel van de *ammoniakemissie* slaat op relatief korte afstand weer neer. Het overige deel levert een bijdrage aan de zogenoemde achtergronddepositie. Deze depositie, afkomstig van met name landbouw, industrie, energiebedrijven en verkeer en vervoer, is in Brabant voor het merendeel afkomstig uit het buitenland en omringende provincies.

De stikstofdepositie is dermate hoog dat op nagenoeg alle natuurgebieden de maximale hoeveelheid stikstof die deze gebieden zonder schade kunnen verdragen (de kritische depositiewaarde) wordt overschreden. In Peel en Maas is sprake van een zeer ruime overschrijding van deze kritische depositiewaarde (meer dan 2.000 mol stikstof per hectare per jaar). Grote aaneengesloten bos- en natuurgebieden als de Ullingse Bergen hebben zelfs een overschrijding van meer dan 3.000 mol stikstof per hectare per jaar. Op kaart 7 staan de voor verzuring gevoelige gebieden en kaart 8 geeft de stikstofdepositie in Peel en Maas in klassen weer.

Tabel 3.3 geeft de gemiddelde stikstofdepositie én de herkomst van de depositie voor zeer kwetsbare en kwetsbare gebieden en voor overige voor verzuring gevoelige EHS.

Tabel 3.3 Gemiddelde stikstofdepositie (in mol/ha/jr) in Peel en Maas en herkomst hiervan

Type natuur	Gemiddelde depositie Totaal	Depositie vanuit landbouw	Depositie uit overige bronnen
A-gebieden (zeer kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	3710	2184	1526
B-gebieden (kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	4122	2635	1487
Zeer kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	4054	2573	1481
Kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	3992	2510	1482

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

Met generiek emissiebeleid kan de algemene depositie worden verminderd. Lokale ammoniakmaatregelen (gebiedsgericht beleid) kunnen zorgdragen voor de gewenste aanvullende vermindering van deposities op de meest gevoelige ecosystemen en voorkomen dat er sprake is van een toename van depositie. Maatregelen in het kader van de reconstructie hebben vooral betrekking op de spreiding van stalemissies. Daarom geeft tabel 4.3 voor Peel en Maas de ruimtelijke spreiding van de (vergunde) stalemissie in 2003 ten opzichte van de kwetsbare natuurgebieden weer. Hierbij is onderscheid gemaakt in de totale stalemissie en het aandeel van de gespecialiseerde IV-bedrijven in deze stalemissie.

Tabel 3.4 Ligging vergunde stalemissie in Peel en Maas ten opzichte van kwetsbare natuurgebieden in 2003

Afstand tot kwetsbaar natuurgebied	Emissies uit stallen (kton/jr)	Emissie uit stallen (%)	Aantal depositiepieken > 600 mol/ha/jaar	Aantal veehouderijlocaties
0 - 250 meter	0,84	16,9 %	219	408
250 - 500 meter	1,11	22,1 %	17	527
> 500 meter	3,05	61,0 %	0	1519
Totaal	5,00	100 %	236	2454

Bron: BVB mei 2003

Stank (Mi-3)

Verkeer, industrie, huishoudens en landbouw zijn de belangrijkste bronnen van geuroverlast. De landbouw zorgt voor het grootste percentage geurgehinderden. Het betreft stankemissie uit stallen (zie kaart 9) en uit opslag en aanwending van mest. De regelgeving ten aanzien van agrarische stankhinder richt zich vooral op stallen via de vergunningverlening (voor veehouderijen) en procedures in het kader van de ruimtelijke ordening (bijvoorbeeld in verband met de bouwmogelijkheden van woningen in relatie tot stankcirkels). Deze problematiek vindt zijn oorsprong in de intensivering en schaalvergroting van de veehouderij en de vaak grote verwevenheid tussen agrarische en niet-agrarische bebouwing. Door het omzetten van agrarische bedrijven in burgerwoningen is die problematiek alleen maar nijpender geworden. Deze verweving heeft tevens tot gevolg dat veel bedrijven geen of weinig ontwikkelingsmogelijkheden meer hebben omdat ze op grond van de stankregelgeving al zoveel hinder veroorzaken dat ze niet mogen uitbreiden.

Nagenoeg alle kernen hebben in meer of mindere mate te maken met overlap van stankcirkels. Met name in het oosten van het gebied (gemeenten Sint Anthonis, Grave en Boxmeer) is dit in (vrijwel) iedere kern het geval.

De intensiteit van stankproductie is in het hele gebied erg hoog. In vergelijking met andere reconstructiegebieden is dit probleem groot.

Het aantal stankgehinderden in de kernrandzones is groter dan daarbuiten, door het grote aantal inwoners in de kernen. Voor hoeveel objecten er sprake is van overlast en voor hoeveel bedrijven er daardoor sprake is van een “stankplafond” is niet exact aan te geven, door het ontbreken van gedetailleerde informatie over de ligging van de stankgevoelige objecten voor het hele reconstructiegebied.

Ten aanzien van stank kan onderscheid gemaakt worden tussen:

1. het aandeel bewoners van een gebied dat in een stankcirkel woont (overlast volgens de wettelijke normen) en
2. het aandeel bewoners dat stank als hinderlijk ervaart (feitelijk ervaren overlast).

Tabel 3.5 geeft voor Peel en Maas een beeld van de oppervlakte woongebied die binnen stankcirkels ligt en het aantal landbouwbedrijven dat deze overlap veroorzaakt. Daarnaast zijn deze getallen voor de IV-locaties opgenomen. Kaart 9 toont de ligging van de stankgevoelige objecten ten opzichte van de stankcirkels.

Tabel 3.5   Aantal hectare woongebied binnen stankcirkel en aantal locaties dat deze stankcirkels veroorzaakt

	Ha woongebied binnen stankcirkel categorie 1	Aantal bedrijven dat leidt tot overlap stankcirkels categorie 1 en woongebied
Totaal aantal veehouderijlocaties	334	217
IV-locaties	216	96

Bron: BVB mei 2003

Ruim 16% van alle Nederlanders zegt regelmatig hinder te ondervinden van stank. Dit percentage ligt in Noord-Brabant enigszins hoger dan landelijk (17%, CBS 1999). Specifieke informatie over de mate van beleving in Peel en Maas is niet beschikbaar.

Met behulp van een provinciaal rekenmodel, gegevens uit het BVB-bestand, een inschatting van geurhinder uit mestaanwending en gegevens over het aantal woningen en inwoners per postcodegebied is een inschatting gemaakt van het aantal gehinderde woningen en personen in Peel en Maas. Op basis van deze modelmatige inschatting bedraagt het percentage geurgehinderden door stank uit de stallen in de huidige situatie in Peel en Maas 8%. Het totale percentage geurgehinderden (stank uit de stallen en stank uit mestaanwending) bedraagt 21%.

Mestver- en bewerking

In 1999 produceerde de veestapel in Peel en Maas in totaal 10,5 miljoen kilo fosfaat en 27,7 miljoen kilo stikstof geproduceerd. Van alle reconstructiegebieden zijn Peel en Maas en De Peel de regio's met de grootste productie. Slechts 29% van de hoeveelheid fosfaat en 36% van de hoeveelheid stikstof wordt hierbij op het eigen bedrijf geplaatst. Hierbij is er een verschil tussen de rundveesector en de overige sectoren. Van de rundveemest kan 85% van de hoeveelheid fosfaat en stikstof op het eigen bedrijf worden afgezet, terwijl het bedrijfsoverschot vrijwel geheel binnen Peel en Maas kan worden geplaatst. Voor varkens- en pluimveemest is de plaatsingsruimte op het eigen bedrijf veel geringer (variërend van 0 tot 25%), waarbij het grootste deel van het overschot buiten Peel en Maas wordt afgezet (LEI-DLO, 2000).

Geluid en Licht (Mi-4)

Verkeer, bedrijfsmatige activiteiten en intensieve recreatie (zoals motorcrossen) zijn de belangrijkste veroorzakers van geluid in het buitengebied. In Peel en Maas liggen (delen van) drie stiltegebieden, namelijk de Maashorst, Tongelaar en Ullingse Bergen (zie kaart 10).

In Peel en Maas ligt een aantal gebieden, zoals de Maashorst, die nog relatief donker zijn. In het buitengebied zijn verlichting langs infrastructuur (in het kader van de verkeersveiligheid), uitstraling vanuit het stedelijk gebied (onder andere sportvelden) en assimilatiebelichting in de glastuinbouw, belangrijke bronnen van lichtvervuiling. Lichtvervuiling kan het biologisch ritme van planten en dieren verstoren en doet afbreuk aan het ervaren van duisternis. Voor assimilatiebelichting in de glastuinbouw is het verplicht om de gevel af te schilderen en een 'donker' periode in te stellen.

3.3 Natuur

Markant in Peel en Maas is de strook natuur die door het gebied loopt van het natuurgebied de Stippelberg (ligt buiten Peel en Maas) via het landgoed Groote Slink-Bunthorst, het St. Anthonisbos, Molenheidse bossen, het bos bij Langenboom en de Reeksche Heide naar de Maashorst. Voor de natuur van belang zijn daarnaast de bossen bij Overloon, de natte landgoederenzone ten noorden van Mill, de wijstgronden met specifieke gradiënten (onder andere bij de Bedafse Bergen), het 'Duits lijntje' van oost naar west, De Vilt, de Oeffelter Meent, het Hurkske en de uiterwaarden met maasheggen. Tenslotte zijn veel planten en dieren ook afhankelijk van het lokaal landschappelijk raamwerk (houtwallen, beken, poelen etc.). Kaart 10 geeft de ligging van de GHS weer.

Ecologische hoofdstructuur (EHS) (Na-1, Na-2, Na-7)

De ruggengraat van de het Brabantse natuurbeleid is vastgelegd in het Streekplan (2002) en wordt gevormd door de groene hoofdstructuur (GHS). Deze valt voor een belangrijk deel samen met de meer concreet begrensde ecologische hoofdstructuur (EHS). De EHS bestaat uit bestaande natuurgebieden, concreet begrensde nieuwe natuurgebieden (reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden) en gronden die zijn begrensd voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden). De EHS is op perceelsniveau begrensd in de natuurgebiedsplannen die in 2002 zijn vastgesteld.

Peel en Maas bevat circa 11.700 hectare EHS-gebied waarvan nog maximaal 1.132 hectare nieuwe natuur verworven of in beheer genomen moet worden.

Tabel 3.6 Realisatie EHS in Peel en Maas

Onderdeel EHS (Na-1 en Na-3)	Begrensd (ha)	Verworven (ha en %)*	
Bestaand bos- en natuurgebied	8886,7	3166,9	36%
Reservaatgebied	1384,6	445,2	32%
Natuurontwikkelingsgebied	302	109	36%
Beheersgebied * *	1214,9	13,2	1%
Totaal EHS	11788,3	3734,2	32%

Bron: DLG 19 december 2003

* Een kleine oppervlakte bos- en natuurgebied is in eigendom en beheer van particulieren en/of gemeenten.

Verwerving is niet noodzakelijk om de EHS (of de gestelde natuurdoelen op deze oppervlakte) te kunnen realiseren.

Uit de, in de tabel aangegeven, oppervlakteverschillen, kan dus niet worden afgeleid in welke mate de EHS is/wordt gerealiseerd.

**Beheersgebied wordt in principe niet verworven. Het aantal hectares waarover reeds beheersovereenkomsten zijn afgesloten, is niet beschikbaar en derhalve niet in de tabel opgenomen.

De natuur in Peel en Maas staat onder grote druk. Landbouw, natuur, stad en infrastructuur komen in elkaars nabijheid voor en zijn sterk met elkaar verweven. Het gebied kent een hoge milieubelasting van water, lucht en bodem en is sterk versnipperd. Een probleem is de voortgaande versnippering en verstoring van het landelijk gebied door uitbreiding van stedelijk gebied en aanleg van infrastructuur. Bestaande wegen die knelpunten vormen zijn onder andere de A50 (bestaand en nieuw), A73 en A77, provinciale wegen en de Zuid-Willemsvaart.

Verder zijn er nog tal van primaire en secundaire en tertiaire wegen die voor versnippering zorgen. Van grote invloed zijn ook verdroging en beekdegeneraties, veroorzaakt door sectorale ingrepen in de waterhuishouding.

Samenvattend zijn name versnippering, verdroging, vermesting (onder meer ammoniakdepositie), verstoring en matige waterkwaliteit er debet aan dat natuurdoelen op veel plaatsen nog niet zijn bereikt. De mate waarin deze afzonderlijke problemen parten spelen bij de realisatie van natuurdoelen is beschreven terug bij de thema's milieu en water en bodem.

Verbindingszones (Na-3)

Ecologische verbindingzones (EVZ's) verbinden de natuurgebieden van de EHS met elkaar. Er zijn zowel droge als natte verbindingzones. Daarnaast zijn er Robuuste verbindingen. Deze zijn veel breder dan de EVZ's en verbinden de grote, meest waardevolle natuurgebieden met elkaar.

In Peel en Maas moet 250 kilometer verbindingzone worden gerealiseerd. Een deel van de verbindingzones is (gemiddeld) tien meter breed, de rest is 25 meter breed. Een deel van de EVZ's zijn begrensd als onderdeel van de EHS. Tabel 3.7 geeft een overzicht van de lengte en mate van realisatie van dit deel van de EVZ's.

Tabel 3.7 Realisatie ecologische verbindingzones (voor zover onderdeel van de EHS) in Peel en Maas

	Begrensd (ha)	Gerealiseerd	
Ecologische verbindingzone	624	152 ha	24%

Peildatum 1-1-2000

Een onderdeel van het Rijksbeleid voor natuur zijn de zogenoemde 'robuuste verbindingen'. In het reconstructiegebied Peel en Maas is door de provincie een robuuste ecologische verbinding (REV) toegevoegd. Deze loopt tussen de regionale natuur en landschapseenheden Maasvallei en de de Stippelberg. De lengte is circa zeven km. Momenteel is nog niet bekend wanneer deze robuuste ecologische verbinding wordt uitgewerkt. Op kaart 10 is de globale ligging van de REV weergegeven.

Regionale natuur- en landschapseenheden (Na-4)

Een onderdeel in het provinciaal beleid zijn de regionale natuur- en landschapseenheden (RLNE'n). Dit zijn grote eenheden, bestaande uit natuurgebieden, landschappelijk waardevolle gebieden en landbouwgebieden, die door hun omvang goede mogelijkheden bieden voor behoud, herstel en ontwikkeling van soorten. Ook hebben RNLE'n tot doel landschapswaarden en cultuurhistorische waarden te behouden en soms om hydrologische waarden te beschermen. In Peel en Maas bevinden zich delen van drie RNLE'n, namelijk Maasuitervarden, Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg. Kaart 15b geeft de RNLE'n weer binnen Peel en Maas.

Beschermde soorten en beschermde gebieden (Na-5, Na-6)

De beschermende werking ten aanzien van kwetsbare soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze is van toepassing op alle ingrepen in het reconstructiegebied. Verder schenkt het provinciale beleid aandacht aan specifieke soorten. In Peel en Maas gaat het dan onder andere om de Kamsalamander, Heikikker, Poelkikker en Bever.

In Peel en Maas valt de Oeffelter Meent onder de Natuurbeschermingswet en is aangemeld in het kader van de Habitatrictlijn. Daarnaast ligt een klein deel van het Habitatrictlijngebied Boschhuizerbergen in Peel en Maas. Er liggen geen gebieden in Peel en Maas die zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied.

In tabel 3.8 is aangegeven welke natuurtypen aanwezig zijn in de Oeffelter Meent en de gevoeligheid voor verzuring, vermesting, verdroging en verstoring.

Tabel 3.8 Natuurtypen en gevoeligheid van het Habitatrictlijngebied in Peel en Maas

Gebied (richtlijn)	Habitattypen	Gevoelig voor			
		verzuring	vermesting	verdroging	verstoring
Oeffelter Meent (HRL, Nb-wet)	Kalkminnend grasland	X	X	X	-
Boschhuizerbergen (HRL)	Heide, (kalk)grasland, voedselarme tot matig voedselrijke stilstaande wateren	X	X	X	-

HRL = Habitatrictlijngebied

Nb-wet = Gebied valt onder de Natuurbeschermingswet (Staatsnatuurmonument of Beschermd Natuurmonument)

3.4 Landschap en cultuurhistorie

3.4 ↔ 2.4

De ondergrond (geologie) van Peel en Maas is met name gevormd onder invloed van bewegingen in de aardkorst (opheffingen en verzakkingen) en de Maas. Hierdoor zijn in Peel en Maas drie grote landschapseenheden te onderscheiden: de Centrale Slenk, de Peelhorst en de Venlo Slenk. De Peelhorst is opgeheven ten opzichte van de Centrale Slenk en de Venlo Slenk. Dit heeft geleid tot een aantal breuken in de ondergrond, waarvan de Peelrandbreuk en Tegelenbreuk de bekendste zijn. In de IJstijden is over de ondergrond een dikke laag zand afgezet. De grote hoogteverschillen zijn daardoor vervaagd. De Peelhorst is een hoog gelegen rug die het westelijk dekzandgebied van het rivierengebied scheidt. Het oostelijk deel van Peel en Maas is ontstaan door de invloed van de Maas. De Maas heeft zich hier ingesneden in de ondergrond en de uiterwaarden van de Maas vormen nu een laagterras in de voormalige rivierdalbodem. In het rivierengebied heeft de Maas rivierterrasruggen vlak naast het stroombed van de rivier afgezet. Deze rivierterrasruggen liggen relatief hoog in het landschap terwijl de kleiige kommen die verder van de rivier afliggen juist laag zijn. Het geulstelsel bij Cuijk komt terug in verschillende lange lijnen van de beken van het Raamcomplex.

Het verschil in ondergrond komt duidelijk tot uiting in de ontginningsgeschiedenis van het gebied. Van oudsher hebben mensen zich gevestigd op de hoger gelegen delen in het landschap. Langs de rivier zijn zo de dorpen op de dekzandruggen en rivierterrasruggen -zoals respectievelijk Grave en Cuijk- ontstaan. In het zandgebied zijn de dorpen vaak gesticht op de overgang van hogere, drogere delen (dekzandruggen) naar lagere, nattere gronden (beekdalen). Grote delen van Peel en Maas zijn lange tijd een onbewoond gebied geweest. Tot in de Romeinse tijd was dit het geval. Pas in de 19e eeuw en het begin van de vorige eeuw zijn de woeste gronden midden op de Peelhorst ontgonnen. De oudste ontginningen liggen zodoende op de Peelrand. De oude dorpen in het gebied zijn Grave, Cuijk en Boxmeer op de rivierter-

rasruggen. Recent is het middengebied pas ontgonnen. De jongste ontginningen liggen op de lager gelegen Maasafzettingen tussen de oude ontginningen en de Peelhorst, bijvoorbeeld Haps en Rijkevoort.

Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie (Lc-1, Lc-2, Lc-3, Lc-6)

Peel en Maas wordt gekenmerkt door de grote verschillen tussen de landschapseenheden die samenhangen met de geomorfologische opbouw en de ontginningsgeschiedenis. In de Centrale Slenk is het beekdal van de Aa van oorsprong een belangrijke drager van de landschapsstructuur. Het landschap is relatief besloten en kleinschalig op de flanken van het beekdal. In de oude ontginningen bepalen laanbeplanting, erfbeplanting, houtsingels en houtwallen het beeld. De jonge ontginningen in dit gebied zijn open en grootschalig. Het rechte lijnige verkavelingspatroon wordt benadrukt door laanbeplanting langs de hoofdwegen en de aanwezigheid van bomenrijen op perceelsgrenzen. In de Centrale Slenk zijn Veghel, de Zuid-Willemsvaart en de nieuwe A50 belangrijke beeldbepalende ruimtelijke structuren.

De Peelhorst heeft een duidelijke rand, die een halfopen tot zeer open middengebied omsluit. De westrand bestaat uit afwisselende bebouwing (Uden en Boekel) en kleinschalig cultuurlandschap. In het noordwesten en oosten wordt de rand gevormd door grote boscomplexen en kleine dorpskernen. In het middengebied zijn de Middenpeelweg, het Peelkanaal en de beplanting langs het kanaal duidelijke structuren in het landschap. Langs de Middenpeelweg bevinden zich grote open ruimten; verder richting de randen verdicht het landschap zich met kleine landschapselementen. De Graspeel en het gebied ten zuidwesten van Sint Anthonis zijn in verhouding tot de kern van de Peelhorst kleinschalig en halfopen. Het verkavelingspatroon is hier ook minder regelmatig. In de Venlo Slenk is de landschapsstructuur van oudsher georiënteerd op de Maas. De grote lijnen in het landschap lopen parallel aan de rivier: waterlopen, de snelweg A73, de spoorlijn Nijmegen-Venlo en bebouwingslinten (zoals Cuijk, Boxmeer, Vierlingsbeek).

In Peel en Maas is een aantal belangrijke cultuurhistorische elementen aanwezig (zie kaart 11), waaronder het Maasheggenlandschap (uiterwaard de Kampen bij Grave, het gebied tussen Cuijk en Boxmeer). Daarnaast zijn er enkele kenmerkende landgoederen (Groote Slink-Bunthorst ten westen van Westerbeek, De Tongelaar aan de Lage Raam, Princepeel langs de Middenpeelweg, Barendonk en Ossenbroek bij Cuijk). Kenmerkende (delen van) oude nederzettingen zijn o.a. Boxmeer, Grave en de Binkhorst. Landhorst, Odiliapeel en Brand zijn voorbeelden van karakteristieke jonge heideontginningsnederzettingen. Daarnaast zijn er nog enkele karakteristieke structuren en elementen zoals de oude open akkercomplexen (o.a. tussen Boxmeer en Vierlingsbeek en tussen Uden en Boekel), het recreatiebos Odiliapeel (engelse landschapstijl) en de jaagpaden langs de Zuid-Willemsvaart.

De Maasvallei -met o.a. de maasheggen- is een Belvédèregebied, zoals vastgelegd is in de Nota Belvédère (1999). Belvédèregebieden zijn de cultuurhistorisch meest waardevolle gebieden van Nederland. De Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant bevat een uitgebreide inventarisatie van de belangrijke cultuurhistorische en archeologische waarden in het gebied.

De volgende landschapseenheden komen in Peel en Maas voor:

- Landschap van de zandgebieden: beekdal, dekzandrug, dekzand-oude ontginning, dekzand-jonge ontginning.
- Landschap van de veengebieden: hoogveenontginning.
- Landschap van de rivierklei: stroomrug/oeverwal, komgebied, uiterwaarden.
- Verstedelijkt gebied: steden en dorpen, grootschalige industrie en bedrijven, grootschalige infrastructuur.

De structuurkaart landschap (kaart 12) geeft de ligging van de verschillende landschaps-eenheden weer.

Beeldkwaliteit landelijk gebied (Lc-4, Lc-5)

Doordat veel agrarische bedrijven hun bedrijf beëindigen, komen veel gebouwen in het buitengebied leeg te staan. Het landschapbeeld verbetert door enerzijds het afbreken van voormalige stallen zonder cultuurhistorische waarden in het kader van de Regeling Beëindiging Veehouderij (RBV) en Ruimte voor Ruimte en anderzijds door nieuwe functies te geven aan vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen.

De gebieden die als landbouwontwikkelingsgebied zijn aangewezen en waar dus nieuwe agrarische bedrijfsbebouwing wordt opgericht, zijn nu veelal open gebieden met weinig agrarische bebouwing. Hier wordt de kwaliteit van het landschapbeeld bewaard door landschappelijke en architectonische inpassing van de nieuwe bebouwing.

Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's (Lc-7)

In Peel en Maas ligt de stedelijke regio Uden-Veghel. Tussen Uden en Veghel is in het Streekplan een landschapsecologische zone aangegeven, welke bij kan dragen aan het behoud van de groene, open ruimte. Vanuit de stedelijke regio bestaat een recreatieve druk op het kwetsbare natuurgebied de Maashorst.

3.5 Landbouw

3.5 ↔ 2.5

Veterinaire kwetsbaarheid (La-1, La-2)

Door de uitbraak van varkenspest in 1997 en diverse andere dierziekten in de jaren daarna, is de behoefte ontstaan om de veterinaire veiligheid te vergroten. Dat kan door het nemen van ruimtelijke maatregelen en het meer sluiten van productieketens. Er zijn nog geen ruimtelijke maatregelen genomen om de veterinaire veiligheid te vergroten. Wel zijn er al maatregelen genomen op bedrijfs- en ketenniveau.

Ruimtelijke structuur landbouw (La-4, La-6, La-7)

De landbouw in Peel en Maas is met een aandeel van 62% in het totale grondgebruik de grootste grondgebruiker. Tabel 3.9 geeft een overzicht van het aantal bedrijven naar grootte voor de diverse vormen van landbouw.

Tabel 3.9 A Aantal bedrijven, per bedrijfstype, hoofd- en nevenactiviteit

	Totaal	Akkerbouw	Tuinbouw en blijvende teelt	Graasdieren	Hokdieren	Combinatie
Peel en Maas	2512	338	292	919	648	315

Bron: CBS, 2002

Tabel 3.9 B Aantal bedrijven naar economische omvang

	Totaal	<70 NGE	70-150 NGE	>150 NGE
Peel en Maas	2512	1303	835	374

Bron: CBS, 2002

De veehouderij is de grootste sector. Hierbinnen zijn de melkveehouderij en de varkenshouderij de grootste sectoren. De overige veehouderijbedrijven zijn pluimveehouderijen en overige graasdierbedrijven. Op kaart 13 is de ligging van de intensieve veehouderijbedrijven en de melkveebedrijven weergegeven.

De gemiddelde omvang van de veehouderijbedrijven ligt in Peel en Maas boven het gemiddelde voor Noord-Brabant en Nederland. Tabel 3.10 geeft een beeld van de vergunde omvang van bedrijfslocaties in de intensieve veehouderij in Peel en Maas. Het aantal bedrijfslocaties kan afwijken van het aantal ondernemers; één ondernemer kan meerdere locaties in gebruik hebben.

Tabel 3.10 Vergunde omvang van bedrijfslocaties intensieve veehouderij

Vergunde grootteklasse IV-bedrijven Aantal NGE uit vergunning	Aantal bedrijfslocaties in Peel en Maas
0 - 70 NGE	1643
70 - 140 NGE	486
> 140 NGE	325

Bron: BVB mei 2003

Een groot deel van de bedrijfslocaties heeft te maken met randvoorwaarden ten aanzien van milieu, ruimtelijke ordening en dierwelzijn. Vooral regelgeving ten aanzien van agrarische stankhinder, ammoniakuitstoot en grootte van de agrarische bouwkavels beperken de ontwikkelingsmogelijkheden. In tabel 3.11 is aangegeven hoeveel IV-locaties liggen in gebieden waar zij te maken hebben met randvoorwaarden voor de uitbreiding.

De melkveehouderijen in Peel en Maas zijn wat betreft oppervlakte relatief gering ten opzichte van het Brabantse gemiddelde. Dit resulteert in een hoge veedichtheid per hectare.

Ten opzichte van het gemiddelde voor Brabant, liggen er relatief veel akkerbouwbedrijven in Peel en Maas (16% van het totaal). In Peel en Maas verbouwen relatief veel bedrijven akkerbouwgewassen (veelal snijmaïs) als neventak.

Van de overige teelten is de champignonenteelt een belangrijke sector in Peel en Maas (75 bedrijven), met name rondom Boekel en Volkel. Het betreft over het algemeen redelijk grote en gespecialiseerde bedrijven. De glastuinbouw kent twee concentraties in Boekel en Veghel. In de rest van het gebied zijn alleen solitair gelegen bedrijven te vinden (totaal 50 gespecialiseerde glastuinbouwbedrijven). In 1998 waren er in Peel en Maas 80 gespecialiseerde boomkwekerijen. De boom- en sierteelt is met name geconcentreerd op de rivierrassruggen langs de Maas in de gemeenten Boxmeer en Cuijk.

Tabel 3.11   Aantal IV-locaties dat te maken heeft met beperkingen in de uitbreidingsmogelijkheden ingedeeld naar type beperking

Type beperking	Aantal IV-locaties
Streekplan locatie ligt in categorie natuurplek of overig bos- en natuurgebied	42
Streekplan/ natuur GHS kwetsbare soorten excl. weidevogels	22
Streekplan/Ammoniak A-gebied en zone 250 meter	114
Ammoniak Ligging in Wav-zone	267
Afstand tot kwetsbaar gebied, tevens VHR-gebied of Nb-wet 0 - 500 meter	0
Stank Individuele cirkel categorie 1 overlapt woonkern of ligging in stankobject (indeling provincie, indicatief)	237
Stank Individuele cirkel categorie 2 overlapt stankobject categorie 2 (indicatief)	305
Totaal aantal (en percentage) IV-locaties met 1 of meer beperkingen zoals hiervoor genoemd	709 (44%)
Totaal aantal IV-locaties	1611

Bron: BVB december 2003, RLG atlas 2 en 2a

Verbrede landbouw (La-3)

Het aandeel bedrijven met verbrede landbouw (neveninkomsten uit andere dan primaire agrarische productie, bijvoorbeeld uit zorg, natuur- en landschapsbeheer, recreatie of streekproducten) in Peel en Maas komt ongeveer overeen met het gemiddelde voor Brabant. In Peel en Maas heeft de agrarische sector een impuls gegeven aan de verbreding middels Maashorstboeren (onder andere Bed en Breakfast en streekproducten) en in het Maasheggengebied (agrarisch natuurbeheer). Het aandeel bedrijven met verbrede landbouw is het hoogst langs de Maas. Hier ligt bijvoorbeeld het percentage bedrijven met beheersovereenkomsten rond de zes procent.

Duurzame productie (La-5)

Deze paragraaf gaat specifiek in op de biologische landbouw. Andere onderdelen van duurzame productie komen aan de orde bij veterinaire kwetsbaarheid en bij milieu. In Peel en Maas waren er in oktober 2000 in totaal 21 biologische bedrijven, inclusief omschakelaars. Het aandeel biologische bedrijven ligt hiermee rond het gemiddelde van Noord-Brabant.

3.6 Recreatie en toerisme

Perspectief toeristisch-recreatieve sector (Rt-1)

Het gebied Peel en Maas heeft in vergelijking tot andere reconstructiegebieden relatief veel verblijfsrecreatieve bedrijven binnen haar grenzen. Er zijn twee concentraties te onderscheiden, te weten de omgeving van de Maashorst en regio Overloon-Sint Anthonis-Mill. Veel agrariërs hebben een minicamping. Deze zijn met name geconcentreerd in het Land van Cuijk en rond de Maashorst. Ten opzichte van het aanbod aan minicampings zijn andere vormen van verblijfsrecreatie (bijvoorbeeld landschapscampings) of dagrecreatieve activiteiten (streekproducten, bedrijfs-bezoeken, kinderspeelboerderijen, kaas- en zuivelboerderij, huifkarrenverhuur etc.) echter nog minder ontwikkeld.

Daadkrachtige individuele bedrijven vormen de basis in Peel en Maas. Er is in de regio echter een dringende ruimtebehoefte voor kwaliteitsverbeteringen om deze positie in de verblijfsrecreatieve markt waar te blijven maken: uit een recente inventarisatie onder de bedrijven blijkt dat er een uitbreidingsbehoefte bestaat van circa 58 hectare bij 17 bedrijven.

Naast verblijfsrecreatie kent Peel en Maas verschillende bedrijven in de dagrecreatieve sector. Zo liggen in Landerd/Zeeland enkele discotheken/partycentra met een regionale betekenis voor met name jongeren. Uden beschikt over een kleinschalige golfbaan (9 holes) en het natuurtheater Naat Piek.

Zowel de toeristisch-recreatieve bedrijfskwaliteiten als de omgevingskwaliteiten liggen in Peel en Maas op een hoog niveau. Zo is het gebied cultuurhistorisch interessant, met trekpleisters als Grave, St. Agatha en het kasteel in Boxmeer. Ook zijn er verschillende recreatieplassen zoals de Kraaijenbergse Plassen bij Cuijk en er liggen recreatieve bedrijven in de GHS. Dat levert echter tevens spanningen op: recreatie heeft natuur nodig, maar natuur kan te lijden hebben onder (intensieve vormen van) recreatie. Op dit moment is er geen differentiatie in het gebruik van de recreatieplassen en liggen er nog veel kansen voor agrariërs om een bijdrage te leveren aan het toeristisch-recreatief product door bijvoorbeeld hun boerderijen en schuren in originele staat terug te brengen/op te knappen, waardoor de aantrekkelijkheid van de omgeving voor de toerist groter wordt. Ook wordt het toeristisch-recreatieve product nog niet voldoende samenhangend onder de aandacht van het publiek gebracht.

Ruimtelijke structuur (Rt-2)

Grote delen van het gebied Peel en Maas zijn overwegend agrarisch van karakter en worden in eerste instantie niet geassocieerd met toerisme in Brabant. Het gebied is echter veelzijdiger dan deze eerste indruk doet vermoeden. Er is op het schaalniveau van Noord-Brabant sprake van een meer dan gemiddeld toeristische functie met meerdere grootschalige dag- en verblijfsrecreatie en veel middelgrote bedrijven. Naast de recreatieve bedrijvigheid zijn de andere kernkwaliteiten het afwisselende landschap, de aanwezige grotere natuurgebieden (de Maashorst, de boswachterij van Sint Anthonis, de bossen en landgoederen in de omgeving van Mill), het stadje Grave en de Maas.

De aardkundige waarden en archeologische, cultuurhistorische en architectonische waarden spelen een belangrijke rol spelen bij de (recreatieve) aantrekkelijkheid en de herkenbaarheid (identiteit) van het gebied. Toeristisch valt het gebied uiteen in drie deelgebieden: Het Land van Cuijk, De Maashorst en de regio Uden-Veghel. Aan de oostrand van het gebied wordt het landschap bepaald door de Maas en omgeving. Het landschap is hier afwisselend. Daarnaast is het stroomgebied van de Raam recreatief aantrekkelijk, door het voorkomen van afwisselend landgoederen, natuur en landbouw.

Het middengebied wordt beheerst door het grootschalige landbouwgebied van de Peelhorst.

Rechte verkaveling en grootschalige openheid bepalen het beeld. Het westen van het gebied kent twee verschillende zones. Aan de noordzijde is de Maashorst en haar omgeving toeristisch van belang. Dit grootschalige aangesloten natuurgebied is een belangrijk recreatiegebied voor de regionale bevolking en extensieve dagrecreatie. Er is een bezoekerscentrum en een aantal campings.

In het zuidwesten is de stedenband Uden-Veghel belangrijk, met een regiofunctie voor winkelgelegenheid.

In het gebied ligt een aantal toeristisch-recreatieve concentratiepunten, zoals Hemelrijk, de omgeving van Overloon, de Bergen, Bedafse Bergen en de Kraaijenbergse Plassen.

Belevingswaarde landelijk gebied (Rt-3)

In Peel en Maas zijn elf bewegwijzerde fietsroutes. Rond Boekel is sinds 2001 het fietsknooppuntensysteem in gebruik. Een aantal schakels in dit knooppuntensysteem ontbreekt nog. Daarnaast doorkruist één bewegwijzerde Landelijke Fietsroute het noordelijk deel van Peel en Maas; LF12 de Maas en Vestingroute. Er lopen drie Lange Afstand Wandelpaden door Peel en Maas (het Peellandpad, het streekpad Nijmegen en het Pieterpad), maar geen enkele van de 63 in Brabant aanwezige middellange afstand wandelroutes doet het gebied aan. In 2001 is een regionaal ruiterrouten netwerk aangelegd. In de omgeving van Overloon is één ATB-route uitgezet. Er zijn twaalf skate-routes in Peel en Maas. Naast bovengenoemde routes voor wandelen, fietsen en ruiters zijn er vele lokale routes beschikbaar.

Momenteel zijn onder andere de volgende projecten in uitvoering die gericht zijn op de verbetering van recreatieve routestructuren: het fietsknooppuntensysteem Land van Cuijk, mountainbikeroutes en middellange afstandwandelpaden.

3.7 Wonen, werken en leefbaarheid

In 2002 kende het reconstructiegebied Peel en Maas een bevolkingsomvang van circa 167.000 inwoners, verdeeld over negen gemeenten. De gemiddelde bevolkingsdichtheid in de landelijke gebieden is relatief laag met 150 - 200 inwoners per km². Het reconstructiegebied Peel en Maas is met uitzondering van de grote kernen Uden en Veghel (met ieder ca. 40.000 inwoners), landelijk gebied.

Sociale en economische structuur (Slv-1, Slv-2)

Sociale gevolgen bedrijfsbeëindiging landbouwbedrijven

Door de veranderingen in de landbouw en in het landelijk gebied in het algemeen staat de sociaal-economische vitaliteit en de leefbaarheid onder druk. Gevolgen die samenhangen met de bedrijfsbeëindigingen van landbouwbedrijven kunnen zowel direct (agrarische bedrijven zelf) als indirect (agribusiness complex) van aard zijn. De gevolgen van bedrijfsbeëindiging voor het huishouden en het gezin kunnen van doorslaggevende betekenis zijn, zowel in negatieve zin (wegvallen inkomen, isolement), maar ook in positieve zin, zoals omschakeling naar activiteiten buiten het bedrijf door de partners.

De werkloosheid in het gebied is over het algemeen zeer laag. Er is eerder sprake van een krapte op de arbeidsmarkt. Het landelijk gebied kent zelfs nauwelijks werkloosheid, volgens de statistieken. De werkgelegenheid heeft zich zeer gunstig ontwikkeld. De groei is het sterkst geweest in Uden en Cuijk. De bedrijvigheid in het gebied wordt gekenmerkt door een relatieve oververtegenwoordiging van het Midden en Klein Bedrijf (MKB) in de totale werkgelegenheid vergeleken met de rest van Noord-Brabant en Nederland. Het afgelopen jaar is de economische groei in heel Nederland gestagneerd.

Nieuwe economische dragers

Nieuwe economische mogelijkheden vragen ruimte. In een aantal gevallen zijn er goede mogelijkheden om kleine startende ondernemers behalve op bedrijventerreinen in de kernen en het stedelijk gebied ook op bestaande lokale bedrijventerreinen een plaats te geven. Knelpunt is vooral het ontbreken van een duidelijke visie met betrekking tot de ontwikkeling van de verschillende kernen, bijvoorbeeld in relatie tot de stankproblematiek.

Op verschillende plaatsen zijn groepen boeren actief in het verband van de verenigingen voor verbrede plattelandsonwikkeling zoals de Maashorstboeren en Maasheggenboeren. Zij vormen vaak de basis voor de ontwikkeling van nieuwe economische dragers. Deze verbrede landbouwactiviteiten zijn vaak gekoppeld aan de ontwikkeling van natuur en landschapswaarden.

Versterking agribusinesscomplex

Er zijn goede mogelijkheden voor het versterken van het agribusinesscomplex. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de ontwikkelingen langs de Middenpeelweg (intensieve veehouderij), de potenties van de Zuid-Willemsvaart en de ontwikkelingen in de boom- en vaste plantenteelt.

Voorzieningen in de kernen

Belangrijk voor de leefbaarheid van landelijke gebieden is de beschikbaarheid en bereikbaarheid van maatschappelijke voorzieningen zoals werk, scholen, gezondheidszorg, sportaccommodaties, openbaar vervoer en openbare diensten. Het voorzieningenniveau is vooral in de landelijke gebieden niet overal even goed. De oorzaak ligt in de toegenomen mobiliteit (door auto-gebruik) en individualisering van plattelandbewoners. Bovendien kunnen voorzieningen niet meer worden gehandhaafd bij een kleine afzetmarkt. Dit heeft een directe relatie met de beperkte mogelijkheden voor woningbouw in de kleine kernen (onder andere door beperkingen op het gebied van stankhinder). Het gebrek aan voorzieningen leidt tot schaalvergroting in het ruimtelijk gedrag van individuen.

Verkeer en vervoer (Slv-3, Slv-4)

De doorstroming op de snelwegen bepaalt in hoge mate de bereikbaarheid van de plattelandskernen. Het busvervoer naar het platteland staat uit rentabiliteitsoverwegingen onder druk. Daarnaast is de bereikbaarheid van bedrijven niet optimaal.

4 Autonome ontwikkelingen

De autonome ontwikkeling wordt weliswaar zoveel mogelijk beschreven, maar wordt niet gebruikt als referentie voor de effectbepaling voor het MER. De informatie over de autonome ontwikkeling zal worden ingezet om na te gaan in hoeverre de verwachte effecten daadwerkelijk zijn toe te schrijven aan de impact van het reconstructieplan of wellicht autonoom toch al zouden plaats vinden.

Dit hoofdstuk beschrijft de autonome ontwikkeling per aspect en is in volgorde en opbouw gelijk aan de beschrijving van de huidige situatie (hoofdstuk 2).

4.1 Water en bodem

Zoekgebieden rivierverruiming (Wb-1)

Door onder meer klimatologische veranderingen (onder andere in het neerslagpatroon) zal het karakter van de rivieren verder veranderen. De afvoer van de Maas zal sterker gaan fluctueren. Daarnaast wordt de maatgevende piekafvoer groter. Hierdoor wordt de kans op overstromingen groter.

Na het hoogwater van 1995 op de grote rivieren wordt primair ingezet op uitwerking van de principes van rivierverruiming, waarbij naast veiligheid tevens een duurzaam en natuurlijk riviersysteem wordt nagestreefd. Alleen daar waar een dergelijke aanpak (maatschappelijk) onhaalbaar is, is dijkverhoging als laatste optie in beeld. In Peel en Maas zijn de gebieden ten noorden van Schaijk en Reek en het gebied ten noorden van Gassel (tussen Grave en Cuijk) gereserveerd voor rivierverruimingsmaatregelen. Deze zijn weergegeven op kaart 14.

In 2004 is gestart met het vervolg op de Integrale Verkenning Maas (IVM-2). Deze studie, waarbij de regio nadrukkelijk betrokken wordt, zal uitwijzen welke gebieden voor de lange termijn voor rivierverruiming nodig zijn en op welke wijze deze planologisch gereserveerd zullen worden. De verwachting is dat de studie eind 2005 wordt afgerond.

Regionale waterberging (Wb-2, Wb-3)

Doordat regenval grotere extremen gaat vertonen vanwege klimatologische veranderingen, zullen ook beken grotere hoeveelheden water moeten afvoeren terwijl de afvoer stagneert door stijging van de zeespiegel. Voor de Aa wordt bijvoorbeeld een toename van de piekafvoeren met tien à twintig procent verwacht. De schade door wateroverlast neemt toe, óók omdat de getroffen economische waarden groter van omvang zijn. Door verdergaande verstedelijking en het toenemende gebruik van teeltondersteunende voorzieningen en glas neemt het verhard oppervlak toe. Volgens het huidige beleid mag hierdoor het aantal knelpunten waar wateroverlast optreedt én de frequentie waarmee wateroverlast optreedt niet toenemen.

Volgens WB21 moet de noodzakelijke waterberging in 2050 gerealiseerd zijn. De waterbergingsgebieden tot 2016 worden in de eerste planperiode begrensd door de waterschappen (in samenwerking met gemeenten en maatschappelijke organisaties), zodat uitvoering in de reconstructie plaats kan vinden. Zonder reconstructie zou de begrenzing langer op zich laten wachten. De realisatie van waterberging zal in de autonome ontwikkeling de eerste jaren langzaam op gang komen, omdat deze volgt op de aankoop van gronden voor realisatie van de EHS.

Momenteel berekenen de waterschappen hoeveel van de 3.275 hectare zoekgebied regionale waterberging in Peel en Maas gerealiseerd moet worden. Kansrijke locaties voor waterberging, waar de eerste vier jaar van de planperiode bergingsgebieden gerealiseerd kunnen worden, bevinden zich in het beekdal van de Aa tussen de kom van Veghel en de kom van Keldonk (Ham-Havel), bovenstrooms van Oploo, in de omgeving van Rijkevoort en de Groespeel. Daarnaast liggen er goede mogelijkheden in het Raamdalen. In deze gebieden liggen echter verschillende bedrijven. Daarnaast zijn in het Raamdalen waterkwaliteitsafhankelijke natuurwaarden aanwezig, die beïnvloed kunnen worden door waterberging. De zoekgebieden voor regionale waterberging staan op kaart 14.

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR) (WB-4, Wb-5, Wb-6)

Door de klimaatverandering wordt het warmer in Nederland. Als gevolg van de toegenomen verdamping en langere periodes zonder neerslag, verdroogt er in de zomer en herfst méér natuur. Ook stijgt de behoefte aan grond- en oppervlaktewater voor beregning van landbouwgronden. De hoeveelheid onttrokken grondwater voor industrieel gebruik en drinkwaterbereiding daalt. Dit is niet voldoende om het negatieve effect van winningen op grondwater en kwel op te heffen. Daarnaast wordt in de toekomst weer een toenemende vraag naar grondwater verwacht door economische groei en bevolkingsaanwas.

Concentratie en verdere intensivering van landbouwactiviteiten, waaronder een ontwikkeling naar duurere teelten (boom- en vaste plantenteelt en glastuinbouw) zal hoge eisen stellen aan het waterbeheer. Door een toename van het verhard oppervlak is de grondwateraanvulling minder. Dit kan bijdragen aan verdroging.

Er zijn en worden projecten opgestart om de verdroging in natuurgebieden te bestrijden. Meestal gaat het dan om maatregelen in het natuurgebied zelf. Om de grondwaterstand te verhogen zijn echter ook externe maatregelen nodig. Maar dat ligt soms moeilijk omdat maatregelen buiten het natuurgebied tot gevolg hebben dat het landgebruik deels moet worden afgestemd op een afnemende ontwateringsdiepte. En omdat schade soms gecompenseerd moet worden. De verdrogingsdoelstelling (veertig procent van de verdroogde natuurgebieden hersteld in 2010) wordt niet gehaald, onder meer omdat de grondverwerving stagneert. In 2000 was slechts drie procent van de Brabantse natuurgebieden hersteld die in 1994 was verdroogd. In dit tempo zal in 2016 ruim tien procent van de verdroogde natuur hersteld zijn. Tabel 4.1 geeft aan wat dit betekent voor het bereiken van de natuurdoelen in de EHS in Peel en Maas.

Tabel 4.1 Verwachte percentage van de natte natuur dat nog verdroogd is in 2016 en bij herstelmaatregelen zonder uitstralingseffecten

Totale oppervlakte natte natuur	% verdroogde natte natuur in 2016 bij maatregelen zonder uitstralingseffecten*
2812	33%

* Geen uitstralingseffecten op het omliggend landbouwgebied (scenario 2 effectenonderzoek water)

Met waterconserveringsprojecten probeert men de droogteproblemen van landbouwgebieden op te lossen. Hierbij betreft het voornamelijk waterconservering met behulp van stuwtjes. Dit gebeurt echter nog niet in het gehele reconstructiegebied. Agrarische teelten zijn onvoldoende afgestemd op de natuurlijke geschiktheid van het water- en bodemsysteem. Veel landbouwgebieden zijn en blijven afhankelijk van wateraanvoer of beregning uit grondwater. In bepaalde natte gebieden worden in de toekomst mogelijk verdergaande ingrepen in de waterhuishouding

genomen met mogelijk negatieve gevolgen voor andere functies. Een voorbeeld hiervan is drainage van beekdalten ten behoeve van natschade-gevoelige teelten.

Water- en bodemkwaliteit (Wb-7, Wb-8, Wb-9, Wb-10, Wb-13)

Er ligt een wetsvoorstel in de eerste kamer om de mestwet te wijzigen, waardoor het interessanter wordt voor veehouders om voor MINAS op de eenvoudige wijze (forfaitair) aangifte te doen. De gunstigere standaardhoeveelheden (forfaits) zullen in de praktijk een zekere verhoging van de hoeveelheid mineralen die op de bodem gebracht worden, tot gevolg hebben. Daar staat tegenover dat de verliesnormen voor stikstof en fosfaat in 2003 en 2004 worden aangescherpt, waardoor minder mineralen op de bodem gebracht mogen worden. Netto is er in de komende jaren waarschijnlijk sprake van een afnemende belasting van de bodem met mineralen uit de landbouw.

Het Europese Hof van Justitie vindt MINAS ontoereikend om aan de Europese Nitraatrichtlijn te voldoen. De verwachting is dat in 2006 nieuwe Nederlandse wet- en regelgeving op dit gebied in werking treedt. Deze nieuwe regelgeving dringt waarschijnlijk de belasting van de bodem met meststoffen verder terug. Aangezien er nog geen wetsvoorstel beschikbaar is, is bij de inschatting van de autonome ontwikkeling verder uitgegaan van MINAS.

Ook met de introductie van de MINAS-eindnorm in 2003, vindt op het gebied van fosfaat nog een geringe overdosering plaats. De fosfaatothopping zal ook na invoering van de MINAS-eindnorm verder toenemen. In grote delen van Peel en Maas worden circa dertig jaar na invoering van de MINAS-eindnorm (2003) en de EU Nitraatrichtlijn de basisnormen voor nitraat- en fosfaatconcentraties in het grond- en oppervlaktewater nog steeds overschreden.

De aanpak van rioolwaterzuiveringen en riooloverstorten loopt. Van de ongezuiverde lozingen wordt ongeveer de helft aangesloten op het riool, de andere helft op een IBA (Individuele systeem voor Behandeling van Afvalwater). Het beleidsdoel om alle ongezuiverde lozingen in 2005 gesaneerd te hebben, wordt echter niet gehaald.

Grondwaterbeschermingsgebieden (Wb-11)

Behalve in het oppervlaktewater worden bestrijdingsmiddelen in toenemende mate in het grondwater aangetroffen. Daarnaast dringen de bestrijdingsmiddelen door naar het diepere grondwater. Hierdoor worden de drinkwatervoorraden bedreigd. Enerzijds wordt het gewasbeschermingsbeleid steeds strenger en is het middelengebruik in veel teelten afgenomen in de laatste vijf jaar. Anderzijds treedt er een verschuiving op naar intensieve teelten, waarin meer bestrijdingsmiddelen worden gebruikt dan in de oorspronkelijke, extensievere teelten.

Beekherstel (Wb-12)

De maatregelen die genomen worden om beken te herstellen, zijn vaak kleinschalig en hebben een beperkt effect. Teneinde de beek te laten meanderen dient grond aangekocht te worden. In veel gevallen is dit een struikelblok. Om een beeksysteem goed te herstellen (voldoende stromend, schoon water en ruimte voor morfologische processen) dient een groter deel van het stroomgebied bij het herstel betrokken te worden. Herstel op deze schaal gebeurt nog niet in de mate en het tempo waar naar wordt gestreefd. Voor een aantal beken in Peel en Maas zijn inmiddels projecten gestart.

4.2 Milieu

Ammoniak (Mi-1, Mi-2)

Het Rijk verwacht door invoering van de AMvB Huisvesting, MINAS en door de opkoopregelingen landelijk een *ammoniakemissie* van 106 kiloton uit de landbouw in 2010 te kunnen bereiken (milieubalans 2003). Hiermee wordt voldaan aan de in Europees verband afgesproken

resultaatsverplichting uit de NEC-richtlijn. Indien de voorgenomen aanvullende maatregelen worden genomen (aanscherpen van de uitrijregels voor drijfmest en het toepassen van veevoer-maatregelen in de melkveehouderij) zou de totale emissie uit de landbouw in Nederland in 2010 uitkomen op 95,5 kton per jaar (Kamerstukken, 24 445 nr. 65, 11 september 2003).

Voor Brabant is gerekend met een emissie van 18 kiloton ammoniak. Dit komt overeen met de afspraken in het Pakt van Brakkenstein en het Nationaal Milieubeleidsplan 4 (NMP4). De verdeling van de emissies is gebaseerd op de huidige verdeling van vee over de provincie. De 18 kiloton voor Brabant is gebaseerd op de nationale inspanningsverplichting (NMP4) van 100 kiloton. Voor Peel en Maas betekent dit een indicatieve streefwaarde voor de emissie van 2,8 kiloton. Indien de emissieverdeling ruimtelijk wordt geoptimaliseerd voor de natuur is de indicatieve streefwaarde voor Peel en Maas 3,2 kiloton.

Bij het in werking treden van de AMvB Huisvesting zullen nieuwe stallen aan de eisen moeten voldoen. Voor bestaande stallen geldt een overgangstermijn (2008 of 2010). Uitgaande van dezelfde (vergunde) veestapel maar op basis van de vereiste stalsystemen uit de ontwerp AMvB Huisvesting, zal de vergunde stalemissie met circa veertig procent dalen ten opzichte van de huidige emissie uit stallen.

De emissie uit aanwending van mest wordt in de autonome ontwikkeling vooral bepaald door de normen ten aanzien van mestgebruik. De inschatting is gebaseerd op de aanname dat in de autonome ontwikkeling het systeem van mestafzetcontracten volledig is ingevoerd (=evenwichtsbemesting). In Noord-Brabant is er sprake van een aanzienlijk mestoverschot. Ook bij een daling van de veestapel zal er nog sprake zijn van een mestoverschot en is de verwachting dat de ruimte die de bemestingsnormen bieden volledig benut zullen worden. De emissie uit aanwending zal maximaal 48% dalen bij evenwichtsbemesting.

Tabel 4.2 geeft de verwachte ammoniakemissie vanuit de landbouw in Peel en Maas in de autonome ontwikkeling (2016) aan.

Tabel 4.2 Verwachte ammoniakemissies in Peel en Maas in 2016

Gebied	Emissies uit puntbronnen (kton/jr en %)	Emissies uit oppervlaktebronnen andbouw (kton/jr en %)	Totale emissies uit de landbouw (kton/jr en %)
Peel en Maas	2,6 kton/jr	1,1 kton/jr	3,7 kton/jr
% van emissie in Noord-Brabant	20%	16%	19%

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

In de autonome ontwikkeling is voor wat betreft de spreiding van stalemissies rondom natuur-gebieden vooral de regelgeving uit de Wet ammoniak en veehouderij, de Natuurbeschermingswet en de vertaling van de Europese regels (Vogel- en Habitatrichtlijn, IPPC) in landelijke wetgeving van belang.

De blijvende bronnen kunnen in de zogenaamde Wav-zones (250 meter rondom kwetsbare gebieden) gemiddeld genomen niet of slechts beperkt groeien. Daardoor zal in deze zones naar

verwachting sprake zijn van een netto afname van de emissie. Buiten de Wav-zones kunnen bedrijven vanuit het ammoniakbeleid gezien sterker groeien. Door strengere emissie-eisen zal ook hier naar verwachting gemiddeld genomen een netto afname van de emissie optreden. Maar deze is minder sterk dan in de Wav-zones. De voorgenomen aanpassing van de Wav zal dit algemene beeld niet veranderen, maar heeft wel invloed op de ligging en omvang van de Wav-zones (Kamerstukken, 24 445 nr. 65, 11 september 2003).

Tabel 4.3 geeft de verwachte stikstofdepositie in de autonome ontwikkeling (2016) in zeer kwetsbare en kwetsbare gebieden en in overige voor verzuring gevoelige EHS in Peel en Maas weer op basis van de invoering van de AMvB huisvesting, mestafzetcontracten en de daling van de veestapel (deelnemers en aanmelders RBV1 en RBV2 regeling).

Tabel 4.3 Verwachte stikstofdepositie (mol/ha/jr) in 2016 op basis van AMvB huisvesting, mestafzetcontracten en daling veestapel

Type natuur	Gemiddelde depositie Totaal	Depositie vanuit landbouw	Depositie uit overige bronnen
A-gebieden (zeer kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	2382	1317	1065
B-gebieden (kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	2605	1570	1035
Zeer kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	2526	1493	1033
Kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	2522	1484	1038

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

De stikstofdepositie in 2016 zal bijna overal hoger zijn dan de kritische depositiewaarde van de zeer kwetsbare gebieden. Tabel 4.4 geeft een overzicht van het aantal hectare in 2016 waar de kritische depositiewaarde voor (de totale) stikstofdepositie niet wordt overschreden.

Tabel 4.4 Verwachte overschrijding van de kritische depositiewaarden voor stikstof in 2016

Type natuur	Aantal ha en % waar de kritische depositiewaarde voor totale stikstofdepositie niet wordt overschreden
A-gebieden (zeer kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	0 ha (0%)
B-gebieden (kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	507 ha (27,9%)
Zeer kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	0 ha (0%)
Kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	106 ha (7,2%)

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

Stank (Mi-3)

Op grond van de gegevens uit het Bestand Veehouderijbedrijven (mei 2003) kan worden afgeleid dat door omschakeling naar emissiearme stalsystemen (technische maatregelen) nog een redelijke reductie van de stankemissie kan worden bereikt. In de praktijk wordt deze ‘winst’ vaak tenietgedaan door het ‘opvullen’ van de stankcirkel door het houden van meer dieren.

De geuroverlast kan met een hoger percentage afnemen als bij de bedrijfsontwikkeling (bijvoorbeeld de ontwikkeling naar een emissiearme stal) sterk rekening wordt gehouden met de locatie ten opzichte van stankgevoelige objecten. Dit betekent dat niet altijd op de locatie van de bestaande stal gebouwd zou moeten worden, maar dat nieuwe stallen zo ver mogelijk van geurgevoelige objecten gerealiseerd moeten worden.

Naar verwachting zullen ondanks de technische maatregelen (de ontwikkeling van emissiearme stallen) nog knelpunten blijven bestaan in de clusters en linten van veehouderijbedrijven gemengd met burgerwoningen. Het risico van ‘normopvulling’ bij het toepassen van emissiearme stallen en daarmee het laten voortduren van knelsituaties blijft een belangrijk aandachtspunt.

Door de begrenzing van de integrale zonering in het reconstructieplan Peel en Maas, zal de Wet stankemissie veehouderijen van toepassing zijn in de landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden (Wsv) en extensiveringsgebieden met het primaat natuur. Daarmee vervalt voor deze locaties de cumulatieve beoordeling van stankhinder uit de huidige regelgeving. Mogelijk vervalt die cumulatieve beoordeling op termijn voor heel Nederland, maar tot op heden is dit alleen geconcretiseerd in een wet voor bovengenoemde gebieden.

Omdat het vervallen van de cumulatie in de Wsv meer mogelijkheden voor woningbouw en voor uitbreidingen van veehouderijen biedt, kan bij aanwijzing van landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden de kans op feitelijke overlast op sommige plaatsen toenemen. In dat geval zullen er immers woningen worden gebouwd of veehouderijen uitbreiden op plekken waar in werkelijkheid al sprake was van een overbelaste situatie. De ruimte om bij vergunningverlening geen rekening te houden met cumulatie wordt mogelijk beperkt omdat voor IPPC- en MER-plichtige bedrijven in Europees kader mogelijk toch rekening moet worden gehouden met het effect van cumulatie.

Uitgaande van de toepassing van de vereiste stalsystemen uit de ontwerp AMvB Huisvesting zal het percentage geurgehinderden door stank uit stallen afnemen tot 8%. Het totaal aantal geurgehinderden (stank uit stallen en mestaanwending) zal in 2016 14% bedragen (bron: provinciaal model agrarische stankhinder).

Mestver- en bewerking en duurzame energie

Om de milieukwaliteit te verbeteren zijn de afgelopen jaren de normen voor mestaanwending aangescherpt. Dit heeft tot gevolg gehad dat de benutting van mineralen uit meststoffen is verbeterd. Ook heeft dit geresulteerd in een kleinere mestafzetruimte. Daardoor is in gebieden met veel intensieve veehouderij het mestoverschot toegenomen. De geringe werkzaamheid van onbewerkte mest (en de verliezen naar het milieu die hierbij gepaard gaan) kan worden verbeterd door de toepassing van mestbewerking. In Noord-Brabant zit een beperkt aantal initiatieven op het gebied van mestbewerkings in de aanloopfase. Daarnaast is er een veertig-tal initiatieven om met mestbewerking aan de slag te gaan bij de provincie bekend. Bij deze initiatieven is sprake van een behoorlijke diversiteit in technieken en schaalgrootte. Voor deze mestverwerkingsinitiatieven geeft de Leidraad Mest aan welke kansrijk kunnen zijn.

Nederland moet zijn mestbeleid aanpassen omdat het op een aantal punten niet voldoet aan de Europese eisen. Dat blijkt uit de uitspraak van 2 oktober 2003 van het Europese Hof van Justitie. De invulling van het nieuwe beleid is verwoord in het Derde Actieprogramma Nitraatrichtlijn, het Interimprogramma en de beleidsbrief aan de Tweede Kamer van 19 mei 2004.

De veehouderij in Nederland krijgt te maken met fors stijgende mestafzetkosten door aanpassingen van het mestbeleid. Er komt een systeem van normen voor de aanwending van stikstof en fosfaat op landbouwgrond (gebruiksnormen) dat het huidige mineralenaangiftesysteem (verliesnormen) zal vervangen. Dit betekent dat landbouwbedrijven niet meer worden afgerekend op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die in het milieu verdwijnt, maar op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die zij gebruiken voor de groei van gewassen.

Het Regionaal Milieubedrijf heeft voor Peel en Maas een kanskaart windenergie opgesteld. Een mogelijke windmolenproject speelt langs de A73.

Geluid en licht (Mi-4)

De behoefte aan rust en stilte in Peel en Maas waarschijnlijk toenemen. Daar tegenover staat dat de aantasting van stilte waarschijnlijk voortschrijdt, onder andere vanwege toenemende infrastructuur en de groeiende populariteit van lawaaisporten.

Economische groei zal waarschijnlijk samengaan met een verder aantasting van de duisternis door een toenemende mobiliteit en toename van industrieterreinen. Daarnaast zal naar verwachting de behoefte aan assimilatiebelichting in de glastuinbouw toenemen.

4.3 Natuur

Ecologische hoofdstructuur (EHS) (Na-1, Na-2, Na-7)

In de periode 2004-2007 gaat het Rijk meer investeren in realisatie van de EHS, in totaal 413 miljoen euro voor heel Nederland. Voor de periode daarna is ook structureel geld beschikbaar. Aanvullend is voor de kwaliteitsverbetering van water- en milieucondities en ontsnippering van de EHS in de reconstructiegebieden in komende jaren 82 miljoen euro beschikbaar. Met deze gelden ligt de realisatie van de EHS in 2018 binnen bereik. Naast een impuls aan agrarisch en particulier natuurbeheer worden de extra middelen ingezet op verwerving en inrichting. Het streven is veertig procent van de EHS te realiseren door middel van beheer en zestig procent met verwerving van gronden. De aankoop van gronden is uiterlijk in 2016 afgerond. Dit zijn gronden buiten de bestaande natuurgebieden (LNV, persbericht 16 september 2003). Het is

echter de vraag of met agrarisch natuurbeheer alle natuurdoelen bereikt kunnen worden. Agrariërs willen in de nabije toekomst een steeds actievere rol vervullen als het gaat om agrarisch natuurbeheer in het landelijk gebied. De samenwerking met andere partijen, zoals gemeenten en Brabants Landschap, zal toenemen. Er komen ook meer middelen beschikbaar. De verwachting is dan ook dat er meer agrariërs aan agrarisch natuurbeheer mee zullen doen.

Verbindingszones (Na-3)

Gezien de snelheid waarmee projecten worden uitgevoerd is de verwachting dat de verbindingszones niet gerealiseerd zijn in 2012, en mogelijk ook niet in 2018. De waterschappen liggen op schema met het aanleggen van verbindingszones met een breedte van tien meter. De gemeenten liggen achter op schema en Rijkswaterstaat ligt op schema.

De realisatie van de robuuste verbindingen start in Nederland in 2004. In de periode tot 2007 is voorzien in 13.500 ha robuuste verbinding voor Nederland. De resterende 13.500 ha worden in de periode daarna gerealiseerd. Net als bij de EHS zet het Rijk in op veertig procent particulier en agrarisch natuurbeheer en zestig procent verwerving en beheer door terreinbeheerende organisaties. In overleg met de provincies worden prioriteiten en tracés van de robuuste verbindingen bepaald (LNV persbericht 16 september 2003). Ook zonder reconstructie moet invulling worden gegeven aan deze REV's.

Het is echter niet duidelijk wat het Rijksbeleid is ten aanzien van de REV in Peel en Maas, omdat deze REV door de provincie is toegevoegd.

Regionale natuur- en landschapseenheden (Na-4)

In het Streekplan van de provincie Noord-Brabant is een beschermingsregime vastgelegd voor de regionale natuur- en landschapseenheden. In deze gebieden geldt het 'nee-principe' ten aanzien van stadsuitbreiding en het 'nee, tenzij-principe' ten aanzien van een groot aantal andere vormen van intensief ruimtegebruik. Regionale natuur- en landschapseenheden zullen hierdoor gevrijwaard blijven van 'rode ontwikkelingen' voor zover het niet gaat om grote infrastructurele projecten. In de RNLE's zullen in de autonome ontwikkeling projecten worden uitgevoerd ten behoeve van landschap, natuur en hydrologische verbeteringen. Het tempo waarin dit gebeurd is moeilijk in te schatten.

Beschermde soorten en beschermde gebieden (Na-5, Na-6)

De betere planologische bescherming van natuurgebieden, de realisatie van de EHS en soortbescherming door de Flora- en faunawet leiden tot een vermindering van de achteruitgang van beschermde en zeldzame soorten, voor zover deze achteruitgang niet te wijten is aan de milieuomstandigheden.

De provincie heeft een eigen subsidieregeling voor agrarisch natuurbeheer in ontwikkeling.

Inmiddels zijn pilots gestart in onder andere de RNLE de Maashorst. Afhankelijk van de resultaten wordt een definitieve regeling gemaakt. Uitbreiding van deze subsidieregeling naar andere gebieden in Peel en Maas kan een positief effect hebben op beschermde soorten.

De provincie Noord-Brabant is bezig met het opstellen van soortbeschermingsplannen die waarschijnlijk eind 2003 gereed zullen zijn.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

4.5 ↔ 2.5

Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie (Lc-1, Lc-2, Lc-3, Lc-6)

De kwaliteit van het landschap staat onder druk van een sluipende nivellering en vervlakking. Dit betekent dat verschillende landschappen en gebiedsdelen steeds meer op elkaar gaan lijken als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen zoals verstedelijking en schaalvergroting in de landbouw. De aanwezigheid van dynamiek vanuit verschillende intensieve grondgebruiksvormen

leidt zowel tot nivellering van bestaande waardevolle landschappen als tot mogelijkheden om nieuwe landschappen te creëren. Sommige functies eisen meer ruimte, bijvoorbeeld door toegenomen welvaart en mobiliteit: verstedelijking, infrastructuur, recreatie, natuur. Maar ook de oude functies, zoals waterbeheer en landbouw, veranderen.

Voor de toekomst ligt er een ‘ontwerpopgave’: een opgave om bij het bieden van ontwikkelingsruimte aan nieuwe en bestaande functies het landschap zó vorm te geven dat identiteit en variatie versterkt worden.

Binnen Peel en Maas is sprake van een verschil in dynamiek. Zo is Veghel sterk aan het industrialiseren en neemt in Uden het ruimtebeslag van dienstverlenende bedrijven toe. Deze ontwikkeling zet zich naar verwachting verder door met de nieuwe A50. De dorpen op de Peelrand (met uitzondering van Uden) zijn klein en zullen ook in de toekomst maar in beperkte mate (mogen) groeien. Op de flanken van het Maasterras zijn Cuijk, Grave en Boxmeer daarentegen flink gegroeid. De gunstige ligging ten opzichte van de Maas heeft hieraan bijgedragen in combinatie met de nabijheid van de A73 en de spoorlijn Nijmegen-Venlo. Het valt te verwachten dat de ruimteclaims van bovengenoemde dorpen/stadjes in de toekomst zullen toenemen. De Maasvlakte tussen het oude cultuurlandschap van de Maas en de Peelhorst wordt gekenmerkt door een relatief lage dynamiek. In het gebied is het ruilverkavelingsproject Land van Cuijk afgerond, waarin een nieuwe verkaveling voor de landbouw is gecombineerd met natuurontwikkeling langs de waterlopen in het voormalig geulstelsel van de Maas. In de Graspeel loopt momenteel een ruilverkaveling met een administratief karakter (RAK). Naast het ruilen van gronden gaat het om inrichting van ecologische verbindingzones. Verder ligt de aanpassingsinrichting A50 (bedoeld om de negatieve gevolgen van de aanleg van de A50 te compenseren) deels in Peel en Maas.

Omdat de Maasvallei Belvédèregebied is, wordt in dit gebied de cultuurhistorische identiteit sterker richtinggevend voor de inrichting en ruimte. Het Rijksbeleid zal daar goede voorwaarden voor scheppen. Het Rijk geeft ook extra aandacht en extra geld voor versterking van de ‘groenblauwe dooradering’. Deze moet zowel natuur, recreatie, cultuurhistorie als waterbeheer dienen en tegelijk de beeldkwaliteit van het landschap verhogen.

Beeldkwaliteit landelijk gebied (Lc-4, Lc-5)

Doordat agrariërs hun bedrijf beëindigen, komen gebouwen in het buitengebied leeg te staan. Tegelijkertijd worden in het kader van de uitplaatsing naar verwachting nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen opgericht. Landschappelijke kwaliteiten worden versterkt. Enerzijds door het afbreken van voormalige stallen of door het op een andere wijze in het landschap inpassen van deze stallen. Anderzijds door het waarborgen van goede landschappelijke en architectonisch verantwoorde inpassing van de nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen. In de stadsrandzones en landelijke kernranden wordt sloop niet per definitie voorgestaan omdat vrijkomende gebouwen ook dienst kunnen doen als vestiging van nieuwe economische dragers die passen bij het karakter van de kernrand.

Een belangrijk probleem dat zich bij stallen voordoet is de aanwezigheid van asbest, met name in de daken. Dit brengt zeer hoge verwijderingskosten met zich mee. Het gevolg hiervan is dat ingrijpende verbouwingen, die vaak nodig zijn bij functiewijziging, niet rendabel uitgevoerd kunnen worden. Het risico bestaat dat vrijkomende locaties ongewenst worden hergebruikt of leeg blijven staan. Dat leidt tot verrommeling van het landschap.

Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's (Lc-7)

In de stedelijke regio Uden-Veghel wordt een groot aantal nieuwe woningen en bedrijventerreinen gerealiseerd. Zonder sturing bestaat het gevaar dat Uden en Veghel aan elkaar groeien,

iets dat de regio wil voorkomen omdat ze belang hecht aan de groene open ruimte tussen de twee steden.

Vanuit het stedelijk gebied zijn diverse plannen recent verschenen of in ontwikkeling, die ook betrekking hebben op het aangrenzend buitengebied. Hieronder valt onder andere het uitweringsplan Uden/Veghel en omstreken.

4.5 Landbouw

Veterinaire kwetsbaarheid (La-1, La-2)

In de komende jaren zullen maatregelen op bedrijfs- en ketenniveau worden genomen ter verbetering van de veterinaire veiligheid zoals dat in de afgelopen jaren ook al is gebeurd. In de autonome ontwikkeling worden geen ruimtelijke maatregelen genomen om de veterinaire kwetsbaarheid te beperken.

Ruimtelijke structuur landbouw (La-4, La-6, La-7)

Door ruimteclaims vanuit stedelijke, infrastructurele, landschappelijke en natuurfuncties zal het areaal landbouwgrond verder teruglopen. Voor 2005 is een afname van het landbouwareaal in Peel en Maas van vier procent voorzien ten opzichte van 1999 (LEI). Toenemende globalisering en geleidelijke afschaffing van de landbouwsubsidies leiden tot dalende prijzen. Hierdoor zal er een toenemende druk op de agrarische sector zijn om kostenbesparende maatregelen te nemen. Daarnaast nemen de eisen toe om schoon en duurzaam te produceren. Dit zal het proces van schaalvergroting (aanzienlijk minder bedrijven, maar wel grotere bedrijven) in de landbouw versnellen. In de melkveehouderij zal dit leiden tot een verdere loskoppeling van grond en productie, waardoor de veedichtheid toeneemt. Waarschijnlijk neemt deze sector in omvang af.

De productieomvang van de intensieve veehouderij blijft waarschijnlijk gelijk ten opzichte van de omvang na uitvoering van Regeling Beëindiging Veehouderijbedrijven (RBV1 en RBV2). Tegelijkertijd zal het aantal ondernemers sterk dalen en het aantal locaties zelfs nog sterker. De gemiddelde bedrijfsgrootte neemt toe. Vooral grote, kapitaal- en kennisintensieve bedrijven hebben goede overlevingskansen.

Het LEI schat in dat in 2005 ongeveer 540 van de 1.880 onderzochte gespecialiseerde veehouderij- en akkerbouwbedrijven in Peel en Maas gestopt zullen zijn (ten opzichte van 1999). Dit is ongeveer 29% van de onderzochte bedrijven. Van de resterende bedrijven heeft vijf procent een slecht bedrijfsprospectief in 2005.

De voorziene afname van varkensbedrijven is groter dan de voorziene afname van melkveebedrijven. Kleine melkveebedrijven kunnen langer overleven door het relatief hoge eigen vermogen. De verwachting is dat in 2005 van de bestaande melkveebedrijven vijftien procent gestopt is en van de bestaande varkensbedrijven vijftig procent (ten opzichte van 1999). Als deze lijn doorgetrokken wordt naar 2016 is de verwachting dat het aantal veehouderijbedrijven nog verder zal afnemen tot minder dan de helft van het huidige aantal bedrijven.

In de glastuinbouw zet de trend naar schaalvergroting door. Glastuinbouw zal in toenemende mate ruimtelijk geconcentreerd worden om schaal- en milieuvoordelen maximaal te benutten. Verspreide glastuinbouweenheden verdwijnen of richten zich op niches in de markt. Ook worden bestaande eenheden hergebruikt voor bijvoorbeeld aardbeien, champignons en boomteelt of door zaadfirma's.

In de akker- en tuinbouw is er een trend naar intensievere teelten. Waarschijnlijk neemt de akker- en tuinbouw in omvang af.

Peel en Maas heeft een sterke concentratie van boom- en vaste plantenteeltbedrijven. De omvang van de sector blijft waarschijnlijk gelijk of neemt enigszins toe. De afzet in de boom- en vaste plantenteelt is nu versnipperd; iedere ondernemer regelt zijn eigen afzet. De verwachting is dat meer samenwerking bij de afzet noodzakelijk is om de marktpositie te versterken (onder meer via retailers). Boom- en vaste plantentelers krijgen daarbij steeds meer behoefte aan ondersteunende voorzieningen. De behoefte is het grootst bij de potplantenteelt. Uit het LEI-onderzoek naar de noodzaak voor ondersteunende voorzieningen in opdracht van de provincie Flevoland blijkt dat boomteeltbedrijven in 2010 naar verwachting 16.500 m² ondersteunend glas nodig hebben om perspectief te blijven houden. Het maximum uit het Streekplan voor ondersteunend glas in de AHS is nu 5.000 m².

Verbrede landbouw (La-3)

De betekenis van verbrede landbouw neemt toe. Voor bedrijven die niet mee kunnen gaan met de trend naar schaalvergroting kan verbreding een strategie zijn om aanvullende inkomsten te genereren. Doordat er al een aanzienlijk aanbod is op het gebied van agrotourisme, zal er ingezet worden op kwaliteitsverbetering, het bieden van nieuwe producten en meer samenhang in bestaande producten. Toch lijkt een verdere groei van het aanbod mogelijk, aangezien de markt voor agrotouristische overnachtingen twee keer zo groot is als het huidige aantal overnachtingen (Agrotourisme, z'n investering waard?, 2003). Met name het bestemmingsplan vormt op dit punt echter vaak een struikelblok. Voor dagrecreatie en verkoopactiviteiten wordt ook een verdere groei verwacht. Deze groei is met name kansrijk in de buurt van bevolkingsconcentraties. Van belang bij verbrede landbouw is dat er niet meer van hetzelfde ontstaat. Een duidelijke differentiatie in aanbod is gewenst. Daarnaast geldt dat sommige bedrijven met verbrede landbouw-gelet op het beperkte schaalniveau- problemen hebben met de continuïteit.

Ook zorgboerderijen zullen nog een lichte groei laten zien. Voor veel vormen van verbrede landbouw geldt dat verbrede bedrijven zich steeds meer op de niet-primair agrarische activiteiten gaan richten en hun primair agrarische activiteiten langzaam afbouwen, mits dit past binnen het ruimtelijk beleid. De belangstelling voor agrarisch natuurbeheer neemt toe door de aandacht vanuit zowel overheid, agrarische sector als maatschappelijke organisaties. Recentelijk heeft LNV bekend gemaakt voor veertig procent van de nog te realiseren EHS in te zetten op agrarisch natuurbeheer in plaats van op aankoop (LNV persbericht 16 september 2003). Dit stimuleert agrarisch natuurbeheer. Ook in de zogenaamde tweede pijler van het Europees landbouwbeleid speelt beheer van natuur en landschap door agrariërs een belangrijke rol. Met name voor melkveehouders biedt dit nieuwe Europese beleid perspectief, mits de vergoedingen hoog genoeg zijn.

Duurzame productie (La-5)

De biologische productie in Brabant blijft achter ten opzichte van het landelijk gemiddelde, hoewel de achterstand van Noord-Brabant de laatste jaren terugloopt. In het afgelopen jaar was de groei van het areaal biologische landbouw en aantal biologische bedrijven in Nederland respectievelijk vijftien en zes procent, in Brabant was dit respectievelijk 34 en 16 procent. Naar verwachting neemt de groei van het aantal biologische bedrijven in de akkerbouw en melkveehouderij verder toe. De stijging van het aantal bedrijven is in belangrijke mate afhankelijk van de ontwikkeling van de vraag naar biologische producten en zal een golfbeweging vertonen als gevolg van de conjunctuur van de economie. Indien de groei van de afgelopen twee jaar voor

Brabant (53 procent groei van het areaal) wordt doorgetrokken naar 2010, zal in 2010 op 5,6 procent van de landbouwgrond biologisch geteeld worden. Hiermee wordt het Rijksdoel van tien procent in 2010 dus niet gehaald. De biologische varkenshouderij kampt na een onstuimige groei met een overaanbod maar kan op termijn verder groeien. Gezien het intensieve karakter van de landbouw in Peel en Maas en het accent op intensieve veehouderij zal het meer energie kosten om een zelfde groei van de biologische landbouw te realiseren als in andere gebieden.

4.6 Recreatie en toerisme

4.6 ↔ 2.6

Perspectief toeristisch-recreatieve sector (Rt-1)

Door de vergrijzing neemt het aantal korte vakanties toe. Deze groep ouderen is niet gebonden aan het hoogseizoen, gaat relatief veel in eigen land op vakantie, vraagt een goede kwaliteit van voorzieningen en heeft redelijk veel geld te besteden. Er is dan ook een trend tot algehele kwaliteitsverbetering van verblijfsrecreatie. Mensen willen bijvoorbeeld ruimere standplaatsen, ruimere bungalows, meer ruimte om de bungalow heen en grotere standplaatsen. Dit betekent dat er meer oppervlakte nodig is om in deze behoefte te voorzien. De verblijfsrecreatie wil bedrijfsnatuurplannen opstellen. Hierin zijn plannen opgenomen voor meer natuur om de verblijfsobjecten heen en is aandacht voor het beter scheiden van afvalstromen.

De recreant en toerist heeft meer interesse in het landschap. Deze interesse voor het platteland uit zich onder andere in de behoefte aan landschapscampings (midden in de natuur en niet te veel mensen bij elkaar) en de behoefte aan hoogwaardige kleinschalige accommodatie (zoals een overnachting in een voormalig klooster of een oude boerderij). Bij de recreant en toerist komt meer interesse voor cultuurhistorie. De kleine dorpen worden aantrekkelijk in relatie tot het landschap. Er is ook meer interesse voor de streek, hetgeen leidt tot meer agrotourisme en dagattracties. In Peel en Maas kan in dit kader ook de agrotouristische samenwerking rond de Maashorst worden genoemd. Hierbij bieden momenteel zes bedrijven in de Maashorst de mogelijkheid om hun bedrijf te bezichtigen.

Belevingswaarde landelijk gebied (Rt-3)

De recreant heeft meer interesse in het landschap en wil het platteland op. Daarom wordt het platteland beter toegankelijk gemaakt door middel van netwerkstructuren voor wandelen, fietsen en paardrijden. Het is de bedoeling om heel Brabant aan te sluiten op het fietsknooppuntenstelsel. Er worden fietspaden aangelegd en er wordt een ruiternetwerk met overnachtingsmogelijkheden opgezet. Voor Peel en Maas geldt verder specifiek: de afronding van het streekpad 'Maas en Peelliniep', middellange wandelroutes en het ruiternetwerk Noordoost Brabant, de ontwikkeling van nieuwe kanoroutes en gehandicaptenroutes en de ontwikkeling van natuurroutes in het Land van Cuijk.

4.7 Wonen, werken en leefbaarheid

4.7 ↔ 2.7

Sociale en economische structuur (Slv-1, Slv-2)

In de categorieën van agrarische bedrijven met een kleinere productieomvang neemt het aantal bedrijven meer af dan in de categorieën met een grotere productieomvang. Met name de akkerbouwbedrijven en de overige graasdierbedrijven hebben een te geringe productieomvang om rendabel te zijn. Deze sectoren kenmerken zich door een groot aantal nevenberoepers. Een verschuiving van bedrijven naar een grotere bedrijfsomvang is dus waarneembaar.

Ondanks de sterke afname van het aantal bedrijven in de meeste sectoren van de landbouw (zie §4.2.1), komt uiteindelijk naar verwachting echter een betrekkelijk kleine groep agrarische

bedrijfshoofden daadwerkelijk voor de arbeidsmarkt beschikbaar. Er zijn bedrijfshoofden die vanwege de leeftijd geen behoefte meer hebben aan een andere werkring. Anderen zullen zelf een oplossing vinden door een andere bedrijfsactiviteit te starten.

De indirecte agrarische werkgelegenheid volgt naar verwachting de ontwikkeling van de economische omvang van de primaire agrarische productie. Dit betekent dat naar verwachting een afname optreedt in de indirecte agrarische werkgelegenheid die voortkomt uit onder andere de intensieve veehouderij. Groei is nog mogelijk in de indirecte agrarische werkgelegenheid die voortkomt uit onder andere intensieve plantaardige teelten.

De afname van de werkgelegenheid in de intensieve veehouderij en de agribusiness zullen op termijn leiden tot veranderingen in de werkgelegenheidsstructuur van het landelijk gebied. Op korte termijn is er (zoals gebruikelijk bij afname van de werkgelegenheid in een sector) een periode van frictiewerkloosheid voor de betrokkenen te verwachten - de periode tussen het moment van baanverlies en het vinden van een nieuwe baan. Hoe snel de betrokkenen een nieuwe baan zullen vinden, is afhankelijk van diverse factoren. Deze zullen per reconstructiegebied en gemeente verschillen. Belangrijkste knelpunt in Peel en Maas is (de mogelijkheden voor) het vinden van nieuw werk, onder andere via omscholing en bijscholing, door bedrijfsbeëindigers en/of partners. Vooral bij verbrede landbouw zijn om- en bijscholing vaak wenselijk.

Omdat er steeds meer stedelingen zonder lokale binding in het buitengebied komen wonen, komt de culturele identiteit nog meer onder druk te staan. Gezien de ontgroening en vergrijzing zal de werkgelegenheid in de gezondheids- en welzijnszorg de komende jaren sterk toenemen. In de kleine kernen neemt de behoefte aan combinaties van wonen, zorg en dienstverlening toe. De overheden stimuleren het opzetten van multifunctionele voorzieningen zoals centra voor ouderen die een combinatie bieden van mogelijkheden voor zorg en ontmoeting, zodat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Daarnaast wordt het opzetten van woon-zorgprojecten en levensbestendige woningen gestimuleerd. Op het gebied van onderwijsvoorzieningen worden brede-schoolprojecten gestimuleerd, die onderwijs, kinderopvang en vrijetijdsvoorzieningen op één locatie combineren. Een dergelijk multifunctioneel gebouw kan ook buurthuis,- sport- en zorgfuncties integreren.

De mogelijkheden voor het hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB's) kunnen zowel toe- als afnemen. Dit is afhankelijk van een duidelijke visie met betrekking tot de ontwikkeling van de verschillende kernen, bijvoorbeeld in relatie tot de stankproblematiek. Naar verwachting komt een hondertal VAB's beschikbaar.

Verkeer en vervoer (Slv-3, Slv-4)

De veranderingen in werkgelegenheidsstructuur zullen per saldo een toename van woon-werkverkeer betekenen. De aanpassingen aan de lokale wegen in het kader van Duurzaam Veilig hebben plaatselijk een verschuiving van het verkeer naar de grotere wegen tot gevolg. Dit wordt versterkt door de aanleg van de A50 tussen Oss en Eindhoven en de aanpassingen aan de A59 tussen 's-Hertogenbosch en Oss. De aanpassingen aan deze twee snelwegen zal de afsluiting van Peel en Maas bovendien verbeteren.

5 Visie en doelen

In dit hoofdstuk wordt toegelicht hoe de visie tot stand is gekomen (§5.1.1) en wordt uitgebreider ingegaan op de inhoud van de visie (§5.1.2). In §5.2 wordt beschreven hoe de reconstructiedoelen voor Peel en Maas zijn bepaald, waarna deze in §5.3 worden toegelicht. In deze paragraaf wordt ook een toelichting op de fasering gegeven.

5.1 Visie

5.1.1 Hoe is de visie tot stand gekomen?

In onze visie geven wij aan wat in grote lijnen het beoogde resultaat is van de reconstructie in Peel en Maas. Het Koepelplan en het Streekplan vormen een belangrijke basis voor deze visie. Als eerste stap hebben wij in oktober 2002 een streefbeeld voor Peel en Maas opgesteld met daarin onze ambities voor Peel en Maas in 2016. Dit streefbeeld bevat zowel een visie op de omgevingskwaliteit als op de sociale en economische vitaliteit in het gebied.

5.1.2 Peel en Maas in 2016

Hieronder is per thema de gewenste omgevingskwaliteit en sociale en economische vitaliteit van het landelijk gebied van Peel en Maas in 2016 beschreven. Onder omgevingskwaliteit vallen de thema's water en bodem, milieu, natuur en landschap en cultuurhistorie. Onder sociale en economische vitaliteit vallen de thema's landbouw, recreatie en wonen, werken en leefbaarheid. Hieronder wordt per thema de visie voor Peel en Maas voor 2016 beschreven. Daarnaast staat in bijlage 6 een beschrijving van de visie per deelgebied.

Water en bodem

In 2016 voldoet de kwaliteit van water en bodem aan de geldende normen. De belangrijkste milieuproblemen zijn opgelost. Enkele milieuproblemen, zoals de doorslag van fosfaat en de stikstofbelasting (depositie) zijn nog niet volledig verdwenen maar wel beheersbaar geworden (problemen worden niet groter en de oplossing komt in zicht).

Het watersysteem heeft zijn natuurlijke karakter voor een deel weer terug. Het betreft hier met name de waardevolle beeksystemen (deelstroomgebieden), die ook als belangrijke ecologische dragers voor het gebied functioneren. Natuurlijke, ruimtelijke oplossingen krijgen de voorkeur boven technische oplossingen. Van geval tot geval is bekeken welke oplossing het beste voldoet in die bepaalde situatie. Hierbij is rekening gehouden met de functies die het gebied heeft of moet vervullen. Gelet op de invloed die water (grond- en oppervlaktewater) heeft op grotere afstand, zijn (deel)stroomgebieden mede gebruikt als basis voor de ruimtelijke planning.

Ter voorkoming van wateroverlast zijn in drogere gebieden maatregelen getroffen om water langer in de grond vast te houden. Verder zijn retentiegebieden ingericht waarin, bij hele hoge afvoeren op de beken en rivieren, water tijdelijk wordt geparkeerd. Tegelijkertijd is de verdroging van natuurgebieden bestreden. De resterende waterwinningen in het gebied zijn ingepast. Het grondwater in de waterwingebieden, en daarmee het gewonnen drinkwater, is en blijft van goede kwaliteit.

Milieu

De stankhinder is tot een aanvaardbaar niveau teruggebracht. Er zijn geen ernstig stankgehinderten meer. De uitstoot van ammoniak en andere verzurende stoffen door landbouw (maar ook door verkeer, industrie en huishoudens) is drastisch teruggebracht. Door wet- en regelgeving en aanvullende maatregelen is de lokale emissie en depositie vanuit de landbouw op kwetsbare natuurgebieden aanmerkelijk teruggebracht.

Kwetsbare natuurgebieden en woonconcentraties in het landelijke gebied ondervinden geen wezenlijke hinder meer van geluid en licht. Verontreinigde locaties zijn gesaneerd of verontreinigingen zijn onder controle en in overeenstemming met de functie die het gebied heeft.

Natuur

De kwaliteit van natuur is sterk verbeterd als gevolg van schoner water, schonere bodem en lucht en een betere inrichting en beheer. Grote, waardevolle gebieden, zoals de regionale natuur- en landschapseenheden Maasuiterswaarden, Maashorst-Maasvallei en de Stüppelberg, zijn gerealiseerd en hebben een inrichting die is afgestemd op de gewenste natuurwaarden. Alle verbindingzones zijn in goed overleg met de aanliggende eigenaren op vrijwillige basis gerealiseerd en ingericht. In enkele gevallen is in goed overleg een alternatieve oplossing gevonden.

Landschap en cultuurhistorie

Ook buiten de ecologische hoofdstructuur ontwikkelen natuur en landschap zich in positieve zin. De toegenomen belangstelling voor aanleg, beheer en onderhoud van kleine landschapselementen draagt daartoe zeker bij.

Bij het beheer werken particulieren, agrariërs en terreinbeherende instanties op goede en zakelijke wijze samen. De vergoedingen voor het beheer en onderhoud staan in goede verhouding tot de kosten.

De karakteristieke landschappen van Peel en Maas, zoals de uiterwaarden met maasheggen, de rivierrassrug, de landgoederen, de bosgordel op de overgang tussen de Peelhorst en de Venlo Slenk, het open jonge ontginningenlandschap langs de Middenpeelweg en de beekdalen zijn behouden en waar nodig hersteld. Ze worden goed beheerd. Naast behoud en herstel van waardevolle landschappen zijn en worden er op veel plaatsen nieuwe functies ontwikkeld. De verwevenheid van functies in een aantal gebieden in Peel en Maas is een belangrijk element in de waardering die het gebied krijgt. De verwevenheid is behouden doordat traditionele gebruiksvormen op goede wijze gecombineerd zijn met nieuwe gebruiksvormen.

Enkele van de recreatief aantrekkelijke kenmerken van Peel en Maas zijn de karakteristieke, cultuurhistorisch vaak waardevolle gebouwen (boerderijen, huizen, bedrijfsgebouwen en molens) uit verschillende perioden. Deze gebouwen zijn dankzij een grote betrokkenheid van de bevolking bij het gebied goed bewaard gebleven. Een deel van deze bebouwing heeft nog zijn oorspronkelijke functie. Daarnaast worden veel gebouwen gebruikt als burgerwoning of voor kleinschalige bedrijvigheid (ambachtelijk maar ook modern, bijvoorbeeld ICT).

Een van de weinige oost-west structuren in dit gebied wordt gevormd door de resten van het 'Duits lijntje'. Het traject van de Maas tot aan Veghel is nog in het landschap herkenbaar aan het dijklichaam. Deze oude spoorlijn is vooral vanuit ecologisch, toeristisch en cultuurhistorisch oogpunt waardevol. Delen van deze spoorlijn zijn opgenomen in fiets- en wandelroutes.

Overige delen zijn niet toegankelijk in verband met de kwetsbare natuurwaarden (vegetatie, vlinders, insecten en vogels).

Op veel plekken zijn de lagen van de verschillende tijdsperioden uit het verleden nog duidelijk zichtbaar in het landschap. In 2016 is de afleesbaarheid van deze historische gelaagdheid verder versterkt en is het culturele erfgoed duidelijk herkenbaar. Het vormt een inspiratiebron voor diverse ruimtelijke ontwikkelingen.

Landbouw

De landbouw is economisch rendabel en duurzaam. De verscheidenheid binnen de landbouw is gegroeid. Het aantal landbouwbedrijven is meer dan gehalveerd ten opzichte van 2000. De resterende bedrijven zijn gemiddeld veel groter geworden. Het aantal verbrede ‘plattelands-bedrijven’ is toegenomen.

De landbouw voorziet de samenleving niet alleen van voedsel maar ook van andere producten en diensten. Het beheer van natuur en landschap heeft een belangrijke plaats gekregen.

Een deel van de bedrijven oriënteert zich volledig op landbouwactiviteiten. Deze bedrijven produceren kwaliteitsproducten voor de wereldmarkt, wat met schaalvergroting gepaard is gegaan. De groei van deze bedrijven heeft door een goede inpassing en locatiekeuze geen negatief effect op de omgeving.

Een toenemend aantal bedrijven richt zich met kwaliteitsproducten op de regionale markt. Veel agrarische bedrijven produceren ook niet-agrarische producten, vooral op het terrein van natuur en landschap, recreatie en toerisme en zorg. Ze verdienen op hun ‘plattelandsbedrijf’ een goede boterham.

Door omschakeling, overnames en verplaatsing is de agrarische productie steeds beter afgestemd op de eisen en mogelijkheden van de omgeving. In kwetsbare gebieden vinden vooral extensieve vormen van grondgebonden landbouw plaats.

De grondgebonden landbouw is de belangrijkste ruimtegebruiker en beheerder van het landelijk gebied. De veedichtheid per hectare is in overeenstemming met de eisen die de ondergrond stelt. Er lopen nog steeds koeien in de wei.

In de minder kwetsbare gebieden blijft intensieve veehouderij bestaan. Deze sector ontwikkelt zich binnen de randvoorwaarden van markt en overheid. In en rond kwetsbare natuurgebieden en woonkernen is de intensieve veehouderij nagenoeg verdwenen als gevolg van beperkende wet- en regelgeving. Een deel van de bedrijven is verplaatst naar duurzame locaties of landbouwontwikkelingsgebieden.

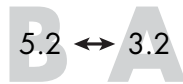
Recreatie en toerisme

Het gebied ontwikkelt zich steeds verder als hoogwaardige recreatieplek voor mensen van binnen en buiten het gebied. De bewoners van Peel en Maas profiteren hier optimaal van door het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten. De natuur, de cultuurhistorische waarden, steden en dorpen en het afwisselende landschap maken het gebied aantrekkelijk voor kortere vakanties en dagtripjes. Door verbreding en een grotere variatie in de kwaliteit van het aanbod is een geleidelijke, maar gestage groei van recreatie en toerisme bereikt die de draagkracht van het gebied niet overschrijdt. Het aantal overnachtingen groeit, vooral door de toegenomen kwaliteit en diversiteit van verblijfsrecreatie. De groei staat primair in dienst van een betere kwaliteit. Deze kwaliteitsverbetering brengt soms extra ruimteclaims met zich mee.

Wonen, werken en leefbaarheid

Peel en Maas is een gebied waar het goed wonen is. De eerder beschreven kwaliteiten van het gebied en de verdere ontwikkeling daarvan dragen hiertoe in hoge mate bij. Met name in de regio Uden-Veghel neemt de verstedelijking toe. Dat gebeurt overigens binnen de daartoe aangewezen gebieden. Het open beekdal van de Leijgraaf is gevrijwaard van verstedelijking. Tussen Uden en Boekel is een kwalitatief hoogwaardig woon-werklandschap ontstaan.

5.2 Bepalen reconstructiedoelen

De visie geeft een globaal wensbeeld voor het landelijk gebied van Peel en Maas in 2016. Reconstructiedoelen maken de visie concreter en meer hanteerbaar voor daadwerkelijke verwezenlijking. Via de reconstructiedoelen wordt duidelijk wat wij willen doen aan bijvoorbeeld de wateroverlast of het beschermen van natuur. De reconstructiedoelen geven daarmee een basis voor de invulling van het voorkeursalternatief en de andere MER-alternatieven (zie hoofdstuk 6 en 7).

De reconstructiedoelen zijn daarom zodanig verwoord dat ze ruimte bieden aan verschillende alternatieven. Met andere woorden: er zit nog speelruimte in de ambitie van de reconstructiedoelen en de reconstructiedoelen bevatten nog nauwelijks gebiedsgerichte keuzes. De reconstructiedoelen richten zich op een tijdshorizon van 12 jaar. Dat betekent dat wij uiterlijk in 2016 de beschreven doelen bereikt willen hebben. In sommige gevallen kan het dan gaan om een 'tussendoel'. Een voorbeeld is het behalen van de waterkwaliteitsnormen. Deze normen kunnen, ook met de grootste inspanningen, niet worden gehaald in 2016, maar bijvoorbeeld wel in 2050. Voor 2016 is dan een tussendoel geformuleerd. De reconstructiedoelen zijn geordend naar thema (bijvoorbeeld water).

De reconstructiedoelen zijn gebaseerd op de Rijksuitgangspuntennota, het Rijkskader, het Koepelplan van de provincie Noord-Brabant en, uiteraard, onze visie op het gebied. De bepaling van de doelen is gebeurd in twee stappen. Op basis van de Rijksuitgangspuntennota, het Rijkskader en het Koepelplan is eerst een algemene lijst met doelen gemaakt voor de Brabantse reconstructiegebieden. Doordat deze reconstructiedoelen gebaseerd zijn op de Rijksuitgangspunten, het Rijkskader en het Koepelplan, geven ze een totaalbeeld van de opdrachten voor de reconstructie. Aan deze volledige lijst van reconstructiedoelen hebben wij vervolgens een regionale invulling gegeven voor Peel en Maas (de tweede stap). Basis voor deze regionale invulling is de visie.

De regionale reconstructiedoelen voor Peel en Maas zijn beschreven in de volgende paragraaf.

5.3 Reconstructiedoelen Peel en Maas

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de reconstructiedoelen voor Peel en Maas. In §5.3.1 en §5.3.2 leggen we eerst de fasering uit en komen dan via deze fasering van de reconstructiedoelen uit bij de doelen die in de eerste fase worden opgepakt (§5.3.2). Tenslotte worden in §5.3.4 enkele randvoorwaarden genoemd waarbinnen het reconstructieplan is opgesteld en waarbinnen de uitvoering dient plaats te vinden.

5.3.1 Wat is fasering?

Als we alle doelen die genoemd zijn op een rij zetten dan is dat een fors pakket. In deel A zijn ze al beschreven. Een opsomming van al deze doelen is te vinden in bijlage 3 over de fasering. Het zijn dusdanig veel reconstructiedoelen dat het niet mogelijk is aan al deze doelen (tegelijk) te werken of deze allemaal volledig te bereiken gedurende de reconstructie. Daarom zijn de reconstructiedoelen ingedeeld in drie groepen in volgorde van urgentie in de uitvoering: Fase 1 (2005 - 2008), Fase 2 (2009-2012) en Fase 3 (2013 - 2016).

Doelen uit de eerste fase zijn altijd concreet uitgewerkt in dit reconstructieplan. Maatregelen om deze doelen te bereiken, zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma en uitvoering start derhalve in de eerste planperiode van de reconstructie.

Doelen uit de tweede fase zijn minder concreet uitgewerkt in het reconstructieplan. Er zijn

minder of geen maatregelen opgenomen in het uitvoeringsprogramma en uitvoering kan ook in de tweede planperiode van de reconstructie starten. Daarom zullen wij vaak pas in de tweede planperiode de uitvoering actief oppakken.

Doelen uit de derde fase zijn nauwelijks uitgewerkt in het reconstructieplan en wij zullen pas in de tweede of derde planperiode de uitvoering actief op ons nemen.

Echter, voor veel doelen die onder fase 2 of 3 staan, loopt de uitvoering reeds via het huidige beleid en wordt deze getrokken door (veelal) individuele partijen zoals de provincie, waterschappen of gemeenten. Deze uitvoering loopt nu natuurlijk gewoon door gedurende de eerste fase van het reconstructieplan, alleen zullen wij in de eerste fase geen specifieke inspanningen doen die erop gericht zijn de uitvoering van doelen uit fase 2 of 3 te ondersteunen. Kansen voor koppeling met doelen uit fase 1 worden uiteraard wel benut.

5.3.2 Methodiek fasering

Voor de indeling in drie fasen zijn twee stappen gezet. Eerst is voor alle reconstructiedoelen een algemene indeling gemaakt in de drie fasen. Deze indeling is voor alle reconstructiegebieden in Brabant gelijk (fasering reconstructiedoelen Brabant). Vervolgens hebben wij voor Peel en Maas gekozen om een aantal reconstructiedoelen die in fase 2 of 3 stonden, op te nemen in fase 1, omdat wij het voor het gebied belangrijk vinden om deze doelen direct op te pakken.

Fasering reconstructiedoelen Brabant

De algemene indeling van doelen in de drie fasen is gebaseerd op prioriteiten van Rijk en provincie. Hiervoor is gebruikgemaakt van de Rijks Uitgangspunten Notitie (RUN), het Rijkskader, het Koepelplan en Brabantbrede prioriteiten van provinciale afdelingen en betrokken partijen. Doelen zijn in fase 1 gezet, indien concrete uitwerking in het reconstructieplan en start van de uitvoering in de eerste fase noodzakelijk zijn om goedkeuring te krijgen voor het plan van provincie en Rijk. De doelen waarvan concrete uitwerking zeer belangrijk is, maar waarvoor uitvoering ook in de tweede fase mag starten, zijn in fase 2 gezet. De doelen waarvan concrete uitwerking in het reconstructieplan niet nodig is om goedkeuring te krijgen, zijn in fase 3 gezet. Een overzicht van de fasering van de reconstructiedoelen voor Brabant is opgenomen in bijlage 3.

5.3.3 Fasering in Peel en Maas

In deze paragraaf staan de reconstructiedoelen genoemd die wij in Peel en Maas in de eerste fase hebben opgenomen en waarmee wij dus de komende vier jaar aan de slag gaan. In de vorige paragraaf is aangegeven dat een aantal reconstructiedoelen voor alle Brabantse reconstructiegebieden in de eerste fase zijn opgenomen. Daarnaast hebben wij zelf een aantal reconstructiedoelen in de eerste fase opgenomen.

De reconstructiedoelen die wij in de eerste fase oppakken zijn:

Water en bodem

- Het uitwerken en realiseren van waterbergingscapaciteit om wateroverlast te voorkomen.
- In hydrologisch kwetsbare delen van de EHS worden sectorale waterdoelen voor natuur gerealiseerd.
- In bestaande en nieuwe natuurgebieden wordt de waterhuishouding geoptimaliseerd.
- De vochtvoorziening voor landbouwgebieden wordt geoptimaliseerd.
- In prioritaire natuurgebieden worden de ecologische kwaliteitsnormen voor water- en bodemkwaliteit behaald.
- In uitspoelingsgevoelige gebieden wordt een vermindering van de kans op uitspoeling van nitraat, fosfaat en bestrijdingsmiddelen behaald.

- Ter verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit worden ongezuiverde lozingen op het oppervlaktewater en riooloverstorten gesaneerd, conform het provinciale rioleringbeleid.
- De ecologische en landschappelijke kwaliteit van de beken en beekdalen, inclusief bijbehorende brongebieden, wordt hersteld.

Milieu

- Verminderen van belasting met ammoniak van kwetsbare en zeer kwetsbare gebieden
- Verminderen van het percentage stankgehinderden tot 12% van de bevolking in 2003 en het percentage ernstig stankgehinderden tot 0% van de bevolking in 2010.

Natuur

- Realisatie van de EHS in 2010.
- Voor het beschermen en versterken van natuur- en landschapswaarden in de GHS en in de AHS-landschap worden RNLE'n nader begrensd.

Landschap en cultuurhistorie

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie- en belevingswaarde) wordt intensieve veehouderij groen en architectonisch ingepast in het landschap.
- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie- en belevingswaarde) wordt het landschapsbeeld verbeterd door sloop van oude, leegstaande elementen.
- Ontwikkelen van een optimale ruimtelijke kwaliteit. De concepten 'beekbuurtboeren' en 'woon-werklandschap' (zoals beschreven in de visie) worden uitgewerkt en er zal een regionale landschapsvisie worden opgesteld.

Landbouw

- Ter realisatie van bodem- en waterkwaliteitsdoelen wordt de melkveehouderij plaatselijk geëxtensiveerd (Commissie Koopmans).
- De ruimtelijke structuur voor grondgebonden agrarische bedrijven (zoals grondgebonden veehouderij, akker- en tuinbouw) wordt geoptimaliseerd. Om boom- en vaste plantenteelt duurzaam te kunnen laten ontwikkelen, is er beleid voor deze sectoren ontwikkeld. Hierbij wordt zowel ingegaan op ontwikkelingen die betrekking hebben op nieuwe situaties als op concrete oplossingen voor bestaande bedrijven (maatwerk). Op grond hiervan start in de eerste planperiode een aantal concrete projecten.

Recreatie en toerisme

- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector is een regionaal ontwikkelingsplan (ofwel toeristisch-recreatieve visie) uitgewerkt.

Wonen, werken en leefbaarheid

- Ter verbetering van de sociale en economische structuur op het platteland worden sociale aspecten van veranderingen binnen de landbouwsector, in het bijzonder van de krimp in de intensieve veehouderij, opgevangen.
- Ter verbetering van de sociale en economische structuur op het platteland worden sociaal-economische mogelijkheden voor het platteland, onder andere nieuwe economische dragers, gestimuleerd.
- Behoud en versterking van leefbaarheid op het platteland.
- Stimuleren van een sociaal-economisch platform dat lokale initiatieven op dit gebied initieert, stimuleert en begeleidt.

Om een aantal van bovenstaande doelstellingen te kunnen realiseren, is door alle reconstructie-commissies een integrale zonering voor de intensieve veehouderij gemaakt.

5.3.4 Algemene randvoorwaarden

Onderstaande randvoorwaarden komen voort uit specifieke thema's (zoals bodem en water, natuur). Bij elke ingreep in de reconstructie moet aan deze randvoorwaarden worden voldaan, dus ook indien de ingreep voortkomt uit een ander thema dan de randvoorwaarde.

Bodem en water: Bodembeheer

- Behoud van relatief schone bodems.
- Vraag en aanbod van bij de reconstructie omgaande grondstoffen zijn in balans.
- Hoogwaardige be- en verwerking en hergebruik van bij reconstructie vrijkomende afvalstoffen.
- Saneren van asbestvervuilingen als op de betreffende locaties in het kader van de reconstructie maatregelen worden getroffen.

Natuur: Verstoring

- Bij realisatie van reconstructiedoelen wordt verstoring (door recreatie en andere functies) in natuurgebieden gereduceerd of voorkomen.

Natuur: Soortenbescherming

- Reconstructieplannen passen binnen de kaders van het soortenbeschermingsbeleid, waaronder de Habitat- en Vogelrichtlijn.

Landschap en cultuurhistorie

- Behouden van (gebieden met):
- veronderstelde archeologische waarden volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden van het ROB;
- aardkundige waarden (GEA-objecten);
- architectonische waarden.

6 Voorkeursalternatief

Dit hoofdstuk bevat een uitgebreide beschrijving van het voorkeursalternatief. Paragraaf 6.1 geeft een korte toelichting op de totstandkoming van het voorkeursalternatief (VKA). Daarna wordt het voorkeursalternatief uitgebreid beschreven aangaande omgevingskwaliteit (§6.2 t/m §6.5) en sociale en economische vitaliteit (§6.6 t/m 6.8).

In deel A is de beschrijving gebiedsgericht en integraal. Voorliggend hoofdstuk is thematisch ingestoken en beschrijft per thema uitgebreid welk pakket aan maatregelen wij gewenst en geschikt achten. Het geeft daarmee een nadere toelichting op deel A en beschrijft ook de achtergrond van de gemaakte keuzes. De tekst wordt ondersteund aan de hand van een aantal thematische kaarten. Een belangrijk onderdeel van het voorkeursalternatief is de integrale zonering voor de intensieve veehouderij. Deze komt aan bod in §6.9. Het voorkeursalternatief is feitelijk de kern van het plan en vormt straks de basis voor de uitvoering.

6.1 Totstandkoming voorkeursalternatief

Het fundament voor het voorkeursalternatief is onze visie voor Peel en Maas zoals beschreven in §5.1 en de (mede daarop gebaseerde) reconstructiedoelen voor Peel en Maas (§5.3). Deze doelstellingen hebben we in het voorkeursalternatief nader uitgewerkt. Hierbij hebben we bepaalde doelstellingen gedetailleerd uitgewerkt, omdat we reeds in de eerste fase van de reconstructie met de uitvoering van deze doelen willen beginnen (zie §5.3 over fasering). Naast het voorkeursalternatief is een aantal andere alternatieven in beschouwing genomen (zie hoofdstuk 7). Door het vergelijken van verschillende alternatieven en het doorrekenen van de effecten van de verschillende alternatieven, inclusief het voorkeursalternatief, is het voorkeursalternatief aangepast en aangescherpt. De rol van de andere alternatieven in de totstandkoming van het voorkeursalternatief voor Peel en Maas is beschreven in §9.3.

Belang van beschikbaarheid van grond

Voor het realiseren van de reconstructiedoelstellingen is het van groot belang dat er voldoende grond beschikbaar is. Daarom is het noodzakelijk dat het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) alle kansen benut om gronden aan te kopen die van belang kunnen zijn voor de realisatie van de reconstructiedoelen. Het gaat daarbij zowel om gronden binnen de ecologische hoofdstructuur (EHS) als om gronden daarbuiten. Deze zijn van belang voor de gewenste grondmobiliteit, bijvoorbeeld bij kavelruilprojecten. Wij zijn van mening dat bij de realisatie van de reconstructiedoelstellingen ook gronden van gemeenten en andere overheden in beschouwing genomen moeten worden. Er wordt daarom in de eerste planperiode een aankoopstrategieplan opgesteld waarin gekeken wordt waar deze gronden in het reconstructiegebied liggen en op welke wijze die bruikbaar zijn bij de realisatie van de reconstructiedoelen. Om alle kansen te benutten wordt nu nog geen prioriteit aangegeven voor de aankoop van gronden; bij elke kans om gronden aan te kopen wordt gekeken of de gronden van (essentieel) belang zijn. Wij zijn van mening dat bij de aankoop van gronden een regionale afweging van de reconstructiedoelen gewenst is. Op het moment dat er kansrijke integrale projecten zijn zullen de grondaankopende partijen elkaar ondersteunen om de reconstructiedoelen te realiseren.

Een integrale aanpak

In het voorkeursalternatief is gekozen om voor een aantal gebieden in de eerste planperiode te komen tot een gebundelde inzet van maatregelen en instrumenten. Het betreft De Vilt, het St. Annabosch en de RNLE Maashorst-Maasvallei, inclusief het stroomgebied van de Hooge Raam/Halsche Beek. Bij de keuze van deze gebieden is met name gekeken naar gebieden waar een integrale benadering tot win-win situaties kan leiden. Ook voor andere gebieden, zoals de landbouwontwikkelingsgebieden en de projectlocatiegebieden recreatie, wordt een integrale aanpak voorgestaan. Wij zullen integrale projecten dan ook waar mogelijk initiëren en stimuleren.

6.2 Water en bodem

Algemeen verdroging en wateroverlast in samenhang aanpakken!

De problematiek van verdroging en van wateroverlast hangen nadrukkelijk met elkaar samen. Wanneer het water onvoldoende (lang) wordt vastgehouden, ontstaan op sommige momenten grote piekafvoeren en op andere momenten is er sprake van te weinig water (verdroging). Om deze problemen aan te pakken willen wij de volgende werkwijze hanteren.

Wij geven de *hoogste prioriteit aan het vasthouden van water in de haarvaten*. Hoewel er de afgelopen periode door de verschillende partijen (ZLTO, waterschappen, provincie, gemeenten, lokale natuur- en milieuorganisaties) al een behoorlijk aantal maatregelen is genomen (onder meer het plaatsen van stuwtjes) om de verdroging tegen te gaan, hebben veel natuur- en landbouwgebieden nog steeds last van verdroging. Dit hangt onder meer samen met de grote hoeveelheid water die gewonnen wordt in de drinkwaterwinningen van Boxmeer en - in mindere mate - van Vierlingsbeek en Veghel. Uit de effectbepaling van de m.e.r. komt naar voren dat zowel de natuur als de landbouw zijn gebaat bij een vermindering van de hoeveelheid gewonnen drinkwater in Vierlingsbeek en Boxmeer. In het project 'Water op Maat' wordt onderzocht op welke wijze eventueel verdrogende effecten van de winningen van Vierlingsbeek en Boxmeer verminderd kunnen worden, waarbij de relatie met andere winningen niet uit het oog verloren mag worden.

Wij zullen *waterconserveringsinitiatieven* in heel Peel en Maas waar mogelijk ondersteunen. In de eerste planperiode worden vier projecten gestart die gericht zijn op het nemen van verdrogingsmaatregelen. Het gaat om de Maashorst, het gebied ten noorden van Venhorst, het gebied van de Grootte Slink-Bunthorst en het gebied van de Sambeekse Uitwatering. In deze gebieden wordt bekeken wat de effectiviteit is van verschillende maatregelen, zoals sloten dempen en het aanpassen van het profiel van de bovenloop van watergangen. Ook het scheiden van aan- en afvoer van waterlopen behoort tot de mogelijkheden.

Daarnaast zal - om de gewenste natuurwaarden te realiseren - in een aantal natte natuurgebieden de *grondwaterstand worden verhoogd*. Hierdoor stijgt mogelijk de grondwaterstand in de omliggende agrarische gebieden. Wij zullen in de eerste planperiode voor De Vilt, Hooge Raam/Halsche Beek en het St. Annabosch een pakket van maatregelen opstellen die leiden tot het gewenste, dus voor alle functies optimale, grondwaterstand. Voor de overige natte delen van de ecologische hoofdstructuur nemen we maatregelen die geen effect hebben op de grondwaterstand in het omliggende agrarisch gebied. In de eerste planperiode geven wij prioriteit aan de Voskuilenheuvel en het Hurkske. Ook voor deze gebieden stellen wij een plan van aanpak op.

Tenslotte geven we hoge prioriteit aan *beekherstel*. Daarom wordt in de eerste planperiode voor alle betreffende beken een 'uitvoeringsplan beken' opgesteld. Eén van de aspecten die hierin wordt meegenomen is het scheiden van de functies van beken in aan- en afvoer van water. Het gaat daarbij om zowel de kwantiteit als de kwaliteit van het water.

Naast bovenstaande maatregelen zijn - om de piekafvoer van zowel het regionale watersysteem als die van de Maas op te kunnen vangen - indicatief *waterbergingsgebieden* aangewezen die gerealiseerd kunnen worden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen rivierverruiming en regionale waterberging.

Naast maatregelen die gericht zijn op de verbetering van de watervoorziening geven wij ook hoge prioriteit aan het verbeteren van de *bodem-, grond- en oppervlaktewaterkwaliteit*. Om ervaring op te doen met maatregelen voor het verbeteren van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater wordt in het stroomgebied van de Hooge Raam/Halsche Beek een gebiedspilot waterkwaliteit opgezet. Voor dit gebied is gekozen omdat deze beken de functie waternatuur hebben en omdat een goede grond- en oppervlaktewaterkwaliteit ook van belang is voor benedenstrooms gelegen natuurgebieden van de Graafsche Raam. De ervaringen uit deze en andere pilots worden gebruikt om te komen tot een grootschalige aanpak van de diffuse bronnen in de tweede en derde planperiode, waarbij nauw zal worden aangesloten bij het uitvoeringsprogramma voor de Kaderrichtlijn Water.

Wij hechten er veel belang aan om de verschillende waterthema's (waterkwantiteit, waterkwaliteit, beekherstel) *in samenhang* met elkaar op te pakken. Om hier ervaring mee op te doen starten wij in de eerste planperiode een pilot integraal waterbeheer dat een gedeelte van De Maashorst en het stroomgebied van de Hooge Raam/Halsche Beek omvat. Hierbij zullen wij de mogelijkheden onderzoeken om aan te sluiten bij de organisatiestructuur van de landinrichting Graspeel.

Om de waterdoelstellingen te realiseren willen wij waar mogelijk gebruik maken van groenblauwe diensten zoals die door agrariërs kunnen worden geleverd. Gebieden die hiervoor in eerste instantie in aanmerking komen zijn de beekdalen van de Aa en Leijgraaf, delen van de wijstgronden, het dal van de Raam en het stroomgebied van de Hooge Raam/Halsche Beek.

Kaart 14 geeft samen met onderstaande tekst aan waar wij de komende jaren met waterprojecten aan de slag willen gaan en welke ambities wij voor de komende 12 jaar hebben. In hoeverre deze ambities daadwerkelijk gerealiseerd worden, is afhankelijk van (financiële) middelen, personele inzet, de beschikbaarheid van gronden etc.. Voor de indicatief weergegeven gebieden op kaart 14 en de gebieden die in de tekst zijn beschreven geldt dat zij waarschijnlijk niet in totaliteit in de eerste planperiode (2005-2008) of in 2016 gerealiseerd zullen zijn, maar de kansen die zich voordoen zullen wij zoveel mogelijk aangrijpen en ondersteunen. In deze gebieden gaan alle partijen op basis van vrijwilligheid aan de gang. In de loop van de eerste planperiode komt er meer inzicht in een aantal waterthema's, zoals de concrete begrenzing van de regionale waterbergingsgebieden en gebieden voor rivierverruiming. Met behulp van deze informatie zal een verfijning van kaart 14 plaatsvinden en zullen wij iedere keer een afweging maken hoe wij met de verschillende waterthema's om willen gaan.

6.2.1 Waterberging **Rivierverruiming en noodoverloopgebieden**

De potentiële binnendijkse zoekgebieden voor rivierverruiming liggen ten noorden van Schaijk en Reek en ten noorden van Gassel (zie kaart 14). Momenteel treft het Ministerie van Verkeer en Waterstaat voorbereidingen voor een studie (Integrale Verkenning Maas 2) om te komen tot een selectie van de gebieden (zoals opgenomen in het Streekplan) en maatregelen die noodzakelijk zijn om wateroverlast van de Maas in de toekomst te voorkomen. Naar verwachting wordt deze studie in 2005 afgerond.

De dijkverbeteringswerken in de afgelopen decennia en rivierverruiming in de toekomst zorgen voor een aanmerkelijke verbetering van de bescherming tegen overstroming. Toch blijft er altijd een bepaald risico van overstroming bestaan. In het kabinetsstandpunt 'Rampenbeheersingsstrategie overstromingen Rijn en Maas' (december 2003) heeft het kabinet aangegeven hoe zij in 2006 tot een strategie wil komen om te anticiperen op mogelijke overstromingen van Rijn en Maas. Het inrichten van noodoverloopgebieden voor 'gecontroleerd overstroomd' is voor het kabinet een serieuze optie. Ter voorbereiding van een definitief besluit in 2006 wordt een onderzoeksprogramma opgestart, vindt nader overleg met de streek plaats en worden drie met name genoemde potentiële noodoverloopgebieden (waaronder het oostelijke deel van de Beerse Overlaat) voorlopig ruimtelijk voor dit doel gereserveerd. Dit laatste heeft plaatsgevonden in de Nota Ruimte die in april 2004 door het kabinet is vastgesteld en aan de Tweede Kamer is aangeboden. Volgens de laatste berichten betekent deze reservering dat grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen (zoals nieuwe woonwijken) die de functie voor waterberging kunnen beperken of bij inzet een milieuramp kunnen veroorzaken, worden geweerd.

Bij het nader onderzoek zal ook uitdrukkelijk stil gestaan worden bij de omvang en begrenzing van een mogelijk noodoverloopgebied. Het valt bijvoorbeeld niet uit te sluiten dat alsnog de gehele Beerse Overlaat als noodoverloopgebied in beeld komt. Wij nemen in deze fase hierover nog geen standpunt in, maar zijn wel van oordeel dat het kabinetsbesluit nog de nodige vragen oproept en onderschrijven het voornemen van het Rijk om de streek bij de verdere besluitvorming te betrekken.

Wij hebben ons bij de opstelling van dit reconstructieplan/milieueffectrapport gebaseerd op de ruimtelijke reservering in het oostelijk deel van de Beerse Overlaat volgens de Nota Ruimte zoals voorgelegd is aan de Tweede Kamer. De conclusie is dat de beoogde ontwikkelingen volgens het reconstructieplan in beginsel niet in strijd zijn met die ruimtelijke reservering. Wij zijn wel van oordeel dat bij de besluitvorming in 2006 door het Rijk duidelijk in beeld gebracht moet worden welke consequenties dit voor de regio (mogelijk) heeft.

Gebied ten noorden van Schaijk en Reek

In het gebied ten noorden van Schaijk en Reek spelen verschillende aspecten. Zo is er de nadrukkelijke wens dat de bestaande intensieve veehouderijbedrijven kunnen doorgroeien tot in eerste instantie maximaal 2,5 hectare en de inplaatsing van maximaal drie intensieve veehouderijbedrijven in het zuidoostelijk deel van het zoekgebied voor rivierverruiming (ten zuidoosten van de Kerkweg). Daarnaast spelen de cultuurhistorisch waardevolle openheid, de begrenzing van de regionale natuur- en landschapseenheid (RNLE) Maasuitwaerden, de ontwikkeling van natuurwaarden langs de Hertogswetering en de ammoniakbelasting en stankhinder. Ook ligt het gebied in het potentieel noodoverloopgebied. Het gebied zal - als het daadwerkelijk aangewezen wordt als gebied voor rivierverruiming- door bijvoorbeeld aanleg van dijken ruimtelijk sterk veranderen.

Wij zoeken in de eerste planperiode samen met alle betrokkenen (provincie, rivierbeheerder, gemeente, ZLTO, natuurorganisatie etc.) voor dit hele gebied met behulp van een ruimtelijk ontwerp naar een optimale ruimtelijke inrichting. Zolang er geen uitsluit is of in dit gebied daadwerkelijk rivierverruiming zal gaan plaatsvinden, beschouwen we dit gebied als secundair landbouwonwikkelingsgebied.

Bij het zoeken naar een optimale ruimtelijke inrichting houden we rekening met het feit dat het gebied ten zuidoosten van de Kerkweg hoger ligt dan de omgeving en dat vermindering van de bergingscapaciteit voor dit gebied mogelijk met behulp van technische maatregelen kan worden gecompenseerd. Ook zullen wij bij de afweging de milieu- en natuurwinst van eventueel te verplaatsen intensieve veehouderijen uit de kwetsbare gebieden (bebouwingsconcentraties, natuurgebieden) in de omgeving van Schaijk en Reek in beschouwing nemen.

Gebied ten noorden van Gassel

Het gebied ten noorden van Gassel valt grotendeels samen met de reeds begrensde ecologische hoofdstructuur (EHS). Voor dit gebied geldt de algemene beleidslijn voor rivierverruiming, waardoor dit gebied wordt gevrijwaard van nieuwe kapitaalintensieve ontwikkelingen. Dit betekent dat in dit gebied geen nieuwe grootschalige kapitaalintensieve functies - zoals woonwijken, bedrijventerreinen, vestigingsgebieden voor de glastuinbouw, inplaatsingsgebieden voor de intensieve veehouderij en grote recreatiecomplexen - worden toegestaan, tenzij uit een watertoets is gebleken dat de geschiktheid van het gebied voor waterberging niet verloren gaat en de investering vanuit het oogpunt van veiligheid en schaderisico's verantwoord is. Bestaande bebouwing kan echter behouden blijven en agrarische bedrijven kunnen zich op reguliere wijze ontwikkelen (conform het geldende bestemmingsplan). Dit wordt op deze wijze uitgewerkt in de betreffende bestemmingsplannen buitengebied. Om te anticiperen op het mogelijk toekomstig gebruik voor rivierverruiming, is dit gebied begrensd als extensiveringsgebied. De gronden worden zoveel mogelijk benut voor grondgebonden landbouw en natuurontwikkeling.

Wij zijn van mening dat bij de uitwerking van bovenstaande gebieden voor rivierverruiming de mogelijkheden voor (water)recreatie nader in beschouwing moeten worden genomen.

Regionale waterberging

Om aan de taakstelling vanuit 'Waterbeheer 21ste eeuw' te voldoen, zijn de waterschappen voor regionale waterberging bezig met het opstellen van een 'Plan van Aanpak Waterberging'. Hierin zal onder meer de mogelijkheden tot berging in de haarvaten meegenomen worden. Het plan van aanpak is begin 2005 gereed. De resultaten van de waterbergingsstudie zullen in het proces van reconstructie meegenomen worden en projecten op het vlak van vasthouden in de haarvaten worden opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Aanvullend wordt in het kader van het Interreg-project Duurzame Watersystemen (looptijd 1 januari 2004 - 31 december 2006) onderzocht wat de bijdragen zijn van kleinschalige maatregelen in de haarvaten (onder andere plaatsen van stuwtes en dammetjes, ophogen slootbodems en duikers en herprofilering sloten) aan het verminderen van piekafvoeren. Het is van belang dat op basis van de resultaten van dit onderzoek uitvoering wordt gegeven aan het principe van bergen in de haarvaten.

Voor de *voorlopige reserveringsgebieden 2050* geldt conform het Streekplan dat in deze gebieden in principe geen nieuwe grootschalige kapitaalintensieve functies worden toegestaan, zoals woonwijken, bedrijventerreinen, vestigingsgebieden voor de glastuinbouw, inplaatsingsgebieden voor de intensieve veehouderij en grote recreatiecomplexen. Deze functies zijn wel mogelijk als uit een watertoets is gebleken, dat de geschiktheid van het gebied voor waterberging niet verloren gaat en de investering vanuit het oogpunt van veiligheid en schaderisico's verantwoord is. De ontwikkeling van bestaande functies wordt in deze gebieden niet belemmerd.

Naar verwachting zal van het totale zoekgebied voor regionale waterberging zoals weergegeven op kaart 14 bijna 1.300 hectare worden ingericht. Voor de eerste planperiode betreft het circa 70 hectare.

Op grond van het 'Plan van Aanpak Waterberging' zullen de waterschappen, gemeenten en andere belangenpartijen in de eerste planperiode de *regionale waterbergingsgebieden tot 2016* concreet begrenzen. Ten aanzien van regionale waterberging geldt dat, voordat hier keuzes in gemaakt kunnen worden waar de waterbergingslocaties exact komen, eerst het onderzoek over de effecten van waterberging op het grondgebruik afgewacht dient te worden. Daarbij geldt dat bij het bepalen van de locaties nadrukkelijk rekening dient te worden gehouden met

de waterkwaliteit op zowel (kwetsbare delen van) natuurgebieden als op landbouwgronden (zie ook kader). In de eerste planperiode zal dit verder worden uitgewerkt.

Wij achten het van belang dat aan het bergen van water in **natuurgebieden** een zorgvuldige afweging vooraf gaat. De Raad voor het Landelijk Gebied (Bergen met beleid, 2001) en meer specifiek voor Brabant de Dienst Landelijk Gebied (Ecologische aspecten van overstroming en inundatie, 2002) hebben onderzoek gedaan naar waterberging in natuurgebieden. De conclusie van deze onderzoeken is dat waterberging en natuur niet in alle gevallen samen gaan, en waterberging in gebieden in specifieke kwetsbare natuur tot grote schade kan leiden. Wij vinden mede om die reden dat in eerste instantie de mogelijkheden voor het vasthouden van water ten volle benut worden. Pas daarna is waterberging aan de orde.

Een aantal gebieden is mogelijk vanwege actuele natuurwaarden dan wel de hoge natuurpotenties niet of minder geschikt als waterbergingsgebied. Voor deze gebieden zal in eerste instantie gezocht worden naar alternatieve locaties. Mochten deze niet voorhanden zijn wordt in overleg tussen waterschap, provincie en terreinbeheerder bezien of met aangepaste inrichting de waterberging alsnog in het beoogde gebied gerealiseerd kan worden.

Ook voor de **grondgebonden landbouw** is een goede waterkwaliteit van groot belang. Zo zal bij de aanwijzing van waterbergingsgebieden rekening worden gehouden met de garanties die de zuivelindustrie, ten aanzien van voedselveiligheid van melkproducten, stelt. Hier betreft het graslandgebieden die bij veehouderijbedrijven in gebruik zijn en die kunnen inunderen met water mede afkomstig van ongezuiverde lozingen of het effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Bij het zoeken naar kansrijke locaties wordt waar mogelijk aangesloten bij bestaande initiatieven en plannen, zoals het Masterplan de Aa. Daarnaast zijn er gebieden die kansrijk zijn vanuit de visie (bijvoorbeeld de beekdalen van de Aa en de Leijgraaf uit het ‘concept beekbuurtboeren’). Een locatie waar momenteel al regionale waterberging plaatsvindt, bevindt zich in het beekdal van de Aa ten zuiden van Veghel (Ham-Havel). Dit gebied -dat al concreet begrensd is- wordt middels dit reconstructieplan planologisch beschermd (zie § 11.6.2). Andere kansrijke waterbergingsgebieden die echter nog niet concreet begrensd zijn liggen bovenstrooms van Oploo en in de omgeving van Rijkevoort. Ook de Groespeel lijkt een kansrijk gebied voor regionale waterberging. Daarnaast liggen er goede mogelijkheden in het Raamdalen. Hier spelen echter meerdere doelstellingen, waardoor wij vinden dat voor dit gebied eerst een integraal uitvoeringsplan opgesteld dient te worden (o.a. in verband met de samenhang tussen de waterkwaliteit en de kwetsbaarheid van bepaalde natuurdoeltypen).

Voor zowel de Aa, bovenstrooms van Oploo, de omgeving van Rijkevoort, de Groespeel als het Raamdalen zullen in de eerste planperiode uitvoeringsprojecten worden gestart. In deze uitvoeringsprojecten wordt bekeken of de gronden aangekocht dienen te worden, eventueel in combinatie met verwerving voor de ecologische hoofdstructuur, of dat afspraken gemaakt kunnen worden met agrariërs, bijvoorbeeld over een schadevergoeding, grondruil, groenblauwe diensten etc.

Voor de regionale waterbergingsgebieden streven wij naar multifunctioneel landgebruik. Multifunctioneel landgebruik is aan de orde omdat berging van water alleen in uitzonderlijke situaties (enkele dagen of weken per jaar) nodig is. De inundatiediepten zijn daarbij meestal gering. Wij zoeken dan ook naar een combinatie met vormen van gebruik die te verenigen zijn met regionale waterberging, mogelijk ondersteund door de zogenaamde groenblauwe diensten. De watertoets kan een hulpmiddel zijn om geschikte combinaties in beeld te brengen.

In het kader van de reconstructie wordt een aantal pilots groenblauwe diensten uitgewerkt. De Vilt, (het stroomgebied van) de Hooze Raam/Halsche Beek, het St. Annabosch en de beekdalen van de Aa en Leijgraaf zullen fungeren als pilotgebieden.

6.2.2 Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)

Bij het streven naar een optimale hydrologische situatie voor zowel de natuur als de landbouw wordt uitgegaan van het principe “teelt volgt peil”. In een aantal gevallen zullen er win-win situaties voor zowel natuur als landbouw te bereiken zijn. Zo blijkt dat in vrijwel heel Peel en Maas *waterconserveringsprojecten* voor de landbouw gewenst zijn. In deze gebieden zullen wij waterconserveringsprojecten waar mogelijk ondersteunen. Daarnaast zijn er vier gebieden aangewezen waar in de eerste planperiode projecten starten, gericht op maatregelen om o.a. de verdroging voor zowel de landbouw als de natuur tegen te gaan. Het gaat om de Maashorst en het stroomgebied van de Hooze Raam/Halsche Beek (pilot integraal waterbeheer), het gebied ten noorden van Venhorst, het gebied van de Grootte Slink-Bunthorst en het gebied van de Sambeekse Uitwatering (zie kaart 14). In deze gebieden wordt gekeken wat de effectiviteit is van verschillende maatregelen voor de landbouw en natuur (sloten dempen, het aanpassen van het profiel van waterlopen en het scheiden van aan- en afvoer van waterlopen).

Conform de landelijke doelstelling dient ook in Brabant in 2010 de verdroging bestreden te zijn in 40% van de *verdroogde natuurgebieden* (referentiejaar 1994). Om hieraan te voldoen moeten de **natte natuurplels** in 2010 hydrologisch zijn gerealiseerd². In Peel en Maas betreft het De Vilt, de Hooze Raam/Halsche Beek en het St. Annabosch. Om de hydrologische situatie te verbeteren, willen wij binnen deze natuurpleden in de eerste planperiode maatregelen nemen die leiden tot een hogere grondwaterstand (zie kaart 14).³ Hierdoor zal de grondwaterstand in het omliggend agrarisch gebied ook kunnen stijgen. Het zijn maatregelen zoals het dichten en verondiepen van waterlopen en het verhogen van het slootpeil. In het gebied kan dit zowel leiden tot een hogere agrarische productie (verdrogingsbestrijding) als tot een beperking van de agrarische mogelijkheden. Daar waar sprake is van een beperking van de agrarische mogelijkheden zullen de grondgebruikers benaderd worden met positief-stimulerend (flankerend) beleid. Uitgangspunt is dan ook dat alle betrokken partijen instemmen met de te nemen maatregelen. Verwacht wordt dat groenblauwe diensten een bijdrage kunnen leveren bij het vinden van oplossingen. Vooral voor de landbouw is het van belang dat in een vroeg stadium bekend is hoe eventuele nadelige effecten worden gecompenseerd. In een proefgebied zal ervaring worden opgedaan met het beschrijven en uitwerken van groenblauwe diensten. De Vilt, (het stroomgebied van) de Hooze Raam/Halsche Beek, het St. Annabosch en de beekdalen van de Aa en Leijgraaf zullen fungeren als pilotgebieden.

Om te voorkomen dat de huidige hydrologische situatie van de natte natuurplels verder verslechtert, wordt een beschermingsbeleid gevoerd. Dit beschermingsbeleid heeft betrekking op de natte natuurplels, inclusief een zone van gemiddeld 500 meter daaromheen, de zogenaamde ‘beschermingszone natte natuurplel’ (zie plankaart 1). Wij zetten het instrument van planologische doorwerking in voor het beschermingsbeleid (zie §11.6.3).

---

² Deze fasering van aanpak van gebieden, de nadruk op natte natuurplels en de maatregelen met bijbehorende doelrealisatie (zie hoofdstuk 8) vormen het kader waarbinnen de waterschappen het gewenst grond- en oppervlaktewater regime (GGOR) uitwerken.

³ Een optimalisering van de grondwaterstand voor de natte natuurplels kan (lokaal) ook een verlaging van de grondwaterstand betekenen.

In de **overige natte delen van de ecologische hoofdstructuur** nemen wij dusdanige hydrologische maatregelen dat er geen sprake is van verhoging van de grondwaterstand in het omliggend agrarisch gebied. In de eerste planperiode ligt de prioriteit bij de Voskuilenheuvel en het Hurkske. Voor deze natuurgebieden zullen wij in de eerste planperiode een uitvoeringsplan opstellen, waarin de maatregelen voor het herstel verder worden uitgewerkt. Daarnaast zullen wij concrete initiatieven die leiden tot het herstel van hydrologische situatie van de natte ecologische hoofdstructuur waar mogelijk ondersteunen. In de derde planperiode zal de aanpak van de verdroogde natuurgebieden buiten de natte natuurepaleis meer planmatig opgepakt worden.

Om de bestaande specifieke natuurwaarden te beschermen zullen wij er op toezien dat de waterhuishoudkundige omstandigheden in de GHS-landbouw en AHS-landschap niet negatief beïnvloed worden. Voor de vier waterconserveringsprojecten zullen wij in de eerste planperiode bezien waar, en in welke mate, maatregelen genomen kunnen worden om de functies in deze gebieden beter op elkaar af te stemmen.

In de lopende landinrichtingsprojecten in Peel en Maas zijn al afspraken gemaakt over de realisatie van waterdoelen. Omdat voor deze projecten de plannen van toedeling nog niet zijn vastgesteld, prevaleren de afspraken die gemaakt zijn in Cork boven de afspraken uit deze landinrichtingsplannen.

Wijstgronden

In Peel en Maas komen op de overgang tussen de Peelhorst en de Centrale Slenk en onder andere ten zuiden van Zeeland wijstverschijnselen voor. Op kaart 14 zijn deze zoekgebieden van wijstgronden aangegeven. Dit verschijnsel is uniek in Nederland en heeft grote aardkundige, geohydrologische, ecologische en cultuurhistorische waarde. Wij willen daarom de wijstgronden beschermen en waar mogelijk herstellen. Bij herstel zal in veel gevallen vernatting optreden. Voor de gebieden waar de kwel tot in het maaiveld komt, is regulier landbouwkundig gebruik niet mogelijk en is aankoop van de gronden of aangepast agrarisch beheer gewenst. Om welke oppervlakten het gaat, verschilt per type wijst. Het varieert van smalle stroken tot hele percelen. In het uitvoeringsprogramma hebben wij daartoe, in samenwerking met de reconstructiecommissies van Maas en Meierij en de Peel, een project opgenomen dat de aanpak voor bescherming en herstel nader uitwerkt. Maatregelen voor bescherming en herstel zijn bijvoorbeeld waterconservering, planologische veiligstelling en natuurontwikkeling. De meest geschikte maatregelen zullen per gebied verschillen, omdat wijst zich op verschillende manieren manifesteert. De gebieden waar mogelijk wijstverschijnselen voorkomen en waar er mogelijkheden zijn om deze te herstellen, hebben wij weergegeven op kaart 14. De precieze begrenzing van de wijstgebieden en de te nemen beschermende of herstellende maatregelen, worden uitgewerkt in het kader van het bovengenoemde project. In de eerste planperiode geven wij prioriteit aan het St. Annabosch, de noordelijke wijst en de Graspeel.

6.2.3 Water- en bodemkwaliteit Algehele waterkwaliteit

Wij geven een hoge prioriteit aan het verbeteren van de bodem-, grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Er zijn diverse maatregelen die hier voor het hele reconstructiegebied aan bijdragen. Voor een deel betreft het bestaand beleid, zoals Minas. Om de oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren willen wij de puntbronnen saneren. Het gaat hierbij om -conform het provinciale rioleringsbeleid- alle ongezuiverde lozingen en riooloverstorten. Uiterlijk in 2005 vinden er binnen Peel en Maas geen ongezuiverde lozingen en riooloverstorten meer plaats

op het oppervlaktewater. De primaire verantwoordelijkheid voor het saneren van ongezuiverde lozingen ligt bij de gemeenten.

Om ervaring op te doen met maatregelen voor het verbeteren van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater wordt in het stroomgebied van de Hooge Raam/Halsche Beek een gebieds-pilot waterkwaliteit opgezet. Voor dit gebied is gekozen omdat deze beken de functie waterna-tuur hebben en omdat een goede grond- en oppervlaktewaterkwaliteit ook van belang is voor benedenstrooms gelegen natuurparels van de Graafsche Raam.

Maatregelen waaraan wordt gedacht zijn bijvoorbeeld het saneren van overstorten en ongezuiverde lozingen, het samen met de landbouw zoeken naar mogelijkheden om de uit- en afspoe-ling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen, het verminderen van het gebruik van koper en zink en het beter afstemmen van de mestgift op de behoefte van het gewas.

De ervaringen uit deze en andere pilots worden gebruikt om te komen tot een grootschalige aanpak van de diffuse bronnen in de tweede en derde planperiode, waarbij nauw wordt aange-sloten bij het uitvoeringsprogramma voor de Kaderrichtlijn Water.

De Kaderrichtlijn Water is in december 2000 van kracht geworden. Samengevat is het doel van deze richtlijn het beschermen van aquatische ecosystemen, het bevorderen van duurzaam watergebruik, het verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit en, als neven-doel, het harmoniseren van de bestaande Europese regelgeving op het gebied van water. De Kaderrichtlijn gaat er daarbij van uit dat water een erfgoed is dat moet worden beschermd en verdedigd. De Kaderrichtlijn geeft aan dat de gestelde waterkwaliteits- en ecologische doelstel-lingen in beginsel binnen 15 jaar, dus in december 2015, moeten zijn bereikt. Tevens is aange-geven dat het programma van maatregelen dat hiervoor nodig is, in 2009 onder de naam ‘stroomgebieds-beheersplan’, bestuurlijk moet zijn vastgesteld en uiterlijk in 2012 operationeel moet zijn.

Voor het reconstructieproces is van belang dat het stroomgebiedsbeheersplan in 2008 gereed is ten behoeve van de formele procedure voor de vaststelling. In de eerste planperiode van het reconstructieplan zullen wij onze medewerking verlenen aan het opstellen van de concept-stroomgebiedsbeheersplannen, inclusief het vanuit de Kaderrichtlijn vereiste programma van maatregelen. Wij streven er daarbij naar om deze maatregelen zoveel mogelijk een plaats te geven in het tweede generatie plan voor zover het valt binnen de kaders van de reconstructie. Tot het moment dat deze stroomgebiedsbeheersplannen worden vastgesteld, gaan wij aan de slag met de waterkwaliteitsprojecten die in deze paragraaf zijn genoemd.

Naast verbetering van de algehele waterkwaliteit onderscheiden wij drie typen gebieden die om specifieke maatregelen vragen. Dat zijn specifieke gebieden, prioritaire gebieden voor oppervlaktewaterkwaliteit en grondwaterbeschermingsgebieden.

Specifieke gebieden: natuurparels en een aantal andere natuurgebieden

Voor een aantal natuurgebieden wordt de ecologische kwaliteitsnorm nagestreefd. Een belang-rijke reden hiervoor is het feit dat waterkwaliteit één van de randvoorwaarden is voor behoud en ontwikkeling van kwetsbare natuurwaarden. In Peel en Maas zullen waterkwaliteitsmaatre-gelen worden genomen voor (delen van) de volgende natuurgebieden:

- De Vilt;
- Hooge Raam/Halsche Beek;
- St. Annabosch;
- Het Hurkske;
- De overige delen van Het Raamdal;

- De omgeving van Slabroek;
- De wijstgronden;
- Het oostelijke gedeelte van de Bedafsche Bergen;
- Het gebied ten oosten van Keldonk (De Roost);
- Het Gereg;
- De omgeving van Aa-broeken.

Welke maatregel in welk gebied het meest effectief is, moet nog nader worden onderzocht. De te nemen maatregelen, de locaties waar de maatregelen getroffen worden en de eventuele breedte van de zones rondom de natuurgebieden vergen namelijk maatwerk. In het uitvoeringsprogramma is opgenomen dat voor bovenstaande gebieden in de tweede en derde planperiode een uitvoeringsplan wordt opgesteld. In deze uitvoeringsplannen zal voor elk natuurgebied met het bijbehorende stroomgebied worden onderzocht welke maatregelen er getroffen kunnen worden om te komen tot een verbetering van de waterkwaliteit. Hierbij zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de mogelijkheden voor bedrijfswaterplannen door agrariërs en gebiedscontracten.

In de eerste planperiode zal allereerst het “monitoringsproject AmvB Open Teelt en Veehouderij in de Hooge Raam” worden vervolgd. Ook zal inzicht worden verkregen in de hydrologische relaties ten aanzien van waterkwaliteit. Verder wordt een start gemaakt met de realisatie van de waterkwaliteitsdoelstellingen voor het stroomgebied van de Hooge Raam/Halsche Beek. Voor dit gebied zal een pilot worden gestart (zie hiervoor bij algemene waterkwaliteit). Op grond van de ervaringen uit deze en andere pilots zullen wij in de eerste planperiode waterkwaliteitsprojecten starten in en de omgeving van De Vilt, het St. Annabosch en het Hurkske (zie kaart 14). Ten aanzien van de grondwaterkwaliteit geldt dat er voor (delen van) deze gebieden een plan van aanpak wordt opgesteld en dat een aantal kwaliteitsmaatregelen getroffen zal zijn. Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat deze maatregelen gebaseerd zijn op basis van vrijwillige deelname door de betrokken agrariërs.

Verhoging van de grondwaterstand kan op fosfaatverzadigde gronden leiden tot een toename van de fosfaatuitspoeling. Deze uitspoeling is echter een tijdelijk effect van vernatting en weegt in de meeste gevallen niet op tegen de positieve effecten voor de natuurgebieden. Wij zijn ons van dit gevaar bewust en zullen bij de uitwerking van de plannen de risico's in beeld brengen. Bij het definiëren van grondwaterstandverhogende maatregelen zal het effect op de waterkwaliteit in ogenschouw genomen worden. Indien dit leidt tot onacceptabele effecten voor de betreffende natuurplek en/of voor het watersysteem waarop het betreffende gebied afwatert zal gekeken worden welke compenserende dan wel mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden.

Prioritaire gebieden voor oppervlaktewaterkwaliteit

Voor de beken waar beekherstel aan de orde is, wordt er naar gestreefd om zo dicht mogelijk bij de MTR-normen voor meststoffen en bestrijdingsmiddelen te komen (MTR betekent: maximaal toelaatbaar risiconiveau. De normen dienen behaald te zijn in 2022. Daarnaast zijn wij van mening dat ook voor de hierboven genoemde specifieke (natuur)-gebieden de oppervlaktewaterkwaliteit waar mogelijk verbeterd dient te worden. Met de hierboven aangegeven uitvoeringsplannen en een onderzoek naar de effectiviteit van bufferzones zullen de mogelijkheden hiervoor in kaart worden gebracht. In de eerste planperiode wordt voor de oppervlaktewaterkwaliteit allereerst prioriteit gegeven aan (delen van) het stroomgebied van de Hooge Raam/Halsche Beek. Voor dit gebied zal een pilot worden gestart. Op grond van de ervaringen uit deze en andere pilots zullen wij in de eerste planperiode waterkwaliteitsprojecten star-

ten in De Vilt, het St. Annabosch en het Hurkske. Daarnaast worden de mogelijkheden onderzocht om een aantal waterlopen te verleggen om de waterkwaliteit van de Vilt te verbeteren.

Een maatregel om de oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren is de inrichting van zogenaamde blauwe knooppunten. Bij het blauwe knooppunt of bovenstrooms ervan worden maatregelen uitgevoerd om het water dat hier een natuurgebied of beek binnenstroomt te laten voldoen aan de specifieke kwaliteitseisen. Langs de Graspeelloop, de Halsche Beek, de Beugense Peel, op een drietal locaties van de wijstgronden (ten noorden en zuiden van de Bedafse weg en bij Kooldert), het gebied ten oosten van Keldonk (De Roost) en het gebied ten noorden van Geregte liggen deze blauwe knooppunten. Welke maatregelen het meest effectief zijn, wordt binnen het project “blauwe knooppunten” van de waterschappen in de eerste planperiode bekeken.

Grondwaterbeschermingsgebieden

De kwaliteit van het grondwater in de twee zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden Boxmeer en Vierlingsbeek dient -na afweging of deze drinkwaterwinningen gehandhaafd blijven- gehandhaafd of verbeterd te worden ten behoeve van drinkwaterwinningen. Om de grondwaterkwaliteit in de grondwaterbeschermingsgebieden te behouden en te verbeteren, zijn in de Provinciale Milieuverordening (PMV) diverse maatregelen opgenomen. Zo mogen binnen de 25-jaarszones geen nieuwe agrarische bedrijven gevestigd worden. Deze zones zijn dan ook begrensd als verwevingsgebied of extensiveringsgebied. Uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen is mogelijk, indien aanvullende beschermende voorzieningen worden getroffen (maatwerk). Bij nieuwbouw en/of vervangende nieuwbouw en aanleg van infrastructuur dient de watertoets te worden uitgevoerd.

Verder wordt richting de landbouw een stimuleringsbeleid ingezet om de emissie van nitraat en bestrijdingsmiddelen naar het grondwater te beperken. Het gaat hierbij om mogelijkheden voor vergoeding van blauwe diensten en uitvoering via gebiedscontracten.

Uitspoelingsgevoelige gronden

Voor uitspoelingsgevoelige gronden en beekdalen die niet liggen in specifieke-, prioritaire gebieden of grondwaterbeschermingsgebieden geldt het generieke beleid (bijvoorbeeld Minas).

6.2.4 Beekherstel

Wij geven prioriteit aan beekherstel. Daarom zal in de eerste planperiode voor alle beken waar herstel wordt nagestreefd een uitvoeringsplan beekherstel worden opgesteld. Een van de aspecten die hierin meegenomen wordt is het scheiden van functies van beken (aan- en afvoer van water; het gaat daarbij zowel om de kwantiteit als de kwaliteit van het water). Een integrale aanpak is van cruciaal belang omdat in een beekdal veel waterthema's fysiek samenkomen: herstel van de morfologie van de beek, waterkwaliteitsverbetering, verdrogingsbestrijding in het beekdal en regionale waterberging. Bij uitvoering van plannen in het beekdal staan wij dan ook een integrale aanpak voor. Wij zullen zorgdragen voor een voldoende afgestemde en waar mogelijk integrale aanpak van de diverse thema's.

Wij streven tijdens de reconstructieperiode naar beekherstel voor de volgende beken: St. Jansbeek, Graafsche Raam, Ottersgraaf, Biezenloop, Molenbeek, de Aa, de Leijgraaf, Lage Raam, de Halsche Beek, Hooge Raam, Oeffeltsche Raam en Campagne Beek (zie kaart 14). In verband met de verdrogingsbestrijding wordt voor de Tovensche Beek en de beken bij Slabroek nagegaan of het gewenst is om de bovenloop op termijn te dempen. Voor de beken bij Slabroek wordt dit meegenomen in het uitvoeringsplan dat zich richt op waterconservering in de Maashorst.

Op grond van de geomorfologische en ecologische kwaliteiten en potenties van de beken is een prioritering in de te herstellen beektrajecten aangebracht. De volgende beken krijgen in de eerste planperiode prioriteit: Hooge Raam, Halsche Beek, Ottersgraaf, de Aa, Molenbeek, Campagnebeek, St. Jansbeek en Oeffeltsche Raam (zie kaart 14).

Voor een aantal beken geldt dat er inmiddels projecten zijn gestart, zoals de Oeffeltsche Raam en de St. Jansbeek. Wij sluiten bij deze projecten aan en proberen waar mogelijk meerdere reconstructiedoelstellingen in de beekdalen te realiseren. Hierbij zijn de kansen sterk afhankelijk van de locatie. Zo geldt voor de St. Jansbeek dat er in de lage delen benedenstrooms goede kansen liggen voor waterberging, terwijl bovenstrooms het accent meer komt te liggen op profielaanpassing. Een extra aandachtspunt bij deze beek is het omliggende grondgebruik (boomteelt).

Om het beekherstel te realiseren zal de betreffende grond moeten worden verworven. Voor de Aa gaat het bijvoorbeeld om een strook tot 25 meter breedte bij de bovenloop, tot 50 meter breedte bij de middenloop en tot 125 meter breedte bij de benedenloop. In een aantal gevallen zal een gedeelte van deze aangekochte gronden ook kunnen dienen voor regionale waterberging. Waterberging vindt voor een deel immers plaats in de natuurlijke overstromingsgebieden van een beek. Vervolgens kunnen de herstelmaatregelen worden uitgevoerd (bijvoorbeeld hermeandering, inrichting oevers, vispassages). In het uitvoeringsprogramma is het uitvoeringsplan beekherstel opgenomen, waarin wordt uitgewerkt wat de omvang is van de te herstellen beek en wat de exacte maatregelen zijn voor het herstel.

6.2.5 Bodembeheer

Wij hanteren als uitgangspunt dat de bodem beschermd dient te worden tegen verontreiniging en fysische aantasting zoals in de Wet bodembescherming is aangegeven. Op dit moment wordt mede onder invloed van Europese richtlijnen het nationale bodembeleid vernieuwd. Hierin blijft het standstill-principe vertrekpunt. Om toekomstig gebruik van de bodem voor andere functies mogelijk te maken, mag geen onherstelbare schade aan de bodem worden toegebracht.

Als bestaande bodemverontreinigingen een belemmering vormen bij het uitvoeren van de reconstructiedoelen, zal sanering van de bodem onderdeel uitmaken van uitvoering, zodat de reconstructiedoelen alsnog behaald kunnen worden.

Daarnaast hebben wij bij het opstellen van het reconstructieplan rekening gehouden met de doelstellingen van het project 'Hergebruik en Eindbestemming Gesloten Stortplaatsen'. In de eerste planperiode zal voor de voormalige stortplaats ten oosten van Keldonk een visie worden opgesteld. Ook voor de stortplaats Haps zal een visie worden opgesteld, maar dan in de derde planperiode.

6.3 Milieu

Een goede milieukwaliteit is van groot belang voor de ontwikkeling van natuur, landbouw, recreatie en wonen. In dit plan richten wij ons daarbij op de volgende milieu-aspecten:

- Vermindering van de ammoniakdepositie voor de (zeer) kwetsbare natuurgebieden en het regionaal emissieplafond voor ammoniak (§6.3.1);
- Vermindering van het aantal stankgehinderden (§6.3.2);
- Stimuleren duurzame mestbe- en verwerking en duurzame energie (§6.3.3);
- Vermindering van de geluidsbelasting op de stiltegebieden en overige stille gebieden en behoud van donkere gebieden (§6.3.4).

6.3.1 Ammoniak

Wij willen de ammoniakemissie en -depositie op de verzuringsgevoelige natuurgebieden in de ecologische hoofdstructuur verdergaand reduceren dan het generieke milieubeleid (met name de Wet Ammoniak en Veehouderij, de doorwerking van de Natuurbeschermingswet, de Habitatrichtlijn en de IPPC). Dit doen wij door deze gebieden en zones daaromheen zoveel mogelijk aan te wijzen als extensiveringsgebieden (zie § 6.9.1). Rond de belangrijkste verzuringsgevoelige natuurgebieden in Peel en Maas is de extensiveringszone minimaal 250 meter. Rond andere verzuringsgevoelige natuurgebieden hebben wij maatwerk geleverd. In deze zones worden bedrijfsverplaatsingen en -beëindigingen en verbrede landbouw met reconstructiemiddelen ondersteund. Daarnaast worden stimuleringstrajecten uitgezet om maatregelen die ammoniakemissie beperken te promoten.

Bij het aanwijzen van de landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij is vanuit het oogpunt van de natuur daarnaast zoveel mogelijk rekening gehouden met de optimale herverdeling van ammoniakemissies.

Het regionale emissieplafond wordt beschouwd als een indicatieve streefwaarde op regionaal niveau. Wij streven naar een reductie van de uitstoot van ammoniak; waar de uitstoot in 1999 6,6 kton bedroeg, wordt een maximale uitstoot van 3,2 kton in 2010 voorgestaan. Dit gewenste regionale emissieplafond wordt allereerst gerealiseerd door in principe geen intensieve veehouderijen van buiten Peel en Maas in te plaatsen (koppeling inplaatsing intensieve veehouderijen in Peel en Maas aan uitplaatsing intensieve veehouderijen uit extensiveringsgebieden binnen Peel en Maas). Daarnaast willen wij de ammoniakuitstoot verminderen door enerzijds bedrijfsbeëindigingen van intensieve veehouderijen zoveel mogelijk te begeleiden en anderzijds ruimte te bieden aan moderne intensieve veehouderijen met minder ammoniakuitstoot. Tenslotte willen wij een aantal pilots voor emissiereductie in de veehouderij inzetten om het emissieplafond te bereiken. Via de bovengenoemde indicatieve streefwaarde wordt inzichtelijk in welke mate het totaal aan reconstructieplannen bij zal dragen aan het behalen van het Brabantse emissiedoel van 18,0 kiloton in 2010. De provincie beschikt reeds over een systeem om de ammoniakemissie te monitoren, waarbij de gemeenten informatie over de veehouderijen aanleveren: het Bestand Veehouderijbedrijven (BVB). De gemeenten zullen voor een goede monitoring het BVB actueel houden.

In de eerste planperiode hebben het Hurkske, het St. Annabosch, de Maashorst, de Hooge Raam/Halsche Beek en De Vilt prioriteit. In deze gebieden zullen wij in de eerste planperiode pilotprojecten starten die gericht zijn op de vermindering van de ammoniakuitstoot. Daarbij richten wij ons op de mogelijkheden om de toepassing van emissiebeperkende technieken en maatregelen, voor zover deze niet al wettelijk verplicht zijn, te stimuleren. De kennis die uit het provinciaal project 'Transitie duurzame landbouw' naar voren komt, kan in dit verband worden ingezet. De provincie overweegt om subsidies te verstrekken om aanvullende toepassing van de meest kostenefficiënte maatregelen (zoals bijvoorbeeld betere mestaanwending, beperking van kunstmestgebruik en voermaatregelen) te stimuleren. De voorkeur gaat daarbij uit naar brongeorichte maatregelen (zoals hierboven genoemd) boven 'end of pipe' maatregelen als chemische luchtwassers.

Op grond van de resultaten van de pilots zullen wij in de tweede en derde planperiode voor de volgende gebieden projecten starten:

- Eerdsche Bergen;
- Het Geregt;
- Gebied ten oosten van Keldonk (De Roost);
- Bedafsche Bergen;

- Voskuilenheuvel;
- De Grootte Slink-Bunthorst;
- St. Anthonisbos;
- Molenheidse bossen;
- Dal van de Graafsche Raam;
- Langenboomse bossen en de Kuilen;
- Reeksche Heide;
- Gedeelte Herperduin;
- Bossen ten noorden van Overloon;
- de Overloonsche Duinen;
- Het Brestbosch;

Voor alle projecten geldt nadrukkelijk dat ze zijn gebaseerd op basis van vrijwillige deelname door agrariërs.

Nadat het Rijk duidelijkheid heeft gegeven over de ammoniaktoets in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet (VHR/NB-wet) zal, indien noodzakelijk, het reconstructieplan worden aangepast. Voorsnog hebben we bij de begrenzing van de landbouwontwikkelingsgebieden een minimale afstand van 1500 meter tot kwetsbare VHR/NB-wet gebieden aangehouden.

6.3.2 Stank

Wij hechten er veel belang aan om in het kader van de reconstructie het aantal stankgehinderden te verminderen. Hiervoor zijn verschillende maatregelen mogelijk. Zo speelt de wijze van mesttoediening een grote rol. Mestaanwending is nog steeds een grote bron van stankhinder. Maatregelen op dit punt kunnen sterk bijdragen aan het realiseren van de doelstelling ten aanzien van stank. Wij willen maatregelen stimuleren om de stankhinder bij mestaanwending te verminderen. De kennis die uit het provinciaal project ‘Transitie duurzame landbouw’ naar voren komt, kan in dit verband worden ingezet.

Daarnaast zijn wij van mening dat de verdere ontwikkeling van emissiearme stallen voor stank een grote rol kan spelen bij het terugdringen van het aantal stankgehinderden. Hiervoor zijn wij echter afhankelijk van (betaalbare) technologische toepassingen.

In dit plan wordt het terugdringen van het aantal stankgehinderden gerealiseerd door dit probleem aan te pakken vanuit een duidelijke (ruimtelijke) visie. De gemeenten zullen in de eerste planperiode nagaan welke kernen hierbij prioriteit hebben. Daarnaast zullen wij om een extra afname van de stankemissie te stimuleren drie gebiedspilots starten; in Eerde, Venhorst en Vortum-Mullem.

Relatie met de integrale zonering intensieve veehouderij (zie ook §6.9.1)

Ten aanzien van de integrale zonering geldt dat in de extensiveringsgebieden met primaat natuur, de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden een soepeler regime voor stank geldt. De Richtlijn Veehouderij en Stankhinder geldt alleen nog in de overige extensiveringsgebieden (zie §2.2).

We vinden het niet verantwoord om het effect van stalsystemen met een geuremissiefactor die lager is dan die van traditionele stallen nu al mee te nemen bij de begrenzing van de landbouwontwikkelingsgebieden. Daarom liggen de landbouwontwikkelingsgebieden op minimaal 500 meter afstand van categorie 1 objecten. Bij het ontwikkelen van nieuwe inplaatsingsgebieden voor de intensieve veehouderij zullen wij daarnaast een toets uitvoeren op de cumulatieve milieu-effecten (conform de IPPC-richtlijn).

Om de stankhinder in kernen terug te dringen, hebben wij de zone rondom de meeste kernen⁴ en om een aantal bebouwingslinten en bebouwingsclusters begrensd als extensiveringsgebied. Vaak is hier sprake van geen of een beperkt aantal intensieve veehouderijbedrijven, gebieden die op (korte) termijn in aanmerking komen voor stedelijke ontwikkelingen of waar plannen bestaan om de intensieve veehouderijbedrijven te verplaatsen. Het planologisch regime in extensiveringsgebieden voorkomt een verdere toename van de stankhinder. Door bedrijven te verplaatsen wordt de stankhinder teruggedrongen. Daarnaast komen de gemeenten met projectvoorstellen om de stankoverlast in de kernen, bebouwingslinten en -clusters verder te verminderen.

Voor de zones rondom de kernen in de gemeente Veghel en een aantal bebouwingsclusters en -linten is vanuit een ontwikkelingsgerichte strategie voor verwevingsgebied gekozen. Hierbij wordt aangesloten bij de onderbouwing uit het Reconstructieplan Noord- en Midden Limburg waar rondom de kernen ook voor verwevingsgebied is gekozen. Het Rijk heeft dit plan inmiddels goedgekeurd. In deze gebieden vervalt de cumulatie van stank, waardoor er afhankelijk van de ligging meer ruimte is voor woningbouw, bedrijventerreinen en nieuwe economische activiteiten in bijvoorbeeld vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. Met behulp van deze nieuwe economische activiteiten kan kwaliteitswinst en mogelijk geld worden gegenereerd waarmee intensieve veehouderijbedrijven op ongewenste locaties kunnen worden gesaneerd of worden verplaatst. In de pilot Eerde en bij het project 'beekbuurtboeren' zal hier ervaring mee worden opgedaan. Om ongewenste groei van de bestaande intensieve veehouderijbedrijven te voorkomen heeft de gemeente Veghel in haar bestemmingsplan 'Landelijk Gebied' deze bedrijven, die niet op duurzame locaties liggen, slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden gegeven. Hierdoor wordt een verdere toename van stankhinder tegengegaan.

Bovenstaande strategie biedt goede mogelijkheden om de gewenste economische dynamiek op gang te brengen. Hierdoor ontstaan er enerzijds meer kansen om de stankproblematiek op te lossen en anderzijds om te komen tot een betere ruimtelijke kwaliteit voor het gebied rondom de kernen. De gemeente Veghel zal bij stedelijke uitbreidingen agrarische bedrijven actief uitkopen en/of verplaatsen. Daarnaast zal de gemeente Veghel met projectvoorstellen komen om de stankoverlast in de kernen verder te verminderen.

6.3.3 Mestver- en bewerking en duurzame energie

Wij willen de provinciale doelstelling van 1-2% energiebesparing per jaar en 5% duurzame energie in 2010 ook realiseren in Peel en Maas. Hiertoe willen wij nauw samenwerken met de gemeenten en andere partijen in onze regio. Daarbij willen wij maatregelen of voorzieningen gericht op energiebesparing of productie van duurzame energie (zonne- en windenergie, toepassing van bio-energie (bijvoorbeeld biomassateelt) warmte-koudeopslag en covergisting bij mestbewerking) via projecten of activiteiten waar mogelijk ondersteunen. Het gaat zowel om zelfstandige projecten als om regionale samenwerkingsprojecten. Projecten waarbij de verschillende functies of doelen kunnen worden gecombineerd hebben onze voorkeur.

Onze inzet richt zich vooral op het scheppen van de juiste voorwaarden en het creëren van een optimale voedingsbodem voor partijen om de uitvoering op te pakken. Daarbij gaat het ondermeer om het mobiliseren van deskundigheid, creativiteit en capaciteit en het betrekken en integreren van aanpalende disciplines, het zorgdragen voor de communicatie tussen alle betrokken partijen en het bevorderen van de toepassing van kennis door kennisoverdracht. Waar mogelijk en zinvol zullen wij bevorderen dat belemmeringen worden weggenomen. Ook zullen wij ons inspannen om minder rendabele projecten, met een goede bijdrage aan de doelstelling, mogelijk te maken.

---

⁴ Bij het bepalen van het extensiveringsgebied rondom de kernen is uitgegaan van een zone van circa 250 meter. Middels maatwerk is de uiteindelijke grens bepaald.

Groei van het aantal bedrijven met een duurzame productie door het optimaal benutten van kansen voor energiebesparing en het produceren van groene energie wordt bevorderd, onder andere door het wegnemen van ruimtelijke bezwaren. De kennis die uit het (provinciaal) project ‘Transitie duurzame landbouw’ naar voren komt, kan in dit verband worden ingezet. Daarnaast ondersteunen wij vernieuwende projecten die gericht zijn op de vermindering van het mestoverschot en het zorgvuldig omgaan met water en grondstoffen. Om duurzame productie verder te stimuleren zullen wij initiatieven ondersteunen die gericht zijn op het situeren van agrarische bedrijven op de juiste locaties. Bij de ontwikkeling van de landbouwontwikkelingsgebieden en doorgroeigebieden glas zal -middels een quick-scan- onderzoek worden of maatregelen getroffen kunnen worden om duurzame productie te stimuleren.

Bij de ontwikkeling van windenergie wordt aangesloten bij de ‘kansenkaart windenergie’ van het Regionaal Milieubedrijf. Met concrete projecten, zoals mogelijk langs de A73 en bij Veghel, willen wij invulling geven aan de doelstellingen ten aanzien van deze vorm van duurzame energie.

Ten aanzien van mestbe- en verwerking zijn wij van mening dat de samenwerking tussen agrarische bedrijven gestimuleerd moet worden. Bij de locatiekeuze voor mestverwerkingsinstallaties wordt aangesloten bij het beleid uit de Leidraad Mest.

6.3.4 Geluid en licht

Wij streven er naar dat de geluidsbelasting op de aangewezen stiltegebieden en de overige stille gebieden door uitvoering van de reconstructie niet toeneemt. De provincie zal de aanwezige geluidsbronnen in de stiltegebieden inventariseren en zal onderzoeken of deze gesaneerd moeten en kunnen worden. Als zich bij projecten in het kader van dit plan kansen voordoen om de geluidsbelasting op aangewezen stiltegebieden en stille gebieden te verminderen, zullen wij dit waar mogelijk ondersteunen. Het saneren van illegale motorcrossterreinen zal ter hand worden genomen door het onderzoeken van de mogelijkheden voor het realiseren van een goed gesitueerd laagdrempelig regionaal motorcrossterrein in de omgeving van vliegveld Volkel. Ook gebruikers van bestaande legale motorcrossterreinen kunnen hier naar toe.

Wij willen de donkere gebieden behouden. Als zich in het kader van de reconstructie kansen voordoen om donkere gebieden te herstellen, zullen wij dit ondersteunen. Daarnaast zullen wij in de tweede planperiode in de Maashorst een project starten om te kijken welke maatregelen genomen kunnen worden om de duisternis te herstellen (zie kaart 15a).

6.4 Natuur

De herkenbaarheid van Peel en Maas wordt voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige natuurwaarden. Daarom hechten wij veel belang aan het behouden en versterken van de natuur. Hierbij richten wij ons op de volgende aspecten:

- Versnelde realisering -zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin- van de ecologische hoofdstructuur en de (robuuste) ecologische verbindingzones (paragrafen 6.4.1 en 6.4.2);
- Begrenzing en realisering van de doelstellingen van de regionale natuur- en landschaps-eenheden (§6.4.3);
- Bescherming van de kwetsbare soorten (§6.4.4);
- Inzet van het instrument agrarisch natuur- en landschapsbeheer (§6.4.5).

6.4.1 Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Wij zijn van mening dat *de EHS (zie kaart 15a) versneld moet worden gerealiseerd* (2010). Dit willen wij op de volgende wijzen stimuleren:

- Wij zullen in de eerste planperiode een aankoopstrategieplan opstellen. In dit aankoopstrategieplan is aangegeven welke knelpunten worden aangepakt, welke prioritering wordt gegeven in aankopen, ruilen en verplaatsen in welke planperiode en op welke wijze dat plaats zal gaan vinden. Daarnaast zal in het aankoopstrategieplan tevens worden ingegaan op welke wijze de gemeentelijke gronden en gronden van andere overheden kunnen worden ingezet (zoals door kavelruil);
- Wij zullen actief bijdragen aan grondverwerving, kavelruil en verplaatsingen. Dat doen we onder andere door voorlichting te geven binnen onze netwerken over de mogelijkheden en door signalen en wensen uit de streek op te vangen. Deze geven we vervolgens door aan de bevoegde instanties;
- Wij zullen actief bijdragen aan de inzet van het Programma Beheer, bijvoorbeeld door voorlichting te geven binnen onze netwerken over de mogelijkheden, door signalen en wensen uit de streek op te vangen en door te geven aan de bevoegde instanties;
- Wij zullen waar mogelijk functiecombinaties stimuleren.

In grote delen van de EHS wordt de *realisatie van gestelde natuurdoelen* bemoeilijkt door externe factoren. In dit verband kunnen bijvoorbeeld verdroging, vermesting, versnippering, verontreiniging en verontrusting worden genoemd. Herstel van de milieuvoorwaarden ten behoeve van de te realiseren natuurdoelen kan alleen plaatsvinden als dat op een integrale wijze plaatsvindt. Middels de realisatie van andere doelen (waterdoelen, bodem- en waterkwaliteit, vermindering ammoniakdepositie) en de wijze waarop ontwikkelingen worden getoetst of juist worden gestimuleerd, wordt ook de kwaliteit van de EHS versterkt.

Wanneer gronden zijn verworven voor de realisatie van de EHS, zijn vaak ook inrichtings- en beheersmaatregelen nodig om de grond geschikt te maken voor de gewenste natuurdoelen. Zodra duidelijk is dat voldoende grond beschikbaar is om een functioneel inrichtingsplan te maken en uit te voeren, zullen wij dit initiëren en ondersteunen. In het uitvoeringsprogramma zullen hiervoor inrichtingsplannen worden opgenomen.

Wanneer gronden binnen de EHS in particulier natuurbeheer worden genomen, zullen wij erop toezien dat een inrichtings- en beheersplan wordt opgesteld en uitgevoerd om de gewenste natuurdoelen te realiseren.

6.4.2 Verbindingszones Ecologische verbindingszones

Het creëren van (robuuste) natuurgebieden alleen is niet voldoende. Om populaties van dieren en planten een zeker bestaan te bieden, moeten planten en dieren zich kunnen verplaatsen van het ene (natuur-)gebied naar het andere. Door middel van functionele verbindingszones kunnen bestaande en nog te verwerven c.q. in te richten natuurgebieden verbonden worden, zodat het ecologisch netwerk gerealiseerd kan worden.

Wij willen de werking van de ecologische verbindingszones (EVZ's) versterken door gemeenten en waterschappen te ondersteunen bij het realiseren ervan. Gedeputeerde Staten stellen daar jaarlijks middelen voor ter beschikking. Tevens zetten wij in op de mogelijkheden van het Rijksbeleid met betrekking tot "groenblauwe dooradering" en het provinciale instrumentarium voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Met behulp van de hieraan verbonden stimuleringsregeling willen wij bevorderen dat landschapselementen buiten de EHS hersteld worden en bereikbaar zijn voor planten en dieren. Kansen doen zich voor bij bermbeheer (bijvoorbeeld kruidenrijke bermen langs wegen, fiets- en wandelroutes en waterlopen), teeltvrije zones ter verbetering van de waterkwaliteit

en de inzet van stimuleringsmaatregelen voor agrarisch landschapsbeheer.

Op kaart 15a staat aangegeven waar de EVZ's liggen. Ten behoeve van de inrichting van de ecologische verbindingzones is een "Voorbeeldenboek inrichting EVZ's" beschikbaar. Wij stimuleren dat de kansen die zich voordoen om de EVZ's te realiseren, zoveel mogelijk worden benut.

Voorbeelden van - deels al lopende - projecten waar wij in de eerste planperiode concreet mee aan de gang willen gaan zijn:

- Hurkseloop (verbinden Aa-dal en Hurkse bossen);
- Leijgraaf en de Aa;
- Biezenloop (verbinden Wijboschbroek, Vresselse bossen en Dommel);
- Oeffeltsche Raam, St. Anthonisloop, Balkloop, Graspeelloop, Lage Raam, Laarakkerse Waterleiding (o.a. corridorfunctie voor de das tussen Zevenhutten en het dal van de Raam), Peelkanaal;
- Verbindingszone Maashorst-Herperduin;
- Oude spoordijk ("Duits lijntje");

Daarnaast wordt de realisering van de EVZ's uit de gemeentelijke landschapsbeleidsplannen actief opgepakt. De gemeenten zullen de droge EVZ's vormgeven. Hierbij zullen zij de bestaande overlegstructuren gebruiken om te komen tot een optimale inrichting van de EVZ's. Wij zullen projecten in dat kader waar mogelijk ondersteunen.

Ontsnippering

De ruimtelijke samenhang van natuurgebieden kan versterkt worden door natuurgebieden onderling beter met elkaar te verbinden en isolatie van natuurgebieden op te heffen door specifieke maatregelen. Verspreid in het gebied komen knelpunten voor als gevolg van deze versnippering. Wij vinden het belangrijk om lopende ontsnipperingsprojecten te ondersteunen (zoals bij de A50) en nieuwe initiatieven te stimuleren, omdat daarmee de migratie en uitwisseling van soorten in stand blijft en populaties zich weer kunnen herstellen. Dit is van belang voor de realisatie van de natuurdoelen in de ecologische hoofdstructuur en voor het behoud van soorten.

Rijk en provincie pakken het beleid voor ontsnippering op via verschillende ontsnipperingsprogramma's. Deze programma's beschrijven knelpunten die met ontsnipperingsmaatregelen worden aangepakt. Ontsnipperingsmaatregelen kunnen qua aard en omvang sterk verschillen. Zowel relatief kleine ingrepen, zoals het plaatsen van vistrappen in de Aa (een project dat in de eerste planperiode wordt opgepakt), als grote ingrepen, zoals het aanleggen van ecoducten, vallen onder ontsnippering.

Gebiedsgerichte maatregelen worden daarnaast voorgestaan in bijzondere aandachtsgebieden. Intentie is hier om de ontsnipperingssituatie op Rijks-, provinciaal en lokaal niveau integraal aan te pakken. Voordeel hiervan is dat de planvorming gebiedsgericht ontwikkeld kan worden en de uitvoering beter wordt afgestemd. In Peel en Maas worden met name op de Maashorst goede kansen gezien voor deze gebiedsgerichte ontsnippering. In de eerste planperiode zal voor dit gebied een ontsnipperingsproject worden gestart.

Op kaart 15a zijn de Rijks- en provinciale ontsnipperingsprojecten aangegeven. Wij willen naast deze projecten, waar mogelijk, ook lokale ontsnipperingsprojecten ondersteunen en nieuwe initiatieven stimuleren. De provincie heeft sinds 1999 een subsidieregeling ten behoeve van ontsnippering van gemeentewegen. Deze regeling biedt gemeenten de mogelijkheid van medefinanciering voor bepaalde ontsnipperingsprojecten.

Bij de realisatie van nieuwe infrastructurele projecten streven wij er naar om verdere versnippering van natuurgebieden te voorkomen.

Robuuste ecologische verbindingen

Doel van de robuuste ecologische verbindingzones is het realiseren van een robuust, duurzaam ecologisch netwerk. In Peel en Maas betreft het de verbinding tussen de regionale natuur- en landschapseenheden de Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg (zie kaart 15a). Deze verbinding vormt een schakel van een robuust netwerk door zuidoost Nederland. In de eerste planperiode stellen wij hiervoor een plan van aanpak op. Hierin wordt ingegaan op de wijze waarop de begrenzing wordt uitgewerkt. Tevens zal er in het plan van aanpak aandacht worden besteed aan de inrichting en het beheer van de verbindingzone. Wij hechten er grote waarde aan om de mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer en inpassing van nieuwe sociale en economische dragers - ook gezien de ligging van recreatiecentrum De Bergen - hierbij nadrukkelijk te betrekken.

6.4.3 Regionale natuur- en landschapseenheden

In Peel en Maas liggen (delen van) de regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE'n) Maasuitewaarden, Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg.

De doelstelling van de RNLE'n is om een harde bescherming te bieden tegen verstedelijking en aanverwante grootschalige bebouwing zoals kassencomplexen, agrarische productieparks, nieuwe grootschalige vormen van verblijfsrecreatie en andere grootschalige functieveranderingen die niet bij het gebied passen. De planologische randvoorwaarden zijn vastgelegd in het Streekplan. Deze zijn niet gekoppeld aan de RNLE op zich, maar aan de Streekplancategorie die ter plekke van toepassing is. In de RNLE'n staat de bescherming en ontwikkeling van natuur-, landschap- en cultuurhistorische waarden centraal. Daarbij hoort een bij de schaal en aard van het gebied passende landbouw en recreatie. Het project Integrale Dassennota is ons inziens een goed voorbeeld van de wijze waarop de natuur- en landschapswaarden binnen de RNLE'n kunnen worden versterkt. In dit project wordt voor het Gassels Broek (onderdeel van de RNLE Maashorst-Maasvallei) het leefgebied van de das verbeterd. Dit in verband met de verplaatsing van een dassenfamilie uit het gebied Dommelsvoort. Daarnaast worden maatregelen genomen die leiden tot een versterking van de landschappelijke kwaliteiten binnen dit deel van de RNLE.

Onze visie voor de verschillende RNLE'n is in het kort als volgt:

- *Maasuitewaarden*
De Maasuitewaarden vormen als geheel, samen met de Gelderse Poort en de Biesbosch een onmisbare schakel van de riviernatuur. De aanduiding RNLE dient als extra stimuleringsfactor om de schakels tot een robuuster geheel te laten worden. Mogelijkheden voor natuurontwikkeling worden optimaal benut. Daarnaast is er ook plaats voor een bij de aard en schaal van de RNLE passende landbouw. Er gelden optimale mogelijkheden voor rustige en op beleving gerichte recreatievormen.
- *Maashorst-Maasvallei*
De totaal uiteenlopende landschappelijke ondergrond van het gebied is het vertrekpunt voor de RNLE Maashorst-Maasvallei. Prioriteit ligt bij het versterken van de kenmerken van de twee verschillende hoofdlandschappen:
  - het voedselarme droge landschap van de Maashorst, inclusief Herperduin;
  - de natte, voedselrijke ondergrond van het Raamdal.
 Centraal gelegen in de Maashorst is een aanzet van een begeleid natuurlijke eenheid. Wij streven ernaar om dit gebied, dat momenteel circa 250 hectare groot is, in de toekomst verder uit te breiden tot circa 500 hectare.
- *De Stippelberg*
Bij de Stippelberg is het bestaande bos als vertrekpunt genomen. Binnen deze RNLE wordt gestreefd naar voldoende samenhang om de ecologische processen ongestoord te laten plaatsvinden.

De begrenzing van (delen van) de RNLE'n Maasuitewaarden, Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg is op perceelsniveau uitgewerkt in dit reconstructieplan. Hiermee vervalt de RNLE-begrenzing zoals opgenomen op de plankaart van het Streekplan. Het beleid voor de RNLE'n is vastgelegd in het Streekplan. Daarnaast geldt dat het beleid uit het Streekplan voor de GHS en AHS-landschap, subzones leefgebied dassen en waterpotentiegebied, in stand blijft, ook voor die delen die nu buiten de RNLE zijn komen te liggen. Indien delen van de AHS-landschap subzone RNLE-landschapsdeel door de begrenzing buiten de RNLE komen te liggen, krijgen zij de status van AHS-landbouw. Mochten zich hier bijzondere landschappelijke of natuurlijke waarden bevinden, dan nemen de gemeenten hiervoor beschermend en/of ontwikkelingsgericht beleid op in hun bestemmingsplannen.

Bij de begrenzing is zoveel mogelijk uitgegaan van wegen en waterlopen. Het resultaat daarvan is aangegeven op kaart 15b en plankaart 1.

Hieronder is een overzicht gegeven van de belangrijkste aanpassingen per RNLE voor Peel en Maas.

Maasuitewaarden

Peel en Maas specifiek

Het grootste deel van de RNLE Maasuitewaarden ligt in het reconstructiegebied Maas en Meierij. Uitgangspunt voor de begrenzing van deze RNLE is de Maasdijk. Binnendijs gelegen aanwezige of te ontwikkelen natuurelementen die goed aansluiten op de RNLE zijn wel opgenomen. Voor Peel en Maas gaat het om het gebied tussen de Hertogswetering en Keent.

Veranderingen oppervlakten ten opzichte van het Streekplan 2002 voor de gehele RNLE

	Streekplan 2002 (ha)	Reconstructieplan (ha)	Verandering (ha)	(%)
GHS Natuur	1805	1944	139	8
Natuurparel	809	810	1	0
Overig bos en -natuur gebied	996	1134	138	14
GHS Landbouw	800	849	49	6
Leefgebied kwetsbare soorten	399	398	-1	0
Leefgebied struweelvogels	1	1	0	-4
Natuurontwikkelingsgebied	400	450	50	12
AHS Landschap	1138	414	-723	-64
Leefgebied dassen	218	168	-50	-23
Waterpotentiegebied	0	0	0	
Rnle-landschapsdeel	920	247	-673	-73
Overig	0	38	38	100
Totaal GHS/AHS	3742	3207	-535	-14

GHS-Natuur

Ten opzichte van het Streekplan wijkt de begrenzing van het areaal natuurparels in het reconstructieplan niet af. Er is wel 14% meer overige natuur begrensd.

GHS-Landbouw

Het leefgebied kwetsbare soorten en struweelvogels is niet veranderd ten opzichte van het Streekplan. Het areaal natuurontwikkelingsgebied is met 50 ha toegenomen.

AHS-Landschap

In totaal is er 723 ha minder AHS-landschap begrensd dan in het Streekplan. Dit komt vooral omdat de dijk als grens is genomen en in het Streekplan de grens steeds net daaronder heeft gelegen. Met een totale dijk lengte van bijna 50 kilometer worden “kleine snippers” dan toch nog een forse oppervlakte. Het areaal dat er is afgegaan betreft vooral AHS-landschap (meer specifiek het RNLE-landschapsdeel) dat ten zuiden van de dijk ligt. De toegevoegde verbindingen met de Maashorst zijn aan de totale oppervlakte van RNLE Maashorst-Maasvallei toegerekend; de toename in oppervlakte die daar is berekend, komt voor een gedeelte op het conto van de RNLE Maasuitwaarden.

Totaal

Het totale oppervlak van de RNLE Maasuitwaarden is met 535 ha afgenomen. Dit is 14% van het oppervlak, zoals dit globaal begrensd is in het Streekplan 2002. Netto zal dit minder zijn, omdat de verbindingen met RNLE Maashorst-Maasvallei ook (gedeeltelijk) zijn toe te rekenen aan de RNLE Maasuitwaarden.

Maashorst-Maasvallei*Peel en Maas specifiek*

Het grootste deel van deze RNLE ligt in het reconstructiegebied Peel en Maas. Vanuit Herperduin is een verbinding gemaakt met de RNLE Maasuitwaarden door een strook ten zuiden van de Erfdijk in de begrenzing op te nemen. Een tweede verbinding met de RNLE Maasuitwaarden is gevormd via het terrein van de Binckhof ten westen van Velp. Vanwege de belangrijke hydrologische, geologische, ecologische en landschappelijke samenhang met het gebied de Maashorst zijn het gebied Achter de Bergen, de Bedafsche Bergen en het daaraan grenzende gebied met wijstgronden (gemeente Uden) toegevoegd. Het Hollanderbroek ten noordoosten van Mill is een groot primair agrarisch gebied en is om die reden buiten de begrenzing gehouden. Het gebied De Kuilen ten noordwesten van Mill is daarentegen aan de RNLE toegevoegd vanwege de landschappelijke waarden van het gebied. Daarnaast is er voor gekozen een aantal kleinere gebiedjes buiten de RNLE te laten of juist op te nemen vanwege de aard van de aanwezige landbouwbedrijven, recreatievoorzieningen en landschappelijke waarden.

Veranderingen oppervlakten ten opzichte van het Streekplan 2002 voor de gehele RNLE

	Streekplan 2002 (ha)	Rc-plan (ha)	Verandering (ha) (%)	
GHS Natuur	5058	5438	+ 380	+ 8
Natuurparel	2865	3007	+ 142	+ 5
Overig bos- en natuurgebied	2192	2431	+ 238	+ 11
GHS Landbouw	1721	1889	+ 168	+ 10
Leefgebied kwetsbare soorten	582	674	+ 92	+ 16
Leefgebied struweelvogels	1109	1174	+ 64	+ 6
Natuurontwikkelingsgebied	30	42	+ 12	+ 40
AHS Landschap	3665	3454	- 211	- 8
Leefgebied dassen	2883	2780	- 103	- 4
Waterpotentiegebied	54	65	+ 11	+ 20
RNLE-landschapsdeel	728	407	- 321	- 44
Overig	0	202	+ 202	+100
Totaal	10444	10579	+ 135	+ 1

GHS-Natuur

Er is 380 ha GHS-Natuur extra binnen de RNLE begreind, waarvan 142 ha natuurparel en 238 ha overig bos- en natuurgebied.

GHS-Landbouw

Er is 168 ha GHS-landbouw extra binnen de RNLE begreind. Hiervan is circa 16 ha leefgebied kwetsbare soorten, circa 6 ha leefgebied struweelvogels en circa 40 ha natuurontwikkelingsgebied.

AHS-Landschap

Er is 211 ha AHS-landschap minder binnen de RNLE begreind. Voor twee categorieën binnen AHS landschap (leefgebied dassen en RNLE-landschapsdeel) geldt dat het areaal afneemt. Het areaal waterpotentie gebied neemt daarentegen toe. Voor het RNLE-landschapsdeel geldt dat de afname van 321 ha voor een groot deel wordt gecompenseerd doordat 202 ha uit de categorie AHS landbouw binnen de RNLE de status van AHS landschap (RNLE landschapsdeel) krijgt.

Totaal

Het totale oppervlak van RNLE Maashorst-Maasvallei is met 135 ha toegenomen. Dit is 1% van het oppervlak zoals dit globaal begreind is in het Streekplan 2002.

De Stippelberg

Peel en Maas specifiek

Het grootste deel van deze RNLE ligt in het reconstructiegebied De Peel. De Vale Peel wordt in de begrenzing opgenomen omdat dit gebied vanwege de aanwezige grondgebonden melkveebedrijven goed past binnen de doelstellingen van de RNLE. Ten westen van Sint Anthonis wordt het landschappelijke waardevolle gebied tussen de dorpskern en de camping Ullingse Bergen aan de RNLE toegevoegd. Ter hoogte van recreatiecentrum De Bergen is een gebied toegevoegd waarmee wordt aangesloten bij de robuuste ecologische verbindingzone die de RNLE Stippelberg en de RNLE Maashorst-Maasvallei met elkaar verbindt. Op een aantal andere plaatsen is de RNLE enigszins verkleind omwille van intensieve veehouderijbedrijven.

Veranderingen oppervlakten ten opzichte van het Streekplan 2002 voor de gehele RNLE

	Streekplan 2002 (ha)	Rc-plan (ha)	Verandering (ha)	Verandering (%)
GHS Natuur	4627	4770	+143	+ 3
Natuurparel	2465	2623	+ 158	+6
Overig bos en -natuurgebied	2162	2147	- 15	- 1
GHS Landbouw	1531	1252	- 279	- 18
Leefgebied kwetsbare soorten	240	314	+ 74	+ 31
Leefgebied struweelvogels	1288	931	- 357	- 28
Natuurontwikkelingsgebied	3		+ 4	+ 75
AHS Landschap	2552	2209	- 343	- 13
Leefgebied dassen	684	502	- 182	- 27
Waterpotentiegebied	0	0	0	0
RNLE-landschapsdeel	1868	1147	- 721	- 39
Overig	0	560	+ 560	0
Totaal	8710	8231	- 479	- 5

GHS-Natuur

Er is 143 ha GHS-Natuur extra binnen de RNLE begrengd. Dit is voor het grootste deel natuurparel.

GHS-Landbouw

Er is 279 ha GHS-landbouw minder binnen de RNLE begrengd (18% minder). In totaal is 74 ha kwetsbare soorten extra begrengd. Het leefgebied Struweelvogels is met circa 360 ha afgenomen binnen het RNLE-gebied.

In het reconstructiegebied Peel en Maas is ca. 200 ha struweelvogelgebied buiten de begrenzing gehouden vanwege de aanwezigheid van meerdere grotere intensieve veehouderijbedrijven in die gebieden. Daarnaast is in Gemert-Bakel in het reconstructiegebied de Peel een deel van het struweelvogelgebied buiten de RNLE gelaten.

AHS-Landschap

Er is 343 ha AHS-landschap minder binnen de RNLE begrensd (13% minder). Het betreft hier ongeveer 180 ha dassenleefgebied en 720 ha RNLE-landschapsdeel. Er is echter 560 ha AHS aan toegevoegd. Deze grond krijgt dus de status van AHS-landschap.

Totaal

Het totale oppervlak van RNLE Stippelberg is met bijna 480 ha afgenomen. Dit is 5% van het oppervlak zoals dit globaal begrensd is in het Streekplan 2002.

Realisatie doelstellingen RNLE'n middels projecten

Om de hierboven geformuleerde doelstellingen van de RNLE'n te realiseren, willen wij de uitvoering van projecten die hierop zijn gericht initiëren en stimuleren (bijvoorbeeld verbeteren van de waterkwaliteit en waterkwantiteit, agrarisch natuurbeheer, extensiveren grondgebonden melkveehouderij). Maatregelen gericht op het realiseren van de doelstellingen voor de RNLE hebben betrekking op:

- verbetering van milieufactoren (bodem, water, lucht);
- optimalisering van het natuurlijke watersysteem;
- bescherming en ontwikkeling van landschap en cultuurhistorie op regionale en lokale schaal;
- koppelingen van landbouw, extensieve recreatie, agrarisch natuurbeheer en strategisch waterbeheer (multifunctioneel grondgebruik).

Bij het formuleren van projecten maken wij onder andere gebruik van de visies die voor de RNLE'n zijn opgesteld. In het uitvoeringsprogramma zijn diverse projecten opgenomen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van de RNLE'n.

6.4.4 Soortenbescherming

Wij willen kwetsbare soorten zoveel mogelijk beschermen en waar mogelijk de leefgebieden van kwetsbare soorten ontwikkelen. Kwetsbare plantensoorten zijn in de meeste gevallen gebonden aan de natuurterreinen en de beheersgebieden binnen de ecologische hoofdstructuur. Daarnaast komen op een aantal kleinere plekken in het agrarisch gebied (o.a. de wijstgronden) kwetsbare plantensoorten voor. Kwetsbare diersoorten komen in veel gevallen ook buiten de ecologische hoofdstructuur voor. Bij het soortenbeleid kan onderscheid worden gemaakt tussen het soortenbeleid ten behoeve van (inter)nationale biodiversiteitsdoelstellingen en het soortenbeleid ten behoeve van provinciale aandachtsoorten.

Soortenbeleid ten behoeve van (inter)nationale biodiversiteitsdoelstellingen

In Brabant komen soorten voor die nationaal en/of zelfs internationaal dermate zeldzaam of bedreigd zijn, dat actie in onze provincie noodzakelijk is om het overleven van deze soorten duurzaam veilig te stellen. De uitwerking van dit beleid heeft invulling gekregen in het provinciale soortenbeschermingsbeleid. Op basis van dit beleid zullen de komende jaren in Brabant soort- en habitatbeschermingsplannen worden opgesteld, met specifieke maatregelen ten behoeve van deze soorten. Dit beleid zal de komende jaren geïntensiveerd worden. Op basis van recente verkenningen zijn in het gebied Peel en Maas onder andere de volgende soorten aangetroffen: knofookpad (oa nabij het Rauwven te Veghel), kruipend moerasscherm (Habitatrichtlijn 4 soort, gevonden nabij Mill), boomkikker (herstel voormalig biotoop nabij Vierlingsbeek), bever (voorkomen aangetoond in de Molenbeek), kamsalamander (soortbeschermingsplan in 2005), levendbarende hagedis, heikikker, gentiaanblauwtje en heideblauwtje (op de heidegebieden en stuifzanden). Verder worden er in 2004 en 2005 habitatrichtlijnplannen opgesteld voor weidevogels, schraalgraslanden en zandverstuivingen.

Soortenbeleid ten behoeve van provinciale aandachtssoorten

Behalve de bovengenoemde categorie zijn er in Brabant gebieden aangewezen vanwege het voorkomen in relatief hoge dichtheden van landelijk of provinciaal gezien zeldzame soorten, of soms omdat in deze gebieden bijzondere milieuomstandigheden of landschappelijke waarden voorkomen. Deze hebben in het kader van het beleid uit het Streekplan dikwijls een bescherming als GHS leefgebied kwetsbare soorten of AHS landschap gekregen. Voor Peel en Maas betreft het hier in het bijzonder: amfibieënleefgebied, struweelvogelgebied en dassenleefgebieden. Peel en Maas is samen met Maas en Meierij het belangrijkste Brabantse leefgebied van de das. Vanuit deze gebieden zal de herkolonisatie in het overige Brabantse gebied moeten plaatsvinden. Maatregelen die in deze gebieden gewenst zijn, zijn enerzijds bescherming van de bestaande landschappelijke waarden en anderzijds ontwikkeling van de landschappelijke aspecten die met deze soorten verbonden zijn. In de amfibieënleefgebieden, struweelvogelgebieden en dassenleefgebieden betreft het hier vooral actief herstel en aanleg van kleine landschapselementen.

Bescherming van de leefgebieden van kwetsbare soorten vindt op dit moment allereerst plaats door ontwikkelingen in deze gebieden te toetsen aan de beschermingsformules zoals die in (Europese) wet- en regelgeving en in Streek- en bestemmingsplan zijn opgenomen. Daarnaast vindt de bescherming en versterking van de leefgebieden van kwetsbare soorten plaats door het opstellen van soort- en habitatrichtlijnplannen, zoals die hierboven beschreven zijn. Ook willen wij de leefgebieden van kwetsbare soorten beschermen en versterken door de aankoop van gebieden (bijvoorbeeld de ecologische hoofdstructuur), inzet van een aantal subsidieregelingen (zoals de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN), Subsidieregeling Natuurbeheer (SN) en de toekomstige provinciale Stimuleringsregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANL)) en inzet van middelen voortkomend uit gemeentelijke landschapsbeleidsplannen en waterbeheersplannen.

Aanvullend op bovenstaande subsidieregelingen ondersteunen wij waar mogelijk projecten die gericht zijn op behoud en versterking van leefgebieden van kwetsbare soorten. Dit doen wij door samen met de betrokken partijen gebiedscontracten op te stellen. Wij sluiten daarbij aan bij reeds bestaande initiatieven en ideeën uit convenanten (Mill's model, Tienduizendbunderbesluit en Kuuks Akkoord). Voorbeelden van concrete projecten die wij in de eerste planperiode ondersteunen, zijn het poelenproject in Uden en het project agrarisch natuurbeheer Groespeel.

Voordat er ingrepen in het kader van reconstructie plaatsvinden wordt telkens nader onderzocht welke kwetsbare soorten er lokaal aanwezig zijn. Indien het maatschappelijk belang dusdanig groot is dat de ingrepen uitgevoerd moeten worden, zullen er compenserende en/of mitigerende maatregelen worden getroffen.

6.4.5 Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

In Peel en Maas liggen veel kansen voor agrarisch natuurbeheer. Alle categorieën gebieden waar agrarisch natuur- en landschapsbeheer kan worden ingezet zijn in ruime mate aanwezig (zowel vanuit natuur, landschappelijk als cultuurhistorisch oogpunt). Voorbeelden van deze gebieden zijn:

- de landbouwgebieden in de GHS en AHS-landschap;
- de EHS;
- de wijstgronden;
- de RNLE'n;
- de robuuste ecologische verbindingzone tussen de RNLE'n Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg;
- de landschapsecologische zone tussen Uden en Veghel.

In deze gebieden is er veelal een noodzaak voor verbreding van de inkomensbasis van agrarische bedrijven om ook in de toekomst als economische drager van het gebied te kunnen fungeren. Anderzijds geldt voor een deel van bovengenoemde gebieden dat het risico van vervlakking, verstening en verrommeling van het landschap nog steeds bestaat. Via het instrument van agrarisch natuur- en landschapsbeheer kan deze ontwikkeling worden omgeboogen. Wij zien goede kansen om agrarisch natuur- en landschapsbeheer in combinatie met water- en milieubeheer in te zetten; daarbij gaat het om groenblauwe diensten (waterberging en het vrijwillig instellen van waterkwaliteitsbufferzones).

Wij zullen actief bijdragen aan de inzet van een aantal subsidieregelingen (zoals de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN), Subsidieregeling Natuurbeheer (SN) en de toekomstige provinciale Stimuleringsregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANL)). Dit doen wij bijvoorbeeld door voorlichting te geven binnen onze netwerken over de mogelijkheden en door signalen en wensen uit de streek op te vangen en door te geven aan de bevoegde instanties. Verder laten wij voor de volgende maatregelen onderzoeken welke mogelijkheden er zijn binnen de provinciale Stimuleringsregeling ANL Noord-Brabant:

1. Het opstellen van een regionale landschapsvisie inclusief uitvoeringssprogramma;
2. Combinaties met water- en milieubeheer (o.a groenblauwe diensten);
3. Het opzetten van gemeentelijke en/of waterschapsregelingen m.b.t. ANL-beheer;
4. Het aanstellen van een regionale overlegstructuur tussen gemeenten ten behoeve van het landschap;
5. Het afsluiten van gebiedscontracten;
6. Het aanstellen van een natuur- en landschapscoördinator.

Daarnaast ondersteunen wij initiatieven voor samenwerkingsverbanden ten behoeve van agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Gezien de prioriteit die wij geven aan de RNLE Maashorst-Maasvallei, de robuuste ecologische verbindingzone, het Maasheggebied en de wijstgronden stimuleren wij de inzet van de stimuleringsregeling -waaronder de zware beheerspakketten voor agrarisch natuurbeheer- in met name deze gebieden. Hierbij vinden wij het van belang dat de continuïteit gewaarborgd is. Dit betekent nadrukkelijk niet dat initiatieven in de andere gebieden in de GHS-landbouw, de RNLE'n en de AHS-landbouw, die een belangrijke bijdrage leveren aan het Brabantse landschap, op voorhand uitgesloten worden van subsidie in het kader van deze regeling.

Wij willen daarnaast starten met een pilot voor agrarisch natuurbeheer in Horst en Raam. Hierbij willen wij aansluiten bij het samenwerkingsverband van de Maashorstboeren. Wij stimuleren ondernemers in dit gebied om maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden van deze regelingen en zullen eventuele belemmeringen waar mogelijk wegnemen.

Behalve het Rijk en de provincie zijn er in Brabant ook gemeenten die regelingen hebben voor met name landschapsbeheer. Een bekend voorbeeld hiervan is de regeling Etten-Leur, die als aanvulling dient van de hierboven genoemde provinciale regeling voor de aanleg van landschapselementen. In Peel en Maas bestaan dergelijke gemeentelijke initiatieven nog niet. Wij zullen onderzoeken in hoeverre er mogelijkheden zijn voor gemeentelijke regelingen op het gebied van agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Tenslotte willen wij projecten ondersteunen die gericht zijn op (verbetering van) samenwerkingsverbanden tussen agrariërs en andere partijen, met optimalisatie van agrarisch natuur- en landschapsbeheer als doel.

6.5 Landschap en cultuurhistorie

Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit worden bestaande landschappelijke en cultuurhistorische waarden behouden en beheerd. Daarnaast wordt het landschapsbeeld verbeterd door de aanleg en bescherming van een lokaal en regionaal landschappelijk raamwerk, groen rondom de dorpen en steden, aanleg van nieuwe landgoederen en inpassing van agrarische bebouwing. Om al deze ontwikkelingen in samenhang te bezien, stellen wij in de eerste planperiode samen met de provincie een regionale landschapsvisie op. Hierin integreren wij de ruimtelijke, (landschaps)-ecologische en cultuurhistorische landschapswaarden. De regionale landschapsvisie kan als basis dienen voor de volgende generatie reconstructieplannen.

Daarnaast zijn wij van mening dat de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van het buitengebied nadrukkelijk in de gemeentelijke welstandsnota's aandacht verdienen.

Een visie op de relatie tussen de kernen en het omliggende buitengebied vinden wij belangrijk. Voor een aantal kernen zijn al visies opgesteld, waarin deze relatie nadrukkelijk aandacht krijgt (o.a. in het kader van de StructuurvisiesPlus). Voor een aantal andere kernen ontwikkelen de gemeenten -onder andere in relatie tot de hergebruiksmogelijkheden van vrijkomende agrarische bedrijfslocaties en nieuwe economische activiteiten- een ruimtelijke visie. Tenslotte stellen wij voor de landbouwontwikkelingsgebieden beeldkwaliteitsplannen en voor de projectlocatiegebieden recreatie samenhangende inrichtingsplannen op.

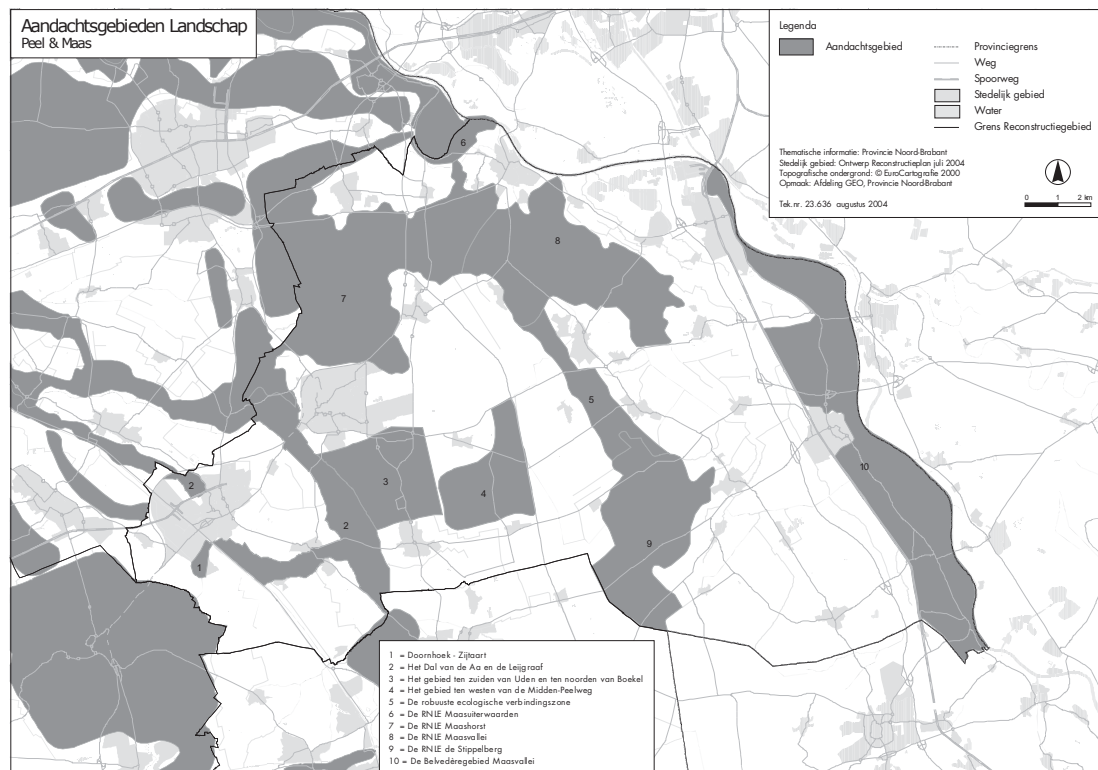
Als aftrap voor een regionale landschapsvisie hebben we de notitie 'inspiratiekaart landschap Peel en Maas' gemaakt (zie bijlage 7). Het doel van deze kaart is om de kansen voor versterking van het landschap zoveel mogelijk te benutten. Op de kaart is daarom geen beleid aangegeven. Wij zijn van mening dat de inspiratiekaart een rol kan spelen bij de beantwoording van de volgende twee typen vragen:

- Hoe kunnen *nieuwe ontwikkelingen* (bijvoorbeeld inplaatsing intensieve veehouderij, realisering regionale waterberging, natuurontwikkeling) een bijdrage leveren aan het versterken van de regionale verschillen in Peel en Maas en daarmee aan de identiteit van de verschillende deelgebieden? Dit past ook bij onze keuze dat wij voor nieuwe (ingrijpende) ruimtelijke ontwikkelingen steeds een beeldkwaliteitsplan of een samenhangend inrichtingsplan opstellen.
- Waar is - uit regionaal oogpunt - een *versterking van het landschap wenselijk en kansrijk* (zonder dat er nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden)?

Met behulp van de inspiratiekaart zijn gebieden aangewezen waar wij projecten in gang willen zetten voor versterking van de landschappelijke kwaliteit. Het betreft de volgende gebieden (zie figuur 6.1)

1. Het gebied Doornhoek-Zijtaart (ontwikkeling bedrijventerrein Doornhoek (fase 2 en 3) in samenhang met het omliggende landschap);
2. Het dal van de Aa en de Leijgraaf (concept 'beekbuurtboeren');
3. Het gebied ten zuiden van Uden en ten noorden van Boekel (concept 'woon-werkland-schap');
4. Het gebied ten westen van de Middenpeelweg (gebied met intensieve veehouderij, water en groen, waarbij aangesloten wordt bij de bestaande landschappelijke verschijningsvorm);
5. De robuuste ecologische verbindingzone die dient als verbinding tussen de RNLE'n Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg (versterking landschappelijk en ecologisch raamwerk in samenhang met agrarische en recreatieve functies);
6. De RNLE Maasuiteerwaarden (versterking landschappelijk en ecologisch raamwerk in samenhang met agrarische en recreatieve functies);

7. De RNLE Maashorst (versterking landschappelijk en ecologisch raamwerk in samenhang met agrarische en recreatieve functies);
8. De RNLE Maasvallei (versterking landschappelijk en ecologisch raamwerk in samenhang met agrarische en recreatieve functies);
9. De RNLE de Stippelberg (versterking landschappelijk en ecologisch raamwerk in samenhang met agrarische en recreatieve functies);
10. Het Belvédèregebied Maasvallei. Voor het Belvédèregebied Maasvallei wordt een ontwikkel- en beheersvisie opgesteld. Deze visie betreft o.a. de inpassing van de boom- en vaste plantenteelt, behoud en versterking van cultuurhistorische kwaliteiten (o.a. open akkercomplexen) en het herstel van de maasheggen. Bij dit project wordt nadrukkelijk aangesloten bij de initiatieven van de Maasheggenboeren.

Figuur 6.1 Aandachtsgebieden landschap

In alle bovenstaande gebieden starten wij in de eerste planperiode een project om de landschappelijke kwaliteiten te verbeteren. Daarnaast zullen wij de concepten ‘beekbuurtboeren’ en ‘woon-werklandschap’ uitwerken (zie kader).

Beekbuurtboeren

In het concept 'beekbuurtboeren' krijgen de beekdalen een hernieuwde functie. De *beken* krijgen de ruimte door hermeandering en in de laagste delen is tijdens natte periode sprake van waterberging. Het grondgebruik in deze beekdalen is afgestemd op deze relatieve hoge grondwaterstanden. In de laagten van het beekdal komen de natte natuurgebieden voor en liggen de graslanden. De *boeren* spelen handig op de verschillende natuurlijke mogelijkheden in dit concept. In de natte laagten vindt hoofdzakelijk rundveehouderij plaats, terwijl op de hogere gronden akkerbouw en intensievere teelten plaatsvinden. De beekdalen worden zoveel mogelijk door de boeren beheerd (agrarisch natuurbeheer). De mate van het voorkomen van kwel en overstromingen bepalen echter of het accent meer op de natuur of op de landbouw ligt. Het ontwikkelen en aanbieden van nieuwe agrarische diensten staat in dit gebied centraal.

Ook de oude *buurtschappen* op de hogere gronden, met vaak cultuurhistorisch waardevolle bebouwing, spelen in dit concept een belangrijke rol. Zo worden er overnachtingsmogelijkheden geboden en vindt er verkoop van streekeigen producten plaats. De rust van het open beekdal en de kleinschalige buurtschappen is ook aantrekkelijk om te fietsen, te skeeleren, wandelen en voor andere vormen van extensieve recreatie. Het concept 'beekbuurtboeren' leidt er toe dat de waardering voor het gebied groter wordt.

Woon-werklandschap

In het concept 'woon-werklandschap' wordt binnen een duidelijk landschappelijke raamwerk (casco) ruimte geboden voor nieuwe woon- en werkfuncties. Een voorbeeld van een gebied waar dit concept kan worden toegepast is het gebied tussen Uden en Boekel. Hier wordt het landschappelijke raamwerk gevormd door de gegraven zijtakken van de Leijgraaf met beplanting (oost-west oriëntatie) en de wijstgronden (noord-zuid oriëntatie). Binnen dit landschappelijke raamwerk kunnen verschillende woon- en werkaccenten worden onderscheiden; dorpen waar in de dorpsranden nieuwe woningen worden gebouwd, grondgebonden landbouw (rundveehouderij, vollegrondstuinbouw), clusters van glastuinbouwbedrijven en champignonbedrijven. Ook zijn er in de randen van sommige dorpen nieuwe kleine ambachtelijke bedrijven gevestigd.

6.5.1 Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie

In Peel en Maas zijn verspreid over het gebied aardkundige waarden (waaronder de wijstgronden), archeologische, cultuurhistorische en architectonische waarden aanwezig.

Dit reconstructieplan heeft als uitgangspunt dat de bovengenoemde waarden behouden moeten blijven. Deze waarden spelen namelijk een belangrijke rol bij de (recreatieve) aantrekkelijkheid en de herkenbaarheid (identiteit) van het gebied. Dit is op verschillende manieren uitgewerkt. Zo zijn binnen de integrale zonering voor de intensieve veehouderij de meest waardevolle gebieden begrensd als extensiverings- of verwevingsgebied. Deze zonering doet het meeste recht aan het behoud van de aanwezige waarden. Bij de overige keuzes in dit reconstructieplan is het behoud van aanwezige waarden steeds het uitgangspunt geweest. Het gaat hier met name om keuzes waar daadwerkelijk wordt ingegrepen in het gebied. Met daadwerkelijk ingrijpen wordt o.a. bedoeld: oprichten of verwijderen van bebouwing, aanleggen of verwijderen van beplanting, graven in de bodem en aanpassen van de waterhuishouding. Dit is o.a. aan de orde bij:

- realisering van inplaatsing in de landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij;
- realisering van de doorgroeigebieden glastuinbouw;
- ontwikkeling intensieve en extensieve recreatievoorzieningen;
- ontwikkeling gebieden voor regionale waterberging en rivierverruiming;
- beekherstel;
- aanleg nieuwe natuur;

- realisering landgoederen;
- realisering nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van boom- en vaste plantenteelt (inclusief teeltondersteunende voorzieningen);
- landverbeteringswerkzaamheden.

Daadwerkelijk ingrijpen in het gebied vindt veelal pas plaats bij de uitvoering van diverse, op dit plan gebaseerde werkzaamheden. Voor uitvoeringprojecten en uitwerkingsplannen geldt daarom ook het uitgangspunt dat de aanwezige waarden behouden en waar mogelijk versterkt dienen te worden. Hiertoe voeren wij zowel regionaal als lokaal cultuurhistorische inventarisaties uit. De resultaten hiervan worden gebruikt als inspiratiebron voor het ontwerp. Veel van de gebieden met hoge waarden zijn in agrarisch gebruik. Wij vinden het belangrijk dat agrariërs ook in de toekomst een inkomen kunnen verwerven met het bedrijven van landbouw. In de gebieden met belangrijke waarden wordt daarom agrarisch natuur- en landschapsbeheer gestimuleerd. Dit om de landschappelijke en cultuurhistorische waarden te behouden. In de Maashorst en in het Maasheggengebied bestaan al samenwerkingsverbanden die gericht zijn op het behoud (en versterking) van de aanwezige waarden in het gebied. Wij zetten ons in dat er ook samenwerkingsverbanden worden ontwikkeld voor het dal van de Aa en de Leijgraaf (concept ‘beekbuurtboeren’), de wijstgronden, de landgoederenzone ten noorden van Mill (Raamdalen) en het gebied tussen de RNLE’n de Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg (robuuste ecologische verbindingzone). Daarnaast kunnen de RNLE’n aanknopingspunten bieden voor concrete samenwerkingsverbanden.

Bij de integrale zonering voor de intensieve veehouderij valt op een aantal plaatsen het landbouwon ontwikkelingsgebied samen met een historisch waardevolle groenstructuur zoals weergegeven op de cultuurhistorische waardenkaart van Noord-Brabant (zie kaart 11). Als dit zich voordoet wordt bij de ontwikkeling van het landbouwon ontwikkelingsgebied het behoud en, zo mogelijk, de versterking van de groenstructuur als uitgangspunt genomen.

In een aantal gemeenten is al specifiek beleid ontwikkeld ter bescherming en ontwikkeling van kenmerkende landschappelijke kwaliteiten. Zo is in Cuijk beleid ontwikkeld voor de bescherming van de archeologische waarden in deze gemeente. Wij stimuleren dat gemeenten de beschikbare informatie en kennis ten aanzien van de bescherming en ontwikkeling van de landschappelijke kwaliteiten verder uitwisselen. Dit gebeurt door het instellen van een regionale overlegstructuur landschap.

Wij zijn van mening dat het internationale unieke verschijnsel van de wijst bijzondere aandacht verdient. Daarom willen wij actief aan de gang met het herstel van de wijstgronden. In kansrijke wijstgebieden willen wij de mogelijkheden onderzoeken om deze gronden aan te kopen of te komen tot een aangepast (agrarisch) beheer. In de eerste planperiode starten wij daarvoor een project. Ook zullen wij projecten die gericht zijn op het versterken van de herkenbaarheid van andere aardkundig waardevolle gebieden en elementen waar mogelijk ondersteunen. Andere projecten die wij in de eerste planperiode willen ondersteunen, zijn onder andere gericht op het herstel van het Maasheggenlandschap, herstel grafheuvels Necropool Slabroek, de Voskuilenheuvel, versterking leefgebied dassen Gassels Broek en herstel dijkrestanten Beerse Overlaat. Waar mogelijk ondersteunen wij ook projecten om de herkenbaarheid van aardkundig waardevolle gebieden te versterken.

Nieuwe landgoederen kunnen, evenals bossen, het landschap versterken en een deel van de recreatieve druk op de kwetsbare natuurgebieden opvangen. Wij ondersteunen dan ook initiatieven voor realisatie van nieuwe landgoederen, mits deze bijdragen aan de realisering van andere

doelstellingen. Hierbij kan gedacht worden aan de realisering van het concept ‘beekbuurtboeren’ (m.u.v. de landschapsecologische zone die gevrijwaard dient te blijven van stedelijke ontwikkelingen) en de realisering van de robuuste ecologische verbindingzone tussen de RNLE’n Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg. Wij zijn van mening dat de nieuwe bebouwing op de nieuwe landgoederen, waar mogelijk, dient aan te sluiten bij bestaande bebouwing. Daarnaast mogen de landgoederen geen belemmeringen opleveren voor de landbouw.

Tenslotte kan worden opgemerkt dat dit onderwerp grote samenhang heeft met een aantal onderwerpen die bij de thema’s natuur en landbouw aan de orde zijn. Het gaat hier o.a. om het beschermen van natuur en landschapswaarden, de realisatie van RNLE’n, het beschermen van kwetsbare soorten, de verbreding van de landbouw, de extensivering van de melkveehouderij en recreatie en toerisme.

6.5.2 Beeldkwaliteit landelijk gebied

Wij vinden de beeldkwaliteit van het landelijk gebied van groot belang. Ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen zullen wij hier met beeldkwaliteitsplannen (voor landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij) of samenhangende inrichtingsplannen (bijvoorbeeld voor de projectlocaties recreatie) nadrukkelijk aandacht aan besteden. Daarnaast werken wij de concepten ‘beekbuurtboeren’ en ‘woon-werklandschap’ verder uit.

In de landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij kunnen nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen worden opgericht. Om een goede landschappelijke en architectonische inpassing van deze gebouwen te waarborgen, zal voor alle inplaatsingsgebieden een *beeldkwaliteitsplan* worden opgesteld. Dit beeldkwaliteitsplan vormt een toetsingskader voor de nieuwe agrarische bedrijven in de betreffende gebieden.

In de beeldkwaliteitsplannen zal onder andere aandacht worden besteed aan:

- De visie op het landschap;
- Behoud en versterking van cultuurhistorische en landschappelijke waarden op verschillende schaalniveaus;
- Architectonische inpassing (materiaal, vorm, kleur);
- Streekeigen bebouwing en beplanting;
- Schaal, dichtheid en situering van bebouwing.

De provinciale cultuurhistorische waardenkaart, lokale en regionale cultuurhistorische inventarisaties en gemeentelijke landschapsbeleidsplannen vormen een belangrijke basis voor de beeldkwaliteitsplannen, evenals de nog op te stellen regionale landschapsvisie. De inspiratiekaart landschap geeft aan welke regionale kwaliteiten aanwezig zijn en kan daarom ook gebruikt worden bij het opstellen van de beeldkwaliteitsplannen. Naast beeldkwaliteitsplannen kunnen voor de inplaatsingsgebieden ook *ontwikkelingsplannen* worden opgesteld (zie §11.6.1).

Daarnaast zijn wij van mening dat de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van het buitengebied (o.a. in relatie tot de kernen) nadrukkelijk in de gemeentelijke *welstandsnota’s* aandacht verdienen. In de eerste planperiode zullen de gemeenten welstandsnota’s opstellen, waarbij de cultuurhistorische waarden een belangrijke plaats innemen.

Doordat veel boeren hun bedrijf beëindigen, komen veel gebouwen in het buitengebied leeg te staan. Het landschapsbeeld wordt verbeterd door enerzijds het afbreken van stallen zonder cultuurhistorische waarden in het kader van de Regeling Beëindiging Veehouderij (RBV) en Ruimte voor Ruimte en anderzijds door nieuwe functies te geven aan deze - in sommige gevallen cultuurhistorisch waardevolle - vrijkomende agrarische bedrijfslocaties. In §6.8.2 wordt ingegaan op de alternatieve mogelijkheden voor de vrijkomende agrarische bedrijfslocaties.

6.5.3 Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's

In Peel en Maas ligt de stedelijke regio Uden-Veghel. Binnen deze stedelijke regio ligt er een opgave om een groot aantal nieuwe woningen en bedrijventerreinen te realiseren. Dit zal voor een deel zijn beslag krijgen in het huidige landelijke gebied dat valt binnen de stedelijke regio. Zonder sturing bestaat het gevaar bestaat dat Uden en Veghel aan elkaar groeien. In onder andere de StructuurvisiePlus van Uden en Veghel is dit feit onderkend en aangegeven dat dit voorkomen dient te worden. De belangrijke groene en open ruimten tussen deze twee steden dienen bewaard te blijven. Voor de invulling van de *landschapsecologische zone* dient aangesloten te worden bij het concept 'beekbuurtboeren'. Hierbij spelen natuurontwikkeling, waterberging en versterking van de grondgebonden melkveehouderij in het dal van de Leijgraaf, het intensiever agrarisch gebruik op de hogere delen, het herstel van de wijst en recreatieve mogelijkheden een rol (zie §6.5). Stedelijke functies zijn hier niet toegestaan. Vanuit het stedelijk gebied zijn diverse plannen recent verschenen of in ontwikkeling, die ook betrekking hebben op het aangrenzend buitengebied. Hieronder valt onder andere het uitwerkingsplan van het Streekplan voor de stedelijke regio Uden-Veghel. In dit plan worden transformatiegebieden aangegeven waarbinnen verstedelijking afweegbaar is. De transformatiegebieden worden begrensd door het landschappelijk raamwerk waarbinnen verstedelijking in principe niet wordt toegestaan.

Dit reconstructieplan en het uitwerkingsplan Uden-Veghel en omstreken zijn op elkaar afgestemd en waar mogelijk zijn win-win-situaties benut. Zo dragen de landschapsonwikkelingsprojecten (zie kaart 15b) uit het uitwerkingsplan Uden-Veghel en omstreken bij aan de doelstellingen van dit reconstructieplan. Ook de projecten 'Integrale gebiedsvisie Uden-Oost', 'Integrale gebiedsvisie Veghel-Zuid' en 'Integrale gebiedsvisie Doornhoek-Zijtaart' dragen bij aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in de stedelijke regio.

6.6 Landbouw

Wij vinden het van belang dat de landbouw zich duurzaam kan ontwikkelen. In deze paragraaf gaan wij in op een aantal specifieke aspecten die hiermee samenhangen. De volgende aspecten komen aan de orde:

- het verminderen van de veterinaire kwetsbaarheid van de veehouderij (§6.6.1);
- het verbeteren van de ruimtelijke structuur van de landbouw (§6.6.2);
- het stimuleren van verbrede landbouw (§6.6.3);
- het stimuleren van een duurzame productie (§6.6.4).

6.6.1 Veterinaire kwetsbaarheid

De Reconstructiewet schrijft de begrenzing van varkensvrije zones voor. De varkensvrije zones hadden een functie in het beteugelen van de verspreiding van besmettelijke ziekten en de bestrijding van deze ziekten na een eventuele uitbraak. Hierbij ging het bijvoorbeeld om de varkenspest. Op grond van besluiten van de Europese Commissie is het nu mogelijk om bij een uitbraak van varkenspest de dieren te vaccineren. Uit nader onderzoek blijkt dat de varkensvrije zones nu uit veterinair oogpunt geen meerwaarde meer hebben. Dit heeft er toe geleid dat de minister van LNV de provincies heeft verzocht geen varkensvrije zones meer in de plannen op te nemen. In het Bestuurlijk Overleg Reconstructie op 22 april 2004 hebben de provincies toegezegd dit verzoek in te willigen.

Wel vinden wij het van essentieel belang dat de veterinaire veiligheid door ketenbenadering wordt vergroot. Deze verbetering is in onze ogen in eerste instantie een verantwoordelijkheid van het landbouwbedrijfsleven. Om de veterinaire veiligheid verder te vergroten ondersteunen wij projecten die zich richten op een versterking van de huidige samenwerking binnen

de keten in Peel en Maas. Doel is om het aantal contacten tussen bedrijven zo beperkt mogelijk te houden en de transportstromen te beperken, teneinde dierziekerisico's te verminderen. Daarnaast streven wij naar het samenvoegen van meerdere locaties van één intensief veehouderijbedrijf binnen een verwevingsgebied of landbouwontwikkelingsgebied. In de nieuwe situatie zal dan waar mogelijk sprake moeten zijn van een gesloten bedrijf. Wij zullen de mogelijkheden om duurzaamheid te verhogen, zowel op bedrijfsniveau als bij de ontwikkeling van een landbouwontwikkelingsgebied op gebiedsniveau, waar mogelijk stimuleren en bevorderen.

6.6.2 Ruimtelijke structuur landbouw

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de verbetering van de ruimtelijke structuur van de landbouw. Allereerst wordt ingegaan op de grondgebonden melkveehouderij, die een belangrijke plaats in Peel en Maas inneemt. Daarna wordt ingegaan op de andere grondgebonden landbouwsectoren, de intensieve veehouderij, glastuinbouw, teeltondersteunende voorzieningen en champignonteelt.

Grondgebonden veehouderij

In Peel en Maas wordt een groot belang gehecht aan een gezonde grondgebonden melkveehouderijsector. Dit hangt onder andere samen met de rol die de sector speelt bij het beheer van de natuur- en landschapswaarden. Waar mogelijk ondersteunen wij dan ook projecten die gericht zijn op een versterking van de grondgebonden melkveehouderij.

Centrale doelstelling van het Rijk ten aanzien van de herstructurering/structuurverbetering van de melkveehouderij is de milieukwaliteit op gebiedsniveau te verbeteren. Hiervoor zijn Rijksmiddelen, de zogenaamde Koopmansgelden, beschikbaar. Peel en Maas heeft verschillende kwetsbare en waardevolle gebieden, waar sprake is van meerdere, met elkaar samenhangende, milieuproblemen die om een integrale aanpak vragen en waarbij de grondgebonden melkveehouderij kan bijdragen aan de oplossing. In deze gebieden streven wij naar het bereiken en behouden van grondgebondenheid van de melkveehouderij. Dit om de gebiedsspecifieke milieukwaliteit te kunnen realiseren en bij te dragen aan groenblauwe diensten.

Gebiedsspecifieke milieuproblemen die wij willen aanpakken door extensivering van de melkveehouderij zijn vermindering van de nitraatuitspoeling, bestrijding van verdroging, vermindering van fosfaatdoorslag en fosfaatuit- en afspoeling en vermindering van de ammoniakuitstoot. Verder speelt verbetering van de landschapswaarden een rol.

Wij vinden dat het bereiken en behouden van de grondgebondenheid van de melkveehouderij op gebiedsniveau, onderdeel dient uit te maken van een integrale gebiedsgerichte aanpak. Een geïsoleerde aanpak van de melkveehouderij alleen zal onvoldoende leiden tot een verbetering van de omgevingskwaliteit. Het uiteindelijke doel is ook in de genoemde kwetsbare en waardevolle gebieden een levensvatbare, maatschappelijk gewenste melkveehouderij te behouden, die in staat is naast zuivelproducten ook andere diensten te produceren.

Bij de kwetsbare en waardevolle gebieden denken wij met name aan:

- gronden met een op de EHS afgestemde waterhuishouding en waardevolle beeksystemen;
- Wav-zones rondom A-gebieden;
- beschermingszones van zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden.

Wij willen de inzet van Koopmansgelden met name stimuleren in de volgende gebieden (zie kaart 17):

- De RNLE Maashorst-Maasvallei inclusief het stroomgebied van de natte natuurparel Hooge Raam/Halsche Beek. In dit gebied is in grote delen sprake van een overschrijding van de MTR fosfaat en MTR nitraat. In het kader van de reconstructie willen wij de waterkwaliteit in dit gebied verbeteren. Daarnaast betreft het een gebied waar wij verdrogingsmaatregelen en maatregelen om de ammoniakdepositie te verminderen willen nemen. Een deel van dit gebied maakt onderdeel uit van het stroomgebied Hooge Raam/Halsche Beek, waar wij maatregelen willen nemen gericht op de aanpak van de fosfaat-problematiek. Tenslotte willen wij de landschappelijke kwaliteiten in dit gebied verder vergroten.
- De RNLE de Stippelberg. Doelstellingen die wij met inzet van Koopmansgelden in dit gebied willen bereiken zijn: vermindering van de nitraat-, fosfaat- en ammoniakbelasting en het verhogen van de grondwaterstand om verdroging tegen te gaan. Ook willen wij de landschappelijke kwaliteiten van dit gebied verder vergroten.
- Het beekdal van de Aa en langs de Leijgraaf (het gebied waar het concept van de 'beekbuurtboeren' wordt voorgestaan). In dit gebied wordt onder andere verbetering van de waterkwaliteit (vermindering fosfaat- en nitraatbelasting) van de Aa en de Leijgraaf voorgestaan. Daarnaast worden bij een aantal natuurgebieden in het beekdal maatregelen getroffen om de ammoniakdepositie te verminderen. Tenslotte wordt beekherstel en verhoging van de landschappelijke kwaliteiten nagestreefd.
- De 25-jaarszone van de waterwingebieden van Boxmeer en Vierlingsbeek. In deze gebieden wordt richting de landbouw stimuleringsbeleid ingezet om de emissie van nitraat, fosfaat en bestrijdingsmiddelen naar het grondwater te beperken. Het gaat hierbij om mogelijkheden voor vergoeding van groenblauwe diensten en uitvoering via gebiedscontracten.
- De Vilt en het St. Annabosch. Voor deze natte natuurparels wordt de nitraatnorm en de fosfaatnorm overschreden. Daarnaast hebben deze gebieden te maken met een hoge ammoniakbelasting en verdroging. Met een gebiedsgerichte aanpak wordt voor deze gebieden een plan van aanpak opgesteld.

In een aantal van deze gebieden starten wij projecten gericht op extensivering van het grondgebruik door de inzet van Koopmansgelden onder de daarbij behorende voorwaarden. Naast de Koopmansgelden kunnen ook financiële middelen voor biologische landbouw en groenblauwe diensten (vergoedingen regionale waterberging en agrarisch natuurbeheer) worden gebruikt om de extensivering van de grondgebonden melkveehouderij te bereiken. Verder kunnen, ter stimulering van de grondgebonden veehouderij, de instrumenten kavelruil en herverkaveling ingezet worden.

Grondgebonden plantaardige teelten

Ook voor de andere grondgebonden landbouwsectoren is de ruimtelijke structuur niet altijd optimaal. Wij ondersteunen initiatieven om de ruimtelijke structuur voor deze landbouwsectoren te optimaliseren. Ten aanzien van boom- en vaste plantenteelt zijn wij van mening dat nieuwe ontwikkelingen in een aantal gebieden, die uit het oogpunt van landschap (inclusief cultuurhistorie, archeologie en aardkundige waarden) en natuur kwetsbaar zijn, niet gewenst zijn. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de beekdalen en het Maasheggengebied. Daarnaast zijn wij van mening dat de boom- en vaste plantenteelt zich duurzaam moeten kunnen ontwikkelen. In het najaar van 2003 is in opdracht van de reconstructiecommissie een onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkelingsmogelijkheden van deze sector in Peel en Maas. Uit dit onderzoek blijkt dat er drie knelpunten zijn waar wij een oplossing voor kunnen bieden, om te komen tot een duurzame ontwikkeling van de boom- en vaste plantenteelt in Peel en Maas. Allereerst zal bij de aanleg van natuur en landschappelijke beplantingen zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van cultivars die niet of minder gevoelig zijn voor bacterievuur. Daarnaast willen wij in het accentgebied boom- en vaste plantenteelt alternatieve locaties (agrarische bouwblokken)

bieden voor bedrijven die momenteel op -maatschappelijk gezien- ongewenste locaties zitten. Tenslotte willen wij in het accentgebied boom- en vaste plantenteelt het maximum aan hoge teeltondersteunende voorzieningen onder voorwaarden vrijlaten binnen het agrarisch bouw-blok.

Accentgebied boom- en vaste plantenteelt in Peel en Maas (zie kaart 18)

Ligging en reden van aanwijzen accentgebied boom- en vaste plantenteeltgebied

Om een duurzame ontwikkeling mogelijk te maken hebben wij een accentgebied boom- en vaste plantenteelt aangewezen. Het betreft globaal het gebied op de rivierterrasrug langs de Maas van Maashees tot Cuijk. Daarnaast behoort het gebied ten noorden van Haps tot dit accentgebied. Er zijn twee belangrijke redenen om juist dit gebied aan te wijzen als accentgebied boom- en vaste plantenteelt. Allereerst betreft het een gebied waar al van oudsher een groot aantal boom- en vaste plantenteeltbedrijven voorkomen. Dit heeft te maken met de gunstige specifieke bodemkundige kwaliteiten van het gebied. In andere gebieden zijn de bodemkundige omstandigheden minder gunstig. Vanuit het oogpunt van duurzaamheid is het ongewenst om in gebieden die minder gunstig zijn het fysieke milieu aan te passen aan teelten. Wij zijn dan ook van mening dat teelten op de meest gunstige locaties -binnen randvoorwaarden- de ruimte moeten krijgen. Een tweede argument om juist dit gebied aan te wijzen is dat uit het onderzoek blijkt dat in het gebied goede kansen liggen om de bestaande samenwerkingsverbanden en kennisnetwerken te versterken. Hierdoor kan de bijdrage die de boom- en vaste plantenteeltsector levert aan de sociale en economische vitaliteit in dit deel van het reconstructiegebied verder groeien.

Ook andere belangrijke natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten

Binnen het accentgebied komen belangrijke natuurlijke en landschappelijke waarden en kwaliteiten voor. Zo is een groot deel van het gebied aangewezen als dassenleefgebied en als Belvédèregebied. Bij de uitwerking zal nadrukkelijk rekening worden gehouden met deze natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten. Voor een deel van het accentgebied (het Belvédèregebied) stellen wij in de eerste planperiode een ruimtelijk ontwerp op. Dit om te komen tot een optimale ruimtelijke structuur. Bij concrete gevallen waar nieuwvestiging aan de orde is zal met maatwerk tot een oplossing worden gekomen.

Extra mogelijkheden binnen het accentgebied boom- en vaste plantenteelt

Binnen het accentgebied boom- en vaste plantenteelt is allereerst het creëren van een nieuw bouwblok voor een boom- en vaste plantenteeltbedrijf, onder voorwaarden, mogelijk. Het betreft de volgende voorwaarden:

- er is aangetoond dat er binnen het accentgebied boom- en vaste plantenteelt geen geschikt vrijkomend (agrarisch of niet-agrarisch) bouwblok beschikbaar is;
- de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten worden gerespecteerd. Indien er toch aantasting plaatsvindt en er aangetoond is dat er geen andere geschikte locatie is, worden er compenserende en/of mitigerende maatregelen getroffen;
- de nieuwvestiging draagt bij aan de realisatie van de reconstructiedoelen in Peel en Maas. Dit is aan de orde als een bestaand boomteelt- of vaste plantenteeltbedrijf een knelpunt vormt in relatie tot een ander belang, zoals een beekdal. Bovendien geldt bij nieuwvestiging dat er op het niveau van het reconstructiegebied Peel en Maas geen inplaatsing zonder uitplaatsing mag plaatsvinden.

Bij het bepalen of nieuwvestiging aan de orde is wordt het stappenplan zoals in bijlage 8 is opgenomen doorlopen. De reconstructiecommissie zal als adviescommissie dienen om de gemeenten op dit vlak te ondersteunen.

In het accentgebied boom- en vaste plantenteelt wordt ook het maximum aan hoge teeltondersteunende voorzieningen binnen het agrarisch bouwblok vrijgelaten, mits de teelttechnische noodzaak hiervoor is aangetoond. Of er sprake is van teelttechnische noodzaak kunnen, indien gewenst, gemeenten de Agrarische Adviescommissie Bouwaanvragen (AAB) om advies vragen. Voorkomen dient te worden dat er een glastuinbouwbedrijf ontstaat. Bij het geven van een vrijstelling zal door de gemeenten getoetst blijven worden aan de (overige voorwaarden zoals opgenomen in de) notitie Ondersteunende Voorzieningen.

Het creëren van een nieuw bouwblok voor een boom- en vaste plantenteeltbedrijf, onder de hierboven beschreven voorwaarden, is te beschouwen als een herziening van het Streekplan 2002 (zie ook §11.5).

Grondgebruik ten aanzien van de boom- en vaste plantenteelt in het hele reconstructiegebied Peel en Maas (zie kaart 18)

Strategie: sturen op kwaliteiten

De ontwikkelingsmogelijkheden voor boom- en vaste plantenteelt zijn afhankelijk van de kwaliteiten die in een specifiek gebied voorkomen. Voor het hele reconstructiegebied, dus inclusief het accentgebied boom- en vaste plantenteelt, worden vier categorieën gebieden onderscheiden. Hierbij geldt dat bij categorie 1 geen mogelijkheden zijn voor boom- en vaste plantenteelt en bij categorie 4 veel ontwikkelingsruimte is. De categorieën 2 en 3 zitten hier tussenin.

Op kaart 18 zijn de vier categorieën op kaart weergegeven. Hierbij overlappen de categorieën elkaar soms. Als dit het geval is, wordt er uitgegaan van een getrapte opbouw (categorie 1 gaat boven categorie 2, categorie 2 boven categorie 3 etc.). Opgemerkt dient te worden dat hierbij alleen de beschikbare regionale informatie is meegenomen; de lokale natuur- en landschapswaarden dienen bij de vertaling in het bestemmingsplan buitengebied door de gemeenten zelf te worden toegevoegd. Ook de exacte begrenzing dient op lokaal niveau plaats te vinden. Tenslotte geldt dat bij de vertaling in het bestemmingsplan onderstaande tekst leidend is. De kaart heeft een attenderingsfunctie.

Categorie 1: Gebieden waar boom- en vaste plantenteelt wordt afgebouwd/voorkomen

In de volgende gebieden is de ontwikkeling van boom- en vaste plantenteelt strijdig met de aanwezige kwaliteiten:

- bestaand bos- en natuurgebied;
- bestaand stedelijk gebied;
- beekdalen;
- archeologische monumenten;
- het Maasheggengebied;
- wijstgronden;
- concreet begrensde waterbergingsgebieden;
- leefgebied kwetsbare soorten;
- de reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden van de EHS;
- eventuele gebieden met specifieke (lokale) natuur-, hydrologische en landschappelijke waarden (bijv. steilrand).

Categorie 2: Gebieden waar ten aanzien van boom- en vaste plantenteelt een maatschappelijke afweging door de overheid moet plaatsvinden of de natuur-, landschappelijke⁵ en/of hydrologische waarden niet worden aangetast⁶.

- Gebieden waar de (regionale) natuur-, landschappelijke en hydrologische waarden beschermd dienen te worden:

- Natuurwaarden:
  - struweelvogels;
  - dassen. Een groot deel van het accentgebied is aangewezen als dassenleefgebied. Om zeker te stellen dat met ontwikkeling van de boom- en vaste plantenteelt in het accentgebied geen barrière voor de das ontstaat, wordt ter hoogte van Zevenhuten een corridor voor de dassen gerealiseerd (zie kaart 18). Een doelmatige inrichting van deze dassencorridor is onlosmakelijk verbonden met de ontwikkelingsmogelijkheden voor de boom- en vaste plantenteelt in het accentgebied. De corridor moet dusdanig worden vormgegeven dat deze voldoet aan de ecologische eisen die er vanuit die functie voor de das aan gesteld worden. De invulling van de corridor zal op lokaal niveau door de betrokken partijen worden uitgewerkt;
  - natuurontwikkelingsgebied van de GHS;
- Landschappelijke en hydrologische waarden:
  - openheid, historische groenstructuren en archeologische waarden;
  - aardkundig waardevol gebied;
  - 500 meter rondom natte natuurplek. Opgemerkt dient te worden dat in deze gebieden o.a. een aanlegvergunning noodzakelijk is voor de aanleg van drainage en onderbemaling;
- Belvédèregebied 'Maasvallei';
- Gebieden waar de *natuur-, landschappelijke en hydrologische waarden* volgens inventarisaties van gemeenten beschermd dienen te worden:
  - Natuurwaarden:
    - eventueel lokaal voorkomende waarden;
  - Landschappelijke en hydrologische waarden:
    - oude bolle akkercomplexen;
    - openheid;
    - eventueel andere lokaal voorkomende waarden.

Categorie 3: Gebieden waar voor boom- en vaste plantenteelt nu of in de toekomst mogelijk randvoorwaarden gelden en waar de ondernemer zelf de afweging moet maken of zijn bedrijfsvoering past binnen deze randvoorwaarden:

- Gebieden die op termijn mogelijk *natter* worden en waar nadrukkelijk geldt: teelt volgt peil. Het gaat om de volgende gebieden:
  - de gebieden met kans op te nat (categorieën I, II en II* en III van de provinciale waterattentiekkaart);
  - zoekgebieden regionale waterberging⁷;
  - zoekgebied rivierverruiming;
- Gebieden waar (op termijn mogelijk) extra maatregelen worden genomen ter verbetering van de *grond- en oppervlaktewaterkwaliteit*:
  - waterkwaliteitsbuffers en brongebieden voor de natuurgebieden waar prioriteit wordt gegeven aan waterkwaliteit;
  - grondwaterbeschermingsgebieden.

---

⁵ Onder landschappelijke waarden worden ook cultuurhistorische waarden (zoals historische groenstructuren), archeologische en aardkundige waarden verstaan.

⁶ Afhankelijk van de specifieke lokale waarden kan op gemeentelijk niveau besloten worden de specifieke natuur-, landschappelijke en hydrologische waarden tot categorie 1 te rekenen.

⁷ Bij de afweging dient gebruik te worden gemaakt van de meest recente gegevens van het waterschap Aa en Maas. De zoekgebieden regionale waterberging worden in de eerste planperiode ingeperkt tot concrete waterbergingslocaties (2005-2008). Hierdoor ontstaat er naar verwachting meer ruimte voor de boom- en vaste plantenteelt.

Categorie 4: Gebieden waar ruime mogelijkheden zijn voor boom- en vaste plantenteelt

In de gebieden die niet tot de bovenstaande categorieën behoren zijn ruime mogelijkheden voor boom- en vaste plantenteelt.

Lokale vertaling gewenst grondgebruik

De gemeenten en de waterschappen zullen in respectievelijk hun bestemmingsplannen buitengebied en de keur het bovenstaande regelen. Daarbij vindt de begrenzing op perceelsniveau plaats. Hierbij geldt per categorie verschillend beleid.

- Categorie 1-gebieden: boom- en vaste plantenteelt worden middels strijdig gebruik in het bestemmingsplan geweerd.
- Categorie 2-gebieden: randvoorwaarden voor behoud worden in keur en bestemmingsplannen benoemd. Om de natuur- en landschappelijke waarden te beschermen nemen de gemeenten in hun bestemmingsplan op dat voor het aanbrengen van beplantingen ten behoeve van de boom- en vaste plantenteelt een aanlegvergunning nodig is. Hierbij kan -afhankelijk van de kwaliteiten in het gebied- onderscheid worden gemaakt tussen lage (< 1,5 meter) en hoge (> 1,5 meter) teelten. Regulering vindt plaats door het opnemen van een nader te bepalen maximum areaal boom- en vaste plantenteelt in bij voorkeur het bestemmingsplan. Uitwerking kan daarna plaatsvinden in een convenant. De verschillende convenanten kunnen op een bovengemeentelijk niveau gecoördineerd en gehandhaafd worden. Onderzocht wordt of het Regionaal Milieubedrijf deze coördinatie rol op zich kan nemen. In het uitvoeringsprogramma is hiervoor een project opgenomen.
- Categorie 3-gebieden: de randvoorwaarden liggen vast in de verschillende beleidskaders (o.a. keur). De mogelijke toekomstige ontwikkelingen zijn opgenomen in diverse visies/plannen en beleidsnota's.
- Categorie 4-gebieden: in deze gebieden gelden geen belemmeringen zoals die genoemd zijn onder de categorieën 1 en 2 en de afwegingskaders voor de ondernemer (categorie 3).

In de eerste planperiode starten wij een aantal projecten om concrete oplossingen te vinden voor een aantal boom- en vaste plantenteeltbedrijven op een ongeschikte locatie. Hiervoor spannen de verschillende overheden zich in om middels positief stimulerende maatregelen (bijvoorbeeld grondruil) de boomteelt te verplaatsen uit het Maasheggengebied.

Ondersteunende voorzieningen

Wij onderschrijven het beleid zoals neergelegd in de notitie Ondersteunende Voorzieningen.

Intensieve veehouderij

Wij zijn van mening dat bij verplaatsing eerst gekeken moet worden naar bestaande vrijkomende duurzame locaties in landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden. Indien er onvoldoende van deze duurzame locaties beschikbaar zijn, zullen nieuwe duurzame locaties in landbouwontwikkelingsgebieden worden ingericht. In de pilot in Sint Anthonis wordt momenteel een strategie ontwikkeld voor het realiseren van een duurzame ruimtelijke structuur voor de intensieve veehouderij. De kennis en ervaring die wij in deze pilot opdoen zullen wij gebruiken voor de ontwikkeling van andere inplaatsingsgebieden voor de intensieve veehouderij. Voor meer informatie over het ontwikkelen van een duurzame ruimtelijke structuur voor de intensieve veehouderij wordt verwezen naar de paragraaf over de integrale zonering voor de intensieve veehouderij (§6.9.1).

Glastuinbouw

Peel en Maas kent twee doorgroeigebieden voor de glastuinbouw, namelijk bij Veghel en Boekel (zie kaart 18). Gezien de beperkte omvang van deze gebieden en de beperkte ruimte-

lijke impact, is besloten dat de invulling en de stimulering met projecten door de gemeenten Veghel en Boekel zelf opgepakt zullen worden. In dat kader zal ook nadrukkelijk worden gekeken naar de precieze begrenzing van het gebied, waarbij enige verschuiving van deze gebieden tot de mogelijkheden behoort. Ten aanzien van solitaire bedrijven geldt het reguliere beleid zoals verwoord in de provinciale beleidsnota Glastuinbouw. Wij zijn van mening dat voor solitaire bedrijven, die vanuit oogpunt van landschap en natuur in kwetsbare gebieden liggen (en daardoor geen of beperkte uitbreidingsmogelijkheden hebben), een oplossing gevonden dient te worden. Wij gaan ervan uit dat het tot 2016 om twee bedrijven gaat. Hierbij is inplaatsing in de vestigingsgebieden Californië en Siberië (beide gebieden liggen in de provincie Limburg) één van de opties.

Gebouwgebonden teelten: champignonteelt

De champignonteelt is met name rondom Boekel en Volkel een belangrijke sector. De gemeenten Boekel en Uden nemen samen het initiatief om de ontwikkelingsmogelijkheden voor deze sector in de eerste planperiode uit te werken en de sector middels projecten verder te stimuleren. Voor champignonteeltbedrijven geldt het reguliere agrarisch vestigingsbeleid uit het Streekplan.

6.6.3 Verbrede landbouw

Om het afwisselende landschap, met een gevarieerd aanbod van agrarische en natuurgebieden, te behouden willen wij mogelijkheden bieden om de inkomensbasis van agrariërs te verbreden. Wij zijn van mening dat de kansen voor verbrede landbouw in eerste instantie door de sector zelf opgepakt dienen te worden. Wanneer deze kansen zich voordoen - bijvoorbeeld binnen het concept van 'beekbuurtboeren' bij de Aa en de Leijgraaf en bij de Maashorst - willen wij deze zoveel mogelijk faciliteren. Hierbij maken wij gebruik van de verruimde mogelijkheden zoals beschreven in de beleidsnotitie "Buitengebied in ontwikkeling". In het kort houdt dit beleid in dat een ontwikkeling van verbrede landbouwactiviteiten in beginsel op alle agrarische bouwblokken toelaatbaar is. De activiteit moet wel ondergeschikt aan de agrarische hoofdfunctie blijven, met uitzondering van agrotourisme, dat wel mag uitgroeien tot hoofdfunctie, mits dit past binnen de gebiedsvisie in dit reconstructieplan en het Streekplan. Wij stimuleren verbrede landbouw door de mogelijkheden in het beleid optimaal te benutten. Verder wordt verbrede landbouw, waar mogelijk, gestimuleerd door middel van subsidies en door het stimuleren van samenwerking tussen agrarische ondernemers onderling en met andere partijen. Dat er goede mogelijkheden zijn voor verbrede landbouw wordt in Peel en Maas geïllustreerd door de initiatieven van de Maashorstboeren (project "Bed and Breakfast") en een groep agrariërs in het Maasheggengebied. Dergelijke initiatieven laten zien dat een gezamenlijke aanpak veel meerwaarde oplevert.

Zorgboerderijen worden een steeds meer geaccepteerd en gewaardeerd fenomeen. Wij willen waar mogelijk initiatieven ondersteunen die gericht zijn op de combinatie van landbouw en zorg. Zorgboerderijen zijn in principe overal toelaatbaar, mits de landbouwkundige, landschappelijk en/of natuurlijke kwaliteiten van het gebied niet worden aangetast. In de eerste planperiode ondersteunen wij een project dat gericht is op de afstemming tussen vraag (van zorginstellingen) en aanbod (circa dertig agrarische) bedrijven in het Land van Cuijk.

Het aantrekkelijke landschap in Peel en Maas, de aanwezigheid van de steden Uden en Veghel en een groot aantal dorpen en verschillende grote natuurgebieden, zorgen ervoor dat de randvoorwaarden voor een verdere ontwikkeling van *agrotouristische activiteiten* uitstekend zijn. Het agrotouristische aanbod in Peel en Maas is al redelijk groot, maar redelijk eenzijdig in de vorm van mini-campings. Er is geen behoefte aan nog meer van hetzelfde. Met name een verdere

ontwikkeling van dagrecreatieve voorzieningen is in dit verband wel interessant⁸. Een mogelijk probleem hierbij is dat dit voor de initiatiefnemers slechts beperkte mogelijkheden in economische zin oplevert. Door optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden zoals beschreven in de beleidsnotitie “Buitengebied in ontwikkeling” willen wij in bepaalde gebieden meer ruimtelijke mogelijkheden bieden voor agrotouristische activiteiten. Voor een verdere ontwikkeling van agrotourisme is daarnaast aandacht voor kwaliteit en samenhang van groot belang. Hiervoor zal de samenwerking zowel binnen de landbouw als met andere partijen in de recreatiesector moeten worden verbeterd. Initiatieven die ontstaan, zullen wij waar mogelijk worden faciliteren.

Wij stimuleren projecten die gericht zijn op de ontwikkeling van *streekproducten* en een duidelijke meerwaarde voor Peel en Maas als geheel betekenen. De aandacht is daarbij met name gericht op het ontwikkelen van ketens: zowel de productie, verwerking als afzet dienen een integraal onderdeel te zijn van dergelijke projecten (opzetten product-markt-combinaties). Als voorbeeld kan het project streekproducten Maashorstboeren worden genoemd. Dit project draait om de vervaardiging en vermarkting van een aantal streekproducten, gekoppeld aan de unieke identiteit van de Maashorst.

In de partiële herziening van het Streekplan is nieuw beleid geformuleerd ten aanzien van *paardenhouderijen*. Wij nemen dit beleid als uitgangspunt. In concrete gevallen is maatwerk mogelijk, ook in afwijking van deze beleidslijn.

Ten aanzien van de doelstelling over *agrarisch natuurbeheer* wordt tenslotte verwezen naar het thema natuur (zie §6.4.5).

6.6.4 Duurzame productie

Wij vinden dat er naast de reguliere landbouw een duidelijke plaats is voor de biologische landbouw. De biologische landbouw kan door haar weinig milieubelastende karakter een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van natuur- en milieudoelstellingen. Hierbij geldt echter dat - net zoals in de reguliere landbouw - de eisen vanuit de verschillende sectoren sterk uiteenlopen en een algemeen stimuleringsbeleid weinig effectief is. Daarnaast geldt dat de groei van het aantal biologische landbouwbedrijven sterk afhankelijk is van de marktontwikkelingen.

Wij streven naar een jaarlijkse groei van gemiddeld 10% over alle sectoren. Wij willen waar mogelijk initiatieven ondersteunen die gericht zijn op groei en samenwerking in de biologische landbouw. Het gaat daarbij niet alleen om de landbouw zelf, maar ook om de verwerking en afzet van biologische producten. Het creëren van (regionale en lokale) ketens is daarbij van belang. In het uitvoeringsprogramma zijn daarvoor projecten opgenomen.

Naast biologische landbouw hechten wij aan een verdere verduurzaming van de gangbare landbouw. Dit kan enerzijds gebeuren in de vorm van grondgebonden productie en anderzijds door niet-grondgebonden productie gekoppeld aan zo veel mogelijk gesloten, schone productiesystemen.

---

⁸ In het uitvoeringsprogramma is bijvoorbeeld een project opgenomen dat zich richt op het ontwikkelen van educatieve activiteiten op agrarische bedrijven.

6.7 Recreatie en toerisme

6.7.1 Inleiding

Op ons verzoek is een toeristisch-recreatieve visie Peel en Maas opgesteld. In deze paragraaf wordt ingegaan op de hoofdlijnen van deze visie die voor dit reconstructieplan van belang zijn⁹.

Wij willen kansen bieden aan een gezonde toeristisch-recreatieve sector. Een goed functionerende toeristisch-recreatieve sector kan namelijk een positieve bijdrage leveren aan andere sectoren, zoals natuur, landschap en cultuurhistorie. Daarnaast bieden recreatie en toerisme verbredingsmogelijkheden voor de landbouw en ontstaat er een differentiatie van de regionale economie.

Wij willen derhalve investeren in de versterking van het toeristisch-recreatieve product. Daarnaast streven wij ernaar om zowel de omgevingskwaliteiten als de bedrijfskwaliteiten op een hoog niveau te handhaven. De uitgangspunten die wij daarbij hanteren zijn:

- kwaliteit boven kwantiteit;
- voldoende aandacht voor ontwikkelingsruimte voor de bestaande recreatiebedrijven;
- diversiteit en verrijking van het toeristisch-recreatief product;
- kleinschaligheid in nieuwe bedrijvigheid maar wel met voldoende economisch perspectief.

6.7.2 Strategie

Voor het realiseren van bovenstaande ambitie worden de onderstaande strategieën gevolgd. Wij zullen waar mogelijk projectvoorstellen op het gebied van recreatie en toerisme ondersteunen en opnemen in het uitvoeringsprogramma.

1. Versterking van routestructuren

De verblijfsrecreanten en de lokale en regionale bevolking vormen belangrijke doelgroepen voor dagrecreatie in Peel en Maas. Daarom is het nodig dat de recreatieve infrastructuur hierop is ingericht (wandelen, fietsen en paardrijden, mountainbiken, skaten). Wij richten ons bij dagrecreatie op de volgende aspecten:

- aandacht voor de fysieke kwaliteit van het bestaande netwerk;
- aanleg van ontbrekende schakels en de aanleg van nieuwe fiets- en wandelpaden langs waterlopen en houtwallen;
- bewegwijzering en uitgifte van nieuwe routes (m.n. fietsen, mountainbiken, skaten). Hierbij kunnen de nieuwe routestructuren worden gekoppeld aan startpunten met cultuurhistorie als trekpleister (bijvoorbeeld Grave als vestingsstad);
- introductie van het fietsknooppuntensysteem;
- ontwikkeling van routegebonden kleinschalige dagrecreatieve voorzieningen (speeltuin, horeca/terrassen, schaapskooien e.d.);
- ontwikkeling van park- and bikevoorzieningen (parkeerplaats voor auto's om vandaar uit te fietsen);
- behoud en versterking van voldoende horeca/rustplaatsen in het buitengebied;
- uitbreiding van het netwerk langs de Maas in verband met de versterking van de 'bal-kon-functie';

---

⁹ De toeristisch-recreatieve visie zelf is als achtergronddocument opgenomen op de CD-ROM. Een toelichting op de toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart is in bijlage 10 opgenomen.

- verbetering van het wandelproduct door de benutting van oude padenstructuren of wandelpaden langs akkerranden, beken e.d.. Als voorbeeld kan de aanleg van een doorlopend wandelpad van het centrum van Grave naar het Raamdalen worden genoemd;
- ontwikkeling van routes voor de ‘gelegenheidswandelaar’ (bijvoorbeeld vanaf een camping of dorp een ommetje lopen);
- verbetering van het wandelproduct in en om de Maashorst;
- verbetering van de verbindingen tussen de kernen en de bestaande en nieuw te ontwikkelen recreatieve netwerken;
- versterking van het uitloopegebied voor de stedelijke regio Uden-Veghel.

2. Diversiteit en kwaliteit in de dagrecreatieve markt

Om de diversiteit en kwaliteit in het dagrecreatieve aanbod te versterken, richten wij ons op de hierna genoemde aspecten.

- Realisering van plannen van ondernemers met een aanzienlijke impact op het dagrecreatieve product: Hemelrijk in Volkel, Zoo Parc in Overloon, Kraaijbergse Plassen in Cuijk en De Bergen in Wanroij.
- Wij zijn van mening dat in de regio Oost-Brabant ruimte moet zijn voor een specifiek bovenlocaal JongerenLeisureCentrum. Gezien het karakter en de (regionale) uitstraling van een dergelijk centrum zijn wij van mening dat in eerste instantie naar een goede locatie in de stedelijke regio Uden/Veghel gezocht dient te worden.
- Met de realisering van de nieuwe snelweg A50 is de regio Uden-Veghel bij uitstek ook geschikt als vestigingsplaats voor nieuwe grotere (overdekte) dagrecreatieve voorzieningen. In het kader van de uitwerking van de stedelijke regio Uden-Veghel zullen randvoorwaarden worden geformuleerd om deze ontwikkeling mogelijk te maken.
- Recreatieplaatsen lenen zich in sommige situaties als zoekgebied voor intensievere vormen van dagrecreatie (outdooractiviteiten). Wij zijn van mening dat er differentiatie in het gebruik van de plassen moet worden aangebracht.
- Veel gemeenten kampen met problemen rond motorcrossterreinen. Het saneren van illegale motorcrossterreinen wordt ter hand genomen door de mogelijkheden te onderzoeken voor het realiseren van een goed gesitueerd laagdrempelig regionaal motorcrossterrein in de omgeving van het vliegveld Volkel. Ook gebruikers van bestaande legale motorcrossterreinen kunnen hier naar toe.
- De ontwikkeling van golfbanen. In Uden is een kleinschalige golfbaan (9 holes) aanwezig. Markttechnisch is er - naast een initiatief in Veghel - ruimte voor de ontwikkeling van professionele golfbanen, maar zeker ook voor kleinschalige meer recreatieve golfbanen. Indien zich nieuwe initiatieven voordoen, zullen de mogelijkheden in regionaal verband worden onderzocht.
- Stimulering dagrecreatie in de regio Uden-Veghel: Hierbij liggen er mogelijkheden voor de ontwikkeling van een dagrecreatief cluster rondom het natuurtheater Naat Piek (Uden) met als thema theater- en kunstvormen (ateliers). Daarnaast zijn er in deze regio mogelijkheden voor de ontwikkeling van een evenementenhal. Ook zijn er kansen voor een toeristische opwaardering van de cultuurhistorische buurtschappen. In het kader van het uitwerkingsplan van het Streekplan voor de stedelijke regio Uden-Veghel zullen deze dagrecreatieve mogelijkheden nadrukkelijk worden meegenomen.
- Veel mobilisatie complexen (MOB-complexen) liggen binnen de EHS. Hiervoor geldt een afspraak tussen het Ministerie van Defensie en de terreinbeherende natuurorganisaties. Als deze locaties vrijkomen, krijgen ze een natuurfunctie en zal een natuurorganisatie ze beheren. Afhankelijk van de locatie kunnen deze MOB-complexen een recreatieve functie krijgen die past binnen de hoofdfunctie natuur. De terreinbeherende natuurorganisaties zullen als er hiervoor mogelijkheden zijn initiatieven ontplooiën.

- Wij zijn van mening dat er voor MOB-complexen die buiten de EHS liggen, mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van recreatieve functies.
- Wij willen de toeristisch-recreatieve mogelijkheden van de paardensport (met plannen rondom KNHS-Centrum in Wanroij als speerpunt) samen met de omliggende regio's versterken. Daarbij sluiten wij aan bij initiatieven van het (in ontwikkeling zijnde) ondernemersplatform voor ruitertoerisme.
- Wij willen in het gebied de Kraaijenbergse Plassen een recreatieve poort (zie ook kader 6.2) ontwikkelen in combinatie met een milieu-educatiecentrum.
- Tenslotte zijn wij van mening dat de gemeenten in het Land van Cuijk zich sterker thematisch zouden moeten profileren. Zoals Sint-Anthonis zich in toenemende mate met kunst en cultuur associeert, Grave met zijn historische binnenstad, cultuur, stadsvernieuwing en architectuur en Cuijk met de Kraaijenbergse Plassen en de Romeinse tijd, zo zouden ook de andere gemeenten zich kunnen 'specialiseren' en dit ook uitdragen. Boxmeer zou zich bijvoorbeeld kunnen profileren met winkelen en heemkunde (stimulering van een plan voor een museum op dit terrein) en Overloon met dagrecreatie.

3. Behoud van de positie in de verblijfsrecreatieve markt

Daadkrachtige individuele bedrijven vormen de basis van de verblijfsrecreatieve markt in Peel en Maas. Bedrijven moeten deze positie waar kunnen (blijven) maken. Wij zijn dan ook van mening dat er een kwaliteitsimpuls in toerisme en recreatie nodig is in alle deelsectoren. Daarbij gaat kwaliteit boven kwantiteit. Er is in de regio een dringende ruimtebehoefte voor kwaliteitsverbeteringen: uit een recente inventarisatie onder de bedrijven blijkt dat er een uitbreidingsbehoefte bestaat van circa 58 ha bij 17 bedrijven. Indien uitbreiding aan de orde is zullen de bedrijven bij hun planvorming nadrukkelijk aandacht moeten besteden aan de natuur- en landschappelijke waarden op en rond de eigen bedrijven. Om ongewenst gebruik van de verblijfsrecreatieve terreinen tegen te gaan (permanente bewoning) is een provinciaal project gestart.

Bij knelpunten wordt gestreefd naar het vinden van oplossingen. Maatwerk staat daarbij centraal. Het kan daarbij gaan om het verplaatsen of saneren van een recreatiebedrijf of een agrarisch bedrijf om beide meer ontwikkelingskansen te bieden. Daarnaast zal in voorkomende gevallen ook gekeken worden naar de mogelijkheid om burgerwoningen na uitkoop te verplaatsen naar een locatie in of grenzend aan bestaand stedelijk gebied. Dit kan aan de orde zijn indien de aanwezigheid van een burgerwoning de noodzakelijke uitbreiding van een recreatiebedrijf onmogelijk maakt.

Wij zijn van mening dat er goede mogelijkheden zijn voor de uitbreiding van het aanbod van onder andere de hierna genoemde verblijfsrecreatieve voorzieningen

- Realisering van bestaande plannen zoals het bungalowpark bij de Kraaijenbergse Plassen, winterharde verblijfsrecreatie bij Hemelrijk, een zorghotel in Sint-Anthonis en hotelontwikkeling bij de Vrije Teugel in Uden.
- Ook voor een enkel kleinschalig hotel in de kernen lijkt er markttechnisch ruimte.
- Enkele kwalitatief goede groepsverblijven.
- Doorgroei van enkele kleinschalige (agrotouristische) bedrijven naar volwaardige recreatiebedrijven via kwaliteitsverbetering en productvernieuwing (de aanleg van enkele landschapscampings). Uitbreiding van capaciteit in de kampeersector dient bij voorkeur toeristisch (verhuur) te zijn.
- In de groene zone van de Maashorst tot de Stippelberg is onder voorwaarden de komst van nieuwe verblijfsrecreatie met een nadruk op verhuur c.q. toeristisch verblijf mogelijk. Dit gebied kan ook eventuele te verplaatsen recreatiebedrijven opvangen.

Nieuwvestiging van verblijfsrecreatie kan zowel in de projectlocatiegebieden, zoals die indicatief op kaart 20 zijn aangegeven, als op nog nader aan te wijzen duurzame projectlocaties.

Hierdoor is het, onder voorwaarden, mogelijk om binnen de GHS-landbouw en AHS-landschap (zones uit het Streekplan) een nieuw verblijfsrecreatiebedrijf te vestigen. Deze locaties dienen in de eerste plaats voor de opvang van verblijfsrecreatiebedrijven die moeten worden verplaatst uit kwetsbare delen van de GHS. Uit een provinciale inventarisatie blijkt dat het hierbij om mogelijk drie bedrijven gaat. Wij streven er naar om deze bedrijven op een alternatieve duurzame locatie ontwikkelingsmogelijkheden te bieden. Naast bedrijven uit de kwetsbare delen van de GHS kunnen ook andere (verblijfs)recreatiebedrijven zich binnen duurzame projectlocaties vestigen. Bij de ontwikkeling van projectlocaties gaan wij uit van het beleid uit het Streekplan, op grond waarvan de recreatieve ontwikkelingen de draagkracht van het gebied niet mogen overstijgen. Ook moet er sprake zijn van een verrijking van het toeristisch-recreatieve product van de streek. Initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme in de GHS en AHS-landschap zullen ter advisering worden voorgelegd aan de onafhankelijke provinciale Adviescommissie Recreatie en Toerisme. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij het beleid uit het Streekplan. Voor de vier projectlocatiegebieden recreatie zoals die op kaart 20 zijn aangegeven, stellen wij in de eerste planperiode samenhangende inrichtingsplannen op.

4. Ontwikkeling van watersport

Wij willen de watersport in de regio op een viertal plaatsen stimuleren.

- Grootschalige watersportontwikkeling bij de Kraaijenbergse Plassen (nieuwe jachthaven).
- Toervaren op de Maas en de Zuid-Willemsvaart (benutting passantenhaven in Veghel). Waar mogelijk kan het aantal passantenplaatsen worden uitgebouwd.
- Ontwikkelen roei- en kanomogelijkheden in samenspraak met de waterschappen en de andere betrokken partijen. Fitland heeft een plan voor een kano-adventurebaan op een aangrenzend terrein, waarbij gebruik wordt gemaakt van 200 meter van het Peelkanaal.
- Ontwikkelen van extensieve waterrecreatie op de plassen De Kuilen.

5. Agrotourisme

Zoals in de paragraaf over verbrede landbouw al is aangegeven, biedt plattelandstoerisme in Peel en Maas kansen. Als bestemming voor routegebonden activiteiten voor dag- en verblijfsrecreanten kan ook agrotourisme een bijdrage leveren. Voorwaarden voor succes zijn: samenwerking, aansluiting op routestructuren en kwaliteit.

Veel agrariërs hebben een minicamping. Deze zijn met name geconcentreerd in het Land van Cuijk en rond de Maashorst. Wij zijn van mening dat een verdere toename van het aantal minicampings geen toegevoegde waarde oplevert aan het toeristisch-recreatieve product in Peel en Maas. Deze toegevoegde waarde ligt meer bij andere vormen van verblijfsrecreatie (bijvoorbeeld landschapscampings) of bij dagrecreatieve activiteiten (streekproducten, bedrijfsbezoeken, kinderspeelboerderijen, kaas- en zuivelboerderij, huijkarrenverhuur etc.). Ook kunnen agrariërs een bijdrage leveren aan het toeristisch-recreatief product door hun boerderijen en schuren in originele staat terug te brengen, op te knappen of te behouden (cultuurhistorie). Waar mogelijk zullen wij dergelijke projecten ondersteunen.

6. Versterking van natuur en landschap

Zoals eerder in dit plan aangegeven worden de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten in Peel en Maas door de reconstructie op een groot aantal plekken versterkt.

Met recreatieve zonering kunnen kwetsbare natuurgebieden worden ontzien. Een belangrijk instrument hierbij is de 'poort-gedachte' (zie kader).

Op kaart 20 is de ligging van de recreatieve poorten indicatief weergegeven. Hoe de invulling van deze poorten eruit komt te zien is afhankelijk van de lokale situatie (maatwerk). Hierbij

wordt aangesloten bij de ideeën zoals die zijn beschreven in de toeristisch-recreatieve visie Peel en Maas.

Een recreatieve poort vormt de ingang van een natuur- en bosgebied waar de bezoeker de auto kan parkeren en vervolgens te voet, per fiets of per paard het gebied kan gaan verkennen. Bij een recreatieve poort zijn dan ook startplaatsen van diverse typen routes, met een nadruk op een volwaardig wandelproduct, en bevindt zich een knooppunt van het fietsknooppuntensysteem. Een recreatieve poort is gevestigd op een plaats waar de natuur en/of het landschap een grotere recreatiedruk aan kunnen, terwijl tegelijkertijd de meer kwetsbare delen van het gebied of aangrenzende gebieden kunnen worden ontlast van de recreatieve druk (bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een recreatieve zonering).

Bij een recreatieve poort zijn altijd een horecavoorziening en ruime parkeermogelijkheden aanwezig en is informatie over het gebied te zien en te verkrijgen (zoals routefolders). De informatievoorziening kan een informatiecentrum van een terreinbeheerder zijn maar kan ook worden gekoppeld aan de horecavoorziening. De horecavoorziening bij een recreatieve poort wordt vanuit particulier initiatief opgezet en moet als een rendabel bedrijf geëxploiteerd kunnen worden. Hierbij kan gedacht worden aan een restaurant of kleinschalige verblijfsrecreatie. Andere voorzieningen die er een plaats kunnen krijgen zijn bijvoorbeeld fietsverhuur, een speelbos en een stuk struinnatuur. Ook andere dagrecreatieve en verblijfsrecreatieve voorzieningen kunnen hier een plaats krijgen.

De invulling van een recreatieve poort is afhankelijk van het type gebied, de bestaande situatie en de mogelijkheden die het gebied biedt en is dus maatwerk per locatie. Globaal wordt ervan uitgegaan dat een recreatieve poort moet kunnen uitgroeien tot een plaats waar 75.000 - 150.000 bezoekers op jaarbasis kunnen worden ontvangen. Ter vergelijking: het bezoekerscentrum Slabroek heeft jaarlijks circa 80.000 bezoekers. Een recreatieve poort onderscheidt zich duidelijk van de uiteenlopende en talrijk aanwezige recreatieve startpunten voor wandelen en fietsen in de verschillende natuur- en bosgebieden. Deze startpunten variëren van een punt met ruimte voor slechts een enkele auto en een toegang tot het gebied tot een plek met ruimte voor redelijk wat auto's, bankjes en een informatiepaneel. Deze recreatieve startpunten hebben geen aparte aanduiding op de ontwikkelingskaart gekregen, maar kunnen door middel van concrete uitvoeringsprojecten wel specifieke aandacht krijgen. In Peel en Maas liggen de volgende recreatieve poorten: Bezoekerscentrum Slabroek, (nabij) de Kraaienbergse Plassen, Heksenboom en Overloon. Het Bezoekerscentrum Slabroek voldoet momenteel al aan de criteria van een recreatieve poort. Voorkomen dient te worden dat het gebied sterker belast gaat worden. Er zal daarom een plan voor deze recreatieve poort worden ontwikkeld, waarmee de drukte in de Maashorst meer naar de buitenzijde van de Maashorst wordt geplaatst. Daarbij dient er tevens voor te worden gezorgd, dat de relatie met Herperduin in stand blijft. Wij stemmen bij de ontwikkeling van de recreatieve poort Slabroek af met de reconstructiecommissie Maas en Meierij.

Bij de ontwikkeling van de recreatieve poorten wordt uitgegaan van het beleid uit het Streekplan. De recreatieve ontwikkelingen mogen de draagkracht van het gebied niet overstijgen en moeten een verrijking met zich meebrengen van het toeristisch-recreatieve product van de streek. Initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme in de GHS en AHS-landschap zullen ter advisering worden voorgelegd aan de onafhankelijke provinciale Adviescommissie Recreatie en Toerisme. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij het beleid uit het Streekplan.

Tenslotte is Grave als toeristisch-recreatieve trekpleister en vertrekpunt voor dag- en verblijfsrecreatieve uitstapjes van groot belang. De historische binnenstad en de ligging aan de Maas bieden goede kansen voor de verdere ontwikkeling van Grave als "Poort van Brabant". Wij zullen -waar mogelijk- projecten ondersteunen die zich hierop richten. Specifieke aandacht is daarbij gewenst voor de relatie met het projectlocatiegebied de Kraaienbergse Plassen.

Voor de Maashorst zijn er marktkansen om meer verblijfsrecreanten aan te trekken die een natuurgerichte recreatieve beleving zoeken. Dit kan worden opgepakt door bestaande verblijfsrecreatieve bedrijven, maar ook door kleinschalige nieuwe (agrotouristische) verblijfsaccommodaties zoals bed & breakfast. In de eerste planperiode willen wij in dit kader o.a. het project Bed and Breakfast van de Maashorstboeren ondersteunen.

7. Cultuurhistorie

Binnen de regio zijn vele cultuurhistorische elementen aanwezig die door toeristisch-recreatieve ontwikkelingen een hernieuwde functie kunnen krijgen. Aanknopingspunten zijn er volop: religie en kloosters, molens, kerken, landschapselementen (bijvoorbeeld het Maasheggengebied), landgoederen, het ‘Duits Lijntje’ en elementen uit de Tweede Wereldoorlog. Aandacht is nodig voor routes en cultuurhistorische trekpleisters zoals St. Agatha, de oude vestingstad Grave en het kasteel in Boxmeer. In de eerste planperiode willen wij o.a. het project ondersteunen dat zich richt op het ontwikkelen van extensieve recreatie in combinatie met cultuurhistorie gekoppeld aan het ‘Duits Lijntje’.

8. Organisatiestructuur

In het Land van Cuijk is een goede organisatiestructuur aanwezig voor samenwerking tussen de overheid en het bedrijfsleven. Ook op lokaal niveau zijn er goede initiatieven. Belangrijk blijft de inzet van menskracht (capaciteit én kwaliteit) die nodig is om het huidige product en veel van bovengenoemde versterkingen te realiseren en samenhangend onder de aandacht van de lokale bevolking en toeristen te brengen. Wij ondersteunen, waar mogelijk, bestaande en nieuwe initiatieven die gericht zijn op een versterking van de organisatiestructuur. De Maashorst, het Maasheggengebied en de beekdalen van de Aa en de Leijgraaf (‘beekbuurtboeren’) zijn voorbeelden van gebieden waar wij ons richten op een optimalisatie van de organisatiestructuur.

Voor het projectlocatiegebied recreatie Kraaijenbergse Plassen worden op dit moment voor Dommelsvoort grootschalige recreatieve ontwikkelingen voorbereid. Waar mogelijk ondersteunen wij deze ontwikkelingen. In een uitvoeringsproject wordt ingegaan op de versteviging van de kansen die de ontwikkeling van recreatie en toerisme bij de Kraaijenbergse Plassen voor de toeristisch-recreatieve sector en voor de dorpen Beers en Linden kan bieden.

De overige projectlocatiegebieden recreatie werken wij in de eerste planperiode nader uit. Per gebied zal een plan worden vastgesteld. Hierbij zullen wij voor elk projectlocatiegebied zorgdragen voor een organisatiestructuur waarin alle betrokken partijen zitting hebben. Peel en Maas is een goed bereikbare regio. Dit biedt kansen op samenwerking met aangrenzende regio's. Er zijn al goede relaties/verbindingen met de reconstructiegebieden De Peel en Maas en Meierij, maar ook de relaties met Noord-Limburg en het Rijk van Nijmegen zijn van belang. Tenslotte zien wij goede kansen voor samenwerking in Euregio-verband met het aangrenzende Duitsland. Concrete initiatieven gericht op een intensivering van (inter-)regionale samenwerking zullen wij waar mogelijk ondersteunen.

6.7.3 Toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart

De toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart geeft een ruimtelijke vertaling van bovenstaande visie (zie kaart 20). Het is een indicatieve kaart; ze geeft in hoofdlijnen onze visie op recreatie en toerisme. Bij concrete initiatieven vindt de verdere precisering, detaillering en afweging plaats door de gemeenten. Hierbij streven wij nadrukkelijk naar win-win situaties. Wij zijn namelijk van mening dat er in veel gevallen bij toeristisch-recreatieve ontwikkelingen sprake kan zijn van een verbetering van de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van een gebied. Het zoeken naar maatwerk staat dan ook centraal, binnen de randvoorwaarden die het Streekplan stelt.

Op de toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart zijn verschillende typen gebieden onderscheiden. Hieronder wordt verder ingegaan op de projectlocatiegebieden recreatie, het intensief recreatiegebied, het stedelijk uitloopgebied, het kansrijk extensief recreatief landelijk gebied en het overige landelijke gebied. Op de toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart zijn daarnaast enkele kansrijke locaties voor extensieve waterrecreatie weergegeven, evenals de gewenste recreatieve poorten en de bestaande verblijfsaccomodaties en dagattracties.

Projectlocaties

In Peel en Maas liggen vier duurzame (boven)regionale projectlocatiegebieden recreatie: de Kraaijenbergse Plassen, Hemelrijk, De Bergen/Hippisch Centrum en Overloon. Wij vinden dat in deze gebieden ruimte is voor kwaliteitsverbetering en productvernieuwing van de bestaande bedrijven, onder de voorwaarde dat de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van het gebied worden gehandhaafd en waar mogelijk worden versterkt. Daarnaast is in deze projectlocatiegebieden ruimte voor nieuwvestiging van bijvoorbeeld verblijfsaccomodaties en/of dagattracties. Bij de ontwikkeling van recreatieve poorten en projectlocaties gaan wij uit van het beleid uit het Streekplan, op grond waarvan de desbetreffende ontwikkelingen de draagkracht van het gebied niet mogen overstijgen. Ook moet sprake zijn van een verrijking van het toeristisch- recreatieve product van de streek. De toetsing aan deze criteria ligt mede bij de provinciale Adviescommissie Recreatie en Toerisme als het gaat om kwetsbare gebieden (GHS en AHS-landschap).

Zoals in de vorige paragraaf al is aangegeven, kunnen naast deze vier projectlocatiegebieden - na een integrale afweging - ook andere locaties tot duurzame projectlocaties recreatie worden aangewezen. Hierdoor is het, onder voorwaarden, mogelijk om binnen de Streekplan-categorieën “GHS-landbouw” en “AHS-landschap” een nieuw verblijfsrecreatiebedrijf te vestigen. Deze locaties dienen in de eerste plaats voor de opvang van verblijfsrecreatiebedrijven die moeten worden verplaatst uit kwetsbare delen van de GHS. Uit een provinciale inventarisatie blijkt dat het hierbij mogelijk om drie bedrijven gaat. Wij streven er naar om deze bedrijven op een alternatieve duurzame locatie ontwikkelingsmogelijkheden te bieden. Naast bedrijven uit de kwetsbare delen van de GHS kunnen ook andere (verblijfs)recreatiebedrijven zich binnen duurzame projectlocaties vestigen. Bij een concreet initiatief vragen wij aan de provinciale Adviescommissie Recreatie en Toerisme om te beoordelen of er sprake is van een duurzame projectlocatie.

Hieronder wordt kort ingegaan op de vier (boven)regionale projectlocatiegebieden recreatie. Voor deze projectlocatiegebieden stellen wij in de eerste planperiode samenhangende inrichtingsplannen op.

De *Kraaijenbergse Plassen* is een toeristisch recreatieve trekker van bovenregionaal niveau. In dit gebied wordt intensieve watersport, dag- en verblijfsrecreatie met een uitgebreid voorzieningenpakket voorgestaan.

Voor *Hemelrijk* wordt een versterking van deze regionale dagattractie voorgestaan met ondersteunende verblijfsaccomodatie en aanvullende (dag)recreatieve voorzieningen in de directe omgeving.

De Bergen en het Hippisch Centrum vormen het ontwikkelingsgebied voor intensieve verblijfsrecreatie en de recreatieve paardensport.

Tenslotte richten de inspanningen zich op het versterken van de positie van *Overloon* als regionale toeristisch-recreatieve trekker. Hierbij dient een sterkere verbinding gemaakt te worden tussen de voorzieningen (Zoo-Parc en Oorlogs- en Verzetsmuseum) met het dorp. Daarnaast zijn hier mogelijkheden voor de ontwikkeling van nieuwe verblijfsrecreatie.

Intensief recreatieve gebieden

De intensief recreatieve gebieden bevinden zich ten noordoosten van de Maashorst, de Maashorst nabij Zeeland en bij Sint Anthonis.

Deze gebieden bestaan uit een cluster van intensieve toeristisch-recreatieve bedrijven en voorzieningen, of kunnen uitgroeien tot zo'n cluster. In deze gebieden is ruimte voor uitbreiding van bestaande bedrijven, mits dit gepaard gaat met kwaliteitsverbetering, product vernieuwing en het terugdringen van permanente bewoning. Daarnaast is uitbreiding gekoppeld aan de ontwikkeling van nieuw groen, waardoor zowel de toeristische als landschappelijke kwaliteiten van het gebied toenemen. Bij de ontwikkeling van het intensief recreatief gebied zijn de recreatieve routestructuren, de informatievoorziening en de verbetering van het routenetwerk belangrijke aandachtspunten. Vestiging van nieuwe grootschalige voorzieningen wordt in deze gebieden niet nagestreefd.

In het gebied ten *noordoosten van de Maashorst* liggen vier verblijfsrecreatieve bedrijven. In dit gebied streven wij naar kwaliteitsversterking en -verbetering in combinatie met diversificatie van het aanbod.

In de *Maashorst nabij Zeeland* wordt gestreefd naar kwaliteitsverbetering van de bestaande verblijfsaccommodaties. Er is hier ruimte voor kleinschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen. Bij *Sint Anthonis* staat de kwaliteitsverbetering van de bestaande verblijfsaccommodaties centraal. Ook hier is ruimte voor kleinschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen.

Stedelijk uitloopgebied

Het stedelijk uitloopgebied van Uden en Veghel is een multifunctioneel gebruikgebied. In dit gebied is sprake van een gevarieerde ruimtelijke structuur en tevens gevarieerd (extensief en intensief) recreatief gebruik van de ruimte.

Voor Uden wordt de ontwikkeling van een recreatief uitloopgebied ten westen en zuiden van Uden voorgestaan. Hierdoor is een vermindering van de recreatieve druk op de Maashorst te verwachten. Ook ten oosten van Veghel is een stedelijk uitloopgebied gewenst.

Kansrijk extensief recreatief landelijk gebied

Dit betreft een aantrekkelijk en interessant landelijk gebied vanwege landschap en cultuurhistorie of vanwege de nabijheid van aantrekkelijke natuurgebieden. Dit is van toepassing op een groot deel van Peel en Maas. In deze gebieden streven wij naar een versterking van de recreatieve samenhang en de landschappelijke kwaliteiten. In recreatief opzicht zijn dit kansrijke gebieden voor kleinschalige extensieve bedrijven (zoals het zorghotel Bronlaak in de gemeente Sint Anthonis), voor recreatief medegebruik en voor verschillende routestructuren. Ook kwaliteitsverbetering van bestaande voorzieningen is gewenst. De vestiging van enkele landschaps-campings is een prima optie in een aantal van deze gebieden. Afhankelijk van de ligging zijn er verschillende ontwikkelingsmogelijkheden. In de toeristisch-recreatieve visie Peel en Maas wordt hier nader op ingegaan.

Overige landelijke gebieden

Dit zijn gebieden die geen bijzondere aanduiding hebben omdat ze vanuit toeristisch-recreatieve optiek minder aantrekkelijk en kansrijk zijn. Dat wil overigens niet zeggen dat ontwikkeling in deze gebieden niet mogelijk zijn. Het gaat dan echter in veel gevallen om geïsoleerde kleinschalige, maar soms ook grootschalige, voorzieningen zoals een kampeerterrein of agrotouristische voorziening. Kwaliteitsverbetering van bestaande voorzieningen en nieuwe kleinschalige ontwikkelingen kunnen hier plaatsvinden. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om huisverkoop van agrarische producten dichtbij een dorp. Ook de recreatieve routestructuren, de informatievoor-

ziening en de kwaliteitsverbetering van het routenetwerk en de paden zijn in deze gebieden belangrijke aandachtspunten.

6.8 Wonen, werken en leefbaarheid

Het Sociaal Economisch Platform (SEP) Noordoost-Brabant heeft een sociaal-economische visie voor de reconstructiegebieden Peel en Maas en Maas en Meierij opgesteld. Hieronder wordt ingegaan op de hoofdlijnen van deze visie¹⁰. Wij zullen waar mogelijk initiatieven die passen binnen deze hoofdlijnen ondersteunen.

In de visie geeft het SEP aan dat er zorgen zijn over de sociale en economische vitaliteit en de leefbaarheid in de beide reconstructiegebieden. Dit komt door de veranderingen in de landbouw en in het landelijk gebied in het algemeen. Daarom willen wij in het kader van de reconstructie aandacht geven aan:

1. het opvangen van de sociale aspecten van veranderingen in de landbouw;
2. het stimuleren van alternatieve economische mogelijkheden voor het landelijk gebied;
3. het behouden en versterken van de leefbaarheid op het platteland.

Bij de verdere uitwerking van die doelen gaan wij uit van de volgende uitgangspunten:

- betrek de ondernemers en bewoners ten volle;
- hanteer een flexibele aanpak, aangepast aan de sociale en economische situatie en de ontwikkeling in het gebied, dat alles binnen een helder en niet-onderhandelbaar kader;
- versterk de identiteit van het gebied op verschillende schaalniveaus omdat de bevolking en vertegenwoordigers zich daarin het beste herkennen;
- zet in op vernieuwing met waardering van het bestaande;
- streef naar duurzaamheid in haar drie betekenissen: ecologisch, sociaal en economisch duurzaam.

Hieronder wordt verder ingegaan op bovenstaande doelstellingen, waarbij allereerst aandacht is voor het belang van een goede uitvoering van de sociale en economische doelstellingen.

Naar een uitvoeringsgerichte organisatie

Bij de totstandkoming van het reconstructieplan heeft het SEP een belangrijke rol gespeeld. Het SEP heeft de uitwerking van de sociale en economische paragraaf van dit reconstructieplan en de formulering van daarbij passende projectvoorstellen voor haar rekening genomen. Wij zijn van mening dat er een adequate sociaal-economische uitvoeringsorganisatie in het leven moet worden geroepen, nu de planvorming is afgerond. Wij stellen hiervoor een ambtelijke werkgroep in. Deze bestaat uit vertegenwoordigers van gemeenten en andere partijen en richt zich op wonen, werken en leefbaarheid. Deze werkgroep zal ons enerzijds adviseren ten aanzien van sociale en economische thema's en anderzijds concrete projecten initiëren en begeleiden (o.a. de projecten die hierna zijn beschreven). De werkgroep wordt daarbij ondersteund door een streekmanager. Deze zal enerzijds de werkgroep coördineren en anderzijds (samen met de werkgroep) concrete projecten initiëren en begeleiden.

Om de huidige toestand op het gebied van economische vitaliteit en leefbaarheid in het gebied in beeld te krijgen, zal een nulmeting plaatsvinden met behulp van passende duurzaamheidsindicatoren. Door een dergelijke meting kunnen later ook de veranderingen in vitaliteit en leefbaarheid worden bepaald die door (projecten in het kader van) de reconstructie zijn geïni-

---

¹⁰ De Sociaal-economische visie is als achtergronddocument opgenomen op de CD-ROM.

tieerd. Hierbij zullen nadrukkelijk ook de veranderingen ten aanzien van de arbeidsmarkt en de sociale en economische ontwikkeling in het landelijke gebied worden betrokken.

6.8.1 Sociale aspecten in de landbouw

Wij vinden het belangrijk om specifiek aandacht te besteden aan de sociale gevolgen van bedrijfsbeëindigingen van landbouwbedrijven. Het gaat daarbij zowel om de sociale gevolgen die zowel direct (agrarische bedrijven zelf) als indirect (agribusinesscomplex) samenhangen met bedrijfsbeëindigingen van landbouwbedrijven.

Gevolgen voor stoppende agrarische ondernemers en hun gezinnen

Bij bedrijfsbeëindiging hebben we te maken met verschillende relevante groepen. Er zijn bedrijfshoofden die vanwege de leeftijd geen behoefte meer hebben aan een andere werkkring. Anderen zullen zelf een oplossing vinden door een andere bedrijfsactiviteit te starten. Uiteindelijk zal een betrekkelijk kleine groep daadwerkelijk voor de arbeidsmarkt beschikbaar komen. Wij zullen ons - nu het Sociaal Economisch Plan Veehouderij beëindigd is - voor deze groep extra inspannen.

Bij bedrijfsbeëindiging is het belangrijk niet alleen te letten op de bedrijfsbeëindigers. De gevolgen voor het huishouden en het gezin kunnen namelijk van doorslaggevende betekenis zijn. Dit kunnen zowel negatieve gevolgen (zoals het wegvallen van inkomen en het ontstaan van isolement) als positieve gevolgen (zoals omschakeling naar activiteiten buiten het bedrijf door de partners) zijn.

Gevolgen agrarische bedrijfsbeëindiging voor het totale agribusinesscomplex

Wij willen daarnaast ook nadrukkelijk aandacht besteden aan de indirecte werkgelegenheid die afneemt als gevolg van de teruggang in het aantal agrarische bedrijven. Dat zien we niet los van de aandacht die we hebben voor de versterking van de agribusinesscomplexen. Wij zijn van mening dat duurzame (intensieve) landbouw op termijn zal leiden tot nieuwe werkgelegenheid.

Projecten die wij in de eerste planperiode initiëren

De aandacht voor de gevolgen van de bedrijfsbeëindigingen in het agribusinesscomplex sluit aan bij de thema's die het SEP in haar beleidsvisie heeft benoemd en waarvoor we specifieke projecten starten. Het betreft de thema's verbreding en regionalisering van de landbouw, arbeidsmarkt en werkgelegenheid en kennismanagement. Een concreet project dat wij in de eerste planperiode initiëren is de ondersteuning van bedrijfsbeëindigers bij het vinden van nieuw werk. Dat gebeurt onder andere via omscholing en bijscholing en de ondersteuning van herintredende vrouwen in het Land van Cuijk. In de komende jaren zal deze aanpak worden geëvalueerd en mogelijk worden verbreed naar andere delen van Peel en Maas. Een project dat daarmee verband houdt, richt zich op het aanbieden van zorg in het landelijke gebied.

6.8.2 Nieuwe economische activiteiten

Om alternatieve economische mogelijkheden te ontwikkelen, kunnen we de volgende drie factoren beïnvloeden:

1. het vinden van nieuwe alternatieven;
2. het vinden van ruimte, niet alleen fysiek maar ook juridisch, voor het uitoefenen van economische activiteiten;
3. het versterken van de ondernemerskwaliteiten in de gewenste richting.

Deze drie factoren hebben we hieronder uitgewerkt. Hierbij sluiten wij aan bij de provinciale beleidsnotitie 'Buitengebied in ontwikkeling'.

Nieuwe economische alternatieven voor de landbouw

Bij de formulering van de reconstructieopgave is vaak geredeneerd vanuit het besef dat de landbouw in belangrijkheid afneemt, zeker waar het gaat om het aantal bedrijven en de totale werkgelegenheid. Verder is de redenering dat daarmee het regionale inkomen achteruit gaat en dat daarom gezocht moet worden naar nieuwe economische dragers. Deze nieuwe economische dragers zijn de sectoren die het economische gat dat door de landbouw achtergelaten wordt, op kunnen vullen. Wij hebben ondertussen geconstateerd dat een dergelijk uitgangspunt niet reëel is. Er is geen sector die de teruggang van de agrarische sector in die mate kan compenseren, laat staan voor nieuwe groei kan zorgen. Wel zijn vernieuwingen denkbaar die in individuele gevallen tot een extra inkomen kunnen leiden. Het totaal aan vernieuwingen kan tot de gewenste economische ontwikkeling van Peel en Maas leiden. Bij het vinden van deze alternatieve economische mogelijkheden willen wij aansluiten bij de kwaliteiten en potenties van Peel en Maas en het niet zoeken in spectaculaire nieuwe zaken. Wél willen we ruimte geven aan nieuwe activiteiten die voor een economische ontwikkeling in het landelijk gebied kunnen zorgen.

Wij constateren een verschuiving in het belang van de economische dragers van het landelijk gebied. Naast ruimte voor de meer traditionele economische dragers (landbouw en recreatie) zien wij kansen voor de ontwikkeling van wonen, natuur en landschap, verbrede landbouw en kleine bedrijfslocaties. Hierbij wordt ingespeeld op de sociale en economische potentie van kernen en dorpen als onderdeel van een landelijke regio en op de bewoners en ondernemers in het gebied die een economische factor van betekenis zijn.

Wij willen deze ontwikkelingen waar mogelijk faciliteren. Hierbij houden we rekening met de kwaliteiten en potenties van Peel en Maas. Hieronder beschrijven we de kansen die wij zien. Vervolgens werken we dat concreet uit (onder 'ruimte voor nieuwe economische activiteiten').

Kansen voor landbouw en recreatie

Wat betreft de bestaande agrarische bedrijvigheid zijn wij van mening dat er in Peel en Maas goede mogelijkheden zijn voor het versterken van het agribusinesscomplex. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de ontwikkelingen langs de Middenpeelweg (intensieve veehouderij), de potenties van de Zuid-Willemsvaart en de ontwikkelingen in de boom- en vaste plantenteelt. Er zullen in de eerste planperiode dan ook projecten worden gestart die gericht zijn op het versterken van het agribusiness-complex via het stimuleren van systeeminnovaties op die plekken waar duurzame productie gegarandeerd is. In §6.6 is onze visie op de landbouw reeds beschreven.

Daarnaast vinden wij het belangrijk dat de toeristisch-recreatieve sector in Peel en Maas een bijdrage kan leveren aan de economische ontwikkeling van het gebied. Hierbij gaan wij ervan uit dat de vernieuwing plaatsvindt in de hele toeristisch-recreatieve keten. In §6.7 is uitgebreid ingegaan op onze visie ten aanzien van recreatie en toerisme.

Kansen voor nieuwe economische ontwikkelingen

In Peel en Maas zien wij goede mogelijkheden voor het creëren van *win-win* situaties. Een voorbeeld daarvan is de ontwikkeling van passende economische activiteiten gekoppeld aan de ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden. Zo kan bijvoorbeeld de inrichting van de robuuste ecologische verbindingzone tussen de RNLE'n Maasvallei en de Stippelberg versneld worden gerealiseerd door nieuwe economische activiteiten in te passen. Dit enerzijds om (direct) financiële middelen te genereren en anderzijds om een blijvende versteviging van de sociale en economische structuur te krijgen.

Daar waar verschillende partijen (agrariërs, recreatie-ondernemers, dorpsraden etc.) in verenigingsverband actief zijn, liggen er goede mogelijkheden voor *verbrede plattelandontwikkeling*. Kansrijke gebieden zijn daarbij:

- Het dal van de Aa en de Leijgraaf (concept ‘beekbuurtboeren’);
- De Maashorst (Maashorstboeren en uitwerking RNLE);
- De Maasuijterwaarden (uitwerking RNLE, agrarisch natuurbeheer);
- De Maasvallei en het stroomgebied van de Graafsch Raam (Verrassend Platteland en uitwerking RNLE);
- Het gebied tussen Uden en Boekel (concept ‘woon-werklandschap’);
- Het St. Anthonisbos/De Grootte Slink Bunthorst (uitwerking RNLE);
- Het Maasheggengebied (Maasheggenboeren);
- De robuuste ecologische verbindingszone tussen de RNLE’n Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg.

Randvoorwaarde bij ontwikkelingen is dat zij passen binnen de geformuleerde gebiedsdoelstellingen. In de eerste fase zal de reconstructiecommissie samen met lokale organisaties zoals de ZLTO, natuurorganisaties en andere georganiseerde verbanden, nagaan welke mogelijkheden er in bovenstaande gebieden liggen en brengen die tot ontwikkeling.

Kleinschalige niet-agrarische bedrijven willen wij onder voorwaarden ontwikkelingsmogelijkheden bieden. Wij sluiten daarbij aan bij de beleidsnota ‘Buitengebied in ontwikkeling’. Het gaat daarbij om kleinschalige activiteiten die niet hinderlijk zijn voor de primaire functies in het landelijk gebied en die passen bij de draagkracht van het gebied. Hierbij zullen de gemeenten vanuit een ruimtelijke visie voor de stadsranden, kernranden, bebouwingslinten en bebouwingsclusters in de eerste planperiode een visie ontwikkelen waar en in welke mate dergelijke kleinschalige bedrijfslocaties worden toestaan. Bij het opstellen van een dergelijke visie kunnen alternatieve locaties worden gevonden voor bedrijven die overlast veroorzaken in de kernen. Daarnaast kan een bijdrage worden geleverd aan de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied (verplaatsing van bedrijven naar de kernrandzone) en/of kansen worden geboden aan nieuwe startende ondernemers.

Wonen moet naar onze mening gezien worden als een sociale en economische kans. Kansen liggen er ons inziens bij woningsplitsing in het geval van voormalige agrarische bedrijfslocaties, herbouw van woningen voor sloop van stallen en het bouwen voor (groepen) ouderen (wat een bijdrage kan leveren aan de vergrote vraag naar zorg).

In de eerste planfase zullen de gemeenten, samen met burgers en het bedrijfsleven (agrarisch en niet-agrarisch) nagaan welke mogelijkheden er zijn om alternatieve economische dragers tot ontwikkeling te brengen.

Ruimte voor (nieuwe) bedrijvigheid

Nieuwe economische activiteiten die niet aan het buitengebied gebonden zijn, horen in principe op bedrijventerreinen in de kernen en het stedelijk gebied thuis. Wij zijn daarbij van mening dat er kritisch gekeken moet worden naar de bestaande lokale bedrijventerreinen. In een aantal gevallen lijken er goede mogelijkheden te zijn om kleine startende ondernemers op deze bedrijventerreinen een plaats te geven. Dit aspect is verder uitgewerkt in de Streekplanuitwerkingen voor de landelijke en stedelijke regio’s.

Daar waar redelijkerwijs geen ruimtelijke mogelijkheden zijn voor een startende ondernemer op een bedrijventerrein, bieden voormalige agrarische bedrijfslocaties (VAB’s) mogelijk uitkomst. Daarbij realiseren we ons dat het aantal VAB’s dat in aanmerking komt voor hergebruik, uiteindelijk om verschillende redenen beperkt zal zijn. Het gaat in Peel en Maas naar

schatting om een aantal van 80 - 160 VAB's, die voor een nieuwe niet-agrarische functie op de markt kan komen. Toch kunnen ze een belangrijke bijdrage leveren aan de economische vitaliteit van het landelijk gebied. Het dilemma daarbij blijft het terugdringen van de verstening versus het behouden van de sociale en economische vitaliteit.

Voormalige Agrarische Bedrijfslocaties (VAB's)

Hierboven hebben wij beschreven welke kansen wij zien voor (nieuwe) economische dragers van het landelijke gebied. Hieronder geven wij aan hoe wij daar concreet invulling aan willen geven. Wij richten ons daarbij vooral op de VAB's.

Wij constateren dat, mede naar aanleiding van de voorstellen voor functieverruiming in het buitengebied (VAB's, NED's en bebouwingsconcentraties) nieuw provinciaal beleid in ontwikkeling is dat gestalte krijgt in de beleidsnota "Buitengebied in ontwikkeling" en in de eerste partiële herziening van het Streekplan. Wij nemen dit beleid als uitgangspunt.

Kort samengevat worden in de beleidsnotitie op onderstaande punten ruimere mogelijkheden geboden. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen VAB's in bebouwingsconcentraties en VAB's in het buitengebied.

Bebouwingsconcentraties

In bebouwingsconcentraties (dit zijn kernrandzones, bebouwingslinten en -clusters) is hergebruik van VAB's voor diverse functies mogelijk. Naast de mogelijkheden die hieronder bij het buitengebied genoemd worden, zijn er onder voorwaarden ook mogelijkheden voor niet-agrarische bedrijven. Wij sluiten daarbij aan bij de beleidsnota 'Buitengebied in ontwikkeling'. Indien er sprake is van verbetering van de ruimtelijke kwaliteit is een (beperkte) toevoeging van nieuw bouwvolume mogelijk. Voor de toepassing van deze beleidslijn is het noodzakelijk dat de gemeente vooraf een integrale visie voor het gebied met zijn omgeving opstelt.

Buitengebied

- Recreatie en toerisme: naast de ontwikkeling van aan het buitengebied gebonden toerisme en recreatie (zoals wandelen, fietsen, paardrijden), is hergebruik van VAB's toegestaan voor overige recreatieve voorzieningen. Ten aanzien van de concrete inpasbaarheid van deze ontwikkelingen in de GHS, AHS-landschap en AHS-landbouw geldt het beleid zoals verwoord in het Streekplan.
- Cultuurhistorisch waardevolle bebouwing: het is toegestaan cultuurhistorisch waardevolle bedrijfsbebouwing voor wonen te benutten. Uitgangspunt hierbij is dat er slechts één woonfunctie binnen de bebouwing mogelijk is.
- Opslag: hergebruik van VAB's in het buitengebied ten behoeve van statische opslag is onder voorwaarden toegestaan.
- Paardenhouderijen: voor paardenhouderijen kan de vestiging op een VAB in het buitengebied worden overwogen, maar niet op locaties waarvan de agrarische bestemming kan worden gehandhaafd voor de opvang van te verplaatsen agrarische bedrijven en niet op locaties waar sloop van bedrijfsbebouwing heeft plaatsgevonden met gebruikmaking van de regeling Ruimte-voor-Ruimte. Bij de vestiging geldt een aantal specifieke randvoorwaarden.
- Nevenactiviteiten: vervolgvactiteiten die volgens het Streekplan 2002 worden toegelaten, kunnen als nevenactiviteit ontplooid worden.
- Verbrede landbouw: de ontwikkeling van verbrede landbouwactiviteiten is als specifieke nevenactiviteit in beginsel op alle bestaande agrarische bouwblokken toegestaan. Aan de verbrede landbouwactiviteiten op het bouwblok moet wel een passende maximale maatvoering worden gesteld.

Bij de uitwerking van het VAB-beleid zullen wij aansluiten bij de visie en het hiervoor geformuleerde beleid uit dit reconstructieplan. De visie die de gemeenten zullen ontwikkelen voor bebouwingsconcentratie is van belang om op deze manier duurzame ontwikkeling van de dorpen en bebouwingsclusters en -linten mogelijk te maken.

Maatwerk staat centraal

In de beleidsnotitie is ook ruimte voor het leveren van maatwerk in specifieke situaties.

Overwegingen die voor ons tot maatwerk kunnen leiden zijn:

- Maatwerk betekent dat wij zorgvuldig handelen. Wij kijken niet alleen naar regelgeving, maar kiezen waar nodig voor een individuele benadering en treden in die situaties steeds in overleg met de betrokkene.
  - Maatwerk betekent dat we ook oog hebben voor alternatieven. Het kan gaan om:
    - het reserveren van de locatie ten behoeve van agrarisch hergebruik;
    - een sloopregeling als ter plaatse niets anders wordt toegestaan (financiën);
    - het bieden van ruimte voor een andere economische activiteit (beleidsruimte);
    - het bieden van mogelijkheid voor de bouw van één of meerdere woningen, als dit ruimtelijk aanvaardbaar is op de locatie zelf en anders wellicht in of aansluitend aan de kernen (beleidsruimte).
- Het invullen van VAB's is niet hetzelfde als invulling geven aan het begrip Nieuwe Economische Dragere (NED's). Toch kan wel gedacht worden aan het bieden van een startpositie voor (kleine) bedrijven in deze opstallen. De gemeenten stellen naar aanleiding van de nieuwe beleidsnotitie "Buitengebied in ontwikkeling" een integrale visie op voor bebouwingsconcentraties. Wij streven er naar om een goede doorstroming te regelen op grond van inzicht in de bedrijfsontwikkeling en de reële plannen voor de toekomst. Het moet namelijk duidelijk zijn dat de locatie tot een bepaald niveau ontwikkeld kan worden. Verdere groei ter plaatse is niet toegestaan, zodat doorstroom naar een middelgroot of groot bedrijventerrein goed afgestemd moet worden. Het vormgeven van een ketenbenadering hiervoor is daarom wenselijk.
- In alle gevallen moet worden voorkomen dat problemen ontstaan ten aanzien van de handhaving. Daarom willen wij dat er afspraken worden gemaakt en vastgelegd in een concrete overeenkomst. De volgende aspecten kunnen daar o.a. bij aan de orde zijn:
  - geen verdere doorgroei ter plaatse;
  - een actieve informatieplicht van de initiatiefnemer richting de gemeente als een grotere bedrijfsomvang op kortere termijn wenselijk wordt. Hierdoor kan tijdig worden gezocht naar doorgroeimogelijkheden elders.

Juridische regeling

Wij willen ons inspannen voor een goede juridische regeling die past bij maatwerk. Daartoe zullen de volgende acties worden ondernomen:

- De gemeenten stellen een ruimtelijke visie voor de vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen op. Hierbij worden de kernrandzones en bebouwingslinten en -clusters onderscheiden. In deze gebieden willen wij -conform het algemene kader- meer mogelijkheden bieden voor het hergebruik van VAB's. Basis voor het aanwijzen van de kernrandzones en bebouwingslinten en -clusters is een duidelijke ruimtelijk sociaal-economische visie.
- De gemeenten onderzoeken -als uitvloeisel van de (publiekrechtelijke) mogelijkheid om maatwerk te leveren- of het mogelijk is om afspraken te maken met de initiatiefnemers en deze afspraken vast te leggen in een (privaatrechtelijke) overeenkomst. Hierbij worden zaken betrokken als sloopafspraken, toekomstperspectief, boetebeding en rood-voor-groen.

Ondernemerskwaliteiten

Tenslotte willen wij, waar nodig en wenselijk, aandacht besteden aan de ondernemerskwaliteiten. Vooral bij verbrede landbouw zijn om- en bijscholing vaak wenselijk. Aan de relatie tussen de landbouw en het overige bedrijfsleven (MKB) wordt in de komende jaren meer aandacht gegeven, vooral omdat de agrarische sector gebaat kan zijn bij de grotere marktgerichtheid van het MKB. Daarnaast vragen ketenverbindingen, ook buiten de agrarische sector, om een betere relatie.

6.8.3 Leefbaarheid

Wij vinden het belangrijk dat er naast economische vitaliteit, voldoende aandacht besteed wordt aan de leefbaarheid in het gebied in het algemeen. Leefbaarheid en economische vitaliteit hangen naar onze mening nauw met elkaar samen; zo moet leefbaarheid ook een economische basis hebben. Onder leefbaarheid verstaan we de zorg voor een adequate voorzieningenstructuur en woningbouw, de aandacht voor de kwaliteit van de sociale leefomgeving (vrijwilligers, cohesie, identiteit) en de aandacht voor de fysieke kwaliteit van de leefomgeving. Initiatieven die in het kader van deze doelstelling worden ingediend ondersteunen wij waar mogelijk.

Wij willen samen met partijen en organisaties die gericht zijn op leefbaarheid de mogelijkheden nagaan om een passende voorzieningenstructuur in de kleine kernen te behouden of te realiseren. Daarvoor is het allereerst nodig dat de gemeenten differentiëren voor welke kernen, welke voorzieningen aanwezig moeten zijn. Voor de kernen die op kaart 21 zijn aangegeven onderzoeken de gemeenten of voor deze dorpen dorpsontwikkelingsplannen opgesteld zullen worden of dat op een andere manier de leefbaarheid kan worden versterkt.

In de gemeente Veghel zijn al structuurvisies voor de kernen opgesteld. Deze visies -samen met de bijbehorende uitvoeringsprojecten- zijn dan ook te beschouwen als dorpsontwikkelingsplannen. Om ervaring op te doen met het versterken van de leefbaarheid start de gemeente Veghel in Eerde een pilot die hierop gericht is. Hierbij wordt gekeken hoe met behulp van nieuwe economische activiteiten kwaliteitswinst en mogelijk geld kan worden gegenereerd waarmee intensieve veehouderij op ongewenste locaties kunnen worden gesaneerd of verplaatst.

Aandacht voor de sociale leefomgeving is sterk gekoppeld aan het behoud van een sterke sociale cohesie. We willen waar mogelijk initiatieven ondersteunen die de sociale cohesie versterken. Dat kan het beste gebeuren door aan te sluiten bij initiatieven van onderop (veelal georganiseerd per buurtschap of parochie). Initiatieven voor de combinatie van landbouw en zorg passen in de extra aandacht voor de demografische veranderingen; een aspect dat de leefbaarheid sterk beïnvloedt.

Daarnaast willen wij aandacht besteden aan de fysiek ruimtelijke aspecten van leefbaarheid. Hierbij richten wij ons op het belang van de eigen (regionale) identiteit. Wij zullen de regionale verschillen behouden en waar mogelijk versterken. Tenslotte willen we aandacht besteden aan het behouden van de waardevolle boerderijen. Voor het hergebruik van deze waardevolle boerderijen willen we ruimere mogelijkheden toestaan (maatwerk).

6.8.4 Kaart Wonen, werken en leefbaarheid

De kaart wonen, werken en leefbaarheid geeft een ruimtelijke vertaling van bovenstaande visie (zie kaart 21). Het is een indicatieve kaart; ze geeft in hoofdlijnen onze visie op wonen, werken en leefbaarheid. Bij de uitwerking zal door gemeenten een verdere precisering, detaillering en afweging plaatsvinden.

De volgende legenda-eenheden zijn onderscheiden:

1. *Aandachtskernen leefbaarheid*. Het betreft de kernen waarbij nadrukkelijk aandacht besteed dient te worden aan de leefbaarheid. Voor deze dorpen onderzoeken de gemeenten of er dorpsontwikkelingsplannen opgesteld zullen worden of dat op een andere manier de leefbaarheid kan worden versterkt. Hierbij kan in veel gevallen worden aangesloten bij visies uit de StructuurvisiesPlus. Ook de uitwerkingsplannen van het Streekplan Uden-Veghel en omstreken en het Land van Cuijk bieden aanknopingspunten. In de gemeente Veghel zijn voor alle kernen al Structuurvisies opgesteld; deze visies -samen met de bijbehorende uitvoeringsprojecten- zijn dan ook te beschouwen als dorpsontwikkelingsplannen.
2. *Aandachtsgebied plattelandontwikkeling*:
  - het dal van de Aa en de Leijgraaf (concept 'beekbuurtboeren');
  - het gebied tussen Uden en Boekel (concept 'woon-werklandschap'). In dit gebied zal de reconstructiecommissie de mogelijkheden onderzoeken om wonen en werken in combinatie met landschapontwikkeling verder te ontwikkelen;
  - het gebied ten westen van de Middenpeelweg (gebied met intensieve veehouderij, water en groen);
  - de Maashorst (Maashorstboeren en uitwerking RNLE);
  - de Maasuitwaerden (uitwerking RNLE, agrarisch natuurbeheer);
  - de Maasvallei en het stroomgebied van de Graafsche Raam (Verrassend Platteland en uitwerking RNLE);
  - het St. Anthonisbos/De Grootte Slink Bunthorst (uitwerking RNLE);
  - het Belvédèregebied Maasvallei;
  - de robuuste ecologische verbindingzone tussen de RNLE'n Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg.

Voor deze gebieden starten wij projecten die gericht zijn op plattelandontwikkeling.
3. *Ontwikkeling paardenhouderij*. Wij ondersteunen, waar mogelijk, eventuele projecten die de attractiviteit van het projectlocatiegebied recreatie De Bergen/Hippisch Centrum vergroten.

6.8.5 Verkeer en vervoer

Wij zijn van mening dat het belangrijk is om een integrale visie voor verkeer en vervoer te ontwikkelen.

Voor de stedelijke regio Uden-Veghel wordt een integraal regionaal verkeers- en vervoersplan opgesteld conform de volgende uitgangspunten uit de StructuurvisiePlus Uden-Veghel:

- Realiseren van hoogwaardige openbaar vervoer verbindingen met de omliggende stedelijke regio's;
- Benutten van bestaande tracés en zo mogelijk bundelen van verkeersassen vormen daarbij belangrijke uitgangspunten;
- Verbeteren van openbaar vervoer als cruciaal onderdeel voor het verbeteren van de bereikbaarheid en de ontwikkeling van de stedelijke regio en het terugdringen van de automobiliteit;
- Verbeteren van de hoofdverkeersstructuur, met name de N266, de N264 en de N616 en de gevolgen van de aanleg van de A50 op de N265;

- Specifieke aandacht voor vormen van vervoer van en naar bedrijventerreinen, kerkdorpen en buitengebied;
- Verder ontwikkelen van een samenhangend utilitair en recreatief fietsnetwerk, waarbij het gebruik van de auto kan worden teruggedrongen;
- De autotoegankelijkheid van het buitengebied verminderen ter bevordering van rust en recreatieve kwaliteit.

Ook in het Land van Cuijk is een visie op verkeer en vervoer ontwikkeld in het kader van de Structuurvisie Plus. Om te komen tot een optimaal functionerend verkeers- en vervoerssysteem worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- De ontbrekende schakel in het provinciale fietsnetwerk, tussen Cuijk en Beers, wordt aangevuld;
- De gemeenten zullen in overleg met alle betrokkenen, zoals de busmaatschappij, maar ook scholen en (samenwerkende) bedrijven tot een betere afstemming van vraag en aanbod moeten komen. Vormen van openbaar vervoer als school- en bedrijfsbussen kunnen een belangrijke aanvulling betekenen op het huidige openbaar vervoer;
- De oost-west verbinding tussen Uden en Haps (N264) krijgt waarschijnlijk in de toekomst te maken met hogere verkeersintensiteiten. Het aanpassen van deze weg zal daarom noodzakelijk worden. Op basis van meer recente inzichten, onder andere op grond van de Provinciale Planstudie Ontsluiting Mill (mei 2002), wordt - naast de hierboven genoemde N264 - ook aandacht besteed aan de N277 (Middenpeelweg);
- Indien mogelijk zal een regionaal bedrijventerrein de beschikking krijgen over een verbinding met de Maas. Onderzocht moet worden in hoeverre de havenfaciliteiten in Cuijk uitgebreid kunnen worden;
- Bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen zal indien mogelijk gebruik gemaakt moeten worden van transportmogelijkheden via het spoor. Ook zal nader onderzocht moeten worden wat de mogelijkheden zijn om op bestaande bedrijventerreinen in Cuijk en Boxmeer gebruik te maken van railtransport.

De visies ten aanzien van verkeer en vervoer uit de Structuurvisies Plus worden in het kader van de reconstructie als uitgangspunt genomen. Wij zullen waar mogelijk projecten die binnen die visies passen ondersteunen.

Daarnaast streven wij naar een goed regionaal openbaar vervoerssysteem. Waar mogelijk ondersteunen wij innovatieve projecten op dit vlak.

Indien er in het kader van de reconstructie aanpassingen aan het wegennet plaatsvinden, hanteren wij het principe van Duurzaam Veilig. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat verkeers- hinder bij nieuwe activiteiten zoveel mogelijk wordt voorkomen. Zo is bij het aanwijzen van nieuwe locaties voor intensieve veehouderij en de projectlocaties recreatie in dit reconstructieplan rekening gehouden met de verkeersaantrekkende werking. Dit aspect zal bij de verdere uitwerking van deze gebieden nadrukkelijk in beschouwing worden genomen.

Ten aanzien van een aantal natuurgebieden zijn wij van mening dat de verkeersdruk moet worden verminderd. In de eerste planperiode zal dit in de Maashorst middels een project worden uitgewerkt. Daarnaast ondersteunen wij, waar mogelijk, initiatieven die gericht zijn op het behoud, herstel en ontwikkeling van doorgaande onverharde wegen en paden.

Tenslotte vinden wij het van belang dat ontbrekende schakels in het recreatieve en utilitaire (wandel-, fiets-, skate-, ruiters-) padennetwerk worden tussengevoegd. Concrete initiatieven ondersteunen wij waar mogelijk.

6.9 Integrale zonering intensieve veehouderij

De integrale zonering voor de intensieve veehouderij is een verplicht onderdeel van het reconstructieplan (Reconstructiewet, artikel 11). De Reconstructiewet bepaalt dat het reconstructiegebied moet worden ingedeeld in drie typen gebieden met ieder een eigen regime wat betreft de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij: landbouwontwikkelingsgebieden, extensiveringsgebieden en verwevingsgebieden. Deze gebiedsindeling wordt de integrale zonering genoemd.

De bedoeling van de integrale zonering, zoals deze in dit reconstructieplan is opgenomen, is het planologisch reguleren van de intensieve veehouderij. Dit betekent het terugdringen van deze bedrijfstak in kwetsbare gebieden, maar ook het bieden van mogelijkheden voor de bedrijfstak in gebieden die ruimtelijk en milieutechnisch hiervoor geschikt zijn. Wij hebben de integrale zonering dan ook alleen uitgewerkt voor de intensieve veehouderij. Met de in het reconstructieplan voorgestelde omvang van de bouwblokken in de landbouwontwikkelingsgebieden en op duurzame locaties worden op dit moment voldoende ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden geboden. Een nader instrument voor sturing van omvang en ruimtelijke structuur van de intensieve veehouderij wordt nog ontwikkeld.

In §6.6 is toegelicht hoe wij met de overige vormen van landbouw om willen gaan. Ook biedt het Streekplan een kader voor de overige landbouw.

Het uiteindelijke doel van de integrale zonering is het bereiken van een afwaartse beweging van de intensieve veehouderij uit de extensiveringsgebieden en het bieden van ruimte aan verplaatsters in de daarvoor geschikte gebieden. Door een zorgvuldige gebiedszonering in combinatie met flankerend beleid worden zoveel mogelijk de nadelige gevolgen voor individuele belanghebbenden voorkomen. Het hierna beschreven beleid voor de intensieve veehouderij waarbij bestaande bouwrechten in bestaande bestemmingsplannen in beginsel worden gerespecteerd voorkomt verder dat er een basis is voor planschadeclaims. Op deze manier wordt voldaan aan het uitgangspunt dat het betalen van schade geen doel van de reconstructie is. Uiteraard laat dit onverlet dat in incidentele gevallen er wel sprake kan zijn van planschade. Dit geldt dan overigens niet alleen voor het onderdeel integrale zonering, maar ook voor de andere onderdelen uit het reconstructieplan. Verwezen wordt naar hetgeen hierover is opgenomen in hoofdstuk 12.

De integrale zonering is op perceelsniveau begrensd, waarbij zoveel mogelijk gebruik is gemaakt van logische, bestaande grenzen en gestreefd is naar grotere eenheden (geen kleine snippers). De integrale zonering voor de intensieve veehouderij is weergegeven op kaart 19 en plankaart 2. Het begrenzen op perceelsniveau betekent, dat aan de hand van de kaart, in het terrein kan worden nagegaan waar de begrenzing loopt.

Besloten is om voor de integrale zonering het instrument planologische doorwerking, artikel 27 Reconstructiewet, in te zetten. Dit betekent dat de integrale zonering geldt als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 21, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (artikel 27 Reconstructiewet). De werking van het instrument planologische doorwerking wordt nader toegelicht in hoofdstuk 11.

De ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij in de extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden zijn beschreven in §11.6.1.

6.9.1 Uitgangspunten begrenzing integrale zonering

Voor de integrale zonering voor de intensieve veehouderij zijn een methodiek en spelregels opgesteld. Deze zijn gebaseerd op de Reconstructiewet, het Streekplan en het Koepelplan. De spelregels staan op de bijgevoegde CD-ROM. Hieronder staan de belangrijkste uitgangspunten en wordt de werkwijze toegelicht.

Uitgangspunten

Bij de integrale zonering zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Centraal in de systematiek van integrale zonering staat het idee dat de ligging van (nieuwe) intensieve veehouderij, meer dan nu het geval is, moet worden afgestemd op de natuurlijke randvoorwaarden en op andere functies. Hiervoor wordt de *lagenbenadering* uit het Streekplan gebruikt. Deze benadering gaat uit van drie lagen:
  - De onderste laag wordt gevormd door de geomorfologie en het bodem- en watersysteem, en door de natuurwaarden en de landschappelijke en cultuurhistorische waarden die hiermee samenhangen. Deze onderste laag is van groot belang omdat ze feitelijk onvervangbaar is;
  - Boven op de onderste laag ligt de laag van de infrastructuur met belangrijke weg-, spoor- en waterverbindingen;
  - De bovenste laag bestaat uit de occupatiepatronen, ofwel het ruimtegebruik van de functies wonen, werken, landbouw en recreatie.
2. Naast de lagenbenadering hebben wij als uitgangspunt genomen dat de intensieve veehouderij in Peel en Maas voldoende duurzame ontwikkelingsmogelijkheden geboden moet worden. Dit mede gezien het feit dat vrijwel heel Peel en Maas in het Streekplan 2002 als zoekgebied veeverdichtingsgebied is aangewezen.
3. Wij zijn van mening dat het op gang brengen van de gewenste dynamiek (uitplaatsen van intensieve veehouderijbedrijven uit extensiveringsgebieden en inplaatsen in landbouwontwikkelingsgebieden) alleen mogelijk is als er *lokaal maatwerk* geleverd kan worden. Het gaat hierbij allereerst om *het aanwijzen van landbouwontwikkelingsgebieden die lokale knelpunten kunnen oplossen*. Wij zijn van mening dat een directe koppeling tussen het oplossen van lokale stank- en ammoniakproblemen en inplaatsing op een geschikte locatie de dynamiek en het draagvlak (zowel bij de agrarische ondernemers als bij de overige belanghebbenden) voor verplaatsing vergroot. De resultaten uit de pilot St. Anthonis, die gestart is om ervaring op te doen met het op gang brengen van de verplaatsingen, onderstrepen dit. Daarnaast vinden wij het ook belangrijk dat de *invulling van de landbouwontwikkelingsgebieden op lokaal niveau ter hand wordt genomen*. Wij zijn van mening dat op lokaal niveau het beste rekening gehouden kan worden met de aanwezige waarden en belangen. Om de gemeenten te ondersteunen bij de invulling van de landbouwontwikkelingsgebieden is de reconstructiecommissie momenteel bezig -ondersteund door een bureau voor landschapsarchitectuur- met het formuleren van een aantal regionale uitgangspunten. Zo hechten wij groot belang aan het behouden en waar mogelijk versterken van de regionale identiteit tussen de verschillende gebieden, zoals bijvoorbeeld aangegeven op de inspiratiekaart landschap. Ook de aanwezige natuurlijke, aardkundige, cultuurhistorische en archeologische kwaliteiten krijgen bij de nadere invulling van de landbouwontwikkelingsgebieden nadrukkelijk aandacht.
4. Samenhangend met het vorige punt zijn wij van mening dat de landbouwontwikkelingsgebieden in relatie met de omgeving moeten worden ontwikkeld. Om te komen tot een optimale inrichting, om ongewenste grondspeculatie te voorkomen, om de bestaande intensieve veehouderijbedrijven voldoende ontwikkelingsmogelijkheden te bieden en om de eventueel noodzakelijke compenserende en mitigerende maatregelen te kunnen nemen, zijn de *landbouwontwikkelingsgebieden ruim begrensd*. De nadere invulling van de landbouwontwikkelingsgebieden zal met beeldkwaliteitsplannen plaatsvinden.

5. Bij het aanwijzen van landbouwontwikkelingsgebieden hebben wij ook gekeken naar het creëren van *ruimtelijk-economisch logische gebieden*. Dit speelt in het bijzonder langs de Middenpeelweg, waarbij wij ook het aangrenzende landbouwontwikkelingsgebied in De Peel in ogenschouw hebben genomen. Daarmee ontstaan extra mogelijkheden voor (keten)samenwerking en wordt een impuls gegeven aan de innovatie in de sector.
6. Om het *aantal nieuwvestigingen te reguleren* is er voor elk landbouwontwikkelingsgebied een maximum aantal nieuwvestigingen genoemd. Deze aantallen zijn gebaseerd op de inschatting van de lokale klankbordgroepen. Wij zijn van mening dat dit maximum aantal gekoppeld aan de maximale bouwblokomvang in landbouwontwikkelingsgebieden van in eerste instantie 2,5 hectare, voldoende garanties biedt om ongebreidelde groei te voorkomen.
7. De mogelijkheid om ‘gesmeerd en gefaseerd te verplaatsen’ (GGV) helpt in onze ogen om de dynamiek van verplaatsingen in extensiveringsgebieden nabij natuur op gang te brengen. Het provinciale project verplaatsing intensieve veehouderij (VIV) zorgt de komende periode voor financiële middelen voor deze verplaatsingen (smering). De mogelijkheid om in tijd overlap te hebben tussen het afbouwen van het bedrijf op de oude locatie en het opbouwen op de nieuwe locatie (fasering), zal het besluit om te verplaatsen in onze ogen bevorderen.
8. Wij vinden het van belang dat de gemeenten een actieve houding innemen bij het *intrekken van niet gebruikte milieu- en bouwvergunningen*. Aandachtspunt hierbij is dat de duurzame locaties zoveel mogelijk behouden blijven. De gemeenten zullen de voortgang ieder halfjaar rapporteren.
9. De *nertsenhouderij* wordt bij de integrale zonering gerekend tot de intensieve veehouderij. Nertsenhouderijen kunnen dan ook gebruik maken van de verplaatsings- en beëindigingsregeling voor de intensieve veehouderij (zie §10.4.1). In het Streekplan worden deze bedrijven gerekend tot de overige niet grondgebonden veehouderijen. Op dit punt is er derhalve sprake van een Streekplanherziening (zie ook §11.5).
10. Bij de landbouwontwikkelingsgebieden is sprake van een *indirecte bouwtitel*. Dit wil zeggen dat de juridische regeling in bestemmingsplannen moet worden uitgewerkt.
11. Nieuwvestiging is alleen toegestaan als binnen Peel en Maas uitplaatsing uit extensiveringsgebied of bestaand stedelijk gebied plaatsvindt.
12. De integrale zonering zal worden herzien als uit besluitvorming (nieuwe regel- of wetgeving) en/of jurisprudentie blijkt dat dit noodzakelijk is.
13. Bij bepaalde (delen van) landbouwontwikkelingsgebieden is sprake van overlap met kwetsbare functies. Deze (delen van) landbouwontwikkelingsgebieden hebben wij aangeduid als *secundaire landbouwontwikkelingsgebieden*. Het overige deel is *primair landbouwontwikkelingsgebied* en hier dienen in eerste instantie de nieuwvestigingen plaats te vinden.

De werkwijze die wij hanteren, voordat er sprake is van de daadwerkelijke realisatie van de landbouwontwikkelingsgebieden, is beschreven in §6.9.4.

Werkwijze begrenzing integrale zonering

Voor het bepalen van de grenzen van landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden heeft een integrale afweging plaatsgevonden met genoemde waarden en functies: juist om deze reden kan gesproken worden over een *integrale* zonering.

Deze integrale afweging is in twee stappen uitgevoerd.

1. De afstemming op de natuurlijke randvoorwaarden en andere functies is de basis geweest voor een aantal algemene uitgangspunten die alle reconstructiecommissies in Noord-Brabant hebben gehanteerd voor de begrenzing. Omdat met de keuzes in het Streekplan (2002) ook sterk rekening is gehouden met de ‘onderliggende waarden’, konden de gegevens die voor de opstelling van het Streekplan zijn gebruikt, ook bij de zonering worden

benut. Daarnaast is de zonering afgestemd met de andere keuzes die wij in dit plan hebben gemaakt (bijvoorbeeld het aanwijzen van projectlocatiegebieden recreatie) en de uitgangspunten aan het begin van deze paragraaf. Het resultaat van deze eerste stap was een conceptkaart waar allereerst de verplichte extensiveringsgebieden op waren aangegeven. Daarnaast is tijdens deze eerste stap nadrukkelijk gekeken naar er goede ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij lagen. Hierbij is onder andere gebruik gemaakt van de provinciale notitie Voorrangsinventarisatie Perspectiefgebieden Intensieve Veehouderij (VIP)¹¹, kennis uit het gebied en verkennende ontwerpstudies. Op grond hiervan zijn de kansrijke gebieden als landbouwontwikkelingsgebied begrensd. Daarna zijn de verwevingsgebieden aangewezen.

2. In de tweede stap is deze conceptkaart, in nauwe samenwerking met de verschillende partijen in de streek, nader geoptimaliseerd. Hierbij hebben vooral de lokale klankbordgroepen een belangrijke rol gespeeld. Met deze 'bottom-up' aanpak is in onze ogen een belangrijk draagvlak ontstaan in de streek voor de zoneringsvoorstellen. Ook hebben wij de integrale zonering afgestemd met de reconstructiecommissies van de aanliggende gebieden (De Peel, de Meierij en Maas en Meierij) en de provincies Limburg en Gelderland.

Resultaten

In de loop van het proces is duidelijk geworden dat enkele landbouwontwikkelingsgebieden, die in eerste instantie als kansrijk waren getypeerd, minder gunstig lagen. Daarnaast zijn er ook gebieden naar voren gekomen die in eerste instantie niet als landbouwontwikkelingsgebieden waren aangewezen. Dit kwam enerzijds doordat de landbouwontwikkelingsgebieden in eerste instantie alleen waren aangewezen op grond van beschikbare provinciale digitale gegevens. Op grond van veelvuldig veldbezoek en toetsing aan lokale beleidsplannen en lokale natuur- en landschapgegevens is de kaart in de loop van het proces aangepast. Ook de resultaten van de m.e.r. hebben invloed gehad op, met name, de omvang en ligging van de landbouwontwikkelingsgebieden. Zo is de overlap tussen landbouwontwikkelingsgebieden en de GHS-landbouw en AHS-landschap in vergelijking met het eerste concept aanzienlijk vermindert. De aanpassing was mogelijk omdat uit de m.e.r.-berekeningen naar voren kwam dat het aantal duurzame locaties in verwevingsgebieden, dat gebruikt kan worden voor hervestiging, zodanig groot is dat er minder ruimte voor nieuwvestiging hoeft te worden geboden.

6.9.2 Begrenzing extensiveringsgebied

Uitgangspunten

In principe zijn alle bestaande en nieuwe natuur (al begrensde EHS), waterwingebieden, kernrandgebieden, GHS landbouw subzone kwetsbare soorten (minus weidevogels) en conform het Streekplan 250 meter zones rondom zeer kwetsbare natuurgebieden (A-gebieden) begrensd als extensiveringsgebied (met primaat natuur). Ook het gebied rondom B-gebieden is in een aantal gevallen als extensiveringsgebied gezoned. Daarnaast zijn in de meeste gevallen de zones rondom steden en dorpen, andere grote stankgevoelige objecten en in een aantal gevallen niet-agrarische lintbebouwing en bebouwingsclusters, gezoned als extensiveringsgebied.

---

¹¹ Uit de VIP-studie zijn de volgende gebieden als kansrijke landbouwontwikkelingsgebieden naar voren gekomen die wij ook in dit reconstructieplan hebben opgenomen: gebied ten noorden van Schaijk en Reek, gebied ter hoogte van de Graspeel, gebied tussen Haps, Rijkevoort, Wanroij en St. Hubert, gebied tussen Oploo, Stevensbeek en Westerbeek, gebied ten zuiden van Westerbeek, gebied Maarsven noordoostelijk van Overloon, gebied Overloonsche Vlak westelijk van Overloon, gebied zuidelijk van Venhorst, gebied tussen Odiliapeel en de Middenpeelweg, gebied tussen Keldonk en Boerdonk, gebied Veghelsche Hoek. Een aantal andere gebieden uit de VIP-studie zijn afgefallen vanwege beperkingen uit stank, ammoniak, streekplanbeleid of regionale of lokale visies.

Hierbij hebben wij steeds maatwerk verricht. Tenslotte is een aantal cultuurhistorisch waardevolle gebieden ook als extensiveringsgebied begrensd.

Binnen de extensiveringsgebieden hebben wij onderscheid gemaakt tussen de extensiveringsgebieden met het primaat natuur en de overige extensiveringsgebieden. Dit onderscheid is van belang vanwege de stankregelgeving zoals in §2.2.2 onder het kopje Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden is beschreven.

Afwijkingen van bovenstaande uitgangspunten

In de spelregels integrale zonering is aangegeven dat de zone rondom zeer kwetsbare natuurgebieden (A-gebieden) teruggebracht mag worden tot 220 meter. In enkele gevallen is gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Ruimtelijke argumenten en hoge verplaatsingskosten hebben daarbij een rol gespeeld. Steeds gaat het daarbij om volwaardige bedrijven. Dit betekent dat in deze gebieden op dit onderdeel het Streekplan wordt herzien door dit reconstructieplan.

Extensiveringsgebied rondom A-gebieden terugbrengen tot minder dan 220 meter is niet mogelijk. Het is wel mogelijk om een specifiek bedrijf in een extensiveringsgebied, in tegenstelling tot de algemene regels in dit extensiveringsgebied, toch uitbreidingsmogelijkheden te geven. Hierbij moet dan duidelijk benoemd zijn om welke locatie het gaat, welke redenen er zijn voor extra uitbreidingsruimte en hoeveel uitbreidingsruimte het bedrijf krijgt. Vervolgens kan via een reguliere streekplanafwijking, als beschreven in hoofdstuk 5 van het Streekplan 2002, deze uitbreiding gerealiseerd worden. Van algemene doorwerking naar het Streekplan is hierbij geen sprake.

Op grond van het Streekplan is uitbreiding van bouwblokken voor intensieve veehouderij in de kernrandzone uitgesloten. De gemeente Veghel heeft echter vanuit een ontwikkelingsgerichte strategie voor verwevingsgebied rondom de kernen gekozen. Ook voor een aantal bebouwingsconcentraties en -linten is bij de integrale zonering voor de intensieve veehouderij gekozen voor verwevingsgebied; in sommige gevallen zijn hier verhoudingsgewijs nog zoveel agrarische bedrijven ten opzichte van burgerwoningen aanwezig, dat hier voorrang wordt gegeven aan de intensieve veehouderij. Voor bovengenoemde kernrandzones betekent dit dat voor het onderwerp uitbreidingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij het Streekplan wordt herzien door dit reconstructieplan.

Voor de zones rondom de kernen in de gemeente Veghel en een aantal bebouwingsclusters en -linten is vanuit een ontwikkelingsgerichte strategie voor verwevingsgebied gekozen. Hierbij wordt aangesloten bij de onderbouwing uit het Reconstructieplan Noord- en Midden Limburg waar rondom de kernen ook voor verwevingsgebied is gekozen. Het Rijk heeft dit plan inmiddels goedgekeurd. In deze gebieden vervalt de cumulatieve stank, waardoor er afhankelijk van de ligging meer ruimte is voor woningbouw, bedrijventerreinen en nieuwe economische activiteiten in bijvoorbeeld vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. Met behulp van deze nieuwe economische activiteiten kan kwaliteitswinst en mogelijk geld worden gegenereerd waarmee intensieve veehouderijbedrijven op ongewenste locaties kunnen worden gesaneerd of worden verplaatst. In de pilot Eerde en bij het project 'beekbuurtboeren' zal hier ervaring mee worden opgedaan. Om ongewenste groei van de bestaande intensieve veehouderijbedrijven te voorkomen heeft de gemeente Veghel in haar bestemmingsplan 'Landelijk Gebied' deze bedrijven, die niet op duurzame locaties liggen, slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden gegeven. Hierdoor wordt een verdere toename van stankhinder tegengegaan.

Bovenstaande strategie biedt goede mogelijkheden om de gewenste economische dynamiek op gang te brengen. Hierdoor ontstaan er enerzijds meer kansen om de stankproblematiek op te lossen en anderzijds om te komen tot een betere ruimtelijke kwaliteit voor het gebied rondom

de kernen. De gemeente Veghel zal bij stedelijke uitbreidingen agrarische bedrijven actief uitkopen en/of verplaatsen. Daarnaast komt de gemeente Veghel met projectvoorstellen om de stankoverlast in de kernen verder te verminderen.

Resultaten

Als belangrijke extensiveringsgebieden hebben wij aangemerkt:

De meeste zones rondom kernen en een aantal bebouwingslinten en bebouwingsclusters. De Maashorst, het Maasheggengebied, Sint Anthonisbos, gebied rondom de Hoge Raam/Halsche beek, het Hurkske, Reekse Heide, vliegveld Volkel, Kraayenbergse Plassen, Overloonsche Duinen, gebied bij pompstation Vierlingsbeek, Molenheidse bossen, Langenboomse bossen, De Kuilen, zone rondom landgoed Tongelaar-landgoed Ossenbroek, het Geregt, Eerdse Bergen, Bedafsche Bergen, St. Annabos, Grootte Slink-Bunthorst, Trentsche bossen, Voskuilenheuvel, Ullingse Bergen en Schaijkse Heide.

6.9.3 Begrenzing verwevingsgebied

Uitgangspunten

Voor zover de gebieden nog niet begrensd zijn als extensiveringsgebied, zijn de volgende gebieden in de meeste gevallen begrensd als verwevingsgebied: AHS-landschap subzone leefgebieden dassen, zoekgebieden waterberging, reserveringsgebied voor de rivier, gebieden met waardevolle openheid, cultuurhistorisch waardevolle gebieden, GHS-landbouw subzone natuurontwikkelingsgebieden, GHS-landbouw subzone struweelvogelgebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, aardkundig waardevolle gebieden, RNLE'n, AHS-landschap subzone waterpotentiegebied en weidevogelgebieden (onderdeel van GHS-landbouw subzone kwetsbare soorten).

Afwijkingen van bovenstaande uitgangspunten

Voor een aantal gebieden in de GHS-landbouw en AHS-landschap is gekozen om deze te begrenzen als (secundair) landbouwontwikkelingsgebied (zie volgende paragraaf).

6.9.4 Begrenzing landbouwontwikkelingsgebied

Uitgangspunten

De landbouwontwikkelingsgebieden zijn bepaald op grond van de algemene uitgangspunten in §6.9.1. Daarnaast is gekeken naar de ligging van bestaande intensieve veehouderijen in de gebieden, de afwezigheid van stankgevoelige objecten, de afstand ten opzichte van natuur en woonkernen, de Natuurbeschermingswetgebieden (natuurmonumenten) en Habitatrichtlijngebieden. Een landbouwontwikkelingsgebied binnen 1000 meter van een Vogel- en Habitatrichtlijngebied en Natuurbeschermingswetgebied is niet mogelijk¹². Ook zijn de ligging van historische groenstructuren en andere natuurlijke, landschappelijke, aardkundige en architectonische waarden bij de afweging betrokken.

Opmerkingen

Wij hebben de landbouwontwikkelingsgebieden ingedeeld in primaire en secundaire gebieden. Het gedeelte van het landbouwontwikkelingsgebied waar sprake is van een overlap met kwetsbare functies (1000-1500 meter rondom Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en 1000-1500 meter rondom Natuurbeschermingswetgebieden, zoekgebieden rivierverruiming, leefgebieden struweelvogels, weidevogels en dassen en waterpotentiegebied) hebben wij als secundair land-

¹² De landbouwontwikkelingsgebieden zijn in Peel en Maas zo gesitueerd dat zij meer dan 1.500 meter van wettelijk beschermde natuurgebieden liggen.

bouwontwikkelingsgebied aangeduid. Het overige deel is primair gebied en hier dient in eerste instantie de ontwikkeling van nieuwe intensieve veehouderijen plaats te vinden. Het vestigingsbeleid voor de intensieve veehouderij in primaire en secundaire gebieden is opgenomen in hoofdstuk 11. De kern daarvan is dat nieuwvestiging in het secundaire gebied niet mogelijk is. Indien de balans van in- en uitplaatsing Brabantbreed daarom vraagt kan via een wijziging van het betreffende bestemmingsplan het verbod op nieuwvestiging in het secundaire landbouwontwikkelingsgebied worden opgeheven.

Wij realiseren ons dat wetgeving en regelgeving nog steeds in beweging is en in beweging blijft. Zo is de landelijke stankwet nog in ontwikkeling en blijkt de Europese regelgeving (IPPC) nog onvoldoende vertaald naar een hanteerbare en juridisch houdbare werkwijze. Dit betekent dat niet mogelijk is geweest om daar in detail rekening te houden. Zoals bij de uitgangspunten van de integrale zonering (§6.9.1) is aangegeven, zal dit reconstructieplan (inclusief de integrale zonering) worden herzien als uit besluitvorming (nieuwe regel- of wetgeving) en/of jurisprudentie blijkt dat dit noodzakelijk is.

Bij elk landbouwontwikkelingsgebied hebben wij steeds een aanduiding gegeven van het *maximaal aantal in te plaatsen nieuwe bouwblokken*. De oppervlakte van deze nieuwe bouwblokken samen beslaat in vrijwel alle gevallen maar een gering deel van het totale landbouwontwikkelingsgebied. Uit beeldkwaliteitsplannen en eventueel ontwikkelingsplannen zal blijken hoeveel nieuwvestigingen er daadwerkelijk kunnen plaatsvinden.

Resultaten

Gebied noordelijk van Schaijk en Reek (maximaal 3 nieuwe bouwblokken)

In het gebied ten noorden van Schaijk en Reek spelen verschillende aspecten. Zo is er de nadrukkelijke wens dat de bestaande intensieve veehouderijbedrijven kunnen doorgroeien tot in eerste instantie maximaal 2,5 hectare (landbouwontwikkelingsgebied) en de inplaatsing van maximaal drie intensieve veehouderijbedrijven in het zuidoostelijk deel van het zoekgebied voor rivierverruiming (ten zuidoosten van de Kerkweg). Daarnaast spelen de cultuurhistorisch waardevolle openheid, de begrenzing van de regionale natuur- en landschapseenheid (RNLE) Maasuiterswaarden, de ontwikkeling van natuurwaarden langs de Hertogswetering en de ammoniakbelasting en stankhinder. Ook ligt het gebied in het potentieel noodoverlooptgebied. Het gebied zal - als het daadwerkelijk aangewezen zal worden als gebied voor rivierverruiming- door bijvoorbeeld aanleg van dijken ruimtelijk sterk veranderen. Wij zoeken in de eerste planperiode samen met onder andere de provincie, rivierbeheerder en andere betrokkenen voor dit hele gebied met behulp van een ruimtelijk ontwerp naar een optimale ruimtelijke inrichting. Zolang er geen uitsluit is of in dit gebied daadwerkelijk rivierverruiming gaat plaatsvinden, beschouwen we dit hele gebied als secundair landbouwontwikkelingsgebied.

Bij het zoeken naar een optimale ruimtelijke inrichting houden we rekening met het feit dat het gebied ten zuidoosten van de Kerkweg hoger ligt dan de omgeving en dat vermindering van de bergingscapaciteit voor dit gebied mogelijk met behulp van technische maatregelen kan worden gecompenseerd. Ook zullen wij bij de afweging de milieu- en natuurwinst van eventueel te verplaatsen intensieve veehouderijen uit de kwetsbare gebieden (bebouwingsconcentraties, natuurgebieden) in de omgeving van Schaijk en Reek in beschouwing nemen.

Gebied ter hoogte van de Graspeel (maximaal 6 nieuwe bouwblokken)

Het gebied langs de hele Middenpeelweg biedt bij uitstek kansen voor duurzame ontwikkelingen voor de intensieve veehouderij. Op deze as is het gebied de Graspeel zeer geschikt voor inplaatsing van intensieve veehouderijbedrijven uit de omgeving van Zeeland,

Langenboom, Mill en Grave.

Aandachtspunten bij de verdere invulling is allereerst het waterpotentiegebied in het noordelijke deel. Daarnaast is er in het zuidelijke deel een kleine overlap met struweelvogelgebied. Deze delen zijn dan ook te beschouwen als secundair landbouwontwikkelingsgebied. De grens is bewust zo gelegd, dat een bestaand volwaardig intensieve veehouderijbedrijf mogelijkheden voor uitbreiding houdt. Bij de verdere invulling van dit gebied dient nadrukkelijk rekening te worden gehouden met de bestaande burgerwoningen in het gebied.

Gebied westelijk van Beers (maximaal 3 nieuwe bouwblokken)

Dit gebied is het enige landbouwontwikkelingsgebied in het noordoosten van Peel en Maas. In het hele gebied is overlap met leefgebied voor dassen, waardoor er sprake is van een secundair landbouwontwikkelingsgebied. Uit verkenningen door de gemeente Cuijk blijkt dat met mitigerende en compenserende maatregelen het dassenleefgebied zich verder kan ontwikkelen. Daarnaast vraagt eventuele stankhinder voor de kern Beers aandacht bij een verdere invulling. Dit kan consequenties hebben voor de aard en/of bedrijfsomvang van nieuw in te plaatsen bedrijven.

Gebied De Ass westelijk van Haps (maximaal 2 nieuwe bouwblokken)

Dit gebied is een klein landbouwontwikkelingsgebied en speelt mede vanwege een bestaand, maar nog niet bebouwd bouwblok, een belangrijke rol bij enkele met elkaar samenhangende verplaatsingen in de gemeente Cuijk. Het meest oostelijk deel van het gebied is primair landbouwontwikkelingsgebied, terwijl het westelijk deel van het gebied, vanwege struweelvogels en dassen, secundair landbouwontwikkelingsgebied is. Bij een verdere invulling is een goede inpassing met compenserende en mitigerende maatregelen van belang.

Gebied tussen Haps, Rijkevoort, Wanroij en St. Hubert (maximaal 10 nieuwe bouwblokken)

In dit gebied, dat op het grondgebied van de gemeenten Cuijk, Boxmeer, Mill en St. Hubert en Sint Anthonis ligt, zijn twee landbouwontwikkelingsgebieden gesitueerd. Een gebied in de omgeving van Broeksteen, Broekkant en Hulsbeek (maximaal vijf nieuwe bouwblokken) en een gebied in de omgeving van Hoekstraat en Hapse Dijk (maximaal vijf nieuwe bouwblokken). Hiermee wordt het tussenliggende gebied aan weerszijden van de Lage Raam, wat leefgebied is voor struweelvogels en dassen, gespaard. Historische groenstructuren en de ecologische verbindingfunctie die de Sint Anthonisloop heeft, dienen bij de invulling te worden gerespecteerd. Daarnaast dient bij de invulling nadrukkelijk rekening te worden gehouden met het grote aantal burgerwoningen in het gebied. Kleine delen van beide landbouwontwikkelingsgebieden hebben overlap met dassenleefgebied, leefgebied struweelvogels en/of waterpotentiegebied. Deze delen zijn te beschouwen als secundair landbouwontwikkelingsgebied.

Gebied tussen Oploo, Stevensbeek en Westerbeek (maximaal 8 nieuwe bouwblokken)

Dit gebied maakt onderdeel uit van de pilot Sint Anthonis. Er is een kleine overlap met struweelvogelgebied in het oostelijke deel. Op de overgang naar dit struweelvogelgebied is inplaatsing met een nieuw bouwblok voorzien. In het kader van de pilot Sint Anthonis zijn hierover afspraken gemaakt.

Gebied ten zuiden van Westerbeek (maximaal 2 nieuwe bouwblokken)

In dit gebied liggen goede mogelijkheden om, aansluitend aan bestaande bebouwing, enkele nieuwe bouwblokken toe te voegen, zodat een geclusterd geheel ontstaat. Beleidsmatig liggen hier geen beperkingen; het hele gebied is te beschouwen als primair landbouwontwikkelingsgebied.

Gebied Maarsven noordoostelijk van Overloon (maximaal 3 nieuwe bouwblokken)

Voor de gemeente Boxmeer vormt dit gebied samen met het Overloonsche Vlak een belangrijk gebied waar de verplaatsingsproblematiek in de gemeente kan worden opgelost. De overlap met leefgebied voor dassen en stuweelvogels vraagt om extra aandacht (secundair landbouwontwikkelingsgebied). Mitigerende en compenserende maatregelen dienen in samenhang te gebeuren met de bestaande dassentunnels onder de snelweg A73.

Gebied Overloonsche Vlak westelijk van Overloon (maximaal 3 nieuwe bouwblokken)

De noordelijke grens van dit gebied ligt op de Oplose weg. In het noordelijk deel is vanwege de overlap met het leefgebied voor struweelvogels sprake van secundair landbouwontwikkelingsgebied. Het overige deel van het gebied is vrijwel geheel primair landbouwontwikkelingsgebied. In het zuidelijke zijn enkele bestaande bouwblokken als hergebruikslokaties opgenomen in het landbouwontwikkelingsgebied. De inbreuk op struweelgebied blijft zo beperkt. Het beeldkwaliteitsplan moet inzicht geven in de wijze waarop resterende problemen met struweelgebieden kunnen worden opgelost. Ook zullen wij daarbij nadrukkelijk aandacht besteden aan behoud van de landschappelijk en cultuurhistorisch waardevolle openheid.

Gebied Wanroijse Peel noordwestelijk van Landhorst (maximaal 6 nieuwe bouwblokken)

Bij de invulling van dit gebied dient nadrukkelijk aandacht te worden besteed aan het voorkomen van eventuele stankhinder voor de kern Landhorst. Dit kan gevolgen hebben voor aard van in te plaatsen bedrijven alsook de bedrijfsomvang. Beleidsmatig liggen er geen andere belemmeringen (primair landbouwontwikkelingsgebied).

Gebied Beugensche Peel oostelijk van de Middenpeelweg (maximaal 6 nieuwe bouwblokken)

Dit gebied vormt, samen met het gebied zuidelijk van Venhorst en met het aansluitende landbouwontwikkelingsgebied van Elsendorp, in ruimtelijk opzicht een logisch geheel. Bij de invulling moet in onze ogen een oplossing kunnen worden gevonden voor de spanning die in dit gebiedsdeel optreedt ten aanzien van struweelgebied; het betreft in eerste instantie een secundair landbouwontwikkelingsgebied. De keuze voor dit gebied is zeer nadrukkelijk gemaakt in samenhang met het kunnen ontwikkelen van de landschappelijke groenstructuur tussen de bossen van Sint Anthonis en de Maashorst.

Gebied zuidelijk van Venhorst (maximaal 6 nieuwe bouwblokken)

Dit primaire landbouwontwikkelingsgebied vormt, samen met het gebied de Beugensche Peel en met het aansluitende landbouwontwikkelingsgebied van Elsendorp, in ruimtelijk opzicht een logisch geheel. Een samenhangende visie voor de invulling voor het grotere reconstructiegebiedsoverstijgende landbouwontwikkelingsgebied is in onze ogen noodzakelijk.

Gebied tussen Odiliapeel en de Middenpeelweg (maximaal 12 nieuwe bouwblokken)

Dit gebied vinden wij één van de belangrijkste landbouwontwikkelingsgebieden in Peel en Maas. Er bevinden zich relatief veel duurzame locaties en veel sterke intensieve veehouderijen. Met het ontwikkelen van nieuwe bouwblokken kan zich, zowel ruimtelijk als bedrijfseconomisch gezien, een hoogwaardige agrarische sector ontwikkelen.

In het zuidelijke deel hebben wij nadrukkelijk enkele grotere intensieve veehouderijbedrijven binnen de begrenzing van het landbouwontwikkelingsgebied gelegd. Daardoor valt een deel van het grotere aangrenzende struweelgebied binnen het landbouwontwikkelingsgebied. In het zuidoostelijk deel is daarnaast sprake van enige overlap met een dassenleefgebied. Zowel het struweelgebied als het dassenleefgebied beschouwen wij als secundair landbouwontwikkelingsgebied. Bij de invulling dient aandacht besteed te worden aan mitigerende en com-

penserende maatregelen. Het overig deel van het landbouwontwikkelingsgebied is primair landbouwontwikkelingsgebied.

Gebied tussen Keldonk en Boerdonk (maximaal 4 nieuwe bouwblokken)

Dit gebied biedt goede mogelijkheden voor maximaal vier nieuwe bouwblokken. Er is in dit primair landbouwontwikkelingsgebied geen overlap met kwetsbare gebieden uit het Streekplan.

Gebied zuidelijk van Zijtaart (maximaal 5 nieuwe bouwblokken)

Aan weerszijden van de Veghelse Dijk tussen Zijtaart en Zondveld is dit landbouwontwikkelingsgebied begrensd. In verband met burgerbebouwing in de directe nabijheid van de Veghelse Dijk zijn er daar nauwelijks mogelijkheden voor nieuwe bouwblokken. Het grootste deel van de rest van het begrensde gebied valt samen met struweelvogelgebied (secundair landbouwontwikkelingsgebied). Eventuele inpassing van nieuwe bouwblokken dient zodanig te gebeuren dat het functioneren van het struweelvogelgebied geen geweld wordt aangedaan. Net als voor de andere landbouwontwikkelingsgebieden dient dit in een beeldkwaliteitsplan te worden uitgewerkt.

Gebied noordoostelijk van Boekel (maximaal 2 nieuwe bouwblokken)

Om de dynamiek van verplaatsingen in Boekel op gang te krijgen is het landbouwontwikkelingsgebied ter hoogte van de Waterdelweg van belang. De aanwezigheid van veldkavels bevordert de kans om deze voor inplaatsing beschikbaar te krijgen. Overlap met dassenleefgebied is aanwezig maar bevindt zich aan de achterzijde van percelen (secundair landbouwontwikkelingsgebied). Nieuwe bouwblokken zullen juist aan de voorzijde langs de bestaande weg ontsloten worden (primair landbouwontwikkelingsgebied). Feitelijk treden er dan geen problemen op ten aanzien van het dassenleefgebied.

Ruimtelijk gezien kunnen kansen worden gecreëerd doordat er al een aanzienlijk aantal sterke intensieve veehouderijen aanwezig is en omdat het doorgroeigebied glastuinbouw gedeeltelijk samenvalt met het landbouwontwikkelingsgebied. Samen met de glastuinbouwbedrijven kan verwerking en gebruik van reststoffen uit de intensieve veehouderij worden georganiseerd. Zo kan de dunne fractie uit de mest worden aangewend als voedingsstof voor de substraatteelt. Transportkosten, die bij verwerking van dunne fractie de belemmerende factor vormen, kunnen door de nabijheid tot een minimum worden beperkt. In de nabije toekomst kan ook het gebruik van de reststof CO₂ tot de mogelijkheden gaan behoren. Om deze kansen maximaal te benutten zal de ontwikkeling van dit gebied in samenhang gebeuren.

Gebied Veghelsche Hoek (maximaal 2 nieuwe bouwblokken)

Dit gebied vormt met het aangrenzende landbouwontwikkelingsgebied van de Meierij en de Peel één geheel. Het aangrenzende landbouwontwikkelingsgebied staat echter op gespannen voet met het aanwezige struweelvogelgebied (secundair landbouwontwikkelingsgebied). Daarom is in Peel en Maas vooralsnog het westelijk deel als verwevingsgebied begrensd. Wij zijn van mening dat een samenhangende ontwikkelingsstrategie voor dit reconstructiegebiedsoverstijgende landbouwontwikkelingsgebied opgesteld moet worden. Het landbouwontwikkelingsgebied, zoals dat op de kaart is aangegeven, is niet in strijd met het Streekplan (primair landbouwontwikkelingsgebied). In dit gebied worden maximaal twee nieuwe bouwblokken gerealiseerd.

Balans meer dan een rekenkundige optelsom

Uit het voorgaande overzicht van landbouwontwikkelingsgebieden blijkt dat er in Peel en Maas maximaal 83 bedrijven op nieuwe bouwblokken in de beoogde landbouwontwikkelings-

gebieden gevestigd kunnen worden. De verplaatsingsbehoefte is op basis van een onderzoek van de ZLTO becijferd op 38 tot 49 bedrijven (zie ook bijlage 9 waar een kwantificering van de balans is gegeven). Uit de milieueffectrapportage is gebleken dat in de totale reconstructieperiode tussen de 38 en 92 duurzame locaties beschikbaar kunnen komen in zowel verwevingsgebied als landbouwontwikkelingsgebied. Daarmee lijken er ruim voldoende mogelijkheden om te voldoen aan de inplaatsingsopgave (zie onderstaande tabel).

Inplaatsingsbalans			
Inplaatsingsbehoefte:	38-49	Herbenutten duurzame locaties:	38-92
		Nieuwvestiging in Landbouwontwikkelingsgebieden:	83
	38-49		121-165

Wij hechten er aan om de door ons aangegeven landbouwontwikkelingsgebieden met de bijbehorende omvang als vertrekpunt te nemen. Wij hebben hiervoor de volgende argumenten.

1. De landbouwontwikkelingsgebieden zijn niet alleen aangewezen om nieuwvestigingen mogelijk te maken, maar ook om bestaande intensieve veehouderijbedrijven zich duurzaam te kunnen laten ontwikkelen. Bij het aanwijzen van landbouwontwikkelingsgebieden is hier, los van de discussie over de balans, nadrukkelijk rekening mee gehouden.
2. Het aantal te realiseren nieuwe bouwblokken is van veel factoren afhankelijk. Zo is er allereerst geen zekerheid over het verkrijgen van grond binnen de aangegeven landbouwontwikkelingsgebieden. Relaties met bestaande bedrijven moeten nog in ogenschouw worden genomen. Door gebieden ruimer te begrenzen dan strikt noodzakelijk is voor het kunnen realiseren van de voorgestelde nieuwe bouwblokken, ontstaan er kansen om gebruik te maken van mogelijkheden die zich voordoen om gronden te verwerven. Daarnaast zijn grenzen in enkele gevallen zo gekozen dat omschakeling van bedrijven naar burgerbewoning wordt voorkomen.
3. Het ontwikkelen van de landbouwontwikkelingsgebieden vraagt een integrale gebiedsgerichte aanpak. Door gebieden aan te wijzen met een redelijke omvang kan een optimale ruimtelijke inrichting worden gerealiseerd. Hierbij wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de TELOS-driehoek: ecologische, economische en sociaal-culturele aspecten. Ook eventuele compenserende en mitigerende maatregelen kunnen gemakkelijker worden gerealiseerd in ruim begrensde landbouwontwikkelingsgebieden.

Werkwijze bij verdere invulling

Bij verplaatsing van intensieve veehouderijbedrijven gelden de uitgangspunten uit § 6.9.1. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen 'losse initiatieven' en collectieve aanpak van meerdere bedrijven. Voor alle landbouwontwikkelingsgebieden waar nieuwvestiging plaatsvindt stellen de gemeenten een *beeldkwaliteitsplan* op. Voor de gebieden waar sprake is van een collectieve aanpak zal een *ontwikkelingsplan* worden opgesteld. Een beeldkwaliteitsplan maakt hiervan deel uit.

Beeldkwaliteitsplannen

Zoals aangegeven in § 6.5.2 wordt in de beeldkwaliteitsplannen aandacht besteed aan:

- de visie op het landschap;
- behoud en versterking van cultuurhistorische en landschappelijke waarden op verschillende schaalniveaus;

- architectonische inpassing (materiaal, vorm, kleur);
- streekeigen bebouwing en beplanting;
- schaal, dichtheid en situering van bebouwing.

De provinciale cultuurhistorische waardenkaart, lokale en regionale cultuurhistorische inventarisaties en gemeentelijke landschapsbeleidsplannen vormen een belangrijke basis voor de beeldkwaliteitsplannen evenals de nog op te stellen regionale landschapsvisie. De inspiratiekaart landschap geeft aan welke regionale kwaliteiten aanwezig zijn en kan daarom ook gebruikt worden bij het opstellen van de beeldkwaliteitsplannen.

In het beeldkwaliteitsplan wordt aangegeven op welke manier inplaatsing een meerwaarde voor het gebied kan opleveren. Hierbij zal ook nadrukkelijk een relatie worden gelegd met de omgeving van het landbouwontwikkelingsgebied.

Uitgangspunten inrichting landbouwontwikkelingsgebieden

Om de gemeenten bij de invulling van de afzonderlijke landbouwontwikkelingsgebieden te ondersteunen worden in de eerste planperiode *regionale uitgangspunten* geformuleerd. De onderstaande uitgangspunten zullen daarbij in ieder geval worden gehanteerd.

1. Bij de inrichting van de landbouwontwikkelingsgebieden zal bij nieuwvestigingen in eerste instantie worden gekeken naar die delen waar zich geen knelpunten voordoen ten aanzien van stank, ammoniak, water, natuur en landschap (inclusief cultuurhistorie en archeologie).
2. Indien uit het beeldkwaliteitsplan blijkt dat bij nieuwvestiging wel sprake is van aantasting van natuur-, landschappelijke, cultuurhistorische en andere waarden, zullen er passende mitigerende en compenserende maatregelen worden genomen¹³.

Afwegingsmodel pilot St. Anthonis

Om een zo hoog mogelijk rendement te kunnen hebben bij de inzet van schaarse middelen bij verplaatsing van bedrijven zullen keuzes noodzakelijk blijken. Bij de pilot van Sint Anthonis is hiervoor een afwegingsmodel ontwikkeld, waarmee niet alleen kan worden getoetst of een bedrijf in aanmerking komt voor verplaatsing, maar ook met welke verplaatsing de grootste maatschappelijke winst kan worden bereikt. Op basis van praktijkervaringen zullen wij indien nodig dit instrument verder ontwikkelen.

---

¹³ Daar waar landbouwontwikkelingsgebieden samenvallen met historische laanbeplantingen zullen op inrichtingsniveau expliciete voorwaarden in het bestemmingsplan worden opgenomen met betrekking tot behoud en ontwikkeling van deze elementen

7 Alternatieven

In een milieueffectrapport (MER) moet een aantal alternatieven verplicht worden beschreven en onderling worden vergeleken. Het betreft de voorgenomen activiteit (het voorkeursalternatief of VKA) en het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA). Daarnaast dienen in het MER ook de huidige situatie en de autonome ontwikkeling beschreven te worden. De huidige situatie is de referentie voor het beoordelen van de effecten van het VKA en het MMA. Ook kunnen deze twee verplichte alternatieven worden vergeleken met de autonome ontwikkeling.

Wanneer sprake is van een activiteit waarbij belangrijke ruimtelijke keuzes worden gemaakt, is het gebruikelijk om, naast de verplichte alternatieven, één of meerdere alternatieven uit te werken en door te rekenen. Dit werd gedaan om de gemaakte keuzes goed te kunnen onderbouwen. Ook deze alternatieven moeten, net als het VKA en MMA, voldoen aan de basisvereisten: ze moeten realistisch, herkenbaar en onderling voldoende onderscheidend zijn. Elk alternatief moet in ieder geval voldoen aan de uitgangspunten van de Reconstructiewet.

Het reconstructieplan heeft betrekking op veel beleidsterreinen. Het varieert van verschillende milieu- en omgevingsaspecten tot diverse sociale en economische elementen. Dit maakte theoretisch het aantal variatiemogelijkheden erg groot. Om een helder proces te kunnen waarborgen was het wenselijk het aantal (studie)alternatieven overzichtelijk en beheersbaar te houden en de variatie te richten op de meest cruciale onderdelen uit de planvorming ('kernvariabelen'). Een alternatief heeft daarom betrekking op meerdere thema's en betreft het hele reconstructiegebied. De alternatieven worden per reconstructiegebied doorgerekend. In een aparte notitie wordt de balans opgemaakt voor heel Brabant.

Om ook aandacht te kunnen geven aan gebiedsspecifieke vragen waarvoor meerdere reële oplossingen zijn, is gebruik gemaakt van varianten. Deze zijn in tegenstelling tot de alternatieven gericht op één concreet thema of één specifiek deelgebied.

In dit hoofdstuk wordt als eerste ingegaan op de wijze waarop de alternatieven tot stand zijn gekomen (§7.1). Paragrafen 7.2 en 7.3 beschrijven de alternatieven en varianten.

Het VKA dat in dit MER is beoordeeld is afkomstig uit het eerste concept reconstructieplan Peel en Maas, zoals dat door de reconstructiecommissie Peel en Maas in januari 2004 is vastgesteld. Van het VKA en van elk in beschouwing genomen alternatief en varianten worden de effecten beschreven ten opzichte van de huidige situatie (zie hoofdstuk 8). Hierbij wordt ook de autonome ontwikkeling (zie hoofdstuk 4) in beschouwing genomen.

Het MMA is ontwikkeld door op basis van de effectbeschrijving van het VKA te zoeken naar manieren om het VKA milieuvriendelijker te maken. Hierbij is gebruik gemaakt van de resultaten van de effectbeschrijving en -vergelijking van de alternatieven. Het MMA is beschreven in hoofdstuk 9. De (tussen)resultaten van de effectbepaling zijn in april 2004 gepresenteerd aan de leden van de reconstructiecommissie en de ambtelijke werkgroep.

Naar aanleiding van de consultatie in de streek, het standpunt van Gedeputeerde Staten ten aanzien van het eerste concept reconstructieplan en naar aanleiding van de effectbepaling van het VKA en de alternatieven, is het VKA bijgesteld tot het ontwerpreconstructieplan (hoofdstuk 6). De belangrijkste verschillen tussen het eerste concept en het ontwerpreconstructieplan zijn samengevat in § 9.3.

7.1 Methodiek alternatiefontwikkeling

Voortraject

In de Startnotitie-MER (oktober 2002) is op hoofdlijnen voorgesteld hoe in het reconstructieplan omgegaan kan worden met de alternatiefontwikkeling.

Gedurende het opstellen van het MER is stapsgewijs toegewerkt naar een aantal helder afgebakende en realistische alternatieven met variatie op enkele cruciale hoofduitgangspunten. Nadere planvorming, beter zicht op doelstellingen, instrumenten en financiële middelen maakte dit mogelijk.

Quick scan

Nadat grotendeels duidelijk was hoe het VKA was opgebouwd, is een globale effectbepaling uitgevoerd, een zogenaamde “quick scan”.

Deze quick scan bestond uit een tussentijdse (eenvoudige) effectbepaling waarmee inzicht is ontstaan in het doelbereik van en de eventuele tegenstrijdigheden (robuustheid) binnen het concept-VKA. Bovendien ontstonden hierdoor ideeën over de inhoud van de MER-alternatieven.

In de quick scan zijn diverse analyses uitgevoerd en gepresenteerd (kaartbeelden en effecttabellen). In veel gevallen konden de in het concept-VKA gemaakte keuzes worden onderbouwd. Het concept-VKA bleek meestal robuust van karakter; het aantal vreemde of onlogische overlappings van planelementen bleek beperkt te zijn. Soms is op basis van de globale effectbepaling de keuze in het concept-VKA op onderdelen ter discussie gesteld en aangepast.

In quick-scan bijeenkomsten zijn de betrokken partijen op basis van kaartanalyses, concrete voorzetten en stellingen uitgedaagd om mee te denken over mogelijke alternatieve oplossingsrichtingen, mede op basis van de uitkomsten van de globale effectmeting. Op basis van de discussies in De Meierij en de andere reconstructiegebieden is een voorstel gemaakt voor de invulling van de alternatieven en varianten.

De overwegingen bij de keuzen voor de alternatieven zijn beschreven in §7.2. In §7.3 zijn de regiospecifieke discussiepunten weergegeven en is beschreven welke onderdelen daarvan uitgewerkt zijn in varianten.

7.2 Alternatieven

In deze paragraaf wordt eerst beschreven waarom gekozen is voor bepaalde alternatieven. Vervolgens worden de alternatieven voor een aantal planonderdelen afzonderlijk besproken. Dit resulteert in een overzicht van de alternatieven.

7.2.1 Overwegingen bij de alternatiefontwikkeling

Het reconstructieplan is een strategisch plan. De alternatieven en de effectbepaling moeten aansluiten bij het beoogde abstractieniveau. Gedetailleerde invullingen en specifieke keuzes vinden plaats via uitwerkingen van het reconstructieplan of andere besluitvormingstrajecten. In een monitoringsprogramma wordt later gemeten welke effecten daadwerkelijk bereikt worden.

Alleen die onderwerpen waarover met het vaststellen van het reconstructieplan een concreet besluit wordt genomen, komen voor variatie in aanmerking. Onderwerpen waarover later (in een uitwerking) of via een ander traject besluiten worden genomen, lenen zich niet voor uitwerking in alternatieven of -varianten.

De volgende planonderdelen uit het VKA zijn relatief het meest concreet, vernieuwend en ingrijpend, zodat het goed mogelijk is hierop te variëren:

- Het regulerend voor de uitbreiding en nieuwvestiging van intensieve veehouderijen (integrale zonering) en het daaraan gekoppelde flankerend beleid;
- De bescherming en realisatie van natuurdoeltypen in de natte natuurgebieden (natuurparels) door het nemen van hydrologische maatregelen;
- Waterconservering voor de landbouw.

Voor een groot aantal overige onderwerpen is het VKA vooral richtinggevend. De uit te voeren maatregelen zijn vaak wel begrensd of gelokaliseerd maar nog niet, of in beperkte mate, concreet uitgewerkt. Daarom is het minder nuttig op deze punten te variëren.

Dit geldt voor de doelen ten aanzien van:

- aanwijzing zoekgebieden waterberging rivierverruiming en regionale waterberging (deels);
- verbetering van de kwaliteit van water en bodem;
- het bereiken van milieunormen (nitraat, fosfaat, stikstof, duisternis);
- mate van realisatie en kwaliteit van de EHS, EVZ's en RNLE'n;
- beïnvloeding landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden;
- perspectief voor de verschillende landbouwsectoren, anders dan de intensieve veehouderij;
- recreatie en toerisme;
- wonen, werken en leefbaarheid.

Voor deze onderwerpen geldt dat, op basis van het huidige beleid van de provincie en het Rijk, in het VKA is aangegeven welke doelen worden aangepakt. Voor deze onderwerpen zijn het beleidsdoel en het voornemen aangegeven. Er is veelal globaal aangegeven op welke wijze aan deze doelen en voornemens vorm wordt gegeven, welke instrumenten en projecten worden ingezet en welke middelen worden vrijgemaakt. Daarom is het minder goed mogelijk op deze punten te variëren.

Samengevat zijn de alternatieven gericht op de meest cruciale onderdelen uit de planvorming:

- de integrale zonering voor de intensieve veehouderij en het daaraan gekoppelde flankerend beleid;
- het treffen van anti-verdrogingsmaatregelen om de gewenste natuurdoeltypen van de natte natuurgebieden te realiseren, in relatie tot de waterwensen van de landbouw.

In de volgende paragraaf wordt hier verder op ingegaan.

7.2.2 Alternatieven integrale zonering intensieve veehouderij

In de quick-scan bijeenkomsten, in de inspraak op basis van de Startnotitie en in de richtlijnen is regelmatig de optie genoemd om via de integrale zonering de intensieve veehouderij meer of juist minder te sturen.

Samengevat zijn er vijf elementen waarop gevarieerd kan worden:

- de begrenzing en grootte van de verschillende gebieden uit de integrale zonering;
- de regels die gelden ten aanzien van bouwblok grootte in de verschillende gebieden;
- de mate van uitplaatsing van bedrijven uit extensiveringsgebieden;
- de mate waarin gebruik wordt gemaakt van bestaande bedrijfslocaties;
- de mate waarin nieuwvestiging van intensieve veehouderijen is toegestaan.

De variatie-elementen hebben betrekking op de mate van sturing en de mate van regulering. Beide hebben sterk met elkaar te maken. Op basis van deze uitgangspunten zijn naast het VKA de volgende alternatieven vastgesteld:

-
1.	Alternatief 1: een alternatief met sterkere ruimtelijke sturing en strengere regels in combinatie met een verzwaarde inzet op verplaatsingen van bedrijven.
2.	Alternatief 2: een alternatief met beperktere ruimtelijke sturing en meer inzet op technische oplossingen.
-

Alternatief 1 '(Ruimtelijke) sturing'

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen t.a.v. ammoniak, stank, natuur en landschap het beste gehaald kunnen worden door een zo groot mogelijke ruimtelijke scheiding tussen de intensieve veehouderij en de kwetsbare waarden.

In dit alternatief met sterke sturing zijn onderstaande uitgangspunten gehanteerd.

Omvang van de zones van de integrale zonering

- De omvang van de extensiveringsgebieden wordt ten opzichte van het VKA groter, zowel in oppervlakte als in het aantal bedrijven in de gebieden.
- De volgende gebieden zijn als extensiveringsgebied aangemerkt:
  - Alle extensiveringsgebieden uit het VKA;
  - Een zone van 250 meter rondom voor alle voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, inclusief de gebieden die vanwege de oppervlakte of de datum van aanleg in de Wet Ammoniak en Veehouderij niet als kwetsbaar worden aangemerkt;
  - Een zone van 1000 meter rondom voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden met een status op basis van de Nb-wet of de Habitatrichtlijn;
  - Een zone van 250 meter rondom woongebieden;
  - Gebieden met de aanduiding "topkwaliteit" uit de Cultuurhistorische Waardenkaart.
- Delen van de landbouwontwikkelingsgebieden die overlappen met de aanduiding GHS-landbouw (zoals leefgebieden voor dassen, struweelvogels en weidevogels) en kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden (25-jaars zones) zijn aangeduid als verwevingsgebied. Dit voor zover die gebieden op basis van bovenstaande criteria niet reeds zijn begrensd als extensiveringsgebied.
- Bij de uitwerking is binnen de landbouwontwikkelingsgebieden gezocht naar de beste locaties voor inplaatsing. Dit op basis van criteria voor ammoniak (afstand tot kwetsbare gebieden), stank (afstand tot categorie 1, categorie 2 objecten en voorziene stedelijke uit-

breidingen), landschappelijke waarden en andere ruimteclaims (zoekgebieden voor waterberging en vestiging van glastuinbouw).

- Bovenstaande criteria zijn ook gebruikt bij het inschatten van de uitbreidingsmogelijkheden van duurzame locaties die in de verwevingsgebieden zijn gelegen.

Omdat er soms grote verschillen bestaan in geschiktheid van potentiële landbouwontwikkelingsgebieden, is er binnen dit alternatief nog verder gevarieerd in de mate van concentratie. Zo ontstaan de volgende subalternatieven:

- **alternatief 1a)** Beperkte concentratie in een groter aantal landbouwontwikkelingsgebieden; Uitgangspunt is dat in elk reconstructiegebied voldoende inplaatsingsruimte is voor de bedrijven die willen verplaatsen uit de extensiveringsgebieden en deels ook de verwevingsgebieden.
- **alternatief 1b)** Sterke concentratie in enkele landbouwontwikkelingsgebieden. Keuze van de gebieden die als meest geschikt naar voren komen op basis van de hiervoor genoemde criteria.

Bovenstaande uitgangspunten leiden ertoe dat, ten opzichte van het VKA, de oppervlakte van de landbouwontwikkelingsgebieden daalt, maar intensiever worden benut. De 'scheiding' wordt als het ware gemaximaliseerd.

Mate van regulering

Qua regulering geldt in dit alternatief het volgende:

- In de extensiveringsgebieden geldt, net als in het VKA, een 'bouwblokstandstill' (zie §11.6.1);
- In het verwevingsgebied geldt dat uitbreiding van het bouwblok mogelijk is tot maximaal 1,5 hectare;
- Voor de landbouwontwikkelingsgebieden gelden geen maximum maten. Nieuwvestiging kan alleen in landbouwontwikkelingsgebieden plaatsvinden, maar er wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van bestaande locaties (net als in het VKA).

Stimulerende maatregelen

In de extensiveringsgebieden zal 80% van het in te zetten budget (zoals opgenomen in het VKA. Voor de onderdelen verplaatsing en stimuleren toepassing bovenwettelijke techniek). De overige 20% is gericht op stimulering van de toepassing van milieuvriendelijke stalsystemen.

Alternatief 2 'Stimuleren en technische mogelijkheden'

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen t.a.v. ammoniak en stank het beste (meest kosteneffectief) gehaald kunnen worden door de inzet van extra technieken. Bovendien gaat het uit van een beperkte regulering. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Omvang van de zones van de integrale zonering (ruimtelijke sturing)

- De omvang van de extensiveringsgebieden wordt kleiner dan in het VKA, zowel in oppervlakte als in het aantal bedrijven in de gebieden;
- De oppervlakte van het verwevingsgebied en het aantal bedrijven hierin stijgt in dit alternatief in vergelijking met het VKA en ten opzichte van alternatief 1;
- De volgende gebieden als extensiveringsgebied aangemerkt:
  - een zone van 250 meter rondom de zeer kwetsbare voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, de zogenaamde Wav-A gebieden;
  - een zone van 250 meter rondom alle andere voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, voor zover deze een status hebben op basis van de Nb-wet of de Habitatrichtlijn;

- een zone van 100 meter rondom woongebieden.
- De landbouwontwikkelingsgebieden zijn de landbouwontwikkelingsgebieden zoals begrensd in het VKA;
- Alle andere gebieden, die dus niet voldoen aan de criteria voor extensiveringsgebied en ook niet zijn aangeduid als landbouwontwikkelingsgebied, zijn aangeduid als verwevingsgebied
- Net als bij alternatief 1 is binnen de landbouwontwikkelingsgebieden gezocht naar de beste locaties voor inplaatsing wanneer rekening wordt gehouden met stank, ammoniak, natuur etc.. De mate waarin rekening is gehouden met deze aspecten is echter minder dan bij alternatief 1. Dit geldt ook voor het inschatten van de uitbreidingsmogelijkheden van locaties die in de verwevingsgebieden liggen.

Regulering

Qua regulering geldt hetzelfde regime als in het concept-VKA zoals vastgelegd in de overeenkomst van Cork.

In dit alternatief geldt voor het verwevingsgebied dat op duurzame locaties een uitbreiding tot een bouwblok van maximaal 2,5 hectare mogelijk is. Voor landbouwontwikkelingsgebieden geldt geen maximum voor de bouwblok grootte.

Stimulerende maatregelen

In dit alternatief wordt, afhankelijk van het in te zetten budget, 80% gericht op stimulering van de toepassing van milieuvriendelijke stalsystemen. 20% van het budget wordt aangewend voor verplaatsing van bedrijven uit de extensiveringsgebieden.

7.2.3 Alternatieven voor de waterthema's

Binnen de waterthema's is vooral variatie mogelijk op het thema waterdoelen (anti-verdrogingsmaatregelen). De conclusies uit de quick scan toonden aan dat bij verdergaande maatregelen (ook maatregelen met effecten buiten de natte natuurparels op landbouwgrond) in het algemeen de meerwaarde meestal gering en relatief duur is. In verschillende gebieden is desalniettemin gevraagd te onderzoeken of met verdergaande maatregelen rondom de natte natuurparels plaatselijk toch meer milieu- en natuurwinst is te behalen (eventueel in combinatie met uitplaatsing en het realiseren van de ammoniakdoelstelling).

Daarom is, naast het VKA, de autonome ontwikkeling en de huidige situatie, een tweetal alternatieven opgesteld en doorgerekend:

- Alternatief 3: extra maatregelen gericht op de vernatting van natte natuurparels, door het nemen van maatregelen buiten het gebied.
- Alternatief 4: het nemen van extra maatregelen gericht op waterconservering.

In tabel 7.1 zijn deze alternatieven kort getypeerd.

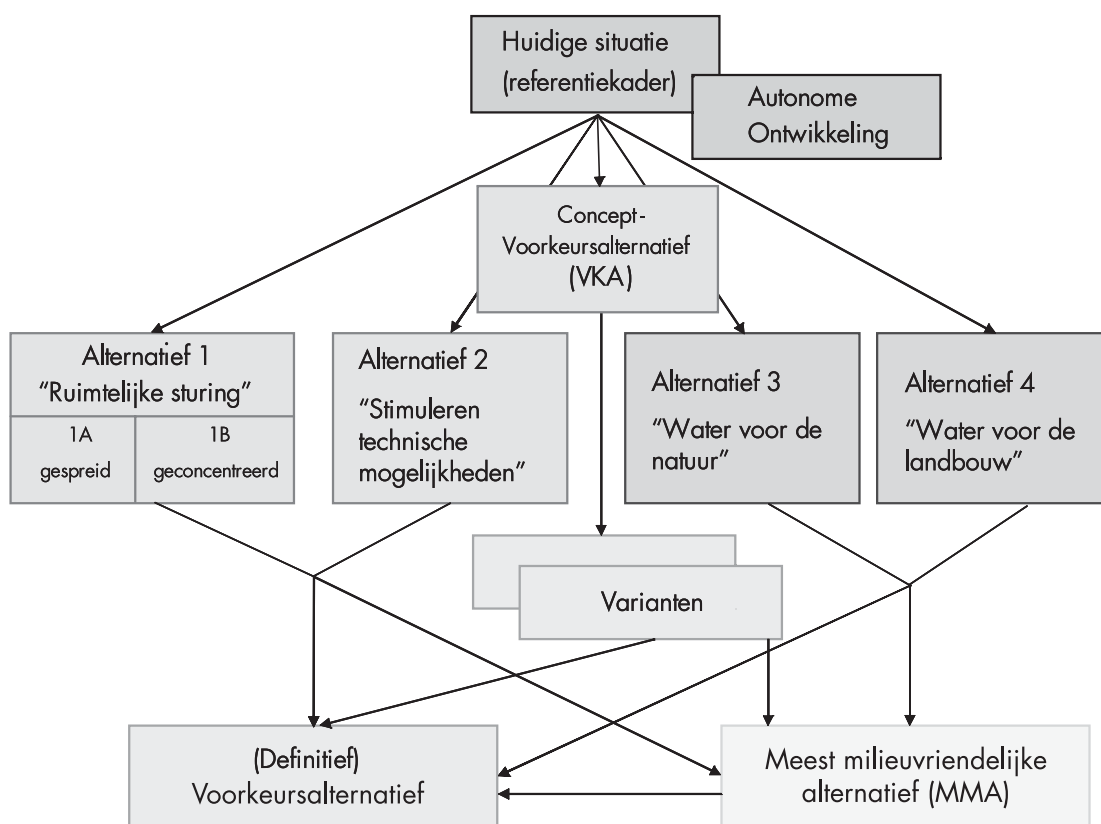
Tabel 7.1 Typering van de alternatieven

scenario	omschrijving	maatregelen
Alternatief 3	Water voor de natuur	In de gehele EHS maatregelen met uitstraling op de omgeving. Daarnaast worden in de natte natuurparels waar dit zinvol is verdergaande maatregelen in de directe omgeving van deze parels genomen
Alternatief 4	Water voor de landbouw	Maatregelen uit het VKA aangevuld met maatregelen op de landbouwgronden die in de huidige situatie droogteschade ondervinden.

7.2.4 Overzicht van de alternatieven

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van alle alternatieven.

In figuur 7.1 zijn de alternatieven gevisualiseerd weergegeven in relatie tot de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en het VKA. De gebiedsspecifieke varianten zijn beschreven in §7.3.

Figuur 7.1 Alternatieven in relatie tot huidige situatie, autonome ontwikkeling en voorkeursalternatief

Huidige situatie

De huidige situatie is de referentie voor het beschrijven en het beoordelen van de effecten van de verschillende alternatieven. Zodoende wordt duidelijk welke voor- en nadelen elk alternatief heeft ten opzichte van de huidige situatie.

Autonome ontwikkeling

Naast de huidige situatie wordt de autonome ontwikkeling beschreven. Er kan dus vergeleken worden met zowel de huidige situatie als de autonome ontwikkeling.

(Concept-)Voorkeursalternatief

Het eerste conceptreconstructieplan zoals vastgesteld in december 2003.

Overige alternatieven

Naast het voorkeursalternatief zijn de volgende alternatieven in beschouwing genomen:

- Integrale zonering intensieve veehouderij
  - Alternatief 1: Ruimtelijke sturing (met twee variaties)
  - Alternatief 2: Stimuleren en technische mogelijkheden
- Waterdoelen
  - Alternatief 3: Water voor de natuur
  - Alternatief 4: Water voor de landbouw

Meest milieuvriendelijke alternatief

Het m.e.r.-besluit schrijft voor dat in een milieueffectrapport (MER) het alternatief wordt beschreven dat de best bestaande mogelijkheden om het milieu te beschermen, toepast of combineert. Dit wordt het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) genoemd. In het MER is onderzocht welke (realistische) alternatieven en varianten (of onderdelen daarvan) de minst schadelijke milieugevolgen hebben en/of de beste verbeteringen inhouden voor milieu, natuur en landschap.

In het MMA moet het realiseren van de natuur- en milieudoelstellingen voorop staan, tenzij op voorhand kan worden aangetoond dat het realiseren van deze doelstellingen in het onderhavige plangebied in de planperiode niet realistisch is.

Bij het uitwerken van het MMA is gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting. Alle realistische en haalbare effectbeperkende en compenserende maatregelen zijn daarbij in beschouwing genomen. Daarnaast is gekeken naar het uitvoeren van vergesvorderde technische maatregelen om emissies verder te beperken dan is voorgeschreven op grond van (inter)nationaal beleid, naar het beschrijven van mogelijkheden om milieuvriendelijke vormen van landbouw en recreatie te bevorderen, naar aanvullende mogelijkheden om nieuwe natuurgebieden te creëren en naar (extra) middelen om verontreiniging van bodem, grondwater en luchtverontreiniging tegen te gaan.

Dit maatregelenpakket (voor zover reëel en haalbaar) is gecombineerd tot het MMA; het alternatief met de minste nadelige milieugevolgen en de meeste verbeteringen voor milieu, natuur en landschap. Het MMA is ontwikkeld na het opstellen van de effectbeschrijving van het VKA en de onderlinge vergelijking van de alternatieven. Het MMA is in hoofdstuk 9 beschreven.

Het definitieve VKA

Na de effectbepaling is het VKA aangepast en geoptimaliseerd. Het definitieve VKA is beschreven in hoofdstuk 6. In §9.3 is aangegeven op welke punten het definitieve VKA verschilt van het concept-VKA waarop het MER is toegepast.

7.3 Gebiedsspecifieke varianten

In deze paragraaf wordt eerst aangegeven hoe tot deze gebiedsspecifieke varianten is gekomen. Vervolgens worden de varianten voor Peel en Maas beschreven.

7.3.1 Overwegingen bij gebiedsspecifieke varianten

Naast de algemene onderwerpen die in de alternatieven worden bekeken zijn er in de regio vaak nog gebiedsspecifieke dilemma's waarvoor de milieueffectrapportage behulpzaam kan zijn bij het maken van de juiste keuzen.

Soms ontstaat bij deze gebiedsspecifieke dilemma's de wens om bepaalde effecten gedetailleerder door te willen rekenen (lokale details en verfijnde modellen) om conclusies te kunnen trekken.

De effectbeschrijving kan voor deze onderdelen, met het abstractieniveau van het plan, echter niet gedetailleerder plaatsvinden dan volgens het beoordelingskader MER is vastgesteld. Bij de overwegingen of een aangedragen variant uiteindelijk in de effectbeschrijving meegenomen is, is nadrukkelijk bezien of in het kader van het reconstructieplan een relevante conclusie is te trekken en of de varianten op voldoende mate onderscheidend zijn van het voorkeursalternatief. De varianten zijn gebruikt als hulpmiddel bij de besluitvorming.

7.3.2 Gebiedsspecifieke varianten in Peel en Maas

Naast de alternatieven die voor alle reconstructiegebieden gelden zijn in het reconstructiegebied Peel en Maas de volgende varianten in overweging genomen:

1. Landbouwontwikkelingsgebied Reek/Schaijk

Het gebied ten noorden van Schaijk en Reek is een zoekgebied voor rivierverruiming. In het VKA is een deel van dit gebied - ten westen van Schaijk en Reek - aangewezen als landbouwontwikkelingsgebied, omdat hier een aantal grote intensieve veehouderijbedrijven aanwezig zijn en het gebied kansrijk lijkt voor de inplaatsing van een aantal nieuwe intensieve veehouderijen. In het VKA is aangegeven dat in dit gebied onderzocht dient te worden welke mogelijkheden er zijn om deze belangen te verenigen: wat zijn de effecten indien de begrenzing van het zoekgebied rivierverruiming wordt aangepast op dit landbouwontwikkelingsgebied, wat zijn de gevolgen voor de waterstand in het bergingsgebied indien de berging volledig in het resterende deel van het bergingsgebied gerealiseerd moet worden, hierbij rekening houdend met het verschil in maaiveldhoogte in het totale bergingsgebied?

2. Spreiding boom- en vaste plantenteelt

In het VKA is aangekondigd dat er een beleidsvisie komt voor boom- en vaste plantenteelt. Inmiddels is er beleid voor boom- en vaste plantenteelt opgenomen in het tweede conceptreconstructieplan/milieueffectrapport. Hoofdpijnen zijn dat er in één gebied (accentgebied boom- en vaste plantenteelt) nieuwvestiging mogelijk is, mits het gaat om bedrijven die verplaatsen vanuit een andere locatie in Peel en Maas, er geen bestaande locatie beschikbaar is en er sprake is van realisatie van reconstructiedoelen (zoals winst voor natuur, landschap en milieu). In dit accentgebied wordt ook het maximum aan hoge teeltondersteunende voorzieningen binnen het agrarisch bouwblok vrijgelaten mits de teelttechnische noodzaak hiervoor is aangetoond. Daarnaast nemen in bepaalde zeer waardevolle gebieden in Peel en Maas de gemeenten in het bestemmingsplan 'strijdig gebruik' op voor boom- en vaste plantenteelt. Het betreft hier dus niet zozeer een variant, maar een uitwerking van het VKA. De effecten van deze uitwerking zijn beschreven onder de variant spreiding boom- en vaste plantenteelt.

3. Geconcentreerde inzet van maatregelen en instrumenten (water en ammoniak)

Variant waarbij instrumenten en middelen ten aanzien van ammoniak en water geconcentreerd worden ingezet. Onderzocht wordt wat de effecten zijn van de gecombineerde inzet van milieu- en watermaatregelen en welke gebieden hiervoor kansrijk zijn. Ook wordt gekeken of de voorgestelde gestapelde inzet van instrumenten en maatregelen meer efficiënt is dan de gespreide inzet hiervan.

4. Sluiting drinkwaterwinning

Variant waarbij de effecten van een eventuele sluiting van de drinkwaterwinningen in Boxmeer en Vierlingsbeek wordt onderzocht. Vanuit verdrogingsbestrijding worden er voordelen verwacht bij sluiting van de drinkwaterwinningen in Boxmeer en Vierlingsbeek. Hoewel dit verder wordt uitgewerkt in het project 'Water op Maat' is het wenselijk de effecten van de sluiting van deze drinkwaterwinningen als variant in beschouwing te nemen.

De varianten 'bedrijfsoptimale landbouwontwikkelingsgebieden' en 'landbouwontwikkelingsgebied in relatie tot het projectlocatiegebied recreatie bij Overloon' uit het eerste concept zijn niet verder in beschouwing genomen. De eerste variant waarbij naar een prioritering op basis van sociale en economische effecten (kansrijk locaties vanuit bedrijfsoptiek, logistiek etc) is niet verder onderzocht, omdat binnen het beoordelingskader van dit MER niet tot conclusies ten aanzien van deze vraag gekomen kan worden. Door aanpassing van de begrenzing van het landbouwontwikkelingsgebied en het projectlocatiegebied recreatie was het verder onderzoeken van de tweede variant niet meer nodig.

8 Effecten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de effecten van de reconstructie van het platteland van Peel en Maas. De analyse van de effecten, zowel van het VKA als voor de overige in beschouwing genomen alternatieven, vormt een kernonderdeel van de milieueffectrapportage (m.e.r.). Voor de effectbepaling is een beoordelingskader met een onderverdeling in aspecten en bijbehorende criteria opgesteld.

De provincie Noord-Brabant streeft naar een duurzame ontwikkeling van het platteland. Vanwege dit doel en de daarbij horende ambities is in het beoordelingskader naast onderzoek naar de omgevingsaspecten (fysieke omgevingskwaliteiten en milieuaspecten) ook de sociaal-maatschappelijke en de economische dimensie van duurzaamheid en hun relatie met de ecologische duurzaamheid meegenomen. De nadruk is daarbij gelegd op de economische pijlers die in het landelijke gebied het meest van belang zijn, zoals de economische vitaliteit in de landbouw, de recreatie, de werkgelegenheid in deze sectoren en de leerbaarheid op het platteland. De effectbepaling heeft hiermee het karakter van een integrale effectbepaling, hetgeen tegemoet komt aan de wens van verschillende partijen om ecologie en economie in hun onderlinge verband te kunnen beoordelen.

Per aspect zijn verschillende beleidsdoelen geformuleerd. In de effectbeschrijving wordt zo veel mogelijk inzichtelijk gemaakt in welke mate de verschillende beleidsdoelen gehaald worden. Zo wordt duidelijk gemaakt of de beoogde milieu- en andersoortige effecten ook daadwerkelijk optreden en in welke mate. Uiteraard zal zowel ingegaan worden op de positieve alsook de negatieve effecten. Op deze wijze kan worden vastgesteld of de beleidsdoelen op de juiste wijze zijn vertaald in het plan.

De effectbeschrijving is gericht op het VKA en de alternatieven en varianten zoals opgenomen in het eerste conceptreconstructieplan. Nadien is het ontwerp-reconstructieplan, mede op basis van de uitkomsten van de effectbepaling, op onderdelen aangepast.

Daar waar in dit hoofdstuk het VKA genoemd wordt, is dus feitelijk het concept-VKA bedoeld uit het eerste concept. In § 9.3 is beschreven op welke onderdelen het definitieve VKA is aangepast ten opzichte van het eerste concept. Ook wordt hier de relatie met het meest milieuvriendelijke alternatief aangegeven.

Basis voor de beschrijving van de effecten is het beoordelingskader. Dit bestaat uit 45 beoordelingscriteria, verdeeld over een zevental thema's; water en bodem (13 criteria), milieu (4), natuur (7), landschap en cultuurhistorie (7), landbouw (7), recreatie en toerisme (3) en wonen, werken en leefbaarheid (4). Qua volgorde is er voor gekozen de zogenaamde lagenbenadering te volgen. Begonnen wordt met de effecten op de kwaliteiten van de onderste lagen van het systeem (het bodem- en watersysteem) gevolgd door de milieusituatie, de natuur- landschappelijke en cultuurhistorische waarden, en als laatste de effecten op het sociale en economische patroon.

De criteria zijn zoveel mogelijk gekoppeld aan de doelen in het reconstructieplan en gaan in op de mate van doelbereik voor de verschillende thema's. Het beoordelingskader is gedurende

het opstellen van het plan verder uitgewerkt. In de Startnotitie milieueffectrapportage (oktober 2002) was al een voorlopig beoordelingskader voor een effectbepaling gepresenteerd. Via de inspraak op deze Startnotitie en vanuit het advies van de Commissie-m.e.r. en de MER-Richtlijnen van het bevoegd gezag is gebleken dat het wenselijk is de effectbepaling zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij het abstractieniveau van het plan en de doelen die in het plan geconcretiseerd worden.

Tijdens het opstellen van de reconstructieplannen werd steeds duidelijker welk abstractieniveau in het plan invulling kreeg. Het beoordelingskader is in overleg met de betrokken partijen (provincie, waterschappen, ZLTO, BMF etc) steeds verder toegespitst op wat haalbare en nuttige effectbepalingen waren. Het streven om zoveel mogelijk effecten kwantitatief in beeld te brengen is hierbij overeind gebleven.

De methode van effectbepaling en de effectbeschrijving per criterium zijn uitgewerkt in de vorm van zogenoemde 'factsheets' die als bijlage zijn opgenomen op de CD-ROM bij dit plan. Dit hoofdstuk bevat een samenvatting van de effectbeschrijvingen in de factsheets. De factsheets kennen een vaste indeling, waarbij uitgebreid wordt ingegaan op de wijze van effectbepaling, de relevante ingrepen, de effecten (met tabellen en kaartbeelden), de leemten in kennis en informatie en de relatie met het monitoringsprogramma.

De effectbeschrijvingen zijn steeds gericht op de eindsituatie in 2016, dus na uitvoering van de reconstructie. Het effect wordt vergeleken met de huidige situatie (2004). Ook is vastgelegd welke autonome ontwikkelingen worden verwacht in de periode 2004-2016. Hiermee is de meerwaarde van de reconstructie ten opzichte van de autonome ontwikkeling eveneens zichtbaar gemaakt. In de factsheets is per criterium een beoordelingsschaal voor de effecten gegeven. Omwille van de inzichtelijkheid zijn alle effectscores vertaald naar een kwalitatieve beoordeling op een 7-puntsschaal waarbij de effectscores de volgende betekenis hebben:

---	=	sterk negatief effect
--	=	negatief effect
-	=	licht negatief effect
0	=	geen effect
+	=	licht positief effect
++	=	positief effect
+++	=	sterk positief effect

8.1 Overzicht effecten

In tabel 8.1 is een samenvattend overzicht van de effectbeoordelingen van het VKA ten opzichte van de huidige situatie en ten opzichte van de autonome ontwikkeling opgenomen. In § 8.2.1 tot en met § 8.2.7 zijn de effecten per aspect nader beschreven. In tekstkaders worden steeds de relevante effecten van de alternatieven aangegeven.

In § 8.2.8 is de meerwaarde van het plan ten opzichte van de autonome ontwikkeling nog eens samengevat. Hierbij wordt expliciet ingegaan op de beoogde doelrealisatie. In § 8.3 wordt ingegaan op de effecten van de gebiedsspecifieke varianten.

Tabel 8.1   Overzicht effectbeoordelingen VKA

Code in factsheets ¹⁴	Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Water en bodem			
Wb-1	Beïnvloeding gebruiksfuncties zoekgebieden ruimte voor de rivier	-	-
Wb-2	Beïnvloeding nieuwe kapitaalintensieve ontwikkelingen	+	0
Wb-3	Beïnvloeding wateroverlast	+	0/+
Wb-4	Beïnvloeding grondwaterregime natuur	+	0/+
Wb-5	Beïnvloeding waterhuishouding landbouwgronden	-	-
Wb-6	Beïnvloeding vochtvoorziening landbouwgronden	++	+
Wb-7	Beïnvloeding nitraatconcentratie in het grondwater	+	0
Wb-8	Beïnvloeding fosfaatconcentratie	+	0
Wb-9	Beïnvloeding waterkwaliteit in natuurgebieden	+	0
Wb-10	Beïnvloeding uitspoelingsrisico	+	0/+
Wb-11	Beïnvloeding grondwaterbeschermingsgebieden	+	0/+
Wb-12	Beïnvloeding beekherstel	++	+
Wb-13	Beïnvloeding bodemkwaliteit	+	0/+
Milieu			
Mi-1	Verandering gemiddelde depositie van stikstof in voor verzuring gevoelige gebieden	++	0
Mi-1	Verandering depositiepieken van ammoniak op voor verzuring gevoelige gebieden	++	+
Mi-1	Samengestelde score depositie van ammoniak en stikstof	++	+
Mi-2	Afname emissie van ammoniak in totale reconstructiegebied	++	0
Mi-2	Afname emissie van ammoniak in randzones van de (zeer) kwetsbare delen van de EHS	++	+
Mi-2	Samengestelde score emissie van ammoniak	++	+
Mi-3	Afname aantal stankgehinderden uit stallen	+	+
Mi-3	Afname van aantal stankgehinderden door veldemissies	++	0
Mi-3	Samengestelde score afname aantal stankgehinderden	++	0
Mi-4	Verandering kwaliteit stiltegebieden	-	0
Mi-4	Verandering kwaliteit donkere gebieden	0	+
Natuur			
Na-1	Tempo realisering EHS	n.v.t.	++
Na-2	Kwaliteit gerealiseerde EHS	++	+
Na-3	Mate en kwaliteit realisatie EVZ's	+++	+
Na-4	Verandering natuurwaarden in RNLE'n	++	+
Na-5	Verandering instandhouding bijzondere soorten	+	0
Na-6	Verandering kwaliteit "richtlijn gebieden"	+	0
Na-7	Verandering verstoringsgevoelige natuur	+	0

¹⁴ Deze codes verwijzen naar de beoordelingscriteria zoals gehanteerd bij de effectbepaling en komen overeen met de codes uit de hoofdstukken 3 en 4.

Landschap en cultuurhistorie			
Lc-1	Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	+	+
Lc-2	Beïnvloeding archeologische waarden	0	-
Lc-3	Beïnvloeding aardkundige waarden	0	0
Lc-4	Inpassing agrarische bedrijven	++	+
Lc-5	Ruimtelijke kwaliteit	+	+
Lc-6	Verandering van de landschappelijke kwaliteit van de RNLE	++	+
Lc-7	Verandering in de kwaliteit van de groene open ruimtes (landschapsecologische zones)	0	-
Landbouw			
La-1	Verwachte verbetering van veterinaire veiligheid door meer ketenbenadering	+	0
La-2	Verandering perspectief voor verbreding van de economische basis van de landbouw	++	+
La-3	Verandering in perspectief intensieve veehouderij	+++	++
La-4	Veranderingen in perspectief voor biologische landbouw	0	0
La-5	Verandering perspectief voor de grondgebonden extensieve veehouderij	+	+
La-6	Verandering perspectief voor grondgebonden akker- en tuinbouw (incl. overige teelten)	++	+
Recreatie en toerisme			
Rt-1	Verandering perspectief toeristisch-recreatieve sector	++	+
Rt-2	Verbetering ruimtelijke structuur	+	0
Rt-3	Verandering in recreatieve belevingswaarde	++	+
Wonen, werken en leefbaarheid			
Slv-1	Ontwikkeling van de werkgelegenheid in het buitengebied	-	+
Slv-2	Veranderingen in de leefbaarheid van kleine kernen	0	+
Slv-3	Verandering in verkeershinder door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	0	0
Slv-4	Verandering in verkeersveiligheid door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+	0

8.2 Effecten van het VKA en de alternatieven

8.2.1 Water en bodem

Waterberging

De zoekgebieden voor rivierverruiming van de Maas en de zoekgebieden voor regionale waterberging zijn in het VKA overgenomen. Het zoekgebied voor rivierverruiming wordt voor een deel overlapt door een landbouwontwikkelingsgebied ten noordoosten van Schaijk en door de projectlocatie recreatie bij Beers. Verder zijn gewoon de restricties uit het Streekplan van kracht en moet het Rijk het zoekgebied nog concreet begrenzen. Gerelateerd aan de huidige beleidsdoelen (Integrale Verkenning Maas-2, Streekplan) wordt de gebruiksfunctie van het zoekgebied licht negatief beïnvloed door de maatregelen uit het VKA, zowel in vergelijking met de huidige situatie als in vergelijking met de autonome ontwikkeling (-).

Het VKA geeft invulling aan de opgave voor regionale waterberging. Het gaat hierbij zowel om de ruimtelijke vrijwaring van zoekgebieden als het concreet inrichten van een viertal gebieden (beekdal van de Aa ten zuiden van Veghel, gebied bovenstrooms van Oploo, omgeving tussen Rijkevoort en Groespeel, de Vilt ten zuiden van Boxmeer en het Raamdalen) om de kans op overlast te verminderen. Een deel van het zoekgebied voor regionale waterberging wordt in

het VKA niet expliciet gevrijwaard van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Het gaat hierbij om de zoekgebieden rondom de Strijpsche Beek (omgeving Stevensbeek) en de Biezenloop (omgeving Zijtaart), waar in het VKA landbouwontwikkelingsgebied is gepland. Hierdoor wordt de zoekruimte beperkt. De condities waaronder en de mate waarin dit conflicteert met waterberging is niet uit het VKA te herleiden. De overige zoekgebieden regionale waterberging zijn begrensd als verwevingsgebied waarop de restricties van het Streekplan van toepassing zijn. Nieuwvestiging van kapitaalintensieve functies is niet mogelijk. De inzet van instrumenten als herverkaveling, de inzet van groenblauwe diensten en de uitwerking van het concept 'beekbuurtboeren' leidt tot het sneller beschikbaar komen van ruimte voor regionale waterberging. De gebruiksfunctie van waterbergingsgebieden in de huidige situatie wordt dus licht positief beïnvloed door het VKA (+). In de autonome ontwikkeling liggen geen landbouwontwikkelingsgebieden in de zoekgebieden waterberging. Het VKA zet wel meer in op instrumenten om de gebruiksfuncties te veranderen dan in de autonome ontwikkeling het geval is. Daarom scoort het VKA per saldo neutraal (0) op ruimtelijke vrijwaring van kapitaalintensieve functies ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

In de periode tot 2016 wordt een deel van het zoekgebied daadwerkelijk voor regionale waterberging ingericht. Hierdoor is de wateroverlast in 2016 minder dan in de huidige situatie. Door de vernatting van natuurgebieden en de peilopzet in landbouwgebieden (waterconservering) neemt de sponswerking van de bodem deels af. De gebiedscapaciteit om bij zeer natte omstandigheden water vast te houden neemt hierdoor af. Het is van belang om dit aspect, bij de nadere planuitwerking, in overweging te nemen. Het VKA heeft desalniettemin een licht positief effect (+) op de wateroverlast ten opzichte van de huidige situatie. Via het autonome spoor komen waterschappen op termijn ook tot de concrete begrenzing en inrichting van de waterbergingsgebieden, maar algemeen mag worden aangenomen dat het VKA en de inzet van instrumenten als herverkaveling wel tot een versnelling leidt. In combinatie met het effect van vernatting scoort het VKA neutraal tot beperkt positief (0/+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Het VKA leidt tot een vermindering van de wateroverlast, maar niet precies is aan te geven in welke mate deze vermindering optreedt. Hiervoor wordt door de waterschappen de waterbergingsopgave nader gekwantificeerd en ruimtelijk uitgewerkt. Voor deze uitwerking is overigens een watertoets verplicht.

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)

In Peel en Maas ligt ruim 2.800 hectare natte natuur (bestaand en nog te realiseren). Hiervan is 1.200 hectare aanzienlijk verdroogd. Hier worden in de huidige situatie dus de gewenste hydrologische condities niet gehaald.

In de autonome ontwikkeling zal het areaal verdroogd natuurgebied afnemen tot 930 ha. De meerwaarde van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling ligt met name in de mogelijkheid om externe werking (vernatting in omliggend landbouwgebied) toe te staan bij de zogenaamde natte natuurparels. Daarnaast zal de uitvoering sneller verlopen door het VKA en zal de waterconservering in de landbouw en de inzet van Koopmansgelden plaatselijk positieve resultaten laten zien.

De maatregelen uit het VKA zorgen voor een extra herstel van de hydrologische condities in circa 100 hectare natuurgebied, vooral gelegen in de zogenaamde natte natuurparels: De Vilt, Hooge Raam/Halsche Beek en St. Annabosch. Door de uitvoering van het VKA zal het areaal verdroogd natuurgebied, ten opzichte van de huidige situatie, met circa 370 hectare afnemen (modelberekeningen door TNO). Er resteert dan nog 834 hectare natte natuur, waarin de

gewenste hydrologische condities niet worden gehaald.

Ten opzichte van de huidige situatie (57% hersteld) is sprake van een vermeerdering van het areaal herstelde natte natuur en natte natuurparels met 13% naar 70% in totaal. Het VKA scoort daarom licht positief (+). Ten opzichte van de autonome ontwikkeling (67% hersteld) is de vermeerdering van het areaal herstelde natuur 3%. Het VKA heeft daarom bijna geen effect (0/+) op de autonome ontwikkeling.

Het herstel van de hydrologische condities in de natte natuurgebieden zorgt ervoor dat 36% van het areaal verdroogde natuur, ten opzichte van het referentiejaar 1994, is hersteld in 2016. Berekeningen, met aannames ten aanzien van de voortgang van de maatregelen voor vernatting, laten zien dat in 2008 30% hersteld is. Dit betekent dat aan de provinciale afspraken is voldaan (afspraken van Cork). Met de voorgestelde ingrepen wordt echter niet voldaan aan de Rijksdoelstelling die uitgaat van 40% hersteld areaal in 2010. Dit hangt samen met de afspraken die Cork zijn gemaakt om prioriteit te geven aan de natte natuurparels. Deze worden in Peel en Maas in de eerste planperiode aangepakt.

De berekeningen zijn echter gebaseerd op de aanname dat de EHS uiterlijk in 2016 volledig is gerealiseerd. Voor Peel en Maas lijkt het inderdaad mogelijk dat de EHS in 2016 is gerealiseerd (zie ook onderdeel natuur). Indien de realisatie van de EHS vertraagt, vertraagt ook de vernattingmaatregelen binnen de EHS en daarmee in sterke mate het realiseren van de anti-verdrogingsdoelstellingen.

De vernatting van natuurgebieden leidt op circa 4.038 ha landbouwgrond in de nabijheid van deze natuurgebieden, tot een verslechtering van de productieomstandigheden. Op deze gronden neemt de opbrengst gemiddeld 4% af. Dit effect op de waterhuishouding van deze landbouwgrond is licht negatief (-) ten opzichte van de huidige situatie en autonome ontwikkeling. Het VKA voorziet in compensatie van natschade omdat de vernatting plaats vindt op basis van vrijwilligheid.

Voor ruim 2.200 hectare landbouwgrond (ruim 5% van het totaal areaal landbouwgrond) leidt de vernatting van natuurgebieden tot een verbetering van de productieomstandigheden. In de huidige situatie is hier sprake van te droge landbouwgebieden. Door het VKA neemt de opbrengst op deze gronden gemiddeld 3% toe. In combinatie met de voorgenomen maatregelen ter verbetering van de vochtvoorziening van de landbouw, wordt ten opzichte van de huidige situatie een positief effect in de vochtvoorziening van landbouwgronden gerealiseerd (++). In de autonome ontwikkeling worden ook waterconserveringsprojecten opgestart. De meerwaarde van het VKA bestaat uit versnelde realisatie door de uitvoeringsgerichtheid van reconstructie en de positieve effecten van ingrepen in natte natuurparels. Daarom scoort het VKA licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Water- en bodemkwaliteit

Het VKA beschrijft een reeks bestaande beleidslijnen en maatregelen die een positieve impuls zullen geven aan de verbetering van de waterkwaliteit. Het VKA is echter geen “actieprogramma waterkwaliteit”. Naast het “omarmen” van de maatregelen van de autonome ontwikkeling voegt het VKA weinig concrete maatregelen toe.

De in de bodem aanwezige fosfaatvoorraden dragen aanzienlijk bij aan de uitspoeling van fosfaat. Het effect van brongerichte maatregelen, zoals minder mest of het uit de productie halen van landbouwgrond, op het halen van de minimale ecologische eisen zoals genoemd in de Europese Kaderrichtlijn Water is daarom beperkt.

Effectgerichte maatregelen, zoals de aanleg van bufferstroken, de herinrichting van waterlopen of de aanleg van zuiveringsmoerassen lijken perspectiefrijk, maar de kennis over de daadwerkelijk

optredende effecten van deze maatregelen is op dit moment nog onvoldoende.

Ten aanzien van de water- en bodemkwaliteitsdoelstellingen ligt er dus nog steeds een grote opgave om aan de gestelde normen te voldoen (met name de Europese Kaderrichtlijn Water). Zo maakt het huidige en voorgenomen beleid geen einde aan de fosfaatophoping in de bodem. Door een mix van effecten in de autonome ontwikkeling en een aantal indirecte effecten van planingrepen treedt een lichte verbetering op van de grondwaterkwaliteit voor nitraat (+) en de oppervlaktewaterkwaliteit voor fosfaat (+). De kwantitatieve onderbouwing van deze effectbepaling (uitgevoerd door Alterra) is vooral gebaseerd op veranderend landgebruik (realisatie EHS) en veranderingen in uitspoeling als gevolg van veranderende hydrologische omstandigheden (vernatting). Bij nitraat gaat het daarbij om uitspoeling naar het grondwater, bij fosfaat om uitspoeling naar oppervlaktewater.

Hierbij treden wel ruimtelijke verschillen op. Het positieve effect door het wegvallen van de bemestingsdruk treedt op binnen de grenzen van de EHS. De vernatting van het omliggende landbouwgebied en de waterconservering in de overige landbouwgronden leidt daarentegen tot een (tijdelijke) vergroting van de uitspoeling van fosfaat buiten de EHS. Bij gelijkblijvende bemestingsdruk zal deze uitspoeling lang aanhouden.

Het VKA voegt weinig toe aan het autonome spoor. Op basis hiervan wordt het effect van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling voor beide beoordelingscriteria als beperkt positief tot neutraal (0) beoordeeld. Voor fosfaat treedt een (tijdelijk) negatief effect op als gevolg van grondwaterstandverhogingen. De extra uitspoeling van fosfaat zal op langere termijn (na de planperiode) afnemen, doordat zich op termijn een nieuw evenwicht zal instellen.

Binnen de natuurgebieden zal het VKA leiden tot een aanzienlijke verandering van de bodem- en waterkwaliteit; immers in grote delen van de te realiseren (natte) EHS vinden grondgebruikveranderingen plaats en worden de hydrologische condities geoptimaliseerd. Binnen natuurgebieden vindt zowel een vermindering plaats van de uitspoeling van nitraat naar het grondwater als van fosfaat naar het oppervlaktewater. De verhoging van de grondwaterstand leidt weliswaar tot een iets grotere fosfaatuitspoeling maar dit wordt volledig gecompenseerd door het wegvallen van de bemestingsdruk. Deze conclusie is alleen van toepassing indien de volledige EHS daadwerkelijk wordt gerealiseerd en pleit ervoor de EHS in deze gebieden zo snel mogelijk te realiseren.

Voor zowel nitraat als fosfaat treedt er in de natte natuurgebieden een verbetering op, in de orde grootte van respectievelijk 700 ha en 200 ha (dit is respectievelijk 26% en 9% van alle natte natuur in de Peel en Maas). Dit is een licht positief (+) effect ten opzichte van de huidige situatie. Aangezien via het autonome spoor de EHS ook gerealiseerd zou zijn, en maatregelen ter verbetering van de waterhuishouding (zonder externe werking) doorgevoerd worden, is het effect van het VKA op de waterkwaliteit in natuurgebieden ten opzichte van de autonome ontwikkeling neutraal (0).

Ten opzichte van de huidige situatie leidt het VKA tot een (geringe) vermindering van het risico van uitspoeling (zowel natuur als landbouw) op de uitspoelingsgevoelige gronden. Dit is een licht positief (+) effect. Een aantal onderdelen van het VKA zouden ook in het kader van de autonome ontwikkeling zijn bereikt. Het VKA scoort daarmee beperkt positief (0/+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Ten opzichte van de huidige situatie kan gesteld worden dat binnen de beschermingsgebieden van de kwetsbare winningen Boxmeer en Vierlingsbeek, de situatie van de grondwaterkwaliteit positief zal veranderen (+), met name omdat de uitspoeling van nitraat afneemt door verhoging van de grondwaterstand. De autonome ontwikkeling draagt voor het merendeel hieraan bij, waardoor het netto effect van het VKA beperkt is (0/+).

Het veranderend grondgebruik zorgt in heel Peel en Maas voor een positief effect op de bodembelasting met zware metalen en bestrijdingsmiddelen, maar daarentegen kan de grondwaterstandverhoging voor uitspoeling van zware metalen zorgen. Met de aanname dat het veranderend grondgebruik een groter effect heeft dan de verhoging van de grondwaterstand zal het netto effect op de huidige situatie positief zijn (+). De bodemkwaliteit verandert daarmee op kleine schaal. Ook via het autonome spoor wordt een groot deel van de verandering in grondgebruik en de grondwaterstandverhoging bereikt. Om deze reden scoort het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkelingen beperkt positief effect (0/+).

Resumerend kan gesteld worden dat het VKA dus een beperkt positieve bijdrage levert aan de verbetering van de water- en bodemkwaliteit, maar dat veel van de maatregelen via het autonome spoor geïnitieerd worden. Het huidige beleid is hoogstwaarschijnlijk onvoldoende om de normen (nu MTR, later KRW) overal te bereiken. Dit geldt met name voor nutriënten (stikstof en fosfaat). De conclusie is gerechtvaardigd dat veel aanvullend beleid (waaronder ook maatregelen voor beheer en inrichting) nodig zal zijn om de doelen daadwerkelijk te realiseren (RIVM, 2004).

Beekherstel

In 2016 zijn naar verwachting alle te herstellen beeksystemen (76 km) ook daadwerkelijk hersteld (++). Ook zonder het VKA zijn deze beeksystemen naar alle waarschijnlijkheid hersteld. Door de gecombineerde inzet van instrumenten en het combineren van meerdere doelen kan echter wel een versnelling en een grotere landschapsecologische kwaliteit worden bereikt. Het effect ten opzichte van de autonome ontwikkelingen is daardoor licht positief (+).

Tabel 8.2   Effectscores Water en bodem

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Beïnvloeding gebruiksfuncties zoekgebieden ruimte voor de rivier	-	-
Beïnvloeding gebruiksfuncties waterbergingsgebieden	+	0
Beïnvloeding wateroverlast	+	0/+
Beïnvloeding grondwaterregime natuur	+	0/+
Beïnvloeding waterhuishouding landbouwgronden	-	-
Beïnvloeding vochtvoorziening landbouwgronden	++	+
Beïnvloeding nitraatconcentratie in het grondwater	+	0
Beïnvloeding fosfaatconcentratie	+	0
Beïnvloeding waterkwaliteit in natuurgebieden	+	0
Beïnvloeding uitspoelingsrisico	+	0/+
Beïnvloeding grondwaterbeschermingsgebieden	+	0/+
Beïnvloeding beekherstel	++	+
Beïnvloeding bodemkwaliteit	+	0/+

Effecten van de alternatieven “water voor de natuur” en “water voor de landbouw” op water en bodem

Alternatief 3, “water voor de natuur”

In het studiealternatief “water voor de natuur” is nagegaan of verdergaande vernattingsmaatregelen ten behoeve van het verdrogingherstel zinvol zijn. Op grond van eerdere onderzoeken (o.a. Effectenonderzoek Water, 2003) is geconcludeerd dat er binnen het plangebied Peel en Maas geen natte natuurparels liggen waarvoor verdergaande maatregelen efficiënt zijn. Om deze reden is dit alternatief in dit geval niet onderscheidend.

Alternatief 4, “water voor de landbouw”

Indien extra waterconserveringsmaatregelen voor de landbouw worden genomen, laten generieke Brabantbrede berekeningsresultaten zien dat dit tot een vermindering van de droogteschade leidt op een extra 4.800 ha landbouwgrond ten opzichte van het VKA. Een deel van deze maatregelen is in de vorm van intenties reeds opgenomen in het VKA, maar worden in dit alternatief expliciet beschouwd.

Het alternatief voor de landbouw heeft een heel licht positief effect op de doelrealisatie binnen de (natte) natuur.

Bijkomend effect van de vernatting is een veranderend uitspoelingspatroon voor fosfaat en nitraat. Verdergaande vernatting van landbouwgronden is met name voor de uitspoeling van fosfaat negatief ten opzichte van het VKA.

Tabel 8.3 Resultaten wateralternatieven voor Peel en Maas

	HS	AO	VKA	Alt. Natuur	Alt. Landbouw
Waterdoelen natuur*	57%	67%	70%	70%	71%
Toename natschade landbouw		Interne buffering dus geen toename natschade	4.038 ha	Niet onderscheidend t.o.v. VKA	Natschade zal door gerichte inzet van waterconserveringsmaatregelen zeer beperkt blijven
Afname droogteschade landbouw		Interne buffering dus geen afname droogteschade.	2.230 ha	Niet onderscheidend t.o.v. VKA	7.025 ha

* percentage van het totale areaal natte natuur waarin voldaan (90-100% doelrealisatie) wordt aan de hydrologische randvoorwaarden.

8.2.2 Milieu Emissie van ammoniak

In 2016 is er t.o.v. 2004 voor heel Noord-Brabant sprake van een aanzienlijke daling van de ammoniakemissie en de gemiddelde depositie van ammoniak (en totaal stikstof) op natuurgebieden. De ammoniakemissie uit de landbouw neemt af van 31 kton in de huidige situatie tot circa 20 kton in 2016. Hiermee wordt de inspanningsverplichting van 18 kton uit het NMP4 (naar provincies verdeeld) voor 2010 nog niet gehaald, maar deze omvang ligt naar rato wel onder de NEC-richtlijn (deze is niet naar provincies verdeeld). De afname van de ammoniakemissie uit de landbouw is vrijwel geheel toe te schrijven aan de autonome ontwikkeling (toe-

passen AMvB Huisvesting, evenwichtsbemesting, resultaatverplichting Europees milieubeleid, inspanningsverplichting provinciaal beleid). De emissie in het reconstructiegebied Peel en Maas bedraagt in 2016 naar verwachting circa 3,7 kton.

De begrenzing van de extensiveringsgebieden in het VKA zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stalemissies in de zones rondom kwetsbare natuurgebieden. De verplaatsing en beëindiging van locaties leidt lokaal tot een afname van stalemissies in de zones rondom de Wav-A gebieden. Zo zijn er in het reconstructiegebied Peel en Maas 116 veehouderijen met een IV-tak in de 250 meter van de Wav-A gebieden gelegen. Het uitvoeringsprogramma voorziet in de verplaatsing van 20 van deze gespecialiseerde bedrijven. Daarnaast is ook voor 3 locaties voorzien in het financieel stimuleren van de toepassing van bovenwettelijke technieken om de stalemissies te verlagen.

Indien de 20 te verplaatsen bedrijven uit de extensiveringsgebieden rondom de zeer kwetsbare bos- en natuurgebieden die bedrijven zouden zijn die nu de hoogste depositiepieken hebben op de zeer kwetsbare Wav-A gebieden, neemt de (vergunde) stalemissie in deze zones af met ruim 167 ton ammoniak. Dit is circa 40% van de vergunde stalemissies in deze A-zones.

In het VKA wordt als doelstelling het realiseren van het regionaal emissieplafond genoemd, maar de uitwerking van deze doelstellingen in concrete maatregelen ontbreekt. Wel wordt het emissieplafond als argument genoemd om inplaatsing van veehouderijen uit andere reconstructiegebieden af te wijzen.

Gezien de afname van de ammoniakemissie uit de landbouw, met name ook rondom kwetsbare natuur, scoort het VKA positief (++) ten opzichte van de huidige situatie. Een groot deel van dit positieve effect wordt veroorzaakt door de afwaartse beweging die ook autonoom zal optreden vanwege de Europese en landelijke regelgeving. Door de begrenzing van de extensiveringsgebieden en het operationaliseren van landbouwonwikkelingsgebieden wordt deze afwaartse beweging door het VKA versterkt, in combinatie met concrete maatregelen om de emissies rond de meest kwetsbare natuurgebieden te verplaatsen of te verkleinen. Het effect van het VKA op de afname van de totale emissie van ammoniak uit stallen of uit veldemissies, dus ook de emissies buiten de zones rondom de meest kwetsbare natuur, is zeer beperkt. De afname die hierin wordt voorzien is bijna volledig toe te schrijven aan de autonome ontwikkeling. Daarom scoort het VKA voor dit criterium (afname ammoniakemissie totaal en afname ammoniakemissies in de zones rondom de zeer kwetsbare natuurgebieden) licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Depositie van ammoniak en stikstof op natuurgebieden

In 2016 is er de gemiddelde depositie van ammoniak en stikstof op de voor verzuring gevoelige natuurgebieden fors gedaald. De gemiddelde depositie op de meest kwetsbare natuurgebieden (de Wav-A gebieden) daalt in Peel en Maas van circa 3700 mol/ha tot circa 2335 mol/ha. Deze daling is vooral toe te schrijven aan de effecten van het mestbeleid, de implementatie van de AMvB Huisvesting en de daling van de achtergronddepositie.

De zonering en de maatregelen die in het VKA zijn opgenomen, richten zich vooral op de omvang en spreiding van stalemissies van intensieve veehouderijen. De extra afname van de *gemiddelde* stikstofdepositie door deze maatregelen is beperkt. Dit komt omdat stalemissies een relatief groot invloedsgebied hebben en ook andere emissiebronnen deze gemiddelde depositie bepalen, zoals stalemissies van rundveebedrijven, oppervlakte-emissies en emissies uit andere bronnen dan de landbouw. Een andere ruimtelijke spreiding van stalemissies van veehouderijen heeft wel

een positief lokaal effect, te weten een afname of afvlakking van lokale depositiepieken. Het VKA voorziet in de afname van een significant deel van de depositiepieken op de zeer kwetsbare natuurgebieden. Desalniettemin geldt dat binnen de plantermijn de depositieniveaus nog steeds ver boven het kritische niveau voor de meest gevoelige natuur liggen. In de huidige situatie is de depositie van stikstof in alle gebieden hoger dan de kritische depositiewaarde op basis van de natuurdoeltypen. In 2016 voldoet ruim 500 hectare Wav-B gebied aan de kritische depositiewaarde. Voor de Wav-A gebieden betreft het circa 25 hectare en voor de overige zeer kwetsbare natuurgebieden (deels nieuwe natuur) circa 15 hectare.

Om het doelbereik ten aanzien van het bereiken van de kritische depositiewaarden te vergroten is, vooral voor de zeer kwetsbare bos- en natuurgebieden, een nog veel sterkere afname van de emissie (uit de landbouw en uit andere bronnen) nodig. De kritische depositiewaarden voor de minder kwetsbare natuurgebieden liggen na 2016 wel binnen bereik.

De betekenis van de integrale zonering intensieve veehouderij voor de depositie van ammoniak op natuurgebieden is vooral in de “beschermdere” werking gelegen: het voorkomen van nieuwe depositiepieken. De “sanerende” werking (afname van de gemiddelde depositie) op de korte termijn is weliswaar beperkt, maar indien de totale emissie op de langere termijn (na 2016) verder afneemt, wordt de ruimtelijke verdeling van de (lokale) depositiepieken steeds belangrijker voor wat betreft het behalen van de gestelde natuurdoelen.

Omdat er in de verwevingsgebieden voor de zogenaamde duurzame locaties ruime uitbreidingsmogelijkheden zijn, veelal ruimer dan nu, is er een kans dat er door de uitbreiding van die locaties, nieuwe depositiepieken ontstaan. De voorgestane versoepeling van de Wav zal dit risico, vooral in de zone van 0-250 meter rondom de Wav-B gebieden, nog verder vergroten.

Het VKA scoort neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling als het gaat om de afname van de gemiddelde stikstofdepositie en licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling als het gaat om de afname van de lokale depositiepieken en het bereiken de kritische depositiewaarden. De score ten opzichte van de huidige situatie is positief (++) voor beide subcriteria.

Stank

Het aantal inwoners in het reconstructiegebied Peel en Maas waarbij er sprake is van (een kans op) hinder door stank uit stallen bedraagt in de huidige situatie circa 12.800. Doordat in de autonome ontwikkeling moderne stalsystemen worden toegepast, bedrijven stoppen en bedrijven verplaatsen, daalt het aantal stankgehinderden. Ingeschat wordt dat het VKA een afname van circa 6% van het aantal stankgehinderden uit stallen (t.o.v. de huidige situatie) bereikt. Deze afname is relatief beperkt omdat niet rondom alle stankgevoelige objecten extensiveringsgebieden zijn begrensd, er groei van bedrijven kan plaatsvinden op voor stank minder gunstige locaties, niet alle intensieve veehouderijen uit de extensiveringsgebieden zullen stoppen of verplaatst worden en de AmvB Huisvesting zich vooral richt op eisen t.a.v. reductie van ammoniakemissie en veel minder op eisen t.a.v. reductie van geuremissie.

De begrenzing van de extensiveringsgebieden in het VKA zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stankknelpunten in een groot deel van de zones rondom woongebieden.

Door het verplaatsen en beëindigen van 40 intensieve veehouderijen en het toepassen van bovenwettelijke techniek voor 45 locaties, zoals dat is opgenomen in het uitvoeringsprogramma, kan het oppervlak bebouwde kom dat overlapt met een stankcirkel met circa 50%

afnemen. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot meer mogelijkheden voor woningbouw in een aantal kernen. Ook leidt dit tot een afname van de stankhinder door stalemissies in de zones waaruit de bedrijven worden verplaatst.

Het positieve effect van deze maatregelen op de totale afname van (de kans op) stankhinder uit stallen kan deels teniet worden gedaan door uitbreiding van bedrijven op relatief ongunstige locaties. Door de (door de Tweede Kamer gewenste) versoepeling van de landelijke regelgeving, in combinatie met de planologische ruimte voor bedrijven in verwevingsgebieden, kan dit effect vooral optreden door groei van bedrijven in de verwevingsgebieden binnen een afstand van circa 500 meter rondom kernen. Ook door de bouw van nieuwe woningen die deels mogelijk wordt gemaakt door een versoepeling van de stankregelgeving kan het aantal stankgehinderden uit stallen lokaal doen toenemen.

Door het wegvallen van de cumulatieve toets (zoals in de huidige regelgeving voorzien in de verwevings- en landbouwon ontwikkelingsgebieden) kan het aantal gehinderden door stankemissies uit stallen in het buitengebied toenemen.

Een groot deel van de stankoverlast wordt veroorzaakt door veldemissies, na het uitrijden van mest. In het reconstructiegebied betreft het circa 33.000 inwoners met een kans op stankhinder door veldemissies. De huidige wet- en regelgeving is niet gericht op beperking van deze stankbronnen (het zijn piekbelastingen) en het VKA neemt geen maatregelen gericht op het terugdringen van deze overlast. De stankhinder uit de veldemissies neemt autonoom af door de effecten van het systeem van evenwichtsbemesting en nieuwe technieken voor het toedienen van mest. De exacte omvang van deze afname is niet bekend, hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk. Indien de afname van geuremissie die hierdoor bereikt kan worden vergelijkbaar is met de afname van de ammoniakemissie, daalt het aantal gehinderden door veldemissies fors (30 tot 50% afname t.o.v. de huidige situatie).

Het VKA scoort licht positief (+) ten opzichte van de huidige situatie en autonome ontwikkeling voor het subcriterium vermindering van het aantal stankgehinderden uit stallen. In combinatie met de verwachte vermindering van stankhinder door veldemissies (met name door evenwichtsbemesting), scoort het VKA positief (++) op vermindering van stankhinder uit de landbouw ten opzichte van de huidige situatie en neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Daarbij dient te worden aangetekend dat ten opzichte van de autonome ontwikkeling het VKA slechts zeer beperkt kan bijdragen aan de vermindering van het totaal aantal gehinderden door stankhinder uit de landbouw.

Licht en geluid

Er wordt in het VKA veel aandacht besteed aan het versterken en uitbreiden van de toeristisch-recreatieve sector. Om dit te bereiken wordt ruimte geboden aan verdere ontwikkeling van bestaande recreatieve voorzieningen, maar zeker ook aan nieuwe ontwikkelingen. Ondanks de zorgvuldige inpassing zal dit gevolgen hebben voor het geluidsniveau in en rond stiltegebieden. De verdere ontwikkeling van de opgenomen recreatieve poorten kan een negatief effect hebben op (met name) de stiltegebieden. Het effect van de maatregelen uit het VKA op de geluidsbelasting wordt als neutraal beoordeeld ten opzichte van de autonome ontwikkeling (0).

Door autonome ontwikkelingen zal de lichtbelasting toenemen. De doorgroeigebieden voor glastuinbouw die in het VKA zijn opgenomen zouden eveneens autonoom worden ontwikkeld. Er zijn geen concrete projecten opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Initiatieven waarbij zich kansen voordoen de duisternis te herstellen worden in het VKA ondersteund. In de tweede

planperiode wordt een project Maashorst opgestart om te kijken welke maatregelen genomen kunnen worden om de duisternis te herstellen. Dit heeft een positief effect waardoor het uiteindelijke effect van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling als licht positief is beoordeeld (+). Ten opzichte van de huidige situatie scoort het VKA per saldo neutraal (0) voor de kwaliteit van donkere gebieden.

Tabel 8.4 Effectscores Milieu

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Verandering gemiddelde depositie van stikstof in voor verzuring gevoelige gebieden	++	0
Verandering depositiepieken van stikstof op voor verzuring gevoelige gebieden	++	+
Samengestelde score depositie van stikstof	++	+
Afname emissie van ammoniak in totale reconstructiegebied	++	0
Afname emissie van ammoniak in randzones van de (zeer) kwetsbare delen van de EHS	++	+
Samengestelde score emissie van ammoniak	++	+
Afname aantal stankgehinderden uit stallen	+	+
Afname van aantal stankgehinderden door veldemissies	++	0
Samengestelde score afname aantal stankgehinderden	++	0
Verandering kwaliteit stiltegebieden	-	0
Verandering kwaliteit donkere gebieden	0	+

Effecten van de alternatieven integrale zonering op milieu

Alternatieven 1a en 1b, sterke en zeer sterke ruimtelijke sturing

Bij het alternatief 1a (sterke ruimtelijke sturing van de intensieve veehouderij) verandert de ammoniakemissie in totaliteit niet, maar de ruimtelijke spreiding van de emissie verandert wel. De gemiddelde stikstofdepositie op de Wav-A gebieden neemt hierdoor licht af ten opzichte van het VKA (circa 1% t.o.v. het VKA).

In het alternatief 1b zeer sterke sturing vindt nieuwvestiging plaats in de "beste" landbouwontwikkelingsgebieden binnen de zeven reconstructiegebieden. Omdat deze gebieden ook in dit reconstructiegebied, maar niet in alle reconstructiegebieden, is er per saldo sprake van inplaatsing uit andere gebieden. De emissie neemt daardoor ook licht toe. De gemiddelde ammoniakdepositie op de Wav-A gebieden binnen het reconstructiegebied Peel en Maas neemt in dit alternatief toe met circa 6% t.o.v. het VKA.

In de beide ruimtelijke alternatieven is er sprake van een zekere extra beschermende werking (tegengaan nieuwe depositiepieken) ten opzichte van het VKA, omdat er t.o.v. het VKA extra extensiveringsgebieden zijn begrensd.

Wanneer in de toekomst (na 2016) de achtergronddepositie verder afneemt, wordt de betekenis van lokale depositiepieken voor het behalen van de natuurdoelen relatief groter en zal het effect van sterke ruimtelijke sturing op de gemiddelde stikstofdepositie groter worden.

Bij een sterke ruimtelijke sturing (1a) neemt per saldo het aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels af t.o.v. het VKA (-5%) en is er ook sprake van een daling van het aantal stankgehinderden t.o.v. het VKA (-7%). Binnen het alternatief 1b is er sprake van een afname van het aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels t.o.v. het VKA (-5% t.o.v. het VKA), maar is er sprake van een toename van de kans op stankhinder in de omgeving van de geconcentreerde vestiging van de iv-locaties in de landbouwontwikkelingsgebieden.

Alternatief 2, technische maatregelen

In alternatief 2 (inzetten op technische maatregelen en grotere verwevingsgebieden dan in het VKA, ten koste van de extensiveringsgebieden), is er sprake van een beperkte afname van ammoniakemissie en geuremissie t.o.v. het VKA en de autonome ontwikkeling, indien de inzet van deze maatregelen niet gepaard gaat met een toename van het aantal dieren.

De afname van de gemiddelde ammoniakdepositie is in dit alternatief het grootst (-11% t.o.v. het VKA). Dit komt omdat technische maatregelen voor bedrijven rond natuurgebieden in verhouding goedkoper zijn dan het verplaatsen van bedrijven en er daarom bij een zelfde budget meer knelpunten kunnen worden opgelost. Indien de toepassing van bovenwettelijke technieken samengaat met een uitbreiding van het aantal dieren, wordt het positief effect weer teniet gedaan. Een voorwaarde zou kunnen zijn dat maximaal de helft van de emissiereductie door de (gesubsidieerde) inzet van bovenwettelijke techniek wordt benut voor de uitbreiding van de veestapel. De afname van de gemiddelde depositie is in dat geval nog steeds groter dan de extra afname die bereikt wordt het alternatief sterke sturing t.o.v. het VKA.

In alternatief 2 is de afname van het aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels (t.o.v. de huidige situatie) even groot als het VKA, waarin ook technische maatregelen zijn opgenomen. Er is binnen dit alternatief sprake van een beperkte afname van het aantal stankgehinderden t.o.v. het VKA (-2% t.o.v. het VKA).

De beschermende werking van de zonering die hoort bij dit alternatief is minder groot dan die van het VKA. Dit kan leiden tot het ontstaan van nieuwe depositiepieken en een toename van het aantal stankgehinderden uit stallen (ten opzichte van het VKA).

Tabel 8.5 Resultaten alternatieven integrale zonering Peel en Maas

	HS	AO	VKA	Alt. Sterke ruimtelijke sturing 1a	Alt. Sterke ruimtelijke sturing 1b	Alt. 2 Technische maatregelen
Stikstofdepositie op Wav-A gebieden, gemiddeld	3710 mol	2380 mol	2340 mol	2310 mol	2490 mol	2080 mol
Aantal stankgehinderden door stank uit stallen	12.800	12.700	11.800	11.000	13.000	11.500

8.2.3 Natuur

Ecologische hoofdstructuur

Het VKA bevat diverse maatregelen die de aankoop van de ecologische hoofdstructuur kunnen versnellen. Dit zijn bijvoorbeeld aankoopstrategieplannen, het instellen van een grondaankoopcommissie, kavelruilprojecten en grondaankopen voor waterdoelen en beekherstel. Voor Peel en Maas moet er vóór 2010 ongeveer 1.130 ha nieuwe natuur verworven worden en over ongeveer 1.200 ha beheersovereenkomsten afgesloten worden.

Het VKA leidt tot een versnelling van het proces van verwerven en inrichten en het verbeteren van water- en milieumomstandigheden. Het lijkt niet waarschijnlijk dat de totale EHS in Peel en Maas in 2010 is gerealiseerd (dus verworven, ingericht en van adequaat beheer voorzien). Wel wordt verwacht, dat de extra inspanningen in het kader van de reconstructie zullen leiden tot verwerving en mogelijk ook inrichting van de EHS voor 2016 (++).

De samenhang en omvang van de EHS krijgen een impuls met de versnelde realisatie van de EHS. De verschillende maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en verdroging tegen te gaan leiden tot beperkt positieve effecten. Het herstel van de waterdoelen voor de natuur wordt niet overal in de natte natuurgebieden gehaald. Daar waar de waterdoelen wel worden gehaald, levert dit een positieve bijdrage aan de kwaliteit van de EHS. De afname van de stikstofdepositie brengt het bereiken van de kritische depositiewaarden voor natuurdoelen weer dichterbij, maar deze worden voor de meeste natuurgebieden nog niet gehaald.

De ontwikkeling van recreatie vindt vaak plaats buiten de kwetsbare natuurgebieden. Zonering van recreatie en andere maatregelen leveren een positieve bijdrage aan de rust in de EHS, doordat de recreatie in een beperkt deel van de EHS wordt geconcentreerd. In het VKA wordt één recreatiebedrijf uit de EHS verplaatst. In het algemeen geldt dat de verbetering van de kwaliteit van de EHS in de autonome ontwikkeling ook optreedt, maar dat de verbetering groter is door het VKA.

Bovengenoemde verbetering van de kwaliteit van de EHS leiden tot een positief (++) effect van het VKA ten opzichte van de huidige situatie. In de autonome ontwikkeling treden genoemde verbeteringen voor het grootste deel ook op. Voor waterdoelen is de verbetering beduidend groter door het VKA. Daarom scoort het VKA licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Verbindingszones

In Peel en Maas neemt het areaal ecologische verbindingszone in de periode tot 2016 naar verwachting toe met 470 ha. Ook de provinciale robuuste ecologische verbinding is in 2016 gerealiseerd. Het doel is te komen tot realisatie van de verbindingszones in 2010.

Vanwege de inzet van middelen voor (robuuste) ecologische verbindingszones en het aanpakken van knelpunten in het ecologisch netwerk mag ten opzichte van de huidige situatie een sterke toename van de ontsnippering worden verwacht (+++). Realisatie in 2010 is niet haalbaar, maar realisatie in 2016 ligt wel binnen bereik. Er worden met name natte verbindingszones ingericht in het kader van beekherstelprojecten en er worden specifieke versnipperingsknelpunten opgelost. Daarnaast worden gemeenten en waterschappen ondersteund bij de realisatie van verbindingszones. Ook ten opzichte van de autonome ontwikkeling biedt de reconstructie meerwaarde (+). Dit is met name toe te schrijven aan de versnelling, de extra aanleg van faunapassages en de gecoördineerde inzet van middelen/ gecoördineerde uitvoering bijvoorbeeld met beekherstelprojecten.

Soortenbescherming

De versnelde realisatie van de EHS en de verbindingszones, de verbetering van de milieumomstandigheden van de EHS, agrarisch natuurbeheer en soortenbescherming door de Flora- en

Faunawet leiden naar verwachting tot een vermindering van de achteruitgang van beschermde soorten. Vooral amfibieën profiteren hiervan. Hun habitatkwaliteit verbetert sterk door vernatting, vermindering van verzuring en vermesting, en realisatie van landschapselementen. Wel vormt de bescherming van het leefgebied van de Kamsalamander een aandachtspunt. Er is overlap met gebieden voor glastuinbouw, boomteelt en projectlocaties recreatie. Door een zorgvuldige inpassing kunnen negatieve effecten op de Kamsalamander voorkomen worden. Er zijn geen bedreigingen voor het leefgebied voor weidevogels. Dit ligt anders voor struweelvogels en dassen. Er is veel overlap met de landbouwontwikkelingsgebieden, projectlocatiegebieden recreatie en intensief recreatief gebied. Met name voor de Das zijn er knelpunten die kunnen leiden tot afname van de kwaliteit van het leefgebied en die de opgave bij de uitwerking van onderdelen van het VKA aanmerkelijk kunnen compliceren.

Voor Habitatrichtlijnsoorten, weidevogels, struweelvogels en dassen zal het leefgebied als gevolg van het VKA per saldo verbeteren (+) ten opzichte van de huidige situatie.

Maatregelen op het gebied van natuur en water zoals de realisatie van ecologische verbindingzones, beekherstel en agrarisch natuurbeheer dragen bij aan deze verbetering. De bovengenoemde overlaps van reconstructie-ingrepen met leefgebieden van beschermde soorten zwakken het positieve effect af.

De kwaliteit van de leefgebieden van de (meest) kwetsbare soorten is in 2016 nog niet optimaal, door te hoge stikstofdepositie, kwaliteit van water en bodem en plaatselijk ook door het niet halen van de waterdoelen.

De verwachting is dat het VKA voor de RNLE'n Maashorst-Maasvallei en De Stippelberg zal leiden tot toename van de natuurwaarde ten opzichte van de huidige situatie. Voor de RNLE Maasuitwaarden is deze toename kleiner. Omdat deze RNLE slechts voor een klein deel binnen dit reconstructiegebied ligt is de toegekende positieve score (++) ten opzichte van de huidige situatie) vooral bepaald door de natuurwinst in de RNLE'n Maashorst-Maasvallei en De Stippelberg.

In het Habitatrichtlijngebied Oeffelter Meent dragen maatregelen tegen de verdroging en verzuring bij aan de bescherming van bijzondere soorten en habitats. Daarom scoort het VKA licht positief (+) op de kwaliteit van richtlijngebieden ten opzichte van de huidige situatie. Omdat veel van deze maatregelen ook reeds in de autonome ontwikkeling worden genomen, scoort het VKA neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Het VKA scoort licht positief (+) op verandering van verstoringsgevoelige natuur in vergelijking met de huidige situatie, wat betekent dat de verstoring licht afneemt. De concentratie van recreatie (onder andere recreatieve poorten) zorgt enerzijds (op verschillende plaatsen) voor minder verstoring van natuur, op andere plaatsen zou dit juist kunnen leiden tot extra verstoring.

Ten opzichte van de autonome ontwikkeling heeft de reconstructie een veel beperktere meerwaarde omdat de voorgenomen maatregelen deels ook zonder reconstructie uitgevoerd zouden worden.

Tabel 8.6   Effectscores natuur

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Tempo realisering EHS	n.v.t.	++
Kwaliteit gerealiseerde EHS	++	+
Mate en kwaliteit realisatie EVZ's	+++	+
Verandering natuurwaarden in RNLE'n	++	+
Verandering instandhouding bijzondere soorten	+	0
Verandering kwaliteit "richtlijn gebieden"	+	0
Verandering verstoringsgevoelige natuur	+	0

Effecten van de alternatieven integrale zonering in Peel en Maas op natuur

Alternatieven 1a en 1b (zeer) sterke ruimtelijke sturing

De alternatieven (zeer) sterke ruimtelijke sturing kennen ten opzichte van het VKA Peel en Maas een sterkere vorm van concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden en het areaal landbouwontwikkelingsgebied is kleiner.

In de alternatieven (zeer) sterke ruimtelijke sturing zijn de landbouwontwikkelingsgebieden die in het VKA overlappen met leefgebieden voor dassen en struweelvogels begrensd als verwevingsgebied. Bovendien zijn de uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande agrarische bedrijven in de verwevingsgebieden beperkter (maximum bouwblok van 1,5 hectare i.p.v. 2,5). Door deze andere zonering en bijbehorend regulerend beleid, wordt de kans op aantasting van natuurwaarden minder groot ingeschat dan in het VKA.

Alternatief technische mogelijkheden

In alternatief 2 (minder extensiveringsgebieden dan in het VKA, meer verwevingsgebieden; meer inzetten op technische maatregelen en minder op verplaatsingen) is de extra inzet op techniek vooral gericht op de afname van de ammoniak- en stankemissie. Er zal minder sprake zijn van verplaatsingen uit extensiveringsgebieden. Er is dus minder landbouwontwikkelingsgebied nodig, zodat de overlap van landbouwontwikkelingsgebieden met de hiervoor genoemde leefgebieden eveneens vermeden kan worden.

8.2.4   Landschap en cultuurhistorie

Behoud, beheer en herstel van landschap en cultuurhistorie

Over het algemeen bieden de planvoornemens uit het VKA kansen voor een verbetering van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden en sluit het aan op het gedachtegoed van de Nota Belvedere. De inspiratiekaart Landschap biedt een ruimtelijk kader waaraan toekomstige ontwikkeling zich dienen te houden. De kaart met bijbehorende notitie zorgt voor een duidelijk positieve impuls. De positieve impulsen zullen vooral tot uiting komen in het Belvederegebied Maasvallei, binnen de RNLE'n (Maashorst, Maasuitwaarden en de Stippelberg) en in de beekdalen.

Positieve veranderingen voor landschap en cultuurhistorie zijn onder meer het stimuleren van agrarisch landschapsbeheer en maatregelen ter behoud en versterking van landschap, cultuurhistorie en aardkundige waarden, zoals het herstellen van de wijstgronden rond Uden, Boekel en Zeeland. Ook de concepten 'woon-werklandschap' en 'beekbuurtboeren' kunnen bijdragen aan een versterking van het landschap evenals het creëren van nieuwe landgoederen. Verder

zal het project 'Herstel Maasheggenlandschap' in het Belvédèregebied positief bijdragen. Het project 'Duits lijntje' leidt tot een hogere belevingswaarde van de historie van het gebied. Het uitplaatsen van een aantal boom- en vaste plantenteeltbedrijven die landschappelijk gezien ongunstig liggen, zoals in de beekdalen, heeft ook een positief effect.

Daarnaast zijn er ook bedreigingen voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals de landbouwonwikkelingsgebieden. Ook bij de ontwikkeling van boom- en vaste plantenteelt in het accentgebied dient aandacht besteed te worden aan landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

De sociale en economische ontwikkelingszones rond veel kernen verdienen ruime aandacht met het oog op de invloed die ze kunnen hebben op cultuurhistorische en archeologische waarden.

Al deze ontwikkelingen zullen goed ingepast moeten worden in het landschap. Het VKA draagt ook bij aan extra financiële en planologische mogelijkheden voor de sloop of het hergebruik van vrijkomende stallen.

Resumerend kan gesteld worden dat het VKA voor cultuurhistorische waarden per saldo licht positief (+) scoort in vergelijking met de huidige situatie, omdat het VKA veel kansen biedt voor versterking van cultuurhistorische waarden, maar er ook risico's zijn op aantasting van deze waarden met name bij sociale en economische ontwikkelingszones in kleine kernen met een zeer hoge historisch-stedenbouwkundige kwaliteit en in geval van ontwikkeling van boomteelt in cultuurhistorisch waardevol gebied (Belvédèregebied Maasvallei).

Voor archeologische waarden scoort het VKA neutraal (0), vanwege enerzijds de kansen voor versterking van beleving van archeologische waarden en anderzijds de risico's op aantasting van deze waarden met name bij bouwwerkzaamheden en grondverzet, voor intensieve recreatie en beekherstel, in of rondom archeologische monumenten. De autonome ontwikkeling zou enerzijds minder positieve effecten hebben, maar ook tot minder knelpunten leiden in zeer waardevolle gebieden zoals de Maasterrassen (minder negatieve effecten). Omdat per saldo de mogelijke aantasting van archeologische monumenten zwaar weegt is ten opzichte van de autonome ontwikkeling sprake van een beperkt negatief effect (-) op dit criterium.

Voor aardkundige waarden scoort het VKA per saldo eveneens neutraal (0). De beoogde maatregelen bij uitwerking in concrete projecten zullen naar verwachting grotendeels inpasbaar zijn zonder afbreuk te doen aan de aardkundige waarden en GEA-objecten. Daartoe is het wel nodig om niet alleen de maatregelen (aard en locatie) nader te specificeren, maar ook om de aardkundige kwaliteiten ter plaatse meer in detail in beeld te brengen. Het lijkt er nu op dat sommige GEA-objecten nog onvoldoende in beeld waren bij de (locatie-) keuze van verschillende planonderdelen. Het VKA zorgt er wel voor dat sommige aardkundige waarden (zoals de wijstgronden nabij breuklijnen) beter zichtbaar gemaakt worden.

De autonome ontwikkeling zou enerzijds minder positieve effecten (kansen) bieden, maar ook tot minder knelpunten leiden in zeer waardevolle gebieden (negatieve effecten). Daarom scoort het VKA ook neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

De veranderingen in het landschapsbeeld als gevolg van de reconstructie-ingrepen zullen een licht positieve invloed op de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied hebben. De ontwikkelingen zullen worden gezien vanuit een duidelijk landschappelijk kader; de inspiratiekaart landschap. Deze kaart en bijbehorende notitie bevatten per landschapstype strategieën die gericht zijn op behoud en versterking van de plaatselijke karakteristiek. De inspiratiekaart dient als aftrap voor het opstellen van een regionale landschapsvisie en biedt (mits de strategieën ook tot werkelijke ingrepen leiden) kansen voor een betere landschappelijke inpassing. Nieuwe ontwikkelingen zullen daarbij zoveel mogelijk worden ingepast in de bestaande of nieuw te

ontwikkelen landschappelijke structuren. Hierdoor wordt de herkenbaarheid van het landschap versterkt door uit gaan van de regionale en lokale verschillen binnen het landschap.

In het landschappelijk open gebied Peelontginningen is inplaatsing van nieuwe IV-bedrijven voorzien. Beleidsmatig wordt er geen bijzonder gewicht aan de openheid van deze gebieden toegekend. De nieuwe ontwikkelingen (schaalvergroting en nieuwvestiging) leiden wel tot verandering in de belevingswaarde. De waardering van deze verandering in beleving hangt af van het perspectief van waaruit deze wordt beschouwd: het perspectief van de dynamiek van deze gebieden (dan is verandering in openheid een logisch gevolg van continue dynamiek) of het perspectief van de al eeuwen bestaande (sinds de ontbossing als gevolg van overbegrazing) openheid (dan is verandering in openheid een negatief te waarderen proces).

Bij de effectscore in dit MER wordt een zwaarder gewicht gegeven aan de eerste invalshoek - mede vanwege het ontbreken van een beleidsmatige waardering van openheid - en wordt de beperkte vermindering van openheid in deze situatie niet negatief gescoord. Daarbij komt dat met behulp van beeldkwaliteitsplannen aandacht wordt besteed aan landschappelijke inpassing van intensieve veehouderijen.

De RNLE'n blijven grotendeels gevrijwaard van (in potentie) negatieve ontwikkelingen. De voor landschap en cultuurhistorie positieve maatregelen worden voor een groot deel binnen de RNLE'n uitgevoerd, waardoor de landschappelijke kwaliteit van de RNLE'n verbetert in vergelijking met de huidige situatie (++).

Voor de landschapsecologische zone tussen Uden en Veghel zal de combinatie van ontwikkelingen en maatregelen er naar verwachting toe leiden dat de ruimtelijke kwaliteit van het beekdal van de Leijgraaf zal toenemen, maar dat de ruimtelijke kwaliteit van de resterende groene zone beperkt zal afnemen in vergelijking met de huidige situatie. De toename van de ruimtelijke kwaliteit zal deels het gevolg zijn van de uitwerking van de strategieën uit de inspiratiekaart.

De afname van de ruimtelijke kwaliteit heeft enerzijds te maken met de zonering als verwevingsgebied (ruimte voor doorgroei intensieve veehouderij en voor omschakeling van agrarische bedrijven naar intensieve veehouderij) en anderzijds met de economische ontwikkelingszone rond Mariaheide, Veghel en Uden. De aanwijzing als economische ontwikkelingszone kan in potentie negatieve effecten hebben. Per saldo leidt dit tot een neutrale score (0) voor dit criterium.

Op basis van het huidig beleid is de verwachting dat het gebied in de autonome ontwikkeling niet zou zijn dichtgegroeid door verstedelijking. Het gebied is ook autonoom het onderwerp van een uitwerking stedelijke regio. Positieve effecten op het gebied (als gevolg van bijvoorbeeld beekherstel) zouden zich in vergelijkbare mate hebben voorgedaan. De negatieve effecten op de openheid van de zone westelijk van de Leijgraaf (doorgroei glastuinbouw en impulsen sociale en economische ontwikkeling) zouden zich naar verwachting in mindere mate hebben gemanifesteerd. Om die reden scoort het reconstructieplan op dit criterium beperkt negatief (-) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Inpassing agrarische bebouwing

De beeldkwaliteitsplannen die worden opgesteld voor de inplaatsingsgebieden voor de intensieve veehouderij bieden goede voorwaarden (score ++) voor de landschappelijke en architectonische inpassing van agrarische bebouwing. Voorstellen voor nieuwe agrarische bebouwing moeten aan de beeldkwaliteitsplannen worden getoetst.

De voorwaarden voor inpassing zouden autonoom ook, maar in meer beperkte mate, geboden zijn. Aandacht voor een aantrekkelijker landschap is immers een belangrijk thema in de lopende ontwikkelingen van de plattelandsvernieuwing. Om die reden is ten opzichte van de autonome ontwikkeling sprake van een licht positief effect op dit criterium (+).

Tabel 8.7   Effectscores Landschap en cultuurhistorie

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	+	+
Beïnvloeding archeologische waarden	0	-
Beïnvloeding aardkundige waarden	0	0
Inpassing agrarische bedrijven	++	+
Ruimtelijke kwaliteit	+	+
Verandering van de landschappelijke kwaliteit van de RNLE	++	+
Verandering in de kwaliteit van de groene open ruimtes (landschapsecologische zones)	0	-

Effecten van de alternatieven integrale zonering in Peel en Maas op landschap en cultuurhistorie*Alternatieven (zeer) sterke ruimtelijke sturing*

In de alternatieven (zeer) sterke ruimtelijke sturing zijn er ten opzichte van het VKA Peel en Maas extra extensiveringsgebieden aangewezen in gebieden met een hoge landschappelijke waarde. Daarnaast kennen deze alternatieven een sterkere vorm van concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden en is het areaal landbouwontwikkelingsgebied kleiner.

De uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande agrarische bedrijven in de verwevingsgebieden zijn beperkter (maximum bouwblok van 1,5 hectare i.p.v. 2,5). Door deze andere zonering en bijbehorend regulerend beleid, wordt de kans op aantasting van landschappelijke minder groot ingeschat dan in het VKA. Daarnaast wordt in deze alternatieven in belangrijke mate ingezet op verplaatsing van bedrijven. Dit biedt extra mogelijkheden voor landschappelijke inpassing van nieuwe bedrijven en de sloop of hergebruik van de vrijgekomen locaties. De concentratie van grote intensieve veehouderijen in een beperkt aantal gebieden leidt tot achteruitgang van de landschappelijke belevingswaarde van die landbouwontwikkelingsgebieden. Bij keuze voor dit alternatief zouden de beeldkwaliteitsplannen hierop in moeten spelen.

Alternatief technische mogelijkheden

In alternatief 2 (minder extensiveringsgebieden dan in het VKA, meer verwevingsgebieden; meer inzetten op technische maatregelen en minder op verplaatsingen) is er kans op extra aantasting van landschappelijke en natuurwaarden door groei van bestaande bedrijven (t.o.v. het VKA) in de verwevingsgebieden. De extra inzet op techniek is vooral gericht op de afname van de ammoniak- en stankemissie en leidt dus niet tot een betere landschappelijke inpassing van intensieve veehouderijen of ontstening in landschappelijk waardevolle gebieden. De kans op aantasting van de landschappelijke belevingswaarde van de landbouwontwikkelingsgebieden is in dit alternatief iets minder groot dan in het VKA en de ruimtelijke alternatieven, omdat er minder sprake is van bedrijfsverplaatsingen uit extensiveringsgebieden. Er is dus minder landbouwontwikkelingsgebied nodig.

8.2.5   Landbouw

Veterinaire kwetsbaarheid

De veterinaire veiligheid in de intensieve veehouderij is in 2016 verbeterd ten opzichte van de huidige situatie. Dit komt vooral door de tendens van schaalvergroting en concentratie waardoor het aantal locaties met intensieve veehouderij sterk afneemt. Bovendien wordt door ruimtelijke en milieuhygiënische maatregelen bevorderd dat bedrijven zich op goede locaties kunnen doorontwikkelen. Hierdoor ontstaan meer gesloten bedrijven. Een belangrijk positief effect komt ook door effectieve maatregelen op de bedrijven en in de keten.

Het VKA biedt wel de mogelijkheid voor de ontwikkeling van projectlocaties, maar stuurt daar niet concreet op. Hetzelfde geldt voor de ontwikkeling richting gesloten bedrijven. Er zijn wel middelen opgenomen om initiatieven voor meer samenwerking in de keten te ondersteunen. De toegevoegde waarde van de maatregelen in het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling is echter beperkt, omdat veel ook al autonoom gebeurt, bijvoorbeeld het samenvoegen van locaties.

In het VKA zijn de wettelijk vereiste varkensvrije zones nader begrensd en het VKA gaat uit van het in de planperiode volledig opheffen van de varkenshouderij in deze zones. De varkensvrije zones bieden de mogelijkheid om bij calamiteiten gebieden met buffers af te sluiten, bedoeld om de verspreiding van dierziekten in de hand te houden (uitgaande van een non-vaccinatie beleid). Inmiddels hebben ministeries en provincies afgesproken dat er niet tot daadwerkelijke realisatie van de varkensvrije zones zal worden overgegaan, vanwege de mogelijkheid die er is ontstaan om te vaccineren.

Ruimtelijke structuur landbouw

Ruimtelijke structuur intensieve veehouderij

Circa 22% van de locaties met een vergunde tak intensieve veehouderij zijn gelegen in de extensiveringsgebieden. Voor de grotere IV-bedrijven betreft het 17%. Voor een belangrijk deel (circa 70%) van deze locaties geldt dat de ontwikkelingsmogelijkheden nu al beperkt zijn vanwege de stankcirkelproblematiek, de ligging in een zone rondom de meest kwetsbare natuurgebieden (Wav-A gebieden) of het beleid zoals dat nu is opgenomen in het Streekplan. Voor circa 35 grotere iv-locaties (circa 5% van alle grotere iv-locaties) in het reconstructiegebied neemt het ontwikkelingsperspectief af omdat vergroting van het bouwblok niet mogelijk is, terwijl op dit moment dit waarschijnlijk wel mogelijk zou zijn.

Circa 67% van de grotere intensieve veehouderijlocaties zijn gelegen in de verwevingsgebieden en circa 12% van de grotere iv-locaties zijn gelegen in de landbouwontwikkelingsgebieden. Voor de goed gelegen locaties (14 tot 42% van alle grotere iv-locaties, afhankelijk van de gehanteerde eisen) binnen deze gebieden zullen, door de rechtstreekse doorwerking, de planologische ontwikkelingsmogelijkheden toenemen. Dit betreft maximaal circa 670 bestaande iv-locaties in de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden. Door extra beperkingen, zoals burgerwoningen in het buitengebied, die in deze analyse niet zijn meegenomen, zal dit aantal kleiner zijn. Op basis van een steekproef wordt ingeschat dat het werkelijk aantal circa 30% lager is.

Door de koppeling met de stankregelgeving krijgt een aantal bedrijven in de verwevings- en de landbouwontwikkelingsgebieden meer milieuruimte.

In het VKA Peel en Maas is circa 3600 hectare landbouwontwikkelingsgebied aangewezen. Dit areaal is zeer ruim in relatie tot het aantal te verplaatsen locaties uit de extensiveringsgebieden. Daarnaast zijn er ruime mogelijkheden voor omschakeling naar intensieve veehouderij in (delen van) de verwevingsgebieden en de landbouwontwikkelingsgebieden.

Het VKA biedt voldoende geschikte locaties voor de intensieve veehouderijbedrijven van de toekomst. Naast de ruimtelijke en milieukundige randvoorwaarden zijn vooral de internationale concurrentieverhoudingen bepalend voor het ontwikkelingsperspectief van de sector. Stimulerende maatregelen om bijvoorbeeld nieuwe product-marktcombinaties te ontwikkelen ontbreken in het VKA.

Per saldo zijn er beduidend meer iv-locaties waarvoor het ontwikkelingsperspectief wordt vergroot dan de locaties waar er sprake is van een vermindering van het ontwikkelingsperspectief. Daarnaast bevat het VKA ook ruime middelen om bedrijven die op hun huidige plek nu al of

na de vaststelling van het reconstructieplan weinig ontwikkelingsmogelijkheden hebben, te verplaatsen of te beëindigen. Daarom scoort het VKA zeer positief (+++) op verandering in het ontwikkelingsperspectief van de intensieve veehouderij ten opzichte van de huidige situatie.

Ruimtelijke structuur overige landbouw

Het VKA ondersteunt initiatieven om de ruimtelijke structuur te optimaliseren. Ook zijn er maatregelen opgenomen die gericht zijn op het optimaliseren van de vochtvoorziening (waterconservering). Deze leiden voor circa 2200 hectare tot een gemiddeld lichte verbetering (2-4%) van de productieomstandigheden. Plaatselijk worden landbouwgronden ook natter met opbrengstderving, maar dat wordt wel financieel gecompenseerd.

Het perspectief voor de grondgebonden landbouw wordt ook beperkt vergroot door een hogere grondmobiliteit en een verbeterde verkaveling, meer mogelijkheden voor verbreding in samenhang met andere functies en meer kansen op een financieel haalbare extensivering (melkveehouderij) in kwetsbare gebieden. Echter ook ongewenste intensivering van de melkveehouderij zal zich blijven voordoen (meer koeien per ha bedrijfsoppervlakte). Met ongewenst wordt bedoeld op een intensivering van de melkveehouderij die gepaard gaat met nadelen voor het milieu.

Veel van de in het VKA opgenomen maatregelen voor het perspectief van de grondgebonden akker- en tuinbouw zijn ook al zonder reconstructie in gang gezet. Voor de boomteelt en (glas)tuinbouw zijn er mogelijkheden voor het oplossen van knelpuntsituaties en het bieden van ontwikkelingslocaties. De effecten van het ontwikkelde beleid ten aanzien van boom- en vaste plantenteelt zijn beschreven in §7.4.

Het VKA scoort positief (++) ten opzichte van de huidige situatie en licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Verbrede landbouw

De kansen voor verbreding van de landbouw nemen toe. De landbouwsector geeft hier in de jaren tot 2016 vooral op eigen kracht vorm aan. Het VKA biedt meer mogelijkheden voor verbredingsactiviteiten dankzij veranderingen in de (ruimtelijke) regelgeving. Een belangrijke stap in de stimulering van verbrede landbouw wordt gevormd door verruimde planologische mogelijkheden. Daarnaast zullen ontwikkelingen gericht op verbreding financieel worden ondersteund. Tenslotte wordt samenwerking tussen agrarische ondernemers onderling en met andere partijen bevorderd. Daarom scoort het VKA positief (++) ten opzichte van de huidige situatie en licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Duurzame productie

Het VKA heeft een licht positief effect (+) op het aandeel biologische landbouw ten opzichte van de huidige situatie. Enerzijds is vooral de vraag van consumenten leidend voor het perspectief. Anderzijds bevat het VKA ambities op dit punt maar geen of weinig concrete maatregelen. De in het VKA opgenomen maatregelen kunnen wel een verschil gaan maken met de autonome ontwikkeling, mits een concrete invulling aan met name ook de vraagzijde vorm krijgt in de planperiode. Door gebrek aan zicht op de te nemen maatregelen die worden genomen, is het effect nu niet in te schatten. Omdat de vraag van de consumenten toch vooral leidend is, scoort het VKA neutraal op verandering in perspectief van de biologische landbouw ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Het doel van 10% biologische landbouw wordt waarschijnlijk niet gerealiseerd.

Tabel 8.8   Effectscores Landbouw

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Verwachte verbetering van veterinaire veiligheid door meer ketenbenadering	+	0
Verandering perspectief voor verbreding van de economische basis van de landbouw	++	+
Verandering in perspectief intensieve veehouderij	+++	++
Veranderingen in perspectief voor biologische landbouw	0	0
Verandering perspectief voor de grondgebonden extensieve veehouderij	+	+
Verandering perspectief voor grondgebonden akker- en tuinbouw (incl. overige teelten)	++	+

8.2.6   Recreatie en toerisme

De toeristisch recreatieve sector is in het algemeen een groeisector. Het VKA faciliteert deze groei onder andere door het aanwijzen van projectlocatiegebieden en recreatieve poorten, de verbetering van routestructuren en de kwaliteiten van natuur en landschap. Deze maatregelen in samenhang met de ruimtelijke sturing van functies (zonering, minder stankhinder) vergroten de kansen voor deze sector.

Probleempunt zijn de geplande intensief recreatieve ontwikkelingen in kwetsbare gebieden. Zo overlappen in Peel en Maas enkele projectlocatiegebieden recreatie en intensief recreatieve gebieden met een RNLE, EHS en met archeologische monumenten. De oplossing van deze probleempunten wordt niet in het VKA gegeven. Er zullen voor deze gebieden integrale uitvoeringsplannen worden opgesteld.

Over het geheel genomen zorgen de stimulansen voor kwaliteitsverbetering en innovaties ervoor dat het VKA duidelijk positief (++) scoort op het onderdeel verandering toeristisch-recreatief perspectief voor de sector ten opzichte van de huidige situatie. Ten opzichte van de autonome ontwikkeling scoort het VKA wat minder positief (+). Met name omdat initiatieven en ontwikkelingen naar verbreding en verbetering van het aanbod (Ontspannend Brabant) ook zonder de reconstructie in gang waren gezet en een positief effect op de toeristisch-recreatieve structuur zouden hebben.

De voornemens ter verbetering van de planologische inbedding zullen gunstig uitwerken voor de ruimtelijke structuur van het toeristisch-recreatief product (score +). Omdat de concrete inzet in het VKA beperkt is en de nodige onderdelen aan bestaande initiatieven zijn opgehangen, scoort het VKA neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Tot slot is er sprake van een duidelijke verbetering (++) van de recreatieve belevingswaarde ten opzichte van de huidige situatie door met name de impuls in de routestructuren en secundair de substantiële inzet op het gebied van natuur en landschap. Ten opzichte van de autonome ontwikkeling, waarin ook zonder reconstructie toeristisch recreatieve projecten en initiatieven realiteit zullen worden is het positieve effect lager beoordeeld (+).

Tabel 8.9   Effectscores Recreatie en toerisme

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Verandering perspectief toeristisch-recreatieve sector	++	+
Verbetering ruimtelijke structuur	+	0
Verandering in recreatieve belevingswaarde	++	+

8.2.7   Wonen, werken en leefbaarheid

Economische vitaliteit

Autonome ontwikkelingen zullen leiden tot een (beperkte) afname van de werkgelegenheid in de agrarische sector in Peel en Maas.

De totale productie-omvang van de intensieve veehouderij blijft waarschijnlijk wel in stand, maar heeft betrekking op minder maar grotere bedrijven. Het aantal bedrijven dat extra belemmeringen ondervindt door het VKA (vergeleken met de autonome ontwikkeling) is beperkt, de eventuele extra afname van het aantal bedrijven en daaraan gekoppeld de werkgelegenheid ten opzichte van de autonome ontwikkeling is derhalve ook beperkt. Daarnaast biedt het VKA op andere plaatsen perspectief voor bedrijven die dat nu niet of in beperkte mate hebben. Dit heeft een positief effect op de instandhouding (en groei van) de werkgelegenheid.

In het VKA zijn diverse (rechtstreekse) maatregelen opgenomen die een positief effect hebben op de werkgelegenheid. De belangrijkste hiervan zijn: de versterking van nieuwe economische sectoren op het platteland, verbreding van de landbouw en verruiming van de planologische voorwaarden.

In het VKA is wel aangegeven dat het niet mogelijk zal zijn om het autonome verlies aan arbeidsplaatsen in de agrarische sector in zijn geheel op te vangen met nieuwe werkgelegenheid in het buitengebied. Binnen de mogelijkheden van het VKA zijn echter diverse gelegenheden gecreëerd om deze ontwikkeling toch zoveel mogelijk op te vangen. Daarnaast kunnen initiatieven elders ook bijdragen aan opvang van het verlies aan werkgelegenheid, zodat het effect op de totale economische ontwikkeling beperkt zal zijn.

Dit betekent dat het VKA met name door autonome economische ontwikkelingen licht negatief (-) scoort ten opzichte van de huidige situatie. Het VKA zal een positieve bijdrage leveren ten opzichte van de ontwikkeling die reeds gaande is, waardoor het VKA licht positief (+) scoort ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Leefbaarheid

Om de leefbaarheid op peil te kunnen houden moet er een economisch draagvlak zijn. Dit draagvlak kan negatief (bijvoorbeeld door het verminderen van de agrarische bedrijvigheid) of positief (door de ontwikkeling van nieuwe economische dragers) worden beïnvloed. Deze ontwikkelingen doen zich ook zonder reconstructie voor. Het proces van reconstructie zal deze al bestaande dynamiek beïnvloeden.

In het VKA zijn enkele specifieke ingrepen opgenomen die gericht zijn op een verbetering van de leefbaarheid in de kleine kernen. Hierbij gaat het om zowel organisatorische maatregelen (zoals de opzet van een sociaal-economische uitvoeringsorganisatie en de ondersteuning bij het opstellen van dorpsontwikkelingsplannen voor de aandachtskernen leefbaarheid) als de ondersteuning van initiatieven.

Op basis van indirecte ingrepen als de verplaatsing van bedrijven uit de kernrandzones, de

bevordering en mogelijkheden voor nieuwe economische dragers in de kernrandzones alsmede het terugdringen van stankhinder bij bedrijven uit de kernrandzones zijn positieve effecten te verwachten op de leefbaarheid van de kleine kernen (zowel feitelijke leefbaarheid als mogelijkheden voor woningbouw).

Het effect ten opzichte van de huidige situatie is waarschijnlijk neutraal (0) in verband met de reeds autonome afname van de leefbaarheid. Ten opzichte van de autonome ontwikkeling kan door de opgenomen directe en indirecte maatregelen een beperkt positief effect (+) worden verwacht.

Verkeer en vervoer

Het VKA bevat diverse ingrepen die een beperkte toename van de verkeersstromen zullen veroorzaken. Deze toename is geconcentreerd rond de landbouwontwikkelingsgebieden (vrachtverkeer), de recreatieve poorten, de projectlocatiegebieden recreatie en de intensief recreatieve gebieden (personenverkeer). Daarnaast kan in algemene zin een afname van met name landbouwverkeer worden verwacht in de extensiveringsgebieden en in het gehele gebied vanwege de ontwikkeling richting gesloten bedrijven in de intensieve veehouderij. Per saldo kan voor heel Peel en Maas verwacht worden dat deze verschuivingen in verkeersstromen met toe- en afname elkaar in evenwicht houden, dus een neutrale score (0).

Door de autonome toepassing van de principes van Duurzaam Veilig is de verwachting dat de verkeersveiligheid autonoom (zonder reconstructie) zal toenemen ten opzichte van nu, dus een licht positief effect (+). Omdat de toename in verkeersintensiteit als gevolg van de reconstructie-ingrepen over het geheel genomen verwaarloosbaar is en in het VKA geen concrete ingrepen zijn opgenomen ter verbetering van de verkeersveiligheid is de conclusie dat er geen toe- of afname van de verkeersveiligheid is in vergelijking met de autonome ontwikkeling, dus een neutrale score (0).

Tabel 8.10 Effectscores Wonen, werken en leefbaarheid

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Ontwikkeling van de werkgelegenheid in het buitengebied	-	+
Veranderingen in de leefbaarheid van kleine kernen	0	+
Verandering in verkeershinder door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	0	0
Verandering in verkeersveiligheid door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+	0

8.2.8 Resumé belangrijkste effecten

Op basis van de effectbeschrijving zijn hieronder de belangrijkste effecten van het VKA, die afwijkend zijn van de effecten die ook zonder het VKA zullen optreden, beschreven. Ook zijn enkele opmerkingen over het bereiken van de gestelde doelen in dit overzicht opgenomen.

Positieve effecten

- Extra herstel van verdroogde natuur.
- Voor water- en bodemkwaliteit draagt het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling maar in geringe mate bij aan het halen van de gestelde doelen. Er is veel aanvullend beleid nodig om de doelen daadwerkelijk overal te realiseren.
- Het VKA geeft t.a.v. verzuring een extra bescherming voor de EHS, omdat

- een toename van depositie van ammoniak op de meest kwetsbare natuurgebieden wordt tegengegaan;
- door de integrale zonering een afwaartse beweging van emissiepunten wordt gestimuleerd;
- een significant aantal grote depositiepieken op deze gebieden wordt weggenomen door verplaatsing van bedrijven;
- een (beperkte) toename van het areaal natuurgebied dat voldoet aan de kritische depositiewaarde wordt bereikt.
- Bovenstaande ingrepen leiden slechts tot een zeer beperkte afname van de gemiddelde depositie op de kwetsbare bos- en natuurgebieden. De depositieniveaus liggen naar verwachting ook in 2016 nog steeds boven het kritische niveau voor de meest gevoelige natuur.
- Het VKA draagt bij aan de vermindering van het aantal stankgehinderden, omdat
  - rondom de meeste kernen een toename van stankoverlast uit stallen wordt tegengegaan;
  - door de integrale zonering een afwaartse beweging van emissiepunten wordt gestimuleerd;
  - een significant aantal knelpunten wordt weggenomen of verminderd door verplaatsing van bedrijven of de subsidiëring van bovenwettelijke technieken.
- Bovenstaande ingrepen leiden slechts tot een zeer beperkte afname van het totaal aantal gehinderden ten opzichte van de verwachte autonome ontwikkeling. Hinder die ontstaat bij het uitrijden van mest is verreweg de grootste bron van geurhinder. Het VKA bevat geen maatregelen om deze vorm van overlast te verminderen.
- Meer mogelijkheden voor een landschappelijke inpassing van agrarische bedrijven.
- Het VKA versterkt per saldo het ontwikkelingsperspectief van de intensieve veehouderij:
  - door het operationaliseren van landbouwontwikkelingsgebieden en het bieden van extra planologische ruimte in landbouwontwikkelingsgebieden;
  - door de directe doorwerking van de extra planologische ruimte in de verwevingsgebieden;
  - door het verplaatsen van bedrijven die op hun huidige locatie weinig ontwikkelingsmogelijkheden hebben.
- Meer ontwikkelingsmogelijkheden voor de grondgebonden landbouw door de verhoging van de grondmobiliteit, de inzet van herverkaveling en het bieden van extra planologische ruimte.
- Het VKA zorgt voor extra financiële en planologische mogelijkheden voor de sloop of hergebruik van vrijkomende stallen.
- Meer ruimte voor woningbouw in een aantal kernen door een soepeler planologisch regime en het wegnemen van stankcirkels.
- Meer ontwikkelingsperspectief voor economische activiteiten in kleinere kernen (soepeler planologisch regime, maatregelen gericht op nieuwe arbeidsplaatsen).
- Door gestapelde aanpak wordt meer effect met hetzelfde geld bereikt:
  - bij het inrichten van waterbergingsgebieden;
  - bij de uitvoering van beekherstelprojecten;
  - bij de realisatie van de EHS en ecologische verbindingzones;
  - bij de verbetering van de landschappelijke kwaliteit van het agrarisch buitengebied.
- Door de inzet van extra instrumenten als een grondbank, wettelijke herverkaveling en dorpsontwikkelingsplannen kan de uitvoering van bestaand beleid worden versneld, vooral in de beekdalen, in zones rondom de belangrijkste natuurgebieden en in kernrandzones.

Negatieve effecten

- Het toestaan van kapitaalsintensieve investeringen (nieuwe intensieve veehouderijlocaties, recreatie) in de zoekgebieden voor rivierverruiming, regionale waterberging en het mogelijk noodoverloopgebied Beerse Overlaat.
- Het verhogen van de grondwaterstand in natuurgebieden kan een onbedoeld neveneffect hebben: extra uitspoeling van fosfaat en een verminderde sponswerking van de bodem.
- Kans op sterke groei intensieve veehouderij op relatief ongeschikte plekken (bestaande locaties) in het verwevingsgebied, zoals:
  - locaties op relatief korte afstand van kwetsbare natuurgebieden, waardoor er nieuwe depositiepieken kunnen ontstaan;
  - locaties rondom woonkernen of andere stankgevoelige objecten (waardoor er een kans op toename van stankhinder ontstaat);
  - locaties in landschappelijke kwetsbare gebieden;
  - locaties in agrarisch gebied met natuurwaarden (leefgebieden voor struweelvogels, dassen etc.).
- Kans op verstoring in natuurgebieden door intensivering van recreatie (projectlocatiegebieden, recreatieve poorten en intensief recreatief gebied).
- Het toestaan van intensieve functies (nieuwe intensieve veehouderijlocaties en recreatie) in gebieden die in het Streekplan zijn aangeduid als leefgebied voor dassen en leefgebied voor struweelvogels.
- Kans op aantasting archeologische waarden door grondverzet.
- Minder ontwikkelingsperspectief voor een deel van de intensieve veehouderijen in de extensiveringsgebieden.
- Minder optimale waterhuishouding voor landbouw in de directe omgeving van enkele hydrologisch gevoelige natuurgebieden.

8.3 Effecten van de varianten

Effecten van variant 1: Landbouwontwikkelingsgebied Reek/Schaijk

De precieze opgave ten aanzien van de zoekgebieden rivierverruiming is nog aan discussie onderhevig. De aanwijzing in het voorkeursalternatief als landbouwontwikkelingsgebied wordt binnen het toetsingskader van de m.e.r. aangemerkt als potentieel negatief. Van het zoekgebied (860 hectare) is 180 hectare (ruim 26%) aangewezen als landbouwontwikkelingsgebied, waarbij inplaatsing (nieuwe bouwblokken) van 6 locaties is voorzien. In de praktijk zal het betekenen dat het gebied ten zuiden van de Elsstraat dan vervalt als waterbergingsgebied, tenzij er aanvullende maatregelen worden genomen. Een kwantitatieve onderbouwing van de verandering in waterstanden of het effect op de totale bergingscapaciteit (ook in andere gebieden) is in het kader van deze m.e.r. niet mogelijk, aangezien de exacte bergingsopgave en de kans op realisatie van de andere zoekgebieden niet bekend zijn en een effect op inrichtingsniveau het detailniveau van de effectbeschrijving in dit MER overschrijdt.

Wel herbergt het deel van het zoekgebied rivierverruiming wat binnen Peel en Maas is aangewezen als landbouwontwikkelingsgebied, ook nu al kapitaalintensieve functies. Deze komen vanuit andere reconstructiedoelen dan waterberging waarschijnlijk niet in aanmerking voor uitplaatsing. De functiecombinatie van de bestaande kapitaalintensieve functies met waterberging uit het hoofdsysteem zal gezien de huidige inrichting niet eenvoudig blijken, waardoor de extra belemmering van zes nieuwe locaties mogelijk meevalt. Daartegenover staat dat een gedeelte van het landbouwontwikkelingsgebied samenvalt met de aanduiding “waterpotentie” (voor natuurontwikkeling) uit het Streekplan en dat er in het reconstructiegebied ruim voldoende landbouwontwikkelingsgebieden zijn aangewezen om aan de inplaatsingsbehoefte te voldoen.

Op een afstand van circa zes kilometer ligt een landbouwontwikkelingsgebied gelegen (nabij Zeeland) dat in het MER als zeer geschikt is aangeduid.

In de nadere uitwerking van de PKB Ruimte voor de Rivier bestaat wellicht de mogelijkheid om de invulling van het zoekgebied te optimaliseren waarbij inplaatsing van kapitaalintensieve functies in het desbetreffende landbouwontwikkelingsgebied gecompenseerd wordt met extra waterberging elders. Deze optimalisatie reikt te ver voor voorliggend MER. Ten aanzien van de optimalisatie binnen het landbouwontwikkelingsgebied is inplaatsing zover mogelijk verwijderd van de rivier optimaal, aangezien hiermee de bergingspotentie van het overige gebied minimaal wordt beïnvloed. Geschikte locaties zijn dan gelegen langs de Kerkweg en de Waterstraat. Door het landbouwontwikkelingsgebied te verkleinen tot circa 50 hectare, wordt ook een eventuele opgave voor compensatie kleiner.

Effecten van variant 2: Spreiding boom- en vaste plantenteelt

In beginsel is de begrenzing van gebieden waar de boom- en vaste plantenteelt zich al dan niet mogen ontwikkelen (o.a. door het aanwijzen van een accentgebied voor boom- en vaste plantenteelt) een positieve ontwikkeling. Daarmee is er ten opzichte van de visiekaart Peel en Maas een concretisering gekomen. Er is op die manier meer duidelijkheid. Ook wordt er het tweede concept gesteld dat er een ruimtelijk ontwerp opgesteld zal worden voor een deel van het accentgebied. In dit ruimtelijk ontwerp zijn de natuurlijke en landschappelijke waarden zeer belangrijke aandachtspunten.

Water en bodem

De realisatie van boom- en vaste plantenteelt in het accentgebied kan op twee manieren doorwerken op het bodem- en watersysteem.

Ten eerste stellen deze teelten vrij hoge eisen aan het grondwaterregime. Binnen de m.e.r. gaat het te ver om een optimalisatie van het lokale gewenste grond- en oppervlaktewaterregime uit te werken, maar ook zonder dit kan gesteld worden dat een eventuele blijvende verlaging van de grondwaterstand ongewenst zal zijn. In het plan staat echter nadrukkelijk aangegeven dat het teelt volgt peil principe wordt gehanteerd. De waterkwaliteit is tevens een punt van aandacht. De variant gaat uit van het creëren van mogelijkheden voor bedrijven die elders worden uitgeplaatst. Ervan uitgaande dat de totale omvang gelijk blijft, mag ook aangenomen worden dat het totale gebruik aan meststoffen en bestrijdingsmiddelen gelijk blijft. Het effect op de waterkwaliteit van het regionaal verplaatsen van de teelten is gekoppeld aan de gevoeligheid voor uitspoeling. Aangezien nog niet bekend is welke bedrijven verplaatst gaan worden, kan ook niet vastgesteld worden of deze bedrijven liggen op uitspoelingsgevoelige grond. Het accentgebied boom- en vaste plantenteelt is overwegend niet gevoelig voor uitspoeling van bestrijdingsmiddelen. Dit houdt in dat de variant geen evident nadelige gevolgen heeft voor de waterkwaliteit. Echter in de omgeving van Heikant liggen langs de Oeffeltsche Raam (ten oosten en westen) en ten oosten van de Radioplassen een aantal zones in het accentgebied die wel gevoelig zijn voor uitspoeling van bestrijdingsmiddelen. Om negatieve effecten op de waterkwaliteit te voorkomen, moet nieuwvestiging van bedrijven in deze zones worden voorkomen.

Natuur

De randvoorwaarden waaronder de boom- en vaste plantenteelt zich kan ontwikkelen, bieden in het algemeen goede waarborgen voor het voorkomen van negatieve effecten op de natuur. Zo is boom- en vaste plantenteelt in gebieden waar kwetsbare soorten voorkomen niet toegestaan ('strijdig gebruik'). Daarnaast is ten aanzien van de das in het plan expliciet opgenomen dat de corridorfunctie van de Laarakkerse Waterleiding instand gehouden dient te worden. Het verplaatsen van bedrijven kan bijdragen aan het realiseren van natuurdoelen zoals

beekherstel en vernatting van natuur. Veel beschermde soorten kunnen hiervan profiteren. De mate waarin deze positieve effecten optreden is afhankelijk van de knelpunten die de te verplaatsen bedrijven nu veroorzaken. Omdat nog niet bekend is welke bedrijven verplaatst gaan worden, is nog niet te bepalen hoe groot het positieve effect van deze verplaatsingen op de natuurwaarden is.

Cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden

De concretisering van de plannen voor boom- en vaste plantenteelt heeft enerzijds positieve effecten ten aanzien van cultuurhistorische waarden. De waardevolle historisch geografische gebieden tussen Boxmeer en Maashees zijn aangewezen als gebieden waar maatschappelijke afwegingen moeten worden gemaakt ten aanzien van boom- en vaste plantenteelt. Anderzijds lijkt de keuze voor het accentgebied op basis van cultuurhistorische waarden niet logisch. Juist op de plaatsen waar de waarden het hoogst zijn (op de Maasterrasrug) is het accentgebied gesitueerd. Een groot deel van het accentgebied is aangewezen als Belvédèregebied Maasvallei. Door het maken van een goed ruimtelijk ontwerp -zoals aangegeven in het plan- kunnen negatieve effecten op de cultuurhistorische waarden van het Belvédèregebied voorkomen worden. In het overige deel van het reconstructiegebied is er op diverse plaatsen overlap tussen categorie 4 gebieden (gebieden met ruime mogelijkheden voor boom- en vaste plantenteelt) en historische groenstructuren. Deze groenstructuren lijken echter inpasbaar mits er goed rekening mee gehouden wordt in bijvoorbeeld beeldkwaliteitsplannen. Er is nu echter niet voorzien in beeldkwaliteitsplannen voor de categorie 4 gebieden.

De gebieden met hoge archeologische waarden op de lijn Boekel-Uden, deels ten zuiden van Mill, zuidelijk van de lijn Veghel-Erp, rond Haps en noordelijk van Overloon worden op de kaart aangegeven als gebieden met ruime mogelijkheden voor boom- en vaste plantenteelt (categorie 4). Gezien de gevolgen die de grondwerkzaamheden voor archeologische waarden kunnen hebben scoort de variant hier negatief. Indicatieve archeologische waarden zijn niet betrokken bij het bepalen van de gebieden met strijdig gebruik of maatschappelijke afwegingen (categorieën 1 en 2). Er komen dan ook (zeer) hoge indicatieve archeologische waarden voor in de categorieën 3 en 4. Hierdoor kunnen negatieve effecten op archeologische waarden optreden bij ontwikkeling van bedrijven in deze gebieden.

Boom- en vaste plantenteelt is in de gebieden met archeologische monumenten niet toegestaan ('strijdig gebruik'). Negatieve effecten van het plan ten aanzien van archeologische monumenten zijn dan ook niet te verwachten.

Met de wijstgronden is voldoende rekening gehouden. Grote delen ervan worden aangegeven als gebieden waar geen mogelijkheden zijn voor boom- en vaste plantenteelt. De Maasterrasrug is aangewezen als gebied met hoge aardkundige waarden, het accentgebied voor boom- en vaste plantenteelt kent daarmee grote overlap. Ook het gebied tussen Uden en Boekel met hoge aardkundige waarden zoals aangegeven op de provinciale aardkundige waardenkaart wordt aangegeven als gebied met ruime mogelijkheden voor boomteelt. Ten westen van Cuijk zijn de aardkundige waarden eveneens hoog. Daar wordt aangegeven dat er maatschappelijke afwegingen moeten plaatsvinden (categorie 2).

Ten zuiden van Overloon zijn de gebieden met hoge waarden aangegeven als categorie 1, de aardkundige waarden lijken op die plek dus gevrijwaard van ontwikkelingsmogelijkheden voor de boom- en vaste plantenteelt.

In het algemeen blijkt dat het accentgebied is gesitueerd op de plaats waar juist de cultuurhistorische, archeologische, aardkundige en landschappelijke waarden het hoogst zijn (op de Maasterrasrug). Hierdoor is de kans groot dat er negatieve effecten op deze waarden optreden.

De verwachting is dat negatieve effecten door middel van het ruimtelijk ontwerp beperkt kunnen worden.

De mate waarin verplaatsing van bedrijven een positief effect heeft op cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden is niet te bepalen, omdat niet bekend is welke bedrijven verplaatst gaan worden. Aangezien het kan gaan om verplaatsingen die alle reconstructiedoelen kunnen dienen, zou verplaatsing ook kunnen leiden tot een positief effect op cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden.

Landschap

Allereerst zal er ook voor landschap in het accentgebied sprake kunnen zijn van afbreuk aan belevingswaarde in gebieden die cultuurhistorisch waardevol zijn als daar boom- of vaste plantenteelt ontwikkeld wordt. Ook het vrijlaten van hoge teeltondersteunende voorzieningen kan een negatief effect hebben op het landschap en daarmee op de karakteristiek van het gebied. In de RNLE'n verdienen de gebieden waar ruime mogelijkheden voor boom- en vaste plantenteelt zijn aangegeven ruime aandacht, omdat deze teelten ingrijpende gevolgen kunnen hebben op de karakteristiek van deze gebieden. De open landschapsecologische zone tussen Uden en Veghel dient volgens vigerend beleid open te blijven. De variant zoals opgenomen in het tweede concept bevat reeds een toetsingskader voor bovenstaande twee aandachtspunten.

Effecten van variant 3: Geconcentreerde inzet van maatregelen en instrumenten (water en ammoniak)

Voor alle natte natuurgebieden in Peel en Maas is uit eerder onderzoek, Effectenonderzoek Water (2003), gebleken dat verdergaande ingrepen dan opgenomen in het VKA slechts in beperkte mate leiden tot verdergaand herstel van de gewenste hydrologische condities in natte natuurgebieden en overige natte natuur. Eventuele extra maatregelen voor de natuur leiden wel tot een aanzienlijke toename van het areaal landbouwgrond met natschade. Middelen voor waterdoelen geconcentreerd inzetten blijkt in Peel en Maas dus niet zinvol te zijn.

In overleg met de eigenaren en gebruikers van de omliggende agrarische gronden kunnen maatregelen worden genomen die leiden tot een beperking van de bemesting zodat er op vrijwillige basis een “waterkwaliteitsbuffer” rondom de gebieden kan worden gecreëerd. Dit leidt tot een afname van lokale depositiepieken door veldemissies. Ook kan op deze wijze een eventueel optredend negatief bij-effect van de vernatting (extra uitspoeling van fosfaat) worden gecompenseerd. Rondom de natte natuurgebieden Hooft Raam/Halsche Beek is dit het meest kansrijk.

De relatie tussen watermaatregelen (vernatting en verbeteren waterkwaliteit) en het uitplaatsen van intensieve veehouderijen uit extensiveringsgebieden is in de regel minder evident aangezien de intensieve veehouderij slechts deels grondgebonden is en dus niet gekoppeld is aan het landgebruik in de directe omgeving. Het uitplaatsen van intensieve veehouderijen leidt wel tot een afname van lokale depositiepieken uit stallen, maar de te behalen milieuwinst door extensivering van het grondgebruik en minder bemesting (in relatie tot waterdoelstellingen en de kosten van de maatregelen) is groter. Gezien de aanwezigheid van een aantal grotere depositiepieken uit stallen rondom de voor ammoniak zeer kwetsbare natuurgebieden die grenzen aan de natte natuurgebieden Hooft Raam/Halsche Beek en de hiervoor genoemde combinatiemogelijkheden, is rondom dit gebied op deze wijze waarschijnlijk wel extra milieuwinst te behalen.

De kansen om milieuwinst te behalen door middel van verplaatsing van bedrijven, in combinatie met het stimuleren van bovenwettelijke technieken om stalemissies te verkleinen en stimulerende maatregelen om veldemissies te beperken zijn in het grootst in de volgende extensiveringsgebieden:

- Rondom natuurgebieden: de Maashorst, de bos- en natuurgebieden bij Sint-Anthonis, bij Overloon en bij Reek (grenzend aan de natte natuurparel Hoge Raam). Hier is ook landenschappelijke winst te behalen (ontstening)
- Rondom de kernen Overloon, Groeningen, Ledeacker, Rijkevoort, Sint Hubert, Vortum-Mullem, Gassel, Zeeland en Beugen. Vooral in de kleinere kernen zijn hier combinatie-mogelijkheden met het opstellen en uitvoeren van een dorpsontwikkelingsplan.

Effecten van variant 4: Sluiting drinkwaterwinning

De verdroging van natuurgebieden kent verschillende oorzaken en manifesteert zich op verschillende manieren. Niet alleen de fysieke grondwaterstand is hierbij van belang maar ook de herkomst van het water. Of het freatisch grondwater gedomineerd wordt door inzijgend regenwater of opkwellend grondwater is een sterk bepalend standplaatsfactor voor bepaalde vegetatie. Binnen deze variant wordt derhalve dan ook terecht verzocht om het effect van de grondwaterwinning inzichtelijk te maken.

De verkennende berekeningen die hiertoe zijn uitgevoerd laten zien dat door de sluiting van de winning circa 45 ha extra verdroogde natuur wordt hersteld. Ten opzichte van de 360 ha die middels het VKA wordt hersteld is dit een toename van ruim 10%. De berekeningsresultaten laten zien dat het sluiten van de winning weliswaar leidt tot vernatting van landbouwgronden maar dat een nog groter areaal voordeel hiervan ondervindt.

Naast de hydrologische gevolgen van een eventuele sluiting, die positief doorwerken zoals hierboven gesteld, zijn er tevens planologische voordelen aan deze variant verbonden aangezien er na sluiting geen speciale beschermingsgebieden (inclusief restricties) meer nodig zijn.

8.4 Leemten in kennis en informatie

In de factsheets is per thema aangegeven welke leemten in kennis en informatie geconstateerd zijn (zie CD ROM).

Voor de leemten in kennis en informatie is een aantal algemene redenen te noemen:

- Gezien het abstractieniveau van het VKA kan niet aan alle details aandacht worden besteed;
- Soms ontbreken actuele gegevens omdat ze op een bepaalde peildatum zijn geïnventariseerd. Daarna zijn autonome ontwikkelingen opgetreden die niet verwerkt zijn in de gehanteerde bestanden;
- Een aantal effectbepalingen vergt ingewikkelde of tijdrovende modelberekeningen die niet nu niet mogelijk waren.

Aard en omvang van de leemten staan een algemeen oordeel over de positieve en negatieve milieueffecten en een verantwoorde vergelijking van de alternatieven niet in de weg.

Wel is het van belang om de geconstateerde leemten in de verdere planvormings- en uitvoeringsfase steeds opnieuw te beschouwen (monitoring).

In algemene zin kan worden gesteld dat de hier gepresenteerde kwantitatieve waarden voor de effecten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden. Getracht is om een zo nauwkeurig mogelijke benadering van de werkelijkheid te geven. De omvang van een effect is in veel gevallen echter niet exact te voorspellen. De gepresenteerde waarden moeten dan ook vooral gezien worden tegen de achtergrond van het doel van deze studie: het zichtbaar maken van de belangrijkste ontwikkelingen en de onderlinge verschillen tussen de in beschouwing genomen alternatieven. Hierbij is ook het belang van de ontbrekende kennis aangegeven.

9 Vergelijking van de alternatieven

In hoofdstuk 8 zijn per aspect de effecten beschreven en in een overzichtstabel weergegeven. Daarbij is, daar waar dat relevant was, ook het verschil tussen het conceptvoorkeursalternatief en de alternatieven aangegeven. Een logische volgende stap is de integrale vergelijking van de effecten van het plan en een onderlinge vergelijking van de alternatieven.

Bij een integrale vergelijking geldt altijd dat niet elk gemeten effect even belangrijk is. Aan sommige aspecten/criteria wordt een groter belang toegekend dan aan andere. Enkele belangrijke milieu-items zijn bijvoorbeeld; anti-verdrogingsmaatregelen, verbetering van de bodem- en grondwaterkwaliteit, reductie van de ammoniakemissie en realisatie van de EHS.

Belangrijke sociale en economische items zijn het perspectief voor de landbouw en het perspectief voor de toeristisch-recreatieve sector. Juist op de belangrijkste milieu-items zijn ook de alternatieven gericht. Dit neemt echter niet weg dat ook andere items lokaal of integraal van groot belang zijn.

Een integrale vergelijking tussen de aspecten en de verschillende alternatieven en varianten, bijvoorbeeld via een onderlinge weging van aspecten of via een multicriteria-analyse, wordt in dit plan niet gemaakt. Het belang dat zou worden toegekend aan de verschillende aspecten of criteria is al snel arbitrair en sterk gebieds- en persoonsgebonden (bijvoorbeeld het economische versus het milieubelang). Daarnaast geldt dat het reconstructieplan abstract is en een grote diversiteit aan uitvoeringsonderdelen en ingrepen kent, verspreid over een groot gebied. Een integrale vergelijking zou hierdoor snel onoverzichtelijk worden. Bovendien is het plan sterk modulair opgebouwd, waarbij prima keuzes op onderdelen te maken zijn.

Gelukkig leidt het plan in vergelijking tot de huidige situatie veelal tot positieve effecten.

Hierdoor is de afweging vooral gericht op de vraag hoe maximale kwaliteit in het landelijke gebied (omgevings-, sociale- en economische kwaliteit) gehaald kan worden voor de middelen die beschikbaar zijn. Hierbij zullen steeds keuzes en afwegingen op onderdelen gemaakt moeten worden. Met andere woorden; waar zet ik in op welke maatregelen en welk (milieu-)rendement en -voordeel kan daarmee gehaald worden?

De reconstructieplannen zijn sterk interactief tot stand gekomen. De uitkomsten uit het eerste effectenonderzoek (quick scan) zijn gebruikt om het concept-VKA te optimaliseren. Na de definitieve effectbepaling, gericht op het concept-VKA en de overige alternatieven, zijn de uitkomsten uit het MER verder benut om het VKA te optimaliseren.

Geleidelijk is ook het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) tot stand gekomen. Hierbij is steeds nagegaan welke maatregelen en ingrepen expliciet (kunnen) leiden tot een hoger milieurendement. In §9.1 wordt het MMA beschreven. In § 9.2 wordt vervolgens een vergelijking gemaakt tussen het concept-VKA, de alternatieven en het MMA en wordt aangegeven in hoeverre het MMA bepalend is geweest voor het plan. In § 9.3 wordt in breder verband, maar wel op hoofdlijnen, beschreven welke wijzigingen in het VKA verder zijn doorgevoerd, op basis van de MER-uitkomsten, danwel om andere redenen. Hierin zijn overigens geen maatregelen opgenomen die wezenlijk leiden tot een negatievere effectscore op één of meerdere criteria.

9.1 Meest milieuvriendelijke alternatief

9.1.1 Beschrijving meest milieuvriendelijke alternatief

Het m.e.r.-besluit schrijft voor dat in een milieueffectrapport het alternatief wordt beschreven dat de best bestaande mogelijkheden om het milieu te beschermen, toepast of combineert. Dit wordt het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) genoemd. Het MMA is het alternatief met de minste nadelen en vooral de meeste voordelen voor het milieu. Het alternatief dient reëel, realistisch en technisch haalbaar en uitvoerbaar te zijn. Het gaat uit van de meest optimale combinatie van maatregelen en ingrepen voor milieu, natuur en landschap.

Het MMA is opgebouwd uit bouwstenen. Deze zijn gebaseerd op de punten waar zich op basis van de effectbeschrijving van het voorkeursalternatief (VKA) en de overige alternatieven uit het MER mogelijkheden voordoen voor (verdere) verbetering van de milieusituatie.

Sommige van deze bouwstenen zijn of worden direct meegenomen in de aanpassing van het VKA tot het ontwerp, of worden meegenomen in de verdere uitwerking en plannen voor de uitvoering die volgen op het reconstructieplan.

Theoretisch is het niet altijd mogelijk om alle mogelijke milieumaatregelen mee te nemen, omdat de voorgestelde aanpassingen in het ene aspect altijd negatieve (bij)effecten kunnen hebben in een of meerdere andere milieu-componenten. Bij het uitwerken van het MMA is vooral gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting, waarbij de meest realistische en best haalbare effectbeperkende (mitigerende) en compenserende maatregelen worden meegenomen.

Het MMA voor het reconstructieplan Peel en Maas komt grotendeels overeen met het MMA voor alle reconstructiegebieden in Brabant. Waar nodig zijn gebiedspecifieke accenten aangegeven. Het MMA voor Peel en Maas bevat de volgende hoofdrichtingen:

1. Terugdringen overlap landbouwontwikkelingsgebieden met kwetsbare gebieden

In het VKA is circa 3600 hectare als landbouwontwikkelingsgebied begrensd. Dat is ruim in relatie tot het aantal te verplaatsen bedrijven en de planologische ruimte in de verwevingsgebieden. In het MMA is er voor gekozen een aantal of delen van landbouwontwikkelingsgebieden uit het VKA te begrenzen als verwevingsgebied: gebieden die overlap vertonen met leefgebieden voor dassen en struweelvogels, waterpotentiegebied, gebieden die gereserveerd zijn voor waterberging en gebieden die minder optimaal gelegen zijn voor wat betreft ammoniak en stank. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de landbouwontwikkelingsgebieden bij Schaijk, ten oosten van Overloon, een gedeelte van het landbouwontwikkelingsgebied bij Rijkevoort, bij Beers en bij Veghel. Ook de delen van de landbouwontwikkelingsgebieden die op relatief korte afstand van kernen liggen of overlappen met hoge landschappelijke waarden, zijn in het MMA begrensd als verwevingsgebied.

2. Terugdringen groeimogelijkheden in verwevingsgebieden

Veel ontwikkelingen in de intensieve veehouderij zullen in de verwevingsgebieden plaatsvinden. Voor het bereiken van de in het reconstructieplan genoemde doelstellingen is het van belang dat schaalvergroting op relatief ongunstige locaties wordt voorkomen. De groeimogelijkheden in verwevingsgebieden (en landbouwontwikkelingsgebieden) kunnen de milieuwinst, die gehaald wordt uit emissiereductie en verplaatsing, nivelleren. Het MMA gaat daarom uit van meer beperkingen voor de intensieve veehouderij in delen van verwevingsgebieden die vanuit milieu-overlast minder goed zijn gelegen. In het MMA wordt voorgesteld om in eerste instantie een maximum bouwblokmaat van 1,5 hectare in te voeren. Dit maximum is te doorbreken, maar

alleen voor de (zeer) goed gelegen locaties in verwevingsgebieden. Hiermee wordt voorkomen dat positieve effecten die optreden door het verplaatsen en stoppen van bedrijven in extensiveringsgebieden voor een deel teniet worden gedaan door schaalvergroting op ongunstig gelegen locaties in verwevingsgebieden. Dit principe geldt het sterkst daar binnen een zone van 500 meter rond kernen. Bij natuurgebieden is dit effect vooral relevant voor depositiepieken op natuurgebieden (binnen 500 meter van kwetsbare gebieden).

Het MMA en de integrale zonering intensieve veehouderij

Op kaart 24 is de integrale zonering behorende bij het MMA weergegeven.

De extensiveringsgebieden die op deze kaart zijn weergegeven, zijn samengesteld uit de extensiveringsgebieden uit het VKA, aangevuld met een zone van 250 meter rondom kernen (woongebieden) en een zone van 500 meter rondom de voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden met een status als richtlijn (HRL, VR)- of natuurbeschermingsgebied (voor zover niet al begrensd als extensiveringsgebied in het VKA). In deze gebieden geldt, net als in het VKA, dat vergroting van het agrarisch bouwblok van intensieve veehouderijen niet is toegestaan.

De landbouwontwikkelingsgebieden uit het MMA zijn de landbouwontwikkelingsgebieden die onderdeel zijn van alternatief 1a en 1b: (zeer)sterke ruimtelijke sturing. Daarbinnen zijn de landbouwontwikkelingsgebieden die onderdeel zijn van het alternatief 1b (zeer sterke ruimtelijke sturing) als prioritair aangemerkt.

In de landbouwontwikkelingsgebieden geldt een maximum bouwblok maat van 3 hectare. Ook is in deze gebieden omschakeling naar intensieve veehouderij toegestaan (voor zover het duurzame locaties betreft). In de prioritaire landbouwontwikkelingsgebieden geldt geen maximum bouwblok maat.

Landbouwontwikkelingsgebieden in Peel en Maas bieden in het algemeen meer milieuruimte dan landbouwontwikkelingsgebieden in een aantal andere reconstructiegebieden. Ook uit de voorrangsinventarisatie voor inplaatsingsgebieden voor de intensieve veehouderij blijkt dat de beste inplaatsingsgebieden o.a. in dit reconstructiegebied te vinden zijn. Vanuit milieu-oogpunt verdient het daarom aanbeveling om een deel van de extra ruimte die de goed gelegen landbouwontwikkelingsgebieden in Peel en Maas (de prioritaire landbouwontwikkelingsgebieden) te benutten als inplaatsingsgebied voor uitplaatsing van bedrijven uit andere reconstructiegebieden.

De overige gebieden (voor zover niet aangeduid als "niet-reconstructiegebied") zijn begrensd als verwevingsgebied. Om te voorkomen dat grootschalige ontwikkelingen plaatsvinden op slecht gelegen locaties in de verwevingsgebieden, wordt naast een absoluut plafond ook een relatief plafond gehanteerd. Een bouwblok in een verwevingsgebied kan maximaal 20% worden vergroot, met, in eerste instantie, een absoluut maximum van 1,5 hectare. Dit betekent niet dat verdere bedrijfsontwikkeling is uitgesloten. Voor (zeer) goed gelegen locaties is ontwikkeling boven 1,5 hectare mogelijk, tot maximaal 2,5 hectare.

Bij uitbreiding buiten het vigerende bouwblok in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden kunnen diverse tegenprestaties worden verlangd om ongewenste effecten op milieu, natuur en landschap te voorkomen. Dit kan variëren van een aantal basiseisen bij een uitbreiding binnen de maximummaat, via extra tegenprestaties bij een uitbreiding boven de maximummaat (van 1,5 hectare in verwevingsgebieden) en verdergaande tegenprestaties bij nieuwvestiging.

---

3. Waterdoelen rondom natte natuurgebieden

In het VKA is opgenomen dat overal rond natte natuurgebieden een bufferzone komt van 500 meter, maar dat geen maatregelen genomen worden in die 500 meterzone die leiden tot een verdere vernatting. Voor de natte natuurgebieden loont het om rondom enkele natte natuurgebieden in te zetten op verdergaande maatregelen. Voor de kwaliteit van de natuurwaarden, en het bereiken van de randvoorwaarden voor de gewenste natuuroeltypen is extra vernatting nuttig.

4. Versnelde realisatie EHS

Vanuit de wens om de EHS te realiseren en de wens om milieudoelen te halen loont het extra in te zetten op versnelde realisatie van de EHS met name in en rondom de natte natuurgebieden. In natte natuurgebieden kan hiermee de bemestingsdruk teruggedrongen worden waardoor de kwaliteit van bodem en water (in combinatie met grondwaterstandsverhoging) zich gunstig zullen ontwikkelen.

5. Waterconservering ten behoeve van de landbouw

In een alternatief is voorgesteld verdergaande waterconserveringsmaatregelen door te voeren in grote delen van de landbouwgebieden. Dit blijkt sterk voordelig voor de landbouwopbrengst als gevolg van verbetering van groeiomstandigheden in droge gebieden en slechts beperkt nadelig als gevolg van extra vernatting in al natte gebieden. De maatregel wordt vooral ingezet ten behoeve van de landbouw, maar heeft tevens voordelen voor de natuur, zeker ook op de plekken waar (droge) natuurgebieden liggen (bijvoorbeeld inrijingsgebieden als de Maashorst).

Naast bovengenoemde hoofdpunten worden de volgende maatregelen in het MMA voorgesteld:

- Alleen iv-bedrijven verplaatsen indien er sprake is van gecombineerde problematiek.
- Inzet van een extra sloopregeling, vergelijkbaar met de Rbv/Ruimte voor Ruimte regeling (voorfinanciering of beleidsruimte in ruil voor sloop van stallen) te koppelen aan meer planologische ruimte (hergebruik VAB's, kernrandzones);
- Nieuwvestiging alleen toestaan indien deze plaatsvindt in de vorm van projectlocaties, dus met meerdere bedrijven bij elkaar, hetgeen leidt tot extra milieu- en veterinaire rendement en concentratie;
- Het actief intrekken van milieuvergunningen en onbenutte delen van bouwblokken (indien bedrijf of tak intensieve veehouderij niet meer in werking is, bij voorrang in de extensiveringsgebieden en bij locaties in verwevingsgebieden die niet als duurzaam kunnen worden aangemerkt);
- Meer inzet op toepassing van technische maatregelen voor ammoniak en stank, die verder gaan dan nu wettelijk verplicht is of gaat worden conform alternatief 2 (regulerend, zoals regionale aanscherping AmvB Huisvesting, of stimulerend, bijvoorbeeld financieel subsidiëren of koppelen aan extra uitbreidingsruimte). De behaalde "winst" op het gebied van ammoniak en stank komt voor de helft ten goede aan de ondernemer (extra uitbreidingsruimte) en voor de helft ten goede aan het milieu (verlaging emissie).
- Zonering en bijbehorende regels ook toepassen op de grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven (> 3 gve/ha, >110 koeien en bijbehorend jongvee).
- Extra stimulerende maatregelen (in kernrandzones) gericht op verminderen stankoverlast door veldemissies (na het uitrijden van mest);
- Extra stimulerende maatregelen (rond de meest kwetsbare natuurgebieden) gericht op verminderen ammoniakemissie door bemesting (in combinatie met extensivering van het agrarisch grondgebruik).
- Het stimuleren van mestvergisting, en vervolgens het toepassen van vergiste mest in kernrandzones en rond de kwetsbare natuurgebieden met een status (VHR en NB-wet) gericht op:

- minder stankoverlast door veldemissies
- minder uitspoeling van nitraat
- minder ammoniakemissie door bemesting
- productie van duurzame energie;
- Vrijwaren zoekgebieden voor waterberging van kapitaalsintensieve ontwikkelingen
- Het aanwijzen van bufferzones (voorkomen van ongewenste ingrepen in de waterhuishouding) rondom alle natte natuurgebieden, ook voor die gebieden waar er nog geen maatregelen worden genomen.
- Aanleg zuiveringsmoerassen, vloeivelden, uitmijning, afgraven, dempen van afvoersloten, scheiden van waterstromen etc. ten behoeve van het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit in en rond natuurgebieden;
- Extra inzet van het instrument herverkaveling en extensivering grondgebruik rondom natte natuurgebieden en in beekdalen;
- Naar voren halen aanpak van ontsnipperingsknelpunten met als gevolg eerder functioneel zijnde verbindingszones;
- Extra inspanningen om ook de droge ecologische verbindingen versneld te realiseren
- Zwaardere maatregelen inzetten om knelpunten die natuurontwikkeling tegenhouden op te lossen door bijvoorbeeld onteigening;
- Extra aandacht voor ‘uitgekiende’ lokalisering lokaties intensieve recreatie en sociale en economische zones vermindert knelpunten voor beschermde soorten, verstoring natuurgebieden, cultuurhistorisch waardevolle gebieden, archeologische monumenten en aardkundig waardevolle gebieden;
- Het principe van uitbreiding koppelen aan tegenprestaties ook op andere sectoren (zoals glastuinbouw, boomteelt, intensieve recreatie, grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven) van toepassing laten zijn.
- Differentiatie aanbrenge in mogelijkheden voor sociale en economische ontwikkelingszones in/buiten cultuurhistorisch waardevolle gebieden;
- Minder planologische ruimte in de groene open zone (zand- en broekontginningen)
- Concentratie van inzet van leefbaarheidsmaatregelen in kleine kernen en kernen die zijn gelegen op grote afstand van middelgrote kernen en steden.

9.1.2 Kosten van het meest milieuvriendelijke alternatief

Integrale zonering en flankerend beleid

De hoeveelheid te besteden geld is een zeer bepalende factor voor de te behalen resultaten. Hoe meer geld er beschikbaar is, hoe positiever zal een alternatief scoren op het gebied van de milieueffecten. Anders geformuleerd, een MMA waarin alle milieudoelen worden gerealiseerd, zal veel meer budget vragen dan opgenomen in de begroting van dit ontwerpreconstructieplan. Het is op dit moment niet reëel te veronderstellen dat een veel hoger budget beschikbaar zal zijn. Mochten er meer gelden beschikbaar zijn voor de uitvoering van het reconstructieplan, dan zullen de positieve milieueffecten groter zijn. Is er minder geld beschikbaar, dan zullen er minder positieve milieueffecten zijn. Dit geldt zowel voor het VKA als het MMA.

Om er voor te zorgen dat het MMA voor het onderdeel integrale zonering en flankerend beleid een gelijkwaardig en realistisch alternatief is, is het MMA dus ontwikkeld met de gedachte dat eenzelfde hoeveelheid geld beschikbaar is. Het MMA varieert dus in eerste instantie niet op het gebied van de totale hoeveelheid beschikbare gelden. Wel verschilt het MMA van het VKA voor wat betreft het regulerend beleid en de verdeling van gelden tussen de begrotingsposten “verplaatsingen” en “inzet bovenwettelijke techniek”. Zo worden in het VKA 60 iv-bedrijven verplaatst. In het MMA bedraagt dit aantal slechts 15. Dit is gebaseerd op het aantal grotere iv-bedrijven, gelegen in extensiveringsgebieden, waarbij er sprake is van

een zogenaamd “gecombineerde problematiek”. Dus bijvoorbeeld zowel een knelpunt t.a.v. landschap als t.a.v. ammoniak. Het aantal (grotere) iv-bedrijven waarbij er sprake is van zo’n gecombineerde problematiek bedraagt circa 40. De inschatting is dat maximaal circa 15 van deze bedrijven daadwerkelijk verplaatst willen/kunnen worden.

De besparing op de begrotingspost ten opzichte van het VKA dat zo wordt bereikt, is circa 40 miljoen euro. Dit geld wordt in het MMA ingezet om het toepassen van bovenwettelijke technieken te stimuleren (stallen en veldemissies), ten einde het aantal lokale depositiepieken te verminderen, een extra reductie van stalemissie te bewerkstelligen, extra knelpunten ten aanzien van overlap van stankcirkels met stankgevoelige objecten op te lossen en het aantal geurghinderden te reduceren.

Bodem en water

De extra maatregelen die in het MMA worden voorgesteld voor het thema bodem en water brengen extra kosten met zich mee. Het gaat dan vooral om extra kosten voor:

- Waterconservering in landbouwgebied;
- Extra inrichtingskosten natte natuur (vergraving top laag, uitmijning, scheiding waterstromen).

In Peel en Maas is het alternatief water voor de natuur niet onderscheidend ten opzichte van het VKA. Er zijn dus ook geen extra kosten van het MMA voor compensatie van natschade op landbouwgronden door extra vernatting van natuur.

Waterconservering landbouwgebied

De verbetering van de vochtvoorziening in de landbouw heeft vooral betrekking op het aanpassen (optimaliseren) van de lokale ont- en afwatering. Hiervoor zijn al kosten opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

Het verder optimaliseren van de maatregelen brengt niet per definitie aanvullende kosten met zich mee.

Extra inrichtingskosten voor verbetering waterkwaliteit

Binnen het MMA worden aanvullende maatregelen voorgesteld om de uitspoeling van met name fosfaat (maar ook bijvoorbeeld zware metalen) tegen te gaan (uitmijning) of het effect ervan te minimaliseren (scheiden waterstromen). De maatregel is niet tot in detail uitgewerkt. Uitgaande van het Effectenonderzoek Water wordt voor de aanvullende kosten uitgegaan van een eenheidsprijs van 10.000 euro per hectare ten behoeve van inrichtingsmaatregelen. Het areaal waarop deze maatregelen plaats moeten vinden is niet aan te geven.

Natuur

De in het MMA opgenomen versnelde realisatie van de EHS betekent vooral dat het hiervoor benodigde budget eerder in de tijd ingezet zal moeten worden. Er moeten eerder grondaankopen worden gedaan. Ook voor het eerder aanpakken van versnipperingsknelpunten moet het budget eerder ingezet worden. De extra inspanningen om ook de droge ecologische verbindingen versneld te realiseren kosten extra geld. Dat geldt ook voor de inzet van zwaardere maatregelen om knelpunten die natuurontwikkeling vertragen, op te lossen.

9.2 Vergelijking tussen concept-VKA, alternatieven en het MMA

In het MMA is, op basis van de effectbeschrijving van het concept-VKA en de overige alternatieven, nagegaan of een verdere milieuverbetering mogelijk is. Uit de vorige paragraaf blijkt

dat op een aantal milieu-aspecten het MMA positiever scoort dan het concept-VKA. Soms zijn maatregelen gericht op een verbetering van de omgevingskwaliteit (bijvoorbeeld het ontzien van kwetsbare gebieden als natte natuurgebieden) goed in te passen in een duurzame economische landbouw. Een vergaand MMA om de milieudoelen (met name de doelen omtrent ammoniakemissie) te halen is realistisch, doch beperkt al snel de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij.

Daar waar dit niet het geval is, zijn elementen uit het MMA en de alternatieven overgenomen in het plan. Dit geldt voor de volgende onderdelen:

1. Inperking van het areaal landbouwonwikkelingsgebied binnen 1500 meter van Vogel-, Habitatrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden en het reduceren van directe ontwikkelingsmogelijkheden in struweelvogelgebieden, weidevogelgebieden, dassenleefgebieden, waterpotentiegebied en gebieden met landschappelijke en cultuurhistorische waarden door het introduceren van secundaire landbouwonwikkelingsgebieden;
2. Extra bescherming van de belangrijkste natuurgebieden (natte natuurgebieden) tegen verdroging;
3. Waterconservering voor de landbouw, waarbij de natuurwaarden in deze gebieden licht meeprofitieren van de vernatting;
4. Het actief intrekken van onbenutte milieuvergunningen indien het bedrijf of de tak intensieve veehouderij niet meer in werking is.

Dit leidt kort samengevat tot de volgende milieuvoordelen en een substantieel betere score op de 7-puntsschaal:

- Minder depositie op de belangrijkste natuurgebieden door een betere zonering (conform alternatief 1). De schaalvergroting wordt meer geconcentreerd ingevuld en conflictsituaties rondom gebieden met een natuurstatus worden vermeden;
- Meer effecten in het watersysteem en de waterkwaliteit in en rondom de natte natuurgebieden (conform alternatief 3).

9.3 Gemaakte keuzes voor het VKA

Bij het vaststellen van het ontwerpreconstructieplan is een aantal veranderingen aangebracht ten opzichte van het eerste conceptreconstructieplan. Hieronder staat aangegeven wat de *belangrijkste* veranderingen zijn. Deze veranderingen zijn mede gebaseerd op de informatie uit de effectbeschrijving van het eerste conceptreconstructieplan en op reacties op het eerste concept.

1. In het plan is duidelijker gekozen voor een integrale aanpak. In De Vilt, het St. Annabosch en de RNLE Maashorst-Maasvallei inclusief het stroomgebied van de Hooge Raam/Halsche wordt een gebundelde inzet van maatregelen en instrumenten voorgestaan.
2. Voor het gebied ten noorden van Schaijk en Reek is een strategie ontwikkeld hoe er met de verschillende belangen kan worden omgegaan. In dit gebied wordt -totdat er uitsluitend is of in dit gebied daadwerkelijk rivierverruiming zal gaan plaatsvinden- geen nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven toegestaan (secundair landbouwonwikkelingsgebied). Wel krijgen de bestaande moderne intensieve veehouderijbedrijven de mogelijkheid om door te groeien tot in eerste instantie maximaal 2,5 hectare.
3. Het instrument van planologische doorwerking in bestemmingsplannen wordt ingezet voor het in te richten waterbergingsgebied Ham-Havelte (op kaart 14 aangeduid als in te richten waterbergingsgebied). Op kaart 14 zijn daarnaast ook de voorlopig te reserveren waterbergingsgebieden 2050 opgenomen. Ten opzichte van het eerste concept geldt dat de

gebieden Groespeel, omgeving Oploo en Rijkevoort nu opgenomen zijn in de categorie “voorlopig te reserveren waterbergingsgebieden 2050”. Hiermee sluiten we aan bij de planning van de waterschappen, die in de eerste planperiode met een begrenzingenvoorstel komen voor alle te realiseren waterbergingsgebieden. Het voorlopig te reserveren waterbergingsgebied 2050 ten zuiden van Zijtaart is van de kaart afgevoerd. Daarnaast is het zoekgebied ten zuiden van Oploo naar het oosten verschoven, zodat daar geen overlap meer is met het landbouwontwikkelingsgebied.

4. Uit de effectbepaling van de m.e.r. is naar voren gekomen dat de verdrogingsbestrijding gebaat is bij een vermindering van de waterwinning in met name de drinkwaterwinning van Boxmeer. In het project ‘Water op Maat’ wordt onderzocht op welke wijze eventueel verdrogende effecten van de winningen van Vierlingsbeek en Boxmeer verminderd kunnen worden, waarbij de relatie met andere winningen niet uit het oog verloren mag worden.
5. De beschermingszones van 500 meter rond de natte natuurparels, zoals aangewezen in de Provinciale Verordening Waterhuishouding, zijn op plankaart 1 opgenomen. In deze zones wordt het instrument planologische doorwerking ingezet met als doel ingrepen, die een verdere verdroging van de natte natuurparels tot gevolg hebben, te voorkomen.
6. In het ontwerp is nadrukkelijker aangegeven dat er bij regionale waterberging rekening gehouden moet worden met de waterkwaliteit. Dit is zowel van belang voor de natuurgebieden als voor de grondgebonden landbouw.
7. Er wordt een pilot waterkwaliteit voor het stroomgebied van de Hooge Raam/Halsche Beek gestart.
8. Voor beekherstel is de Ottersloop opgenomen in plaats van de Laarakkerse Waterleiding. Er is gebleken dat voor de Ottersloop meer kansen voor beekherstel zijn. Voor de Laarakkerse Waterleiding zijn in het ontwerp geen maatregelen meer opgenomen om de waterhuishouding voor de natte natuur zodanig aan te passen dat er sprake is van uitstraling richting het omliggende landbouwgebied.
9. Voor het Hurkske, het St. Annabosch, de Hooge Raam/Halsche Beek en De Vilt is aangegeven dat in de eerste planperiode pilotprojecten gestart zullen worden die gericht zijn op de vermindering van de ammoniakuitstoot. Daarnaast is in het uitvoeringsprogramma opgenomen dat wij, naast 20 verplaatsingen ten behoeve van de vermindering van de ammoniakemissie op (zeer) kwetsbare natuurgebieden, ook meehelpen aan de bedrijfsbeëindiging van 20 intensieve veehouderijbedrijven in de zone rondom (zeer) kwetsbare natuurgebieden.
10. Om ervaring op te doen hoe het aantal stankgehinderden uit stallen kan worden teruggedrongen is opgenomen dat wij pilots starten in Eerde, Venhorst en Vortum-Mullem. Om stankhinder door mestaanwendig te verminderen is in het plan opgenomen dat wij maatregelen stimuleren die hierop gericht zijn. De kennis die uit het provinciale project ‘Transitie duurzame landbouw’ naar voren komt, kan in dit verband worden ingezet.
11. In het plan is opgenomen dat wij streven naar 1-2% energiebesparing per jaar en 5% duurzame energieproductie in 2010.
12. In het plan is aangegeven dat wij in de Maashorst maatregelen willen nemen om de duisternis in dit gebied te herstellen. De begrenzing is afgestemd met het reconstructiegebied Maas en Meierij.
13. Er is besloten geen specifiek beleid op te nemen om de geluidsoverlast ten aanzien van jetskiën tegen te gaan. Wel is in het plan opgenomen dat het saneren van illegale motorcrossterreinen ter hand wordt genomen door het onderzoeken van de mogelijkheden voor het realiseren van een regionaal motorcrossterrein in de omgeving van vliegveld Volkel.
14. In het plan is de strategie verder uitgewerkt hoe gekomen kan worden tot een versnelling van de realisering van de EHS inclusief de ecologische verbindingzones. Daarnaast is

meer aandacht besteed aan het belang van inrichtingsmaatregelen om de gewenste natuurdoeltypen te realiseren.

15. De invulling van het soortenbeschermingsbeleid is geconcretiseerd. Er is opgenomen welke soort- en habitatrichtlijnplannen wij zullen opstellen.
16. In het plan zijn de varkensvrije zones niet meer opgenomen. Het ministerie van LNV heeft aangegeven dat zij het beëindigen of verplaatsen van varkenshouderijen in deze zones niet meer zal faciliteren.
17. Het beleid ten aanzien van boom- en vaste plantenteelt is verder geconcretiseerd. Hierbij is een accentgebied boom- en vaste plantenteelt aangewezen waar mogelijkheden voor hervestigingen (voor bedrijven die op ongewenste locaties zitten) worden geschapen. Daarnaast wordt in dit gebied onder voorwaarden de maximummaat van hoge teeltondersteunende voorzieningen binnen het bouwblok losgelaten. In het hele reconstructiegebied wordt middels een aanlegvergunningstelsel de aanleg van boom- en vaste plantenteelt gereguleerd. In het plan is expliciet opgenomen dat voor historische groenstructuren en gebieden met hoge archeologische waarden een ruimtelijke afweging door de gemeenten plaats zal vinden.
18. Er is in het plan opgenomen dat er wordt gestreefd naar een jaarlijkse groei van de biologische landbouw met gemiddeld 10%.
19. In het plan is opgenomen dat wij voor drie recreatiebedrijven in de GHS zoeken naar een alternatieve duurzame locatie. In het eerste concept was sprake van één recreatiebedrijf.
20. De begrenzing van het projectlocatiegebied recreatie Overloon is aangepast. Ook de begrenzingen van de intensieve recreatieve gebieden bij de Maashorst en St. Anthonis zijn aangepast. Tenslotte is de recreatieve poort verplaatst naar de kern Overloon.
21. Ten aanzien van het benutten van voormalige agrarische bedrijfslocaties is de provinciale beleidsnotitie “Buitengebied in ontwikkeling” als vertrekpunt genomen. Op basis van deze notitie hebben wij ons beleid ten aanzien van voormalige agrarische bedrijfslocaties en nieuwe economische dragers ontwikkeld.
22. Er is er voor gekozen om vooralsnog geen uitwerkingsplannen op te stellen.
23. De integrale zonering voor de intensieve veehouderij is op een aantal punten gewijzigd:
  - Bij bepaalde (delen van) landbouwontwikkelingsgebieden is sprake van overlap met kwetsbare functies. Deze (delen van) landbouwontwikkelingsgebieden hebben wij aangeduid als secundaire landbouwontwikkelingsgebieden. Het overige deel is primair landbouwontwikkelingsgebied en hier dienen in eerste instantie de nieuwvestigingen van intensieve veehouderijen plaats te vinden.
  - Er is bij extensiveringsgebieden onderscheid gemaakt tussen extensiveringsgebied met primaat natuur en overige extensiveringsgebieden. Voor de tweede categorie extensiveringsgebieden wordt het huidige beschermingsniveau ten aanzien van stank gehandhaafd (Richtlijn Veehouderij en Stankhinder). In de extensiveringsgebieden met primaat natuur geldt, net als voor de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden een lager beschermingsniveau voor stankgevoelige objecten.
  - De begrenzing en omvang van een aantal landbouwontwikkelingsgebieden is op grond van de ligging (stank, ammoniak, Streekplancategorieën) aangepast. Het landbouwontwikkelingsgebied ten noordoosten van Boekel is toegevoegd.
  - De strategie voor de ontwikkeling en inrichting is verder uitgewerkt. In het plan is expliciet opgenomen dat er bij de inrichting van de landbouwontwikkelingsgebieden nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan belangrijke historische groenstructuren.
  - De argumentatie voor het aanwijzen van verwevingsgebieden rondom de kernen in de gemeente Veghel en een aantal bebouwingslinten en -clusters is verder uitgewerkt.
  - In het plan zijn de bevoegdheden van gemeenten en provincie ten aanzien van het agrarisch vestigingsbeleid voor de intensieve veehouderij verder uitgewerkt. Er is

aangegeven dat wordt uitgegaan van het principe “bouwblok op maat”. In de verwevingsgebieden op duurzame lokaties geldt dat tot een omvang van 1,5 ha vergroting van bouwblokken aan de gemeenten wordt overgelaten. In de landbouwontwikkelingsgebieden ligt deze grens voor de duurzame locaties op 2,5 ha. Bij uitbreidingen boven deze omvang blijft de goedkeuringseis van GS gelden. Voor nieuwvestiging geldt altijd de goedkeuringseis van GS.

- Een toelichtende tekst is opgenomen over de begripsomschrijving van “bouwblok op maat”.
  - In het plan is expliciet opgenomen dat de nertsenhoudertijen gerekend worden tot de intensieve veehouderijbedrijven.
24. Er is duidelijker in het plan opgenomen dat bij de begrenzing van de doorgroeigebieden glastuinbouw slechts sprake kan zijn van enige verschuiving van deze gebieden.
  25. In het plan is aangegeven dat in de lopende landinrichtingsprojecten in Peel en Maas afspraken zijn gemaakt over de realisatie van waterdoelen. Omdat voor deze projecten de plannen van toedeling nog niet zijn vastgesteld, prevaleren de afspraken die gemaakt zijn in Cork boven de afspraken uit deze landinrichtingsplannen.
  26. De onderdelen die doorwerken naar Streekplan en bestemmingsplannen zijn aangepast en nader geconcretiseerd.

10 Aanpak / Strategie van de uitvoering

In de reconstructie staat de uitvoering centraal. In dit hoofdstuk gaan wij in op onze uitvoeringsstrategie (§10.1) en de organisatie van de uitvoering (§10.2). In §10.3 geven wij een indicatie van de kosten van dit plan. De inzet van regelingen en instrumenten komt aan bod in §10.4. Paragraaf 10.5 gaat in op de bestuursovereenkomsten. Vervolgens komt in §10.6 de rol van communicatie in de uitvoering aan bod. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de wijze waarop wij de uitvoering gaan monitoren (§10.7).

10.1 Uitvoeringsstrategie

10.1.1 Programmering op doelen

Het reconstructieplan is een 'doelenplan': het geeft aan wat we in 2016 gerealiseerd willen hebben. De programmering van de uitvoering vindt plaats aan de hand van deze doelen. Een plan met helder geformuleerde einddoelen heeft veel voordelen ten opzichte van de meer traditionele blauwdrukplannen met een ruimtelijk eindbeeld:

1. *Het vergroot de doelgerichtheid en kosteneffectiviteit in de programmering en uitvoering.* Heldere, meetbare doelen dwingen tot nadenken over de beoogde effecten van projecten en de bijdrage die de projecten kunnen leveren aan het realiseren van de doelen. Zo kan de (kosten) effectiviteit van verschillende projecten of activiteiten tegen elkaar afgewogen worden en kunnen de juiste keuzes gemaakt worden - welke projecten worden waar en wanneer uitgevoerd?.
2. *Monitoring, evaluatie en bijstelling worden eenvoudiger.* Een belangrijk onderdeel van de uitvoering van de reconstructie is - ook voor het Rijk - de monitoring en evaluatie van de behaalde resultaten, op basis waarvan het uitvoeringsprogramma kan worden bijgesteld. Daarbij gaat het steeds minder om de vraag of een activiteit of project inderdaad is uitgevoerd, maar veel meer om de vraag in welke mate de activiteit of het project heeft bijgedragen aan het realiseren van de doelen. Het formuleren van heldere, meetbare doelen maakt deze werkwijze mogelijk.
3. *Het vergroten van de flexibiliteit.* Sturen op doelen biedt flexibiliteit bij de uitvoering in de streek. Als de omstandigheden veranderen, kunnen de betrokken partijen activiteiten eerder, later of op andere wijze uitvoeren. Hiervoor hoeven niet steeds opnieuw bestuurlijke afspraken gemaakt te worden, op voorwaarde dat de doelen gehaald worden.
4. *Ambities blijven overeind,* terwijl de uitvoeringstermijn kan veranderen. Door doelen centraal te stellen kunnen ook bij tegenvallende financiële ruimte de ambities overeind blijven, zonder het plan meteen te moeten bijstellen. Sturen op doelen maakt het mogelijk om de doelen gedurende de uitvoering te faseren, dus sneller of juist langzamer te realiseren, afhankelijk van de mogelijkheden die zich voordoen.
5. *Het vormt de basis voor bestuurlijke afspraken.* Helder geformuleerde, meetbare doelen vormen een goede basis voor bestuurlijke afspraken tussen relevante betrokken partijen. De opbouw van het plan en de geformuleerde doelen bieden hiervoor de mogelijkheid. Ze vormen het beleidsmatige toetsingskader voor de programmering van de activiteiten in de streek.

Uitvoeringsprogramma

Het reconstructieplan geeft inzicht in de doelen voor de lange termijn, in hetgeen we in 2016, aan het eind van het reconstructieproces bereikt willen hebben. In het uitvoeringsprogramma wordt de vertaalslag gemaakt van deze lange termijn doelen naar de doelen voor de korte termijn, de komende vier jaar. Deze vormen als het ware een tussenstop op weg naar de realisatie van dit eindbeeld op de lange termijn. Deze tussendoelen zijn zo goed als mogelijk gekwantificeerd en meetbaar gemaakt.

10.1.2 Gefaseerde aanpak in de uitvoering

Reconstructie is en blijft een dynamisch proces. Het is niet mogelijk alles tegelijk op te pakken. Een gefaseerde aanpak van plan en uitvoeringsprogramma maakt het mogelijk tijdig bij te sturen op basis van de ervaringen in de uitvoering. Ook kunnen nieuwe ontwikkelingen, inzichten of andere prioriteiten in het beleid worden verwerkt.

De volgende overwegingen hebben een rol gespeeld bij de fasering:

1. Onze prioriteiten bij het realiseren van bepaalde doelen (in willekeurige volgorde):
  - de ontwikkeling van natuurlijke watersystemen (waterberging, beekherstel, vernatting);
  - de realisering van de ecologische hoofdstructuur en herstel en bescherming van het landschap;
  - de uitplaatsing van de intensieve veehouderij in de extensiveringsgebieden gekoppeld aan inplaatsing en ontwikkeling van de intensieve veehouderij op duurzame locaties;
  - economische ontwikkeling en behoud van leefbaarheid in het landelijk gebied;
2. Het belang van een combinatie van thematische ambities en maatregelen en van de aanpak van meer complexe, gestapelde (geïntegreerde) problematiek en maatregelen. Op sommige plaatsen zullen thematische maatregelen volstaan. Maar vaak zal dat niet het geval zijn. Een integrale aanpak is immers eigen aan het reconstructieproces. Ook willen we meer weerbarstige kwesties die een langere voorbereidingstijd vragen niet in de tijd naar achter schuiven. Dan is het van belang de voorbereiding daarvan in de periode 2005 - 2008 te starten.
3. Overwegingen van praktische aard: de quick wins: maatregelen die snel kunnen worden uitgevoerd en projecten die snel kunnen worden gerealiseerd.
4. Maatregelen en activiteiten die de bevolking in het gebied het meest wenselijk acht.

10.1.3 Van doelen naar projecten

Op gang brengen van het proces

Om het uitvoeringsproces op gang te brengen is een stevig geloof in de doelen van reconstructie nodig plus het hierbij behorende enthousiasme, initiatief en verantwoordelijkheid van partijen in de streek, gesteund door provincie en Rijk. De provincie wil het uitvoeringsproces op gang brengen door heldere afspraken te maken in een uitvoeringsconvenant. Hierin komen afspraken over wie wat doet, wie wat betaalt en hoe we de uitvoering van de grond krijgen. We willen initiatiefnemers stimuleren en ondersteunen. We vragen de reconstructiecommissie om drijvende krachten in de streek mobiliseren. Door partijen met elkaar in contact te brengen kunnen projecten gezamenlijk worden opgepakt. Hierdoor wordt de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële haalbaarheid aanzienlijk vergroot. De samenwerking die in de afgelopen jaren al is ontstaan, is van essentieel belang om tot een effectieve uitvoering te komen. Deze zal worden gecontinueerd en waar mogelijk uitgebouwd. Waar nodig willen wij nieuwe samenwerkingsverbanden tot stand brengen.

Oog voor verschillen in uitgangssituatie

Afhankelijk van de uitgangssituatie kan de strategie om doelen te realiseren verschillen. Een

goede analyse van de ruimtelijke, economische en milieuproblematiek is dan ook essentieel om tot goede projecten te komen.

Daarbij moeten tal van vragen beantwoord worden. Speelt er één probleem en is er dus één doel, of is er een combinatie van problemen en moeten er dus meerdere doelen die met elkaar samenhangen gerealiseerd worden? Is er een verkavelingsprobleem in het gebied? Hoe groot is dan de omvang daarvan? Ook de vraag als ‘is er een landinrichtingscommissie of andere uitvoeringscommissie in het gebied actief die de realisering kan oppakken?’ moet worden beantwoord? Per gebied moet steeds worden gekeken naar de meest effectieve en efficiënte uitvoeringsvorm.

Wanneer zich in een gebied kansen voordoen om in een (integraal) project meerdere doelen tegelijk te realiseren moeten deze worden benut. Een goed voorbeeld hiervan zijn de beekdalen. Vaak willen we hier meerdere doelen tegelijk realiseren zoals beekherstel, natuurontwikkeling, waterberging, landschapsversterking, multifunctionele landbouw en recreatieve routestructuren.

Het bedenken van slimme combinaties in één project dient dan vele doelen.

Oog voor het totale programma

De reconstructie is geen vrijblijvend proces. De partijen in de streek moeten voldoende oog hebben voor het totale programma waarin de doelen zijn vastgelegd en waarop de financiering is gebaseerd. Dat heeft consequenties voor de manier waarop zij verantwoordelijkheid nemen voor individuele projecten.

Het is daarom van belang individuele projecten te beoordelen op hun positie binnen het totale programma. Criteria die een rol spelen bij de beoordeling van projecten zijn bijdrage aan de reconstructiedoelen ook in relatie tot de kosten van het project, haalbaarheid en tempo van uitvoering.

Samenwerking en creativiteit

De uitvoering van de reconstructie vergt een grote inzet van alle partijen. Maar ook vooral een grote creativiteit en bereidheid om samen te werken in de manier waarop het proces wordt opgepakt. Dat planning met blauwdrukken niet werkt, is al eerder vast komen te staan. Maar we kunnen gebruik maken van nieuwe verworvenheden op het gebied van planning. Kern daarvan is om betrokkenen in een vroeg stadium bij elkaar te brengen om gezamenlijk te bepalen hoe de gestelde doelen in de praktijk het best kunnen worden gerealiseerd en welke projecten daarvoor nodig zijn. Door kennis van bedrijven, belangengroepen, ontwerpers, burgers, overheden en kennisinstituten aan elkaar te koppelen, worden nieuwe kansen gecreëerd. Op die manier wordt vernieuwing en innovatie in de hand gewerkt en kunnen het imago en de ontwikkelkracht van de regio worden versterkt.

Het is van groot belang de juiste mensen te selecteren om het proces op gang te brengen en te houden. De ideevorming vraagt om innovatieve wetenschappers, specialisten en creatieve geesten. De draagvlakvorming vraagt om spelers uit de wereld van opinievorming en beleid. De uitvoering vraagt om financiers, bestuurders en projectontwikkelaars. In Brabant spelen diverse ontwikkelingsmaatschappijen hierin nu al een onmisbare rol.

Bij de planvorming heeft de zogenoemde Telos-Driehoek centraal gestaan. Dit is een model dat ontwikkeld is door het Brabants Centrum voor Duurzaamheidsvraagstukken. Het kan gebruikt worden om het ecologische, economisch en sociaal-cultureel kapitaal met elkaar in evenwicht te brengen. Het is van belang dat deze manier van denken ook in de uitvoering terugkomt.

Een krachtige ondersteuning van de uitvoering door de betrokken overheden is onontbeerlijk. Dit vergt een meer bedrijfsmatige en sterker op uitvoering gerichte manier van handelen van

de betrokken overheden, Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen.

Het reconstructieproces is een integraal proces. Dat vergt een grote mate van synergie in het denken en handelen van bestuurders en ambtenaren van de verschillende beleidssectoren die bij de plattelandsontwikkeling zijn betrokken. Beoordelaars van ruimtelijke of sociale en economische plannen, vergunningverleners en subsidieverstrekkers moeten in een vroegtijdig stadium bij de ontwikkeling van uitvoeringsplannen worden betrokken om kansen en haalbaarheid van projecten mee in te schatten. Dit maakt vroegtijdige bijsturing mogelijk en voorkomt teleurstelling achteraf. Daarnaast is het van belang dat financiële programma's binnen diverse overheden ontkokerd worden.

10.2 Uitvoeringsorganisatie

10.2 ↔ 6.2

In het reconstructieproces is een goede wisselwerking en samenwerking tussen de verschillende overheden, maatschappelijke partners en particulier initiatief tot stand gekomen. Gezamenlijk hebben bestuurslagen en maatschappelijke instellingen de ambities voor Peel en Maas bepaald. Deze gezamenlijke aanpak en verantwoordelijkheid, die in de voorbereidingsfase van het reconstructieplan is opgebouwd, zal in de fase van uitvoering worden voortgezet en uitgebreid. Hoofddlijn daarbij is dat de uitvoering in de streek wordt vorm gegeven. De streek weet wat er in het gebied speelt en waar de kansen liggen. De streek is ook het best in staat om snel en effectief de beoogde doelen te realiseren. De reconstructiecommissie en het samenwerkingsverband van uitvoerende partijen hebben dan ook een belangrijke rol in de uitvoering.

De provincie zal de uitvoering in Peel en Maas actief ondersteunen. Binnen de provinciale organisatie wordt een “front-office” ingericht bestaande uit provinciale medewerkers die voor de regio het eerste aanspreekpunt vormen. Deze medewerkers participeren ook in het hierboven genoemde samenwerkingsverband. De front-office binnen de provincie zal worden opgezet als één centrale ‘flexpool’. Binnen deze flexpool zijn voor Peel en Maas in ieder geval beschikbaar een gebiedscoördinator en één of meer projectmedewerkers die gezamenlijk de directe ondersteuning van de reconstructiecommissie vorm kunnen geven. Een deel van de capaciteit van de “flexpool” kan daarnaast flexibel en op tijdelijke basis worden ingezet. Deze flexibele inzet gebeurt op basis van een onderbouwde ondersteuningsvraag die in afstemming met de ondersteuning die andere partijen kunnen bieden, wordt ingevuld.

Naast het “front-office” wordt binnen de provincie ook een “back-office” ingericht die in de praktijk zal werken als vraagbaak voor vragen uit de regio en als loket cq eerste aanspreekpunt voor vragen op inhoudelijk, financieel en juridisch gebied die te specifiek zijn voor de “front-office”. De “back-office” is voorts het coördinatiepunt voor afstemming met de lijnorganisatie, de toetsing van projectvoorstellen en de provinciale programmering en monitoring.

10.3 Indicatieve kosten

10.3 ↔ 6.4

De bekostiging van het uitvoeringsproces is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Op basis van normkosten zijn de totale kosten tot 2016 berekend. Voor de realisatie van het voorkeursalternatief (doelen 2016) worden de kosten geraamd op € 301 miljoen.

De volgende tabel geeft een indicatief overzicht van de kosten per reconstructiedoel.

Tabel 10.1   Indicatief overzicht van de kosten per reconstructiedoel

Reconstructiedoelen		Kosten t/m 2016	
Proces	Procesgelden	€	900.000
Water en bodem	1. Mogelijkheden voor regionale waterberging zijn toegenomen 2. De gewenste hydrologische situatie is gerealiseerd (GGOR) 3. Waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater) en bodemkwaliteit zijn verbeterd (fosfaat, stikstof, bestrijdingsmiddelen) 4. Ecologische en landschappelijke kwaliteit van beken én kreken is verbeterd 5. Schonere bodems		
Subtotaal Water en Bodem		€	72.400.000
Milieu	6. Ammoniakdepositie op de Wav-gebieden en emissie in het totale reconstructiegebied is verminderd 7. Stankhinder is verminderd 8. Duurzame productie van energie en duurzame mestverwerking is toegenomen 9. De kwaliteit van stilte en donkere gebieden is verbeterd		
Subtotaal Milieu		€	89.100.000
Natuur	10. De EHS is gerealiseerd 11. Ecologische verbindingzones zijn gerealiseerd 12. Kwetsbare soorten zijn beschermd 13. Agrarisch natuur- & landschapsbeheer is geoptimaliseerd		
Subtotaal Natuur		€	97.000.000
Landschap en cultuurhistorie	14. Landschappelijke en cultuurhistorische waarden zijn versterkt en hersteld 15. Beeldkwaliteit van het landelijk gebied is verbeterd 16. Optimale ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's		
Subtotaal Landschap en Cultuurhistorie		€	4.000.000
Landbouw	17. Veterinaire kwetsbaarheid is verminderd 18. De ruimtelijke structuur voor de landbouw is verbeterd 19. Economische basis voor de landbouw is verbreed 20. Duurzame productie is toegenomen		
Subtotaal Landbouw		€	26.700.000
Recreatie en toerisme	21. Mogelijkheden voor toerisme en recreatie in het landelijk gebied zijn verbeterd		
Subtotaal Recreatie en toerisme		€	4.000.000

Wonen, werken en leefbaarheid	22. Sociale gevolgen van veranderingen binnen de landbouw worden opgevangen		
	23. Economische ontwikkelingen op het platteland worden gestimuleerd		
	24. De leefbaarheid in het landelijk gebied is behouden en versterkt		
	Subtotaal Wonen, werken en leefbaarheid	€	6.700.000
	Totaal	€	300.800.000

Uitgangspunt bij de gevolgde programmeringsystematiek is dat wij met het Rijk meerjarige afspraken kunnen maken. Wij willen met het Rijk elke vier jaar afspraken maken over de doelen die wij willen realiseren en het geld dat hiervoor beschikbaar wordt gesteld in het kader van het Investeringsfonds Landelijk Gebied. Na die vier jaar wordt verantwoording gegeven aan het Rijk over de uitvoering van het programma in die vier jaar.

10.4 Samenhang in regelingen en instrumenten

10.4 ↔ 6.5

Om de doelen te kunnen realiseren hebben we de beschikking over een aantal instrumenten. Bij de reconstructie van het landelijk gebied spelen zowel regulerend als stimulerend instrumentarium een rol. Het regulerende instrumentarium staat beschreven in hoofdstukken 6 en 11 van deel B. Hier gaan we vooral in op het stimulerende instrumentarium. Dat wil zeggen (financiële) steun voor projecten die bijdragen aan de reconstructie van het landelijk gebied. Naast de verschillende subsidieregelingen hebben we nog andere instrumenten die we in kunnen zetten om onze doelen te realiseren. Ook worden indien nodig nieuwe instrumenten ontwikkeld. De stimulerende instrumenten zijn ondergebracht in vijf instrumentenpakketten, die hierna worden beschreven.

10.4.1 Instrumentenpakketten

Pakket 1: Inrichting

Er bestaan vele subsidieregelingen waarvan gebruik kan worden gemaakt bij de (fysieke) herinrichting van het landelijk gebied. Voortdurend verdwijnen er regelingen en komen er nieuwe voor in de plaats. Daarom geven wij hier geen overzicht van deze regelingen. Wij constateren dat dit woud van regelingen de uitvoerders van projecten verlamt. Als we een flinke slag willen slaan in de uitvoering, moeten we de diverse subsidieregelingen bundelen. Om bestaande instrumenten meer aan te laten sluiten op de projecten en de verkoking van regelingen te verminderen, onderzoeken wij de mogelijkheid van een reconstructiefonds. Daarnaast wordt in de uitvoeringsorganisatie kennis over regelingen en instrumenten gebundeld, om vanuit één loket ondersteuning te kunnen bieden.

Het Rijk zal de diverse Rijksgeldstromen voor het landelijk gebied zoveel mogelijk gaan bundelen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). De verschillende regelingen die er nu zijn, worden gesaneerd en het detailniveau van de te realiseren doelen zal worden verminderd. Bij het ILG gaat het ook om nieuwe bestuurlijke verhoudingen, waarbij verantwoordelijkheden op de juiste plek worden gelegd. Provincie en regio's krijgen daarbij de ruimte om eigen (politieke) keuzes te maken.

Pakket 2: Grondmobiliteit

Voor de realisatie van veel doelen uit het reconstructieplan is functieverandering van landbouwgronden nodig. Dat geldt onder andere voor het realiseren van doelen op het gebied van natuur, landschap en waterberging. Maar ook voor de ruimtelijke structuur van de land-

bouw zelf, en met name de grondgebonden melkveehouderij (grote aaneengesloten huiskavels), is verwerving van gronden, een ruimtelijke herstructurering, het flexibel toedelen van gronden, en het optimaal benutten van de grondmobiliteit gewenst. Dit pakket bestaat uit de volgende instrumenten:

- *Kavelruil*. Voor het verhogen van de grondmobiliteit wordt het instrument kavelruil breed ingezet in samenhang met inbreng van gemeentegronden (grondpot) c.q. aanhaking / uitbreiding van het provinciale grondverwervingsbeleid. We stellen hiervoor voldoende en professionele uitvoeringscapaciteit beschikbaar.
- *Wettelijke herverkaveling*. In veel gebieden met gestapelde problematiek is herverkaveling bij uitstek het instrument om de doelen te realiseren. Herverkaveling is daarmee één van de belangrijkste instrumenten van de reconstructie. Hier wordt in hoofdstuk 11 nader op ingegaan.
- *Grondbank*. Voor de uitvoering van veel reconstructieprojecten moet vooraf grond worden aangekocht. In het uitvoeringsprogramma is de totale verwervingsbehoefte geraamd, evenals de benodigde hoeveelheid strategische aankopen. Voor deze strategische aankopen worden huidige BBL-gronden ingezet. Daarnaast maken Rijk en provincie gelden vrij voor strategische aankopen. De waterschappen en veel gemeenten hebben al budgetten hiervoor. De gezamenlijke partijen stemmen hun aankoopactiviteiten onderling goed af (via een aankoopoverleg).
- *Onteigening*. De Reconstructiewet biedt de mogelijkheid om het instrument onteigening in te zetten voor de realisatie van het reconstructieplan. Op dit moment willen we via verwerving op vrijwillige basis onze doelen realiseren. Bij komende planherzieningen gaan wij na of het nodig is onteigening in te zetten.

Pakket 3: Groene en blauwe diensten

Er is een veelheid aan regelingen voor de stimulering van allerlei vormen van (agrarisch) beheer van landschap, natuur en bos, en voor de ontwikkeling van bos, mensgerichte natuur en soortenbescherming. Daarnaast zijn er ook de (voorziene) regelingen ten aanzien van verdrogingsbestrijding (natschaderegeling), voor waterberging, Koopmansgebieden en groenblauwe dooradering. Wij willen deze regelingen gecoördineerd en aanvullend op elkaar inzetten. De uitvoeringsorganisatie zal een belangrijke rol spelen in deze coördinatie. In Brabant zijn nog nauwelijks regelingen beschikbaar voor blauwe diensten. Regelingen voor blauwe diensten kunnen een belangrijke rol vervullen bij de realisatie van verdrogingsherstel van natuurgebieden en realisatie van waterberging. Wij ontwikkelen een regeling voor blauwe diensten die invulling geeft aan de behoefte en aansluit op de bestaande regelingen voor groene diensten. Indien mogelijk vervangen we bestaande regelingen voor groene diensten door een integrale regeling voor groenblauwe diensten.

Pakket 4: Verplaatsen, slopen en beëindigen

Door middel van de integrale zonering willen wij de intensieve veehouderij ruimtelijk sturen. Intensieve veehouderijbedrijven krijgen in de integrale zonering geen uitbreidingsmogelijkheden op plaatsen waar ze nadelige milieugevolgen hebben (de extensiveringsgebieden en delen van verwevingsgebieden). Op plaatsen waar de nadelige milieugevolgen het kleinst zijn (de duurzame locaties in de landbouwontwikkelingsgebieden en duurzame locaties in verwevingsgebieden) bieden we veel ruimte. Wij willen de afwaartse beweging in de extensiveringsgebieden stimuleren door de in deze zone gelegen bedrijven in extensiveringsgebieden (financieel) te ondersteunen bij het beëindigen of verplaatsen. De gemeenten nemen deze verantwoordelijkheid op zich voor verplaatsing van bedrijven vanuit de extensiveringszones rondom bebouwingsconcentraties. Daarnaast willen we ook andere typen bedrijven (zoals glastuinbouw en boom- en vaste plantenteeltbedrijven) die in kwetsbare gebieden liggen (financieel)

ondersteunen bij het beëindigen of verplaatsen. Ook toeristisch-recreatieve bedrijven geven in sommige gevallen aan te willen verplaatsen, omdat zij op hun huidige locatie, veelal in de EHS, geen uitbreidingsmogelijkheden hebben. We bevorderen dat de gebouwen die na beëindiging of verplaatsing vrijkomen, gesloopt worden om het landschapsbeeld te verbeteren en de verstening van het buitengebied tegen te gaan. In de extensiveringsgebieden rondom bebouwingsconcentraties bieden we ruimte voor hergebruik van de voormalige agrarische bedrijfslocaties.

Voor dit pakket zijn de volgende instrumenten beschikbaar of in ontwikkeling:

- **Verplaatsingsregeling Intensieve Veehouderij (VIV):**
In principe kan elk intensief veehouderijbedrijf met toekomstperspectief in de extensiveringsgebieden rondom de functie natuur in aanmerking komen voor financiële ondersteuning bij verplaatsing. Hiervoor is de Verplaatsingsregeling Intensieve Veehouderij (VIV) in het leven geroepen. De achterblijvende stallen in de extensiveringsgebieden moeten worden gesloopt om de verstening van het landschap tegen te gaan. De kosten van het slopen worden vergoed in het kader van het verplaatsingsproject. In de jaren 2005-2007 heeft de provincie budget beschikbaar voor circa 60 verplaatsingen (circa € 40 mln). De provincie vraagt het Rijk ook gelden voor verplaatsing beschikbaar te stellen.
- **Beëindigingsregeling:**
Naast geld voor verplaatsing komt er geld beschikbaar voor beëindiging van intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden rondom de functie natuur. Intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden rondom de functie natuur die niet willen verplaatsen maar beëindigen, kunnen zich aanmelden voor een beëindigingsregeling. Hierbij wordt zowel een vergoeding voor het doorhalen van de dierrechten als een vergoeding voor de sloop van de leegkomende stallen (ter voorkoming van verstening van het landschap) verstrekt. In de jaren 2005-2007 heeft de provincie budget beschikbaar voor circa 75 beëindigingen (circa € 12,5 mln).
- **Ruimte voor Ruimte:**
Intensieve veehouderijbedrijven die niet in aanmerking kunnen komen of willen komen voor de beëindigingsregeling kunnen bij beëindiging gebruik maken van de bestaande 'ruimte voor ruimte'-regeling. In deze regeling worden de kosten van sloop van stallen gedragen door het bouwen van woningen. Bedrijven krijgen dan géén vergoeding voor het moeten doorhalen van de dierrechten. Deelname aan de Ruimte voor ruimteregeling staat ook open voor intensieve veebedrijven buiten extensiveringsgebieden en is vooral aan de orde wanneer bedrijven hun locatie of andere percelen hebben op een plaats waar, conform het Streekplan 2002, woningbouw in het kader van Ruimte voor Ruimte mogelijk is (in de regel aansluitend aan bestaande bebouwing).
- **Sloopregeling:**
De sloop van agrarische bebouwing die vrij komt door verplaatsing en beëindiging is in de verplaatsings- en beëindigingsregelingen opgenomen. Onafhankelijk daarvan staat ook agrarische bebouwing leeg. Wij zijn voornemens een subsidieverordening in te stellen waarin de kosten voor de sloop van overbodige agrarische bebouwing in het buitengebied (deels) vergoed wordt, onafhankelijk van de verplaatsings- en beëindigingsregelingen.
- **OntwikkelingsBureau Intensieve Veehouderij (OBIV).** Om de intensieve veehouderijbedrijven die willen verplaatsen uit een extensiveringsgebied te begeleiden, is de OBIV (voorheen OMIV) opgericht. De OBIV ondersteunt gemeenten bij de ontwikkeling van landbouwonwikkelingsgebieden. Ook worden agrarische ondernemers, die overwegen om tot bedrijfsverplaatsing te komen, hierbij ondersteunt.
- **Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij (TOM)**
Voor de glastuinbouw geldt dat bedrijven soms nu niet op de beste plekken zijn gelegen (EHS, GHS en AHS-landschap). De Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij ondersteunt

de verplaatsing van glastuinbouwbedrijven door het ontwikkelen van duurzame projectlocaties.

- Verplaatsing toeristisch-recreatieve bedrijven:
We onderzoeken de mogelijkheden voor een verplaatsingsregeling voor toeristisch-recreatieve bedrijven uit de kwetsbare gebieden.

Pakket 5: nieuwe economische dragers en leefbaarheid

Een van onze prioriteiten is het oplossen van de problematiek van de kernrandzone.

Knelpunten zijn er ten aanzien van het voorzieningenniveau in de kleine kernen, uitlooptmogelijkheden vanuit de kernen, ontwikkeling van agrarische activiteiten c.q. andere economische dragers gericht op de kernen (zorgactiviteiten, boerderijwinkels), toeristisch-recreatieve ontwikkelingen, stankoverlast, mogelijkheden voor woningbouw in relatie met stankproblematiek en ontwikkeling van landschappelijke kwaliteit van de kernrand.

Hiertoe zijn de volgende instrumenten beschikbaar:

- Sociaal-economische uitvoeringsorganisatie. Er wordt een ambtelijke werkgroep ingesteld die bestaat uit vertegenwoordigers van gemeenten en andere partijen. Deze werkgroep richt op wonen, werken en leefbaarheid. Zij zal de reconstructiecommissie enerzijds adviseren ten aanzien van sociale en economische thema's en anderzijds concrete projecten initiëren en begeleiden (o.a. de projecten die hieronder zijn beschreven). De werkgroep wordt daarbij ondersteund door een streekmanager. Deze zal enerzijds de werkgroep coördineren en anderzijds (samen met de werkgroep) concrete projecten initiëren en begeleiden.
- Dorpsontwikkelingsplannen en ruimtelijke ontwikkelingsvisies voor kernranden, bebouwingsclusters en -linten. In deze plannen en visies wordt vanuit de reconstructiedoelen, de lokale ruimtelijke problematiek (wat voor problemen zijn er in het betreffende dorp, bebouwingscluster of bebouwingslint) en de lokale sociale agenda (waaraan hechten de bewoners het meeste belang?) een lokaal toegespitst programma opgesteld, met (integrale) projecten die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid en nieuwe inkomensmogelijkheden voor agrariërs (beleid ten aanzien van Voormalige Agrarische Bedrijfsgebouwen). Het dorpsontwikkelingsplan en de ontwikkelingsvisie voor bebouwingsconcentraties en -linten wordt gezamenlijk opgesteld en uitgevoerd door bewoners, gebruikers en overheden. Iedere partij draagt vanuit zijn eigen rol bij aan de uitvoering. Door de gezamenlijke en integrale aanpak kunnen problemen opgelost worden die door een individuele of sectorale aanpak niet of veel minder snel opgelost zouden kunnen worden. Vooral het proces waarlangs het dorpsontwikkelingsplan tot stand komt (via 'dialogoog') is bepalend voor het succes van het instrument. Tot op heden is er weinig ervaring met een dergelijk proces. Dit instrument heeft daarom nog verdere ontwikkeling.
- AGRO & Co. Dit is een ontwikkelingsmaatschappij die vooral proces- en productinnovatie wil faciliteren. Daarnaast is financiële ondersteuning mogelijk, bijvoorbeeld voor omschakelende agrariërs.
- Brabants platform voor Duurzaamheidsinitiatieven. Wij hebben het initiatief genomen voor een Brabants platform voor Duurzaamheidsinitiatieven. Vanuit het platform wordt één Brabantse Duurzaamheidsagenda opgesteld. Diverse bestaande provinciale programma's gaan daarin samenwerken zoals 'Actie Brabant Duurzaam' en "Leren Voor een Duurzame Samenleving" (deels een Rijksprogramma). In het kader van de duurzaamheidsagenda worden concrete projecten die passen in de Telosdriehoek en uitgevoerd worden door allianties van partijen (bedrijfsleven, overheden, maatschappelijke organisaties), geïnitieerd en medegefinancierd.

10.4.2 Nieuwe instrumenten

In de praktijk komt het te vaak voor dat het geld dat beschikbaar is binnen bestaande regelingen niet volledig wordt benut. Tegelijk zijn er goede projecten en projectideeën die niet van de grond komen door gebrek aan geld. Hiervoor zijn twee oorzaken te benoemen. De huidige financiële regelingen zijn vaak star. Ze hebben een veelheid aan criteria, waardoor het soms bijna onmogelijk is om de projectaanvraag zo in te dienen, dat deze binnen de regeling past. Om alle goede projecten en projectideeën van de grond te krijgen, willen wij meer samenhang brengen in de inzet van bestaande instrumenten. Daarnaast willen we waar nodig nieuwe instrumenten ontwikkelen. Wij onderzoeken concreet de mogelijkheden voor nieuw instrumentarium met betrekking tot blauwe diensten, verplaatsing van recreatiebedrijven en sloop van leegstaande (agrarische) bedrijfsgebouwen. Daarnaast willen we samenwerkingsverbanden aangaan met marktpartijen, via publiek-private samenwerkingsconstructies. De ervaringen die hiermee in het verleden zijn opgedaan (OBIV, TOM, ORR (Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte)), willen we hierbij optimaal benutten.

10.5 Bestuursovereenkomsten

De problemen in de reconstructiegebieden zijn zo complex dat samenwerking van alle betrokken overheden noodzakelijk is. Daarom bepaalt de Reconstructiewet (artikel 14, lid twee) dat voorafgaand aan het (ontwerp)reconstructieplan een bestuursovereenkomst gesloten wordt tussen Gedeputeerde Staten en de besturen van de betrokken gemeenten en waterschappen. Gezien de verschillende rollen van gemeenten en waterschappen binnen het reconstructieproces hebben wij besloten twee bestuursovereenkomsten te sluiten. Op 21 februari 2003 is de bestuursovereenkomst met de waterschappen ondertekend en op 1 april 2004 de overeenkomst met gemeenten. In beide overeenkomsten staan voor de periode *tot aan de inwerkingtreding van het reconstructieplan* procesafspraken, afspraken over vergoeding van kosten en schade, evenals over de afstemming van procedures voor herziening van het bestemmingsplan.

Om de betrokkenheid van de verschillende partijen tijdens de uitvoering te waarborgen willen wij vervolgovereenkomsten met waterschappen en gemeenten sluiten. In deze overeenkomsten worden de afspraken ten aanzien van de taken en verantwoordelijkheden bij het realiseren van de uitvoeringsprojecten, de kostenverdeling, het flankerend beleid e.d. meer in detail vastgelegd. De overeenkomsten hebben het karakter van een inspanningsverplichting voor de realisatie van het plaatselijke uitvoeringsprogramma. Ze hebben een looptijd van 2005-2008.

10.6 Communicatie

Het realiseren van de ambities en succesvol uitvoeren van de voorgenomen projecten en maatregelen staat of valt met een goede communicatiestrategie en -aanpak. Deze communicatieaanpak is in voorbereiding, samen met de uitvoeringpartners in de streek. Daarbij maken wij tevens afspraken over de organisatie van de communicatie en de inzet van instrumenten, middelen en mensen.

Hierbij zijn de volgende punten van belang:

- Heldere boodschappen, zowel wat betreft het doel en de meerwaarde van het reconstructieproces in Peel en Maas als wat betreft de maatregelen en projecten die de streek onderneemt om de ambities te realiseren.
- Het uitdragen van successen, geslaagde projecten en ambities die zijn gerealiseerd.
- Transparantie in het totale proces van voorbereiding, besluitvoering, uitvoering en evaluatie van projecten en maatregelen. En:
- Investeringsinstrumenten, zoals:

- goed toegankelijke, professionele loketfuncties;
- functioneel gebruik van websites (internet);
- nieuwsbrieven;
- informatiebijeenkomsten;
- ondersteunend materiaal in de vorm van brochures e.d. over financiële regelingen, succesvolle voorbeelden, instanties en organisaties waarop voor ondersteuning een beroep kan worden gedaan;
- communicatiemateriaal waarvan de verschillende partners gebruik kunnen maken;
- persartikelen in regionale bladen en in huis-aan-huis bladen.

10.7 Monitoring

Het is gebruikelijk om bij een milieueffectrapport een aanzet te geven voor een evaluatie- en monitoringsprogramma. Dit gebeurt om na te gaan of de daadwerkelijk optredende effecten overeenstemmen met de voorspelde (milieu-)effecten. In de factsheets (zie CD-ROM) is per beoordelingscriterium een aanzet gegeven tot een evaluatie- en monitoringsmethode in relatie tot het nagestreefde doelbereik.

Binnen de provincie wordt een monitoringssysteem opgezet gericht op het uitvoerings*proces*, de *prestaties* en de (*beleids-*)*effecten* die te verwachten zijn. De in het MER gehanteerde beoordelingscriteria worden geïntegreerd in het monitoringssysteem.

Dit monitoringssysteem wordt aangeduid als Management Informatie Systeem (MIR). Dit is feitelijk een systeem van proces- en prestatie*monitoring*. Met behulp hiervan is het mogelijk om:

- de hoofdfasen van een project te volgen en de planning te bewaken (*procesmonitoring*). Bovendien worden knelpunten geregistreerd.
- de in het uitvoeringsprogramma geprogrammeerde prestaties/kosten/financiering te vergelijken met de daadwerkelijk beschikte én gerealiseerde prestaties/kosten/financiering vanuit die projecten. Op die manier wordt bewaakt of hetgeen geprogrammeerd wordt ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd (*prestatie*monitoring**).
- de ontwikkeling ten opzichte van de nulsituatie te monitoren. Hiermee wordt de invloed van de autonome ontwikkeling op de prestaties zichtbaar gemaakt (inclusief die van projecten die niet in de database zijn opgenomen).
- de uitputting van subsidieregelingen te volgen.

De *effectmonitoring* (huidige situatie, geplande effecten en reële effecten) zal begin 2005 verder zijn uitgewerkt en in het MIR beschikbaar komen.

Rapportages

De gegevens uit het MIR staan in principe ter beschikking van alle bij het reconstructieproces betrokken partners. Ze kunnen gebruikt worden ten behoeve van de verantwoordingsrapportages die conform de Reconstructiewet minimaal eenmaal in de twee jaar moeten worden opgesteld. Daarnaast bevat de MIR bijvoorbeeld gegevens ten behoeve van de jaarverslagen van de reconstructiecommissie, projectoverzichten en stand van zaken van de uitvoering.

De provincie presenteert de monitorresultaten in de vorm van rapporten en waar mogelijk ook in de vorm van kaartbeelden. Analyse van de gegevens, conclusies en aanbevelingen dienen de doelgroepen zelf te maken. Wij zullen met de reconstructiecommissie afspraken maken over het verstrekken van gegevens uit MIR.

Relatie met evaluatie

De reconstructieplannen worden na 4 jaar geëvalueerd. Dat gebeurt op basis van te zijner tijd vast te stellen “evaluatietermen”. Op basis van de evaluatieresultaten worden de plannen bijgesteld.

Het verschil tussen evaluatie en monitoring is dat de resultaten van de monitoring kunnen en moeten leiden tot verbetering van de *uitvoering* van het plan. Het plan zelf wijzigt niet. Evaluatieresultaten leiden in het algemeen wél tot bijstelling van het plan. Uiteraard zal de evaluatie gebruik maken van de informatie uit de MIR, daarnaast kan ook andere informatie verzameld worden.

11 Juridische aspecten

Op 1 april 2002 is de Reconstructiewet concentratiegebieden (Rcw) in werking getreden (staatsblad 2002, 115), met uitzondering van de artikelen 49 tot en met 97 (herverkaveling) waarvoor een latere inwerkingtreding is voorzien. Deze concentratiegebieden zijn aangewezen in de Wet herstructurering varkenshouderij (staatsblad 1998,236). Het betreft het concentratiegebied Zuid (delen van de provincies Noord-Brabant en Limburg) en het concentratiegebied Oost (delen van de provincies Gelderland, Overijssel en Utrecht). In Brabant is de gehele provincie aangewezen met uitzondering van West-Brabant, waar geen grote concentraties van intensieve veehouderijbedrijven zijn.

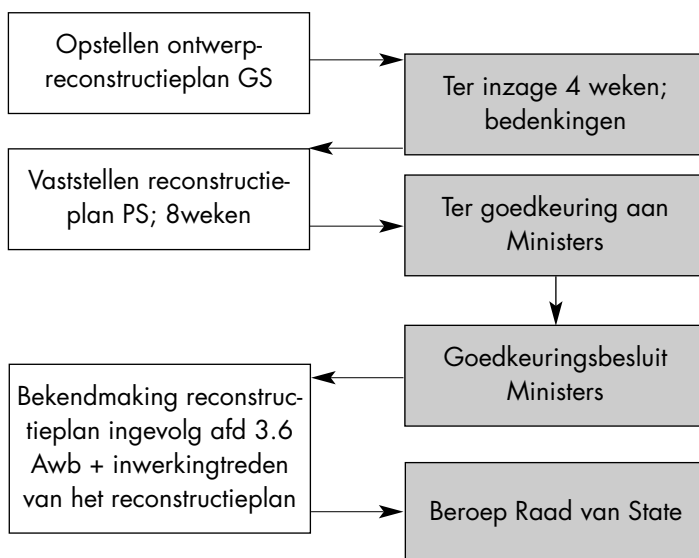
De Reconstructiewet bepaalt dat Provinciale Staten per reconstructiegebied een reconstructieplan vaststellen, waarin zij aangeven welke doelen worden nagestreefd, welke maatregelen daarvoor worden genomen en op welke manier de reconstructie vervolgens uitgevoerd zal worden. De uitvoering van het plan vindt plaats binnen een termijn van 12 jaar.

In dit hoofdstuk worden de verschillende juridisch aspecten van het reconstructieplan belicht, te beginnen met de wettelijke status, de verschillende planvormen en de procedure van het plan. Vervolgens komen enkele bijzondere onderwerpen aan de orde.

11.1 Procedure van het reconstructieplan en MER

Zoals eerder aangegeven kan het reconstructieplan ingrijpende consequenties hebben. Om die reden moet vóór de vaststelling van het reconstructieplan de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht worden gevolgd. Paragraaf 3.5.6. van de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing, met dien verstande dat de termijn voor het indienen van bedenkingen vier weken bedraagt. De vaststellingsprocedure is hieronder schematisch weergegeven.

Voorafgaand aan deze procedure heeft de reconstructiecommissie van het betreffende gebied een conceptreconstructieplan/milieueffectrapport opgesteld. Dit conceptplan is besproken in en met de streek door middel van de streekcentraalbijeenkomsten.

Het ontwerpreconstructieplan is gebaseerd op het advies van de reconstructiecommissie in de vorm van het zogenaamde tweede conceptreconstructieplan/milieueffectrapport. Het ontwerp-reconstructieplan wordt vier weken ter inzage gelegd en een ieder kan gedurende deze termijn bedenkingen indienen bij Gedeputeerde Staten. Het college doet vervolgens een afgewogen voorstel aan Provinciale Staten met betrekking tot de ingediende bedenkingen en de vaststelling van het reconstructieplan. Het vastgestelde reconstructieplan dient vervolgens door de ministers van VROM en LNV goedgekeurd te worden. Na goedkeuring van de Ministers wordt het reconstructieplan onverwijld bekendgemaakt. Het reconstructieplan treedt door deze bekendmaking in werking. Hierna staat voor een belanghebbende beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

De vaststelling van het reconstructieplan door Provinciale Staten is een besluit waarvoor een milieueffectrapportage moet worden uitgevoerd. Deze plicht is verankerd in het Besluit milieueffectrapportage 1994. Het milieueffectrapport vormt dan ook een onderdeel van het onderhavige reconstructieplan.

11.2 Wijziging van het reconstructieplan

11.2 ↔ 1.3

Gezien de duur van het reconstructieproces is het mogelijk dat toekomstige ontwikkelingen aanleiding geven tot het wijzigen van het reconstructieplan. Gedeputeerde Staten bezien elke vier jaar of het reconstructieplan gewijzigd zou moeten worden (artikel 12 lid 2). Ook het Rijk kan tussentijds om wijziging van het plan verzoeken, als daar zwaarwegende redenen voor zijn. Voor een wijziging van het plan geldt de procedure zoals in de vorige paragraaf beschreven is.

11.3 Uitwerking van het reconstructieplan

11.3 ↔ 1.3
6.3

In de praktijk zal het niet mogelijk zijn om voor alle wensen en doelstellingen direct maatregelen te formuleren. De wet biedt daarom de mogelijkheid om het reconstructieplan nader uit te werken. In het reconstructieplan moet daartoe echter wel een basis gelegd worden. Artikel 18 van de Reconstructiewet spreekt in dit verband van “.. met inachtneming van in het plan vervatte regels”.

Een uitwerking van het reconstructieplan (URP) geeft voor een deel van het reconstructiegebied of voor een bepaald thema een invulling van die “regels” (hoofddlijnen) in concrete

maatregelen en voorzieningen. Het opstellen van een uitwerking is verplicht, als er sprake is van herverkaveling van gronden.

Een uitwerking van het reconstructieplan doorloopt dezelfde procedure als het reconstructieplan (zie §11.2). Dit betekent dat het plan dient te worden vastgesteld door PS en daarna goedgekeurd door de ministers van LNV en VROM.

11.3.1 Lopende landinrichtingsprojecten

In de Reconstructiewet (artikel 97) is een overgangsregeling voor lopende landinrichtingsprojecten opgenomen. Landinrichtingsprojecten in uitvoering waarvoor de richtlijnen ten behoeve van het Plan van toedeling zijn vastgesteld, worden voortgezet binnen het wettelijk kader van de huidige Landinrichtingswet. Landinrichtingsprojecten waarvoor nog geen richtlijnen voor het plan van toedeling zijn vastgesteld worden uitgevoerd volgens de bepalingen van de Reconstructiewet.

Het landinrichtingsproject Sint-Oedenrode gaat verder onder de werking van de Landinrichtingswet.

De landinrichtingsprojecten API-A50 en Graspeel worden als uitvoeringsprojecten onder reconstructie voortgezet. In deze gebieden gaan de landinrichtingscommissies verder als uitvoeringscommissie van deze projecten.

11.3.2 Planuitwerking en herverkaveling

Om het instrument herverkaveling in te kunnen zetten is het noodzakelijk om uitwerkingsplannen van het reconstructieplan op te stellen. Overwegingen die ten grondslag liggen aan inzet van het instrument herverkaveling in een deelgebied zijn: stapeling van doelen, veel belanghebbenden en veel functie- dan wel eigendomsverandering van gronden nodig om de doelen te realiseren.

Voor Peel en Maas zullen wij in de eerste planperiode onderzoeken of het opstellen van planuitwerkingen meerwaarde oplevert of dat middels integrale uitvoeringsprojecten de doelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Het betreft de volgende prioritaire gebieden: het gebied de Maashorst en het stroomgebied van de Hooie Raam/Halsche Beek, het gebied van de “beekbuurtboeren” en het zoekgebied rivierverruiming ten noorden van Schaijk en Reek. In deze gebieden willen we de mogelijkheden onderzoeken om met het instrument herverkaveling de reconstructiedoelstellingen te realiseren.

11.4 Juridische aspecten van de uitvoering

Artikel 31 van de wet bepaalt dat Gedeputeerde Staten per reconstructiegebied een uitvoeringsprogramma vaststellen. Dit is het zogenaamde regionaal uitvoeringsprogramma (RUP). Een uitvoeringsprogramma bevat een opsomming van activiteiten die zullen worden uitgevoerd om de doelstellingen van het reconstructieplan te kunnen realiseren. Op basis van dit uitvoeringsprogramma worden er afspraken gemaakt tussen Rijk en provincie over de financiering van de uitvoering. Ten minste eenmaal in de twee jaar bekijken Gedeputeerde Staten of het regionaal uitvoeringsprogramma gewijzigd moet worden.

De wet kent ook een aantal juridische instrumenten om de doelstellingen van het plan te realiseren. Deze worden in deze paragraaf beschreven. Daarnaast wordt wanneer individuele belangen in het geding zijn flankerend beleid ingezet. Flankerend beleid wordt beschreven in hoofdstuk 12.

11.4.1 Planologische doorwerking

Een uitgangspunt van de Reconstructiewet is, dat bij de totstandkoming van een reconstructieplan alle ruimtelijk relevante aspecten van de reconstructie integraal zijn afgewogen. Daarom biedt de Reconstructiewet de mogelijkheid om in het reconstructieplan te bepalen dat de keuzes, die in het plan zijn gemaakt voor bepaalde, als zodanig aangewezen gebieden, bepalend zijn voor de ruimtelijke plannen van provincie (Streekplan) en gemeenten (bestemmingsplan). Dit wordt aangeduid met de term doorwerking. In §11.5 komt de doorwerking naar het Streekplan aan bod. In §11.6 wordt de doorwerking naar het bestemmingsplan behandeld. Daarnaast is ook de verhouding tussen het reconstructieplan en het waterschapsinstrumentarium van belang. Dit komt in §11.4.4. aan de orde.

11.4.2 Verbod artikel 36; handelingen strijdig met reconstructie

Het ter inzage leggen van een ontwerpreconstructieplan brengt bepaalde rechtsgevolgen met zich mee. Ingevolge art 36 lid 1 Rcw is het vanaf dat moment verboden handelingen te verrichten met betrekking tot onroerende zaken, die de verwezenlijking van het reconstructieplan ernstig belemmeren. Dit verbod duurt voort totdat het reconstructieplan voor die onroerende zaken verwezenlijkt is. Gedeputeerde Staten kunnen op verzoek voor dergelijke handelingen ontheffing verlenen. Als er inderdaad sprake is van een ernstige belemmering ligt het niet voor de hand dat Gedeputeerde Staten die ontheffing zullen verlenen.

Het gaat hier om feitelijke handelingen waarvoor geen vergunning nodig is. Een voorbeeld is het planten van meerjarige gewassen op percelen waarvoor in het ontwerpreconstructieplan een geheel andere functie is voorzien, bijvoorbeeld in de recreatieve sfeer. Een ander voorbeeld is het verrichten van handelingen die een beoogd waterbergingsgebied minder geschikt maken voor waterberging.

Eventuele schade die ontstaat doordat men bepaalde handelingen niet meer mag uitvoeren moet gezien worden als schade als gevolg van de reconstructie en valt derhalve onder artikel 30 Rcw zodat een dergelijke claim ingediend moet worden bij Gedeputeerde Staten.

11.4.3 Coördinatie van besluitvorming artikel 39 e.v.

Een aantal activiteiten in het kader van de uitvoering van het reconstructieplan is vergunningplichtig op grond van sectorale wetgeving. Het meest in het oog springende voorbeeld hiervan is wel de milieuvergunning voor een te verplaatsen veehouderij. Maar ook zijn vaak bouw- en aanlegvergunningen van de gemeenten en peilbesluiten van de waterschappen nodig om de uitvoering gestalte te kunnen geven. De Reconstructiewet bevat hiervoor een procedurele coördinatieregeling. GS kunnen op basis van de wet een voortvarende uitvoering van de reconstructie bevorderen door de voorbereidings- en besluitvormingsprocedures in de tijd op elkaar af te stemmen. Let wel, het gaat hier enkel om een procedurele afstemming, niet om een inhoudelijke. De initiatieven om te komen tot een gecoördineerde behandeling kunnen komen van betrokken bestuursorganen of een of meerdere aanvragers van besluiten. Ook in het geval er alleen nog maar sprake is van een voornemen voor een aanvraag kunnen GS een gecoördineerde voorbereiding bevorderen.

11.4.4 Relatie reconstructieplan en het waterschapsinstrumentarium

In aansluiting op en ter uitvoering van het reconstructieplan zal de waterhuishouding in een aantal gevallen worden gewijzigd. Op die wijzigingen is het waterschapsinstrumentarium van toepassing. De Reconstructiewet heeft geen doorwerking naar het waterschapsinstrumentarium zodat bedoeld instrumentarium volledig van kracht blijft naast de regelgeving

opgenomen in de Reconstructiewet. Dit heeft tot gevolg dat in het kader van de uitvoering van het reconstructieplan het waterschap:

- aan derden ontheffingen verleent/ weigert voor ingrepen in de waterhuishouding.
- zelf besluiten tot wijziging van de waterbeheersing neemt voor die projecten waar het waterschap zelf tot aanpassing van de waterhuishouding overgaat.
- waar nodig de waterschapskeur afstemt op de beoogde wijzigingen.

Het kan natuurlijk wel zo zijn dat in het reconstructieplan al wordt aangegeven welke doelstelling bereikt moet worden. Als dit het geval is, is het reconstructieplan bepalend en dat heeft weer zijn weerslag op een aspect als planschade.

11.5 Doorwerking naar het Streekplan

In februari 2002 hebben Provinciale Staten het Streekplan Brabant in balans vastgesteld. In dit Streekplan is al een duidelijke relatie gelegd met de reconstructie. Dit is bijvoorbeeld gebeurd in Bijlage 2: “Streekplan en revitalisering landelijk gebied”. Hierin wordt verwezen naar de “Hoofdpijnen Provinciale Uitgangspunten Reconstructie Zandgronden” van 1999 en de nota “Reconstructie aan zet; Koepelplan Reconstructie Zandgronden” van juni 2001.

Bij het opstellen van het onderhavige reconstructieplan is het Streekplan als uitgangspunt genomen. Desondanks hebben zich bij het opstellen van de gewenste ruimtelijke indeling van het reconstructiegebied enkele ontwikkelingen aangediend, die noodzaken tot afwijken van het geldend Streekplan.

De Reconstructiewet maakt het mogelijk om in een reconstructieplan af te wijken van het Streekplan. In dat geval, geldt de vaststelling van het reconstructieplan op grond van artikel 11 lid 5 en artikel 16 Rcw voor deze onderdelen van rechtswege als een herziening van het Streekplan. Er is geen afzonderlijk besluit van Provinciale Staten meer nodig op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO).

Hoewel de Reconstructiewet hierin niet voorziet, is de Provinciale Planologische Commissie vanwege de ruimtelijke impact van het reconstructieplan in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de belangrijkste ruimtelijke elementen van het plan.

Op de volgende onderdelen geldt dit reconstructieplan als een herziening van het Streekplan Brabant in balans:

1. Ten aanzien van de integrale zonering voor de intensieve veehouderij betreft het de volgende onderdelen:
  - Het aanwijzen van (secundair) landbouwontwikkelingsgebied:
    - in een deel van het zoekgebied voor rivierverruiming ten noordoosten van Schaijk;
    - in GHS-landbouw en AHS-landschap.
  - Het plaatselijk begrenzen van een deel van de kernrandzone als verwevingsgebied.
  - Het plaatselijk begrenzen van de zone tussen 220 en 250 meter rondom A-gebieden als verwevingsgebied.
  - Het rekenen van nertsenhoudertijen tot de intensieve veehouderij.
  - In alle overige gevallen waarbij in het reconstructieplan ten aanzien van het agrarisch vestigingsbeleid voor de intensieve veehouderij afwijkende mogelijkheden worden geboden ten opzichte van het Streekplan 2002.
2. Het aanwijzen van een aantal zoekgebieden regionale waterberging 2050 buiten de eerdere begrenzing van het Streekplan.
3. De begrenzing van de RNLE'n voorzover daarbij is afgeweken van de kaders die het Streekplan 2002 daarvoor geeft.

4. In het accentgebied boom- en vaste plantenteelt is nieuwvestiging van verplaatsende boom- en vaste plantenteeltbedrijven onder voorwaarden mogelijk.

11.6 Doorwerking naar bestemmingsplannen

De Reconstructiewet (Rcw) gaat ervan uit dat het instrumentarium van de Wet op de Ruimtelijke Ordening ook in relatie tot reconstructieplannen het uitgangspunt blijft vormen en dat de in artikel 27 van de Rcw opgenomen regeling van doorwerking in het gemeentelijk planologisch beleid als sluitstuk dient. Een sluitstuk om te bereiken dat ontwikkelingen, die gewenst zijn ten behoeve van de uitvoering van het plan, op een procedureel betrekkelijk eenvoudige manier kunnen worden gerealiseerd maar dat daarnaast ook ontwikkelingen, die niet passen in het reconstructieplan, kunnen worden tegengegaan. Dit alles in afwachting van de noodzakelijke aanpassing van bestemmingsplannen.

Deze vorm van doorwerking betekent dat in het kader van een reconstructieplan voor deze onderdelen een volledige planologische afweging wordt gemaakt, die bepalend is voor het gemeentelijk beleid. Het instrument is vooral bedoeld om activiteiten, die gericht zijn op het verwezenlijken van het plan en die expliciet in het plan zijn voorzien - “ter uitvoering van” - op een procedureel eenvoudige wijze te kunnen realiseren. Bijvoorbeeld inrichtingsmaatregelen als opgenomen in artikel 11 lid 4 Rcw. Verder biedt het instrument de mogelijkheid om ontwikkelingen tegen te gaan, die in strijd zijn met het reconstructieplan.

De doorwerking in het gemeentelijk planologisch beleid op grond van artikel 27 Rcw omvat de volgende elementen:

1. Doorwerking vindt alleen plaats voor de in het reconstructieplan (of een latere wijziging of uitwerking) als zodanig aangeduide gebieden. Er is geen nader besluit nodig om de doorwerking te realiseren.
2. Het reconstructieplan geldt als voorbereidingsbesluit in de zin van artikel 21 WRO waardoor ongewenste ontwikkelingen kunnen worden voorkomen. Er ontstaat een aanhoudingsplicht voor aanvragen om bouwvergunning, die in overeenstemming zijn met het geldend bestemmingsplan. Ook ontstaat er een aanhoudingsplicht voor aanvragen voor een aanlegvergunning.
3. Een reeds bestaande aanhoudingsplicht op grond van een gemeentelijk voorbereidingsbesluit of een in procedure gebracht bestemmingsplan geldt niet voor aanvragen voor projecten ter uitvoering van een reconstructieplan.
4. Bij strijd tussen een reconstructieplan en een geldend bestemmingsplan geldt het reconstructieplan als vrijstellingsbesluit ex artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voor (bouw)werken, die voortvloeien uit het reconstructieplan.
5. Een op grond van een gemeentelijk besluit bestaande aanlegvergunningplicht geldt niet voor werken en werkzaamheden ter uitvoering van een reconstructieplan.
6. Bij strijd tussen een reconstructieplan en een leefmilieuverordening (Wet stads- en dorpsvernieuwing), blijven de voorschriften van de leefmilieuverordening buiten toepassing.

Dit is dus een behoorlijk ingrijpende regeling, die sterk afwijkt van de gewone regeling in de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Dit ingrijpend karakter wordt nog geaccentueerd doordat artikel 29 lid 3 van de Reconstructiewet bepaalt, dat er geen bedenkingen kunnen worden ingediend en dat er ook geen beroep mogelijk is tegen die onderdelen van een bestemmingsplan, die voortvloeien uit een bekendgemaakt reconstructieplan. Wanneer in een reconstructieplan artikel 27 van toepassing is verklaard, is er voor dat onderdeel sprake van een duidelijke keuze waartegen in het kader van het reconstructieplan volledige rechtsbescherming openstaat.

Het zou een doublure zijn indien vervolgens in het kader van het bestemmingsplan de keuze uit het reconstructieplan weer ter ten principale en zelfs tot en met de Afdeling bestuursrecht-spraak ter discussie gesteld zou kunnen worden.

Omdat de geldende bestemmingsplannen in de meeste gevallen nog niet in overeenstemming zijn met dit reconstructieplan en de aanpassing veelal nog enige tijd op zich zal laten wachten, verklaren wij artikel 27 van de wet van toepassing op de volgende onderdelen van dit plan:

- de begrenzing en werking van de landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden (ofwel: de integrale zonerings voor de intensieve veehouderij);
- de begrenzing en werking van het in te richten waterbergingsgebied de Ham-Havelt;
- de begrenzing en werking van de 500 meter zones rondom de natte natuurschone St. Annabosch, Hooge Raam/Halsche Beek en De Vilt.

De hiervoor omschreven doorwerking geldt totdat de bestemmingsplannen in overeenstemming zijn gebracht met het reconstructieplan en ook daadwerkelijk van kracht zijn geworden. Met de gemeenten zijn overigens in het kader van de bestuursovereenkomst afspraken gemaakt over de noodzakelijke aanpassing van hun bestemmingsplannen.

11.6.1 Integrale zonerings intensieve veehouderij

In § 6.9.1 is ingegaan op de uitgangspunten die wij gehanteerd hebben bij de integrale zonerings. In deze paragraaf zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij in de extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden beschreven. Om de reikwijdte van deze ontwikkelingsmogelijkheden te kunnen overzien is een eenduidige begripsbepaling noodzakelijk. In onderstaand kader zijn de begrippen *uitbreiding*, *hervestiging*, *nieuwvestiging*, *omschakeling*, *bouwblok*, *bouwblok op maat*, *bouwwrecht*, *concrete initiatieven voor uitbreiding en duurzame locatie intensieve veehouderij* gedefinieerd.

Voor zover er sprake is van een gemengd bedrijf geldt het hierna geformuleerde beleid enkel voor de intensieve veehouderijtak van dat bedrijf.

Begripsbepaling in verband met de integrale zonering intensieve veehouderij

Uitbreiding

Onder uitbreiding van een agrarisch bedrijf wordt verstaan een vergroting van het bestaande bouwblok.

Hervestiging van een agrarisch bedrijf

Het verplaatsen van een bestaand agrarisch bedrijf van het ene agrarisch bouwblok naar een ander agrarisch bouwblok

Nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf

De projectie van een agrarisch bouwblok op een locatie die volgens het ter plaatse geldende bestemmingsplan niet is voorzien van een bouwblok

Omschakeling

Het overstappen van de ene agrarische bedrijfsvorm in een andere agrarische bedrijfsvorm dan wel het overstappen van een niet-agrarisch gebruik in een agrarische bedrijfsvorm. Daarbij wordt onder agrarische bedrijfsvormen verstaan:

- Grondgebonden agrarisch bedrijf
- Niet-grondgebonden agrarisch bedrijf, anders dan een intensieve veehouderij
- Intensieve veehouderij
- Glastuinbouwbedrijf

Een en ander volgens de definities als opgenomen in het Streekplan Noord-Brabant 2002 (blz. 151 e.v.)

Bouwblok

Een in een bestemmingsplan vastgelegde ruimtelijke eenheid, waarbinnen de bebouwing en voorzieningen ten behoeve van een bestemming dient te worden geconcentreerd.

Bouwblok op maat

Het bouwblok op maat principe gaat uit van de normaal te voorziene ontwikkelingsmogelijkheden binnen een planperiode met een afweging naar de kwaliteiten van het omliggend gebied en de concrete bedrijfseconomische omstandigheden. Hierbij worden de bestaande bebouwing en voorzieningen vervat in een bouwvlak, wordt rekening gehouden met een uitbreiding van ca 15% (zie bijlage 5 voor een toelichting).

Bouwrecht

Een rechtstreeks - zonder vrijstellings- of wijzigingsprocedure - aan een bestemmingsplan c.q. een daarbinnen opgenomen bouwblok te ontfangen recht om bebouwing te mogen oprichten.

Concrete initiatieven voor uitbreiding

Van concrete initiatieven voor uitbreiding is sprake indien op de datum van de ter visie legging van het ontwerpreconstructieplan bij de gemeente daarvoor een ontvankelijke bouwaanvraag is ingediend. Onder ontvankelijke bouwaanvraag wordt verstaan de aanvraag die met toepassing van artikel 4:5 Algemene wet bestuursrecht juncto artikel 47 Woningwet door burgemeester en wethouders in behandeling is genomen.

Duurzame locatie intensieve veehouderij

Een bestaand agrarisch bouwblok met een zodanige ligging dat het zowel vanuit milieuoogpunt (ammoniak, stank en dergelijke) als vanuit ruimtelijk oogpunt (natuur, landschap en dergelijke) verantwoord is om het in verwevingsgebied te laten groeien tot een bouwblok van maximaal 2,5 hectare en in landbouwontwikkelingsgebieden tot in eerste instantie maximaal 2,5 hectare.

Extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden

a. Extensiveringsgebieden

Een *extensiveringsgebied* is volgens de Reconstructiewet een “ruimtelijk begreemd gedeelte van het reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk wordt gemaakt.”

Dit betekent dat voor extensiveringsgebieden het volgende beleid geldt:

Algemeen

1. Uitbreiding, hervestiging en nieuwvestiging is op grond van de wet in extensiveringsgebieden niet toegestaan.
2. Gezien de doelstellingen van de Reconstructiewet in extensiveringsgebieden is omschakeling naar een vorm van intensieve veehouderij evenmin toegestaan aangezien omschakeling een toename betekent van de intensieve veehouderij.

Voor een bestaand bedrijf gelden mede gelet op hetgeen in de overeenkomst van Cork, d.d. 11 juli 2003 is overeengekomen de volgende beleidsuitgangspunten:

Toekenning van bouwblokken

Aan bestaande intensieve veehouderijen wordt een ‘bouwblok op maat’ toegekend. Het vertrekpunt hierbij is het respecteren van in (actuele) bestemmingsplannen toegekende bouwrechten. De volgende randvoorwaarden worden hierbij in acht genomen:

3. Bouwrechten in bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan van 1992 en 2002 worden gerespecteerd en zijn vervat in een daarop gebaseerd bouwblok.
4. Bouwrechten die zijn vastgelegd in bestemmingsplannen die *niet* zijn gebaseerd op het Streekplan van 1992 krijgen een beoordeling volgens “bouwblok op maat” (zoals gebruikt in het Streekplan van 1992) waarbij er alleen voor aantoonbaar concrete initiatieven passend binnen het vigerende bestemmingsplan een uitbreiding van de bebouwing met maximaal 15% wordt meegenomen.
5. Bouwrechten die zijn vastgelegd in bestemmingsplannen die *niet* zijn gebaseerd op het Streekplan van 1992 en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven, komen te vervallen. Hier wordt ter bepaling van de bouwrechten een strakke lijn om de bebouwing van de intensieve veehouderij getrokken.

Uitbreiding

Bouwblokken die zijn vastgesteld volgens het hierboven onder 3 bepaalde uitgangspunt mogen ten behoeve van het voldoen aan de wettelijke vereisten met betrekking tot het dierenwelzijn worden uitgebreid.

Uitbreiding van de bebouwing ten behoeve van het voldoen aan de wettelijke vereisten met betrekking tot het dierenwelzijn in de hierboven onder 4 en 5 bedoelde situaties is mogelijk.

In bijzondere gebieden, zoals de EHS, dicht op de EHS of in Belvédèregebieden, worden bedrijven actief benaderd om ongewenste uitbreiding, die op grond van de voorgaande regels gerealiseerd zou kunnen worden, te voorkomen. Getracht wordt de invulling van niet gebruikte rechten hiermee te voorkomen. Argumenten hiervoor zijn onder andere het terugdringen van emissie en depositie van stank en ammoniak in de nabijheid van of op daarvoor gevoelige gebieden of objecten en van verstening.

Om de genoemde actieve benadering te kunnen volgen wordt halfjaarlijks door de gemeenten verslag uitgebracht aan de reconstructiecommissie. Indien door nalaten van een actieve

benadering er toch ongewenste uitbreiding plaatsvindt, dan zullen voor de locaties in een latere fase van het reconstructieproces geen gemeenschappelijke middelen beschikbaar worden gesteld.

b. Verwevingsgebieden

Een *verwevingsgebied* is volgens de Reconstructiewet een “ruimtelijk begrensd gedeelte van het reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is, mits de ruimtelijke kwaliteit of functies zich daar niet tegen verzetten.”

Dit betekent dat voor verwevingsgebieden het volgende beleid geldt:

Algemeen

1. Nieuwe bouwblokken zijn niet toegestaan.
2. Hervestiging en omschakeling naar een intensieve veehouderij binnen een bestaand bouwblok is mogelijk mits de locatie kan worden aangemerkt als duurzaam.
3. Een locatie voor een intensieve veehouderij is duurzaam, tenzij de omgevingskwaliteiten anders uitwijzen. De handleiding duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij (GS-besluit d.d 2 december 2003, hierna te noemen “de handleiding”) dient hierbij als toetsingskader.
4. Op duurzame locaties geldt dat voor een vergroting van het bouwblok tot een omvang van 1,5 ha het goedkeuringsvereiste van Gedeputeerde Staten vervalt indien de gemeenten dit in hun bestemmingsplannen als zodanig hebben bepaald.
5. Het bepaalde in lid 4 geldt niet voor een vergroting van het bouwblok boven 1,5 ha.

Toekenning van bouwblokken

6. Voor de vaststelling van een bouwblok worden bouwrechten in bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 en 2002 gerespecteerd. Enkel op een duurzame locatie is uitbreiding mogelijk tot maximum 2,5 ha. Indien er al sprake is van een groter bouwblok dan 2,5 ha zal maatwerk worden geleverd waarbij zuinig ruimtegebruik uitgangspunt is.
7. Bouwrechten die zijn vastgelegd in bestemmingsplannen die *niet* gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 krijgen een beoordeling volgens het “bouwblok op maat” principe waarbij er alleen voor aantoonbaar concrete initiatieven een uitbreiding van de bebouwing met maximaal 15% wordt meegenomen, tenzij sprake is van een duurzame locatie in welk geval er met toepassing van de handleiding een bouwblok van maximaal 2,5 ha kan worden toegekend.
8. Bouwrechten die zijn vastgelegd in bestemmingsplannen die *niet* zijn gebaseerd op het Streekplan van 1992 en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven, komen te vervallen. Hier wordt ter bepaling van de bouwrechten een strakke lijn om de bebouwing van de intensieve veehouderij getrokken, tenzij sprake is van een duurzame locatie in welk geval er met toepassing van de handleiding een bouwblok van maximaal 2,5 ha kan worden toegekend.

Uitbreiding

Bouwblokken die zijn vastgesteld volgens het hierboven onder 6 bepaalde uitgangspunt, mogen ten behoeve van het voldoen aan de wettelijke vereisten met betrekking tot het dierenwelzijn worden uitgebreid, tenzij het een duurzame locatie betreft in welk geval uitbreiding tot maximaal 2,5 ha is toegestaan

Uitbreiding ten behoeve van het voldoen aan de wettelijke vereisten met betrekking tot het

dierenwelzijn in de hierboven onder 7 en 8 bedoelde situaties is mogelijk middels uitbreiding van de bebouwing, tenzij sprake is van een duurzame locatie in welk geval uitbreiding van het bouwblok tot maximaal 2,5 ha is toegestaan.

c. Landbouwontwikkelingsgebieden

Een *landbouwontwikkelingsgebied* (LOG) is volgens de Reconstructiewet “een ruimtelijk begreemd gedeelte van het reconstructiegebied met het primaat landbouw, dat geheel of gedeeltelijk voorziet, of in het kader van de reconstructie zal voorzien in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij”.

Dit betekent dat voor landbouwontwikkelingsgebieden het volgende beleid geldt:

Algemeen

- a) Nieuwe bouwblokken zijn mogelijk op basis van de hieronder beschreven voorwaarden en alleen voorzover dit gepaard gaat met het planologisch, juridisch en feitelijk (gefaseerd) opheffen van een bouwblok bestemd voor de intensieve veehouderij buiten een verwevings- of landbouwontwikkelingsgebied.
- b) De (gezamenlijke) omvang van de op te heffen locatie(s) zoals bedoeld onder a) bedraagt tenminste de omvang van één volwaardig bedrijf per nieuw bouwblok.
- c) Een nieuw bouwblok is enkel mogelijk voor de vestiging van een volwaardig bedrijf.
- d) In de op plankaart 2 als zodanig aangegeven secundaire landbouwontwikkelingsgebieden zijn nieuwe bouwblokken niet mogelijk.
- e) Indien de Brabantbrede balans van in- en uitplaatsing zulks vereist kan middels een in de gemeentelijke bestemmingsplannen op te nemen wijzigingsbevoegdheid worden bepaald dat nieuwvestiging in een secundair landbouwontwikkelingsgebied onder de in het reconstructieplan geldende voorwaarden is toegestaan.
- f) Hervestiging op en omschakeling binnen een bouwblok is mogelijk.
- g) Omschakeling van een agrarisch bouwblok naar een bouwblok voor niet-agrarische bedrijvigheid of burgerbewoning is niet toegestaan.
- h) In een landbouwontwikkelingsgebied is ruimte voor mestverwerkingsinstallaties onder de voorwaarden als bepaald in het Streekplan Noord-Brabant 2002 (blz 127).
- i) Op duurzame locaties geldt dat voor een vergroting van het bouwblok tot een omvang van 2,5 ha het goedkeuringsvereiste van Gedeputeerde Staten vervalt indien de gemeenten dit in hun bestemmingsplannen als zodanig hebben bepaald.
- j) Het bepaalde onder i geldt niet voor een vergroting van het bouwblok boven 2,5 ha en evenmin bij nieuwvestiging.
- k) Nieuwvestiging is alleen toegestaan als binnen Peel en Maas uitplaatsing uit extensiveringsgebied of bestaand stedelijk gebied plaatsvindt.

Toekenning van bouwblokken

Toekenning van bouwblokken geschiedt voorts op één van de volgende wijzen:

- I. Toekenning van een bouwblok geschiedt onder de voorwaarde dat door middel van onderzoek van een deskundige is aangetoond dat binnen een straal van 10 km van de beoogde nieuwvestigingslocatie geen reële mogelijkheid bestaat om het bedrijf te (her)vestigen op een bestaande of voormalige agrarische bedrijfslocatie, of op een niet-agrarische locatie.
- II. Toekenning van bouwblokken ter uitvoering van een ontwikkelingsplan is alleen toegestaan op basis van een ontwikkelingsplan dat naar het oordeel van Gedeputeerde Staten voldoet aan de volgende vereisten:
  - a. het plan leidt tot een optimale benutting van het landbouwontwikkelingsgebied voor

- de intensieve veehouderij ('efficiënt ruimtegebruik');
- b. het aantal nieuwvestigingen staat in een redelijke verhouding tot het aantal (her)vestigingen van intensieve veehouderijen op een agrarische bedrijfslocatie, of op een niet-agrarische locatie binnen het landbouwontwikkelingsgebied.
- c. het plan voorziet in een passende herbestemming of de sloop en verwijdering van bedrijfsbebouwing (woning, stallen of andere gebouwen en bouwwerken) die niet meer worden benut als gevolg van de verplaatsing van intensieve veehouderijen naar of binnen het landbouwontwikkelingsgebied;
- d. het plan leidt tot een goede beeldkwaliteit van het landbouwontwikkelingsgebied;
- e. het plan voldoet aan het relevante milieu- en waterbeleid (watertoets).
- f. het plan draagt duidelijk bij aan het verdergaand dan wettelijk vereist duurzamer maken van de bedrijfsvoering van de intensieve veehouderij bedrijven in het landbouwontwikkelingsgebied.

Uitbreiding van bouwblokken

Uitbreiding van bouwblokken is met inachtneming van relevante wet- en regelgeving onbeperkt mogelijk. Dit voor zover nodig, gezien de beoogde bedrijfsomvang en -opzet ("bouwblok op maat").

Toelichting vestigingbeleid in landbouwontwikkelingsgebieden

Algemeen

De beleidstekst voorziet in twee mogelijkheden voor de nieuwvestiging van een intensieve veehouderij, namelijk in het kader van een ontwikkelingsplan voor een landbouwontwikkelingsgebied en los daarvan. Op deze manier wordt de beweging afwaarts van extensiveringsgebieden bevorderd.

In beide situaties moet tegenover elke nieuwvestiging een volledige beëindiging staan buiten een verwevings- of landbouwontwikkelingsgebied. Daarbij wordt de bestemming aangepast en worden vergunningen ingetrokken. De gebouwen voor intensieve veehouderij worden voor zover doelmatig gesloopt. Dat betreft zowel de stallen als andere gebouwen, bouwwerken, waaronder sleufsilo's, en verhardingen. Sloop is niet altijd doelmatig, omdat bijvoorbeeld de stallen (gedeeltelijk) kunnen worden gebruikt voor een andere, passende functie.

Het slopen zal deels financieel worden ondersteund vanuit verplaatsingsregelingen. Toch is het nodig deze bepaling op te nemen omdat niet alle verplaatsingen met financiële ondersteuning hoeven plaats te vinden, bijvoorbeeld via gefaseerde verplaatsing.

Alleen uitplaatsing van een volwaardig bedrijf buiten een verwevings- of landbouwontwikkelingsgebied geeft recht op een nieuw bouwblok. Dit hoeft niet per sé om één bedrijf te gaan; ook is het mogelijk dat meerdere kleinere locaties die te samen de omvang hebben van een volwaardig bedrijf worden uitgeplaatst. Om te voorkomen dat nieuwe bouwblokken in landbouwontwikkelingsgebieden ondoelmatig worden gebruikt, geldt het vereiste van een volwaardig bedrijf.

Onderdeel I

Hier gaat het om nieuwvestigingen buiten het kader van een ontwikkelingsplan voor een landbouwontwikkelingsgebied, met andere woorden 'losse initiatieven'. Zulke nieuwvestigingen moeten mogelijk zijn, omdat anders de nieuwvestigingsmogelijkheden geheel afhankelijk zouden zijn van het bestaan van ontwikkelingsplannen voor landbouwontwikkelingsgebieden. In dat geval zou de prikkel voor een afwaartse beweging te gering kunnen zijn, vanwege het ontbreken van voldoende ontwikkelingsplannen. Naarmate meer landbouwontwikkelingsgebieden worden ontwikkeld - al dan niet met een ontwikkelingsplan - wordt het moeilijker nog losse nieuwvestiging te realiseren.

De voorwaarde die er aangekoppeld is beoogt recht te doen aan het uitgangspunt dat gebruikmaking van een bestaande locatie de voorkeur verdient boven nieuwvestiging. In de praktijk is gebleken dat binnen een straal van

10 km meestal wel mogelijkheden zijn om een bestaande locatie te benutten.

Daarvoor moet wel een degelijk onderzoek worden verricht. Dat onderzoek bestaat uit:

- een inventarisatie van alle beschikbare bestaande bouwblokken (agrarisch en niet-agrarisch) met een beoordeling van de geschiktheid voor vestiging van het bedrijf;
- een inventarisatie van alle geschikte locaties (agrarisch en niet-agrarisch) in de landbouwontwikkelingsgebieden binnen de 10 km en een beoordeling op beschikbaarheid (is de locatie te koop te krijgen) binnen een termijn van 6 maanden.

Onderdeel II, algemeen

Hier gaat het om de nieuwvestigingen in het kader van een ontwikkelingsplan voor een landbouwontwikkelingsgebied. De beoordeling van het ontwikkelingsplan is aan Gedeputeerde Staten. Deze vragen, alvorens het te beoordelen, de reconstructiecommissie om advies over het ontwikkelingsplan. Wie het plan maakt laten we in het midden. Ook zijn de vorm en inhoud in principe vrij, zolang het plan maar voldoet aan de gestelde eisen. Zo is maatwerk op gebiedsniveau mogelijk.

Onderdeel II, onder a

Hier staat de planologische hoofddoelstelling: het landbouwontwikkelingsgebied moet optimaal worden ingericht voor de intensieve veehouderij.

Onderdeel II, onder b

Dit onderdeel beoogt recht te doen aan het uitgangspunt dat gebruikmaking van een bestaande locatie de voorkeur verdient boven nieuwvestiging. De 'redelijke verhouding' tussen nieuwe en bestaande vestigingslocaties moet worden bepaald naar de omstandigheden van het landbouwontwikkelingsgebied: hoeveel geschikte bestaande locaties zijn er en hoeveel daarvan komen er binnen afzienbare tijd werkelijk beschikbaar, hoeveel belangstelling is er voor (her)vestiging in dit landbouwontwikkelingsgebied (zowel vanuit extensiveringsgebieden, als vanuit elders, als vanwege ondernemers binnen het landbouwontwikkelingsgebied), en hoe pakt e.e.a. financieel uit. Onder de bestaande locaties kunnen ook RBV-locaties vallen.

Onderdeel II, onder c

Dit onderdeel beoogt verplaatsingen van intensieve veehouderijen samen te laten gaan met sloop van de niet meer in gebruik zijnde gebouwen en bouwwerken, ook wanneer deze in een verwevingsgebied of in een landbouwontwikkelingsgebied liggen. Dat betreft zowel de stallen als andere gebouwen en bouwwerken, waaronder sleufsilo's en verhardingen. Sloop is niet altijd doelmatig, omdat bijvoorbeeld de stallen (gedeeltelijk) kunnen worden gebruikt voor een andere, passende, functie. In dat geval kan het slopen achterwege blijven.

Onderdeel II, onder d

Landbouwontwikkelingsgebieden dienen een goede beeldkwaliteit te krijgen. Het opstellen van een beeldkwaliteitsplan is hiervoor het geëigende instrument.

Onderdeel II, onder f

Het is nadrukkelijk de bedoeling dat ontwikkeling, inrichting en gebruik van de landbouwontwikkelingsgebieden dusdanig is, dat de intensieve veehouderij verdergaand verduurzaamt. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld realisatie van gesloten bedrijven, samenwerking in de productieketen, minimalisering van reststoffen etc. GS dagen de initiatiefnemers voor ontwikkelingsplannen uit te komen met (innovatieve) voorstellen in het ontwikkelingsplan. Daarnaast zijn prikkels vanuit de markt en subsidies van belang voor verduurzaming.

11.6.2 Waterberging in concreet begrensde gebieden

In § 6.2.1 is opgenomen dat het realiseren van waterbergingsgebieden een van de drie sporen is om regionale waterlast te voorkomen. In dit plan zijn daarom voorlopige reserveringsgebieden 2050 aangewezen waar kapitaalintensieve functies in principe gewerd worden. Daarnaast is op plankaart 1 het gebied Ham-Havelt op perceelsniveau begrensd als 'in te richten waterbergingsgebied'. Voor dit gebied is de inrichting, of in elk geval de start daarvan, voorzien in de eerste planperiode.

Besloten is om voor Ham-Havelt het instrument planologische doorwerking uit artikel 27 van de Reconstructiewet in te zetten. Dit betekent dat het gebied Ham-Havelt zoals begrensd op plankaart

1 met de vaststelling van dit plan is aangewezen als gebieden waar een voorbereidingsbesluit geldt als bedoeld in artikel 21, eerste lid van de wet op de Ruimtelijke Ordening.

Aan dit voorbereidingsbesluit is een aanlegvergunningstelsel gekoppeld als hieronder beschreven.

In dit gebied mogen enkel ontwikkelingen plaatsvinden die neutraal of dienstbaar zijn aan het doel van waterberging en worden ontwikkelingen die daarmee in strijd zijn gewerd. Om de reikwijdte van de ontwikkelingsmogelijkheden te kunnen overzien is een eenduidige begripsbepaling noodzakelijk. In § 11.6.1 zijn reeds de begrippen *uitbreiding*, *hervestiging*, *nieuwvestiging*, *omschakeling*, *bouwblok* en *bouwrecht* gedefinieerd. In onderstaand kader zijn de begrippen agrarisch bedrijf, bouwwerk en bebouwing gedefinieerd.

Begripsbepaling in verband met regionale waterberging

Begrippen verbonden met de landbouw

Agrarisch bedrijf

Een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen of het houden van dieren.

Overige begrippen

Bouwwerk

Elke constructie van enige omvang, van hout, steen, metaal of ander materiaal, die hetzij direct, hetzij indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.

Bebouwing

Eén of meerdere bouwwerken.

Beleidsuitgangspunten voor bebouwing

In het gebied Ham-Havelt geldt voor agrarische bedrijven het volgende beleid (voor zover van toepassing):

- Nieuwe bouwblokken zijn niet toegestaan;
- Hervestiging en omschakeling is mogelijk mits dit niet gepaard gaat met een uitbreiding;
- Uitbreiding is enkel mogelijk indien en voor zover het waterbergend vermogen van het gebied niet onevenredig wordt aangetast;
- Uitbreiding van de bebouwing binnen een bestaand bouwblok is mogelijk

In het gebied Ham-Havelt geldt voor overige bebouwing het volgende beleid (voor zover van toepassing):

- Bebouwing die ten dienste staat van waterberging is mogelijk tot een hoogte van maximaal 2 meter;
- Bebouwing die niet ten dienste staat van waterberging is mogelijk indien en voor zover het waterbergend vermogen van het gebied niet onevenredig wordt aangetast.

Aanlegvergunningstelsel

1. Behoudens het bepaalde in lid 2 is het verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) op en in de gronden van een concreet begrensd waterbergingsgebied, de hierna aangegeven werken, of werkzaamheden uit te voeren:
  - a. Ophogen van gronden;
  - b. Het aanbrengen van kaden of het wijzigen daarvan.
2. Alvorens te beslissen over een aanvraag voor een aanlegvergunning als bedoeld in lid 1 horen burgemeester en wethouders het ter plaatse bevoegde waterstaatsgezag.
3. Het in lid 1 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van de volgende werken en werkzaamheden:
  - a. Werken en werkzaamheden in het kader van het normale beheer en onderhoud
  - b. Werken en werkzaamheden, waarmee is of mag worden begonnen op moment van in werking treden van het reconstructieplan.
4. Indien voor concreet begrensde waterbergingsgebieden op grond van gemeentelijke bestemmingsplannen een aanlegvergunningstelsel van kracht is, zijn de daarin genoemde andere werken en/of werkzaamheden slechts toelaatbaar indien door die andere werken en/of werkzaamheden of door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen de functie van waterberging niet onevenredig wordt of kan worden aangetast.

11.6.3 500 meter zones rondom natte natuurparels

In dit reconstructieplan worden maatregelen voorgesteld om met prioriteit de sectorale waterdoelen in natte natuurparels te behalen. Om te voorkomen dat de huidige hydrologische situatie van de natte natuurparels verder verslechtert, wordt er een beschermingsbeleid gevoerd. Dit beschermingsbeleid heeft betrekking op de natte natuurparels, inclusief de zogenaamde 'beschermingszone natte natuurparel' (een zone van gemiddeld 500 meter daaromheen). De concrete begrenzing van deze gebieden zal door GS begin 2005 worden vastgesteld in het kader van de wijziging van de Verordening waterhuishouding. Op plankaart 1 zijn deze gebieden weergegeven.

Het beleid in deze gebieden is gericht op het verbeteren van de condities voor de natuur en externe bescherming voor ingrepen die een ongewenste beïnvloeding van natuurwaarden kunnen hebben. Er is een hydrologisch standstill van toepassing. Er mogen in het gebied of in de omgeving geen activiteiten plaatsvinden die een verslechtering van de situatie in de natte natuurparel tot gevolg hebben. Dit wordt geregeld via de provinciale Verordening waterhuishouding en de waterschapskeuren.

Om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen zijn op plankaart 1 de natte natuurparels en beschermingszones aangegeven. Hiervoor geldt planologische doorwerking in de zin van artikel 27 van de Reconstructiewet met daaraan gekoppeld het hieronder opgenomen aanlegvergunningstelsel. Hiermee geldt voor deze gebieden een voorbereidingsbescherming tot het moment dat de gemeenten -indien noodzakelijk- hun bestemmingsplan hierop hebben aangepast. Aanvragen voor werken en werkzaamheden moeten getoetst worden aan doelstellingen van het hydrologisch beschermingsbeleid.

Aanlegvergunningstelsel

1. Behoudens het bepaalde in lid 3 is het verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) op en in de gronden van een natte natuurparel en de 500 meter zone daaromheen, de hierna aangegeven werken, of werkzaamheden uit te voeren:
  - a. Het verzetten van grond van meer dan 100 m³ of op een diepte van meer dan 50 centimeter onder maaiveld een en ander voorzover geen vergunning vereist is in het kader van de Ontgrondingenwet;
  - b. De aanleg van drainage ongeacht de diepte tenzij het gaat om vervanging van een reeds bestaande drainage;
  - c. Het verlagen van de waterstand anders dan door middel van het graven van sloten of het toepassen van drainagemiddelen;
  - d. Het aanbrengen van niet-omkeerbare verhardingen en/of verharde oppervlakten van meer dan 100 m² ander dan een bouwwerk.
2. Alvorens te beslissen over een aanvraag voor een aanlegvergunning als bedoeld in lid 1 horen burgemeester en wethouders het ter plaatse bevoegde waterstaatsgezag.
3. Het in lid 1 opgenomen aanlegvergunningvereiste geldt niet voor zover de daar genoemde werken en werkzaamheden worden uitgevoerd binnen een bouwblok.
4. Het in lid 1 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van de volgende werken en werkzaamheden:
  - a. Werken en werkzaamheden in het kader van het normale beheer en onderhoud;
  - b. Werken en werkzaamheden, waarmee is of mag worden begonnen op moment van in werking treden van het reconstructieplan.
5. Indien voor de als natte natuurparel en de 500 meter zone daaromheen aangewezen gebieden op grond van gemeentelijke bestemmingsplannen een aanlegvergunningstelsel van kracht is, zijn de daarin genoemde andere werken en/of werkzaamheden slechts toelaatbaar indien door die andere werken en/of werkzaamheden of door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen de waterhuishoudkundige situatie niet onevenredig wordt of kan worden aangetast.

Toelichting

Lid 1

Grondverzet van meer dan 100 m³ of dieper dan 50 centimeter onder maaiveld

Hieronder vallen onder andere het diepploegen en diepwoelen. Reden hiervoor is het voorkomen dat lokale leem- en kleilaagjes worden doorbroken. Het doorbreken van deze lagen heeft veranderende stroming van water tot gevolg. Hierbij gaat het zowel om de verandering in kwantiteit, minder toestroming, als de kwaliteit door veranderde buffering van het water. Aantasting van natuurlijke en aan de waterhuishouding gerelateerde geomorfologische kenmerken wordt hiermee voorkomen (bijvoorbeeld het afgraven van stroomruggen, het ophogen van natuurlijke laagten, het normaliseren van natuurlijke profielen en oevers van waterlopen);

De aanleg van drainage, ongeacht de diepte.

Het gaat hier om de aanleg van nieuwe drainage. De vervanging van bestaande drainage (op dezelfde diepte, of minder diep, en met dezelfde diameter) valt niet onder het aanlegvergunningstelsel.

Het verlagen van de waterstand anders dan met sloten en drainagemiddelen (onderbemaling);

Het aanbrengen van verhardingen/verharde oppervlakten van meer dan 100 m², anders dan een bouwwerk. Het gaat hierbij onder andere om de aanleg van parkeerterreinen en vloeistofdichte bodem voor containerteelt. Bij een bouwwerk is al een vergunningprocedure waarbij de effecten meegewogen kunnen worden.

Lid 2

Het doel van dit artikellid is tweeledig. Enerzijds wordt hiermee bereikt dat de vergunningverlening getoetst wordt aan de doelstellingen van het hydrologisch beschermingsbeleid, anderzijds geeft dit de gemeenten de mogelijkheid deze inhoudelijke toets ook daadwerkelijk door de waterschappen te laten verrichten. Dit laatste voorkomt dat de gemeenten op dit gebied zelf expertise zouden moeten opbouwen of aantrekken.

Lid 3

Aan activiteiten binnen een bouwblok worden geen verdere beperkingen opgelegd.

Lid 4

Werken en werkzaamheden die onder het normale onderhoud en beheer vallen zijn niet vergunningplichtig. Hieronder vallen ook werkzaamheden voor normaal agrarisch gebruik. Verder is hier bepaald dat werkzaamheden waarmee al was begonnen voor het moment van inwerkingtreding van de plannen niet alsnog vergunningplichtig worden.

Lid 5

De meeste gemeentelijke bestemmingsplannen kennen een eigen aanlegvergunningstelsel. Hierin wordt voor allerlei activiteiten een aanlegvergunning vereist ook voor activiteiten die in eerste instantie geen relatie lijken te hebben met het hydrologische beschermingsbeleid. Teneinde te voorkomen dat gemeenten bij het verlenen van vergunningen voor die andere activiteiten geheel voorbij gaan aan de hydrologische situatie is bepaald dat bij elke vergunningverlening de waterhuishoudkundige situatie in acht moet worden genomen.

11.7 Uitvoering en handhaving

Gedeputeerde Staten zijn op grond van artikel 37 Rcw in beginsel verantwoordelijk voor de uitvoering van de reconstructieplannen. Wij stellen het regionaal uitvoeringsprogramma vast en zien toe op de uitvoering zelf. Verder hebben wij een coördinerende rol bij de behandeling van met elkaar samenhangende aanvragen voor activiteiten ter uitvoering van het reconstructieplan.

De Reconstructiewet bevat geen afzonderlijke bepalingen voor 'handhaving'. Dit hangt samen met het feit, dat het reconstructieplan in belangrijke mate gericht is op uitvoering. Het is het veel minder normstellend van aard dan bijvoorbeeld een bestemmingsplan. Er zal dus minder sprake zijn van handhavingsvraagstukken, die rechtstreeks uit het reconstructieplan voortvloeien.

Een handhavingsvraagstuk, dat direct samenhangt met het reconstructieplan, vloeit voort uit het verbod om handelingen te verrichten, die de verwezenlijking van het reconstructieplan ernstig belemmeren (artikel 36). Hier ligt een duidelijke taak voor Gedeputeerde Staten, die ook belast zijn met de besluitvorming op aanvragen om ontheffing van dit verbod.

Voor het overige blijft er op grond van artikel 125 Gemeentewet op handhavingsgebied een belangrijke taak weggelegd voor burgemeester en wethouders. Immers, zij blijven belast met het reguliere toezicht op de naleving van bestemmingsplannen en van de milieuwetgeving. De Reconstructiewet brengt hier geen verandering in, ook niet wanneer er sprake is van doorwerking in het gemeentelijk planologisch beleid. Immers dit instrument is niet van invloed op de bevoegdheden als zodanig van burgemeester en wethouders, maar is wel van invloed op de wijze waarop burgemeester en wethouders met hun bevoegdheden moeten en kunnen omgaan. Een reconstructieplan, dat voor een bepaald gebied als voorbereidingsbesluit geldt, leidt tot een aanhoudingsplicht voor aanvragen om bouwvergunning, die in overeenstemming zijn met het vigerend bestemmingsplan. Burgemeester en wethouders dienen dergelijke aanvragen op de gebruikelijke wijze te toetsen en te bezien of de aanhoudingsplicht kan worden doorbroken.

Voor zo ver een reconstructieplan voor een bepaald daarbij aangewezen project geldt als vrijstelling in de zin van artikel 19 WRO, kunnen (en moeten) burgemeester en wethouders een aanvraag om bouwvergunning voor dat project verlenen. In Peel en Maas is dit niet het geval.

12 Flankerend beleid

Bij het opstellen en uitvoeren van een reconstructieplan spelen veel belangen een rol. In het Koepelplan zijn de uitgangspunten voor het flankerend beleid omschreven. Het Koepelplan legt een belangrijke taak bij de reconstructiecommissie bij de uitvoering van dit beleid. Al tijdens de totstandkoming van dit plan heeft de reconstructiecommissie gezocht naar oplossingen die zo min mogelijk schade toebrengen aan individuele belangen.

Ondanks het feit dat er tijdens planvorming en uitvoering van het reconstructieplan grote zorgvuldigheid in acht wordt genomen, kunnen zich situaties voordoen waarbij inwoners van en bedrijven in het reconstructiegebied zich niet kunnen vinden in de inhoud van het reconstructieplan. Bijvoorbeeld omdat ze vrezen hiervan schade en/of beperkingen te ondervinden. Om hieraan tegemoet te komen is flankerend beleid ontwikkeld. Het begrip flankerend beleid wordt gebruikt voor verschillende vormen van compensatie. Flankerend beleid is gericht op het voorkomen van schade en op het aanbieden van alternatieven. Dit is een heel algemene omschrijving die veel kan omvatten. Het leveren van maatwerk tijdens de totstandkoming van het reconstructieplan, is hierbij één van de uitgangspunten. Maar ook in een later stadium, bij de uitvoering van het reconstructieplan, kan er sprake zijn van flankerend beleid.

In §12.1 wordt uitgelegd wat onder flankerend beleid wordt verstaan. Vervolgens komt in §12.2 en §12.3 aan bod wanneer flankerend beleid ingezet kan worden en hoe dit in zijn werk gaat. §12.4 besteedt specifiek aandacht aan flankerend beleid op het gebied van water-thema's.

In §12.5 is aangegeven wat een belanghebbende moet doen om voor flankerende maatregelen in aanmerking te komen. Als laatste wordt in §12.6 stilgestaan bij het aspect schade.

12.1 Wat is flankerend beleid?

In de inleiding is al aangegeven dat zich tijdens de planvorming en bij de uitvoering van het reconstructieplan situaties kunnen voordoen waarbij het plan leidt tot schade of beperking van rechten. Mede om te voorkomen dat mensen schade leiden als gevolg van het reconstructieplan, is flankerend beleid ontwikkeld (Koepelplan). Daarnaast kan flankerend beleid een oplossing bieden in situaties waarin het niet zozeer om schadeaspecten gaat.

Flankerend beleid is een naam voor maatregelen die heel divers kunnen zijn. Het betreft alle maatregelen die de nadelige gevolgen voor belanghebbenden bij de realisering van de reconstructiedoelen zoveel mogelijk kunnen voorkomen. De maatregelen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- treffen van compenserende maatregelen (bijvoorbeeld oppervlakkige drainage aanbrengen om het door peilverhoging toegenomen risico op natschade te verkleinen);
- bieden van alternatieven (bijvoorbeeld het financieel en beleidsmatig ondersteunen van bedrijven bij het voortzetten van de activiteiten op een passender locatie of het ondersteunen van een ondernemer bij het aanpassen van zijn bedrijfsvoering aan de nieuwe situatie, maar ook het aanbieden van een beëindigingsvergoeding);

- financieel compenseren (bijvoorbeeld het vergoeden van het verschil in waarde van een onroerend goed voor en na de planuitvoering).

12.2 Wanneer kunnen flankerende maatregelen ingezet worden?

Het reconstructieplan doorloopt een bepaalde wettelijk voorgeschreven procedure. Deze staat in hoofdstuk 11 beschreven. In de verschillende fasen van deze procedure kunnen flankerende maatregelen een oplossing bieden. Bij de voorbereiding van het reconstructieplan zijn er mogelijk al signalen opgevangen dat er problemen kunnen ontstaan voor burgers als gevolg van het reconstructieplan.

Ook in de uitvoering van het reconstructieplan kan flankerend beleid een rol spelen. Het reconstructieplan vormt de basis voor het bestemmingsplan. Gemeenten zullen bij het aanpassen van het bestemmingsplan het reconstructieplan in acht moeten nemen. Indien een belanghebbende zich niet kan vinden in de inhoud van het reconstructieplan, moet deze ageren tegen het reconstructieplan. Dit is namelijk bij vaststelling van het bestemmingsplan niet meer mogelijk.

12.3 Flankerend beleid: een instrument van de overheid

Provincie

Flankerend beleid is een instrument waarvan de verantwoordelijke overheid gebruik maakt om de reconstructie te doen slagen. Provinciale Staten stellen het reconstructieplan vast en daarmee is de provincie in eerste instantie verantwoordelijk voor het reconstructieproces en daarmee ook voor de inzet van het flankerend beleid. In beginsel moeten alle verzoeken c.q. initiatieven tot flankerende maatregelen worden ingediend bij Gedeputeerde Staten.

De reconstructiecommissie

Gezien de kennis van het gebied en de ervaring van de afgelopen ‘reconstructiejaren’ speelt de reconstructiecommissie bij het beoordelen van verzoeken c.q. initiatieven tot flankerende maatregelen wel een prominente rol.

Waterschappen en gemeenten

Bij het reconstructieproces zijn ook andere overheden betrokken. De waterschappen en gemeenten nemen bij de uitvoering een aparte positie in.

Gemeenten spelen een belangrijke rol omdat het reconstructieplan uiteindelijk ruimtelijk vertaald moet worden in het bestemmingsplan. Zodoende zullen de gemeenten ook een rol spelen bij het flankerend beleid. Een flankerende maatregel zou kunnen betekenen dat een “vrijstelling ex artikel 19” van de Wet op de ruimtelijke ordening nodig is om de maatregel te kunnen verwezenlijken.

Voor de waterschappen is de situatie anders. Gelet op het feit dat er in de Reconstructiewet geen wettelijke relatie is gelegd met het waterschapinstrumentarium, wordt in de volgende paragraaf uiteengezet hoe de rol van het waterschap is binnen het flankerend beleid.

12.4 Flankerend beleid en Water

Zoals in hoofdstuk 6 aangegeven, wordt binnen de reconstructie een aantal waterthema's aangepakt.

Er zijn vijf waterthema's: gewenste grondwatersituatie (realiseren van natuurdoelen), beek- en kreekherstel, regionale waterberging, waterkwaliteit en ruimte voor de rivieren. Het laatste thema is de verantwoordelijkheid van het Rijk zodat het hier buiten beschouwing blijft. De thema's gewenste grondwatersituatie, beek- en kreekherstel en regionale waterberging worden in de vorm van projecten gerealiseerd. Bij elk project worden de gevolgen voor belanghebbende grondeigenaren en gebruikers in beeld gebracht. Ook wordt aangegeven op welke wijze met die belangen wordt omgegaan. Er gelden dezelfde waarborgen voor een objectieve beoordeling van de gevolgen van het project voor die belangen. Hiernaast zullen de waterschappen in het kader van de watertoets beoordelen of de effecten op de waterhuishouding van plannen met een ruimtelijk beslag voldoende inzichtelijk zijn gemaakt.

Tussen de provincie en waterschappen is een bestuursovereenkomst gesloten met betrekking tot de verhouding tussen de provincie en de waterschappen. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over de maatregelen ten behoeve van de realisering van de waterthema's, de instrumenten c.q. regelingen die in het kader van het flankerend beleid ingezet kunnen worden en wie er financieel verantwoordelijk is.

12.5 Praktische invulling

Indien het reconstructieplan nadelige gevolgen heeft voor een belanghebbende, ligt het initiatief in eerste instantie bij de belanghebbende om aan te geven dat hij voor bepaalde flankerende maatregelen in aanmerking wil komen. Er is een protocol opgesteld waardoor het voor een ieder duidelijk is waar deze terecht kan met zijn verzoek om flankerend beleid. Het protocol is eigenlijk een soort wegwijzer. Zoals eerder gemeld, is de provincie in beginsel verantwoordelijk voor de inzet van flankerende maatregelen. Kort gezegd komt het erop neer dat een verzoek om flankerend beleid wordt gericht aan Gedeputeerde Staten. Het verzoek wordt in behandeling genomen door het projectbureau van het betreffende reconstructiegebied. De gebiedscoördinator, tevens secretaris van de reconstructiecommissie, zal in overleg met de belanghebbende de eventuele mogelijkheden voor flankerend beleid bekijken. Het kan uiteraard ook andersom. Het uiteindelijke voorstel wordt in de reconstructiecommissie besproken, waarna zij advies uitbrengt aan Gedeputeerde Staten. Het voorstel en het advies van de reconstructiecommissie worden ter besluitvorming voorgelegd aan Gedeputeerde Staten.

De provincie is in beginsel verantwoordelijk. Maar het kan ook zijn dat de belanghebbende, gezien de aard van het project, bij het waterschap moet zijn voor flankerende maatregelen. Als een verzoek niet bij het juiste orgaan wordt ingediend, wordt het doorgezonden naar het bevoegde orgaan.

12.6 Verzoek om schadevergoeding

Hoe zorgvuldig dit flankerend beleid ook is en bij de uitvoering wordt toegepast; er moet rekening worden gehouden met situaties waarin de vaststelling van dit reconstructieplan tot schade leidt die redelijkerwijs niet of niet geheel ten laste van de belanghebbende behoort te blijven. Dergelijke planschadeclaims kunnen pas worden ingediend nadat dit reconstructieplan rechtskracht heeft gekregen. Zij kunnen worden ingediend bij Gedeputeerde Staten die de verzoeken afwikkelen volgens de provinciale procedureverordening. De verordening voorziet onder meer in het inschakelen van een onafhankelijke adviescommissie en/of een onafhankelijk opererend

deskundig bureau als het SAOZ (Stichting Adviesburo Onroerende Zaken). Met deze werkwijze wordt een zo groot mogelijke objectiviteit bereikt.

Degene die een schadeclaim heeft ingediend krijgt altijd gelegenheid om mondeling of schriftelijk te reageren op een door een onafhankelijke commissie of deskundige uitgebracht advies.

Pas daarna neemt het college van Gedeputeerde Staten een besluit.

Als de indiener het niet eens is met het besluit, kan hij hiertegen een bezwaarschrift indienen en tenslotte is er nog beroep op de rechtbank en hoger beroep op de Afdeling bestuursrecht-spraak mogelijk.

Literatuurlijst

- ARCADIS, 2001. Voorrangsinventarisatie perspectiefgebieden intensieve veehouderij
Besluit milieueffectrapportage 1994, staatsblad 540, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 7 mei 1999, staatsblad 224
- BRO, 1997. Bestemmingsplan Buitengebied 1997 Gemeente Boxmeer
BRO, 1999. Landschapsbeleidsplan Gemeente Sint Anthonis
BRO, 1999. Bestemmingsplan 'Buitengebied' Gemeente Landerd
BRO, 2000. Bestemmingsplan Buitengebied 2000 Gemeente Sint Anthonis
BRO, 2000. Bestemmingsplan Buitengebied 2000 Boekel (concept-voorontwerp).
BRO, 2000. Landschapsbeleidsplan Landerd
BRO en Croonen Adviseurs, 1997. Paraplunota Boekel-Uden-Veghel. Deel A: verantwoording
BRO en Croonen Adviseurs, 1998. Paraplunota Boekel-Uden-Veghel. Deel B: Visie
BRO en Croonen Adviseurs, 2000. Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Veghel (voorontwerp)
Bureau B+B stedenbouw en landschapsarchitectuur, 2000. StructuurvisiePlus Uden/Veghel
Bureau B+B stedenbouw en landschapsarchitectuur, 2000. StructuurvisiePlus Uden/Veghel;
Verwerking van hoofdlijnen uit de inspraakreacties
Buro Hemmen, 2002a. Toekomstbeeld Land van Peel en Woud. Regionale natuur- en landschapseenheid Stippelberg
Buro Hemmen, 2002b. Toekomstbeeld Land van Horst en Raam. Regionale natuur- en landschapseenheid Maashorst en Maasvallei
Buro Hemmen, 2002c. Toekomstbeeld Lint van Brabantse Waarden. Regionale natuur- en landschapseenheid Maasuitwaerden
Bureau Route IV, 1996. Toerisme in het Land van Cuijk; Schatgraven in de Maasvallei. Een toeristisch-Recreatief Actie-Programma
Buro Strobant, 1998. Toerisme en recreatie en De Maaswerken. De mogelijkheden van recreatie en toerisme in de drie alternatieven
Bureau Kragten, 2000. kaarten wegcategorisering gemeente Boxmeer en Overzicht 30 en 60 km gebieden
- Commissie Koopmans, 2000. Advies van de Commissie Herstructurering Melkveehouderij: Grondgebonden melkveehouderij: Regionaal maatwerk
Commissie Wijfels, 2001. Advies Toekomst voor de Veehouderij
Commissie Waterbeheer 21e eeuw, 2000. Waterbeleid voor de 21e eeuw
Compositie 5 Stedenbouw, 1997. Landschapsvisie Gemeente Mill en St. Hubert
Compositie 5 Stedenbouw, 1999. Bestemmingsplan "Buitengebied 1998" Gemeente Mill en St. Hubert
Croonen Adviseurs, 1996. Bestemmingsplan buitengebied Gemeente Vierlingsbeek
Croonen Adviseurs, 2000. Voorontwerp bestemmingsplan uitbouw A50. Gemeente Landerd
- Dienst Landelijk Gebied, 1999. Raamplan ruilverkaveling Graspeel
Dienst Landelijk Gebied, 2000. Raamplan aanpassingsinrichting Uden-Veghel/A50

- Dienst Landelijk Gebied, 2001a. Verkenningnotitie Peel en Maas landschap en cultuurhistorie
 Dienst Landelijk Gebied, 2001b. Verkenningnotitie natuur Peel en Maas
 Dienst Landelijk Gebied, 2001c. Verkenningnotitie toerisme en recreatie Peel en Maas
 Dienst Landelijk Gebied, 2002, Ecologische aspecten van overstroming en inundatie
 Ecoplan Natuurontwikkeling, 1996. Onverdeeld verder... Ontwikkelingsperspectief voor De Maashorst
- Europese Commissie 2003. 2003/859/EG: Beschikking van de Commissie van 5 december 2003 tot wijziging van Beschikking 2002/106/EG betreffende de vaststelling van een discriminatoire test op klassieke varkenspest (Voor de EER relevante tekst) (kennisgeving geschied onder nummer C(2003) 4522)
- Europese Gemeenschap, 1979. Vogelrichtlijn, Richtlijn van de raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, 1979-1997
- Europese Unie, 1991. Richtlijn nr. 91/676/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (Nitraatrichtlijn)
- Europese Unie, 1992. Habitatrichtlijn
- Europese Unie, 1996. Europese Kaderrichtlijn Water
- Flora- en faunawet, 2002. Staatsblad 1998, 403
- Gemeente Boxmeer, 1999. Kaderplan milieubeleid gemeente Boxmeer
- Gemeente Grave, 1999. Grave op weg naar een breder economisch draagvlak. Bastillon van zorg of zorgelijke veste?
- Grontmij, 2000. Natuurontwikkeling plassen Nistelrooise Baan te Schaijk
- Grontmij, Provincie Noord-Brabant en DHV, 2000. Brochure Een weg naar de toekomst
- Grontmij, NRIT, Zwart Consultancy en Urban Design, 1994. Productontwikkelingsplan Maasoevers
- Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. Staatscourant 1993, nr. 7; zoals laatst gewijzigd bij besluit van 18 december 2002, Staatscourant 247
- Hx, 2001. Verkenningnotitie Sociaal-economisch beleid Peel en Maas
- Iwaco, 2001. Voorrangsinventarisatie Perspectiefgebieden Intensieve Veehouderij
- Landinrichtingswet. Staatsblad 1985, 299
- Marktplan Adviesgroep BV i.o.v. Kamer van Koophandel Midden Brabant, Provincie Noord-Brabant, ZLTO, 2003. Agrotourisme, z'n investering waard?
- Meststoffenwet, Staatsblad 1998, 100, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 7 december 2000, Staatsblad 538
- Ministerie van LNV, 1990. Natuurbeleidsplan
- Ministerie van LNV, 1995. Structuurschema Groene Ruimte
- Ministerie van LNV, 2000a. Natuur voor Mensen, Mensen voor de Natuur. Nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw
- Ministerie van LNV, 2000b. Nota Voedsel en Groen, Het Nederlandse Agro-food Complex in perspectief
- Ministerie van LNV, 2001a. Structuurschema Groene Ruimte 2. Samenwerken aan Groen Nederland, PKB deel 1

- Ministerie van LNV, 2001b. Regeling Beëindiging Veehouderijtakken
- Ministerie van LNV, in ontwikkeling. Integrale aanpak mestbeleid.
- Ministerie van VROM, 2001. Op grond van nieuw beleid. Nota grondbeleid
- Ministeries van LNV, VROM, V&W, VWS en SZW, 2001. Zicht op gezonde teelt
- Ministerie van LNV, 2001. Structuurschema Groene Ruimte 2. Samenwerken aan Groen Nederland, PKB deel 1
- Ministerie van LNV, 2002a. Rijks Uitgangspunten Notitie
- Ministerie van LNV, 2002b. Rijkskader Reconstructieplannen
- Ministerie van LNV, persbericht van 16 september 2003
- Ministeries van LNV, VROM, V&W, VWS en SZW, 2001. Zicht op gezonde teelt
- Ministeries van OCenW, LNV, VROM en V&W, 1999. Nota Belvédère, Beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting
- Ministeries van OCenW, VROM, V&W en LNV, 2000. Ontwerpen aan Nederland: architectuurbeleid 2001-2004
- Monumentenwet, Staatsblad 1988, 638, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 6 december 2001, Staatsblad 584
- Ministerie van VROM, 1992. Nationaal Milieubeleids Plan 3
- Ministerie van VROM, 1992, 1993. Vierde nota ruimtelijke ordening (VINEX en VINAC)
- Ministerie van VROM, 2001a. Op grond van nieuw beleid. Nota grondbeleid
- Ministerie van VROM, 2001b. Nationaal Milieubeleids Plan 4
- Ministeries van VROM, VWS, 1997. Beleidslijn Ruimte voor de Rivier
- Ministerie van VWS, 1999. Werken aan sociale kwaliteit
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1990. Structuurschema Verkeer en Vervoer II/ Nationaal Verkeers- en Vervoersplan
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1999. Vierde Nota Waterhuishouding
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 2000. Waterbeleid in de 21e eeuw, anders omgaan met water
- mRO, 1992. Landschapsbeleidsplan Gemeente Cuijk. 1^e fas, inventarisatie en beleidsaanbevelingen
- mRO, 1998. Bestemmingsplan buitengebied gemeente Cuijk
- mRO, 2000. Bestemmingsplan buitengebied Haps 2000. Gemeente Cuijk
- Natuurbeschermingswet. Staatsblad 1998, 403
- Voorstel van wet tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen, 2001
- Natuurschoonwet 1928, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 14 december 2000, staatsblad 551
- Provincie Noord-Brabant, 1998. Waterhuishoudingsplan 2 “Samen werken aan water” 1998-2002
- Provincie Noord-Brabant, 1999a. Beleidsnota Glastuinbouw
- Provincie Noord-Brabant, 1999b. Brabant Contrastrijk. Ruimtelijke visie op de toekomst van Brabant
- Provincie Noord-Brabant, 2000a. Beleidsnotitie Ondersteunende Voorzieningen in de land- en tuinbouw
- Provincie Noord-Brabant, 2000b. Cultuurhistorische waardenkaart Noord-Brabant.
- Provincie Noord-Brabant, 2000c. Nota landschapsbeeld.
- Provincie Noord-Brabant, 2000d. Plan van aanpak Biologische landbouw Noord-Brabant 2000-2004
- Provincie Noord-Brabant, 2000e. Provinciaal Milieubeleidsplan 2000-2004
- Provincie Noord-Brabant, 2000f. Reconstructieplan Pilot De Hilver
- Provincie Noord-Brabant, 2000g. Reconstructieplan Pilot Gemert-Bakel
- Provincie Noord-Brabant, 2001a. Beleidsnota landbouwkundige verbeteringen “De bodem in zicht”
- Provincie Noord-Brabant, 2001b. Leidraad Mest, beleidskader voor mestbewerkingsinitiatieven

- Provincie Noord-Brabant, 2001c. Ontspannend Brabant, Beleidskader Toerisme en Recreatie
- Provincie Noord-Brabant, 2001d. Provinciale Uitgangspunten Nota (PUN)
- Provincie Noord-Brabant, 2001e. Reconstructie aan zet. Koepelplan reconstructie concentratiegebieden
- Provincie Noord-Brabant, 2001f. Verkenningennotitie Landbouw Peel en Maas
- Provincie Noord-Brabant, 2001g. Verkenningennotitie Stille en Duisternis Peel en Maas
- Provincie Noord-Brabant, 2001h. Verkenning water en bodem Peel en Maas
- Provincie Noord-Brabant, 2001i. Verkenningennotitie agrarisch stankbeleid reconstructiegebied Peel en Maas
- Provincie Noord-Brabant, 2001j. Verkenningennotitie ammoniak Peel en Maas
- Provincie Noord-Brabant, 2002a. Brabant in Balans. Streekplan Noord-Brabant 2002
- Provincie Noord-Brabant, 2002b. Natuur- en Landschapsoffensief Brabant, beleidsnota natuur en landschap in Noord-Brabant 2002-2012
- Provincie Noord-Brabant, 2002c. Natuurgebiedsplan; streefbeelden en subsidies voor natuur en landschap
- Provincie Noord-Brabant, 2002d. Kadernota Sociaal-Economisch Beleid 2002-200
- Provincie Noord-Brabant, 2002e. Kookboek Cultuurhistorie
- Provincie Noord-Brabant, 2002f. Provinciale milieuverordening
- Provincie Noord-Brabant, 2002g. Startnotitie milieueffectrapportage reconstructie Peel en Maas
- Provincie Noord-Brabant, 2003a. Integraal Hydrologisch Streefbeeld Peel en Maas
- Provincie Noord-Brabant, 2003b. Richtlijnen voor milieueffectrapport reconstructiegebied Peel en Maas
- Provincie Noord-Brabant, 23 maart 2004. Voorontwerp uitwerkingsplan Uden-Veghel en omstreken
- Provincie Noord-Brabant, 2003. Voorontwerp Uitwerkingsplan Landelijke regio Land van Cuijk
- Provincie Noord-Brabant, 27 april 2004, Concept beleidsnota "Buitengebied in ontwikkeling"
- Raad voor het Landelijk Gebied, 2001, Bergen met beleid
- Reconstructiewet concentratiegebieden, Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van de concentratiegebieden
- Regionale reconstructiecommissie Peel en Maas, 2001. Streefbeeld Peel en Maas
- Regionale reconstructiecommissie Peel en Maas, 2002. Peel en Maas. Deelgebieden; eenheid door verscheidenheid (concept)
- Regionale reconstructiecommissie Peel en Maas, 2003. Toeristisch recreatieve visie, tabel en ontwikkelingskaart Peel en Maas
- Regionale reconstructiecommissie Peel en Maas, 2004. Eerste concept reconstructieplan/milieueffectrapport Peel en Maas
- Regionale reconstructiecommissie Peel en Maas, 2004. Tweede conceptreconstructieplan/milieueffectrapport Peel en Maas
- Sociaal-economisch platform Maas & Meierij en Peel en Maas, 2002. Versterking van de sociale en economische structuur van het landelijke gebied in Noordoost - Brabant
- Samenwerkingsverband VVV's in de Meierij en Noordoost-Brabant, 2000. Toeristisch-recreatief Activiteitenplan Noordoost-Brabant Land van Cuijk 2001
- Schraven, M., 1998. 't Mills Model. Convenant (agrarische) activiteiten binnen en buiten kader aanlegvergunningstelsel
- Seinpost Adviesbureau BV, 1996. Schoonheid in verscheidenheid. Aanzet tot een Actieplan Recreatie en Toerisme voor de Gemeente Sint Anthonis
- Staatsbosbeheer, 1999. Uitwerkingsplannen Beheerseenheid Peel

Stichting Integraal, 2000. De Werktuin. Met nieuwe gedachten, gebaseerd op oude gewoonten, naar een nabije toekomst (de sociaal-economische transformatie van Noordoost Brabant).

Concept Regiovisie

Stuurgroep Land van Cuijk, 2001. StructuurvisiePlus Land van Cuijk

Taken Landschapsplanning, 1993. Landschapsbeleidsplan Gemeente Boxmeer

Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening/Nota Ruimte

Waterschap De Aa, 2000. Waterbeheersplan 2001-2004

Waterschap De Maaskant, 2000. Waterbeheersplan 2001-2004

Wet geluidhinder, 16 februari 1979

Wet Milieubeheer (Wm), 1980. Staatsblad 1979, 442, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 20 juni 2002, 347 Besluit luchtkwaliteit, Staatsblad 2001, 269

Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO), 1995

Wet herstructurering varkenshouderij. Staatsblad 1998, 236, zoals laatst gewijzigd bij ministeriële regeling van 28 juli 2000, Staatscourant 146

ZLTO Boxmeer, 1999. Duurzame ruimte tussen Maas en Peel. Lop Boxmeer

ZLTO Boekel-Uden-Veghel, 1998. Landbouwontwikkelingsplan Boekel-Uden-Veghel

ZLTO, 1999. Agrarisch vestigingsbeleid Boekel-Uden-Veghel

ZLTO Cuijk, 1999. Samen op weg naar morgen. Lop Cuijk

ZLTO Grave, 1998. Samenwerken aan een duurzame land- en tuinbouw in Grave

ZLTO Landerd, 1998. Perspectief voor landbouw en natuur in Landerd

ZLTO Mill en St. Hubert, 1998. Samen op weg naar duurzame landbouw in Mill

ZLTO Mill en St. Hubert, 2000. Agrarische termen over de Millse bermen

ZLTO Sint Anthonis, 1998. Door samenspel in balans. Lop Sint Anthonis

ZLTO Sint Anthonis, 2000. Kansen of bedreigingen; Reconstructie in de gemeente Sint Anthonis

Bijlage 1 Verklaring afkortingen

AHS	Agrarische hoofdstructuur
AMvB	Algemene maatregel van bestuur
AO	Autonome ontwikkeling
ASP	Aankoopstrategieplan
Awzi	Afvalwaterzuiveringsinstallatie (bij bedrijven)
AWG	Ambtelijke werkgroep
BBL	Bureau beheer landbouwgronden
BEVAR	Beëindigingsregeling varkenshouderijen
BL	Brabants Landschap
BLOW	Bestuursovereenkomst landelijke ontwikkeling windenergie
BMF	Brabantse Milieu Federatie
BOM	Brabantse ontwikkelingsmaatschappij
BPG	Brabants Particulier Grondbezit
BVB	Bestand Veehouderijbedrijven (Provincie Noord-Brabant)
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CHW	Cultuurhistorische waarden
Cie m.e.r.	Commissie voor de milieueffectrapportage
Cobema	Compensatie benedenstroomse effecten Maaswerken
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DLO	Dienst Landbouwkundig Onderzoek
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EU	Europese Unie
EVZ	Ecologische verbindingszone
GEA	Geologische en aardkundige waarden
GECO	Gebiedscoördinator
GGOR	Gewent grond- en oppervlaktewaterregime
GHS	Groene hoofdstructuur
GIOS	Groen in en om de stad
GIS	Geografisch informatie systeem
GS	Gedeputeerde Staten
GVE	Grootvee eenheid
HOWABO	Hoogwaterbescherming 's-Hertogenbosch
HEGS	Hergebruik en eindbestemming gesloten stortplaatsen
HRL	Habitatrichtlijn
HS	Huidige situatie
HSL	Hoge Snelheidslijn
IBA	Individueel behandelingsstelsel afvalwater
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IHS	Integraal hydrologisch streefbeeld
ILG	Investeringsbudget landelijk gebied
IPO	Interprovinciaal overleg
IPPC	Integrated pollution prevention and control

IV	Intensieve veehouderij
IVM	Integrale verkenningen Maas
IWB	Integraal waterbeheer
IZ	Integrale zonering
KBG	Klankbordgroep
KRW	Kaderrichtlijn water
kton	Kiloton
Leader+	Europese subsidieregeling voor plattelandsgebieden
LEI	Landbouw Economisch Instituut
LI	Landinrichting
LNv	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LOP	Landbouwontwikkelingsplannen
MER	Milieu effect rapport (het product)
m.e.r.	Milieu effect rapportage (het proces)
MINAS	Mineralen aangiftesysteem
MIR	Management informatie systeem
MJP	Meerjarenprogramma
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MKZ	Mond- en klauwzeer
MMA	Meest milieuvriendelijke alternatief
MTR	Maximaal toelaatbaar risico
N	Stikstof
NEC	National emissions ceiling
NED	Nieuwe economische drager
Nevedi	Nederlandse vereniging diervoederindustrie
Nb-wet	Natuurbeschermingswet
NGE	Nederlands grootte eenheid
NMP	Nationaal Milieubeleidsplan
NW4	Vierde Nota Waterhuishouding
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OBIV	Ontwikkelingsbureau Intensieve veehouderij
P	Fosfaat
PBTB	Platform Brabants toeristisch bedrijfsleven
PCLG	Provinciale commissie voor het landelijk gebied
PMC	Product-markt-combinatie
PMV	Provinciale milieuverordening
PKB	Planologische kernbeslissing
POP	Plattelandsontwikkelingsplan
PPC	Provinciaal planologische commissie
PPS	Publiek-private samenwerking
PS	Provinciale Staten
PUN	Provinciale uitgangspunten nota
Rav	Regeling ammoniak en veehouderij
RBON	Regeling beheersovereenkomsten en natuurontwikkeling
RBV	Regeling beëindiging veehouderijtakken
Rcw	Reconstructiewet concentratiegebieden
REV	Robuuste ecologische verbinding
RIVM	Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieu
RK	Rijkskader
RLG	Revitalisering van het landelijk gebied

RNLE	Regionale natuur- en landschapseenheid
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
RRC	Regionale reconstructie commissie
RvR	Ruimte voor de rivier
RvR-regeling	Ruimte voor ruimte regeling
RvSt	Raad van State
RUN	Rijks uitgangspunten nota
Rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SAN	Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer
SAOZ	Stichting adviesbureau onroerende zaken
SBB	Staatsbosbeheer
SEOB	Sociaal economisch overlegorgaan Brabant
SEP	Sociaal-economisch platform
SES	Sociaal Economisch Samenwerkingsverband
SGB	Subsidieregeling gebiedsgericht beleid
SGP	Strategisch groenproject
SGR	Structuurschema Groene Ruimte
SN	Subsidieregeling natuurbeheer
Stb	Staatsblad
TELOS	Brabants centrum voor duurzaamheidsvraagstukken
T&R	Toerisme en recreatie
TOM	Tuinbouw ontwikkelingsmaatschappij
URP	Uitwerking van het reconstructieplan
VAB	Voormalige agrarische bedrijfslocatie
VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn
VIP	Voorrangsinventarisatie perspectiefgebieden intensieve veehouderij
VKA	Voorkeursalternatief
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRL	Vogelrichtlijn
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VVZ	Varkensvrije zone
V&W	Verkeer en Waterstaat
Wav	Wet ammoniak en veehouderij
WB21	Waterbeheer in de 21 ^e eeuw
Wm	Wet milieubeheer
WRO	Wet op de ruimtelijke ordening
Wsv	Wet stankemissie veehouderijen in landbouwonwikkelings- en verwevingsgebieden
ZLTO	Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie

Bijlage 2 Waterparagraaf

Algemeen

Onder regie van waterschap Aa en Maas is het onderdeel ‘advies’ van de watertoets door de waterbeheerders uitgevoerd. Uit een analyse van dit advies blijkt dat niet alle opmerkingen binnen de criteria van de watertoets vallen. Dit zijn opmerkingen over de MER, tekstuele opmerkingen of aspecten die naar mening van de waterbeheerders verder uitgewerkt hadden kunnen worden.

In deze bijlage is alleen ingegaan op die onderdelen van het advies van de waterbeheerder die binnen de criteria van de watertoets vallen.

Het advies van de waterbeheerders is ingedeeld in categorieën. Elk advies is voorzien van het kopje ‘opmerking’, waarna vervolgens onder het kopje ‘reactie’ is weergegeven op welke wijze de betreffende opmerking, indien van toepassing, is verwerkt in het ontwerpreconstructieplan.

Adviezen waterbeheerders

Planologische doorwerking

Opmerking

De visie van de Brabantse waterschappen over planologie en flankerend beleid m.b.t. de waterthema's waterberging, waterdoelen en beekherstel is nog onvoldoende terug te zien in de MER en conceptreconstructieplannen. Wij vragen u extra aandacht te besteden aan de afspraken die hierover zijn gemaakt.

Reactie

De plannen zijn hier op aangepast. Voor concrete waterbergingslocaties en 500m. beschermingszones rondom natte natuurplek wordt gebruik gemaakt van zogenaamde art. 27 procedure in de Reconstructiewet. Voor een aantal te herstellen beken is in dit ontwerpreconstructieplan eveneens gebruik gemaakt van dit instrumentarium. Voor wat betreft flankerend beleid zijn in de bestuursovereenkomst tussen de waterschappen en de provincie Noord-Brabant sluitende afspreken gemaakt, die niet in dit plan zijn opgenomen, maar wel leidend zijn bij de uitvoering van de reconstructie.

Opmerking

Volgens het WHP2+ moet ook planologische bescherming (2x5m) voor waterlopen met de functie waternatuur worden opgenomen.

Reactie

In het waterhuishoudingsplan is een planologische bescherming voor een dergelijke zone niet opgenomen. In het WHP wordt een dergelijke zone genoemd om aan te geven dat de doelstelling waternatuur zich ook uitstrekt tot op de oevers. Voor het overige wordt verwezen naar de reactie op het onderdeel planologische doorwerking 25m. zones beek- en kreekherstel.

Waterberging

Opmerking

Een aantal waterbergingsgebieden is ten onrechte als concrete locatie geduid.

Reactie

In overleg met de waterschappen zijn de plannen hier op aangepast. Dat wil zeggen dat bedoelde locaties zijn toegevoegd aan de voorlopige reserveringsgebieden 2050.

Opmerking

Vrijwaring van kapitaalintensieve ontwikkelingen is in zoekgebieden waterberging niet te garanderen omdat planologische bescherming voorbij een planhorizon van 10 jaar juridisch niet mogelijk is.

Reactie

Deze opmerking wordt onderschreven. Daarom wordt voor de voorlopige reserveringsgebieden aangesloten bij het beschermingsregime zoals geformuleerd in het streekplan.

Opmerking

Kapitaalintensieve ontwikkelingen in waterbergingsgebieden zijn gebonden aan voorwaarden en condities zoals deze in het kader van de watertoets worden gesteld. Kapitaalintensieve ontwikkelingen mogen niet de totaal benodigde oppervlakte waterberging verminderen of kostenverhogend werken.

Reactie

Het reconstructieplan voldoet aan deze eis, door voor de voorlopige reserveringsgebieden 2050 aan te sluiten bij het in het streekplan geformuleerde beleid en voor de concrete bergingslocaties gebruik te maken van de zogenaamde art. 27 procedure uit de Reconstructiewet.

Opmerking

Om kapitaalintensieve ontwikkelingen tegen te gaan is besloten concrete waterbergingsgebieden planologisch te beschermen. D.w.z. nieuw vestiging is niet mogelijk en uitbreiding bebouwing binnen bouwblok alleen mogelijk na continuïteitstoets. Aangenomen mag worden dat dit in het tweede conceptplan wordt opgenomen.

Reactie

Dit is opgenomen in het ontwerp reconstructieplan.

Rivierverruiming

Opmerking

Aanduiding LOG in gebieden die aangewezen zijn als zoekgebied rivierverruiming en potentieel noodoverloopgebied is niet gewenst.

Reactie

Ingegeven door bovenstaande opmerking is aan de LOG's die liggen in de bedoelde gebieden is de status 'secundair LOG' toegekend. Dat betekent dat er geen ruimte is voor nieuwvestiging voor ontwikkeling van de intensieve veehouderij. In praktijk zal dit betekenen dat eerder bekend is of een zoekgebied rivierverruiming een daadwerkelijk bergingsgebied wordt, dan dat de inzet van nieuwe bouwblokken in deze LOG noodzakelijk wordt.

Waterdoelen (GGOR)

Opmerking

De realisatie van de gewenste waterhuishoukundige doelen binnen natuurparels en overige delen van de EHS binnen de reconstructieplannen is sterk afhankelijk van de verwerving van de EHS. Aangezien uit het MER blijkt dat de verwerving en realisatie van de EHS niet volledig in reconstructieperiode gerealiseerd kan worden, is het de vraag of de doelen voor de

verdroogde natuur conform de Cork-afspraken wel bereikt worden.

Reactie

Het belang van grondverwerving in relatie tot het realiseren van doelen wordt onderschreven. Daarom wordt bij de uitvoering ook sterk ingezet op grondverwerving in de EHS, waarbij gronden in natte natuurparels een hoge prioriteit hebben.

Opmerking

Er is geen GGOR voor landbouwgronden afgesproken. In het reconstructieplan een procesafpraak opnemen dat dit voor de 2e generatie reconstructieplannen wordt uitgewerkt.

Reactie

Voor de onderdelen die het waterthema Waterdoelen betreffen, wordt gesteld dat aan het einde van het reconstructietraject alle benodigde maatregelen voor het realiseren van het GGOR genomen moeten zijn. Los van de haalbaarheid hiervan moeten wij op dit moment het GGOR nog vaststellen. Vervolgens moeten de waterschappen het GGOR gaan uitwerken. Wij vinden het in dit stadium nog te vroeg hierover een termijn in dit plan op te nemen. Wat ons betreft zijn het nemen van maatregelen en het vaststellen van een termijn bespreekbaar als de GGOR is vastgesteld.

Voor wat betreft de aanpak van droogteschade is de belang van waterconservering op landbouwgronden expliciet in dit plan opgenomen.

Opmerking

Het flankerend beleid voor realisatie GGOR is niet helder en belemmert realisatie.

Reactie

In het ontwerp reconstructieplan is een paragraaf over flankerend beleid opgenomen. Hierin is het flankerend beleid m.b.t. het realiseren van waterthema's eveneens beschreven.

Waterkwaliteit

Opmerking

Essentieel is de uitgesproken verwachting dat de fosfaat- en nitraatnormen in 2022 niet zullen worden gehaald. Wij verzoeken u dan ook om, binnen uw mogelijkheden en bevoegdheden, dit naar zowel het Rijk als naar de Europese Unie kenbaar te maken, zodat hiermee bij de verdere invulling van de Europese Kaderrichtlijn Water rekening kan worden gehouden.

Reactie

GS kennen en onderkennen de problematiek. Voorliggend plan kan vanzelfsprekend geen oplossing bieden aan de door de waterbeheerder voorgestelde aanpak. Het IPO zal een brief over deze problematiek naar het Rijk verzenden.

Opmerking

De verandering van de grondwaterstand en grondgebruik zal leiden tot een tijdelijke verhoging van de uitspoeling van eutrofiërende stoffen naar het diepe grondwater of het oppervlaktewater. In de concrete uitwerking van maatregelen (op een later tijdstip) dient echter toetsing van de effecten plaats te vinden aan de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn, waarbij middels compenserende maatregelen nadelige effecten op de waterkwaliteit zoveel mogelijk voorkomen worden.

Reactie

Dit wordt onderschreven. Het hierboven beschreven uitgangspunt is inmiddels opgenomen in de plannen.

Opmerking

Bij de ‘Wijze van effectbepaling’ wordt gesteld dat m.b.t. veranderingen in grondgebruik alleen is gekeken naar de effecten van een omzetting naar natuur. Wij hadden echter verwacht dat de integrale zonering met extensiverings- en verwevingsgebieden hier ook effect zou hebben op de bemestingsdruk en daarmee op de waterkwaliteit. En: Bij de ‘Wijze van effectbepaling’ wordt gesteld dat het reconstructieplan zich niet uitspreekt over grootschalige teeltwijzigingen, zodat m.b.t. veranderingen in grondgebruik alleen is gekeken naar de effecten van een omzetting naar natuur. Wij hadden echter verwacht dat de integrale zonering met extensiverings- en verwevingsgebieden hier ook effect zou hebben op de bemestingsdruk en daarmee op de (grond)waterkwaliteit.

Reactie

Conform de Reconstructiewet is de integrale zonering gericht op de intensieve veehouderij. Voor een sturing op grondgebruik kan de Reconstructiewet niet gebruikt worden tenzij men overgaat tot schadevergoedingen. Deze mogelijkheid wordt niet benut en de komende jaren zal gekeken worden of er andere instrumenten bedacht kunnen worden om deze problematiek aan te pakken.

Beekherstel / EVZ's*Opmerking*

Realisatie van alle ecologische verbindingzones is voor 2012 niet haalbaar volgens de MER. Een reden is dat de grondmobiliteit tegen zijn grenzen aanloopt. Daarnaast is het inrichtings-traject dat na verwerving dient te worden doorlopen traag door de hieraan gekoppelde procedures. Wij zijn van mening dat de provincie Noord-Brabant hierin een belangrijke rol kan vervullen door grondmobiliteit en procedures te optimaliseren. Bovendien wordt momenteel de indruk gewekt dat in Landinrichtingsgebieden waar het plan van toedeling is gepasseerd de resterende taakstelling m.b.t. ecologische verbindingzones moeilijk is te realiseren.

Reactie

Met dit reconstructieplan wordt een belangrijke stap gezet voor het realiseren van de ecologische verbindingzones. Wij onderschrijven het belang van grondverwerving. Daarom zijn in de bestuursovereenkomst die tussen de provincie Noord-Brabant en de waterschappen ook afspraken gemaakt die betrekking hebben op grondverwerving. Deze afspraken zijn vanzelfsprekend niet opgenomen in dit plan, maar in de bestuursovereenkomst. Daar waar het plan van toedeling gepasseerd is zijn de instrumenten om een resterende taakstelling m.b.t. ecologische verbindingzones te realiseren inderdaad beperkt.

Opmerkingen

Gezien het aantal beektrajecten waarvoor in de eerste uitvoeringsperiode herstel voorzien wordt is het twijfelachtig of de doelstelling voor de gehele reconstructieperiode gehaald wordt.

Reactie

Het ambitieniveau voor beekherstel zoals geformuleerd in dit plan en het uitvoeringsprogramma is een afspiegeling van het ambitieniveau van de waterschappen.

Bijlage 3 Fasering reconstructiedoelen Brabant

Reconstructiedoelen in fase 1

Water en bodem

Regionale waterberging

- Het uitwerken en realiseren van waterbergingscapaciteit om wateroverlast te voorkomen door:
    - het instandhouden of repareren van natuurlijke overstromingsvlakten in de beekdalen, stroomvertraging en peilverhoging;
    - water vast te houden bij de bron;
    - scheppen van ruimte om bij hoge afvoer tijdelijk water te bergen (retentiegebieden) en deze gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen.
- Randvoorwaarde: Combineren van rivierverruiming en waterrecreatie.

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)

- In hydrologisch kwetsbare delen van de EHS worden sectorale waterdoelen voor natuur gerealiseerd.
- In bestaande en nieuwe natuurgebieden wordt de waterhuishouding geoptimaliseerd.
- De vochtvoorziening voor landbouwgebieden wordt geoptimaliseerd.

Water- en bodemkwaliteit

- In prioritaire natuurgebieden worden de ecologische kwaliteitsnormen voor water- en bodemkwaliteit behaald.
- In uitspoelingsgevoelige gebieden, wordt een vermindering van de kans op uitspoeling van nitraat, fosfaat en bestrijdingsmiddelen behaald.
- Ter verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit worden ongezuiverde lozingen op het oppervlaktewater en riooloverstorten gesaneerd, conform het provinciale rioleringsbeleid.

Beekherstel

- De ecologische en landschappelijke kwaliteit van de beken en beekdalen, inclusief bijbehorende brongebieden wordt hersteld.

Milieu

Ammoniak

- Vermindering van de belasting met ammoniak van kwetsbare en zeer kwetsbare natuurgebieden.

Stank

- Vermindering van het percentage stankgehinderden tot 12% van de bevolking in 2003 en het percentage ernstig stankgehinderden tot 0% van de bevolking in 2010.

Natuur

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

- Realisatie van de EHS in 2010.

Regionale natuur- en landschapseenheden RNLE'n

- Voor het beschermen en versterken van natuur- en landschapswaarden in de GHS en in de AHS-landschap worden RNLE'n nader begrensd.

Landschap en cultuurhistorie

Agrarische bebouwing

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) wordt intensieve veehouderij groen en architectonisch ingepast in het landschap.
- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) wordt het landschapsbeeld verbeterd door sloop van oude, leegstaande elementen.

Ruimtelijke structuur landbouw

- Ter realisatie van bodem- en waterkwaliteitsdoelen wordt de melkveehouderij plaatselijk geëxtensiverd (Cie koopmans).

Wonen, werken, leefbaarheid

Sociaal-economische structuur

- Ter verbetering van de sociaal-economische structuur op het platteland worden sociale aspecten van veranderingen binnen de landbouwsector, in het bijzonder van de krimp in de intensieve veehouderij, opgevangen.
- Ter verbetering van de sociaal-economische structuur op het platteland worden sociaal-economische mogelijkheden voor het platteland, onder andere nieuwe economische dragers, gestimuleerd.
- Behoud en versterking van leefbaarheid op het platteland.
- Stimuleren van het sociaal-economisch platform dat lokale initiatieven op dit gebied initieert, stimuleert en begeleidt.

Reconstructiedoelen in fase 2

Water en bodem

Ruimte voor de rivier

- Ter voorkoming van wateroverlast van de grote rivieren draagt reconstructie bij aan de realisatie van een riviersysteem dat voldoet aan de wettelijke veiligheidsnormen zoals uitgewerkt in 'waterbeheer 21e eeuw'. Hiervoor wordt een begrenzing van potentiële zoekgebieden voor rivierverruiming opgenomen in het reconstructieplan. De gebieden binnen deze begrenzing worden gevrijwaard van kapitaalintensieve ontwikkelingen.

Water- en bodemkwaliteit

- Ter verbetering van de bodem- en grondwaterkwaliteit worden maatregelen genomen die leiden tot de kwaliteitsnormen conform de EU-nitraatrichtlijn in 2017. Verder worden maatregelen genomen die leiden tot vermindering van de fosfaat- en bestrijdingsmiddelenbelasting van bodem en grondwater.
- Er worden maatregelen genomen om de gewenste oppervlaktewaterkwaliteit conform de MTR-norm en de Europese Kaderrichtlijn Water in 2022 voor fosfaat, nitraat en voor

bestrijdingsmiddelen te behalen.

- In grondwaterbeschermingsgebieden met een 25 jaarszone, wordt de grondwaterkwaliteit verbeterd.
- In zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden met een 100 jaarszone, wordt de grondwaterkwaliteit verbeterd.

Milieu

Geluid

- Behouden of verminderen van de huidige geluidsbelasting in stiltegebieden.

Natuur

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

- Realisatie van de EHS in 2010.
- Bescherming van de EHS tegen ongewenste invloeden (bijv. verdroging en vermessing) en het scheppen van randvoorwaarden voor de realisatie van natuurdoelen.

Verbindingszones

- Ten behoeve van het realiseren van een duurzaam ecologische netwerk en het versterken van de milieu- en ruimtelijke kwaliteit van de EHS, worden ecologische verbindingzones (EVZ) gerealiseerd in 2010.
Randvoorwaarde: Bij de inrichting van de EVZ's streven naar meervoudig grondgebruik, mits dit het ecologisch functioneren niet verstoort.
- Voor het beschermen van bijzondere soorten worden REV's begrensd en gerealiseerd.
Randvoorwaarde: Bij de inrichting van de REV's wordt gestreefd naar meervoudig grondgebruik, mits dit het ecologisch functioneren niet verstoort.

Soortenbescherming

- De reconstructie draagt bij aan instandhouding, herstel en ontwikkeling van een zo natuurlijk mogelijke verscheidenheid van wilde diersoorten, door een bijdrage te leveren aan uitvoering van soortenbeschermingsplannen.
- Beschermen en versterken van natuur- en landschapswaarden in de GHS en in de AHS-landschap zoals weergegeven in het Streekplan 2002 van de provincie Noord-Brabant.

Beheer van natuur en landschap

- Randvoorwaarde: Bereiken bestuurlijke overeenstemming over afstemming Nationale Parkenbeleid en reconstructie.

Landschap en cultuurhistorie

Behoud, beheer en herstel van landschap en cultuurhistorie

- Behoud en herstel van cultuurhistorische (inclusief archeologische), architectonische en aardkundige waarden zoals aangegeven in de Belvédèregebieden en gebieden aangegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart (Noord-Brabant).

Landbouw

Ruimtelijke structuur landbouw

- De ruimtelijke structuur voor grondgebonden bedrijven (zoals grondgebonden veehouderij, akker- en tuinbouw) wordt geoptimaliseerd.
- Ter verbetering van de ruimtelijke structuur van de niet-grondgebonden landbouw krijgen sterke IV- bedrijven die als gevolg van reconstructie in hun ontwikkelingen worden belemmerd de mogelijkheid tot voortzetting op een andere, wel geschikte locatie.

- Ter verbetering van de ruimtelijke structuur van de niet-grondgebonden landbouw wordt aan glastuinbouwbedrijven de mogelijkheid gegeven en worden zij gestimuleerd tot vestiging op duurzame projectlocaties (zoals aangegeven in het Streekplan 2002).
- Ter verbetering van de ruimtelijke structuur van de niet-grondgebonden landbouw wordt in de Peel wordt één projectvestiging glastuinbouw gerealiseerd.
- Randvoorwaarde: Bedrijven op goede locaties behouden hun ontwikkelingsmogelijkheden.
- Randvoorwaarde: Ondersteunende voorzieningen worden toegestaan of geweerd conform de Beleidsnotitie Ondersteunende Voorzieningen.

Recreatie en toerisme

- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector wordt een regionaal ontwikkelingsplan toerisme en recreatie (ofwel toeristisch-recreatieve visie) uitgewerkt.
- Ter realisering van het regionaal ontwikkelingsplan toerisme en recreatie worden ruimtelijke randvoorwaarden geschapen, onder andere voor verplaatsing van kansrijke recreatiebedrijven naar geschikte locaties.

Wonen, werken, leefbaarheid

Verkeer en vervoer

- Randvoorwaarde: Mobiliteitseffecten veroorzaakt door maatregelen in het kader van de reconstructie hebben geen negatieve gevolgen voor de leefbaarheid, bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

Reconstructiedoelen in fase 3

Water en bodem

Bodembeheer

- Verhogen van de kwaliteit en de gebruikswaarde van de bodem.
- Het reconstructieplan draagt bij aan inpassing van voormalige stortplaatsen.
- Het reconstructieplan draagt bij aan het oplossen van de problematiek van bodemverontreiniging in de Kempen.

Milieu

Ammoniak

- Het reconstructieplan draagt bij aan het in balans brengen van de totale ammoniakemissie met het emissieplafond van het reconstructiegebied.

Mestver- en bewerking en duurzame energie

- Optimaal benutten van kansen voor energiebesparing en het produceren van groene energie.
- Bijdragen aan verantwoorde mestbewerking en -verwerking conform de Leidraad Mest.

Licht

- Behoud en herstel van donkere gebieden.

Natuur

Verbindingszones

- De werking van de EVZ's wordt versterkt door het benutten van de groenblauwe doordering.
- Ter verbetering van de ruimtelijke en intrinsieke kwaliteit van natuurgebieden wordt de versnippering van natuurgebieden teruggebracht of voorkomen.

Regionale natuur- en landschapseenheden

- Doelstellingen voor de RNLE zoals aangegeven in het Streekplan 2002 worden gerealiseerd.

Beheer van natuur en landschap

- Optimale inzet van agrarisch natuurbeheer in de GHS, EHS, RNLE'n EVZ's, REV's en landschapsecologische zones, bijvoorbeeld door versterking en vergroting van samenwerkingsverbanden tussen agrariërs voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
- Maximale afsluiting van beheersovereenkomsten binnen beheersgebieden in de EHS.
- Randvoorwaarde: Agrarisch natuurbeheer draagt optimaal bij aan soortenbescherming.
- Randvoorwaarde: Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) draagt agrarisch natuurbeheer optimaal bij aan het behoud en de versterking van landschappelijke en cultuurhistorische waarden.
- Randvoorwaarde: Reconstructie en Nationale Parkenbeleid versterken elkaar wederzijds.

Landschap en cultuurhistorie

Behoud, beheer en herstel van landschap en cultuurhistorie

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) levert reconstructie een bijdrage aan de realisatie van nieuwe landgoederen.

Stedelijke regio's

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) worden boslocaties bij de stadsregio's gerealiseerd.
- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) blijven groene en open gebieden tussen de steden in de stedelijke regio's (de zogenaamde landschapsecologische zones) behouden en/of versterkt.
- Randvoorwaarde: Afstemmen van de planvorming voor het landelijk en het stedelijk gebied.
- Randvoorwaarde: Verankeren van het convenant GIOS en hieruit voortvloeiende Provinciale stadsconvenanten in de planvorming.

Landbouw

Veterinaire kwetsbaarheid

- De veterinaire veiligheid wordt verbeterd door ontwikkeling van de ketenbenadering in de landbouwsector.

Verbrede landbouw

- Ten behoeve van de economische basis voor agrariërs en voor de versterking van recreatie en landschap wordt verbrede landbouw gestimuleerd. Vormen van verbrede landbouw waar aan gedacht wordt zijn landbouw en zorg, agrotouristische diensten, streekproducten, agrarisch natuurbeheer en overige nieuwe nevenactiviteiten.

Duurzame productie

- Groei van de biologische landbouw met gemiddeld 40% per jaar.
- Minimaal evenredige groei van de biologische landbouw in de intensieve sectoren.
- Het stimuleren van clustering van biologische landbouw.
- Groei van het aantal bedrijven met een duurzame productie, waaronder energiebesparing en gesloten, schone productiesystemen op bedrijfs-, keten- en gebiedsniveau.

Recreatie en toerisme

- Stimuleren van een kwaliteitsverbetering, verhoging van verscheidenheid en professionalisering van het toeristisch-recreatief product.
- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector wordt de toegankelijkheid van het agrarisch gebied en natuurgebieden vergroot.
- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector worden routes en routenetwerken ontwikkeld.

Wonen, werken, leefbaarheid

Verkeer en vervoer

- Randvoorwaarde: Ter verbetering van verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid van het landelijk en stedelijk gebied wordt het recreatieve netwerk van fietspaden verbeterd, waar mogelijk gecombineerd met het utilitair fietsverkeer.
- De principes van het convenant Duurzaam Veilig worden op het gemeentelijk wegennet geïmplementeerd.

Bijlage 4   Samenvatting milieueffectrapporten

4.1   Aanleiding en doel

In de Reconstructiewet Concentratiegebieden is vastgelegd dat Gedeputeerde Staten (GS) een reconstructieplan opstellen dat, na ter visie legging en inspraak, wordt vastgesteld door Provinciale Staten (PS). Gekoppeld aan het reconstructieplan wordt een milieueffectrapportage-procedure (m.e.r.-procedure) doorlopen. Hiermee wordt vooruitgelopen op de actualisatie van het Besluit milieueffectrapportage waarin wordt vastgelegd dat reconstructieplannen m.e.r.-plichtig zijn.

Milieueffectrapportage is in het leven geroepen om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. In dit milieueffectrapport (MER) worden overigens niet alleen milieu- en omgevingsaspecten, maar ook de sociale en economische aspecten meegenomen. Doel van de effectrapportage is het ondersteunen van PS, GS en de reconstructiecommissies bij het maken van keuzes.

4.2   Procedure

Gezien de grote transparantie in het reconstructieproces en de intensieve betrokkenheid van diverse partijen is er voor gekozen de m.e.r.-procedure integraal onderdeel uit te laten maken van het planvormingsproces in het kader van de Reconstructiewet.

Zodra de eerste contouren van het plan zich aftekende is een eerste effectbepaling ingezet en gepresenteerd in de reconstructiecommissies. Toen eind 2003 het eerste volledige conceptplan beschikbaar was is op een gestructureerde manier via een tevoren bepaald beoordelingskader voor alle zeven de reconstructiegebieden de effectbepaling uitgevoerd. De uitkomsten van de effectbepaling hebben geleid tot enkele aanpassingen van het voornemen. Om de hoeveelheid papier in te perken en de nauwe relatie tussen plan en MER te benadrukken is er voor gekozen het MER integraal onderdeel te laten zijn van het plan.

De m.e.r.- procedure is begonnen met een Startnotitie (Provincie Noord-Brabant, oktober 2002). Deze gaf in hoofdlijnen informatie over aanleiding en doel van het reconstructieplan en het verloop van de procedure. Vervolgens is via inspraak op de Startnotitie aan de betrokkenen en de wettelijke adviseurs gevraagd welke aspecten in het MER onderzocht moeten worden en welke mogelijke alternatieven zij relevant vinden. De onafhankelijke Commissie milieueffectrapportage en het bevoegd gezag (BG; PS gedelegeerd aan GS) hebben mede op basis van deze inspraak aanbevelingen gedaan voor de inhoud van het MER. Deze zijn opgenomen in de Richtlijnen voor het MER (provincie Noord-Brabant, april 2003). Deze richtlijnen zijn bepalend geweest voor de inhoud van de MER-onderdelen in het reconstructieplan. Het resultaat van de wettelijk verplichte watertoets en de natuurtoets (Habitattoets op basis van de Europese Habitatrichtlijn) is eveneens opgenomen in het plan.

Op dit moment ligt het reconstructieplan/milieueffectrapport voor. Het plan is in samenspraak met de reconstructiecommissies tot stand gekomen. De werkgroep BG van de provincie, GS en het Rijk hebben positief geadviseerd over de inhoud en gevolgde aanpak.

Het reconstructieplan/milieueffectrapport wordt in de inspraak gebracht en gedurende vier weken ter visie gelegd.

In deze periode kunnen bedenkingen worden ingebracht en er wordt een hoorzitting georganiseerd. Op grond van de inspraakreacties en het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage, besluiten GS om het plan- waar nodig- te wijzigen. PS stellen het reconstructieplan vast. Het plan moet vervolgens nog worden goedgekeurd door de ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselveiligheid (LNV) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).

4.3 Plaats van het MER in het plan

Het reconstructieplan/milieueffectrapport voldoet uiteraard aan de eisen die de wetgever stelt aan een MER. De belangrijkste zaken zijn opgenomen in deel A van het reconstructieplan/milieueffectrapport. In deel B zijn alle wettelijk benodigde onderdelen van een MER opgenomen. In deel A is een schema opgenomen waar in de rapporten de MER-onderdelen te vinden zijn.

Het ontwerpreconstructieplan/milieueffectrapport geeft een beschrijving van de voorgenomen activiteit (het voorkeursalternatief) en een aantal (realistische) alternatieven. De alternatieven sluiten aan bij het abstractieniveau van het plan en zijn gericht op kernonderdelen die wezenlijke verschillen in (milieu-)effect geven.

Ook bevat het MER een beschrijving van de huidige situatie, de te verwachten autonome ontwikkeling en een overzicht van de optredende (milieu-)effecten gerelateerd aan de gestelde doelen. Verder wordt ingegaan op de genomen en te nemen besluiten (het beleidskader), de leemten in kennis en informatie en een aanzet voor de evaluatie en monitoring van de optredende effecten gerelateerd aan de geldende doelen.

4.4 Wat beschrijft deze samenvatting verder

In deze samenvatting zijn de belangrijkste conclusies uit het MER samengevat. Hierbij wordt ingegaan op de voorgenomen activiteiten, de alternatieven, de belangrijkste (milieu-)effecten, de leemten in kennis en informatie, het MMA en de vergelijking van alternatieven.

4.5 De voorgenomen activiteit

Het reconstructieplan is gericht op een ingrijpende verandering van het landelijke gebied in Noord-Brabant. Per gebied variëren de doelen. De volgende activiteiten zijn in de meeste plannen opgenomen:

- Herstel van het **water- en bodemsysteem**. Het streven is erop gericht om het water bovenstrooms zo lang mogelijk vast te houden en -waar mogelijk- het grondgebruik af te stemmen op het natuurlijke watersysteem. Om wateroverlast te voorkomen worden bepaalde gebieden aangewezen voor waterberging (rivierverruiming en noodoverloopgebieden). Ook zullen waterbergingsgebieden voor het regionale watersysteem worden aangewezen. Om de verdroging in een aantal natuur- en landbouwgebieden op te lossen, zijn aanpassingen nodig. In deze gebieden worden maatregelen getroffen om het water langer vast te houden en de grondwaterstanden te verhogen. Ook is het noodzakelijk om de

waterkwaliteit te verbeteren, bijvoorbeeld door de ongezuiverde lozingen uiterlijk in 2005 te saneren, maar ook door het uitvoeren van specifieke pilots om de waterkwaliteit te verbeteren. Voor een groot aantal beken wordt de ecologische en landschappelijke kwaliteit hersteld. Ook voor de nabij breuken gelegen wijstgronden zal de waterhuishouding hersteld worden.

- De **milieukwaliteit** verbeteren we door de ammoniakbelasting op de zeer kwetsbare natuurgebieden terug te dringen en door een balans te vinden tussen de totale ammoniakemissie en het regionale emissieplafond. Via de introductie van een integrale zonering met drie typen gebieden: landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden wordt de groei van ammoniakuitstoot nabij natuurgebieden ingeperkt. Deze gebieden kennen ieder een eigen regime voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij. Bedrijven worden gestimuleerd om te verplaatsen naar duurzame locaties in verwevingsgebieden of landbouwontwikkelingsgebieden. De integrale zonering is op perceelsniveau begrensd, waarbij zoveel mogelijk gebruik is gemaakt van logische, bestaande grenzen en gestreefd is naar grotere eenheden. Ook rondom kernen is extensiveringsgebied gelegd waardoor het aantal mensen dat door stank gehinderd wordt, af kan nemen. Ook worden projecten gestart gericht op mestverwerking en -bewerking en duurzame energie. Ook worden maatregelen genomen die zorgen voor minder lawaai in stiltegebieden en zijn er initiatieven die donkere gebieden weer donker maken.
- De **natuurwaarden** worden versterkt door een versnelde realisatie van de ecologische hoofdstructuur (EHS) in 2010 (aankoop en beheersovereenkomsten) en door bescherming van de EHS tegen ongewenste invloeden (bijvoorbeeld verdroging en vermessing). Daarnaast wordt gezorgd voor betere randvoorwaarden voor de realisatie van de gewenste natuurdoelen. Ook de ecologische verbindingzones zijn gerealiseerd in 2010. Zij versterken de ruimtelijke kwaliteit van de EHS als duurzaam ecologisch netwerk. Verder zijn er een aantal robuuste (grootschaligere) ecologische verbindingzones begrensd. Via dit plan worden ook de zogenaamde regionale natuur- en landschapseenheden begrensd. Om de doelstellingen voor de robuuste verbindingen en de regionale natuur- en landschapseenheden te realiseren, wordt gestreefd naar een optimale inzet van agrarisch natuurbeheer, bijvoorbeeld door versterking en vergroting van samenwerkingsverbanden van agrariërs. Agrarisch natuurbeheer en andere instrumenten en maatregelen dienen tenslotte ook een bijdrage te leveren aan het behoud, herstel en de ontwikkeling van een zo natuurlijk mogelijke verscheidenheid aan planten- en diersoorten.
- De kenmerkende kwaliteiten van **landschap en cultuurhistorie** worden via dit plan behouden, versterkt en verder ontwikkeld. Hierbij wordt aandacht besteed aan de cultuurhistorische, archeologische, architectonische en aardkundige waarden. Dit is onder andere aan de orde bij het aanwijzen van gebieden waar nieuwe functies kunnen komen en bij de uitwerking van reconstructieprojecten. Hierbij worden bestaande waarden gerespecteerd en wordt de diversiteit van het landschap (bijvoorbeeld open en besloten, droge en natte gebieden) behouden en waar mogelijk versterkt. Nieuwe intensieve agrarische bedrijven moeten goed ingepast worden in het landschap. Daarnaast verbetert het landschapsbeeld door de sloop van oude, leegstaande gebouwen. Ten slotte kunnen ook nieuwe landgoederen bijdragen aan een versterking van de landschappelijke kwaliteiten.
- Het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden voor duurzame **landbouw** is een belangrijke reconstructiedoelstelling. Allereerst behouden bedrijven op goede locaties hun ontwikkelingsmogelijkheden. Daarnaast zijn locaties en gebieden aangewezen waar intensieve vee-

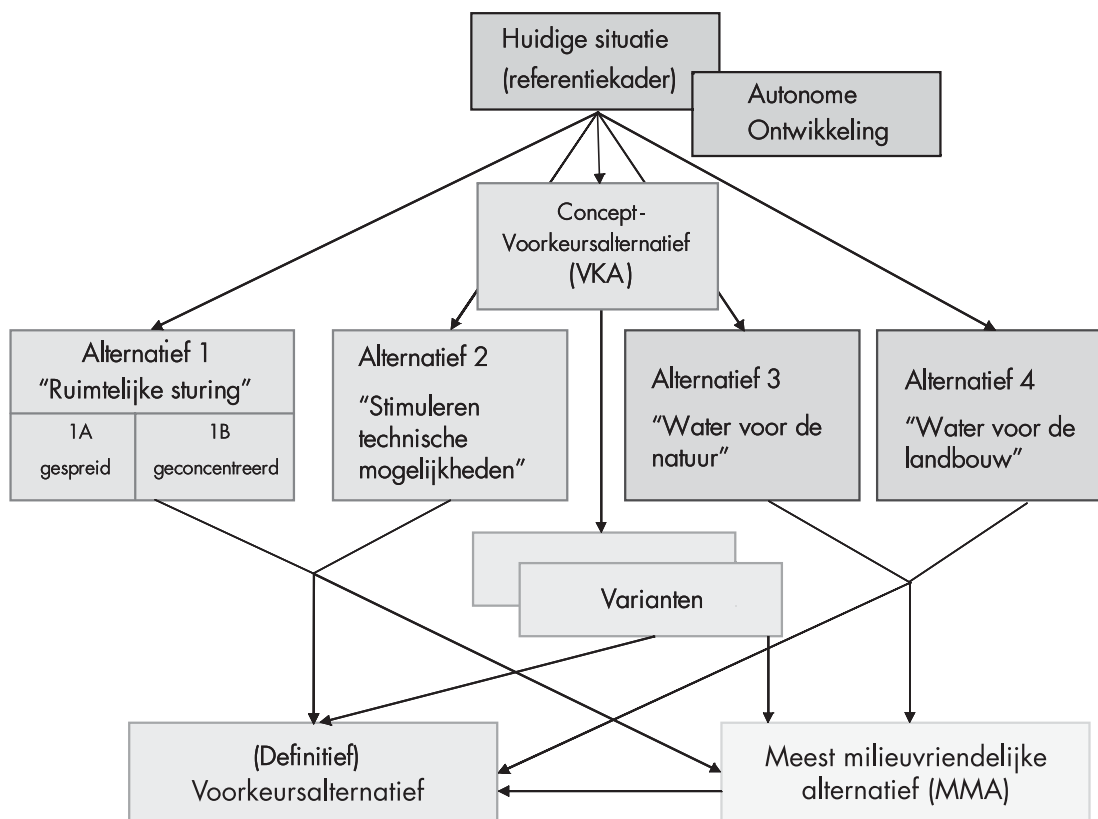
houderijbedrijven die in hun ontwikkelingen worden belemmerd, de mogelijkheid krijgen verder te gaan. Het kan hierbij gaan om een bestaande duurzame locatie in een verwevingsgebied of landbouwontwikkelingsgebied. Ook kan het een nieuwe locatie betreffen in een landbouwontwikkelingsgebied (in het reconstructiegebied Maas en Meierij zijn geen nieuwvestigingsmogelijkheden opgenomen).

- Voor de varkenshouderij is het van belang dat er maatregelen worden getroffen om de verspreiding van epidemieën onder varkens te voorkomen. Het ontwikkelen van de ketenbenadering levert hieraan een bijdrage. De melkveehouderij moet op een aantal plaatsen extensiveren, om de bodem- en waterkwaliteitsdoelen te realiseren. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de ruimtelijke structuur. Voor de melkveehouderij, maar ook voor andere grondgebonden bedrijven dient de ruimtelijke structuur te worden geoptimaliseerd. Hiervoor zullen wij een aantal projecten starten.
- Voor de boom- en vaste plantenteelt wordt door middel van maatwerk een oplossing geboden aan bedrijven die op maatschappelijk gezien ongunstige locaties liggen. Ook voor de glastuinbouw wordt een optimale ruimtelijke structuur ontwikkeld. Naast de gangbare landbouw wordt de biologische en verbrede landbouw gestimuleerd. Hierbij wordt gestreefd naar een groei van de biologische landbouw met gemiddeld 10% per jaar. Vormen van verbrede landbouw die gestimuleerd zullen worden zijn: de combinatie van landbouw en zorgfuncties, agrotouristische diensten, verkoop van streekproducten, agrarisch natuurbeheer en overige nieuwe nevenactiviteiten.
- Ter versterking van **recreatie en toerisme** worden ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden geboden. Het kan daarbij gaan om nieuwe locaties voor recreatiebedrijven die zich op hun huidige locatie niet verder kunnen ontwikkelen, bijvoorbeeld omdat ze te dicht bij kwetsbare natuur liggen. Ook het toeristisch-recreatieve product wordt opgewaardeerd en geprofessionaliseerd, onder andere door het stimuleren van kwaliteitsverbetering en vergroting van de verscheidenheid. Op verschillende plekken worden nieuwe routes en routenetwerken ontwikkeld, die de toegankelijkheid van het agrarisch gebied en natuurgebieden vergroten.
- Om de **sociale en economische structuur** te versterken worden vier speerpunten onderscheiden. Allereerst worden de sociale en economische aspecten van veranderingen binnen de landbouw opgevangen. Dit is in met name bij de intensieve veehouderij van belang. Daarnaast willen we nieuwe economische dragers voor het platteland ontwikkelen. Ook wordt er aandacht besteed aan maatregelen die de leefbaarheid op het platteland kunnen vergroten. Hiervoor zal er voor een aantal kernen een ruimtelijke, sociale en economische visie worden ontwikkeld. Tenslotte zal extra aandacht besteed worden aan de uitvoering van het sociale en economische beleid.
- Bij **verkeers- en vervoersprojecten** die in het kader van de reconstructie worden opgepakt, wordt aangesloten bij de principes van Duurzaam Veilig. Zo kunnen de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid worden vergroot door ontbrekende schakels in het (recreatieve) fietspadennetwerk aan te leggen. Algemeen geldt dat reconstructie-maatregelen positieve gevolgen moeten hebben voor de leefbaarheid, bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

4.6 Alternatieven

In een milieueffectrapport moeten de voorgenomen activiteit (het voorkeursalternatief) en het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) worden beschreven. Het MMA is het alternatief dat de best bestaande mogelijkheden om het milieu te beschermen, toepast of combineert. Het is gebruikelijk om ook andere alternatieven uit te werken. In dit reconstructieplan/milieueffectrapport zijn vier alternatieven uitgewerkt. Ze variëren op twee kernkwesties in het reconstructieplan: de integrale zonering voor de intensieve veehouderij (alternatief 1 en 2) en de waterdoelen (alternatief 3 en 4).

Naast de alternatieven is ook naar varianten gekeken. Een variant heeft betrekking op een gebiedsspecifiek aandachtspunt in een sector of deelgebied. De alternatieven en varianten zijn in figuur B4.1 schematisch weergegeven. In de tekstkaders worden ze verder toegelicht.

Figuur B4.1 Alternatieven en varianten in relatie tot huidige situatie, autonome ontwikkeling en het voorkeursalternatief

---

Alternatief 1 'Ruimtelijke sturing'

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen voor ammoniak, stank, natuur en landschap het beste gehaald kunnen worden door een zo groot mogelijke ruimtelijke scheiding tussen de intensieve veehouderij en kwetsbare waarden. De extensiveringsgebieden worden groter dan in het voorkeursalternatief. De landbouwonwikkelingsgebieden worden kleiner ten opzichte van het voorkeursalternatief: alleen de beste locaties voor inplaatsing zijn aangeduid als landbouwonwikkelingsgebied. Binnen dit alternatief zijn twee subalternatieven onderscheiden:

Alternatief 1a: beperkte concentratie met in elk reconstructiegebied voldoende inplaatsingsruimte voor de bedrijven die willen verplaatsen uit de extensiveringsgebieden en deels ook uit de verwevingsgebieden.

Alternatief 1b: Sterke concentratie in enkele landbouwonwikkelingsgebieden. Het gaat om de gebieden die binnen de zeven reconstructiegebieden als meest geschikt naar voren komen op basis van een aantal verschillende criteria.

Alternatief 2 'Stimuleren en technische mogelijkheden'

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen voor ammoniak en stank het beste (meest kosteneffectief) gehaald kunnen worden door de inzet van extra technieken. Het alternatief gaat verder uit van een beperkte regulering. De extensiveringsgebieden zijn in dit alternatief kleiner dan in het voorkeursalternatief.

Alternatief 3 'Water voor de natuur'

In de gehele EHS (en niet alleen in de natte natuurparels zoals is opgenomen in het voorkeursalternatief) worden maatregelen met uitstraling op de omgeving genomen. Daarnaast worden in die natte natuurparels waar dit zinvol is, verdergaande maatregelen in de directe omgeving van deze parels genomen.

Alternatief 4 'Water voor de landbouw'

De maatregelen die in het voorkeursalternatief zijn voorgesteld worden aangevuld met waterconserveringsmaatregelen op de landbouwgronden die in de huidige situatie droogteschade ondervinden.

Varianten

Om ook aandacht te kunnen geven aan gebiedsspecifieke aandachtspunten waarvoor meerdere reële oplossingen zijn, is gebruik gemaakt van varianten. Deze zijn in tegenstelling tot de alternatieven gericht op één concreet thema of één specifiek deelgebied.

Meest milieuvriendelijke alternatief (MMA)

In het MMA staat het realiseren van de natuur- en milieudoelstellingen voorop.

Bij het uitwerken van het MMA wordt vooral gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting. Alle realistische en haalbare effectbeperkende en compenserende maatregelen worden daarvoor bekeken. Verder valt te denken aan stimulerende en/of technische maatregelen om emissies verder te beperken dan wettelijk verplicht is, aan extra maatregelen ten behoeve van bodem-, grondwater- en luchtkwaliteit, aan extra en/of strenger regulerend beleid en aan het verbeteren van de landschappelijke en natuurkwaliteit.

Dit pakket aan maatregelen, voor zover reëel en haalbaar is gecombineerd tot het MMA. Dit is het alternatief met de minste nadelige milieugevolgen en de meeste verbeteringen voor milieu, natuur en landschap. Het MMA is ontwikkeld op basis van de effectbeschrijving en de vergelijking van de alternatieven. Figuur 1 geeft schematisch de positie van het MMA ten opzichte van de andere alternatieven weer.

4.7 Beoordelingskader (milieu-)effecten

De effectbepaling is gericht op een viertal milieu- en omgevingsaspecten; water & bodem, milieu (waaronder ammoniak, stank, geluid en licht), natuur en landschap & cultuurhistorie. Daarnaast zijn de effecten bepaald voor de economische pijlers die in het landelijke gebied het meest van belang zijn; de economische vitaliteit in de landbouw, recreatie & toerisme, de aan deze sectoren gerelateerde werkgelegenheid en de leefbaarheid op het platteland. De effectbepaling heeft hiermee het karakter van een integrale effectbepaling, hetgeen tegemoet komt aan de wens van verschillende partijen om ecologie en economie in hun onderlinge verband te kunnen beoordelen.

Basis voor de beschrijving van de effecten is het beoordelingskader. Dit bestaat uit 45 beoordelingscriteria, verdeeld over de aspecten; water & bodem (13 criteria), milieu (4), natuur (7), landschap & cultuurhistorie (7), landbouw (7), recreatie & toerisme (3) en wonen, werken & leefbaarheid (4). Qua volgorde is er voor gekozen de zogenaamde lagenbenadering te hantieren. Begonnen wordt met de effecten op de kwaliteiten van de onderste lagen van het systeem (het bodem- en watersysteem) gevolgd door de milieusituatie, de natuur- landschappelijke en cultuurhistorische waarden, en als laatste de effecten op het sociale en economische patroon. Het beoordelingskader is gedurende het opstellen van het plan verder uitgewerkt en mede tot stand gekomen op basis van inspraak op de Startnotitie m.e.r. en na uitgebreide interactie met diverse betrokken partijen. De effectbeschrijving sluit aan bij het abstractieniveau van de plannen en is deels getalsmatig bepaald (bijvoorbeeld voor ammoniak, stank, grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit) en deels beschrijvend (kwalitatief) vastgelegd.

De criteria zijn steeds gekoppeld aan de doelen van het reconstructieplan. Uiteraard zal zowel ingegaan worden op de positieve als de negatieve effecten. In de effectbeschrijving wordt zo veel mogelijk inzichtelijk gemaakt in welke mate de verschillende beleidsdoelen gehaald worden (volledige doelrealisatie leidt tot een maximale score). Zo wordt duidelijk gemaakt of de beoogde milieu- en andersoortige effecten ook daadwerkelijk optreden en in welke mate. Op deze wijze kan worden vastgesteld of de beleidsdoelen op de juiste wijze zijn vertaald in het plan.

De effectbepalingmethode en de effectbeschrijving per criterium zijn uitgewerkt in de vorm van zogenoemde 'factsheets' die als bijlage zijn opgenomen op de CD-ROM bij dit plan. De factsheets kennen een vaste indeling, waarbij uitgebreid wordt ingegaan op de wijze van effectbepaling, de relevante ingrepen, de effecten (met tabellen en kaartbeelden), de leemten in kennis en informatie en de relatie met het monitoringsprogramma.

De effectbeschrijving is primair gericht op het concept-VKA. Omdat de alternatieven betrekking hebben op slechts enkele van de aspecten en planelementen (de zonering in alternatief 1 en 2 en de mate van vernatting bij natte natuurplek in alternatief 3 en vernatting in landbouwgebieden in alternatief 4) is apart aangegeven welke milieuvoordelen en nadelen de alternatieven hebben. De alternatieven zijn bedoeld om te bezien of met een andere zonering en een verdergaande vernatting, een hoger doelbereik gerealiseerd kan worden.

De beschrijvingen zijn steeds gericht op de situatie in 2016, dus na uitvoering van de reconstructie. Het effect wordt vergeleken met de huidige situatie (2004). In het plan is ook vastgelegd welke autonome ontwikkelingen worden verwacht in de periode 2004-2016. Hiermee is de meerwaarde van de reconstructie ten opzichte van de autonome ontwikkeling ook zichtbaar gemaakt. In deze samenvatting is dit buiten beschouwing gebleven. Deze notitie gaat in op de

belangrijkste (Brabantbrede) effecten en de daaraan te verbinden conclusies en overwegingen.

In de factsheets is per criterium een beoordelingsschaal voor de effecten gegeven. Omwille van de inzichtelijkheid zijn alle effectscores vertaald naar een kwalitatieve beoordeling op een 7-puntsschaal waarbij de effectscores de volgende betekenis hebben:

---	= sterk negatief effect
--	= negatief effect
-	= licht negatief effect
0	= geen effect
+	= licht positief effect
++	= positief effect
+++	= sterk positief effect

Hierna wordt ingegaan op de belangrijkste effecten per aspect.

Uit de effectbepaling zal blijken dat in 2016 veel positieve effecten zijn opgetreden voor zowel de omgevingskwaliteit (water & bodem, milieu, natuur, landschap & cultuurhistorie) alsook voor de sociale en economische vitaliteit (landbouw, recreatie, wonen- werken & leefbaarheid). De totaalbalans is veelal positief, wat niet betekent dat op onderdelen of lokaal een ander beeld kan ontstaan. De kwalitatieve scores zijn veelal een optelling van verschillende effecten verspreid over het gehele reconstructiegebied. De mate van verbetering varieert sterk. Wel blijkt dat een deel van de verbetering ook zonder het reconstructieplan zou plaatsvinden en dat de doelen uit het Europees-, Rijks- en provinciaal beleid niet altijd worden gehaald. Uit de hierna volgende Brabantbrede beschrijvingen zal blijken in welke mate het doelbereik op de verschillende criteria gerealiseerd kan worden. In het MMA wordt beschreven op welke wijze een nog groter rendement voor de milieuaspecten gehaald kan worden. In deze samenvatting wordt niet ingegaan op de verschillen tussen de reconstructiegebieden. Ook wordt niet ingegaan op de varianten.

4.8 Effecten per aspect

Water en Bodem

Tabel B4.1 Overzicht effecten water en bodem

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Water en bodem	
Beïnvloeding gebruiksfuncties zoekgebieden ruimte voor de rivier	-
Beïnvloeding gebruiksfuncties waterbergingsgebieden	+
Beïnvloeding wateroverlast	++
Beïnvloeding grondwaterregime natuur	++
Beïnvloeding waterhuishouding landbouwgronden	-
Beïnvloeding vochtvoorziening landbouwgronden	++
Beïnvloeding nitraatconcentratie in het grondwater	+
Beïnvloeding fosfaatconcentratie	+
Beïnvloeding waterkwaliteit in natuurgebieden	++
Beïnvloeding uitspoelingsrisico	+
Beïnvloeding grondwaterbeschermingsgebieden	++
Beïnvloeding beekherstel	+++
Beïnvloeding bodemkwaliteit	+

De reconstructieplannen vrijwaren niet alle zoekgebieden van kapitaalsintensieve ontwikkelingen. Het reconstructieplan zorgt wel voor minder wateroverlast door het realiseren van waterberging. Dit geldt voor de zoekgebieden voor rivierverruiming en de mogelijke overloopgebieden bij de Maas en voor de regionale waterbergingsgebieden verspreid over de provincie. In 2016 zal een deel van de regionale waterbergingsgebieden zijn ingericht. De waterschappen zullen de gebieden nog verder begrenzen.

De verdroging van natuurgebieden neemt autonoom al sterk af. Rondom de natte natuurplek zal ook vernatting in omliggende landbouwgebieden worden toegestaan hetgeen leidt tot een verdere afname van het areaal verdroogd natuurgebied (46% ten opzichte van het referentiejaar 1994). Er zal voldaan worden aan de Rijksdoelstelling om 40% van het areaal hersteld te hebben in 2010.

Op 7% van de Brabantse landbouwgronden (19.500 ha) treedt een verslechtering op van de productieomstandigheden terwijl op 19.800 hectare een verbetering optreedt. De natschade zal gecompenseerd worden.

Ten aanzien van de waterkwaliteit treedt een lichte verbetering op van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit voor nitraat en fosfaat. Hiermee blijft de waterkwaliteit nog ver van de normen uit de Europese Kaderrichtlijn Water. Binnen de natuurgebieden neemt uitspoeling van nitraat naar het grondwater af. De uitspoeling van fosfaat naar het oppervlaktewater neemt eveneens af. De verhoging van de grondwaterstand leidt weliswaar tot een grotere fosfaatspoeling die echter (op termijn) wordt gecompenseerd door het wegvallen van de bemestingsdruk. Voor zware metalen geldt dat de afname door een veranderend grondgebruik groter zal zijn dan de toename van uitspoeling door grondwaterstandsverhoging.

Qua beekherstel geldt dat een aanzienlijke verbetering wordt gerealiseerd.

Verdergaande vernatting rondom de natte natuurplek (conform alternatief 3) loont op een

aantal locaties. Op andere plekken zou de natschade voor de landbouw te groot worden. Extra vernatting in landbouwgebieden (alternatief 4) leidt tot een vermindering van droogteschade voor de landbouw. De natuur profiteert hiervan maar voor de fosfaatuitspoeling ontstaat voor lange tijd en negatief effect.

Milieu

Tabel B4.2   Overzicht effecten milieu

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Milieu	
Verandering gemiddelde depositie van stikstof in voor verzuring gevoelige gebieden	+
Verandering depositiepieken van ammoniak op voor verzuring gevoelige gebieden	++
Samengestelde score emissie van ammoniak en stikstof	++
Afname emissie van ammoniak in totale reconstructiegebied	+
Afname emissie van ammoniak in randzones van de (zeer) kwetsbare delen van de EHS	++
Samengestelde score depositie van ammoniak	++
Afname van aantal stankgehinderden door stank uit stallen	++
Afname van het aantal stankgehinderden door veldemissies	+
Samengestelde score afname aantal stankgehinderden	+
Verandering kwaliteit stiltegebieden	-
Verandering kwaliteit donkere gebieden	0

Het reconstructieplan zorgt voor een verbetering van de milieukwaliteit. In 2016 is er sprake van een aanzienlijke daling van de ammoniakemissie en de gemiddelde depositie van ammoniak (en totaal stikstof) op natuurgebieden. De ammoniakemissie neemt Brabantbreed af van 31 kton in de huidige situatie tot 20 kton in 2016. Hiermee wordt de inspanningsverplichting van 18 kton uit het NMP4 voor 2010 nog niet gehaald. De afname is vrijwel geheel toe te schrijven aan de autonome ontwikkeling (toepassen AmvB Huisvesting, mestafzetcontracten e.d.).

De begrenzing van de extensiveringsgebieden in de plannen zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stalemissies in de zones rondom kwetsbare natuurgebieden. Verplaatsing en beëindiging leiden lokaal tot een significante afname van stalemissies. De mogelijkheden voor uitbreiding van locaties in verwevingsgebieden zijn ruim en kunnen daarom tot extra stalemissies in de nabijheid van de zeer kwetsbare en kwetsbare bos- en natuurgebieden leiden. Daarnaast liggen plaatselijk landbouwontwikkelingsgebieden zeer dicht bij zeer kwetsbare en kwetsbare natuur, waardoor ook hier een toename van de ammoniakemissie in zones rondom kwetsbare natuur plaats kan vinden.

De gemiddelde stikstofdepositie op natuurgebieden in de reconstructiegebieden daalt van 3200 mol per hectare naar 2100 mol per hectare, op basis van verwachtingen ten aanzien van de mesttoediening en de implementatie van de AMvB Huisvesting. Door de reconstructieplannen neemt de depositie in reconstructiegebieden verder af tot 2080 mol per hectare. Door verplaatsing of beëindiging van alle intensieve veehouderijen in extensiveringsgebieden kan een extra daling van gemiddeld 6% bereikt worden ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Deze daling varieert tussen de reconstructiegebieden van 3% in De Baronie tot ruim 8% in Peel en

Maas en Maas en Meierij. Indien uitplaatsingen uit extensiveringsgebieden gepaard gaan met inplaatsingen binnen het reconstructiegebied, is de extra daling beperkter. Zeer kwetsbare natuurgebieden (Wav-A gebieden) hebben een kritische depositiewaarden van minder dan 1400 mol per ha. Ondanks de verwachte daling van de gemiddelde depositie, die dus vooral toe te schrijven is aan de autonome ontwikkeling, worden dus ook in 2016 de kritische depositiewaarden van de meeste kwetsbare natuurgebieden nog steeds overschreden. De begrenzing van de extensiveringsgebieden zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van depositie op de meest kwetsbare natuurgebieden. De verplaatsing en beëindiging van locaties leiden tot een significante afname van lokale depositiepieken op de zeer kwetsbare bos- en natuurgebieden. De mogelijkheden voor uitbreiding van locaties in verwevingsgebieden zijn echter ruim en kunnen daarom tot nieuwe depositiepieken op de zeer kwetsbare en kwetsbare bos- en natuurgebieden leiden. Ook groei en nieuwvestiging in landbouwontwikkelingsgebieden nabij kwetsbare natuur kunnen een dergelijk effect veroorzaken.

Voor wat betreft stank geldt dat circa 82.800 inwoners in Brabant (een kans op) hinder door stank uit stallen ondervinden. Doordat in de autonome ontwikkeling moderne stalsystemen worden toegepast, bedrijven stoppen en bedrijven verplaatsen, daalt het aantal gehinderden. De extra daling van het aantal gehinderden door stalemissies die door verplaatsing of beëindiging van intensieve veehouderijen uit extensiveringsgebieden kan worden bereikt, bedraagt maximaal 16% (t.o.v. de huidige situatie). De norm (geen stankgehinderden) wordt hiermee niet gehaald. Door het verplaatsen van bedrijven en het subsidiëren van bovenwettelijke technische maatregelen, zoals dat is opgenomen in de reconstructieplannen, kan het oppervlak bebouwde kom dat overlapt met een stankcirkel met circa 20-25% afnemen. De begrenzing van de extensiveringsgebieden en de hiermee gepaard gaande beperking van de uitbreidingsmogelijkheden zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stankhinder in een groot deel van de zones rondom woongebieden. De verplaatsing van locaties en het (financieel stimuleren van) het toepassen van bovenwettelijke technische maatregelen om de geuroverlast te beperken leidt tot een significante afname van de stankhinder door stalemissies in deze zones. De planologische en milieuruimte die wordt geboden in de verwevingsgebieden rondom kernen kan dit positief effect weer teniet doen. Dit komt doordat veel locaties in verwevingsgebieden dichtbij kernen meer uitbreidingsmogelijkheden krijgen dan ze hadden op basis van het Streekplan.

Door het wegvallen van de cumulatieve toets in de verwevingsgebieden (dit gebeurt met de vaststelling van de reconstructieplannen) kan het aantal gehinderden door stankemissies uit stallen in het buitengebied toenemen (de stank neemt niet toe maar wel de wijze van effectbepaling). De cumulatieve toets houdt in dat bij berekening van de stankcirkel ook de stankproductie van nabijgelgen locaties in beschouwing genomen moet worden. Ook bij het wegvallen van de cumulatieve toets door veranderingen in de landelijke regelgeving is het mogelijk dat het aantal gehinderden door stankemissies uit stallen toeneemt. Belangrijk om te vermelden is dat de meeste stankoverlast wordt veroorzaakt door veldemissies, na het uitrijden van mest. De huidige wet- en regelgeving is niet gericht op beperking van deze stankbron (het zijn piekbelastingen). De reconstructieplannen nemen geen maatregelen gericht op het terugdringen van deze overlast. Ze richten zich op de omvang en ruimtelijke spreiding van stalemissies. De stankhinder uit de veldemissies neemt autonoom licht af (bijvoorbeeld door het sluiten van mestafzetcontracten).

De doelstelling om de toename van geluidbelasting in stiltegebieden te realiseren wordt niet gehaald. De locaties van (met name) de recreatieve gebieden zijn, vanuit het perspectief van de stiltegebieden bekeken, niet in alle gevallen gunstig. Dit doet zich bijvoorbeeld voor in de Peel waar een recreatieve poort in het stiltegebied Strabrechtse heide ligt, en in Beerze Reusel waar

bijvoorbeeld intensief recreatieve gebieden tegen een drietal stiltegebieden ligt. De plannen bevatten geen concrete voorstellen voor verplaatsingen van recreatieve objecten om het geluidsniveau in de stiltegebieden terug te dringen. Ook autonoom neemt de geluidsbelasting toe, bijvoorbeeld door toename van verkeer en lawaaisporten. De plannen bevatten (meer of minder concrete) initiatieven om de geluidsbelasting van stiltegebieden niet toe te laten nemen. In Beerze Reusel, De Baronie en Maas en Meierij wordt bovendien voorgesteld om het areaal stiltegebied uit te breiden. De verwachting is dat dit niet voldoende is om de toename aan geluidsbelasting volledig tegen te gaan.

De huidige lichtbelasting verandert met name door projectvestigingen glastuinbouw (bijvoorbeeld in De Peel), die bovendien niet autonoom zouden worden ontwikkeld, en door door-groeigebieden glastuinbouw. De plannen bevatten (meer of minder concrete) initiatieven om de hoeveelheid licht niet toe te laten nemen (mitigerende maatregelen). In Peel en Maas wordt voor de Maashorst voorgesteld de lichthinder vanuit straatverlichting e.d. terug te dringen. In de Baronie wordt voorgesteld om met België te overleggen over de lichthinder die vanuit België komt. De verwachting is dat dit niet voldoende is om de toename aan licht volledig tegen te gaan.

Natuur

Tabel B4.3   Overzicht effecten natuur

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Natuur	
Kwaliteit gerealiseerde EHS	++
Mate en kwaliteit realisatie EVZ's	++
Verandering natuurwaarden in RNLE'n	++
Verandering instandhouding bijzondere soorten	+
Verandering kwaliteit "richtlijn gebieden"	++
Verandering verstoringgevoelige natuur	+

De EHS wordt bijna geheel gerealiseerd, maar dit zal naar verwachting pas in of na 2016 het geval zijn. De plannen bevatten diverse maatregelen die de aankoop van de EHS kunnen versnellen zoals aankoopstrategieplannen, kavelruilprojecten en grondaankopen voor waterdoelen en beekherstel. Gegeven de beperkte grondmobiliteit en de benodigde organisatorische en beheersmatige inspanningen voor versnelde realisatie, lijkt het desondanks niet waarschijnlijk dat de totale EHS in Brabant in 2010 is gerealiseerd. De kwaliteit van de EHS neemt tijdens de planperiode duidelijk toe. De samenhang en omvang krijgt een impuls met de versnelde realisatie van de EHS. De verschillende maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en verdroging tegen te gaan leiden tot beperkt positieve effecten. De afname van de stikstofdepositie brengt het bereiken van de kritische depositiewaarden voor natuurdoelen dichterbij, maar de waarden worden voor de meeste natuurgebieden nog niet gehaald. De ontwikkeling van recreatie vindt in de reconstructiegebieden vaak plaats buiten de kwetsbare natuurgebieden. Zonering van recreatie en andere maatregelen leveren een positieve bijdrage aan de rust in de EHS, doordat de recreatie in een beperkt deel van de EHS wordt geconcentreerd. De plannen bevatten echter geen maatregelen om recreatiebedrijven in de EHS te verplaatsen.

De ecologische verbindingzones worden bijna geheel gerealiseerd en de versnippering door infrastructuur vermindert. Vanwege de inzet van middelen voor (robuuste) ecologische verbindingzones en het aanpakken van knelpunten in het ecologisch netwerk mag ten opzichte van de huidige situatie een toename van de ontsnippering worden verwacht. Aanleg van faunapassages is veelal pas voorzien in de periode 2012-2016. Verbindingzones functioneren pas optimaal zodra de versnipperingsknelpunten zijn opgeheven. Realisatie in 2012 is niet haalbaar, maar realisatie in 2016 ligt wel binnen bereik. Er worden met name natte verbindingzones ingericht in het kader van beekherstelprojecten en er worden specifieke versnipperingsknelpunten opgelost. Daarnaast worden gemeenten en waterschappen ondersteund bij de realisatie van verbindingzones.

De verwachting is dat de plannen voor de meeste RNLE'n zullen leiden tot een toename van de natuurwaarden ten opzichte van de huidige situatie. Dit komt met name door maatregelen zoals reeds beschreven bij realisatie en kwaliteit van de EHS. De plannen bevatten geen maatregelen die specifiek bedoeld zijn om de natuurwaarden van de RNLE'n te versterken, maar gaan ervan uit dat maatregelen zoals hierboven genoemd, voldoende bijdragen aan de natuurkwaliteit van de RNLE'n.

Ook met de beschermde planten- en diersoorten zal het in de toekomst beter gaan door de realisatie van de EHS en verbindingzones, de verbetering van de milieumstandigheden, agrarisch natuurbeheer, landschapsherstel en soortenbescherming. Vooral amfibieën profiteren. De kwaliteit van hun habitat verbetert sterk door vernatting, vermindering van verzuring en vermesting en door de realisatie van landschapselementen. De kwaliteit van de leefgebieden van de (meest) kwetsbare soorten is in 2016 nog niet optimaal, door te hoge stikstofdepositie, kwaliteit van water en bodem en plaatselijk ook door het niet halen van de waterdoelen. De ontwikkelingen op het gebied van landbouw (met name de landbouwontwikkelingsgebieden) en recreatie (de projectlocatiegebieden en intensief recreatieve gebieden) vormen een risico voor diverse Habitatrichtlijnsoorten. De effecten zijn afhankelijk van de exacte plaats en vorm van de ingreep in relatie tot de exacte verspreiding van de beschermde soorten. Dit zal bij de uitwerking nader moeten worden gezien.

De leefgebieden voor struweelvogels, dassen en weidevogels kennen nog een overlap met landbouwontwikkelingsgebieden. Deels kunnen de waarden worden gecompenseerd. Hier geldt dat effecten op de hier aanwezige soorten afhankelijk zijn van de exacte plaats en mate van inplaatsing en uitbreiding van intensieve veehouderijen.

Voor Habitatrichtlijnsoorten, weidevogels, struweelvogels en dassen zal het leefgebied als gevolg van de reconstructieplannen per saldo verbeteren ten opzichte van de huidige situatie. Maatregelen op het gebied van natuur en water, zoals de realisatie van ecologische verbindingzones, beekherstel en agrarisch natuurbeheer, dragen bij aan deze verbetering. In de "richtlijn gebieden" krijgt realisatie van de EHS prioriteit. Verder dragen maatregelen tegen de verdroging bij aan de bescherming van bijzondere soorten en habitats. Rond de meeste beschermde gebieden dragen de plannen bij aan afname van de verstoring door recreanten. De plannen bevatten echter ook maatregelen die een negatieve invloed (kunnen) hebben op de kwaliteit van richtlijngebieden. Met name landbouwontwikkelingsgebieden nabij richtlijngebieden kunnen bij een sterke mate van uitbreiding en inplaatsing een negatief effect hebben op de kwaliteit van voor verzuring gevoelige richtlijngebieden.

Landschap en cultuurhistorie

Tabel B4.4   Overzicht effecten landschap en cultuurhistorie

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Landschap en cultuurhistorie	
Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	+
Beïnvloeding archeologische waarden	0
Beïnvloeding aardkundige waarden	0
Inpassing agrarische bedrijven	++
Ruimtelijke kwaliteit	+
Verandering van de landschappelijke kwaliteit van de RNLE	++
Verandering in de kwaliteit van de groene open ruimtes (landschapsecologische zones)	0

De planvoornemens uit de reconstructieplannen bieden kansen voor een verbetering van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden in Brabant. Deze positieve impulsen zullen vooral tot uiting komen in de Belvédèregebieden, binnen de RNLE-gebieden en in de beekdalen. Positieve veranderingen voor landschap en cultuurhistorie zijn onder meer het stimuleren van agrarisch landschapsbeheer en maatregelen ter behoud en versterking van landschap, cultuurhistorie en aardkundige waarden. Een voorbeeld hiervan is het herstellen van de wijstgronden in de reconstructiegebieden Peel en Maas, Maas en Meierij en de Peel.

Daarnaast zijn er ook bedreigingen voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals de inrichting van landbouwontwikkelingsgebieden, gebieden voor intensieve recreatie, boomteelt- en glastuinbouwgebieden en sociale en economische ontwikkelingszones. De mate waarin ontwikkelingen in Belvédèregebieden leiden tot negatieve effecten, is sterk afhankelijk van de vormgeving en inpassing van deze ontwikkelingen. Het credo van Belvédère is immers: ‘behoud door ontwikkeling’.

De veranderingen in het landschapsbeeld als gevolg van de reconstructie-ingrepen zullen een licht positieve invloed op de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied hebben. In verschillende landschappelijk open gebieden is inplaatsing van nieuwe intensieve veehouderijbedrijven voorzien, zoals in Peel en Maas in de Peelontginningen. Veelal wordt er geen bijzonder gewicht aan de openheid van deze gebieden toegekend. Een uitzondering vormen de komgronden in de polders bij Lith. In het reconstructieplan Maas en Meierij is hier echter geen nieuwvestiging voorzien. De nieuwe ontwikkelingen (schaalvergroting en nieuwvestiging) leiden wel tot verandering in de belevingswaarde. De waardering van deze verandering in beleving hangt af van het perspectief van waaruit deze wordt beschouwd. Met behulp van beeldkwaliteitsplannen wordt aandacht besteed aan een adequate landschappelijke inpassing van intensieve veehouderijen. De plannen zorgen voor extra financiële en planologische mogelijkheden voor de sloop of het hergebruik van vrijkomende stallen. De sociale en economische ontwikkelingszones rond verschillende kernen verdienen aandacht met het oog op de invloed die ze kunnen hebben op historisch geografische en/of archeologische waarden.

De RNLE-gebieden blijven grotendeels gevrijwaard van (in potentie) negatieve ontwikkelingen. De voor landschap en cultuurhistorie positieve maatregelen worden voor een groot deel binnen

de RNLE uitgevoerd, waardoor de landschappelijke kwaliteit van de RNLE'n verbetert in vergelijking met de huidige situatie.

In de groene open ruimtes (landschapsecologische zones) zal de kwaliteit waarschijnlijk niet of nauwelijks veranderen ten opzichte van de huidige situatie, met name vanwege de sociale en economische ontwikkelingen. Er worden enerzijds maatregelen genomen om de openheid verder te benadrukken, maar de plannen laten ook mogelijkheden open voor een verdere versterking en verglazing van de groene open ruimte en stimuleren deze ontwikkeling ook ten dele.

De reconstructieplannen geven niet of nauwelijks aan hoe landschappelijk om wordt gegaan met de dynamiek van de intensieve veehouderij in de verwevingsgebieden en de dynamiek in andere agrarische sectoren, zoals rundveehouderij, glastuinbouw of boomteelt. Aandacht voor een aantrekkelijker landschap is een belangrijk thema in de lopende ontwikkelingen van de plattelandsvernieuwing. Bij de verdere uitwerking zal dit aandacht moeten krijgen.

Landbouw

Tabel B4.5   Overzicht effecten landbouw

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Landbouw	
Verbetering van veterinaire veiligheid	+
Verandering perspectief voor verbreding van de economische basis van de landbouw	++
Verandering in perspectief intensieve veehouderij	+++
Veranderingen in perspectief voor biologische landbouw	+
Verandering perspectief voor de grondgebonden extensieve veehouderij	+
Verandering perspectief voor grondgebonden akker- en tuinbouw (incl. overige teelten)	++

De veterinaire veiligheid neemt toe door minder, maar grotere bedrijven en door maatregelen in de keten. Dit gebeurt deels ook al autonoom.

De intensieve veehouderij krijgt veel meer perspectief door de begrenzing van verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden en het stimuleren van bedrijfsverplaatsing. In de extensiveringsgebieden neemt het perspectief (plaatselijk) af. Circa 31% van de locaties met een vergunde tak intensieve veehouderij zijn gelegen in de extensiveringsgebieden. Voor circa 70% van deze locaties geldt dat de ontwikkelingsmogelijkheden nu al beperkt zijn vanwege de stankcirkelproblematiek (individuele cirkels), de ligging in een zone rondom de meest kwetsbare natuurgebieden (de zogenaamde Wav-A gebieden) of het beleid zoals dat nu is opgenomen in het Streekplan voor de gebieden die zijn aangeduid als GHS-natuur.

Er liggen ruim 600 locaties met een vergunning volwaardige tak intensieve veehouderij (70 nge of meer, circa 1 arbeidskracht) in de extensiveringsgebieden. Circa 80% van deze locaties heeft te maken met de hiervoor geschetste beperkingen in hun ontwikkelingsmogelijkheden. In de reconstructieplannen is voorzien in de verplaatsing van bijna de helft van het huidig (vergund) aantal grotere intensieve veehouderij-locaties in de extensiveringsgebieden.

Circa 50% van de grotere intensieve veehouderij-locaties is gelegen in de verwevingsgebieden en circa 13% in de landbouwontwikkelingsgebieden. De rest (circa 6%) is gelegen in de niet-reconstructiegebieden (stedelijke bebouwing en toekomstige uitbreidingen).

Voor de goed gelegen locaties binnen de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden zullen de planologische ontwikkelingsmogelijkheden toenemen. Dit betreft circa 50% van alle intensieve veehouderij-locaties in de verwevingsgebieden en 83% in de landbouwontwikkelingsgebieden. Dankzij de planologische doorwerking voor de integrale zonering voor de uitbreidingsmogelijkheden van bestaande bedrijven, neemt voor ruim 1000 locaties de planologische mogelijkheden voor uitbreiding toe. Door de versoepeling van de landelijke ammoniak- en stankregelgeving (beperking van het areaal kwetsbare gebieden in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij en het vervallen van de toets op cumulatie van stankcirkels) krijgt een aantal bedrijven meer milieuruimte.

In de reconstructieplannen is bijna 18000 hectare landbouwontwikkelingsgebieden opgenomen. Dit areaal is ruim in relatie tot het aantal te verplaatsen locaties uit de extensiveringsgebieden. Daarnaast zijn er ruime mogelijkheden voor omschakeling naar intensieve veehouderij in (delen van) de verwevingsgebieden en de landbouwontwikkelingsgebieden.

Per saldo zijn er beduidend meer intensieve veehouderij-locaties waarvoor het ontwikkelingsperspectief wordt vergroot dan locaties waar sprake is van een vermindering van het ontwikkelingsperspectief. Daarnaast bevatten de plannen ook ruime middelen om bedrijven die op hun huidige plek nu of op basis van de reconstructieplannen weinig ontwikkelingsmogelijkheden hebben, te verplaatsen of te beëindigen.

Het perspectief voor grondgebonden landbouwsectoren verbetert voor circa een kwart van het landbouwareaal door onder andere herverkaveling en een betere waterhuishouding. Voor de boom- en vaste plantenteelt en glastuinbouw zijn er mogelijkheden voor het oplossen van knelpuntsituaties en het bieden van ontwikkelingslocaties.

Het perspectief voor de grondgebonden landbouw wordt ook enigszins vergroot door een hogere grondmobiliteit en een verbeterde verkaveling, meer mogelijkheden voor verbreding in samenhang met andere functies en meer kansen op een financieel haalbare extensivering (melkveehouderij) in kwetsbare gebieden. Daarentegen zal intensivering van de melkveehouderij met milieunadelen zich blijven voordoen.

Veel van de in de reconstructieplannen opgenomen maatregelen voor het perspectief van de grondgebonden akker- en tuinbouw, zijn ook al zonder reconstructie in gang gezet.

Glastuinbouwbedrijven worden gestimuleerd tot vestiging op duurzame projectlocaties.

Daarnaast is in een aantal plannen nieuw regulerend beleid aangekondigd voor boomteelt en intensieve teelten.

De kansen voor verbreding en duurzame productie nemen toe. De landbouwsector geeft hier in de jaren tot 2016 vooral op eigen kracht vorm aan. De plannen bieden meer mogelijkheden voor verbredingsactiviteiten dankzij veranderingen in de (ruimtelijke) regelgeving. Een belangrijke stap in de stimulering van verbrede landbouw wordt gevormd door verruimde planologische mogelijkheden. Daarnaast worden ontwikkelingen gericht op verbreding, financieel ondersteund. Tenslotte wordt samenwerking tussen agrarische ondernemers onderling en met andere partijen bevorderd.

De reconstructieplannen hebben een licht positief effect op het aandeel biologische landbouw ten opzichte van de huidige situatie. De vraag van consumenten is vooral leidend voor het perspectief. De plannen bevatten wel ambities op dit punt maar geen of weinig concrete maatregelen. Door gebrek aan zicht op de maatregelen die worden genomen, is het effect nu niet in te schatten. Het doel van 10% biologische landbouw wordt waarschijnlijk niet gehaald.

Recreatie en toerisme

Tabel B4.6 Overzicht effecten recreatie en toerisme

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Recreatie en toerisme	
Verandering perspectief toeristisch-recreatieve sector	++
Verbetering ruimtelijke structuur	+
Verandering in recreatieve belevingswaarde	++

Het perspectief voor de toeristisch-recreatieve sector verbetert door het reconstructieplan. Deze verbeteringen betreffen allereerst het ontwikkelen van projectlocaties en recreatieve poorten. De ruimtelijke structuur en het aanbod verbeteren en het aanbod wordt breder. Voor een aantal verblijfsrecreatieve bedrijven die in de groene hoofdstructuur liggen en zich niet duurzaam (verder) kunnen ontwikkelen, is een oplossing gezocht. De belevingswaarde van het landschap neemt toe door routestructuren, verbetering van het landschap en uitbreiding van de natuur.

Wonen, werken en leefbaarheid

Tabel B4.7 Overzicht effecten wonen, werken en leefbaarheid

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Wonen, werken en leefbaarheid	
Ontwikkeling van de werkgelegenheid in het buitengebied	-
Veranderingen in de leefbaarheid van kleine kernen	0
Verandering in verkeershinder door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+
Verandering in verkeersveiligheid door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+

Autonome ontwikkelingen zullen leiden tot een (beperkte) afname van de werkgelegenheid in de agrarische sector. Op het gebied van wonen, werken en leefbaarheid roept het reconstructieplan een halt toe aan de afname van de werkgelegenheid en vermindering van de leefbaarheid in kleine kernen. In de plannen zijn diverse (rechtstreekse) maatregelen opgenomen die een positief effect hebben op de werkgelegenheid. De belangrijkste hiervan zijn: de versterking van nieuwe economische sectoren op het platteland, verbreding van de landbouw en verruiming van de

planologische voorwaarden.

In de reconstructieplannen is wel aangegeven dat het niet mogelijk zal zijn om het autonome verlies aan arbeidsplaatsen in de agrarische sector in zijn geheel op te vangen met nieuwe werkgelegenheid in het buitengebied. Binnen de mogelijkheden van de plannen zijn echter diverse gelegenheden gecreëerd om deze ontwikkeling toch zoveel mogelijk op te vangen. Daarnaast kunnen initiatieven elders ook bijdragen aan opvang van het verlies aan werkgelegenheid, zodat het effect op de totale economische ontwikkeling in Brabant beperkt zal zijn.

Om de leefbaarheid op peil te kunnen houden moet er een economisch draagvlak zijn. Dit draagvlak kan negatief (bijvoorbeeld door het verminderen van de agrarische bedrijvigheid) of positief (door de ontwikkeling van nieuwe economische dragers) worden beïnvloed. Deze ontwikkelingen doen zich ook zonder reconstructie voor. Het proces van reconstructie zal deze al bestaande dynamiek beïnvloeden.

In de plannen zijn enkele specifieke ingrepen opgenomen die gericht zijn op een verbetering van de leefbaarheid in de kleine kernen. Hierbij gaat het om zowel organisatorische maatregelen (zoals de ondersteuning bij het opstellen van dorpsontwikkelingsplannen) als de ondersteuning van initiatieven. De leefbaarheid in de kernrandzones zal toenemen door verplaatsing van bedrijven, het terugdringen van stankhinder en het bevorderen van goed ingepaste nieuwe economische dragers. Daarnaast ontstaan er nieuwe mogelijkheden voor woningbouw.

Op het gebied van verkeer en vervoer treedt een verschuiving op. Door de afname van het aantal landbouwbedrijven en een betere ruimtelijke zonering neemt de verkeershinder licht af. Een afname van met name landbouwverkeer worden verwacht in de extensiveringsgebieden en in het gehele gebied vanwege de ontwikkeling richting gesloten bedrijven in de intensieve veehouderij. Hier staat tegenover dat er een toename van het verkeer optreedt rond de landbouwontwikkelingsgebieden, de projectlocaties recreatie en de recreatieve poorten. Enkele landbouwontwikkelingsgebieden liggen ongunstig ten opzichte van de provinciale ontsluitingswegen, waardoor het landbouwverkeer via omliggende kernen zal moeten rijden. Dit kan overlast geven. Ook rond de recreatieve gebieden kan op verschillende dagen een piek in de verkeersbelasting optreden. Door de autonome toepassing van de principes van Duurzaam Veilig is de verwachting dat de verkeersveiligheid autonoom (zonder reconstructie) zal toenemen ten opzichte van nu. De afname van het landbouwverkeer draagt bij aan een grotere verkeersveiligheid.

4.9 Leemten in kennis en informatie

De effectbepaling zoals hierboven beschreven kent een aantal beperkingen die als volgt samen te vatten zijn:

- Gezien het abstractieniveau van het VKA kan niet aan alle details aandacht worden besteed.
- Soms ontbreken actuele gegevens omdat ze op een bepaalde peildatum zijn geïnventariseerd. Vervolgens zijn autonome ontwikkelingen opgetreden die niet verwerkt zijn in de gehanteerde bestanden.
- Om gedetailleerde conclusies te kunnen trekken zijn ingewikkelde of tijdrovende modelberekeningen vereist die op dit moment technisch niet uitvoerbaar zijn door het ontbreken van voldoende gegevens (bijvoorbeeld de verspreiding van zware metalen en bestrijdingsmiddelen).

Aard en omvang van de leemten staan een algemeen oordeel over de positieve en negatieve milieueffecten en een verantwoorde vergelijking van de alternatieven niet in de weg. Wel is het van belang om de geconstateerde leemten in de verdere planvormings- en uitvoeringsfase steeds opnieuw in beschouwing te nemen via monitoring en een evaluatieprogramma. Hierin is voorzien.

4.10 Het meest milieuvriendelijke alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) is opgebouwd uit bouwstenen. Deze zijn gebaseerd op de punten waar zich op basis van de effectbeschrijving van het VKA en de overige alternatieven uit het MER mogelijkheden voordoen voor (verdere) verbetering van de milieusituatie.

Bij het uitwerken van het MMA is vooral gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting, waarbij de meest realistische en best haalbare effectbeperkende (mitigerende) en compenserende maatregelen worden meegenomen. Om er voor te zorgen dat het MMA voor het onderdeel integrale zonering en flankerend beleid een gelijkwaardig en realistisch alternatief is, is het MMA ontwikkeld met de gedachte dat eenzelfde hoeveelheid geld beschikbaar is.

Het MMA bevat de volgende hoofdrichtingen:

1. Overlap landbouwontwikkelingsgebieden met kwetsbare gebieden

In het MMA is er voor gekozen een aantal of delen van landbouwontwikkelingsgebieden uit het VKA te begrenzen als verwevingsgebied: gebieden die overlap vertonen met de leefgebieden voor dassen en struweelvogels, gebieden die gereserveerd zijn voor waterberging en gebieden die minder optimaal gelegen zijn voor wat betreft ammoniak en stank. Ook wordt ruime afstand gehouden tot Habitatrichtlijn-, Vogelrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden.

Ook de delen van de landbouwontwikkelingsgebieden die op relatief korte afstand van kernen liggen of overlappen met hoge landschappelijke waarden, zijn in het MMA begrensd als verwevingsgebied.

2. Terugdringen groei mogelijkheden in verwevingsgebieden

Veel ontwikkelingen in de intensieve veehouderij zullen in de verwevingsgebieden plaatsvinden. Voor het bereiken van de in het reconstructieplan genoemde doelstellingen is het van belang dat schaalvergroting op relatief ongunstige locaties wordt voorkomen. De groei mogelijkheden in verwevingsgebieden (en landbouwontwikkelingsgebieden) kunnen de milieuwinst, die gehaald wordt uit emissiereductie en verplaatsing, nivelleren. Het MMA gaat daarom uit van meer beperkingen voor de intensieve veehouderij op locaties die vanuit milieuoverlast minder goed zijn gelegen. In het MMA wordt voorgesteld om in eerste instantie een maximum bouwblokmaat van 1,5 hectare in te voeren. Dit maximum is te doorbreken, maar alleen voor de (zeer) goed gelegen locaties in verwevingsgebieden. Hiermee wordt voorkomen dat positieve effecten die optreden door door verplaatsingen en het stoppen van bedrijven in extensiveringsgebieden, deels teniet worden gedaan door schaalvergroting op ongunstig gelegen locaties in verwevingsgebieden. Dit principe geldt het sterkst binnen een zone van 500 meter rond kernen. Bij natuurgebieden is dit effect met name relevant voor depositiepieken op natuurgebieden (binnen 500 meter van kwetsbare gebieden).

3. Waterdoelen rondom natte natuurparels

In het VKA is opgenomen dat er overal rond natte natuurparels een bufferzone komt van 500 meter, maar dat er geen maatregelen genomen worden in die 500 meterzone die leiden tot een verdere vernatting. Voor de natte natuurparels loont het om rondom enkele natte natuurparels in te zetten op verdergaande maatregelen. Voor de kwaliteit van de natuurwaarden, en het bereiken van de randvoorwaarden voor de gewenste natuurdoeltypen is extra vernatting nuttig.

4. Versnelde realisatie EHS

Vanuit de wens om de EHS te realiseren en de wens om milieudoelen te halen loont het extra in te zetten op versnelde realisatie van de EHS met name in en rondom de natte natuurparels.

In natte natuurgebieden kan hiermee de bemestingsdruk teruggedrongen worden waardoor de kwaliteit van bodem en water (in combinatie met grondwaterstandsverhoging) zich gunstig zullen ontwikkelen.

5. Waterconservering ten behoeve van de landbouw

In een alternatief is voorgesteld verdergaande waterconserveringsmaatregelen door te voeren in grote delen van de landbouwgebieden. Dit blijkt sterk voordelig voor de landbouwopbrengst als gevolg van verbetering van groeiomstandigheden in droge gebieden en slechts beperkt nadelig als gevolg van extra vernatting in reeds natte gebieden. De maatregel wordt vooral ingezet ten behoeve van de landbouw, maar heeft tevens voordelen voor de natuur, zeker ook op de plekken waar (droge) natuurgebieden liggen.

Naast bovengenoemde hoofdpunten worden de volgende maatregelen in het MMA voorgesteld:

-
- Alleen intensieve veehouderijbedrijven verplaatsen indien er sprake is van gecombineerde problematiek;
  - Inzet van een extra sloopregeling (voorfinanciering of beleidsruimte in ruil voor sloop van stallen) te koppelen aan meer planologische ruimte (hergebruik VAB's, kernrandzones);
  - Nieuwvestiging alleen toestaan indien deze plaatsvindt in de vorm van projectlocaties, dus met meerdere bedrijven bij elkaar, hetgeen leidt tot extra milieu- en veterinair rendement en concentratie;
  - Het actief intrekken van milieuvergunningen en onbenutte delen van bouwblokken;
  - Meer inzet op toepassing van technische maatregelen ten aanzien van ammoniak en stank, die verder gaan dan nu wettelijk verplicht is of gaat worden conform alternatief 2;
  - Ook zonering en bijbehorende regels toepassen op de grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven;
  - Extra stimulerende maatregelen (in kernrandzones) gericht op verminderen stankoverlast door veldemissies (na het uitrijden van mest);
  - Extra stimulerende maatregelen (rond de meest kwetsbare natuurgebieden) gericht op verminderen ammoniakemissie door bemesting (in combinatie met extensivering van het agrarisch grondgebruik);
  - Het stimuleren van mestvergisting, en vervolgens het toepassen van vergiste mest in kernrandzones en rond de kwetsbare natuurgebieden met een status (Vogelrichtlijn-, Habitatrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden);
  - Vrijwaren zoekgebieden voor regionale waterberging van kapitaalsintensieve ontwikkelingen;
  - Het aanwijzen van bufferzones (voorkomen van ongewenste ingrepen in de waterhuishouding) rondom alle natte natuurgebieden, ook voor die gebieden waar er nog geen maatregelen worden genomen;
  - Aanleg zuiveringsmoerassen, vloeivelden, uitmijning, afgraven, dempen van afvoersloten, scheiden van waterstromen etc., ten behoeve van het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit in en rond natuurgebieden;
  - Extra inzet van het instrument herverkaveling en extensivering grondgebruik rondom natte natuurgebieden en in beekdalen;
  - Naar voren halen aanpak van ontsnipperingsknelpunten waardoor verbindingzones eerder functioneren;
  - Extra inspanningen om ook de droge ecologische verbindingen versneld te realiseren;
  - Zwaardere maatregelen inzetten om knelpunten die natuurontwikkeling tegenhouden op te lossen door bijvoorbeeld onteigening;
  - Extra aandacht voor 'uitgekiende' lokalisering intensieve recreatie en sociale en economische zones;
  - Het principe van uitbreiding koppelen aan tegenprestaties ook in glastuinbouw, boomteelt, intensieve recreatie, grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven;
  - Differentiatie aanbrengen in mogelijkheden voor ontwikkelingszones sociale economie in en buiten cultuurhistorisch waardevolle gebieden;
  - Minder planologische ruimte in de groene open zone (zand- en broekontginningen);
  - Concentratie van inzet van leefbaarheidsmaatregelen in kleine kernen en kernen die zijn gelegen op grote afstand van middelgrote kernen en steden.
-

De hoeveelheid te besteden geld is een zeer bepalende factor voor de te behalen resultaten. Hoe meer geld er beschikbaar is, hoe positiever zal een alternatief scoren op het gebied van de milieueffecten. Of anders geformuleerd, een MMA waarin alle milieudoelen worden gerealiseerd, zal veel meer budget vragen dan opgenomen in de begroting van dit ontwerpreconstructieplan. Het is op dit moment niet reëel te veronderstellen dat een veel hoger budget beschikbaar zal zijn. Mochten er meer gelden beschikbaar zijn voor de uitvoering van het reconstructieplan, dan zullen de positieve milieueffecten groter zijn. Is er minder geld beschikbaar, dan zullen er minder positieve milieueffecten zijn. Dit geldt zowel voor het VKA als het MMA.

Het MMA zet de middelen meer in op het stimuleren van bovenwettelijke technieken (stallen en veldemissies) om het aantal lokale depositiepieken te verminderen, een extra reductie van stalemissie te bewerkstelligen, extra knelpunten ten aanzien van overlap van stankcirkels met stankgevoelige objecten op te lossen en het aantal geurgehinderden te reduceren.

4.11 Vergelijking

Een integrale vergelijking tussen de aspecten en de verschillende alternatieven en varianten, bijvoorbeeld via een onderlinge weging van aspecten of via een multicriteria-analyse, wordt in dit plan niet gemaakt. Het belang dat zou worden toegekend aan de verschillende aspecten of criteria is al snel arbitrair en sterk gebieds- en persoonsgebonden (bijvoorbeeld het economische versus het milieubelang). Daarnaast geldt dat het reconstructieplan abstract is en een grote diversiteit aan uitvoeringsonderdelen en ingrepen kent, verspreid over een groot gebied. Een integrale vergelijking zou hierdoor snel onoverzichtelijk worden. Bovendien is het plan sterk modulair opgebouwd waarbij prima keuzes op onderdelen te maken zijn.

Gelukkig leidt het plan in vergelijking tot de huidige situatie veelal tot positieve effecten. Hierdoor is de afweging vooral gericht op de vraag hoe maximale kwaliteit in het landelijke gebied (omgevings-, sociale- en economische kwaliteit) gehaald kan worden voor de middelen die beschikbaar zijn. Hierbij zullen steeds keuzes en afwegingen op onderdelen gemaakt moeten worden. Met andere woorden: waar zet ik in op welke maatregelen en welk (milieu-) rendement en -voordeel kan daarmee gehaald worden.

De alternatieven en het MMA zijn mede bepalend geweest voor het uiteindelijke plan (Voorkeursalternatief). De volgende wijzigingen zijn mede op basis van de MER-uitkomsten doorgevoerd:

1. De gebieden binnen 1000 meter van Vogel- , Habitatrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden zijn standaard aangewezen als verwevingsgebied.
2. De Landbouwontwikkelingsgebieden zijn ingedeeld in primaire en secundaire gebieden. De gebieden binnen 1500 meter van Vogel- , Habitatrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden en in struweelvogelgebieden, weidevogelgebieden, dasenleefgebieden, zoekgebieden rivierverruiming, zoekgebied overloopgebieden en waterpotentiegebied zijn aangewezen als secundaire landbouwontwikkelingsgebieden. Daar kan alleen nieuwvestiging plaats in een later stadium via een wijzigingsbevoegdheid van het bestemmingsplan mits de noodzaak daartoe aanwezig is. Er resteert 12.250 hectare primair en 2.850 hectare secundair landbouwontwikkelingsgebied.
3. Alle gebieden binnen 220 meter van kwetsbare natuurgebieden zijn aangewezen als extensiveringsgebied.
4. Extra bescherming van de belangrijkste natuurgebieden (natte natuurparels) tegen verdroging door inzet van verdergaande maatregelen.

Geen van deze maatregelen leiden naar verwachting tot een negatievere effectscore op één of meerdere milieucriteria.

De aanpassingen leiden kort samengevat tot de volgende milieuvoordelen (substantieel betere scores op de 7-puntsschaal):

- Minder depositie op de belangrijkste natuurgebieden door een betere zonering (conform alternatief 1). De schaalvergroting wordt meer geconcentreerd ingevuld en conflictsituaties rondom gebieden met een natuurstatus worden vermeden.
- Meer effecten op het watersysteem en de waterkwaliteit in en rondom de natte natuurparels (conform alternatief 3).

De belangrijkste resterende verschillen in effecten tussen het MMA en VKA zijn:

- Extra bescherming van de belangrijkste natuurgebieden tegen verzuring en verdroging.
- Extra vermindering van het aantal stankgehinderden.
- Extra realisatie doelstellingen van EHS, waterberging en beekherstel.
- In het MMA neemt het ontwikkelingsperspectief van de intensieve veehouderij minder toe dan in het VKA.

Mochten er meer gelden beschikbaar zijn voor de uitvoering van het reconstructieplan, dan zullen de positieve milieueffecten groter zijn. Is er minder geld beschikbaar, dan zullen er minder positieve milieueffecten zijn. Dit geldt zowel voor het VKA als het MMA.

Een vergaand MMA om de milieudoelen (met name de doelen omtrent ammoniakemissie) te halen is realistisch, doch beperkt al snel de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij.

Bijlage 5   Werkwijze toekenning en vergroting bouwblokken

De hieronder geschetste werkwijze sluit nauw aan op de gangbare praktijk die gemeenten hanteren bij het vormgeven van bouwblokken bij (integrale herziening van) bestemmingsplannen buitengebied en de daarbij in de bestemmingsplanvoorschriften op te nemen flexibiliteitsbepalingen (“binnenplanse wijziging”). De stappen zijn schematisch weergegeven in figuur B5.1.

Stap 1

Op basis van de al bestaande bebouwing (bedrijfswoning, bijgebouwen, stallen, machineberging, mestopslag, voedersilo's e.d.) en voorzieningen (tuin, erfverhardingen, kuilvoerplaten, erfbeplanting) wordt een “nauw begreind bouwblok” vorm gegeven.

Dit betreft in de meeste gevallen een fictief bouwblok. Afsproken is om dit nauw begreinde bouwblok alleen daadwerkelijk te hanteren:

- *in extensiveringsgebieden* wanneer het bestemmingsplan betreft die niet gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 (of 2002) en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven voor uitbreiding;
- *in verwevingsgebieden* wanneer het bestemmingsplan betreft die niet gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 (of 2002) en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven en waarbij ook geen sprake is van een duurzame locatie.

Stap 2

In alle andere gevallen wordt een “bouwblok op maat” vorm gegeven. Het bouwblok op maat-principe gaat uit van de normaal binnen een bestemmingsplanperiode te voorziene ontwikkelingsmogelijkheden, met een afweging naar de kwaliteiten van het omliggende gebied en de concrete bedrijfseconomische omstandigheden. Bij de begrenzing van het bouwblok op maat wordt ook bij het ontbreken van aantoonbaar concrete initiatieven rekening gehouden met een uitbreiding van ca. 15% van het (fictieve) nauw begreinde bouwblok, c.q. met een uitbreiding die het mogelijk maakt om binnen het bouwblok een extra stal op te richten. Bij concrete uitbreidingsplannen die meer ruimte vereisen kan ook een grotere uitbreiding dan 15% door middel van het “bouwblok op maat” principe worden vorm gegeven. In alle gevallen wordt uitgegaan van zuinig ruimtegebruik.

In de *extensiveringsgebieden* is in de bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 al een bouwblok op maat aan intensieve veehouderijen toegekend; deze bouwblokken blijven in stand, maar kunnen niet meer uitgebreid worden (tenzij een eenmalige uitbreiding noodzakelijk is enkel en alleen om aan de wettelijke vereisten met betrekking tot dierenwelzijn te voldoen).

In de *extensiveringsgebieden* kan aan intensieve veehouderijen met aantoonbaar concrete initiatieven gelegen in bestemmingsplannen die niet gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 ook een bouwblok op maat worden toegekend. Bij het vormgeven van deze bouwblokken wordt

rekening gehouden met een uitbreiding van de bebouwing met maximaal 15%. Vergroting van het aldus toegekende bouwblok is niet mogelijk (tenzij een eenmalige uitbreiding noodzakelijk is enkel en alleen om aan de wettelijke vereisten met betrekking tot dierenwelzijn te voldoen). In de *verwevingsgebieden* wordt voor alle intensieve veehouderijen, mits en voorzover de locatie als duurzaam kan worden aangemerkt, een bouwblok vorm gegeven conform het bouwblok op maat-principe. Dit bouwblok op maat kan ten hoogste 2,5 ha. groot zijn. De maximummaat van een duurzame locatie kan ook kleiner zijn, bijvoorbeeld 1,5 of 2 ha. Daardoor kunnen ook bouwblokken kleiner dan 2,5 ha als duurzaam aangemerkt worden. Indien er in de huidige situatie al sprake is van een groter bouwblok dan 2,5 ha. wordt maatwerk geleverd waarbij zuinig ruimtegebruik uitgangspunt is. Voor eventuele uitbreidingen groter dan 2,5 ha: zie stap 4. Voor de vaststelling van bouwblokken in *verwevingsgebieden* worden voor locaties die niet als duurzaam kunnen worden aangemerkt de bouwrechten gerespecteerd in bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan 1992. Vergroting van het aldus toegekende bouwblok op een niet duurzame locatie is niet mogelijk (tenzij een eenmalige uitbreiding noodzakelijk is enkel en alleen om aan de wettelijke vereisten met betrekking tot dierenwelzijn te voldoen). In de *landbouwontwikkelingsgebieden* wordt voor alle intensieve veehouderijen een bouwblok toegekend conform het bouwblok op maat principe.

Stap 3

Een eenmaal toegekend bouwblok op maat kan door middel van een in bestemmingsplannen opgenomen wijzigingsbevoegdheid (binnenplanse wijziging, artikel 11 WRO) vergroot worden. Via de in de voorschriften van het bestemmingsplan op te nemen wijzigingscriteria wordt aangegeven aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan om vergroting van het bouwblok mogelijk te maken. Dit betreft ten minste het aanwezig zijn van concrete uitbreidingsplannen en het voldoen aan de relevante wet- en regelgeving (watertoets, milieuregelgeving e.d.). Verder is voor elke toepassing van de wijzigingsbevoegdheid de goedkeuring van GS vereist (tenzij GS bij de goedkeuring van het desbetreffende bestemmingsplan heeft aangegeven dat dit in bepaalde gevallen niet nodig is).

In *verwevingsgebieden* wordt een uitbreiding van het bouwblok via de wijzigingsbevoegdheid tot maximaal 2,5 ha toegestaan mits voor de desbetreffende intensieve veehouderij voldaan wordt aan het begrip “duurzame locatie” (zie handleiding).

In *landbouwontwikkelingsgebieden* wordt uitbreiding van het bouwblok toegelaten via de wijzigingsbevoegdheid. In sommige reconstructieplannen wordt ook in landbouwontwikkelingsgebieden een maximum voor de bouwblokomvang bepaald, (“maximaal bouwblok” te bereiken door middel van wijzigingsbevoegdheid).

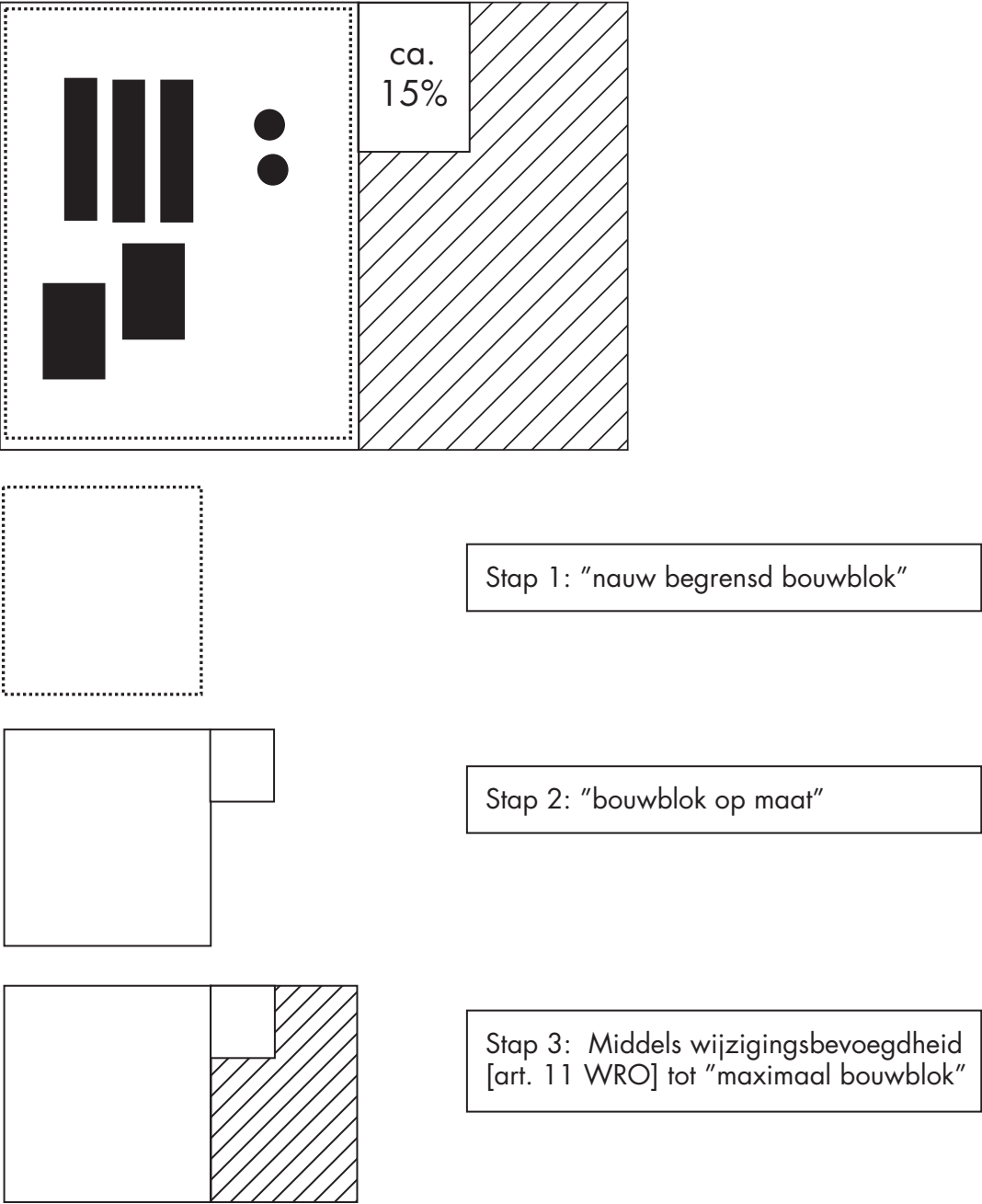
In *verwevingsgebieden* heeft een vergroting van het bouwblok tot 1,5 ha middels een binnenplanse wijziging geen goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

In *landbouwontwikkelingsgebieden* kan goedkeuring achterwege blijven bij een vergroting van het bouwblok tot 2,5 ha.

In beide gevallen is dit alleen maar mogelijk als dit in de aan te passen bestemmingsplannen als zodanig wordt opgenomen. Gedeputeerde Staten zullen bij de goedkeuring van die bestemmingsplannen besluiten de goedkeuring van binnenplanse wijzigingen achterwege te laten.

(Stap 4)

Indien in het bestemmingsplan een maximumgrootte voor de bouwblokken is vastgesteld (“maximaal bouwblok” te bereiken door middel van de hiervoor aangegeven wijzigingsbevoegdheid), dan kan alleen via een bestemmingsplanherziening (“postzegelplan”) of een artikel 19, lid 1- procedure in specifieke gevallen een verdere uitbreiding van het bouwblok worden geregeld.

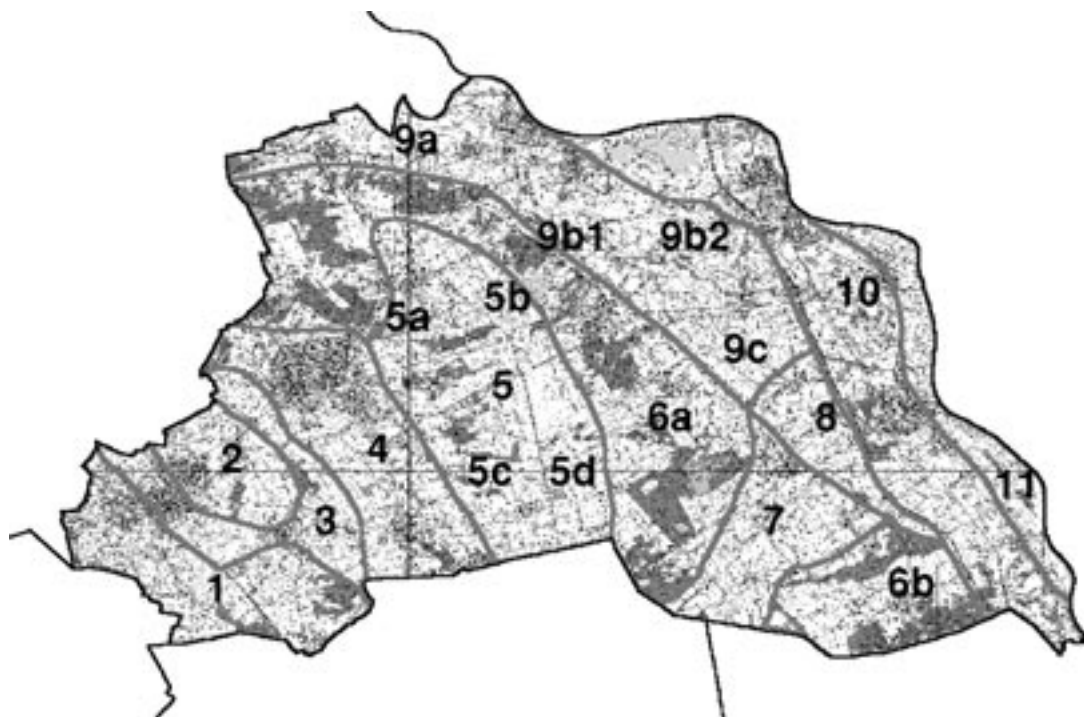
Figuur B5.1   Stappen toekenning en vergroting bouwblokken

Bijlage 6 Streefbeeld per deelgebied

Deze bijlage beschrijft het streefbeeld per deelgebied zoals die door de reconstructiecommissie in oktober 2002 is vastgesteld. Figuur B6.1 geeft de ligging van de verschillende deelgebieden. De visie per deelgebied is geen blauwdruk, maar geeft richting aan de ontwikkelingen die wij in Peel en Maas wenselijk vinden.

Figuur B6.1 Streefbeeld per deelgebied

Het agrarisch gebied in de Centrale Slenk (deelgebied 1)

Belangrijkste kenmerken: landbouw, invloedsfeer stedelijk gebied, afwisseling jonge en oude ontginningen

In 2016 is dit een grotendeels agrarisch gebied, met een veelheid aan agrarische bedrijfsvormen. In het noordelijke deel van het gebied overheerst echter de stedelijke bedrijvigheid rondom Veghel. De goede transportmogelijkheden (Zuid-Willemsvaart, A50) maken dit tot een aantrekkelijk gebied voor handel en productie.

Meer naar het zuiden toe neemt de stedelijke invloed af. In het jonge open ontginningengebied tussen Zijtaart en Zondveld ligt het accent op grondgebonden veehouderij. Op een aantal plaatsen komen hier weidevogels voor. Ten zuiden van Zondveld en ten oosten van de Zuid-Willemsvaart wordt het karakter van het gebied kleinschaliger met meer opgaande elementen. De natste plekken zijn overwegend in gebruik als grasland en andere teelten die natte

voeten verdragen. Ten zuiden van Zijtaart loopt een deel van dit lage gebied enkele keren per jaar onder bij extreme neerslag. Op de hoge droge randen zijn de belangrijkste bosgebieden gelegen (het Hurkske, Geregt en Eersche Bergen). De gebieden zijn met elkaar en de bredere omgeving verbonden door ecologische verbindingzones. In deze zones is met name aandacht besteed aan de verplaatsingsmogelijkheden voor dassen, amfibieën en struweelvogels die in en rondom de bossen veel voorkomen.

Het agrarisch gebied tussen Uden en Veghel (deelgebied 2)

Belangrijkste kenmerken: landbouw, invloedssfeer stedelijk gebied

In 2016 is dit een afwisselend landbouwgebied met een aantal kernen en de oostelijke rand van Veghel. De openheid van het tussengebied is gewaarborgd doordat er sprake is van economisch gezonde grondgebonden agrarische activiteiten. Naast grondgebonden landbouw zijn er ook enkele clusters met een aantal glastuinbouwbedrijven. Op duurzame locaties is daarnaast ruimte voor intensieve veehouderijbedrijven. De natuurwaarden van het agrarisch gebied zijn goed te combineren met de grondgebonden landbouwactiviteiten. Zo is voor de instandhouding van de struweelvogels een convenant afgesloten. Waterconservering is in het gehele gebied gerealiseerd. In het noordelijke deel van het gebied is middels projecten invulling gegeven aan het aspect “ontwikkeling waterpotentie”. Het landschap bestaat uit afwisselend meer open en meer besloten gedeelten. Het gebied wordt sterk beïnvloed door de ligging in de stedelijke regio Uden-Veghel. Kwaliteitsverbetering van het gebied is gerealiseerd door een duidelijke strategie voor het landelijke gebied in relatie met het stedelijke gebied. Hierdoor is het landelijk gebied gevrijwaard tegen verdere verstedelijking. Voor recreatie en toerisme is het gebied vooral van belang als stedelijk uitloopgebied van Veghel.

Beekdalen van de Aa en Leijgraaf (deelgebied 3)

Belangrijkste kenmerken: beekbuurtboeren, rust, cultuurhistorie, extensieve recreatie

Net ten oosten van de Zuid-Willemsvaart stroomt de Aa. Deze beek wordt gekenmerkt door een brede meandering in een duidelijk herkenbaar dal. Ten oosten van Erp sluit dit dal aan bij de natte laagten waar de Leijgraaf doorheen stroomt. Waar mogelijk heeft beekherstel plaatsgevonden (in combinatie met het herstel van de kwel in de beekdalen en ten oosten van de Leijgraaf het wijstverschijnsel). Doordat er veel aandacht is besteed aan het ontwikkelen van de geomorfologie en waterkwaliteit van de beken zijn de natuurwaarden van de beken ook toegenomen. Het landgebruik in de beekdalen van de Leijgraaf en de Aa sluiten aan bij deze natuurlijke gegevens. Het is een rustig gebied zonder grote bedrijvigheid, waar het natuurlijk systeem en de cultuurhistorische patronen de setting bieden voor het vernieuwde landgebruik (‘beekbuurtboeren’).

In de natte laagten van de Aa en de Leijgraaf vindt hoofdzakelijk rundveehouderij plaats. In natte perioden treden op verschillende plaatsen innundaties op met verschillende frequenties. In de gebieden die het meest frequent overstroomd bevinden zich interessante natuurwaarden. De beekdalen worden zoveel mogelijk beheerd door de landbouw (agrarisch natuurbeheer). De mate waarin kwel en overstromingen voorkomen zijn bepalend of het accent meer op de natuur of op de landbouw ligt. Grenzend aan deze natte delen liggen hogere gronden waar van oudsher bebouwing en akkerbouw plaats vindt. Tussen de oude buurtschappen met hun kenmerkende cultuurhistorisch vaak waardevolle bebouwing liggen de relatief kleinschalige intensieve teelten en lokaal duurzame locaties intensieve veehouderij. De rust van het open beekdal en de kleinschalige buurtschappen vormen een aantrekkelijke omgeving om te fietsen, te skeeleren,

wandelen en voor andere vormen van extensieve recreatie. Ook zijn er plaatselijk voorzieningen getroffen voor de natuurgerichte recreatie. In de buurtschappen speelt men adequaat in op de behoeften van de recreanten (met streekeigen producten e.d.). Het concept ‘beekbuurtboeren’ heeft ertoe geleid dat de waardering voor (de identiteit van) het gebied is versterkt. Hierdoor is er een groot maatschappelijk draagvlak ontstaan voor het tegengaan van ongewenste ontwikkelingen (zoals verstedelijking).

Het overgangsgebied Peelhorst-Centrale Slenk (deelgebied 4)

Belangrijkste kenmerken: mozaiekpatroon, woon-werklandschap, wijstgronden, recreatie

In het overgangsgebied Peelhorst-Centrale Slenk is het patroon van de oude Peelrandontginningen in 2016 nog duidelijk waarneembaar. De inrichting van het gebied ten noorden van Uden is in 2016 afgestemd op de bijzondere ligging (tussen Uden en de Maashorst) en de aanwezigheid van bijzondere kwaliteiten (wijst, natuurwaarden, de oude ontginningenstructuur met een open akkercomplex). Rundveehouderij is de “drager” van het gebied. Grondgebonden rundveehouderij is de belangrijkste drager van het gebied. Het gebied tussen Uden en Boekel betreft een afwisselend gebied (mozaiekpatroon) met stedelijke gebruiksvormen en landelijke elementen. Het casco van dit gebied wordt gevormd door de gegraven zijtakken van de Leijgraaf met beplanting (oost-west oriëntatie) en de wijstgronden (noord-zuid oriëntatie). Binnen dit mozaiekpatroon worden verschillende *woon- en werkaccenten* gegeven; dorpen waar in de dorpsranden nieuwe woningen zijn gebouwd, grondgebonden landbouw (rundveehouderij, vollegrondstuinbouw), clusters van glastuinbouwbedrijven en champignonbedrijven. Ook zijn er bij sommige dorpen nieuwe kleine ambachtelijke bedrijven gevestigd. De wijstgronden vormen (smalle) groene stroken met soortenrijke weidegronden met agrarisch natuurbeheer. De meest kwetsbare gebieden zijn ingericht als natuurgebied. Deze natte gronden accentueren de aanwezigheid van de breuk en de speciale geohydrologische omstandigheden. De zijtakken van de Leijgraaf die daar dwars opstaan zijn natuurvriendelijk ingericht. Daar waar deze de wijstgronden passeren is het peil opgestuwd, zodat de wijstgronden niet worden ontwaterd. Ten aanzien van recreatie en toerisme is met name Hemelrijk als regionale trekker van belang.

Open centrale Peelhorst (deelgebied 5)

Belangrijkste kenmerken: vier segmenten met verschillende accenten

Dit gebied wordt opgedeeld door de Middenpeelweg (noord-zuid oriëntatie) en de oude spoorlijn (oost-west).

Het noordwestelijke segment (5a): afwisseling

In het halfopen gebied in de omgeving van Zeeland komen landbouw, natuur (o.a. weidevogels en struweelvogels) en bebouwing (dorpen en lintbebouwing) naast elkaar voor. De waterkwaliteit van de Hooge Raam is verbeterd door in dit brongebied een aantal maatregelen (mbt het grondgebruik langs de waterlopen) te nemen. In dit gebied liggen geen nieuwe projektlokalities intensieve veehouderij.

Het noordoostelijk segment (5b): accent akkerbouw en rundveehouderij en gemengde landbouw

Het gaat hierbij om een relatief klein jong ontginningsgebied dat ten oosten van de Middenpeelweg ligt. In 2016 komt in dit gebied met name gemengde landbouw voor. Het agrarisch gebied in het noordelijke gedeelte dat ligt binnen de regionale natuur en landschapseenheid de Maashorst heeft een accent akkerbouw/grondgebonden rundveehouderij. In dit gebied is een natuurlijk evenwicht ontstaan tussen de landbouw enerzijds en de natuurlijke

kwaliteiten anderzijds. In dit deelgebied liggen geen nieuwe projektlokaties intensieve veehouderij. Ook dit gebied is een brongebied voor de Hooge Raam. Doordat in dit gebied een aantal maatregelen zijn genomen is de waterkwaliteit van de Hooge Raam goed.

Het zuidwestelijke segment (5c): intensieve veehouderij met nieuw groen

In 2016 betreft dit een goed renderend landbouwgebied, waar plaatselijk hogere concentraties intensieve veehouderijbedrijven voorkomen gecombineerd met nieuw groen (waterlopen en beplantingen). Bij het ontwerp is in 2002 rekening gehouden met de aanwezige functies en waarden (zoals de aanwezige natuurwaarden: dassen en struweelvogels) en de kansen voor versterking van de verschillende potenties. Hierdoor is er sprake van een goed functionerend gebied voor de landbouw (clustering intensieve veehouderij biedt schaalvoordelen), landschap (duidelijke oost-west lijnen in het landschap), water (het water wordt op de waterscheiding vastgehouden en de wijstgronden zijn in het landschap zichtbaar) en natuur (door het aanbrengen van beplantingen is het gebied aantrekkelijker worden voor struweelvogels en is er sprake van een goed werkend ecologisch netwerk). De recreatieve en toeristische activiteiten zijn gekoppeld aan het thema moderne landbouw.

Het zuidoostelijk segment (5d): open landbouwgebied

Dit is in 2016 een open landbouwgebied (akkerbouw, grondgebonden rundveehouderij en gemengde landbouw) waarbij de cultuurhistorische waarden van het gebied (verkavelingsstructuur van de Princepeel), een nieuwe invulling gekregen hebben en duidelijker in het landschap zichtbaar zijn. In de Princepeel zijn akkerbouw en grondgebonden rundveehouderij de belangrijkste grondgebruiksvormen. De ecologische verbindingen zijn verbeterd; er is sprake van een goed functionerend ecologisch netwerk. De landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische kwaliteiten zijn versterkt doordat een aantal beplantingsstroken van de boscomplexen op de overgang Peelhorst-Venlo Slenk (oost) naar het Peelkanaal (west) zijn aangelegd. Bij inplaatsing van een beperkt aantal nieuwe intensieve veehouderijbedrijven op de duurzame projectlokaties in de omgeving van de Noordstraat/Klotweg is hier rekening meegehouden. Daarnaast functioneren in het noordoosten langs het Peelkanaal en een klein geïsoleerd gebied ten zuidoosten van Venhorst als waterbergingsgebied.

Overgangsgebied Peelhorst-Venlo Slenk (deelgebieden 6a en 6b)

Belangrijkste kenmerken deelgebied 6a: “mantel van de Peelhorst”, natuur, akkerbouw en rundveehouderij, recreatie

In 2016 zijn de natuurkwaliteiten van dit gebied aanzienlijk groter geworden. Dit komt in eerste instantie doordat de relaties tussen de natuurgebieden zijn versterkt. De regionale natuur- en landschapseenheden “de Maashorst” en “de Stippelberg” zijn functioneel met elkaar verbonden. Afhankelijk van de lokale situatie zijn hiervoor ecologische verbindingzones of grotere bos- of natuurgebieden aangelegd. Op enkele plekken zijn ook nieuwe landgoederen ontstaan. Door slimme combinaties tussen functies (wonen, landbouw en natuur) dragen deze ook bij aan de ecologische en cultuurhistorische kwaliteiten van dit gebied. In het gebied is de grondwaterstand verhoogd en wordt het water langer vastgehouden. Hierdoor is de verdroging van de natuurgebieden aanzienlijk verminderd. Het landschap is nog steeds afwisselend; naast de grote bos- en natuurgebieden, beken en dorpen komen agrarische complexen met rundveehouderij en akkerbouw voor. De overgang tussen de Peelhorst en de Venlo Slenk is in het landschap duidelijk zichtbaar (plaatselijk aanleg van beplantingen). Daarnaast werkt in dit gebied agrarisch natuurbeheer uitstekend. Zo blijkt uit de jaarlijkse monitoring dat er sprake is van een stabiele populatie dassen en struweelvogels. Daar waar het natuurlijk systeem weinig kwetsbaar is komt een aantal clusters van moderne intensieve veehouderij-bedrijven voor. In het

gebied is recreatie een belangrijke functie. Naast een aantal verblijfsrecreatieve terreinen is ook een recreatieve poort bij de Maashorst (in samenhang met het bezoekerscentrum Slabroek) ontwikkeld.

Belangrijkste kenmerken deelgebied 6b: natuur, landbouw en cultuurhistorie en recreatie

Dit gebied bestaat in 2016 uit een landbouwgebied dat in het noorden en zuiden wordt omsloten door twee grote bosgebieden. De kransakkerstructuur van Overloon is duidelijk in het landschap zichtbaar en de natuurwaarden in het agrarisch gebied (dassen en struweelvogels) zijn versterkt. Bij Overloon is een recreatiepoort ontwikkeld. Er is een optimale samenhang tussen de recreatieve voorzieningen (Zoo Park, Oorlogsmuseum, Schaartven, verblijfsrecreatie).

Het overgangsgebied Peelhorst-Centrale Slenk (deelgebied 7)

Belangrijkste kenmerken: moderne landbouw, waterberging, recreatie

In 2016 is hier sprake van een modern ingericht landbouwgebied. Naast rundveehouderijbedrijven komen hier ook clusters van moderne intensieve veehouderijbedrijven voor. In het gebied wordt- in vergelijking met 2002- het water veel langer vastgehouden. De inrichting van de Sambeekse Uitwatering en een aantal zijlopen is op deze nieuwe functie aangepast (minder snelle aanvoer van het water richting de Oeffeltsche Raam en en bij piekafvoer zijn er mogelijkheden geschapen om deze op te vangen langs de waterlopen en de laagte ten westen van Stevensbeek). Het landschap is relatief open; de cultuurhistorische elementen van de jonge ontginningsstructuur zijn sinds 2002 versterkt en gekoppeld aan de nieuwe functies van het gebied. Zo is beplanting aangebracht langs een aantal beken en is de in het gebied voorkomende kwel veiliggesteld. De bij de beken behorende natuurwaarden en de natuurwaarden in het agrarisch gebied (bijvoorbeeld struweelvogels) zijn verder ontwikkeld. De recreatieve betekenis van het gebied is met name van de omgeving van Sint Anthonis van belang. Hier ligt een aantal recreatieve voorzieningen (verblijfsrecreatie) en is er sprake van een recreatieve poort.

De Maasterrasvlakte “ingesloten tussen Maasterrasrug en Peelhorst” (deelgebied 8)

Belangrijkste kenmerken: moderne landbouw, regionale waterberging

Moderne landbouw staat in dit gebied in 2016 centraal. Het landschap is vernieuwd; de overgang tussen de rivierterrasrug enerzijds (oosten) en de Peelhorst anderzijds (westen) is o.a. middels beplantingen veel duidelijker zichtbaar dan in 2002. De beken in het gebied zijn duidelijker zichtbaar en hebben een belangrijke functie bij waterberging tijdens piekafvoer. Het water, dat o.a. uit de Naad als kwel naar boven komt, verblijft langer in het gebied, mede door waterconservering. De natuurwaarden in het gebied zijn sterk verweven met het agrarisch gebruik. Door het afsluiten van convenanten in het gebied zijn de natuur- en landschappelijke waarden van het gebied toegenomen.

Het noordelijke Maasterrassengebied (deelgebied 9)

Dit gebied bestaat uit drie deelgebieden: het noordelijke gebied wordt begrensd door de reconstructiegrens en de N324 (deelgebied 9a). Het gebied dat ligt ten zuiden van deze weg en ten noorden van de oude spoorlijn is deelgebied 9b. Het gebied ten zuiden van de oude spoorlijn en de Papenvoortsedijk is deelgebied 9c.

deelgebied 9a: open landbouwgebied, dorpen/lintbebouwing

Dit betreft in 2016 een gemêleerd gebied. Het noordelijke deel is een open agrarisch gebied. Er is hier vooral sprake van grondgebonden landbouw (o.a. doordat een gedeelte van het gebied dienst doet als waterbergingsgebied voor rivierwater bij piekafvoer). In dit deel van het gebied komen geen projectlokaties intensieve veehouderij voor. De natuurwaarden van het gebied komen voornamelijk voor in het agrarisch gebied (dassen en weidevogels). Er is sprake van een goed functionerend ecologisch netwerk, mede doordat er in het kader van de reconstructie kleine landschapselementen zijn aangelegd (o.a. langs de Hertogwetering). De verblijfsduur van het (kwel-)water is vergroot. Het zuidelijke deel (langs de N324) van dit gebied wordt gekenmerkt door de afwisseling van dorpen, lintbebouwing en agrarische gebied.

deelgebied 9b1 west: besloten, landgoederen, grondgebonden veehouderij, regionale waterberging

Dit gebied wordt globaal begrensd door Schaijk en Grave (N324) aan de noordzijde, de Peelhorst (westzijde) het landbouwgebied Beers/Vianen en Haps (oostzijde) en de oude spoorlijn (zuiden).

Het gebied ten zuiden van de N324 en ten noordwesten van de oude spoorlijn heeft in 2016 een hoofdfunctie natuur. Het gebied bestaat uit afwisselend bos- en natuurgebieden, beken, kleinschalige agrarische gebieden (met grondgebonden landbouw) en cultuurhistorisch waardevolle landgoederen (o.a. kasteel De Tongelaar). Het gebied is recreatief zeer interessant, maar ecologisch nogal kwetsbaar. In het gebied liggen daarom geen grootschalige recreatieve voorzieningen. Wel is er veel recreatief medegebruik (wandelen, fietsen, paardrijden). Door de relatief lage ligging wordt er in dit gebied tijdens piekafvoer regionaal water geborgen (gestuurde waterberging). Daarnaast komen natuurlijke overstromingen van de beken vrijwel jaarlijks voor. De beken hebben door hermeandering grotendeels hun natuurlijke vorm en afvoertroon teruggekregen. Waar sprake is van kwel uit de Naad is het grondgebruik hierop aangepast. Hierdoor zijn de natuurwaarden van de beken ook vergroot.

deelgebied 9b2 zuid-oost: modern landbouwgebied

Dit gebied wordt globaal begrensd door de provinciale weg N321 (noordzijde), de A73 (oostzijde), het dal van de Graafsche Raam (westzijde) en de oude spoordijk (zuiden).

In het zuidoostelijke deel van dit deelgebied is in 2016 sprake van een modern landbouwgebied. Boomteelt en sierteelt zijn afgestemd op de draagkracht van het natuurlijke systeem. Bij de inrichting en het beheer van het gebied wordt rekening gehouden met de aanwezige natuurwaarden. Deze komen voor op de agrarische gronden en de bijbehorende beplantingen (dassen, struweelvogels). Waar sprake is van kwel uit de Naad is het grondgebruik hierop aangepast.

deelgebied 9c: modern landbouwgebied, regionale waterberging

In het gebied ten zuiden van de oude spoorlijn is in 2016 sprake van een modern landbouwgebied. Zo hebben zich in de afgelopen jaren een beperkt aantal nieuwe moderne intensieve veehouderijbedrijven gevestigd op projectlokaties aan de westrand van het gebied. Doordat er sprake is van gesloten bedrijven is de belasting van het milieu gering. De waterkwaliteit van de

Lage Raam is dan ook goed als het het gebied ten noorden van de oude spoorlijn instroomt. In het gebied is lokaal sprake van waterberging bij piekafvoer. Waar sprake is van kwel uit de Naad is het grondgebruik hierop aangepast. Boomteelt en sierteelt zijn afgestemd op de draagkracht van het natuurlijke systeem. Bij de inrichting en het beheer van het gebied wordt rekening gehouden met de aanwezige natuurwaarden. Deze komen voor op de agrarische gronden en de bijbehorende beplantingen (dassen, struweelvogels). Daarnaast is door de aanleg van een aantal kleine landschapselementen (o.a. langs de Lage Raam) sprake van een goed functionerend ecologisch netwerk. Er is sprake van een verbindingszone tussen de Muntsche wetering en Erfdijk. Het Wanroijse Broek wordt gekenmerkt door de openheid; bij nieuwe ontwikkelingen wordt deze openheid behouden.

Maasterrasrug (deelgebied 10)

Belangrijkste kenmerken deelgebied 10: afwisselend grondgebruik, boomteelt/sierteelt, dorpen, recreatie, natuur

In 2016 is op de rivierterrasrug sprake van een concentratie van functies: wonen, werken (industrie, landbouw), natuur en landschap, recreatie en toerisme. Het gebied vervult een centrale functie voor werken en maatschappelijke voorzieningen voor aangrenzende gebieden. Door de specifieke opbouw van het natuurlijk systeem en het menselijke gebruik van dit gebied was dit ook al in het verleden het geval, maar door duidelijke keuzes te maken zijn knelpunten opgelost en kansen benut. Zo is een aantal intensieve veehouderijbedrijven in de kernrandzones verplaatst naar duurzame locaties binnen dit deelgebied of projectlocaties/veeverdichtingsgebieden buiten dit deelgebied. Bij de plantaardige sectoren van de landbouw heeft een verdere intensivering plaatsgevonden. Om enerzijds deze bedrijven (boomteelt, rozenteelt en vollegrondstuinbouw) voldoende ontwikkelingsruimte te kunnen bieden en anderzijds de bestaande natuur- en landschapswaarden te kunnen beschermen zijn er duidelijke keuzes gemaakt en convenanten afgesloten tussen de betrokken partijen. Voor boomteelt/sierteelt gaat het om het gebied dat globaal begrensd wordt door Cuijk (noorden), de A73 (westen), de Maashees (zuiden) en de uiterwaarden (oosten). Ook in de omgeving van Haps heeft de boomteelt en sierteelt extra beleidsaandacht gekregen. De natuurlijke kwaliteiten van het gebied ten zuiden van Maashees zijn vergroot; hier is de boomteelt sinds 2002 afgenomen. Het landschap bestaat uit de afwisseling tussen dorpen, agrarisch gebied, een aantal kleinere bos- en natuurgebieden en beken. De natuurgebieden (o.a. de Vilt) zijn door de aankoop van gronden vergroot. Daarnaast is er een goed functionerend ecologisch stelsel van droge en natte ecologische verbindingzones ontstaan. Hierbij spelen beken (o.a. Molenbeek, St. Jansbeek en Oeffeltsche Raam) een belangrijke rol. In het gehele gebied is aandacht voor zowel de waterkwaliteit als waterkwantiteit. In het gebied wordt het water zo lang mogelijk vastgehouden. Daarnaast is de nutriëntenbelasting van alle beken verminderd. Door de afwisseling is het gebied aantrekkelijk voor recreanten en toeristen, die hier dan ook regelmatig gebruik van maken. Op de rivierterrasrug is het aantal (verblijfs-)recreatieve voorzieningen verder toegenomen. Het concept van recreatieve poorten is verder ontwikkeld en functioneert uitstekend.

Ook het gebied van de Kraaijbergse Plassen is voor recreanten aantrekkelijk. In dit gebied, waarvan de ontwikkeling tot een recreatieve poort recent in 2016 is afgerond, is een uitgebreid voorzieningenpakket aanwezig (verblijfsrecreatie, haven, horeca, dagrecreatie, maar ook de ligging ten opzichte van Nijmegen en als uitvalsbasis voor de andere deelgebieden). Daarmee zijn de Kraaijbergse Plassen een toeristisch-recreatieve trekker van bovenregionaal niveau. Naast een recreatieve functie hebben de Kraaijbergse Plassen ook een natuurfunctie. In 2012 heeft het westelijke deel van de Kraaijbergse Plassen zich ontwikkeld tot een waardevol natuurgebied. Door de ontgrondingen is de oorspronkelijke landschapsstructuur verloren gegaan. Het gebied is veel grootschaliger geworden.

Uiterwaardengebied langs de Maas (deelgebied 11)

Belangrijkste kenmerken deelgebied 11: natuur, grondgebonden rundveehouderij

Het uiterwaardengebied heeft in 2016 een belangrijke natuurfunctie. De afwisseling van maasheggen, steilranden en graslanden vormt een waardevol leefgebied voor tal van planten en dieren (amfibieën, dassen, struweelvogels en plaatselijk weidevogels en ganzen). In sommige delen van het uiterwaardengebied zijn de gronden in de loop van de tijd aangekocht. Hier komen nu planten- en diersoorten voor die moeilijk zijn te combineren met het grondgebruik van moderne landbouwbedrijven. Daarnaast zijn er gronden waarbij het agrarisch beheer met groot succes is afgestemd op de aanwezige natuurwaarden. Ook de landschappelijke waarden van het gebied zijn sinds 2002 vergroot. Zo zijn de ontbrekende delen van de maasheggen aangevuld en hebben een aantal beken hun natuurlijke functie teruggekregen. Ook zijn er op tal van plaatsen poelen voor amfibieën aangelegd. De openheid van het gebied -in contrast met de maasheggen en de beplantingen langs de beken- is gehandhaafd. Het gebied is ook van belang voor waterberging van rivierwater in het winterseizoen. Doordat de kwaliteit van het rivierwater nu sterk verbeterd is, betekenen de regelmatige overstromingen een verrijking van de natuurwaarden in het gebied. De natuurwaarden, gecombineerd met het cultuurhistorisch waardevolle agrarische landschap zorgen er voor dat het gebied in alle seizoenen aantrekkelijk is voor een groot aantal recreanten. Het gebied is rijk aan toeristisch-recreatieve routes die zowel worden gebruikt door de inwoners van het gebied zelf als toeristen die verblijven in de dorpen of op verblijfsrecreatieve terreinen op de rivierterrasrug (zie deelgebied 10).

Bijlage 7 Inspiratiekaart landschap

1. Inleiding

In het reconstructieproces hebben de doelstellingen “ontwikkelen van een optimale ruimtelijke kwaliteit” en “behoud van aardkundige, archeologische en cultuurhistorische waarden” een hoge prioriteit. Eén van de actiepunten die uit dit punt voortvloeit is het opstellen van een regionale landschapsvisie. Door ons is hiervoor een eerste aanzet gegeven. Deze notitie met kaart zijn hiervan het resultaat. In deze notitie en op de kaart wordt voor de verschillende gebieden een mogelijke regionale landschapsstrategie gegeven. Hierbij zijn de volgende *uitgangspunten* gehanteerd:

1. De *lagenbenadering* is vertrekpunt geweest. Hierbij is de interactie tussen de ondergrond (abiotische en biotische factoren), de historische ontwikkeling (jonge en oude ontginningen), de mate van open- en beslotenheid en aanwezige en (mogelijk) toekomstige functies uitgangspunt geweest. Hierbij wordt aangesloten bij de analyse (en strategieën) uit de StructuurvisiesPlus, de notitie deelgebieden Peel en Maas en de notitie ‘concept streefbeeld 2 Peel en Maas’ en de Structuurkaart provincie Noord-Brabant (zie kaart 12)
2. Behoud en waar mogelijk versterking van de *verschillen tussen gebieden*, dit o.a. in verband met behoud en versterking van de regionale identiteit.
3. Het betreft een eerste aanzet voor een *regionale* landschapsvisie waarbij met name de gekozen *strategie* van belang is. De wijze waarop dit nader wordt ingevuld dient nader te worden uitgewerkt.

De inspiratiekaart is opgenomen op de CD-ROM.

2. Status notitie en “inspiratiekaart landschap”

De status van deze notitie en de inspiratiekaart is “ter inspiratie”. De inspiratiekaart dient als aftrap voor het opstellen van een regionale landschapsvisie in de eerste planperiode. Nadrukkelijk dient hier te worden opgemerkt dat deze kaart en notitie niet dient om ontwikkelingen te verbieden (er is *geen beleid* op de kaart aangegeven of in deze notitie beschreven)¹⁵. Het gaat juist om de kansen die er zijn zoveel mogelijk te benutten. Hiermee kan de kaart met deze notitie een rol spelen bij de beantwoording van de volgende twee typen vragen:

- Hoe kunnen *nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen* (bijv. inplaatsing intensieve veehouderij, realisering regionale waterberging, natuurontwikkeling) een bijdrage leveren aan het versterken van de regionale verschillen in Peel en Maas en daarmee aan de identiteit van de verschillende deelgebieden? Zo kan de uitkomst van de discussie over inplaatsing van intensieve veehouderij zijn dat ten westen van de Middenpeelweg voor een andere landschappelijke structuur wordt gekozen dan bij het Overloonsche Vlak. Maatwerk staat hierbij nadrukkelijk centraal. Dit past ook bij onze keuze dat voor nieuwe ontwikkelingen steeds een beeldkwaliteitsplan zal worden opgesteld.
- Waar is -uit regionaal oogpunt- een *versterking van het landschap wenselijk en kansrijk* (zonder dat er nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden)?

¹⁵ Nieuwe ontwikkelingen worden logischerwijs wel getoetst aan het bestaande beleid.

3. Toelichting kaart

De “inspiratiekaart landschap” staat niet op zich. Deze kaart is opgesteld op grond van de kennis die in de loop van het reconstructieproces is opgedaan. Daarnaast probeert de kaart niet alles te integreren; de kaarten (bijv. ten aanzien van de thema’s water, recreatie en intensieve veehouderij) zoals die in het voorkeursalternatief zijn opgenomen blijven hun functie behouden. Wel probeert de kaart een inspiratiekader te bieden voor hoe om te gaan met het landschap. Als basis voor de “inspiratiekaart landschap” is de Structuurkaart provincie Noord-Brabant genomen (zie kaart 12)¹⁶. Deze structuurkaart is opgesteld met behulp van gegevens uit de notitie deelgebieden, het streefbeeld Peel en Maas en de StructuurvisiesPlus. Op deze kaart zijn de belangrijkste regionale landschapstypen aangegeven.

De “inspiratiekaart landschap” geeft (op regionaal niveau) en *indicatief* een aantal (karakteristieke) ruimtelijke structuren aan die aanknopingspunten kunnen bieden voor de beantwoording van de in paragraaf 2 genoemde vragen. De kaart en onderstaande tekst dienen in samenhang te worden gezien.

4. Mogelijke strategieën (zie de inspiratiekaart op de CD-ROM)

Hierna wordt ingegaan op de mogelijke strategieën voor de verschillende deelgebieden. Opgemerkt wordt dat ook andere strategieën mogelijk zijn. Onderstaande mogelijke strategieën zijn gerubriceerd aan de hand van de Structuurkaart van de provincie Noord-Brabant.

JONGE ZANDONTGINNINGEN

1 Jonge zandontginningen (zeer open)

- Behoud en versterking openheid en grootschaligheid en historisch karakteristieke laanbeplantingen. Eventuele aanbrengen van beplanting langs wegen. Aanknopingspunten daarbij zijn de historische groenstructuren en de gebieden met struweelvogels.

2 Jonge zandontginning (open)

- Open gebied en grootschalig en open houden. Bosontwikkelingen in aansluiting op bestaande bossen (zodat het overige gebied niet wordt verdicht) . Eventueel langs wegen laanbeplanting aanleggen. Aanknopingspunten daarbij zijn de historische groenstructuren en gebieden met struweelvogels.
- Weg Zijtaard-Zondveld door jonge ontginning (aanknopingspunten voor enkele inplantingen intensieve veehouderij). Ten zuiden van Zondveld open akkercomplex behouden en mogelijk dmv verdichten randen versterken.

OUDE ZANDONTGINNINGEN

3 Oude zandontginning Centrale Slenk

- Kleinschalig houden, mogelijkheden voor verdichting. Aanbrengen van beplanting biedt tevens mogelijkheden voor de verdere ontwikkeling van struweelvogelgebieden.
- Versterking ruimtelijke structuur van de oude akkercomplexen o.a. bij Erp en restanten van het open akkercomplex rondom het buurtschap Havelt.

BEEKDALSYSTEMEN

4 Beekdalen de Aa en Leijgraaf

- Langs de westrand (ten noorden en zuiden loopt een zandrichel Goorsche Bossen) van

---

¹⁶ Naast de Structuurkaart zijn ook andere kaarten gebruikt, zoals de Cultuurhistorische Waardenkaart en kaarten met abiotische en biotische gegevens.

de Leijgraaf bosstrook aanbrengen, open houden van de dalen van de Leijgraaf en de Aa. Eventueel in de bosstrook nieuwe buurtschappen ontwikkelen.

- Langs de ooststrand open ruimte richting de Peel geleden en hoogteverschil Peelhorst (hoog) -Centrale Slenk (dal) benadrukken met groenontwikkeling langs de afstromende beken. Er ontstaan groene kamers ter plaatse van de beeklopen die loodrecht van de Peelhorst het dal van de Leijgraaf instromen.
- De Aa- en de Leijgraaf zijn regionaal belangrijke ecologische aders in het landschap. Hierbij liggen er aanknopingspunten om de natuurgebieden Kooldert, de IJsbahn nabij Veghel en de oude Aa-meanders (landschapsecologisch) met elkaar te verbinden.

OUDE PEEL(RAND)ONTGINNINGEN

5 Oude Peelrandontginning

Algemeen

- De wijstgronden bieden goede aanknopingspunten voor de versterking van de landschappelijke, cultuurhistorische, aardkundige en ecologische identiteit van dit gebied.

Maashorst (5a)

- Maashorst: afwisseling open (akkers/bloemrijk grasland) en besloten (bos).

Ten noorden van Uden (5b)

- Versterken van oude structuren door bijvoorbeeld aanbrengen van laanbeplantingen.
- Versterken structuur oude akkercomplexen o.a. ten noorden van Uden en ten noorden van Zeeland nabij Nabbegat.
- Versterken zichtbaarheid afwisseling nat/droog (wijst).

Ten zuiden van Uden en noorden van Boekel (5c)

- Versterken oost-westverbinding water en groen dwars op Peelrand
- Eind van de Peelrand: bosschages
- Behoud open ruimten en versterken structuur oude akkercomplexen (o.a. bij Volkel)
- Mozaïekpatroon van functies (transformatie)
- Groenstructuren lopen oost-west door naar Jonge Peelontginnigen
- Versterken zichtbaarheid afwisseling nat/droog (wijst).

Ten zuiden van Boekel (5d)

- Groenstructuur en wegenstructuur met name noord-zuid georiënteerd: dit versterken.
- In het gebied van de Peelraamstelling met name de oost-west gerichte laanbeplanting versterken.
- Daarnaast waterlopen oost-west structuur versterken middels beplanting (Zandhoeksche Loop, Landmeersche Loop).
- Behoud en versterken oude akkercomplexen (o.a. bij Berkhoek ten zuiden van Boekel in samenhang met de historische beplanting en stuifzandwallen en het Boekelsven).
- Versterken zichtbaarheid afwisseling nat/droog (wijst).

11 Gebied ten zuiden van Zeeland

- Versterking kleinschaligheid (en rechte structuren) door aanleg beplantingen langs wegen, perceelsranden etc.
- Versterken afwisseling nat/droog (wijst).
- Versterking van oost-wert lijnen bijvoorbeeld in laanbeplanting. Deze lijnen zijn specifiek voor de Peelraamstelling aangelegd.

13a Oud ontginningsgebied ten noorden van de spoordijk

- Accentueren oude Peelrandontginning door behoud/versterking kleinschaligheid o.a. (versterken overgang Peelhorst en Venlo Slenk). Hierdoor kan ook de ecologische relaties tussen de Maasvallei (en Maashorst) en de Stippelberg worden versterkt.

15a Oud ontginningsgebied ten zuiden van spoordijk (zie ook 19)

- Accentueren oude Peelrandontginning door behoud/versterking kleinschaligheid o.a. (versterken overgang Peelhorst en Venlo Slenk). Hierdoor kan ook de ecologische relaties tussen de Maasvallei (en Maashorst) en de Stippelberg worden versterkt.

16 Omgeving Overloon

- Versterken radiaalstructuur (kransakkerstructuur) dmv aanbrengen laanbeplanting en behoud open akkers bij Overloon. Door het aanbrengen van laanbeplanting kunnen ook de ecologische relaties in noord-zuid richting worden versterkt.

19 Gebied omgeving Sint Anthonis: oude ontginning (overgang Peelrand en Venlo Slenk)

- Accentuering kleinschaligheid, kronkelende structuren door aanleg beplantingen en verdichting.
- Versterking en behoud kransakker ten oosten van Sint Anthonis de open akkercomplexen zuidelijk bij Den Hoek, oostelijk van Oploo en noordelijk bij Ledeacker aan de Tovensche Beek.

JONGE PEELONTGINNINGEN

12 Gebied ten noorden van Zeeland

- Behoud openheid eventueel aanleg beplantingen langs wegen.
- Versterking/herstel smalle noord-west gerichte strokenverkaveling van oude broekontginningen.

13 Jong ontginningsgebied ten oosten van de Middenpeelweg en ten noorden van spoordijk

- Behoud openheid met name van de Graspeel: beplantingen langs wegen die oost-west lopen (bijvoorbeeld Zeelandse weg, Dempseystraat, Udense Dijk).
- Overgang Graspeelloop (recht, cultuur) en Hooge Raam (kronkelig, natuur) als overgang tussen twee werelden.

14 Gebied ten westen van de Middenpeelweg ten zuiden van spoordijk

- Versterken oost-west structuren (groen/inplaatsing intensieve veehouderij) loodrecht op Middenpeelweg.

15 Jong ontginningsgebied ten oosten van de Middenpeelweg ten zuiden van spoordijk

- Versterken afwisseling nat/droog in het landschap (kwel).
- Princepeel: Versterking openheid door selectief aanbrengen van laanbeplanting aan randen om volgens oude groenstructuur.
- Ten zuiden van Princepeel: Behoud/versterken blokstructuren.
- Aanbrengen beplanting langs Peelkanaal.
- Behoud van oude verkavelingsstructuur en afwisseling van beslotenheid en openheid landgoed de Grootte Slink Bunthorst.

17 Gebied ten zuiden van Westerbeek en Overloonsche Vlak: openheid en weinig bebouwing

- Behoud openheid (eventueel aanleg laanbeplanting).

18 Gebied ten westen van Oploo, noorden en oosten van Westerbeek en omgeving Stevensbeek: openheid met hier en daar bebouwing

- Versterken samenhang tussen het ontginningspatroon en het ontginningsdorp Stevensbeek: assenkruis door landschap, met als middelpunt Stevensbeek. Hierbij aansluiten bij de historische groenstructuren.
- Versterken afwisseling nat/droog in het landschap en ecologische noord-zuid relaties.
- Behoud openheid en versterking rationele structuur door incidentele aanleg laanbeplanting.

MAASTERRASVLAKTE

6 Kop Peelrand (overgang met Slenk van Venlo)

- Verdichten door aanbrengen van beplanting om deze overgang te versterken.

7 Maasterrasvlakte tussen Schaijk en Reek

- Ten noorden openheid bewaren.
- Langs weg al veel bebouwing (mogelijkheden voor verdichting).
- Ten zuiden: verdichting. Aanbrengen van eenheid in dit halfopen landschap (met veel soorten grondgebruik) en accentueren overgang Peelhorst/Venlo Slenk.

8 Raamcomplex

- Ontwikkeling kleinschalig natuurlandschap met afwisseling van bosschages, natte weiden, moerasachtige stukken en geulen (afwisseling open en besloten natte natuur).
- Accentueren structuur van oude wegen en waterlopen (in relatie tot landgoederen).

9 Gebied ten zuiden van Raamcomplex

- Behoud openheid Hollander Broek (wegen lopen hier dwars door heen: Vissteeg, Beerse weg en Wollenbergseweg). Versterking/herstel smalle noord-west gerichte strokenontginning.
- Eventueel verdichting langs de Achterdijk (zuidkant).

10 Broekgebied ten zuiden van oude spoordijk

- Behoud en versterken openheid en natheid. Eventuele ontwikkelingen langs de dijken (die ook gelijk wegen zijn).
- Versterking van de ecologische verbinding langs de Lage Raam.

MAASTERRASRUG

20 Rivierterrassengebied langs de Maas

- Behoud en versterking afwisseling kernen en open akkercomplexen (kralensnoer). Er ligt hier een ontwerpogave voor de ontwikkeling boomteelt in relatie tot de ecologische waarden (dassen, beeksystemen) en cultuurhistorische en archeologische waarden. Ontwerptoptie: kralensnoer dorpen en clusters boomteelt, afgewisseld met open ruimten.
- Oeffeltsche raam: nu nog geen dragende structuur van het gebied, ruimtelijke betekenis hiervan versterken door meer ruimte te geven aan de beek en die te begeleiden met beplanting tot aan natuurgebied de Vilt. Na de Vilt de insnijding van de beek in het rivierterrassenlandschap accentueren.

- Versterken ecologische relaties langs de beken en waterlopen (o.a. Campagnebeek, Afleidingskanaal). Tevens accentueren insnijding beken en waterlopen in het rivierterassenlandschap.

21 Omgeving Haps

- Versterking natuurlijke oude rivierterrassenstructuren (grillig, hoogteverschillen en droog/nat gradiënten) versus cultuurelementen (rechte dijken en wegen).
- Versterken en behoud open akkercomplex omgeving Haps met relictten van Duits Spoorlijntje.

22 Omgeving Beers/Vianen

- Ten noorden van de Graafse Dijk: behoud/versterking relatief kleinschalig gebied.
- Ten zuiden van de Graafse Dijk: openheid.
- Versterken Graafse Dijk als historische lijn van Grave naar Boxmeer.

23 Gebied tussen Gassel en Beers

- Behoud (kenmerkende) afwisseling (half)open gebied met terpen en heggen/beplanting.

MAASHEGGEN

24 Maasheggengebied

- Behoud en versterking halfopen gebied dmv nieuwe aanplant maasheggen.
- Versterken ecologische relaties langs de beken en waterlopen (o.a. Campagnebeek, Afleidingskanaal). Tevens accentueren insnijding beken en waterlopen in het rivierterassenlandschap.

5. Aandachtsgebieden landschap

Op grond van o.a. bovenstaande analyse (en informatie die eerder is verzameld in het kader van het reconstructieproces) is een aantal aandachtsgebieden geselecteerd waar landschapsverbetering kansrijk dan wel wenselijk is. Wij zullen middels concrete projecten de landschappelijke kwaliteiten in deze gebieden versterken. Het betreft de volgende gebieden (zie ook de nummers op de inspiratiekaart):

1. Het gebied Doornhoek-Zijtaart (ontwikkeling bedrijventerrein Doornhoek (fase 2 en 3) in samenhang met het omliggende landschap);
2. Het dal van de Aa en de Leijgraaf (concept 'beekbuurtboeren');
3. Het gebied ten zuiden van Uden en ten noorden van Boekel (concept 'woon-werklandschap');
4. Het gebied ten westen van de Middenpeelweg (gebied met intensieve veehouderij, water en groen, waarbij aangesloten wordt bij de bestaande landschappelijke verschijningsvorm);
5. De robuuste ecologische verbindingszone die dient als verbinding tussen de RNLE'n Maashorst-Maasvallei en de Stippelberg (versterking landschappelijk en ecologisch raamwerk in samenhang met agrarische en recreatieve functies);
6. De RNLE Maasuitwaarden (versterking landschappelijk en ecologisch raamwerk in samenhang met agrarische en recreatieve functies);
7. De RNLE Maashorst (versterking landschappelijk en ecologisch raamwerk in samenhang met agrarische en recreatieve functies);
8. De RNLE Maasvallei (versterking landschappelijk en ecologisch raamwerk in samenhang met agrarische en recreatieve functies);
9. De RNLE de Stippelberg (versterking landschappelijk en ecologisch raamwerk in samenhang met agrarische en recreatieve functies);

10. Het Belvédèregebied Maasvallei. Voor het Belvédèregebied Maasvallei wordt een ontwikkel- en beheersvisie opgesteld. Deze visie betreft o.a. de inpassing van de boom- en vaste plantenteelt, behoud en versterking van cultuurhistorische kwaliteiten (o.a. open akkercomplexen) en het herstel van de maasheggen. Bij dit project wordt nadrukkelijk aangesloten bij de initiatieven van de Maasheggenboeren.

Bijlage 8 Stappenplan nieuwvestiging boom- en vaste plantenteeltbedrijven

Begrippen:

- Onder een *grondgebonden agrarisch bedrijf* wordt -conform het Sreekplan 2002- verstaan: een agrarisch bedrijf waarvan de productie geheel of in overwegende mate afhankelijk is van het voortbrengend vermogen van onbebouwde grond in de directe omgeving van het bedrijf. Grondgebonden bedrijven zijn in ieder geval: akkerbouw-, fruitteelt- en vollegrondstuinbouwbedrijven en boomteeltbedrijven, waarvan de bomen rechtstreeks in de grond zijn geplant. Melkveehouderijbedrijven zijn doorgaans ook grondgebonden. Opmerking: Ook vaste plantenteeltbedrijven rekenen wij in dit kader tot de grondgebonden bedrijven.
- Onder *nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf* wordt -conform de partiële herziening (2004) van het Sreekplan- verstaan: De projectie van een agrarisch bouwblok op een locatie die volgens het ter plaatse geldende bestemmingsplan niet is voorzien van een bouwblok.
- Onder *hervestiging van een boom- of vaste plantenteeltbedrijf* wordt -conform de partiële herziening (2004) van het Sreekplan- verstaan: Het verplaatsen van een boom- of vaste plantenteeltbedrijf naar een bestaand agrarisch bouwblok.
- Onder *omschakeling* wordt -conform de partiële herziening (2004) van het Sreekplan- verstaan: Het overstappen van de ene agrarische bedrijfsvorm in een andere agrarische bedrijfsvorm dan wel het overstappen van een niet-agrarisch gebruik in een agrarische bedrijfsvorm. Hierbij worden de volgende agrarische bedrijfsvormen onderscheiden:
  - grondgebonden agrarisch bedrijf;
  - niet-grondgebonden agrarisch bedrijf, anders dan een intensieve veehouderij;
  - intensieve veehouderij;
  - glastuinbouwbedrijf.

Algemene opmerkingen/voorwaarden:

- Zoals hierboven is aangegeven worden boomteelt- en vaste plantenteeltbedrijven gezien als *grondgebonden* bedrijven, zodat de teeltgronden zoveel mogelijk in de directe nabijheid van de bedrijfsbebouwing gelegen moeten zijn. Wij zijn van mening dat in zijn algemeenheid geldt dat hoe groter een boom- en vaste plantenteeltbedrijf is, hoe meer mogelijkheden er zijn om gronden op afstand te kunnen gebruiken. Dit is echter ook afhankelijk van de teelt.
- Op kaart 18 en plankaart 2 is het gebied aangegeven waar dit stappenschema kan worden toegepast en nieuwvestiging van een boom- en vaste plantenteeltbedrijf aan de orde kan zijn (accentgebied boom- en vaste plantenteelt).
- De genoemde stappen moeten in de aangegeven volgorde worden doorlopen.
- Alvorens tot besluitvorming in een concreet geval kan worden overgegaan is advies van de reconstructiecommissie Peel en Maas noodzakelijk.
- In het accentgebied worden nieuwvestigingsmogelijkheden voor boom- en vaste plantenteeltbedrijven geschapen ten behoeve van verplaatsing vanuit knelsituaties binnen het

gehele reconstructiegebied Peel en Maas. De (gezamenlijke) omvang van de op te heffen locatie(s) bedraagt ten minste de omvang van één volwaardig bedrijf per nieuw bouwblok.

- De op te heffen locaties krijgen een passende herbestemming en er wordt zorggedragen voor de sloop en verwijdering van bedrijfsbebouwing (woning, stallen of andere gebouwen en bouwwerken) die niet meer wordt benut als gevolg van de verplaatsing van het boom- en vaste plantenteeltbedrijf en de herbestemming van de locatie.
- Er geldt voor Peel en Maas als geheel dat er bij nieuwvestiging geen inplaatsing zonder uitplaatsing mag plaatsvinden. Daarnaast geldt dat op de oude locatie het boom- en vaste plantenteeltbedrijf feitelijk, juridisch en planologisch direct of gefaseerd wordt beëindigd.

Stap 1:

In deze stap wordt bepaald of er sprake is van een verplaatsing van een boom- of vaste plantenteeltbedrijf uit het reconstructiegebied Peel en Maas *én* of er met de verplaatsing sprake is van het behalen van dusdanige reconstructiedoelen¹⁷ dat beleidsmatige en financiële ondersteuning door de reconstructiecommissie aan de orde *zou* kunnen zijn. Indien dit niet het geval is geldt het regulier Streekplanbeleid en vindt er geen actieve ondersteuning door de reconstructiecommissie plaats. Indien er wel aan bovenstaande twee voorwaarden wordt voldaan wordt verder gegaan met stap 2.

Stap 2:

Bij een verplaatsing dient via marktwerking een *actieve zoektocht* van 3 maanden naar een -in het bestemmingsplan opgenomen- beschikbaar bestaand geschikt agrarisch bouwblok, niet-agrarisch bouwblok of burgerwoning plaats te vinden. In het eerste geval is sprake van hervestiging, in het tweede en derde geval is sprake van een wijziging naar een agrarische bestemming.

De ondernemer is zelf verantwoordelijk voor het uitvoeren van een zorgvuldig onderzoek naar een bestaande beschikbare locatie. Dit betekent dat de ondernemer in zijn omgeving op zoek gaat naar een bestaande locatie en makelaars raadpleegt en verzoekt om te zoeken naar een geschikte bestaande (vrijkomende) locatie. In een aantal gevallen zal een geschikte bestaande locatie kunnen worden gevonden. In overleg met de gemeente kan dan hervestiging plaatsvinden of zal een wijziging van het bestemmingsplan moeten plaatsvinden. Indien er geen geschikte bestaande locatie aanwezig is en de ondernemer wil in aanmerking komen voor nieuwvestiging, dan volgt stap 3.

Stap 3:

Indien er geen geschikte bestaande locatie aanwezig is en de ondernemer wil in aanmerking komen voor nieuwvestiging dan moet de ondernemer aantonen:

- Dat hij minimaal drie maanden actief heeft gezocht naar een geschikte bestaande locatie.
- Waarom de bestaande beschikbare locaties niet geschikt zijn voor verplaatsing.
- Dat er met de verplaatsing dusdanige reconstructiedoelen binnen Peel en Maas worden gehaald dat nieuwvestiging gerechtvaardigd is. Dit is aan de orde als een bestaand boom- of vaste plantenteeltbedrijf een knelpunt vormt voor een ander belang, zoals de ligging in een beekdal of het Maasheggengebied.
- Dat nieuwvestiging plaatsvindt op een geschikte locatie, dat wil zeggen de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten worden geëerbiedigd. Indien er toch aantasting plaatsvindt en er aangetoond is dat er geen andere geschikte locatie is worden

---

¹⁷ Dit is aan de orde als een bestaand boom- of vaste plantenteeltbedrijf een knelpunt vormt voor een ander belang, zoals de ligging in een beekdal of het Maasheggengebied.

er compenserende en/of mitigerende maatregelen getroffen. Bij de beoordeling dient een integrale afweging te worden gemaakt van de aanwezige kwaliteiten en waarden. De kaart boom- en vaste plantenteelt Peel en Maas (kaart 18) en de bij behorende voorwaarden dienen als basis voor de omgevingstoets.

Bovenstaande motivatie zal daarna door de gemeente beoordeeld worden. Hiervoor zal de gemeente advies aan de reconstructiecommissie Peel en Maas vragen. Indien de gemeente besluit tot nieuwvestiging zal zij het nieuwe agrarische bouwblok planologisch mogelijk maken. Daarnaast zal door de reconstructiecommissie bekeken worden of er voor de verplaatsing financiële middelen uit de reconstructie vrijgemaakt kunnen worden.

Bijlage 9 Balans in- en uitplaatsing intensieve veehouderij

Doel

Op provinciaal niveau is een discussie gestart over de omvang van de landbouwontwikkelingsgebieden in relatie tot de te verplaatsen bedrijven uit de extensiveringsgebieden. Deze notitie geeft inzicht in de in- en uitplaatsingsbalans op basis van het eerste conceptreconstructieplan.

Inleiding

ZLTO Advies heeft in opdracht van de provincie, d.d. september 2002, onderzoek gedaan naar de inplaatsingsbehoefte van de intensieve veehouderij (IV) in Peel en Maas (*Onderzoek naar de inplaatsingsbehoefte van de IV in Noord-Brabant; ZLTO, september 2002*). De resultaten van het onderzoek, kunnen als volgt worden weergegeven:

- 212 IV bedrijven zijn gelegen in het (toentertijd potentieel) extensiveringsgebied.
- Naar schatting zullen tussen de 68 en 83 IV bedrijven in deze zone een uitplaatsingsbehoefte hebben. Dit is ruim 1/3 van de bedrijven gelegen in het extensiveringsgebied. Dit, omdat daadwerkelijke verplaatsing wordt bepaald door:
  - vermogenspositie ondernemer,
  - waarde van de te verlaten locatie en de kosten van een nieuwe locatie,
  - beschikbaarheid van inplaatsingslocaties,
  - aanwezige middelen en instrumenten om inplaatsing te kunnen realiseren,
  - de individuele behoefte om te verplaatsen.

Invloed van het akkoord van Cork

In het onderzoek van de ZLTO is gekeken naar de bedrijven die de wil en de potentie hebben te verplaatsen en op een andere locatie door te groeien, vanuit het interne bedrijfsperspectief. Deze potentie om te verplaatsen is onafhankelijk van de planologische en milieutechnische mogelijkheden op de huidige locatie in het extensiveringsgebied. Door het akkoord van Cork, waarbij afgesproken is dat bestaande bouwrechten in beginsel worden gerespecteerd, verandert de potentie van een bedrijf om te verplaatsen dus niet.

Wel kan het zijn dat bedrijven langer op de huidige locatie zullen blijven of tot de conclusie komen dat het door het respecteren van bestaande rechten, mogelijk blijft het bedrijf op de huidige locatie te exploiteren. Hierdoor kunnen verplaatsingen langzamer tot stand komen of kan het aantal verplaatsingen zelfs verminderen.

Invloed uiteindelijke zonering/actualisatie inschatting van het aantal verplaatsers

Op basis van de zonering, zoals die in de eerste conceptreconstructieplannen zijn opgenomen, is het werkelijke aantal bedrijven in extensiveringsgebieden bekend. Voor Peel en Maas zijn er 280 bedrijven met een hoofdtak intensieve veehouderij of overige veehouderij (niet rundvee). Hiervan hebben er 115 een totale bedrijfsomvang (dus inclusief een eventuele rundveetak) van boven 70 nge. 70 nge wordt gewoonlijk beschouwd als de ondergrens voor een op termijn levensvatbaar bedrijf. Ter illustratie: 70 nge komt overeen met circa 2.100 vleesvarkens, 250

zeugen (met biggen), 50.000 vleeskuikens, 23.000 legkippen.

Opgemerkt wordt dat de MER tot een iets lager aantal komt. Dit komt omdat de MER als ondergrens genomen heeft dat alleen de IV-tak groter moet zijn dan 70 nge. Het aantal gespecialiseerde IV bedrijven dat de MER hanteert is 109.

Het ZLTO onderzoek houdt voor de bepaling van het aantal verplaatsers rekening met de bedrijfsgrootte, aantal hectare grond in eigendom, leeftijd ondernemer en de aanwezigheid van een opvolger. Hierdoor zijn er een aantal gemiddelde en kleine bedrijven die ondanks een betrekkelijk kleine bedrijfsomvang wel kunnen verplaatsen en vallen er een aantal grote bedrijven af die wegens gebrek aan een opvolger niet verplaatsen. Het ZLTO onderzoek heeft als basis GIAB gebruikt. De provincie en MER werken met het BVB bestand. Vergelijking van GIAB 2000 (op basis van metingen) met BVB 2000 (op basis van milieuvergunningen) leert dat er per GIAB 2000- opgave gemiddeld 1,7 locaties volgens BVB zijn. Derhalve ligt de aantallen op basis van BVB aanzienlijk hoger dan op basis van GIAB. Wanneer getracht wordt het ZLTO-onderzoek te actualiseren op de integrale zonering van het eerste conceptplan, kan dit als volgt gebeuren. In Peel en Maas zijn totaal 280 locaties met hoofdtak IV of overig (zowel klein, gemiddeld als groot, op basis van BVB). Wanneer dit gecorrigeerd wordt naar het aantal bedrijven op basis van Giab, resteren er $280:1,7$ is 165 bedrijven. Wanneer hiervan conform het percentage uit het ZLTO-onderzoek 30% verplaatst zijn dit 49 bedrijven.

Het MMA van de MER gaat ervan uit dat er 2 of meer knelpunten moeten zijn voor een bedrijf om voor verplaatsing in aanmerking te komen. In Peel en Maas gaat het dan om 37 bedrijven. Het MMA gaat ervan uit dat 35% van dit aantal verplaatst, dit is dus 13 bedrijven. In beginsel kunnen alle bedrijven in extensiveringsgebieden in aanmerking komen om te verplaatsen. Wanneer 35% van alle bedrijven in extensiveringsgebieden verplaatst wordt is dit op basis van de MER-getallen $35\% \times 109$ is 38.

Benutten duurzame locaties

In de MER is ingeschat hoeveel duurzame locaties er in de landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden in Peel en Maas vrijkomen. Uit het onderzoek, in combinatie met de steekproef waaruit blijkt dat dit aantal naar schatting met 30% verminderd moet worden door bijvoorbeeld bestaande burgerwoningen in het buitengebied, blijkt dat de volgende aantallen overblijven:

- Er zijn 172-417 duurzame locaties, waarvan er nu op 123-300 locaties al sprake is van IV.
- Naar schatting zal 22% van de bestaande IV-bedrijven op een duurzame locatie hun bedrijf in de reconstructieperiode te koop aanbieden. Dit aantal is gebaseerd op de verwachting dat op termijn 40% van de bedrijven zal doorgaan, en 60% zal stoppen. Niet alle stoppende bedrijven worden te koop aangeboden, omdat de bedrijfsbeëindiger dan wel een van hun kinderen blijft wonen. Aangenomen wordt dat 3% van het aantal beëindigende bedrijven jaarlijks te koop komt. Dit is per jaar $60\% \times 3\%$ is 1,8%. Voor de reconstructieperiode van 12 jaar is dit totaal afgerond 22%.
- Er zullen in de reconstructieperiode daardoor zo'n 38-92 duurzame locaties (22% van 172-417) op de markt voor inplaatsing vrijkomen, waarvan nu op 27-66 locaties (22% van 123-300) reeds sprake is van een IV-tak.

Landbouwontwikkelingsgebieden

De groei van nieuwe agrarische ontwikkelingen in landbouwontwikkelingsgebieden kan op twee manieren gestalte krijgen:

- ontwikkeling van nieuwe agrarische bouwblokken

- benutten van niet-agrarische bouwblokken

In Peel en Maas wordt voorlopig ingeschat dat er ruimte is voor maximaal 83 nieuwvestigingslocaties in alle LOG's. Met een iets minder strikte toepassing van de gehanteerde criteria kan dit aantal nog wat hoger worden.

Inplaatsingsbalans

Inplaatsingsbehoefte:	38-49	Herbenutten duurzame locaties:	38-92
		Nieuwvestiging in Landbouwontwikkelingsgebieden:	83
38-49		121-165	

Conclusie

In de praktijk zal blijken dat de behoefte aan het aantal inplaatsingslocaties kleiner is dan het aantal verplaatsters. Hiervoor kunnen de volgende redenen worden aangevoerd:

1. Een aantal bedrijven heeft meerdere locaties en zal verplaatsen naar een bestaande eigen locatie;
2. Een aantal bedrijven zal buiten de reconstructiegebieden de Peel en Maas en Noord-Brabant verplaatsen.

Gelet op het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er voldoende ruimte is om de inplaatsingsbehoefte te vangen, maar dat nieuwvestiging afhankelijk hoe met duurzame locaties wordt omgegaan wel nodig kan zijn. Verder zal nog moeten blijken in hoeverre verplaatsing naar een locatie in een verwevingsgebied realistisch is, of dat verplaatsters zich zullen richten op landbouwontwikkelingsgebieden.

Bijlage 10 Toelichting toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart

Inleiding

Het regionaal ontwikkelingsplan bestaat uit drie onderdelen:

- 1) Een visie op de toeristisch-recreatieve positie en ontwikkeling;
- 2) Ontwikkelingskaart recreatie en toerisme;
- 3) Toelichtende tabel bij de ontwikkelingskaart.

De ontwikkelingskaart *recreatie en toerisme* (kaart 20) is een vertaling van de toeristisch-recreatieve visie en geeft inzicht in de toeristisch-recreatieve activiteiten en voorzieningen die in een (deel)gebied gewenst zijn. Afhankelijk van de beschikbare instrumenten en middelen kunnen wij bepaalde gewenste ontwikkelingen stimuleren of sturen. Bij het opstellen van de tabel en de ontwikkelingskaart is zoveel mogelijk een integrale benadering gehanteerd.

Het toeristisch-recreatieve product in een regio is een samenstel en samenspel van omgevingskwaliteiten als natuur en landschap en routestructuren en bedrijfskwaliteiten. Om hieraan voldoende invulling te kunnen geven, is het noodzakelijk dat zicht wordt geboden op de bestaande en gewenste ontwikkelingen op het bedrijfsniveau. In de ontwikkelingsvisie en -kaart wordt hier dan ook specifiek aandacht aan besteed.

In deze bijlage wordt verder ingegaan op de status van de ontwikkelingskaart en de bijbehorende tabel.

Toelichting tabel en ontwikkelingskaart

De toeristisch-recreatieve visie is vertaald in een ontwikkelingskaart recreatie en toerisme. In de hieronder opgenomen tabel zijn de aanduidingen op de ontwikkelingskaart toegelicht.

De tabel en ontwikkelingskaart vormen samen één geheel. In onderstaande tabel zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor Peel en Maas specifiek uitgewerkt. Per gebied is aangegeven wat de visie is voor dat gebied met de randvoorwaarden. Soms zijn voorbeelden opgenomen van ontwikkelingen die gewenst zijn ter ondersteuning van de visie. In de laatste kolom zijn de op dit moment bestaande initiatieven vermeld.

De benoemde gebieden in de tabel zijn terug te vinden op kaart (niet specifiek met codering aangegeven). Ook de intensieve verblijfsaccommodaties, dagattracties en de Recreatiepoorten zijn op de kaart aangegeven (de nummers op de kaart verwijzen naar het bedrijf / recreatiepoort in de tabel).

Alleen de intensieve verblijfsaccommodaties en dagattracties die een recreatiebestemming hebben zijn opgenomen. Dat wil niet zeggen dat de overige (kleinschalige) bedrijven geen ontwikkelingsmogelijkheden hebben. Ook voor deze bedrijven zullen ruimtelijke afwegingen gemaakt moeten worden. Deze (kleinschalige) bedrijven staan echter niet op kaart.

De ontwikkelingskaart met bijbehorende tabel is een vertaling van de visie die de

reconstructiecommissie heeft ten aanzien van recreatie en toerisme. De ontwikkelingskaart vormt het globale ruimtelijke kader. Bij concrete initiatieven zal de verdere precisering, detaillering en afweging plaatsvinden in de reguliere planologische procedures.

Relatie ontwikkelingskaart en Streekplan

De aanduidingen op de ontwikkelingskaart zijn *zoekgebieden* voor de omschreven gewenste toeristisch-recreatieve ontwikkelingen met de daarbij aangegeven randvoorwaarden. Voor de mogelijke ontwikkelingen in deze gebieden gelden het Streekplan en de lagenbenadering als beoordelingskader. Uitgangspunt is een gezonde verhouding tussen toeristisch-recreatieve activiteiten en de draagkracht van een gebied.

Op dit moment werkt een projectgroep¹⁸ aan een inventarisatie van bestaande verblijfsrecreatieterreinen in de GHS, die een zodanige invloed op natuur en landschap hebben dat met het treffen van maatregelen ter plaatse dan wel met een eventuele verplaatsing van het bedrijf een directe natuurdoelstelling is te realiseren. De reconstructiecommissie Peel en Maas zal deze inventarisatie betrekken bij de invulling van het reconstructieplan en het uitvoeringsprogramma en zal uiteindelijk het provinciale bestuur adviseren over de te nemen maatregelen ten aanzien van concreet aangeduide recreatiebedrijven.

Deze inventarisatie is nog niet afgerond en is derhalve niet bij deze ontwikkelingskaart betrokken.

---

¹⁸ Deze projectgroep bestaat uit vertegenwoordigers van provincie ministerie LNV, BMF, ZLTO en de recreatiesector.

Tabel Peel en Maas

Projectlocatie gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Kraaijenbergse Plassen	Een toeristisch-recreatieve trekker van bovenregionaal niveau. Intensieve watersport, dag- en verblijfsrecreatie met een uitgebreid voorzieningenpakket.	Een goede zonering van de recreatieve inrichting is gewenst. Het gebied rond de meest westelijk gelegen waterplas is natuurontwikkelingsgebied. Alleen extensief recreatief medegebruik (wandelen).	Naastr waterrecreatie verbreding aanbod met verblijfs- en dagrecreatie als belangrijke economische aanjager voor de regio. Specifieke aandacht is daarbij gewenst voor de relatie met Grave en Cuijk	Project Dommelsvoort: Plan voor ontwikkeling van vakantiepark met bungalows, appartementen en dagrecreatieve voorzieningen. Nieuwe jachthaven.
	Versterking van deze regionale dagattractie met ondersteunende verblijfsaccommodatie.	Landschappelijke inpassing bedrijf en landschappelijk koppeling met de bosscomplexen rond Odiliapeel (west-oost verbinding).	Nabij Hemelrijk liggen een schietbaan en een manege. Deze drie voorzieningen kunnen elkaar wellicht versterken.	Plan voor winterharde verblijfsrecreatie.
	Ontwikkelingsgebied voor intensieve verblijfsrecreatie en de recreatieve paardensport.	Voor het gehele gebied ligt het accent op dagrecreatie. Voor nieuwe verblijfsaccommodaties ligt het accent op extensief verblijf zoals natuurkampeerterreinen.		Versterken landschappelijke verbinding naar de Ullingsche Bergen. Plan voor kwaliteitsversterking combinatie Recreatiepark De Bergen en KNHS-Centrum: • realiseren grootschalige stallingsruimte voor recreatieruiters; • plan voor een pension; • locatie ontwikkelen tot een opleidingscentrum voor recreatieruiters.
Overloon	Versterken van de positie van Overloon als regionale toeristisch-recreatieve trekker. Versterken verbinding Zoo Parc met Overloon.	Nieuwe ontwikkelingen bij het Zoo Parc moeten passen bij het landelijke karakter van het park.	• Versterken van de verbinding van de voorzieningen met het dorp. • Meer verblijfsrecreatie ter versterking van de economische positie van Overloon en het Zoopark (nieuwe economische dragers).	Ontwikkeling van een bezoekerscentrum en transferium bij het Zoo Parc. Project Toeristische Infrastructuur Overloon (Ceres-project). Initiatieven voor ontwikkeling van Twee kleinere bungalowparken (50-100 bungalows). Wijzigen formule en concept van het Oorlogs- en Verzetmuseum.

Intensief Recreatie Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Gebied ten noordoosten van Maashorst.	Kwaliteitsversterking en -verbetering concentratie van verblijfsaccommodaties. Nastreven diversiteit in aanbod.	Accent op ontwikkeling van toeristisch verblijf. De kwaliteit van dit gebied en de recreatiebedrijven behoeft uitdrukkelijk een verbetering; onder meer aandacht voor permanente bewoning recreatiebedrijven. Versterken natuur en landschap.		Plan voor kwaliteitsversterking De Heidebloem (Schaijk).
Maashorst nabij Zeeland	Kwaliteitsversterking bestaande verblijfsaccommodaties. Ruimte voor kleinschalige ontwikkelingen.	Nieuwe ontwikkelingen afstemmen met terreinbeheerder Maashorst.	Vestiging van een landschapscamping.	
Sint Anthonis	Kwaliteitsversterking bestaande verblijfsaccommodaties. Ruimte voor kleinschalige ontwikkelingen met een accent op kleinschalige verblijfsrecreatieve ontwikkelingen.	De kwaliteit van dit gebied en de recreatiebedrijven behoeft uitdrukkelijk een verbetering.		Noot: Het aangegeven Intensief Recreatiegebied is kleiner dan het Recreatief Ontwikkelingsgebied uit het Bestemmingsplan Buitengebied van gemeente Sint Anthonis. De reden is dat de EHS buiten het Intensief Recreatiegebied is gehouden.

Stedelijk Uitloopegebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Uden	Ontwikkeling van een recreatief uitloopegebied ten westen en zuiden van Uden voor de stedelijke recreant. Dit vermindert de recreatieve druk op de Maashorst.	• Zonering aanbrengen in het uitloopegebied. Afstemmen met een te ontwikkelen recreatief zoneringsplan voor de Bedafse Bergen (afstemmen op draagkracht van het gebied). • Geen nieuwe ontwikkelingen van toeristische voorzieningen tegen de Bedafse Bergen (geen extra druk op gebied). • Behouden van de landschappelijke openheid vanaf de Bedafse weg naar de Bedafse Bergen. • Vergroten van de bescherming van de Wijsgronden; recreatief zoneringsplan ontwikkelen (afstemmen op draagkracht gebied). • Ontwikkelingen en mogelijkheden afstemmen op Natuurcompensatieplan A50.	• Voldoende dagrecreatieve mogelijkheden voor de stedelijke bevolking. • Een aantrekkelijk en dicht route-netwerk voor verschillende typen routes in de uitloopegebieden. • Stimuleren van kleinschalige dagrecreatie en horecavoorzieningen in het buitengebied, gekoppeld aan de routestructuren. • Naat Piek als belangrijk startpunt voor wandelaars en fietsers vanuit Uden. • Recreatief medegebruik van het beekdal van de Leijgraaf (fietsen, wandelen, natuurgerichte recreatie).	• Plan voor een hotel bij de Vrije Teugel (Uden). • Plan voor kwaliteitsversterking De Pier. • Natuurcompensatieplan A50 (Raamplan Aanpassingsinrichting Uden-Veghel/A50). • Ontwikkelen van Naat Piek tot theater in het groen met ondersteunende horeca. Aanpak parkeerprobleem rond gebied. • Uitbreiding bestaande golfbaan naar 18 holes.
Veghel	Ontwikkeling van een recreatief uitloopegebied ten oosten van Veghel voor de stedelijke recreant.	Zonering van het uitloopegebied.	• Voldoende dagrecreatieve mogelijkheden voor de stedelijke bevolking. • Een aantrekkelijk en dicht route-netwerk voor verschillende typen routes in de uitloopegebieden. • Stimuleren van kleinschalige dagrecreatie en horecavoorzieningen in het buitengebied, gekoppeld aan de routestructuren. • Aanleg van een golfbaan.	• Waterrecreatieproject Zuid-Willemsvaart: natuurontwikkeling en recreatief medegebruik. • Plan voor aanleg 18-holes golfbaan tussen Veghel en Erp

Kansrijk Extensief Recreatief Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Overgangsgebied Peelhorst - Venlo Slenk: van Maashorst tot Stippelberg. Deel van het Rivierterrassengebied (landgoederen).	Een natuurlijke groene zone met mogelijkheden voor kleinschalige recreatieve ontwikkelingen, extensieve waterrecreatie en verschillende route-structuren. Zoeklocatie voor een golfbaan. In afwijking van de algemene omschrijving voor dit type gebied zou in deze zone eventueel een te verplaatsen grootschalig verblijfsrecreatiebedrijf kunnen worden gevestigd.	Ontwikkelen van een Recreatief Zoneringsplan voor de Maashorst. Kanovaren op Peelkanaal en Lage Raam conform het afgesloten convenant: - Geen kanovaren toegestaan op het Peelkanaal m.u.v. 200 meter bij Fitland. - Beperkte mogelijkheden voor kanovaren op de Lage Raam. - Ontwikkelen van een startpunt voor tal van recreatieve activiteiten bij Fitland (vertrekpunt voor onder meer fietsen, wandelen, mountainbiken en skeeleren). Geen nieuwe ontwikkelingen bij landgoed Tongelaar (stiltegebied).	- Realiseren van een fysieke verbindingzone tussen Maashorst en Herperduin (ecologisch en recreatief). - Ontwikkelen van een recreatieve poort aan de noordzijde van Maashorst voor bezoekers vanuit Oss en Heesch. - Ontwikkelen van een samenhangende visie voor dagrecreatie (zoneren en versterken), verblijfsrecreatie, agrotourisme en samenwerking diverse partijen voor het gebied De Maashorst. - Aanleg van ontbrekende schakels en de kwaliteit van de paden voor het fiets- en wandelnetwerk. - Kleinschalige hotelontwikkeling in de kernen. - Vestiging van een landshapscomping. - Stimuleren van kleinschalige dagrecreatie en horecavoorzieningen in het buitengebied, gekoppeld aan de routestructuren. - Meer overnachtingsmogelijkheden langs het routenetwerk als neveninkomsten. - Kwaliteitsverbetering en -versterking van de bestaande voorzieningen. - Kansrijk is de ontwikkeling van een golfbaan in combinatie met de landgoederen.	- Fitland Mill: plannen voor een kanoadventure-waterbaan in een klein gedeelte van het Peelkanaal en voor ontwikkeling van een groepsaccommodatie c.q. hotel. - Fietsroutestructuur Sint Anthonis. - Plan voor ontwikkelen van verschillende recreatieve mogelijkheden langs delen van het Duits Lijntje (fietsen, wandelen, cultuurhistorische verhalen, cultuurhistorie). - Initiatief voor ontwikkeling van een zorghotel (hotel met kuuroord/sauna's) in Sint Anthonis nabij Bronlaak (Bronlaak is wel grotendeels EHS-gebied evenals het MOB-complex). - Ontwikkelen van een hotel aan de Rijksweg (entree Schaijk). - Opstellen Natuurtoeristische visie Maashorst; bevat ook projecten (gemeenten en staatsbosbeheer). - Verruiming bestaand beleid verbrede landbouwactiviteiten in Landerd. - Ontwikkelen van een wandelroute-netwerk en fietsroute Bossche Schoolarchitectuur (Platform toerisme Landerd). - Aanleg toeristische bewegwijzering (Landerd). - Groepsproject kwaliteitsverbetering verblijfsaccommodaties (Landerd). - Ontwikkelen fietsnooppuntensysteem (Landerd).

Kansrijk Extensief Recreatief Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
				• Initiatief voor kleinschalige verblijfsrecreatie (luxe segment) bij bedrijf met streekproducten (Haps). • Plan voor ontwikkeling van een paardenstation bij een (voormalig) agrarisch bedrijf (Mill). • Plan voor versterking recreatieve routestructuren (Mill). • Plan voor een golfbaan, een Four-Wheele-Drive oefenbaan en een evenemententerrein bij landgoed Princepeel (Mill). • Plan voor beëindiging agrarisch bedrijf in ruil voor uitbreiding huidige recreatieactiviteiten (uitbreiding minicamping en realiseren groepsaccommodatie en vakantie-huisjes).
Eerde	Aantrekkelijk gebied voor kleinschalige recreatieontwikkelingen.	Ontwikkelingen afstemmen met het intensief recreatiegebied Vlagheide (Maas en Meierij).	Aandacht voor routestructuren.	
Beekdalen van de Aa en de Leijgraaf	Beekdalen en kleinschalige buurtschappen vormen een aantrekkelijk gebied voor recreatief medegebruik.	Recreatief medegebruik afstemmen op het (potentieel) natuurlijk systeem en de cultuurhistorische patronen.	• Ontwikkeling van laarzenpaden. • Ontwikkeling van natuurgerichte recreatie. • Combinatie recreatief medegebruik en concept 'beekbuurtboeren'.	Concept 'beekbuurtboeren'.
't Hurkske	Aantrekkelijk gebied voor kleinschalige recreatieontwikkelingen.		• Ontwikkeling van een educatief centrum, tevens als startpunt van recreatieve routes. • Aandacht voor routestructuren.	

Kansrijk Extensief Recreatief Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Zuidelijk gedeelte Overgangsgebied Peelhorst - Centrale Slenk	Een aantrekkelijk kleinschalig recreatief gebied met recreatief medegebruik en kleinschalige recreatieve ontwikkeling.		• Recreatieve ontwikkeling van Boekel en directe omgeving. • Aanleg van onbrekende schakels en de kwaliteit van de paden voor het fiets- en wandelnetwerk. • Stimuleren van kleinschalige dag-recreatieve voorzieningen en horecavoorzieningen in het buitengebied, gekoppeld aan de routestructuren. • Meer overnachtingsmogelijkheden langs het routenetwerk als neveninkomsten.	Uitwerking van het idee voor een bedrijfspresentatie bij agrarische bedrijven (langs toeristische routes). Plannen voor realisering van een muziekcentrum. Plan voor kwaliteitsslag Boekels Ven.

Kansrijk Extensief Recreatief Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Het Uiterwaardengebied, Rivierterrasrug langs de Maas. De Maas	Watersport en extensieve dagrecreatie en kleinschalige verblijfsrecreatie: • Waterrecreatie Maas. • Relatie water-land door op de Maas georiënteerde landrecreatie. • Een kwalitatief sterk en uitgebreid regionaal routenetwerk. • Kleinschalige extensieve recreatieve ontwikkelingen.		• Stimuleren toervaren over de Maas. • Versterken van de relatie met de Maas. • Aanleg van onbrekende schakels en verbeteren van de kwaliteit van de paden voor het fiets- en wandelnetwerk. • Uitbreiding van het routenetwerk in de uiterwaarden, met name het wandelnetwerk. • Kleinschalige hotelontwikkeling in de kernen of direct gelegen aan de Maas. • Stimuleren van kleinschalige dagrecreatie en horecavoorzieningen in het buitengebied, gekoppeld aan de routestructuren. • Meer overnachtingsmogelijkheden langs het routenetwerk als neveninkomsten. • Uitwerking thema Romeinse tijd rondom archeologische vondsten: informatie en opnemen in recreatieve routes (Cuijk en Boxmeer). • Ontwikkelen van recreatieve startpunten voor routes nabij het klooster in Sint Agatha of 't Veerhuis bij Oeffelt en nabij het ziekenhuis in Boxmeer.	• Ontwikkeling heemkundig museum (Boxmeer). • Waterpark Grave: plan voor realiseren van een wildwaterbaan. • Herontwikkeling Maasoeverzone Cuijk: gezicht van Cuijk naar het water brengen. • La Campagne: ontwikkeling van een op natuur gericht bungalowpark. • Plan voor herontwikkeling omgeving voormalige betoncentrale, aanhakend aan bestaande recreatieve voorzieningen (jachthaven, zeilschool, andere vormen van watersport).

Kansrijk Extensief Recreatief Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Overgangsgebied Peelhorst-Venlo Slenk, omgeving Overloon	Recreatief medegebruik en kleinschalige extensieve recreatieve ontwikkeling.		• Aanleg van ontbrekende schakels en de kwaliteit van de paden voor het fiets- en wandelnetwerk. • Aansluiting lokale ruteroutes aan regionaal netwerk. Meer overnachtingsmogelijkheden langs de ruteroutes.	
De Aa	Mogelijkheden voor kanovaren.			
Overig Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
De op de kaart niet benoemde plekken in het landelijk gebied	Kwaliteitsverbetering van bestaande voorzieningen en nieuwe kleinschalige ontwikkelingen kunnen hier een plaats krijgen. Ook de recreatieve routestructuren en het -netwerk en paden zijn belangrijk. Zoeklocatie voor een golfbaan in het landbouwgebied tussen gebieden J en O.		• Aanleg van ontbrekende schakels en de kwaliteit van de paden voor het fiets- en wandelnetwerk. • Meer overnachtingsmogelijkheden langs het routenetwerk als neveninkomsten. • Recreatief medegebruik van de beekdalen van de Aa en de Leijgraaf (fietsen, wandelen, natuurgerichte recreatie). • Kanoën op de Aa en Leijgraaf. • Versterking van het regionale winkelcentrum Uden als recreatieve trekker (slechtweervoorziening). • Vanuit cultuurhistorische centra startpunten voor fiets- en wandelroutes ontwikkelen. • Ontwikkelen van informatiecentra op de scharnierpunten van water- en landrecreatie, die als knooppunten van routes kunnen functioneren	Gehede gebied: Aanleg van het fietsknooppuntensysteem. Boekel: Uitbreiding van het landschapspark Voskuilenheuvel, gericht op het laten zien van het oorspronkelijke Peellandschap. Grave: Ontwikkelen van een startpunt voor recreanten in de kern of aan de waterrand als uitvalsbasis voor routes. Afstemmen met het geplande informatiecentrum.

Overig Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
			• Verder ontwikkelen van de passantenhaven in Veghel om te komen tot een aantrekkelijke locatie midden in het centrum van Veghel. • Benutten passantenhaven in Veghel ter stimulering van het toervaren over de Zuid-Willemsvaart.	Landerd: Verruiming bestaand beleid verbrede landbouwactiviteiten. • Ontwikkeling motel/ranch/hippisch centrum (Peelweg). • Ontwikkelen wandelroutenetwerk. • Groepsproject kwaliteitsverbetering verblijfsaccommodaties. • Ontwikkelen fietsknooppuntensysteem. Mill: Plan voor versterking recreatieve routestructuren (Mill). Reek: Benutten MOB-complexen rondom het thema vervoer. Beide MOB-complexen liggen in de EHS, waardoor het teruggeven aan de natuur aan de orde kan zijn. Sint Anthonis: Ontwikkelen van de Brink als ontvangstpunt voor recreanten en als vertrekpunt voor fiets- en wandelroutes. Uden Plan voor versterking van het museum voor religieuze kunst (verdubbeling aantal bezoekers naar 60.000 per jaar). Veghel: Bewegwijzering drie wandelroutes. Wanroij: • Ontwikkelingen bij het Munitie Technologisch Museum. • Versterking hippische activiteiten (plannen rond het KNHS-centrum en samenwerking).

Recreatieve poort	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Arboretum Heesch (ligt net in het reconstructiegebied Maas en Meierij) (1)	Opvang en geleiding voor recreanten vanuit Heesch en Oss voor de Maashorst.	Bewegwijzering naar gebied moet aandacht krijgen.	Voor ontwikkeling van de recreatieve poort aansluiten bij het aanwezige Arboretum en het pannenkoekenhuis.	
Bezoekerscentrum Slabroek (ligt net in het reconstructiegebied Maas en Meierij) (2)	Opvang en geleiding van recreanten voor Maashorst.	• Ontwikkelen van een zoneringsplan voor Maashorst. • Verbeteren en versterken van de verkeersafwikkeling en het parkeren in Slabroek.	Gehucht Slabroek goed inrichten.	
Nabij de Kraaienbergse Plassen. (3)	Opvang van recreanten die het Maasheggebied vooral fietsend willen verkennen. Fiets- en wandelmogelijkheden nabij Kraaienbergse Plassen en omgeving.	Vanaf de Recreatiepoort moeten ook wandelmogelijkheden zijn.		IVN Cuijk en de gemeente Cuijk ijveren voor het oprichten van een bezoekerscentrum annex milieueducatief centrum aan de zuidwest kant van de Kraaienbergse Plassen (omgeving Wielweg).
Heksenboom (4)	Opvang en geleiding van recreanten voor de Ullingse Bergen. De Ullingse Bergen kent een goede recreatieve zonering.	Recreatieve poort koppelen aan de bestaande horecavoorziening.		
Overloon (5)	Opvang en geleiding van recreanten voor de Overloonsche Duinen en het Helder.	• Ontwikkelen van een optimale samenhang tussen de verschillende aanwezige recreatieve voorzieningen. • Afstemmen met ontwikkelingen Loobeekdal en met reconstructie Limburg.	Voor ontwikkeling van de recreatieve poort aansluiten bij de bestaande verblijfsaccommodatie.	• Project Toeristische Infrastructuur Overloon (Ceresproject). • Intensivering met ecologische verbindingen van het Loobeekdal (aansluiten op Overloonsche Duinen) (Staatsbosbeheer).

Bestaande intensieve recreatie-bedrijven	Visie gebied	Randvoorwaarden	Bestaande initiatieven
Alle bedrijven.	In principe mogelijkheden voor kwaliteitsontwikkeling, verbetering en uitbreiding mits de plannen voldoen aan de criteria uit het Streekplan. (beoordeling door provinciale Adviescommissie Recreatie en Toerisme).	• In de lijst en op kaart zijn alleen bedrijven opgenomen met een recreatiebestemming. Dat wil niet zeggen dat de overige (kleinschalige) bedrijven geen ontwikkelingsmogelijkheden hebben. Ook voor deze bedrijven zullen ruimtelijke afwegingen gemaakt moeten worden. Deze (kleinschalige) bedrijven staan echter niet op kaart. • Kwaliteitsversterking bedrijven is maatwerk per bedrijf. Geen extra ruimte voor bedrijven die zich hebben ontwikkeld tot een vaste standplaatsproduct met langdurig verblijf en voor bedrijven met permanent bewoning. • De provinciale toetsingscommissie toetst een verzoek tot uitbreiding van een recreatiebedrijf in de GHS aan de voorwaarden uit het Streekplan. • Opstellen plan voor aanpak permanente bewoning. • Versterken van de landschappelijke waarden op en rond de bedrijven moet een belangrijk aandachtspunt zijn. • Als er direct aantoonbare substantiële natuur- en landschapsdoelen kunnen worden bereikt, moet uitplaatsing van een recreatiebedrijf bespreekbaar zijn.	• Platform toerisme Landerd wil in 2004 starten met kwaliteitsverbetering op verblijfsaccommodaties door bedrijfsnatuurplannen en milieukeurmerk. • Veel bedrijven uit de lijst hebben plannen voor kwaliteitsversterking, variërend van een eerste initiatief tot concrete plannen.

Bestaande intensieve recreatiebedrijven

---

1. NTKC D'n Brobbelbies	Schaijk
2. De Maashorst	Schaijk
3. De Holenberg	Schaijk
4. Parcival	Schaijk
5. Park Luijtenbroek	Schaijk
6. De Heidebloem	Schaijk
7. De Heische Tip	Zeeland
8. Naturistenterrein De Peelrand	Zeeland
9. Timmers; Kraaienweg	Uden
10. Timmers; Raktweg	Uden
11. De Pier Recreatie	Uden
12. Boekels Ven	Boekel
13. Camping 't Loo	Linden
14. De Messemaker	Sint Agatha
15. Van Rossum's Troost	Sint Hubert
16. Recreatiepark de Bergen	Wanroij
17. De Breyenburg	Ledeacker
18. Urena	Sint Anthonis
19. De Ullingse Berg	Sint Anthonis
20. Natuurkampeerterrein Vlagberg	Sint Anthonis
21. Natuurkampeerterrein Peelven	Sint Anthonis
22. Duivenbos	Overloon
23. Zoo Parc	Overloon
24. De Vers	Overloon
25. Helderse Duinen	Overloon
26. Oorlogs- en Verzetsmuseum	Overloon
